

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

R

<36608266920015

<36608266920015

Bayer. Staatsbibliothek

33

Lacini

~~Phil.~~

156 *

156

Alchemia.

P

PRETIOSA MARGARITA
NOVELLA DE THESAURO,
AC PRETIOSISSIMO
PHILOSOPHORVM
LAPIDE.

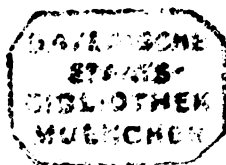
*Artis huius divinæ Typus, & Methodus: Collectanea ex
Arnaldo, Rhaymundo, Rhafi, Alberto, & Michaele
Scoto; per Ianum Lacinium Calabrum nunc primum,
cum lucubretissimo indice, in lucem edita.*

Ex officio *liberæ universitatis F. Maximilianæ*
EVM PRIVILEGIO. *refervat.*

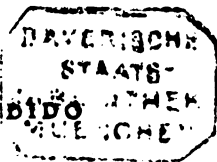

VENETIIS, M D LVII.

..H.

PIERIVS ROSEVS CANDIDO
LECTORI.

Hoc opus humano tristem de corpore morbum
Propellit, bilis quem male sana parit:
Seruariq; docet pulchro cum flore iuventam;
Et senij placidos usque uidere dies.
Si quis iussa feras dijs adspirantibus; omnem,
Quam simulabit, ouans pauperiem fugiet;
Hic latitans miseris poterit succurrere egenis,
Et supplex magno reddere nata ioui.

I D E M.

Pro lucro duri qui iam subiere laboris
Omne genus, Calaber hosce ualere iubet.
Auriferum cernis studium? mirabere, librum
Hunc qui non habeat, nil habuisse putes.

HIPPOLYTI FANTOTII DELPHICI

PERVSINI HENDECA-

SYLLABON.

Ars diuina malis diu magistris
 Indignam male passa seruitutem
 Cæcis delitui gemens tenebris.
 Ad claros studii uiros, & usu
 Illustres redeo gradu citato
 Tandem suppetias petens, opemq;
 Cunctantur miseri. misertus unus
 Afflicta lacrymas, uicem dolensq;
 Et sordes, habitumq; non herilem
 Ornati decorat graui Lacinus.
 Monstrat, omnibus afferens micantem.
 Lucem, quid ualeat mea potentis
 Naturæ studium. meo Therapo
 Quale iudicium, eruditionem
 Donarim, poteris uidere lector.
 Is, quod Gebber habet, Bonus, quod ipse
 Huc spectans tot habet libris Rhæmundus,
 Descriptum Methodo breui reponit.
 Magno mehercule dignus est honore,
 Quo doctore uirum per ora mistor.

IANVS LACINIVS CALABER PSY-
CHRONEVS MINORITA LE-
CTORI SALVTEM.

V M oppositorum lector optime (philoso-
pho teste) eadem sit disciplina, & ipsa iu-
cta se posita magis elucescant. Ideo non
tam laudabilem profecto; atque expectandam
esse liberalitatis uirtutem, quàm turpe, at-
que execrandum esse auaritiæ crimen. quod hinc facile percipi
potest. Nam quemadmodum eos, qui se non tam sibi,
quàm patriæ & amicis omnibus in lucē editos esse existimāt,
quique etiam non modo curam omnem atque industriam,
uerumetiam uniuersas facultates, ad publicam bonorum uti-
litatem conferunt, omni penitus laude dignissimos facile cen-
semus. Ita ū qui propter insolentiam quandam, & immode-
ratam habendi cupiditatem totius interim iustitiæ, atque hu-
manitatis immemores, conditis thesauris, sibi tantum stu-
dent, suasq; res tantum agunt, tam sunt inhumani & im-
manes atque harpyis similes, ut infamiæ notas subire & in
omnium hominum sermonem, ac uituperationem uenire me-
rito soleant. atque iidem, qui uel partis diuitiis, uel inuentis
opibus ita submerguntur, ut non tantum iis quibus maxi-
me prodesse debent, ea non communicent, uerum buffonibus
quàm simillimi, nec sibi ipsis satis unquam sunt commodo.
Vnde hoc execrabile uitium, quanto magis est contra natu-
ram boni, generisq; humani societatem, eo fortius liberalita-
tem esse optimam arbitramur. Quo fit ut cum ex Gallia
Cisalpina Patavium redierim illa doctissimi uiri Boni Ferra-
riensis quæstio luculentissima, de alchimie possibilitate atq;

ueritate mihi sese obtulerit. In qua adeo docte & exquisitè,
ita subtiliter, copiose & accurate disputatum est, ut nihil
quod ad eam rem pertineat derelictum, nihil indiscussum,
nihil non plene satis probatum offendas, quod tandem nulli,
nulli ex omni numero fecere priores. Hæc siquidem discepta-
tio, non solum illis, qui huiusmodi studij genere delectan-
tur, erit (iudicio meo) non inincunda, nec ingrata. Ve-
rum etiam illis qui huic scientiæ & arti continue aduersari
solent, & aura gemmisq; longe pretiosior existimabitur.
Merito igitur in idem auaritiæ crimen, (quod à me longe sem-
per absuit) incidissem, si aut diutius clarissimæ huic rei tene-
bras obduci permetterem, aut nostri temporis philosophos,
(siqui sunt, qui perpauci tamen sunt) tam excellentis inge-
nij indole, & doctrina, non sine magno illorum incommo-
do, ac denique disciplinarum omnium genere spoliatos atque
orbatos, æquo animo ferrem. Itaque ne ab iis, qui huius-
modi doctrinæ studium & opera dicarunt, illiberalis siue
inhumanus inre haberi possim: sed potius quantum in me est
non solum mihi, sed etiam aliis prodesse ualerem, collecta-
nea quedam ex Raymūdo Lullo, ex Arnaldo de Villa Nova,
ex Michaelē Scotō & Rhasi, Diuo Alberto & alijs huiusce
classis & multarum lectionum uiris, una cum Bono Ferrar-
iensi in publicum ire & ad communem utilitatem nunc in
lucem mittenda curauī. In quibus quidem nihil quod non
egregie eruditum, non excellens, non absolutum sit offendes.
Etenim tanta est horum philosophorum (præsertim & boni
Ferrariensis) rerum cognitio. Tam incredibilis rerum copia
ac diuina propemodum dicendi uis, ut bonum ipsum omnibus
alijs præponendum & longe principem non dubitauerim.
Nullum denique satis admiraturum putem, cum quis eum
legerit senseritq; aureum illud philosophiæ flumen effundera.

Nā is si occultos atque abditos philosophorum sensus conetur explicare: quis hoc homine subtilior? sine huius profundissimæ disciplinæ uelit rationes reddere, & illius ueritatem accuratissime demonstrare, quis illo doctior? quis clarior? quis denique præstantior erit? unde nō sine rationis causa in frontispitio titulus sit affixus. Pretiosa Margarita nouella. Et uere nouas ac preciosas fert Margaritas, non obscuras, non ambagibus denigratas, ut aliorum ferè omnium, huius tam eminentis scientiæ & superexcellētis philosophiæ partem, facile erit uidere monumenta scriptorum: qui adeo obscure & tetricè illam pinxerunt, ut nullus aliquando comprehensurus ea penitus uideretur. At non illos sequutus est Bonus noster sed ita docte, ornate, & splendide, in doctrina Peripatetica & Auerroica, necnon in terminis notissimis, non modo possibilitatem & ueritatem, sed eius necessitatem, studiosis omnibus, demonstratione propter quid & potissima demonstrauerit. Cuius ipse rationes & opera non sine magno labore in unum collegi, & quoad potui, elucidauī, purgaui, auxi. & in optatum candorem redegi. Optarem meam hanc diligentiam, seu potius curiositatem, non fore studiosis inanem, aut doctis ingratam. Sed qua pietate fortuna quadam, seu fato quodam impellente erga studiosos omnes sumus, eadem nunc & charitate tenebris eruta opera, quæ diulucem optarent, læto uultu suscipe, hylarem piumq; restitntorem complectere sinuq; tuo foue. Cui pro tanto munere immortales agere gratias ne desinas. Tibi igitur persua sum uelim, ut die noctuq; in ipsius lectione nerseris. Quod si opus gratum fore cognouero, cumprimū aliquid ocynactis fuero Methodam in omnes libros dñi Rhythmundi Lulli expecta. Vale.

Colloquium nuncupatorium. interloquutores

Bonus & Lacinius.

Bonus.

CONSUEVERUNT omnes mi Lacini qui in uariis literarum studiis præclarum aliquid & memoratu dignum ediderunt uel editum instaurarunt, purgarunt uel auxerunt, illud ad communem studiosorum utilitatem in lucem dare, ut id posteris optime humanis actum sit usibus. Cum tu igitur labores meos unâ cum bonis auctoribus collegeris, locupletauerisq; : ne permittas oro ut sic perpetuo sub puluere delitecam, sed da operam ut meis & amicorum omnium uictus precibus in publicum unâ cum Arnaldo, Rhaymundo, atque aliis exeam. Ut doctis omnibus nunc pateat quanta lux omnibus alchimie auctoribus sit addita, quantusq; splendor illis accesserit.

Lacinius. Quanquam multæ fuerint auctoritatis antiqui, multæq; doctrinæ, fateor tamē nihileſſe tam ornatum quod expoliri non possit & nihil tam plenum quod incrementum recipere non ualeat: sed quia ab eruditissimis hominibus nobis præmonstratum atq; seruatum est, Argumentum quodlibet recte dicari Pōtificibus aut principibus, uel illi potissimū offerre, à cuius benignitate laborum suorum cumulatissimam mercedem uel degendæ uitæ leuamen aliquod sperant. Delige quem uis cui te in munus offeram, uel sub cuius nomine tutum hoc opus exire ualeat. Bonus Solent nonnulli quod tu narras seruare, existimantes eorum opera summo haberi in precio si Pontificibus aut Regibus fuerint dicata: aliqui uero metuētes erga nuper suos natos libros quorundā insolentiū morositatem, qui priusquā degustent reiiciunt & aspernātur,

præfigunt hi in frontispicio sui uoluminis summorum principum elati supercilij titulum, sperantes ab illis hoc istud saltem impetrare ne male conciliati hi damnent, ne fastidiant, ne conspuant, ne deniq; aspernâtur antequam legerint: qui planè mihi non tã largiri uidentur quã sperata cū ipsis quadam magna cōmutatione astute, calideq; mercari, præsertim cū nec ipsos lateat eos quibus dicauerint nusquã uisuros aut lecturos. Nulla igitur ex parte hæc tam uulgata consuetudo mihi aliquândo persuadere potuit, ut me principibus, aut Pōtēsticibus quauis ex causa nuncupares. Lacinius. Existimo, quod sine tali præsidio, insolentiam inuidorum, auarorum blasphemias, sciolorum risus, mercatorum calumniis, & denique illorum omnium maledicentiam, qui sibi ipsis tantum sapiunt, ut cunctis, quæ ipsi non probauerint nasum & os contorqueât, uitare minime poteris. Et sic malenolorum omnium aculeos perhorrescens cymeriis sub umbris perpetuo delitesces. Bonus. Hoc quæso tu ne cures, latrant enim canes pro natura & consuetudine sua, & tunc latrare desinent cū desinent uiuere. Quid quæso latratus istorum cuiquã obesse poterit? nōne uulgatissimum semper fuit improbos homines uiris probis uel propter inuidiam uel propter dissimilitudinē solere latrare? Et tamen ille probus semper habitus est, quē peruersi maxime improbauerint. Ego certe ab iniquis quibus uis uerbis malletm quàm reipsa uituperari. Nō igitur est curā dum quid nobis homunculi sed quid uiri probi, neque tantū quid uiri, sed quid ueritas ipsa loquatur. La. Si te alicui magno principi dicauero cessabunt forte obloqui ac latrare. Bo. Frustra siquidem laboras, si credis quauis autoritate perditos istos loquaces emendare, qui si Deo, ueneno suo ore nō parcunt, quo nā pacto nobis parcent? Noli quæso tu ad tam

lenissimam vulgaris susurri auarum, à bono tuo proposito de-
sistere. Laci. Quis scit si recipiemus ab illis nostrorum labo-
rem mercedem, & erunt nobis degendæ uitæ leuamæ? Bo.
Ita p̄sitanit Aurelius Augurellus cū suā chrysopeiam Leoni
decimo pontifici maximo dicauit ab eo (munifico quidem ac
liberali) aliquod ingens munus expectans. at is Augurello
ex uiridi serico marsupium dono dedit: qui color spem uulgo
futuram indicat. Lacinius. Perbelle, sciteq; fecit pontifex,
Nam si philosophorum lapidē fecerat Augurellus, alienis nō
indigebat opibus, quando ipse omnium esset ditissimus. sed
mi Bone; qui diues est, amicis etiam indigeat oportet, igitur
mihi obtemperes uelim, ut illis saltem quorum beneficijs ad-
stringor, tali munere impertiam. sunt etenim multi quibus
non modo mea omnia, uerum memetipsum debere cognosco,
quo excellentissimo munere, ipsis longe carissimus ero. Bonus.
Falleris me hercle, nam si tu, quempiam in hoc negotio pu-
blice uccare præsumpseris, eundem tibi ex amico inimicum
comparabis. Nunc ne nosli eos omnes, qui hodie huiusmodi
artem exercent cauere ne aliquo modo innotescant? Laci.
Hcu. prophanum igitur facis artem? Bonus. Idiotæ isti cum
sint, idiotarum habent opinionem, sed ars ipsa sancta est, &
quam non nisi puros ac sanctos homines habere licet. nam ut
diui Thomæ utar sententia, Ars ista uel reperit hominem san-
ctum, aut reddet eius inuentio sanctum. Laci. Non sic
aiunt moderni nostri, sed dicunt non tantum religiosos om-
nes: uerum nec uiros p̄cbos illa decere. Bonus. Et tu quo-
que horum uulgarium sequeris uocem atque opinionē? Laci.
Vulgarium? optarem siquidem, sed ut uideo, communis &
fere omnium est sententia. Bonus. Insanit me hercle, &
mihi hæc tua contentio bilem excitat (nisi de sophistis fiat ser

mo apud eos (qui quidem non alchimici philosophi censendi sunt, sed fures atq; latrones: qua propter vulgus iners atque ignarus alchumistæ nomen, perditis istis simul atq; philosophis confundit, qui sicut distat lux à tenebris, uerum à falso, Deus ipse à mammona, bonum à malo, sic isti inter se minime cohererent et ueluti cacodæmon spiritus angeli nomen adhuc retinens, nihil cū beatis illis spiritibus, commune possidet in re, nisi forte nomen, sic itidem isti empirici sophistæ, falso sibi nomen usurpant, qui quidem suis latrocinijis artem hanc sanctissimam fecere fabulam vulgi. Nam uera et nūquā satis laudata, alchumistice transmutationis operatio maleficis istis nullo pacto conuenire potest. sed iis tantum, qui semper uiri probi ac deo dicati habiti sunt. Nonne antiquo illo seculo sanctus fuit Hermes ille ter maximus (ut fertur) artis huius inuentor? sed prætereo antiquos omnes, quia uix sufficeret dies si omnes memorare uelim, sed hos tantū recentiores theologos in mediū adducā. Ioannem scilicet Damascenū in primis uirum religiosum ac sanctum, necnon & theologum insignem, Albertum cognomento magnum, Diuum Thomam, qui quantum doctrina et sanctitate claruerūt, ostensione non indigent. uide adhuc & Rogerium Baconitanum, Haymonem, Raymundum Gottifredum theologos excellentissimos. Ioannem Ticinensem episcopum Reuerendissimum, Garfiam Cardinālē & alios quos Vincentius historicus inter alchimie autores enumerat: Fratrem Helyam, fratrem Guilielmum, Riccardum, Petrum de Illico, Morienum & quamplures alios claustrales atque theologos egregios, quos ne tibi sim tædio si lentio inuoluam, horum etenim opera & labores in hac arte latissime patent. Quid de Vincentio historico, uiro religioso & undique doctissimo referam? qui non dubitauit in

suo speculò naturali , inter autores huius artis Diuum etiam
ioannem euangelistam annumerare , ea de causa fortassis,
quod scientia hæc ponitur esse diuina , & Diuus ipse aposto-
lus coram Cratone philosopho duobus illis adolescentibus (qui
cuncta pro Christi amore pauperibus erogauerant) gemen-
tibus atque suspirantibus , quod se in uili pallio cernerent egē-
tes , & seruos suos uiderent potentissimos atq; fulgentes . Cū
optarent erogatas diuitias recuperare , iussit apostolus rectas
uirgulas in singulis fascibus & minutos lapides ex littore
maris sibi afferri & inuocata Trinitate illas in purissimū au-
rum , hos uero in preciosas gemmas conuertit . Sed id (iudi-
cio meo) nullo pacto arti huic quanquam diuinæ , sed so-
lum diuino tribuitur miraculo . Eo quod materiam sumpsit
apostolus n. mium disparem arti : & licet propriam sumpsis-
set materiam , una tamen actio (ut dicitur infra) non fa-
cit autorem . Quid de Rhaymundo Lullo cuius uita atque in-
genium omnibus est admiratio ? quippe qui contra Arnaldū
de villa noua , artis huius impossibilitatem ualidissimis ratio-
nibus demonstrare conatus est : at posteaquam non rationibus
sed experientia ; artis ueritatem ostendit Arnaldus , cepit illā
postea toto suo conatu rimare , qua non modico cum labore
inuenta , optans incredulis eius ueritatem aperire , quingētis
fere uoluminibus illam demonstrauit : quibus adiecit illud no-
uissimum & omni admiratione dignum , de lapidibus pre-
ciosis , quos uidelicet ex iisdem metallorum principiis , com-
ponere iussit , quo opere ipsa etiam stupet natura . Nec hoc
ipse contentus ut metalla cuncta in aurum mutaret , sed ip-
sum etiam aurum contra naturæ ordinem fecit in plumbi
substantiam atque naturam retrocedere . Audi quæso aliud ;
quod uix humano percipitur intellectu , ut in eodem metalli

frusto atq; uirgula una seorsum conficeret aurum, argētum, æs, plumbum, ferrum atq; stannum. sunt ne ista uilia? sunt ne risu digna? Laci. Nullus profecto nisi male sinus & el leboro indigens tuam hanc inficiet sententiā. Bonus. Ca ue igitur ne tu in uulgarem hanc atque temerariam uenias opinionem. Laci. Quam? Bonus. Quod non deceat sci licet religiosos scientiam hanc diuinam scire, nec similiter il lam exercere: si decuit Paulum funes texere, & Lucam pin gere, Petrum & Ioannem piscari. Itaq; & oēs Apostoli cœ lestium rerum meditatione fatigati, cū ab euangelij prædica tione cessassent, manibus semper aliquid sunt operati. Et nūc non decebit religiosos concessum sibi otium uertere in nego tium? Nonne religiosus est aliquid agere quā nihil agere? Laci. Quid ad hæc referam non uideo, nam eos in testes ad ducis quibus refragari non licet, & eos quoq;, qui non tan tum doctrina atq; sapientia orbem illustrarunt, uerū etiam omnis iustitiæ, fidei, innocentiae, religionis et sanctitatis spe culum fuerunt: qui etiam sicut stellæ cælum, sic isti oēs mun dum illustrarunt. Bonus. Quid igitur tantū times quid' ue differs opus tam præclarum sine nuncupatione aliqua in lucē dare? Laci. Timeo ne per me ista uulgo apertiora fiant. quandoquidem ab antiquis omnibus nobis præceptum est, ne sanctum hoc negotium detur impiis atq; prophanis. Bonus. Recte hoc præceptum est antiquis nolentibus impios locuple tari, ne à uiis iustitiæ & à recto fine auerterētur; ne igitur improbi diuitiis affluentes multorum essent causa malorum, hoc archanum illis cælatum esse uoluerunt. Nunc autem quando per Dei uerbum altera nobis data est lex, ad bene beateq; uiuendum diuitiæ obesse minime possunt, modo illis affluentibus (ut recte ait sapiens) cor non apponatur. ha-

bent nāq; christiani omnes quacunq; ex licita atq; honesta causa aurum, non ut seruent illud, sed ut habeant unde egenis omnibus succurrere possint. Laci. Cūr igitur nostri antiquorum uestigia sequentes id idem nobis præcipiunt affirmantes ex eius publicatione, mundi ruinam fore uenturam? Memini etiam me legisse apud Ioannem de rupe sissa uirum theologum, talia præcipientem: Cauete (inquit) omnes in quorum manibus hæc nostra peruenierint, ne illa quæso, ad manus perueniant infidelium, quia fides rueret Iesu Christi. Bonus. Ah, ah, ah. Liceat quæso nunc contra hos insensatos sic exclamare: O, Iane à tergo quem nulla ciconia pinsit, oh dementes miseri, Indiget ne Iesu Christi Dei fides, auro & gemmis? Indiget armis? quandoquidem per tela per ignes, toto aduersante mundo, eoq; magis incrementū recipit, quo magis impugnatur. sed hos quæso mittamus homines (ut pro nunc ita loqui liceat) testiculatos magis quā cordatos. Nōne palam est eos contra domini præceptum agere, qui docuit, qd gratis accepimus gratis etiam dare? Dicant isti obsecro, quid utilitatis afferat hominū generi abscondita sapientia? Quid gemmæ reconditæ? Quid in uisus defossusque thesaurus? Et quid tandem lucernæ esset usus? quod commodum? quæ utilitas? si sub modio & non super candelabrum collocetur: quē admodum à Christo seruatore proditum. est sed ij credo ex innata auaricia, non ex christiana pietate talentum domini suffodiunt, cum id quod aiunt, ignauia potius quam pietas esse uideatur. Laci. Noui ipse quamplures, qui tantopere timeant ne sui libri pateant & ita caute eos seruant, ut nec ipsi quidem eos legant, cum sint ignari, nec alios legere, aut uidere permittant, cū sint inuidi atq; maligni, arbitrantes in illorum aperitione seu ostensione, statim ex eis lapidem in pu-

blicum exire, & per uicos omnes atque plateas spaciari, saltareque. Sunt etiam uadmodum auari, ut nec obolū quidem huic negotio aliquando exposuerint, & arbitrantur uellē q; lapidem illum philosophorum sibi tantū è caelo plui atq; dari. optant quoq; scarabei isti uolare cū aquila & dici ac uocari philosophi. pro talibus igitur orandum existimo, ut de mentibus eorum dementia & ex cordibus auaritia nebulae expellantur. Bonus. Utinam diuinæ bonitatis radius illorum mentibus illucesceret, sed in eis uulnus insanabile conspicio, ut curare tā ueterem morbum, difficillimum sit & forsitan impossibile. O, si isti animaduernerent Dei prouidentia, omnia (præsertim opus istud sanctissimum) regi gubernarique, non ita desiperent. Nonne uident miseri, eos omnes, qui & librorum copiam, pecuniam, doctrinam, simulatum & operatores habent, operantur laborantq; in his semper, & tamen proposito uacuos esse uidemus. Ne mireris amice, nam ad Deum ipsum sine Deo mortalis homo accedere nō potest: sicuti nec lumen sine luce oculus ipse uidere nequit, ita sine ipso largitore Deo, ad hoc tam grande atq; ineffabile donum suū quiuis peruenire minime ualet. La. Quid quaeso nunc harpyæ istæ ad hæc respondere poterunt? Bonus. Delirāt miseri & ueluti sensu atque intellectu carentes, non uident quanta nobis omnibus ad hunc beatū & tādiu optatū lapidē opponitur difficultas, adeo ut grande illum sisyphi saxū, per montis ardua sursum uoluere uideamur; & quando magis tam excelsi operis finem uidere credimus, tunc magis in ignorantia abyssum labimur, quia pauci sunt quos æquus amat Iuppiter, aut talis nehit ad æthera uirtus. Cum tamen hæc ipsa aderit, tunc nobis ipsis atque amicis omnibus pericari erimus, quibus iam derisui & ioco habebamur. Lacinius.

O' facinus, quid audio, ut scientia hæc tam supernaturalis
 & ars tam rara hodie apud multos illusio & deceptio uidea-
 tur? Bo. Nec mirum, quoniam euenit, ut hoc deplorato se-
 culo omnis generis homines & quidem ignauissimi, audeant
 artis & scientiæ huius felicissimæ & altissimæ philoso-
 phiæ latentes causas perquirere, arbitantes lapidem illum
 beatissimum è chartaceis, ambagibus ac deceptionibus idio-
 tarum quorundam extorquere atq; furari. ÷ siquidem sunt
 fabri, lanarū, lignarū & id genus hominum *μεταχρη-
 σαστων* cupientium sine labore ditari. Laci. Non ne il-
 lam quærent similiter & docti, nobiles, principes ac de-
 nique reges? Bo. Quid tum? Noni ipse quamplures, sed
 non ut par est eos scientiæ huius præstantissimæ, sed tantum
 auri cupidos uidi, ita ut iures duros esse filices ex quibus au-
 rum ipsum excanatur, sed duriores illorū dices auri famē.
 & licet eos oēs cunctis in rebus nasutissimos iudices, hæc ta-
 men in re nihil dices habere nasi, cū eos quandoq; uideas sto-
 lidissimas chimeras credere ambiguaq; ac falsa, inania atq;
 puerilia, pro ingenti nescio quo semper amplecti & nunc
 huic peregrino, nunc uero illi, aures arrigunt, qui ampullosa
 & uana pollicitantes, quotidie in arsenicis, sulphuribus, mē-
 struis & his similibus promptissimi audissimiq; inscite atq;
 inepte operantur, qui tandem hoc fine clauduntur, ut tem-
 pus ipsi conterant, aliosque conterere faciant, & sic pro lapi-
 de acquirendo pecuniam dilapidant, ac demum cū proposito
 frustratos se esse conspiciant, conantur quæsitæ longius her-
 bæ in ualido fugiens argentum sistere succo. La. O' tardas
 adeo mentes assuetaq; falli artificum uarioq; rerum per ina-
 nia ductu pecciora, quidnam conueniunt ista metallis? sed
 heu quantum à proposito longe uagamur. Bo. Minime,

nam

nam omnia quæ dicta sunt ad rem pertinent , ecce iam
tua ope in lucem exeo, non Principum aut Regum digni-
tate protectus , sed ipsa tantum uirtute comite , antiquo-
rum ægyptiorum morem partim imitatus , qui cuncta
Mercurio dicabant , tanquam uirtutis ingenijq; ipsius au-
tori ac largitori : partim uero soli tanquam rerum om-
nium ac generationis patri. Soli igitur et mercurio dicatū
esse uolo ex quorum fonte cuncta huic operi necessaria
proficiuntur . Nec non illis omnibus , qui uirtutem , &
quæcunque recta sunt, colunt ; eos autem omnes qui tan-
tum salis habent, ut quæcunque ipsi non probauerint,
negligant atque dānent . Inspiciant quæso ipsi opus
diligenter , illis opus non auctor ipse loquatur .

Nam cum auctor in sui ipsius commendatio-
nem loquitur , male quidem agit , bene
uero cum opus ipsum loquitur . Va-
nus iudicio meo censendus est opi-
fex, qui ab alijs magis quàm
ab ipsa opere laudem expe-
ctat atque honorem .

Vale .

*Metallorum in melius mutationum Typus , Methodusq; ,
per Ianum Lacinium Therap̃ Calabrum nunc
tibi lector in lucem dantur .*

- R T I S generandi . M. uel . Q. Non
nulla sunt principia quedam que sola
cogitatione atque intellectu comprehen-
duntur , ut Chaos , Alteratio , Potenta
tia , Operatio , Generatio , & Digestio .
Quedam sensibilia tantum , ut uinum uel materia pri-
ma , Corpus siue forma , Elementa , Perfectum ens , ue-
nenum informans , colores , fermentatio , separatio .
Quedam tum intellectui tum sensui patentia ut coelum .*
- A. EX CHA O primū tanquā . E. tenebris exit idoneus ar-
tifex , seque inter hanc rudem , confusamq; & indigestam
elementorum molem , & principia reliqua ad . M. uel
Q. Incedentem cognoscit , quo ad per . B. C. D. perque
natura ipsa subsequētia primordia illuc perueniat .*
- B. M A T E R I A M accipimus , tum eam , ex qua agen-
te extrinsecus artifice oritur . D. Tum Metalla imperfe-
tiora sub M. uel Q. Immutanda item . C. & . D . qua
patiuntur .*
- C. F O R M A uero est , ut artifex principijs his admini-
strans , Et eadem considerate mouens . Est etiam id , quod
ipsi . M. uel Q. præstat , quo ipsa sint & existant , quō ue ēt
quodcūq; ex . T. S. V. Z. libuerit in . X. uel . Y. immutet .*
- D. C O E L V M est uis foeminea , d qua maris progenitua
ra recepta nutritur & crescit , quousq; in . M. uel Q. omni
no mutetur .*
- E. E L E M E N T A proficiſcuntur de . B. in . D. & per . C.*

F.G.H.I. permiscentur vicissim .

F. ALTERANT. C.in.D.&D.in.C. primum,deinde paulatim inuicem conuersa in. M. uel Q. feruntur . Est et.F.potentia qua ipsius.D.est actus in quo et de quo : & quicum ,& per quem, uniones ipsi ab arte sunt & generantur .

G. MISCENTVR. C.cum.D.tatum quare illud Propterianum masculus & tota foemina coniugium.

H. DISSOLVTIONEM appellamus, cum iam in utrisque & C. & D. tanquam in hermafrodito conceptum est .

I. GENERATIONEM dicimus partim, qua ex.C. & D. fit. M. partim enim qua. Q. ex. M. & D. sed ita ut haec ipsa in uasculo constituta a natura magis quam ab arte administrante proueniet .

K. COLORVM primus niger, qui ut primo, ita difficilior ceteris apparet ostenditque concubuisse.D. cum. C. et concepisse . Et proculdubio optatum. M. uel. Q. orturum . Candidus alter, quo. C. ad. M. & inde ad. Q. sensim progreditur . Tertius croceus, per quem apparet iam in unum cuncta constitui cepisse, quod semen in omne. D. per minima quaeque diffusum est . Quartus rubet, qui. M. uel. Q. iam ortos manifestissime demonstrat.

L. DIGESTIO est qua, quod conceptum est, igne extrinsecus mouente & opitulante, consequitur, ut ex. C. & D.M. uel ex. M. & D.Q. perficiatur .

O. SEPARATIO est in his, quae elementa appellantur, quae de. B. & item. D. orta, ab eisdem quoque separantur.

P. OPERATIONEM intelligimus uel ea qui a. B.

Et reliquis principiis in. M. uel. Q. generandum protēditur, uel quæ ab. M. Et. Q. in deputanda immutandaq; metalla, ac etiam continuo informanda prouenit.

M. PERFECTVM ens inter principia ideo commemoramus, quod tam Et si id ipsum est quo ex. C.D. per. E. F.G.H.I.K.L.O.P. tendimus, formæ tamen Et efficiētis causæ rationem habet, cum ea quæ diminuta sunt ad æqua reducit Et perficit.

N. FERMENTATIO est in. Q. ex. M. admirandus transitus, quæ in re diuinus penè artifex necessaria fore. G.H.F.L.I.D. arbitratus cum. D.C. Et. M. in. G. cōstituerit, continenter eadem lentissimo fouebit igne quo ad per. H.F.L.I. in. K. perueniente, nullaq; in re opera minore, sed eisdem ferè gradibus insists conabitur, ut multo maiore Et uirtute Et quantitate quam. M. sit ipsum perfectissimum. Q. uenenum oriat. Quamobrem cū semel id diuinitus nobis concessum fuerit (nam aliunde speret nemo) perpetuo hoc augeri poterit, non tantū magnitudine sed in uires quoq; excrescent infinitas. Nec opus erit. M. iterū diuturnis laboribus repetere, quod ut in humanis maximum quid uideri potest, ita ex his etiā qui. M. composuerint, assequuti sunt pauci.

Q. EST itaq; uenenum informans, ex omni parte perfectum, hoc est æquis elementis undiq; compositum. Quæ propter (ut dictū est) multo perfectius est quàm. M. Et in uirtute excellens magis. nam præterquam q̄ bifariam inficere Et informat immutatq; sui ipsius speciem primam, deinde in. X. uel. Y. penè infinitū. Est etiam ægritudinum hominum humanorum tum animi tum corporis effica medicina, quippe qui perturbationes omnes expellat.

bonosq; utros, hoc est, non alieni inuidos efficiat similiter
& conseruet. Corporeos autem humores si qua excesserint
adaquet & constituat. Imbecillennq; senectutem ual-
lentem inducat & confirmet.

FAC mixtionē cū una parte. X. & duodecim parti-
bus aquæ nostræ et tere subtiliter, deinde ponas in uno uri-
nali non nimis alto, & superpone alembich sicut decet, &
perluta bene totum urinale & alembich cū omnibus iun-
cturis usq; ad nasum alembich, & permitte bene siccare,
tunc pone super furnello, non cum cineribus sed super fer-
rum. itaq; totum urinale intret usque ad alembich, &
claude eum luto circū circa inter furnellum & urinale.
Tunc incende ignem. s. qualē tu scis, & ueniet per alem-
bich oleum simul cum aqua, & stabit supra aquam in co-
lore citrino. Et sic continua ignem donec tota aqua distil-
lauerit, tunc permitte infrigidari, & extrahe recipientē
& separa oleum ab aqua, & aperi urinale: & inuenies
corpus aliquantulum durū, totum tamen frangibile &
conteribile. Et si uis reitera distillationē, & fac per om-
nia ut supra dictum est, fundendo super corpus eandem
aquam, uel aliam, & distilla, & non exibat tantum
quantum prima uice, & tertia uice quasi nihil, & cor-
pus remanebit in puluere non bene nigro, quod calcina-
bis hoc modo. Si corpus erit una uncia, superfunde un-
cias tres Mercurij & tere simul, & fiet amalgama, sicut
butyrum. Tunc pone in scutella uitrea, & perluta eam
a parte exteriori, & ponas super tripode super leuem
ignem trium uel quatuor carbonū, & semper misce cum
baculo ligneo, & caue te, & liga os & nares, quia fu-
mus eius destrueret dentes. Et sic perseuera miscendo des-

nec totus Merc. exiuerit, & remanebit corpus subtilius
& magis nigrum, & hoc reiterra ter & erit corpus dis-
continuum & ualde nigrum. Tunc recipe illud & po-
ne in butiuncula, & superfunde tantum de oleo supradis-
cto quod madefiat & claude uas, & da ignem luminis
per tres dies & siccabitur, & terra incipiet aliquantulum
albescere: Tunc superfunde aliud oleum (ut prius) &
iterum cum eodem igne siccabitur & erit albior, & sic
tertio. Quarto autem erit in tanta albedine, quod uidetur, nulle
uisum auferre, lucens sicut perle orientales perfectissimæ.
Deinde procede cum ære nostro, sale & gummi quæ fiene
unū. Ignis tamē temperatus non nocet, sed melius in fimo.

V E R V M cum operaprecium sit, quibus artibus
nō tantū cognitio sed aliud quoddā quo intelligatur pro-
positum in conficiendo opere, rōnē quandā quā practicen
appellane prosequi tentemus: hanc et partem, ut subiectū
tantum materiæ patitur, aperire: Simpliciter itaque. C. qua
druplicem. D. per. G. primū misceto & in uitreo uasculo,
ad id quā optime conflato cōponito, lentissimo dehinc ob-
litū glutine, os illi claudito, idq; tenuissimo igni super im-
ponito & continue excoquito donec. C. per. H. in. F. &
item ad. I. peruenerit. Et signo tibi niger fuerit color, quē
tamen nō attramenta, sed potius funica mala præmatura
imitatem uidebis. quod cum intueberis scito. C. D. per. H.
F. I. & P. expatiari, interq; C. & D. indissolubile fœdus
conflatum inuicemq; eosdē in seipsos conuersos, calore uero
eodem extrinsecus cōtinuante. C. D. in. L. & I. ingressi ad
M. usque per. K. contendunt. Quandoquidē color ille ni-
ger (nescio quo pacto) paulatim uertitur in candorem,
De hinc in. K. croceū. postremo in pretiosissimum ruborē:

quo habito ab. H. hoc est à nigricante colore, adhuc usque terminum dies omnes dinumerato, eorumq; summam duplato: tantundemq; etiam. M. ipsum iam ortu uiuatione igno suauiter foueto:quem recluso post hoc uase reuerenter accipito, & à sordibus siquæ fucine mundato, ac cum eundem iterum paulo uehementiore in igne totos sex dies habueris, diligentissime tibi & amicis in usum seruato, bis mille etenim partes in propriam uirtutem naturamq; mutabit.

C V M uero ex. M. faciendum. Q. curabis uncijs tribus. D. & uni. C. dragmā. M. adiungito, totumq; in igne temperatissimo dies triginta excoquito, & per. K. transito, donec perfectum. Q. uideris rotundum & rubentem. Vel si ad lunam fuerit: Metallico candore infecto. Differūt nāq; ita. K. ut. M. rubens & candidus, & uterq; Q. inuicem distant. Albicantis etenim. M. primus, uiridis rubore inspersus extabit. Secundus croceus nonnihil ēē splendide rubens. Tertius nixeus & metallicus candor, qui ter mille partes. S. et. T. Z. uero ad quinq; millia in suā ipsius speciem & uirtutem mutabit. gignetq; (si tibi id uidebitur) ex se quoq; ualentissimum. Q. Quibus adeptis & perfectis artificum omnium te maximum putato, Deoq; maximo & optimo gratias ubiq; & semper habeto. En tibi munusculū præstantissime lector, quod quādam non falsum dictum sit futura etas uiderit.

S PLUMBVM.

T STANNVM.

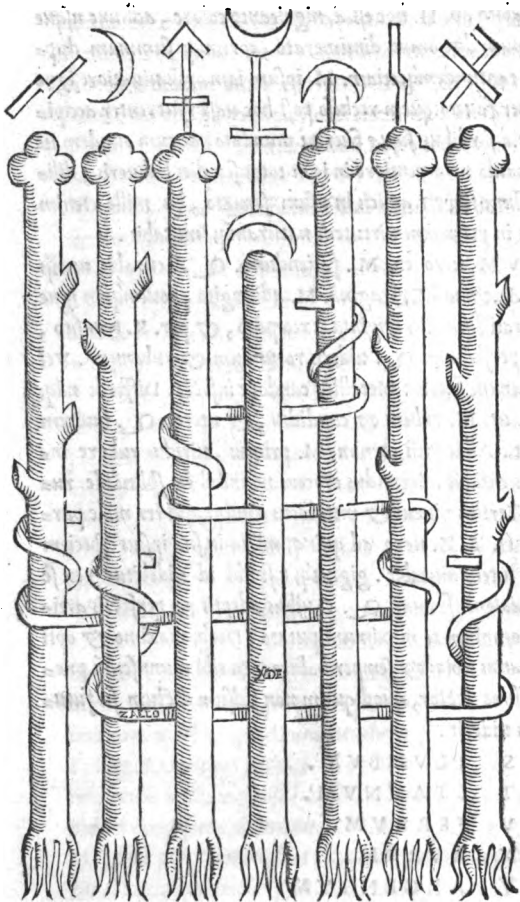
V FERRVM.

X AVRVM.

Y ARGENTVM.

Z AES.

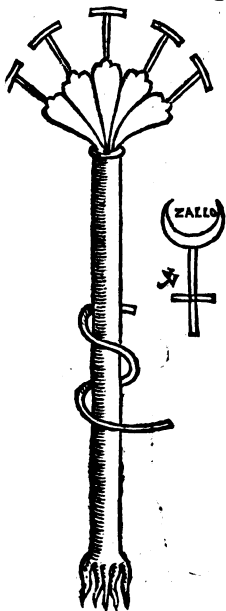
★★ 117

PINXIMVS compositionem arborum nemoris insi-
mul, modo dicamus naturam earum unam post aliam se-
cundum posse nostrum, & primo incipiemus ab arbore cuius
frons dictæ basis arboris tantummodo super corticem cir-
cunsonabat, & hac de purgando ut hic.

Calidum siccum rubeum sicut es igneum.

Calidum humidum croceum.

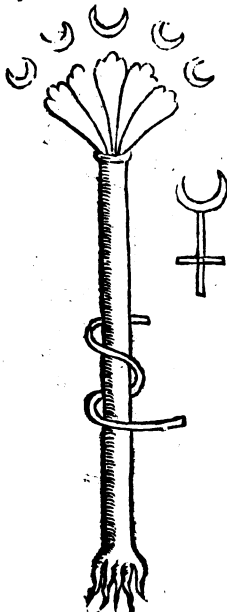
Fractum humidum siccum nigrum sicut plumbum.

Frigidum humidum sicut argentum ianum.

H A E C est arbor cui corrosis frondibus basis arboris in-
 erabat semper etc.

FaEtum siccum album sicut plumbum .

FaEtum humidum nigrum sicut argentum nigrum .

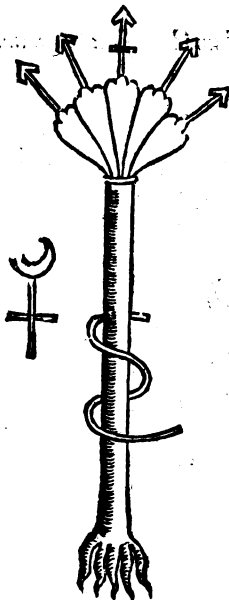
Calidum siccum sicut aes igneum .

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum .

H A E C arbor est cui corrosis frondibus basis arboris in-
trabat super lignum .

Calidum siccum rubeum .

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum .

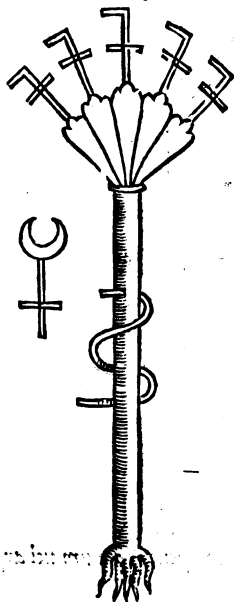
Factum siccum nigrum sicut plumbum .

Factum humidum album sicut stannum vel argentum vivum .

HAE C est arbor prima dextre partis cuius cortex est
 corrosa & magnum quid de ligno & extremitas frōdis basis
 arboris intrabat per medium eius paruum quid eminebat ad
 altam partem .

Factum humidum sicut argentum .

Factum siccum nigrum sicut argentum terrenum .

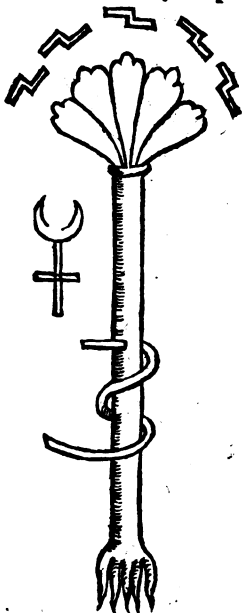
Calidum & humidum croceum sicut aurum igneum .

Calidum & siccum rubeum sicut as igneum .

HÆC arbor secunda cuius cortex est corrosa & ma-
gnum quid de ligno & extremitas frondis basim arboris in-
trabat per medium eius & paruum quid emittebat ad aliam
partem.

Factum siccum nigrum sicut plumbum.

Factum humidum album sicut argentum vitium.

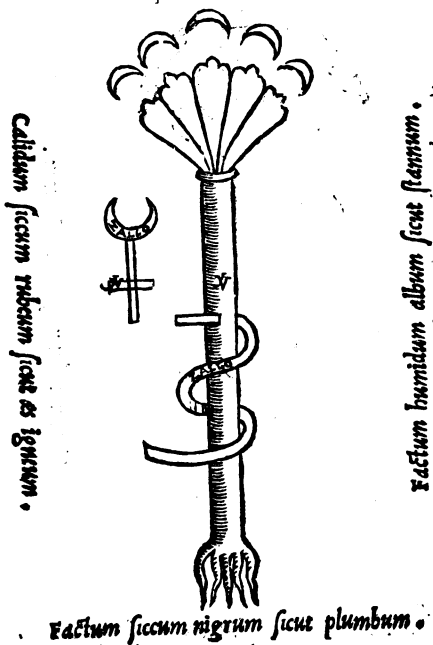

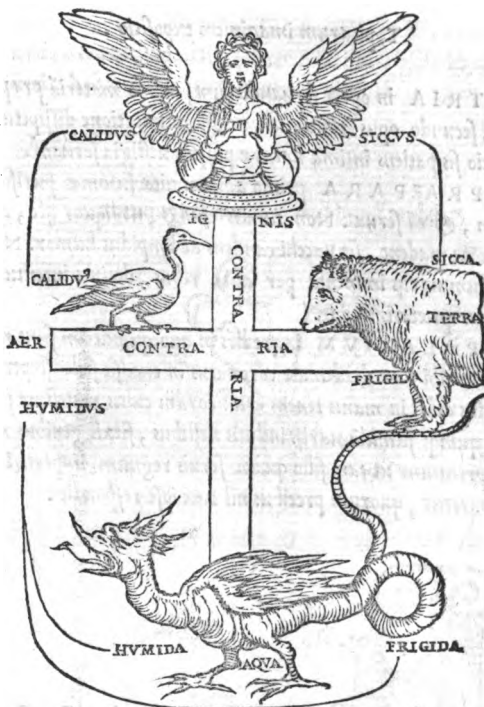
Siccum rubrum sicut es igneum.

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum.

HAEC est arbor tertia, cuius cortex est corrosa. Et ma-
gnum quid deligno et extremitas frondis basis arboris intra-
bat per medium eius, et paruum quid eminebat ad altam
partem.

Calidum humidum croceum sanguineum.

Typicarum imaginum expositio .

TRIA in opere seruanda sunt, primo materiã præpara, secundo opus continua, ne discontinuatione dissipetur, tertio sis patiens intima naturæ passim uestigia seruans.

PRÆPARA primo aquam uitæ summæ purificas eam, & eã serua. Non tamen credas, ut liquor iste, quo cuncta madent, sit Bacchi candens ac limpidus humor. Nam te dum uarijs immensa per auiã rebus, detines intentum, felices præteris undas.

PALATIVM ingrediēs in quo quindecim sunt mansiones ubi Rex diademate coronatus in excelsa sede sceptrum totius orbis in manu tenens erit: coràm cuius maiestate filius cū quinq; famulis uarijs indutis uestibus, flexis genibus regē deprecantur ut tam filio quàm seruis regnum impertiri dignaretur, quorum precibus nil Rex ipse respondit.

At filius

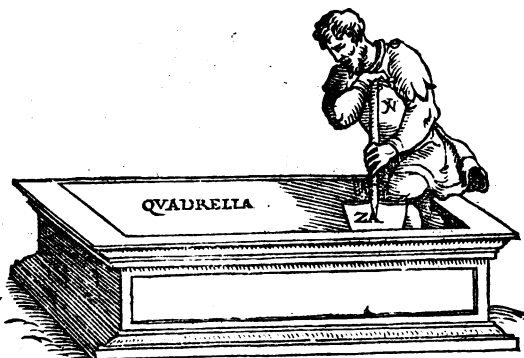
A T filius indignatus seruorum suasionem, patrem in sua sede interemit. Fiat igitur amalgama cum aqua bene purgata &c.

COLLIGIT in tertio loco filius sua ueste patris sanguinem, quod est secundum opus & in Methodo iam declaratum.

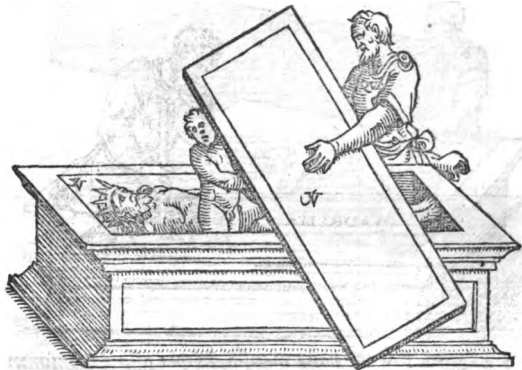
EFFICITVR fovea in quarta mansione, quæ for-
 nax est: cuius altitudo sit duorum palmorum, latitudo autem
 sit digitorum quatuor.

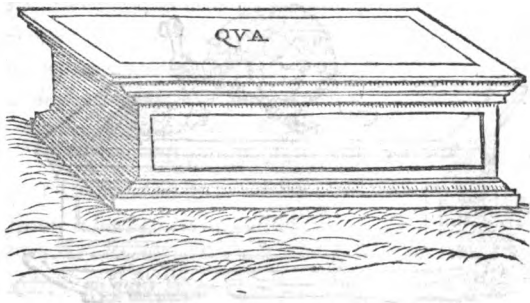
I N mansione quinta filius male cogitans credit patrem
 in foveam deiectum relinquere, sed ambo in foveam cecide-
 re per artem.

S E X T A uero mansio , est in qua curat adhuc filius
exire: sed unus uenit, qui ab illis ortus est in operatione secun-
da, & filium non exire permittit .

C V M autem pater & filius sunt in fouea , qua septi-
ma dicitur mansio, illis sequitur puerefactio in cineribus seu
balneo perquam calido .

*** §

OCTAVO enim loco inspicitur id, quod in putrefactione evenit infrigidato vase &c.

SEQUITUR nona mansio in qua ossa è monumeto emittuntur. quo fit, cum totū corpus fuerit solutum: quòd uero non fuerit solutum iterato opere solvatur ut prius donec tutum solvatur, solutūmq; caute refertur

IN mansione decima ossa diuiduntur in nouem partes, quo fit cum materia soluta per nouem dies super lentu ignem coquitur quousque nigredo superueniat, qua remota in alio uasculo in loco calido serua & iterum per nouē dies aquam excoquito, & corruptum nigrum collige cum alioq; repone, & sic prosequi necesse est quousque aqua sit clara atque munda: corruptio autem siue nigredo ponatur in uasculo uitreo & superponatur de aqua uite sua, ut supernatet per medium digitum & leui igne coquatur ad nouem dies singulo quoq; die aquam innouando si opus fuerit & sic erit terra munda ac dealbata iuxta philosophorū dicta, scilicet hæc terra cum aqua sua putrescit & mundificatur.

MITTITVR Angelus proiciens ossa super terram mundificatam & dealbatam, quæ nunc miscetur cum spermate suo, & totum ponitur in uase clauso cum suo alē bico materia aliquantulum instissata adhuc fortiori igne diuidatur ab aqua, & sit in fundo dura.

VNDECIMO loco famuli Deum precātur, ut Rex
eis restitatur, in cuius restitutione totum opus dirigitur .

MITTITVR alter propterea Angelus in mansione
duodecima , qui alteram illorum ossium partem super terrā
ponit , donec simul inspissentur tunc mira in opere appa-
rent .

E T sic alternatim mittuntur Angeli, qui primam, secundam, tertiam & quartam partem ossium projiciunt, ut scilicet albescat, sit lucida atque firmetur. Quinto & sexto firmata mutetur in citrinum. Et sic cum septima, octava & nona parte: ossium terra efficitur uti sanguis atque rubinus.

T V N C Rex surgens, de sepulcro Dei gratia plenus, factus est totus spiritus totusq; coelicus cum potestate magna, potens facere Reges omnes suos famulos.

POSTREMO potentiam suam super filium & ser-
uos demonstrat, eis coronas aureas singulas singulis imponē-
do, ut sint & ipsi Reges gratia sui, cui dominus dedit po-
testatem magnam atque maiestatem.

*Impuris nemo manibus fraudator, avarus,
sacrilegus'ue aliquis pergraue tangat opus.
Huc probus, huc sapiens animo se conferat, & qui
cum rerum causis dogmata nosse queat.*

I

PRETIOSA MARGARITA NOVELLA

*ex concordantijs sapientum collecta , De thesauro &
Lapide philosophorum , & est arcanum , & se-
cretum omnium secretorum ac Dei donum ,*

Petro Bono Ferrariensi autore .

9 **V I A** consuevit non solum apud antiquos
speculatores & inquisitores veritatis arca-
norum naturæ, sed apud modernos inquiri
& disputari: utrum ars alchimie mini-
strans naturæ sit omnino apparens & exi-
stens, Aut solum apparens & non existens. Ideo gratia
huius ipsam inquiramus & disputemus, non superficialiter
ut consueuerunt, sed profunde & exquisitè ualde. Ita ut
quilibet doctus secundum rationem cognoscat, quæ pars tes-
nenda sit, & utrum ipsius operationi debeat uel non debeat
insudare. Naturales philosophi quàm plurimi sapientes nò
bene dubitantes neque idonee sed in superficie inuestigantes di-
sputauerunt, & determinauerunt: quidam ueram omnino
eam esse dixerunt, et quidam sophisticam eam iudicauerunt,
quorum nullus sciuit nec potuit hoc aggredi, etiam si uerum
iudicauerit. Quidam etiam alchimistarum sicut Geber et
Moriemus in suis alchimis eam disputauerunt, tanquam po-
tentes hoc, sed ualde breuiter, & obscure. Arguentes ad
partem negatiuam & soluentes, Ad affirmatiuam autem
solum quædam exemplaria adducentes, & sermonibus typi-
cis & figuris affirmantes & dicentes eam esse omnino ueram.
Nos igitur cum in alchimia aliqua ex terminis eius & dictis
sapientum ueridicorum ueterum nouerimus hanc dubita-

A

tionem cum auxilio Dei aggredientes, sicut, decens est. Cum explanatione proluxa aperiemus eam ordinatis capitulis distinguendo. Primo arguentes pro & contra. Secundo elucidando cum debita explanatione. Respondebimus cum Dei adiutorio.

NOTANDVM cum subiectum alicuius artis uel scientie uel eius propriae passiones fuerint nota & manifesta omnibus uel pluribus sapientibus, non egent inuestigatione & probatione sed declaratione solum. Cū autem fuerint innota & immanifesta, egent inuestigatione primo & probatione, postea declaratione, ultimo autem experimentatione si fuerit finis eius ad opus, inquantū experimentum rationem certificat precedentem. Cum igitur subiectum huius artis, si sit uerum uel falsum sit ignotum & immanifestum cum suis proprijs passionibus, & extraneum apud plurimos sapientum, necessario eget inuestigatione probatione & declaratione ut ueritas medullitus discernatur. Et si quid contra hoc apparentie uel falsitatis occurrat discutiatur & reprobetur. Quia unaquæque scientia uel ars siue medicina sit siue alia, habet in sui doctrina proprias dubitationes & responsiones sine quibus non potest fieri perfecta doctrina. Est autem artium triplex genus, ut dicitur secundo physico=rum, quia aut est dispositiua materie, aut efficiens forme, aut usualis. Sub his autem non ponitur alchimia, cum ipsa non sit mechanica. quod si concedatur, ipsa erit dispositiua et efficiens simul, non autem usualis. Ipsa enim ueraciter docet cognoscere materiam quæ est de intectione nature omnes alias excludendo, & præcipit super illam modum dispositionis et informationis secundum aptitudinem materie, quod totum

cognoscit unus artifex & efficit & potest uti uel non . Sunt
 & aliæ artes ab ijs non absolute , id est , artificiales , sed po-
 tius naturales sicut ars medicinae & ars plantationis & infer-
 tionis plantarum & uzifur & uitorum , quia ex parte mi-
 nistrationis sunt artes , & ex parte autem formæ sunt natu-
 rales . Quia quorumcunque formæ & operationes sunt na-
 turales ipsa sunt à natura ars alchimie talis est . Est &
 aliud genus artis seu artium de non entibus in rerum natu-
 ra , sed de entibus factis ab intellectu sicut Grammatica ,
 Logyca, Rethorica & sub hoc genere non est hæc . Et quia
 in omnibus artibus speculatio & inuestigatio , operationem
 præcedit necessario ideo hic sic fieri debet . Speculatiui enim in-
 tellectus finis est ueritas quam nunc inquirimus & primo .

Præctici uero opus quod eum sequitur, ut est secundo metaphi-
 sica , & sexto ethicorum , quia opus est istud quod post desi-
 deramus , quia posterius non absoluitur à priori .

Notandum quod philosophus primo de anima docet hunc, eundem
 modum inuestigandi & ratio est quia sic deuenimus in co-
 gnitionem causæ, unde in secundo posteriorum dicit . De eo quæ-
 runt omnis quæstiones quo cognito cessat omnis quæstio . Hoc
 autem quod quæritur est causa uel medium ut ibi dicit. ergo
 cognito medio quæstionis huius artis , cessabit & quæstio.

* Notandum hic quod multiplex est causa uel mediū , scilicet
 intelligibile , reale siue sensibile , naturale & artificiale .

Videtur ergo irrationale aliquem ponere se in opus eius nisi
 inuestigatione causæ uel mediij præcedente . Similiter incō-
 grue & inutiliter conantur quæstionem huius artis determi-
 nare medio quæstionis non cognito quia nō potest aliquis quæ-
 stionem aliquam determinare , nisi cognoscat medium primo

A ij

aut per inuestigationem appropinquet , ad eius cognitionem.
Apud ignorantes medium quaestio non cessat , quia causam inuestigationis ignorat. qui ergo dubitat bene, inuestigat bene, ergo operatur bene , & qui male, male. In impossibilibus rebus impossibile . Impossibilia enim non inuestigantur cum causas non habeant .

3

SEQVUNTUR ARGVMENTA BONI
AD PARTEM NEGATIVAM.

VIA antiquorum mos fuit arguere primo destructiue, ergo sequemur eos.

9

Ratio prima.

NAM quicumque ignorat certam & determinatam quantitatem uniuscuiusque elementorum in aliquo mixto, ignorat efficere illud mixtum: sed alchimista ignorant hoc in metallis & eorum componentibus ergo &c. Maior est nota, cum talis notitia sit determinata & certa solum quo ad naturam, & non quo ad nos, nisi ualde confuse & in communi, & hoc in omnibus mixtis. Minor ex habitis nota uidetur, cum metalla & eorum componentia sint de genere mixtorum, circa quæ alchimista laborant.

Ratio II.

ITEM quicumque ignorat determinatam proportionem elementorum adinuicem cum ueniunt ad mixtionem, & modum mixtionis eorum & digestionis quibus adipiscitur forma mixti, ignorat componere illud mixtum, sed alchimista sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet ex hoc, quia unaqueque res in specie, habet formam suam specificam, ad quæ sequuntur uirtutes & proprietates & operationes determinatæ, per quam formam ab omni alia specie separatur, & forma hæc sequitur determinatum modum mixtionis & proportionis & digestionis in debitis mensuris elementorum, quia ratione materie & quantitatis ac qualitatis materie species non separatur a specie, sed ratione forme sequatur ut dictum est. Minor patet, quia hæc sunt nota soli nature,

A iij

non solum in metallis & eorum componentibus , sed in omnibus naturalibus , modo autem confuso & cōi , sunt quoque modo longinquo , nota arti . Talis autem cognitio non est sufficiens ut ars uere sequatur naturam , hanc rationem ponit Geber & eius solutionem in summa perfecti magisterij .

Ratio III .

ITEM quicumque ignorat proprium instrumentum nature quo mediante agit in materiam ad introductionem formæ in aliquo mixto ignorat efficere istud mixtum sed alchimistæ sunt huiusmodi , ergo &c. Maior patet cum nullum agens siue naturale siue artificiale agat sine instrumentis propriis & determinatis . Minor nota est , quia natura in generatione cuiuscunque rei agit cum calore digerente & alterante modificato , tanquam cum instrumento sicut natura cuiuscunque rei exigit siue sit res habens calorem in actu ut in animalibus perfectis , siue in potetia ut in rebus alijs. Unde in generatione auri & argenti & aliorum metallorum , agit in cauernis terræ profundissimis , cum calore quodam suauissimo & temperatissimo per mineras multiplicato , digerente alterante subtiliante & inspissante . Talis autem calor penitus ignoratur a nobis , quoniam non est calor solis , neque ignis absolute sed calor ex ijs miro modo mixtus & a natura confusus .

Ratio II II .

ITEM illud ad cuius generationem non sufficit uita hominis , non potest fieri per artem , sed ad generationem metallorum non sufficit uita &c. Maior est nota quia omnis generatio & corruptio determinato tempore mensuratur , undaqueque enim res habet tempus præfinitum in generatione ad receptionem formæ propriæ , per quam recipit esse completū .

Minor patet tempus enim generationis auri secundum naturam ponitur apud alchimistas esse in millibus annorum, si cut ponit Geber in summa sua & Rasis in libro perfecti magisterij. Cum igitur nullus hominum tale spacium attingere possit, immo uix ferè centum annorum attingit, fatuum uideretur dicere q per artem alchimistæ fit uerum aurum & argentum. Et si ad hæc respondere uellent, quod abbreviant tempus, quia quod natura facit in millibus annorum, cum calore suauis & temperato, nos facimus in uno mense, aut tempore breuiori aut longiori, cum calore ignis forti, quia tantum facit forte agens in breui tempore quantum debile agens in longo, & quia ars imitatur naturam & eius opera accelerat & festinat, dicimus quod impossibile est quod hoc faciant & specialiter in metallis, quoniam metalla sunt ex fumis subtilissimis resolutis ab argento uiuo cum substantia sulphuris, à calore humido & sicco temperato in cauernis terræ profundissimis habentibus humiditatem quæ super oës est humiditates quæ à siccitate terrea tenuissima occulta temperatur & inspissatur calor autem temperatus illos fumos conuoluendo resoluens sublimans & inspissans usque ad locum alicuius refrigerij illam humiditatem conseruat digerit subtiliat & inspissat quæ est causa metallicæ fusionis, & sic in fine conuertitur in metallum. Si ergo tempus decoctionis abbreviare uoluerint in illa materia. ergo per excessum caloris, ignis, ergo dissipabunt humiditatem quæ est necessario causa metallicæ fusionis, ergo non generabitur forma specifica metalli, quare solutio nihil ualet.

Ratio V.

ITEM ubi deficit locus proprius generationis rei, deficit eius generatio, sed in arte alchimie est sic, ergo &c. Ma-

A iiij

R A T I O N E S

ior patet, quia sicut locus facit ad conseruationem rei, sic & ad generationem. Vnde dixit Porphyrius, quod locus est principium generationis sicut et pater. Et Plato, munivit natura naturans loca terræ uirtutibus, ut in eis sigillentur proprietates diuersæ. Ut in plantis & rebus alijs, quales mereantur secundum genus suum, etc. Et hoc est uerum inducendum in singulis tam in animalibus, quam uegetabilibus, & mineralibus: propterea non ubiq; locorū generantur uegetabilia qualibet, nec mineralia qualibet, neque animalia qualibet, nec similiter habitant propter diuersam naturā locorū, sicut disposuit natura naturans præcepto & ordinatione gloriosi Dei. Minor ex habitis nota est, & experientia, quia suas decoctiones & digestiones & mutationes faciunt in locis extraneis ab intentione naturæ. scilicet in uasis uitreis lapideis, metallicis, & figulosis: natura autem in synu terræ proprio, & occulto ipsa efficit.

Ratio V I.

I T E M effectus qui sunt naturæ solius, non possunt fieri ab arte, sed generatio metallorum est effectus naturæ solius, ergo &c. Maior est nota quia generatio, & corruptio sunt à principio intrinseco. principium autem intrinsecum est natura, quæ efficit formas substantiales in rebus. ars autem est principium extrinsecum quæ solum in superficie operatur per motum alterationis. Similiter quia natura generat res per mixtionem elementorum, talis autem mixtio est solum ex operæ Dei benedicti & summi & operæ naturæ, ut dicit Galenus primo de complexionibus. Minor patet cum metalla fiant à principio intrinseco, scilicet à natura per generationem & corruptionem mediante mixtione.

Ratio VII.

ITEM si id quod magis uidetur inesse non inest, nec id quod minus. Sed in debilibus mixtionibus uidetur quod ars magis possit sequi naturam & non potest, ergo multo minus in fortibus. Maior patet per locum a maiore. Minor est sensui manifesta, quia per facilem uel difficilem generationem & corruptionem rei arguimus fortem et debilem mixtionem eius, ut equus, piscis & omne uiuens facile corrumpi possunt: ergo sunt facili mixtionis, aurum autem & argentum de difficili: ergo sunt fortis mixtionis. cum ergo in generatione equi et piscis quæ sunt debilis mixtionis, non possit sequi ars naturam, ergo nec in generatione eorum quæ sunt fortis mixtionis ut auri & argenti. hanc rationem & eius solutionem ponit Geber.

Ratio VIII.

ITEM impossibile est unam speciem in aliam transmutare, sed metalla differunt specie. ergo &c. Maior est nota per philosophum quarto meteororum. Minor similiter patet, quia enim non habent easdem proprietates & operationes, ergo per consequens nec formas, conueniunt enim solum in genere, quod est esse metallum sicut homo & equus conueniunt in hoc genere, quod est esse animal: sed per proprias differentias unum ab altero separatur. sicut ergo ex homine non fit equus, nec econuerso, sic ex metallo uno non fit aliud, nec econuerso. hanc rationem etiam ponit Geber & eius solutionem.

Ratio IX.

ITEM quicumque ignorat prima principia mouentia ad generationem & introductionem forme in aliquo mixto, ignorat efficere illud mixtum: sed alchimiste sunt huiusmodi

R A T I O N E S

ergo etc. Maior est nota , quia principia mouentia ad genera-
tionem et introductionem formæ sunt stellæ et corpora super
celestia per motum & lucem, ut uult philosophus libro cœ-
li & mundi , & libro de causis proprietatum elementorum,
ipsa enim sunt , quæ primo mouent mota ab intelligentijs ,
ad natarum generationis , & corruptionis perficiendam , ad
conseruationem specierum , & ab hijs datur forma , & per-
fectio , & hoc fit in instanti , scilicet cum uenerit una stella,
uel plures ad situm determinatum in firmamento , & ex in-
fluentia tali determinata introducitur forma in instanti &
momento . Minor patet ex confessione.eorum & absque con-
fessione,ignorât enim determinatos situs et aspectus stellarû,
à quibus datur forma auri & argenti in materia determi-
nata, ergo hæc ars friuola est,& uana.hanc etiam rationem
tangit Geber in sua summa , & soluit.

Ratio X .

I T E M sicut se habet ars ad naturam ita artificialia ad
naturalia , sed ars non est idem quod natura nec potest esse,
ergo artificialia non erunt idem quòd naturalia nec esse pos-
sunt, ergo aurum artificiale, & naturale non est idem. Ma-
ior est nota . Minor patet , quia natura informat compo-
situm in instanti . Ars autem successiue , & natura pres-
supponit , materiam , ars autem facit eam , ut dicitur secun-
dò physicorum . Similiter etiam , quia omne artificiatum est
opus desideratum & uoluntarium sicut eligibile et uolitum,
ut patet ex sexto metaphysica , & uariatur idem opus plu-
ribus modis iuxta uoluntatem artificis , natura autem est
ordinaria & unius modi semper. aurum ergo artificiale, non
erit idem quod naturale .

Ratio XI.

ITEM Geber. Facilius est res destruere, quàm construere, sed aurum destruere uix possumus, ut ipsius forma substantialis corrumpatur, ergo nò poterit tam cito constitui ut dicunt, maior & minor notæ sunt ad sensum.

Ratio XII.

ITEM ab experientia etiam hoc patet, quia mos antiquorum philosophorum est sine inuidia sciētias discipulis suis et posteris alijs in scripturis tractare uel oretenus docere, sed nullum antiquorum philosophorum in arte ista reperimus fecisse hoc, ergo uidetur quòd ipsam ignorauerint, ergo uidetur, quod hæc ars non sit possibilis. Videmus enim in alijs scientijs unumquemque philosophorum antiquorum uisum esse, quicquid sciuerit in aliqua scientia uere tradere, quia philosophi desiderant in scientia sibi reliquos simulari. Vnde philosophus primo methaphisicæ, signum scientis est posse docere, quia igitur solum cartas antiquas & fabulas extraneas poeticas, & derisoria quædam ficta & uerba plena ambagibus inuenimus in quibus mendacia pura, & errores sicut in operatione uidetur apparenter. Ideo satis patet ex hoc hanc artem non esse ueram, immo quod deterius est, eorum sequaces adhuc errores super illos multiplicant cotidie & in infinitum extendunt hanc rationem tangit secundum Geber & soluit.

Ratio XIII.

ITEM ad oculum nos uidemus, quòd tam diu est à sapientibus antiquis & philosophis. cum summa industria perquisita, & non inuenta, quòd si eius inuentio esset possibilis iam diu adinuenta esset. Similiter à regibus, & principibus infinitum thesaurum possidentibus & magnorum philo

R A T I O N E S

sophorum copiam habentibus est inquisita, & non inuenta, quamuis eam desiderauerint, & expensas plurimas interposuerint sicut omnibus apparet ergo inanis uidetur ars ista. Istam rationem & eius solutionem ponit Geber.

Ratio XIII.

I T E M adhuc fortius ex datis eorum, dicunt enim quòd est lapis unus solus in arte maiori qui sit albus & rubens secundum quòd ipsi uolunt preparare, qui metalla mollia indurat, ut Saturnum & Iouem conuertendo in aurum, & argentum & metalla dura mollificat, ut aes & ferrum conuertendo in aurum & argentum, & argentum uinum coagulat conuertendo in aurum & argentum. Sed contra eos sic arguitur: impossibile est alicuius rei duas operationes esse contrarias per se, sed hic lapis est solus unus, ergo etc. Maior apparet ex hoc, quia cum uniuscuiusque rei, sit forma unica tantum & unica perfectio per se, sic similiter erit unica operatio procedens per se ab illa forma, ut patet ex secundo de generatione, & corruptione. sed si sint due operationes contrariae procedentes ab una forma oportebit necessario, quòd una illarum operationum procedat ab illa forma per se & primo, alia autem per accidens et secundario, quia impossibile est duo contraria eidem æqualiter inesse. Minor patet. cum enim, secundum eos hic lapis sit unicus, unica etiam erit eius forma & per consequens unica eius operatio per se & primo ab ipso procedet, quomodo ergo esse poterit, quòd quædã metalla mollificet, et quædã induret per se et primo, sed nõ uidetur hoc esse posse ergo uidetur quòd unũ faciat per se et aliud per accidens, et sic quoddã nõ erit uerum aurum uel argentum postquã mutatum est per accidens siue quod mollificatum est siue quod induratum est. Videmus enim quòd

aqua non habet potentiam infrigidandi & calefaciendi per se et primo, nec ignis similiter, sed unū per se et primo & aliud per accidens. uel oportebit eos ponere, q̄ sint duo lapides in arte alchimie, quorum unus indurat per se, et colorat, & alter per se mollificat, et colorat, quod est contra eos, quia dicunt eum esse tantum unum. Et similiter quia qualis diuersitas esset lapidum inter se, talis etiam erit diuersitas formarum introductarum ab eis in metallis, ergo non erit eadem forma introducta in hoc auro, et in illo, nec in argento hoc & in illo. De mutatione autem colorum quod fiat primo albus post rubeus, & quod alijs coloribus multiplicibus coloratur secundū q̄ uolunt præparare concedimus utiq; , quia benescimus possibile esse res maxime minerales liquefactiuas per decoctionem, & ad inuicem mixtionem posse mutari de colore in colorem, sed facere illas duas operationes contrarias. hoc impossibile reputandum, quare sequitur q̄ ars sit nulla.

Ratio XV.

ITEM si id quod magis uidetur inesse, & non inest, neque illud quod minus. sed magis uidetur quod ars alchimie possit reperiri in rebus propinquis substantiæ auri & argenti et non reperitur, ergo nec in remotis reperietur, ergo nec in remotissimis, ergo nusquā. Maior nota est per locum d maiori. Minor pater, quia res propinquæ auri et argenti sunt quæ sunt eiusdem materiæ & naturæ cum eis, quod cognoscitur ex hoc quod sunt eorum principia uel ex eisdem principijs, & quia omne simile ingreditur magis in simile per mixtionem & liquefactionem quā in extraneum. Ideo inuenimus res quasdam minerales quæ dicuntur spiritus metallorum, ex quibus metalla generata sunt tanquam ex principijs, & in ipsis ingredi, ut sunt argentum uiuum, &

R A T I O N E S

sulphur . Ex quibus metalla omnia originem traxerunt, sicut patet quarto metheororum, & per alchimistas est etiam auripigmentum & sal armoniacum spiritus, sed auripigmentum est de natura sulphuris, sal uero armoniacum de natura salis & sicut sapo metallorum à quibusdam dicitur quamuis non sit de substantia eorum . Sunt autem & alij spiritus secundarij scilicet marcasita, magnesia, & tutia . sed magnesia & marcasita sunt spiritus à natura commixta de sulphure, & argento uiuo . Tutia autem est fumus metallorū subtilis resolutus ab eis, quæ omnia sunt aut principia metallorū aut ex eisdem principijs præter quam sal armoniacū.

Sunt ergo septem alchimic spiritus, scilicet quatuor principales uidelicet argen. ui. et sul. auripigmentum & sal armon. et tres secundarij & cōpositi, scilicet marcasita, magnesia & tutia, sulphur tamen & ar. ui. sunt sicut elementa et primum tenent principatum . Ex dictis ergo nil aliud uolumus, nisi q̄ sola metalla & spiritus, sunt operi necessaria quia unum in aliud ingreditur & seinuicem combibunt, & miscentur in conflatione, & sunt adinuicem sicut principia & principata, quòd ipsa sola in materia & natura propinquitatem habere uidentur, ergo aut ex metallis ipsis aut spiritibus hunc lapidem colligere necesse est, aut per eorum mixtionem, aut omnium, aut plurium uel uno solo . Sed ex ipsis metallis hoc impossibile uidetur, quia secundum Philosophos alchimie hic lapis habet se ad metalla, sicut forma ad materiam, & sicut anima ad corpus, ergo oportet ipsum esse substantie subtilissimæ, cum ergo metalla sint substantie grossæ per totum non uidetur ex eis posse elici. ideo dicit Geber in summa sua, capitulo de præparatione saturni . Redeuntes igitur in nos ipsos, nosmet torquentes in

mente cogitationum meditationis afflictionibus. Respeximus à perfectione corpora diminuta in profundo sue naturae feda existere & nil in eis fulgidum inueniri, cum in eis secundum naturam non sit. Ideoq; ex illis substantiam fulgidam elici non contingit &c. Similiter nec ex corporibus perfectis, scilicet auro & argento, quia quod in ultimo perfectum est non eget perfici, et similiter etiam quia non sunt ad finem alium ordinata. Et si dicant quod hæc corpora calcinant, & solvunt, distillant, & coagulant, & multas alias preparationes faciant. Ita quod istud quod est corporale et grossum fit spirituale et subtile et post alterant metalla cum ingressu eorum, & faciunt uerum aurum & argentum. Dicimus quod eorum experientia est firmissime contra eos, quia quale sit opus eorum ignis declarat, quaecunque enim alterauerunt per ignis uiolentiam & rerum urentium examinationes euanescent, & non permanent, fantastica ergo sunt alterata.

Similiter nec per spiritus hoc fieri uidetur, quia per experientiam inueniunt spiritus posse figere & non figere, quamuis eorum natura sit fugitiua ab igne, sed ipsos non fixos uiderunt corporibus inutiliter adherere, quia in igne non perseverant, immo fugiunt paulatim ab eis & ipsa corpora relinquunt immunda magis quam prius & quoniam eleuant corpora secum in fumum & euanescent simul. Ipsos autem fixos non est possibile ingredi, quia aut non funduntur cum sint sicut terra lapidea uel saxum, & non ingrediuntur, nec miscentur, & per consequens non alterant, aut funduntur fusione nitricatoria, sicut omnis res ultimae combusta & incinerata, quæ post per fortem ignem fit uitrum. Et nullum nitricatum ingreditur metalla, quoniam fusio metallica fit per conseruationem humiditatis naturalis argen. ui. in metal

lo. fusio autē vitrificatoria fit ex ultima consumptione radicalis humiditatis uniuscuiusque rei adustilis, quæ ex adustione incineratur. Et ideo ferè ex cinere uniuscuiusque rei fieri potest vitrum, propter quod nos videmus, quod cum stagnum & pluvium fuerint calcinata per ignem & combusta, quod post ad ignem congruum conuertuntur in vitrum, sicut faciunt qui vitris faciunt vasa figuli. Et ideo impossibile est quoddam tale vitrum nec etiam aliquod aliud reuertatur in metallum, nec in fusionem metallicam, cum sit consumpta radicalis humiditas aeris. quæ erat causa metallice fusionis secundum partem, & secundum aliam partem derelictam sit conuersa in humiditatem vitream. Ex quibus etiam dictis patere potest, quod sermo quorundam idiotarum, ignorantium principia naturæ, dicentium quoddam vitrum potest fieri malleabile sicut metallum, est inanis. Nam illa eadem humiditas quæ est causa metallice fusionis est etiam causa malleationis & extensionis sub malleo per omnem dimensionem. cum igitur in vitro & re quacunque vitrificata illa talis humiditas non reperitur, aut consumpta sit tunc, sicut impossibilis est fusio metallica in eis ita & malleatio, & quia impossibilis est reditio vitri & vitrificatæ rei ad substantiam metallicam, sic etiam ad malleationem. Nullæ enim res in mundo habent humiditatem talem ut metalla: aut si habent, habent eam indigestam, ut elementa metallorum, aut alio modo terminatam per suas formas, ut marchasita, antimonium et alia similia, quoniam diuersitas formarum facit illam eandem humiditatem diuersimode terminatam, & diuersimode passibilem. Et hoc accidit propter diuersam proportionem mixtionis, & diuersam habitudinem, quæ est in mensuris mixtionis suorum elementorum propinquorum componentium prout reguntur à celestibus

ad cœlestibus, quamvis elementa sint eadem. Similiter hoc patet per aliud, quia sicut proprietates & propriæ passiones specierum non reperiuntur extra species suas, sic proprietates & propriæ passiones generum non reperiuntur extra genera sua. Cum ergo extensio per omnem dimensionem, sub mallei percussione sit propria passio huius generis, quæ est metallum, quia soli metallo propriè conuenit, ergo alicui alteri rei de mundo non conueniet. Aut si conuenit vitro³ ita artificiose preparato, ut dicunt, oportebit eos necessario confiteri illud vitrum esse metallum, & sub aliqua specie metalli, scilicet quòd sit aurum aut ferrum, aut æs aut aliquod aliorum, quod est omnino falsum, aut oportebit eos dicere quòd hæc non sit propria passio metalli, quod similiter est falsum & penitus contra sensum. Similiter, quia ex proprijs passionibus metalli est, quòd in conflatione omnia adinuicem commiscantur propter eorum similitudinem in materia propinqua. Vitrum autem & qualibet res vitrificata, non miscetur in conflatione metalli, sed supernatat sicut oleum, & omnis pinguedo aquæ, ergo hoc vitrum artificiosum non commiscebitur, sed supernatabit. quòd si commisceretur, non diceretur vitrum, sed metallum & esset in numero alicuius metallorum, quod est omnino falsum. Similiter si aliquod aliud, quàm metallum esset dignum habere hanc proprietatem & propriam passionem dictam, dignius esset illud, quod eadem humiditate participat, quàm quòd aliena siue est marchasita, magnesita, tutia, antimonium, sed hæc non habent, ergo multo minus vitrum, & qualibet res vitrificata, cum sit expoliata humiditate tali. Et propter hanc singularem, & specialem humiditatem sic digestam, quæ est causa malleationis, & liquefactionis accidit, ut lapidi

R A T I O N E S

nigro confricando metalla abradendo adhereant , quòd non potest accidere marchasita, et nec sibi similibus, quanto igitur minus vitro . Et propter eandem causam ex quadam similitudine in substantia humiditatis fit ut ar. vi. metallis adhaereat omnibus : marchasita autem , & sibi similibus non , quanto ergo minus vitro siue artificiosum sit , siue non . Omne similiter uitrum, & uitrificatum scinditur, comminuitur, & frangitur , cum post ignitionem subito in aere frigido infrigidatur uel aqua , nullum autem metallorum hac passione participat propter causam dictam . Omnis praeterea imago siue sit exclusa siue exarata fieri potest in frigidis metallis, & calidis , & per sculpturam , & per incisionem, in vitro autem non : nisi sit ignitum uel liquefactum , & hoc tantum per sculpturam , quòd est propter humidum diuersum in tali passione recipienda . Soli ergo metallo & omni semper, haec passio propria malleandi inesse uidetur . Diuersificantur tamen metalla inter se in malleatione, fusione, et ignitione ac reliquis passionibus , propter diuersitatem suae digestionis , & sulphuris mixtionem . Vitra autem inter se diuersificantur in cita & tarda fusione , & perspicuitate & opacitate , & coloratione diuersa , secundum magis et minus , & alijs suis passionibus , propter diuersitatem cinerum ex diuersis materijs adustorum . Similiter metalla quando liquefacta sunt, sunt de natura argen. vi. & sicut lapides supernatant ar. vi. sic similiter supernatant metallis liquefactis & non cedunt , sed uitrum liquefactum cedit eis propter sui viscositatem tenacem , & alienam . Non est tamen aliquid liquabile praeter metalla , quod hanc habeat nisi uitrum ignitum , & liquefactum propter viscositatem suam actualem magnam, infrigidatum autem non , propter ipsius actualem priuationem.

Metallo enim in frigidato aut ignito, valde maior inest visco sitas, quàm liquefacto: propterea in malleatione ipsius, extenduntur partes, in liquefactione autem separantur, si expandantur. In vitro autem est econuerso. Quicumque ergo operans fecerit opus vitrificatum aliquod casuale. Ab ipso manus suspendat, & sibi finem imponat. Sic ergo patet, quod spiritus vitrificati non ingrediuntur, ergo non alterant. Similiter igitur per ipsorum commixtionem ex dictis causis hoc fieri non posse uidetur. Cum igitur in substantia magis consimili & affini metallorum substantiæ hæc ars reperiri non uideatur, ergo per consequens nec in remota, ergo nec in remotissima, ergo nunquam, quare etc.

Ratio XVI.

ITEM uidentur dicere, se non generare metalla de nouo, sed solum quæ imperfecta sunt perficere, dicentes perfecta solum aurum et argentum, reliqua autem imperfecta. Dicimus hoc esse non posse. Quoniam omnis materia, quæ habet esse in aliqua rerum naturalium permanente est completa per suam formam substantialem, sed materia stagni, plumbi, æris, & ferri habet esse in eis, eorum esse sic permanente, sicut materia auri & argenti: ergo materia completa est in eis per suam formam substantialem sicut materia auri & argenti. Maior est nota, quia ea quæ sunt in motu ad aliquam formam non permanent in natura, nisi quando sunt in fine matris, in quo acquirunt formam suam substantialem completiuam: potius enim corrumpuntur & cito, quàm permaneant. Propterea non permanent abortiuus foetus, quia nondum habent formam completiuam, aut quia organorum non habent complementum deseruientium suæ formæ. Similiter in seminibus abortiuis, hoc idem se habet, quia nec

R A T I O N E S

permanent, nec speciem multiplicant cum careant ipsa, similiter & in alijs. Minor nota est ad sensum. Videmus enim stagnum, & plumbum, & reliqua per se habere permanentiam in natura, sicut aurum & argentum per se. hoc autem non esset nisi essent completa per suam formam substantialem. falsum ergo dicunt hæc metalla esse perfecta, & alia imperfecta, & ex hoc hæc esse conuertibilia in illa & ordinata ad illa. Non ergo magis erit ordinatum, nec magis conuertibile stagnum in aurum, quam econuerso.

Ratio XVII.

ITEM quæcunque multiplicantur à natura in sua specie per continuam generationum & perseuerantiam, sunt completa per suam formam substantialem, sed metalla ista, quæ dicuntur imperfecta, sunt huiusmodi sicut etiam aurum & argentum. ergo &c. Maior nota est, quia nullæ res naturales de mundo aliter à natura multiplicantur nisi cõpleantur per suam formam substantialem. Minor patet ad sensum. Non igitur hæc dicuntur imperfecta metalla, alia uero perfecta, sed potius hæc nobilia & illa ignobilia. Ignobilia autem non sic nobilitantur, ut dicunt. non enim uidemus capram nobilitari in equum, nec equum in hominem. ergo nec illa metalla ignobilia, sic notabilitabuntur, ut dicunt, non ergo uertentur hæc metalla in illa. Propterea, quia hæc sunt imperfecta, illa uero perfecta, sicut dicunt. Vide solutionem huius, & habebis ueritatem.

Ratio XVIII.

ITEM quæcunque non disponuntur eadem ultima dispositione, non possunt habere eandem formam substantialem & specificam, sed aurum & argentum alchimicum, non disponuntur, eadem ultima dispositione, ut naturale.

ergo &c. Maior patet, quia forma substantialis seu specifica est quæ ultimo adueniens rei disponit rem ultima dispositione et ipsam complet. Vbi ergo non erit eadem ultima dispositio, non erit eadem forma substantialis & specifica. ergo nec eadem species. Minor patet ad oculum, quia fundit metalla ad ignem, & imponit suas medicinas exteriores in-formantes ultimo, hoc autem non facit natura.

Ratio XIX.

ITEM quoruncunque generationes non sunt eadem, ipsa non sunt eadem, & quoruncunque ipsæ sunt eadem, & ipsa eadem, ut dicit Philosophus 7. thopicorum. Sed generatio auri & argenti à natura, & ab arte non est eadem. ergo nec generata erunt eadem. Similiter & de corruptione idem est argumētū. ergo ars alchimie non est uera, sed phantastica. Maior & minor sunt per se manifestæ.

Ratio XX.

ITEM de entibus à fortuna non potest esse ueritas. nec scientia, sed alchimia est huiusmodi, ergo &c. Maior patet per Philosophum primo posteriorum, qui dicit, quod omnis scientia est de necessarijs & perpetuis, & incorruptibilibus, & impossibilibus aliter se habere, talis autem non uidetur alchimia. Similiter si uera naturam sequitur, hoc erit semper uel frequenter, quia naturalia sunt, ut dicitur secundo physicorum. Minor patet, quia raro, immo rarissime accidit hoc, ut ipsi confitentur, scilicet, quod artifex imitetur uere naturam, quæ autem raro contingunt fortuita sunt ut probatur secundo Physicorum, ergo etc.

Ratio XXI.

ITEM Aristoteles in fine 4. mehecorum, secundum translationem ueterem alchimiam esse ueram, expresse negat

gat, sed eam esse sophisticam et fantasticam affirmant, quamuis quidam dicant illa uerba fuisse Auicem. qui ipsa addidit quod non credimus, Auicem. in principio suae epistolae, quam fecit de hac arte, ad Asten de Recia philosophum allegat de hac contradictione dicens sic. Et fuit sententia, quam affirmant alchimiam profitentes una rerum, quibus ille scilicet Aristoteles qui ad bonitatem, & scientiam operatur, plurimum contradixit & illorum sententiam annihilauit &c. Sequuntur uerba Aristotelis in forma propria.

V N D E sic inquit philosophus ad literam. Sciant autem semper alchimistae, species uere permu-
tari non posse.] id est formas substantiales rerum manen-
te re. [sed similia illis facere possunt.] id est in ac-
cidentibus communibus. [& tingere.] id est colorare.
[rubeum.] id est aes. [citrino] id est colore si-
mili auro. [ut uideatur aurum.] id est ad aspe-
ctum. [& album.] id est argentum stagnum uel
plumbum. [tingere colore.] id est citrino.
[quo uolunt, donec multum sit simile auro, uel
aeri.] id est ad uisum in accidentibus communibus.
[Possunt quoque plumbi immundicias absterge-
re.] ut uideatur aurum, uel argentum. [uerunta-
men semper erit plumbum.] id est ut prius erat
in forma. [& si uideatur argentum sed op-
tinebunt in eo.] id est plumbo sic mutato.
[qualitates alienae.] id est similes qualitatibus auri
uel argenti. [ut errent homines in eo, ut qui acci-
piunt salem.] id est communem. [& salem ar-
moniacum.] quia uidentur idem & non sunt.

[Cæterum q̄ differentia specifica.] id est substantialis. [aliquo tollatur ingenio.] id est alchimie. [non credo possibile.] si forma prima substantialis non corrumpatur. [& non est q̄ una complexio.] id est forma substantialis sequens complexionem. [uertatur in aliam.] id est formam. [quia ista sensibilia.] id est accidentia sensibilia. [non sunt differentie.] id est forme substantiales. [quibus permutatur species.] id est forma. [sed sunt accidentia & proprietates.] id est quæ sensu apparent. [differentie uero eorum.] id est forme substantiales constituentes specie. [non sunt cognite.] quia non possunt sentiri. [Cum uero non sit differentia cognita.] scilicet sensu. [quo modo sciri potest utrum tollatur, uel ne?] id est nullo modo quia non sentitur. [uel quomodo tolli possit? Sed expoliatio.] id est ablatio. [accidentium, ut uaporis.] id est quia illa sunt accidentia, quæ sentiuntur. [coloris ponderis uel saltem diminutio non est impossibilis.] id est occultatio accidentiū. [quia contra hoc ratio non constat. Cæterū proportio cōpositionis.] id est proportio mixtionis ad quam sequitur forma substantialis. [istarum substantiarum non erit in omnibus eadem.] sed solū similis. [hæc igitur in illam permutari non poterit.] id est uere secundum formam, sed solum apparenter. [nisi forte in primam reducantur materiam.] id est nudam à prima forma sub qua erat, & ab omni alia. [tunc, in aliud q̄ prius erant permutentur. Hoc autem.] id est reductio in

R A T I O N E S

primam materiam & nudam.] per solam liquefactionem non fit, sed accidunt eis ex hoc.] id est liquefactione. [res quædā extraneæ, &c.] id est apparentes et sophisticae. Vel sic & rectius. Metalla non possunt permutari in aurum nisi prius reducatur in primam materiam, tunc in illud quod prius non erant permutari poterunt. Reductio autem eorum in primam materiam non potest fieri per solam illorum liquefactionem. Sed necesse est ex hoc, ut accidunt eis res quædam extraneæ à natura metallorum. & sic ista ratio esset pro arte.

T A M E N per hæc uerba philosophus uisus est et conatus artem alchimie non posse esse secundum ueritatem puram et certam, sed solum secundum fantasiam et deceptionem. Et sic ex dictis suis quinque eliciamus rationes. Quarum prima sumitur ex parte accidentium communium & est.

Ratio I. Arist. Et XXI. in ordine.

Q U I C U N Q U E mutat res secundum accidentia solum, non mutat eas uere de specie in speciem, sed alchimistæ sic mutant metalla adinuicem, ergo &c. Maior nota est, quia differentia specierum adinuicem est secundum formam sed differentia secundum accidentia est indiuiduorum in eadem specie. Minorem probat, metalla enim differunt specie adinuicem quia non habent easdem formas, sed habent quædam similia accidentia in colore & pondere & alijs accidentibus. talis autem mutatio in accidentibus est alteratio & non transmutatio, unde quamuis abstergant immunditias plumbi & ipsum colorant ut uideatur aurum uel argentum: tamen secundum formam substantialem est plumbum ut prius, quia in eo sunt qualitates alienæ introductæ & non forma alia substantialis, & propter hæc accidentia alienantur ho-

mines afficientes & errant, & dicunt ipsum esse aurum uel argentum cum tamen in rei ueritate non sit, sicut qui afficiunt salem communem & salem armoniacum, quia enim utrumque habet naturam salis et communicat in genere salis, credunt ab hoc esse idem, cum tamen differunt specie.

Ratio II. Arist. Et XXII. in ordine.

SECUNDA ratio sumitur ex parte corruptionis formæ præexistentis. Et est talis. Quicumque non transmutat rem per corruptionem formæ substantialis & specificæ præexistentis, non transmutat eam in aliam speciem sed alchimi hæc non faciunt, ergo &c. Ista ratio ferè reducitur ad aliam, scilicet primam & probatur Maior & Minor sicut in prædicta.

Ratio III. Arist. Et XXIII. in ordine.

TERTIA ratio sumitur ex parte nostri iudicii, scilicet quod non possumus uere cognoscere, utrum sine uere transmutata in aliam speciem, uel non, & est talis. Illud quod est nobis ignotum in aliqua re non potest sciri utrū per aliquod artificium potest tolli uel non, uel quomodo tolli possit ab illa re, sed differentie specificæ metallorum sunt huiusmodi, ergo &c. Maior nota est, quia de ignotis existētibz non potest haberi scientia uel ars, neque modus ad introducendum uel corrumpendum ea in re. Minor similiter patet, quia differentie specificæ in rebus naturalibus metallicis sunt ignotæ nobis, non solum in metallis, sed etiam in omnibus rebus naturalibus, præterquam forsan in homine. quæ autem sunt nobis nota, in eis sunt accidentia & proprietates & passionēs solum, quia subiacent sensibus nostris. ideo hic corrumpere possumus & alia introducere, ideo non possumus uere cognoscere & iudicare in metallis mutatis, utrum uere sine

mutata in aurum uel non , quoniā unusquisque bene iudicat de ijs, quæ cognoscit, et eorū est bonus iudex , ut patet 1. ethi.

Ratio IIII. Arist. Et XXIIII. in ordine .

QVARTA ratio sumitur ex parte mixtionis & proportionis miscibilium in composito, & est talis . Quæcumque non habent eandem proportionem mixtionis & miscibiliū in composito, non possunt eadem esse in specie, sed metalla mutata per alchimiam sunt huiusmodi, ergo, etc. Maior est nota, quia determinata proportio mixtionis & miscibilium in mixto adinuicem , disponunt mixtum ad talem formam determinatam , sequentem illam determinatam proportionem & non ad aliam per quam different ab alijs. Minorem supponit probatam ex prius dictis. Cū igitur tali ignorantia, quomodo efficiet ars hæc uerum aurum & argentum ?

Ratio V. Arist. Et XXV. in ordine .

QVINTA ratio sumitur ex parte materie primæ , mediante qua fit omnis generatio & corruptio & transmutatio de specie in speciem & est talis . Omne quod transmutatur de specie in speciem debet reduci in materiam primam , id est , nudam à forma prima , ut illa ad quam disposita erat introducatur sed alchimistæ non sic faciunt , ergo &c. Maior est nota , quia reducendo rem in suam materiam primam fit generatio & corruptio , & non aliter, quia talis motus est ad formam substantialem, & hic etiam motus qui est ad formam substantialem proprie dicitur mutatio, & nō motus, ut probatur quinto physicorum . In alteratione autē & augmentatione & diminutione est proprie motus , ut ibi dicitur. Propterea generatio est de non subiecto in subiectū et corruptio econuerso , & sunt ambo in oppositione contradictoria . Reliqui autem motus sunt de subiecto in subiectū

Et in contraria oppositione minor patet ad oculum .

Non enim reducunt metalla in materiam primam , ergo nec generant , nec corrumpunt sed solum alterant . Liquefaciunt enim metallum ad ignem , *Et ipso metallo sic liquefacto existente , proijciunt suas quasdam medicinas prius per artem alchimie factas alterantes ipsum , ut similetur auro uel argento . Per solam enim liquefactionem non reducitur in materiam primam , sed accidunt res quaedam extraneae et phantasticae , ergo quia non faciunt primo metallum nudum a forma prima , quomodo poterit in aliam speciem transmutari nullo modo .*

Et si uellent dicere , quod suas medicinas Et suum lapidem physicum faciunt proprie per generationem Et corruptionem Et proportionem mixtionis Et miscibilium determinatam , Et cum hoc transmutant metalla de specie in speciem , Dicimus quod quauis faciunt suas medicinas per generationem Et corruptionem Et proportionem mixtionis Et mixtorum determinatam Et transmutent speciem in speciem : tamen per proiectionem ipsarum super metalla conflata in igne , non accidit corruptio Et generatio metalli , ergo per consequens nec mutatio speciei in speciem , sed alteratio sola , quoniam non expoliant materiam nec denudant , a forma prima sub qua erat , ergo aut oportebit ponere duas formas substantiales in eadem materia quod est impossibile , aut oportebit ponere hanc introductam accidentalem , ergo est idem metallum ut prius . Vel possumus aliter formare hanc rationem ultimam , quia possent dicere quod philosophus non accipit ibi materiam primam , prout est subiectum generationis Et corruptionis , sed intelligit materiam primam , id est , propinquam , ad susceptionem formae in aliqua specie , unde materia prima hominis est sperma Et sanguis menstruus si-

R A T I O N E S

*militer & in alijs, quamvis ut plurimū, materie propinquæ
 sint nobis ignotæ. Arguemus ergo sic. Nulla res potest
 transmutari in aliam speciem nisi reducatur in materiā pri-
 mam ex qua generatur illa res, sed alchimistæ non sic faciūt,
 ergo etc. Maior est nota, deficiente enim materia prima pro-
 pinqua alicui rei, deficit & generatio illius rei, quia non in-
 troducuntur formæ, nisi de potentia materie determinatæ.
 Minor patet per ipsos, quia materia propinqua & principiū
 auri & argenti, & aliorum etiam metallorum est argentum
 viuum & sulphur, ut patet ex quarto metheororū & per om-
 nes philosophos alchimie, sed ipsi per solam liquefactionē;
 non reducunt nec reducere possunt, illa quæ transmutare in-
 tendunt in argentum viuum & sulphur. ergo nunquam ue-
 re transmutant metalla adinuicem sed sophystice, nam sicut
 si ex aliqua re debet fieri homo ut ex carnibus & oleribus
 quæ comeduntur & ex alijs cibis, oportet quod prius fiant
 sanguis & ex sanguine sperma etc. ita si aliqua metalla de-
 bent fieri aurum & argentum, oportet quod prius fiant
 arg. vi. & sul. Et hæc ratio nō sic uidetur consona dictis phi-
 losophi ut prima. Vel possumus dicere quod accipit pro ma-
 teria prima quattuor elementa, quoniam omne mixtum gene-
 ratur ex eis, & in ipsis est omne mixtum in potentia confu-
 sa, cum sint materia prima mixtorum omnium & hoc mo-
 do ex quolibet fit quodlibet & potest formari ratio & proba-
 ri præmissæ ut in ratione præcedenti dictum est, quamvis hæc
 ratio non uideatur consonare dictis philosophi. Et si adhuc
 uellent dicere metalla non differre specie, sed solum per acci-
 dentia quadam. Ut plures eorum extimant etiam sicut sanū
 & ægrum, per solum motum alterationis unum fit aliud un-
 de sicut homo æger per solum motum alterationis fit sanus,*

absque motu generationis & corruptionis. Ita metalla agra per solam alterationem & accidentium communium mutationem & ægritudinem in ipsis facientium remotionem, sanantur & perficiuntur & remanent aurum & argentum uerum. Dicimus quòd posito hoc in magnum incidunt in conueniens, scilicet quia oportet eos ponere omnia metalla esse aurum actu, quod est impossibile. Et ratio est quia quæcunque differunt, solum secundum accidentia habent, necessario eandem formam substantialem actu, si ergo ita est ut dicunt, oportet eos necessario concedere seu confiteri omnia metalla agra habere eandem formam substantialem actu cum auro & argento, ergo plumbum & æs & metalla reliqua sunt actu aurum & argentum. Et quia quæcunque habent, eandem penitus formam substantialem actu, habent easdem proprietates & passiones actu cum proprietas & propria passio immediate procedat à forma substantiali. Ideo oportet quòd omnia metalla habeant easdem proprietates & passiones actu cum auro, siue sint actiue siue passiuæ. Sed hoc non habent, quia neque tollerant examinationes ignis omnes ut aurum, neque cor confortant ut aurum, ergo ipsa necessario differunt specie & non accidente solum, oportet ergo quòd per motum generationis & corruptionis transmutent & non solum alterationis. sed hi non faciunt, ergo fantastice transmutant. Et si adhuc ipsi uellent dicere confitentur, quòd omnia metalla sunt actu aurum, & habent formam substantialem auri actiue, non tamen est necesse, ut habeant easdem passiones & proprietates actu cū auro, quia ægritudo eorum hoc occultat. Sicut uerbi gratia. Si quis enim homo laboret epylepsia uel apoplexia, aut mania, aut phrenesi planum est, & nō potest exercere operationes hominis.

R A T I O N E S

Similiter mulier cum patitur suffocationem matricis aut sin-
copen, omnes tamen habent formam substantialem hominis
actu, non tamen proprietates & passiones hominis habent
actu, nec eas exercere possunt, nec actiuas nec passiuas.
Simili modo sic dicimus, posse esse in metallis aëris, quo-
niam sunt actu aurum & habent formam substantialem au-
ri actu sed eorum aëritudo, ipsorum proprietates & passio-
nes occultat, ut non in actu appareant operationes auri &
argenti. Et ideo sicut homo eger adhibita medicina per al-
terationem solam fit sanus & manet idem homo formaliter
ut prius. sic & in metallis per artem alchimie posse fieri est
existimandū. Dicimus eos loqui ut mente captos et ueritatē
naturalium penitus ignorare, quia talem differentiam non
possunt habere metalla adinuicem. Et ratio huius est. Quæ-
cunque habent eandem formam substantialem, actu perue-
nerunt, in sui generatione ad terminum motus, in quo ac-
quiritur forma. sed metalla reliqua præter aurum, & argē-
tum non perueniunt ad illum terminum motus, ad quem
peruenit aurum & argenteum, ergo non habent actu for-
mam auri & argenti. Maior est nota, quia non acquiri-
tur nec generatur forma substantialis in aliqua re, nisi in
termino motus, in toto enim motu præcedunt dispositiones
habilitantes ad formam suscipiendam, & in termino genera-
tur forma, ergo non possunt alicui inesse proprietates & pro-
priae passiones, quæ sequuntur formam aliquam nisi rei quæ
fuit in termino motus. Non enim potest aliquid habere pro-
prietates & proprias passiones hominis, nisi sit informatum
forma hominis. Similiter & in alijs. Minor patet ad sen-
sum quoniam terminus motus est in expolatione sulphuris
ab argento uiuo, facta digestionē. hæc autem inest soli auro

Et argento . Immo proprie Et per se auro soli , sicut ostendetur . Cum igitur cetera metalla nondum sint expoliata ab ipso , ergo nondum peruenerunt ad illum terminum motus , quamuis sint in continua potentia ordinaria ad ipsum , ergo non possunt inesse nec occultare in eis proprietates Et proprie passiones auri Et argenti propterea , quia sint agra . Sed homo sanus Et aeger fuerunt , Et sunt in termino motus Et acquisiuerunt formam per quam sunt homines . ideo habent proprietates Et proprias passiones , quæ possunt inesse homini siue per se siue per accidens insunt eis , Et possunt manifestari Et occultari in eis , non autem sic in metallis . Falsum ergo dicunt quidam sapientes naturales talia in superficie considerantes . s. quod alchimistæ operantur , sicut periti medicorum , qui dant ægro medicinas digestiuas Et purgantes humores corruptos , Et postea medicinam confortatiuam Et fiunt sani , quia secus est in ijs Et in illis . Sic igitur ars ista Et operatio eius friuola Et uana ac impossibilis uidetur , quia siue ponant metalla omnia differre specie adinuicem siue accedente , hæ rationes ponunt tam artem , quàm eius operationem impossibilem . Aliæ adhuc rationes adduci possent , sed quia dictæ sufficere uidentur , ideo silemus eas .

*Sequuntur affirmationes Et probationes
dictæ artis alchimie .*

ICTA autem ars probatur esse uera triplici modo . Primo ex suis ueris autoribus . Secundo firmissimis rationibus . Tertio à simili Et exemplis manifestis . Cum ergo uideatur unicuique intelligenti , Et usum rationis habenti , quod testificatio sapientum in suis

R A T I O N E S

artibus & scientijs, sit magna probatio ad sententiandum
ueritates obscuras & difficiles. Propterea dicitur in diale-
cticis, unicuique experto in sua arte credendum est. Vnde
Aristoteles decimo ethicorum. Consonare utique rationibus
videntur sapientum opiniones. Probatur quinimmo, ue-
ritas huius artis, autoribus primo multis, quia reperimus
antiquos philosophos famosos, quæ in alijs artibus & scientijs
scripserunt & ueritatem tradere conati sunt in hac arte li-
bros composuisse affirmantes & docentes quòd ars hæc sit ue-
rissima & sequela naturæ. & regulas naturam in materia
propria, ad finem à natura intentum, quem natura attin-
gere nunquam posset, & hoc uno modo tantum, ut dicitur.
Vnde Hermes in suis secretis dicit. Verum sine mendacio cer-
tum & uerissimum quod est superius, est sicut quod est infe-
rius, & quod inferius est sicut quòd est superius, ad perpe-
tranda miracula unius rei &c. Et Morienus. Si autem ea
quæ tibi dixero & testimonia antiquorum recte inspexeris
bene & aperte cognosces nos omnes in uno conuenire & om-
nia quæ diximus uera proferre &c. Et omnes breuiter
hoc idem uolunt. Et sunt sicut Hermes termegistus pater
& propheta philosophorum. Pythagoras, Anaxagoras, So-
crates, Plato, Democritus, Aristotiles, Zeno, Heraclytus,
Diogenes, Lucas, Hypocrates, Hamac, Thebit, Geber, Ra-
sis, Haly, Morienus, Theophylus, Permenides, Mellissus,
Empedocles, Abohaly, Abinceni, Homerus, Ptolomeus,
Virgilius, Ouidius & alij quàm plurimæ philosophi & huius
ueritatis amatores; quorum nomina ualde prolixum & tæ-
diosum esset scribere. Et eorum plurimum libros uidimus, &
iuxta posse nostrum modicum & ingenium studuimus quæ-
uis operationi & labori fuerimus raro dediti. Voluimus
enim

enim libris eorum mente uigili studere prius & eos imagina-
biliter uoluere & reuoluere die ac nocte cum instantia, ut
loquelam ueram ipsorum figuratam, & radicem habere pos-
semus, ut sciremus circa quid & quō operentur secundum rō-
nem & non secundū fortunam & casum si Deus uoluerit. Vn-
de Hermes in secundo. Fili quicquid audis ratiocinare, non
enim puto te ratione esse priuatum &c. Ideo Rasis libro per-
fecti magisterij hortans nos ad tale studiū dicit. Rogo itaq;
te fili. ut incessabili lectione philosophiæ libros scruteris, ut
& eius filius esse, & huius archani magisterij habere saga-
ciā merearis. Qui. n. in legendis libris deses exiit in præpa-
randis rebus promptus esse non poterit, quia non potest de le-
ui eius in practica, manus clarescere, nisi cuius mens prius
in theorica maceratur. Illæ nāque ad operationes securus ac-
cedit in cuius mentis enigmate plures operationū imagines, ua-
riæq; resultant &c. Et Geber in procemio summae suae.
Labora utique fili studere in uoluminibus nostris, & ea sæ-
pissime in mente tua reuolue, ut intentionem ex loquela no-
stra ueram acquiras &c. Vnde Galenus talem inquisitio-
nem ostendens, dicit sexto de ingenio sanitatis. Oportet ut pri-
mo secundum rationem considerata considerentur, deinde
cum experimento certificentur, ut ratio per experimentum con-
firmetur. Et idem in secundo eiusdem. Virtus rationis, ex-
perimenti uirtutem ostendit & ordinat. Et sicut uera ratio
experimentum decorat, sic mala ratio cum dedecorat.
Est autem magna probatio in aliqua obscura scientia & ma-
xime quando est obscure tradita inducere auctōrū nomina &
auctoritates antiquorum philosophorum in illa. Ideo philoso-
phus in ethicorum secundo. In obscuris oportet apertis testi-
moniis uti. Et Morienus. Omnis enim res usque dum

per suum effectum esse dignoscatur, multorum testimonio re-
rior comprobatur. Et secundum Rasim in 70. An-
tiqui philosophi sunt quibus inmitendum est. Vnde Abohaly,
id est, Avicenna in medicina libro quarto capitulo de febris
bus rarissime euenientibus, quæ dicuntur quintana, sextana etc.
dicit. Et non oportet, ut negentur ægritudines quas non
contingit uidere nisi in tempore quodam et regione quadam:
nam hoc genus non comprehenditur &c. Neminem igitur
sapientem in naturalibus cōcedere necesse est artem alchimie,
non esse ueram, quamuis eam ignoret: sufficit enim habere tes-
tes tales ut Hermetem, Hypocratē &c. & quā plures alios.
Causæ enim quā plures sunt, quare scientes eam occultāt.
Et quia non uident homines in partibus in quibus sunt, nec
audiunt, à longinquis alios habentes ipsam iudicant, quod
uana sit. Isti enim tales sunt tanquam puer à principio na-
tiuitatis usque ad senectutem in domo inclusus non putans
mundi latitudinem extendi ultra domū in qua conclusus est,
uel ultra quā oculus suus, non possit conspicerē. Et ob
hoc, Avicenna in primis uerbis sui tractatus quem fecit ad
Asten de Recia tangēs quomodo Aristotiles in fine decimi me-
theororum conradixit alchimistæ illorum sententiam annihili-
lando, subiungit. Mihi uero excusatio non fuit in arte mea,
quando scirem intentionem ambarum sectarum. Considera-
ui libros affirmantium artem & inueni eos uacuos rationi-
bus, quæ sunt apud omnem artem, & reperi plurimū eius
quod in eis continetur alienationis simile, id est, similitudini
& figuræ. Postea aspexi in libris contradicentium eis & re-
peri contradictionem debilem & ratiocinationem leuem, quā
ars non destruitur. Dicit uacuas rationibus, hoc dicit, quia
omnis ars & scientia habetur per suas demonstrationes expres-

fas siue per sensum siue intellectum: sed alchimia non utitur demonstrationibus aliquo illorum modorum, quoniam nō probatur nec probat, ut alia, neque exprimit eas quas habet ut alia, sed magis occultat, cuius causæ superius tactæ sunt.

Postquam probauit artem primo ex suis ueracissimis auctoribus, nunc probat illam rationibus & principaliter duabus.

ECUNDO probatur. Rationibus & principaliter duabus, quamuis sit ualde difficile hanc artem per rationes demonstrare. Vnde philosophus primo Topicorum. Quædam sunt problemata de quibus sunt contrarij syllogismi probabiles ad utranque partem, dubitationem tamen habent utrum sic sit, uel non sit. Propter rationes utriusque partis uerisimiles. Et quædam sunt problemata, de quibus non habemus rationem propter difficultatem &c. Et alchimia est de illis. Modo dico, quod sicut in cæteris scientiis operatiuis, earum ueritas esse probatur, sic & in hac sufficiet, cum hæc sit in earū serie. Vnde philosophus primo Topicorum & tertio. Quando utitur hypothesi si demonstrauerimus sic se habere in alijs & in proposito demonstrationem fecimus. Sicut ergo in scientiis operatiuis uolendo probare ueritatem alicuius sensitui, nos probamus per demonstrationem sensitiuam solum, ostendendo ueritatem medijs ad sensum & non ad intellectum, simili modo oportet nos facere in hac. Vnde philosophus primo posteriorum. Sicut in demonstrationibus uniuersalibus medium demonstratur ad intellectum, ita in particularibus medium monstratur ad sensum. Sicut ergo de obiecto intellectus, non possumus

mus iudicare per sensum, sic nec econuerso ut patet in eodem. Et sicut elicitur ex uerbis eius secundo coeli & mundi contra illos qui dicunt, terram moueri circulariter, & terram esse in coelo unam ex stellis, & locum ignis esse in centro, quia in sensibilibus debemus iudicare per sensum, ergo qui hanc artem ab intellectu non esse ueram arguunt, nihil probant. Quod si eis sensibile deficiat, cuius causam supra ostendimus, hoc non probat artem non esse ueram sufficienter. Immo magis probat contrarium, cum imperfectorum alterationes uersus perfecta uideant. Vnde de his iudicijs sensus & intellectus philosophus decimoseptimo de animalibus de generatione apum dicit, quod ex ratione probauit, generationem apum talem esse ex accidentibus quae nunc uidentur circa ipsas, non tamen accidentia sufficienter accepta sunt, quod si sumantur tunc sensus magis quam rationi credendum est. Amplius dicimus quod probare & syllogizare hanc artem esse ueram apud ignotos incredulos & insensatos est, sicut syllogizare de coloribus figuris & motibus apud caecos, & de sonis & uocibus apud surdos. quantumcunque enim eis in ijs probes quid uerum non confitebitur aliquis, quia medium non sentit nec intelligit, ergo nec iudicare nec confiteri potest. Vnde philosophus primo ethicorum. Unusquisque bene iudicat de ijs quae cognoscit, & eorum est bonus iudex. Et in primo Topicorum, qui enim sentit, aliquomodo iudicat. Et in eodem, qui negat niuem esse albam indiget sensu: unde idem in principio posteriorum dicit. Omnis doctrina & omnis disciplina intellectiua ex praexistenti fit cognitione. Ideo idem in eodem capitulo dicit. Si enim aliquis sensus deficit, necesse est illam scientiam deficere, quae per illum sensum acquiritur. Similiter & in reliquis sensibus est inducere.

Veruntamen sicut cæcis deficit uirtus uisua ratione organi impediti & obiectum est præsens . Ita hic est econuerso . Propterea ergo cum hic obiectum non sentiunt , cum tamen sit sensibile iudicant hanc artem non esse ueram . Talibus autem hanc artem ueram esse non probamus , nisi prius credant . Ideo philosophus primo posteriorum . Oportet discipulum credere . Et ideo primo Topicorum . Non est cum omni disputandum ; nec contra quemlibet exercitandum . Ideo dixit Pythagoras in turba philosophorum . Si enim elementa ueraciter sciretis , hæc non negaretis . Rursus si quis in scientia ueritatis quæ est operatiua uelit probare aliquam medicinam particularem in sua specie talem in humano corpore curare agnoscere , aut talem efficere operationem , per demonstrationem sensitiuam solum procedet , cuius ueritatem solum experimentum certificat . Experimentum autem fecit artem ut dicit philosophus secundo posteriorum & primo metaphysicæ . Verbi gratia . Aliquis petitur superabundantiam coeruleæ ruberæ in uenis stomachi & hepatis , eius autem cura secundum rationem , post digestionem , est euacuatio . Volens autem probare , quod sit aliqua medicina faciens hanc operationem , arguam sic necessario . Omne quod habet euacuare cholera superabundantem in uenis stomachi & hepatis post digestionem , habet sanare patientem , sed reubarbarum & scamonea sunt huiusmodi , ergo &c . Maior nota est , cum euacuatio illius cholera iam digerente sit eius uera sanatio , quia ipsa facta est horribilis & odiosa natura . Minor autem non potest probari nisi experimento & experimentum non probatur nec cognoscitur , nisi per sensum & proprie per sensum uisus , scilicet uidendo ad oculum utrum sic sit uel non . unde Hamec in commento stolicarum . Non peruenitur ad

scientiam rei nisi per uisionem rei . Et Auicenna in tracta-
tu suo . Nos quidem sciuimus illud ante experimentum cū
ratiocinatione quam uerificauit experimentum . Similiter
si quis uelit probare, quod hermodactili attrahūt et euacuāt
phlegma à iuncturis , & quod lapis iudaicus franget , &
educit lapides renum , & lapis spongie , lapides uesicæ , &
quod lapis lazuli & lapis armenus euacuant melancholiam,
& scamonea choleram, & æs ustum aquam , & quod apiū
noceat pregnantibus & pueris & epilepticis . Et quod lepus
marinus comestus inducat phthisim , & piper calefaciat , &
laetuca infrigidet & colocynthis & absinthium sunt ama-
ra & mel sit dulce & napellus uenenum , & magnes attra-
hat ferrum & charabe paleas , & arsenicum dealbat æs, &
rutia citrinat & multa talia . Non nisi per experimentū pro-
babit , quoniam ueritas quæ consistit in medio rationis , de-
bet ostendi per sensum necessario.eodemodo est in Geometria,
Astronomia,Musica, Perfectione & in cæteris scientiis qua-
rum finis tendit ad practicam & operationem . Similiter
igitur mō per hypothesim arguemus in alchimia penitus sic.
Omne quod habet transmutare metalla imperfecta & incō-
pleta ad perfecta & completa, habet efficere aurum & ar-
gentum, sed lapis de quo dicunt philosophi est huiusmodi , er-
go &c. Maior patet, quia sint tantum duo metalla perfecta,
scilicet aurum & argentū , sicut in mundo sunt duo lumina
naria perfecta , scilicet sol & luna. reliqua uero metalla im-
perfecta sint & incompleta , tunc quicumque reducit illa de
imperfectione & incomplexione, ad perfectionem & comple-
xionem conuertet in aurum & argentum . Minor probari
non potest , nisi experimento. & experimentum non cognosci-
tur , nisi per sensum ut superius est declaratum . Et in hoc

proprie est finis artis & complementum & confessio ueritatis ipsius. Ideo bene dicit egregius Aristoteles tertio cœli & mundi. Scilicet necesse est ut iudicemus super quasdam res ex complemento ipsarum & earum finem, & non ex earum principijs, nam omni scientiæ est complementum & finis, quod est, quia complementum artis & complementum naturæ, est per rem sensibilem cadentem sub uisu &c. Et huic, concordat quod dicit Galenus tertio de crisi, scilicet quod uerificatio in unaquaque arte & ipsius affirmatio fit ex operationibus eius, et ipsius inuentione. Et processio ex eius principijs &c. Ex quibus patet, quod hæc ars & omnis fere alia, non potest probari ex suis principijs, sed ex operationibus. Vnde Auicenna in tractatu suo. Testatur autem ad credendam meditationem experimentum. Et philosophus decimo ethicorum. In operabilibus ex operibus indicatur. Et Rasis in lumine luminum. Nam quod diximus, eius experimentum ueritatem indicat.

CIRCA præsentem litteram. Ex quibus patet &c. Notandum quod ars ista est ministrans naturæ & eam consequens. Ideo duplicia sunt eius principia, scilicet naturalia & artificialia. Naturalia sunt quatuor elementorum causæ, metallorum cum suis annexis, & hæc principia recipit credita a scientia sibi superiori, sed exquisitè discuit ea, ut possit sequi naturam. Principiorum uero artificialium, quedam dicuntur modi operationum quibus artifex applicatur ad magisterium ut intentionem perficiat: qui sunt octo secundum Geber, scilicet Sublimatio, Discensio, Distillatio, Calcinatio, Solutio, Coagulatio, Fixio & Ceratio, absque annexis suis. Quedam sunt non proprie principia sicut probationes & iudicia ostendentia ueritatem uel falsitatem dictorum principia

piorum, eiusque quod operatum est ex eis, scilicet utrum sit idem aurum penitus cum minerali uel non, & sunt nouem, scilicet Cinericium, Cementum, Ignitio, Fusio, Expositio super uapores acutos, Extinctio, Commixtio rei adurentis. Reductio post calcinationem & susceptio argenti nixi facilis uel difficilis, de quibus omnibus Geber in summa sua. perfecti magisterij. Est autem & principium unum aliud ab iis exa- celsum & diuinum, quod est sicut clauis & nexos illorum, sine quo non potest perfici opus hoc, quod supra omnem rationem debet cadere in intellectum, ante principium operationis & ultimo in sensu. Et hoc est quod induxit Platonem inuestigando philosophiam, incipere ab intellectu, & finire in sensu, & iterum redire & reflectere ad intellectum uia circulari, cuius contrarium fecit Aristoteles. Vnde Auicenna non potens hoc principium firmare per naturales rationes, sicut nec unquam aliquis alter naturalis philosophus, dixit capitulo de substantia fixa, quod experimentum destruit formam specificam eius. Et uult dicere, quod fixum destruit formam specificam uolatilis, ut non fugiat. Et capitulo de compositione medicinae dicit, quod cum aqua permiscetur, & commiscetur uehementer. deinde exsiccantur, & coagulantur, & conglutinantur ita, quod si uicerit summa uolatilis summam fixi uolabit cum ea, & si non uicerit figetur cum ea. Et uult dicere, quod uolatile potest uolare cum fixo et perditur opus, & fixum potest retinere uolatile & perficitur opus, quod est mirabile ualde. Idem in eodem dicit sic. Et sciimus per principia plurima scientie naturalis, quod possibile est, ut res & substantie, quarum radix est terra & aqua, resoluantur & currentes fiant. Deinde sciimus per canones alios. scilicet naturales.

sed alchimicos, & diuinos, quod ista elixiria prædicta cum resoluantur, non prohibetur resolutio ab operationibus suis radicalibus omnino, immo remanet nobis de uirtutibus earum quod uolumus. Testatur autem ad credendam medicationem experimentum etc. Principium autem hoc præcipue traditum est totum sub figura, & allegoria propter ultimam difficultatem eius et inuestigationem supra rationem. Ex cuius ignorantia prædicta principia nil prosunt, quia ueritatem sui & aliarum in experimento ostendit & sensu & in experimento patet ueritas principiorum hæc de prima ratione.

RATIO secunda est hæc. In quocunque reperiuntur proprietates & passionēs & operationes omnes specificæ alicuius rei, illud est idem penitus, quod illa res: sed in auro & argento per alchimiā generato, reperiuntur omnia hæc, quæ in auro & argento minerali, ergo etc. Maior huius rationis uerificatur, quæ differentiæ specificæ rerum suæ formæ substantiales sunt nobis ignotæ, ut patet ex 4. meteo. in fine. & ex primo de anima, nec cognoscimus eas nisi per proprietates, & proprias passionēs, & proprietates, & passionēs, per operationes & accidentia. Et ideo quales sunt operationes & accidentia in rebus, tales indicamus proprietates, & passionēs. ergo & per consequens formas, quia omnia cognitio nostra incipit a sensu, ut patet primo physicorum, & primo posteriorum, & primo metaphysicæ. Unde philosophus primo de anima uolens nos inducere, ex hoc in cognitionem animæ & aliarum formarum, dicit sic accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum, quod quid est. id est definitionem & formam substantialem, quod quid est, talis aut cognitio, scilicet accidentiam est per sensum, quia sola accidentia sunt obiecta sensuum. Et ideo Philosophus 4. me-

tes. arguens ex operationibus rerum, & accidentibus suis per ipsas formas dicit sic, quod enim facit operationes oculi est oculus, quod uero non, non est oculus, sed imago oculi, & serra lignea non est serra, sed imago serræ &c. Unde dico, quod optimum genus inquisitionis & certissimum, est cognitio rei per accidentia propria, quia tunc per causam uniuscuiusque rei propria, res cognoscitur, cum de accidentibus eius proprijs minime dubitatur. Neque est hoc in metallis difficile, cum non sint diuersæ substantiæ adinuicem, sed homogenea per totum. Minor patet sic, quia quicumque uult cognoscere aurum & argentum secundum eorum formam specificam, cognoscet per eorum proprietates & passiones, et accidentia, & operationes siue sint actiue siue passiuæ. Modo de proprietatibus auri, est esse metallum coloris clerini fulgentis ad ignem fusibile, sub malleo per omnem dimensionem extensibile, substantiæ homogeneæ & ponderosæ ualde, & sustinere iudicium ignis absque mutatione & diminutione sui per cineritium & cementum, & confortare cor. neque plus cognitum est de cognitionibus auri in toto mundo per philosophos, & fossores minerarum metallorum per experientiam sic confirmant. In quocunque ergo metallo per alchimiam transmutato reperiemus omnis proprietates & accidentia, & operationes, necessario arguimus ipsum esse aurum, & si aliqua illarum conditionum quæ dicta est deficiat, non erit aurum. Quia ergo aurum alchimicum habet omnia prædicta, ideo iudicamus ipsam esse aurum necessario. experimentum autem secundum philosophos testificatur hic ut dictum est secundum sensum. Quod si non est idem aurum cum minerali, oportebit necessario eos ponere easdem proprietates omnes in specie, manare à contrarijs formis, quod

est penitus impossibile. oportet igitur quod sint idem. De confortatione autem cordis, quod facit aurum minerale sicut dicunt medici, quia quidam idiotæ dicunt, quod aurum al chemicum cor non confortat. Plato in 3. stollicarum expresse est contra eos. Et similiter in commento ibidem Hamer. Et similiter Haly in suis secretis. Et Aristo. in suo libello de secretis secreto. ca. de lapidibus pretiosis etc. Sunt etiam aliæ rationes ad probandum artem esse veram, de quibus post dicetur, quando dicetur de principijs, & de generatione metallorum, in generali, & in speciali, & eorum transmutatione.

Tertio probatur eius veritas exemplis
& similitudinibus.

VNC uero d simili probemus. Quibusdam enim placet, & satisfacit magis audire similia, proportionabilia, cum rationes syllogisticas intelligere non possunt. Et similiter difficile est syllogizare. Vnde philosophus 9. metaphisica, non oportet cuiuslibet terminos querere sed proportionale conspiciere. Hæc autem similitudo, & proportio reperitur tam in animatis, quàm in vegetabilibus, & minerabilibus & etiam elementis, & a natura sola, & cum auxilio artis. Natura enim generat ranas in nubibus, aut in puluere asperso pluvia per putrefactionem, ex ultima dispositione materie ad hoc propinqua. Et refert Auicennas, quod uiculus in nubibus generatus est cum tonitrui, & cecidit cum pluvia seminiuus. Et dicit q natura in talibus facit subitas generationes. Cum ministracione etiã artis facit similia naturalibus, Vt ex basilicon conrito & debite ministrato & putrefacto scorpiones gene-

rantur. Et ex elixatura anatis ad serenum cooperta buse-
fones. Et ex utulo strangulato apes, cum putrescit hu-
miditas illa per ebullitionem à calore extraneo. Et uespæ,
ex carne asini, & scarabæi ex carnibus equi & locustæ de
carnibus muli. Et planum est, quòd hæc talia omnino sunt
similia illis, quæ à sola natura processerunt, quâvis locus sit
alius, & materia alia, et dispositiones alie. Sed proportionibus
miscibilium ultimas, & dispositiones ultimas in tali materia
et tali loco credimus esse omnino easdẽ cum iis, quæ à sola na-
tura generata sunt uirtute corporum cælestium, quâvis præce-
dentia sint ualde diuersa, propter diuersitatem materie, er-
go & formas easdem credimus. Aristoteles tamen 6. de
animalibus est contra hoc, qui dicit, quòd sunt idem solum
secundum genus, & similitudinem, & non secundum for-
mam. Et in 15. de animalibus dicit idẽ. Et similiter 7. meta.
Vnde Auerrois, in commento ibidem dicit, matres generatos
ex putrefactione non esse idem in specie cum generatis ex
propagatione, quia dicit propagando conseruari non possunt
in specie. Sed nos dicimus formicas, muscas, araneas, &
alia plura generata ex putrefactione, quæ post orando per
propagationem conseruantur in specie sibi simili. Aut ergo
erunt eadem specie cum illis, quod credimus, aut eadem ac-
cidentia, & operationes manabunt à contrariis formis, quod
est impossibile. Similiter natura non faceret in eis membra
generationis frustra. In uegetabilibus etiam hoc patet.
Natura enim generat ex putrefactione portulacas, bletas, cau-
les, parietariam & cucurbitas, & alia plura genera uege-
tabilium. Et illa etiam eadem ex proprijs seminibus, & fa-
ciunt flores & folia & semina eadem, & conseruantur in
specie sibi simili per semina eadem. & hoc patet per Galienum

nam in primo alimentorum, capitulo de fœniculo, qui dicitur, sic, & spontaneum quidem, quoniam nascitur hoc sicut & anetum, sed etiam seminantur ipsa per hortos. Vnde dicitur quod quedam sunt, quæ per solam propagationem generant, ut homo, uipera, cetus & palma: quedam, per solam putrefactionem, ut pediculus, pulex, gramen, uermes terrestres, et similia imperfecta: quedam quæ utroque modo, ut mures et portulaca etc. Sicut ergo in animatis anima uegetabili utroquemodo generatis, penitus arguimus esse eadem specie, quia eodem modo utraque possunt conseruari in esse, sic & in animatis anima sensibili penitus arguemus, quod totum accidit propter ultimam dispositionem, & proportionem agentis, & patientis. Vnde dicit philosophus primo de uegetabilibus, quod natura transmutat calamementum in metam, et triticum in siliginem, et linum in scilem, idest lolium & malas in bonas, & econuerso, ut illa quæ fuit transplantata. de Persia in Aegyptum. & ideo dicit ibi, quod a quibusdam malis seminibus. proueniunt bonæ plantæ, & econuerso, sed non de facili, & hoc etiam in animali contingit multoties, ut ibi dicit, & diuersitas regionum hoc quam maxime operatur.

IN mineralibus etiam hoc est planum, quamuis non in omnibus. generat enim natura in nubibus, quandoque sagittas lapideas, et ferreas cum tonitruiis terribilibus. Vnde philosophus iuxta finem, quarti meteororum, sic dicit ad literam. Sæpe etiam fiunt lapides ex igne, cum extinguitur. i. uapore igneo, scilicet in nube, et sæpe contingit corpora ferrea et lapidea cadere, cum coruscationibus, ut uapor igneus, quia ignis frigidus, et siccus est in extinctione sua. Et in Persia cadunt cum coruscationibus corpora ærea, ut æs ustum, uel

R A T I O N E S

*similia sagittis hamatis, id est barbatis, et non possunt lique fieri per ignem, sed euaporant in fumum, uiriditati attinen-
tem. donec residuum sit cinis. Cecidit quoque apud Vera-
gen frustum ferri 150. atronarum, quod præ duritia sua
ferè erat infrangibile, missa est tamen pars eius regi Eorasceni,
qui cum præcepisset enses inde fieri erat infabricabile.*

*Dicunt tamen Arabes, quod enses Alemānici, qui optimi
sunt de tali ferro fiunt (dicit hic enses tales ex tali ferro fieri)
secundum uulgos Arabes quia uulgu absq; ratione loquitur.
Cum autem cecidit massa illa, resiliit aliquotiens à terra, ut
pila, eratque composita ex minimis frustulis coherentibus ad
inuicem, ad quantitatem granorum millij magnorum.*

*Simile huic rei euenit apud Tepastrem, sic ergo etiam fiunt
lapides. eorum siquidem generatio uel erit subito, propter
magnum calorem accidentem luto uisoso, aut paulatim pro-
pter multum temporis etc. In quibus uerbis philosophus insi-
nuat, quod natura facit generationes similes, sed aliquando
subitas, aliquando paulatinas, & in diuersa materia, &
diuersimode. Idem in eodem. Sunt autè certa loca super quæ
aquæ effusæ uertuntur in lapides diuersorum colorum, suntq;
aquæ, quæ seorsum acceptæ non gelantur, quæ si prope
alucum suum fundantur, congelantur et fiunt lapides. scimus
ergo, quod in terra illa est uis mineralis, quæ congelat
aquas etc. Idem ibidem dicit, quod sunt quedam uegetabilia,
& quedam animalia, quæ conuertuntur in lapides uirtute,
quadam minerali lapidificatiua. & hæc transmutatio cor-
porum animalium uegetabilium in lapides est æque propin-
qua, sicut aquarum transmutatio, & quedam fiunt tara-
dius, & quedam citius, secundum potentiam actiuorum,
& resistentiam passiuorum. Idem ibidem dicit, quod est*

locus in Arabia , qui omnia corpora ibi existentia colorat colore suo . Panis quoque Corascenti in lapidem mutatus est , remansit tamen ei color suus , suntq; talia mira , quia raro sunt uel accidunt , cæterum causæ eorum manifestæ sunt etc. ista talia extranea facit natura , in paucis locis minerarum extraneis & sunt ualde miranda. Multa etiam in scripturis uidimus , & oretenus audiimus de mineris diuersis in quibus quasi incredibilia sunt omnino . Similiter in elemētis hoc idem patet . Ex concussione enim quorundam lapidum cum chalibe generamus subito ex aere ignem , & ex aquæ ebullitione aerem , & ex condensatione aeris aquam , & ex reseruatione aquæ terram , & connektuntur , & sunt eadem penitus cum naturalibus suis solis . Quæcunque tamen exemplaria hic adducta sunt de transmutationibus rerum , non ideo , ut omnino proportionalia sint adducta sunt , quoniam exempla ponimus , non ut semper uera sint , sed ut sentiat , qui adiscit , ut dicitur primo priorum . Sed hoc ideo ut sit satisfactio quibusdam in superficie speculantibus , & non in profundo , ostendendo opera miranda naturæ , & transmutationes extraneas , ut adhuc uelut longe distantes imaginentur hanc artem possibilem . Quibus autem mens , & discretio medullitus , & profunditus est euigilans , talia exempla , & proportionabilia puerilia sunt , neque omnino , ut in pluribus in eadem specie , cum sibi similibus collocata , in quibusdam autem forte sic . Et hæc probatio exemplariorū æque prodest alchimistis , & sophistis , immo sophistis magis , quoniam diuersas materias . propter hæc subucere possunt . Huic quodque lapidi nihil omnino simile uidetur posse adduci , sed solum secundum partem . Et quod magis simile uidetur est de generatione atramentorum . Et similiter fumus resolutus ali-

gnis, cum comburuntur. hic enim fumus est eanquam spiritus, qui resoluitur ad aerem cum toto corpore suo, sed si inueniat corpus aliquod solidum cui appodietur, retinetur ibi a suo corpore occulto, super illud corpus aliud, & induratur & figitur & fit fuligo. Ita quod spiritus, dum fugit ignem convertit corpus ad suam naturam & corpus cum permanet convertit spiritum ad suam naturam. Et hoc idem simile patet, de generatione tartari in uasis boni uini. haec igitur exempla non in conuenienter apposita sunt. licet in hoc non potest aliquid omnino simile adduci, sed solum in parte, quia ipse lapis est quid proprium in se & orphanum & unicum ab omnibus separatum. Nota circa istam litteram. Et similiter. fumus resolutus &c. Nota quod omnium inanimatorum quae generantur equaliter est uapor siccus uel humidus uel uterque ut patet primo meteororum, & quarto. Omnis autem uapor est de genere spirituum, id est, uolantium. Ex uaporibus autem siccis generantur res siccae et ex humidis humidae, sed ex eorum digestionem, commixtione & proportionem existente diuersa in habitudinibus & mensuris eorum, accedit diuersitas generatorum omnium secundum exigentiam naturae cuiuslibet speciei. Et sic ut ipsi uapores, tam sicci, quam humidi habent in actu semper naturam ascendendi et uolandi, sic habent in potentia naturam standi & permanendi. Ex praedictis ergo satis patet. quod si alchimista preparauerit naturae materiam suam & in organo proprio & ignem suum & gradus suos & tempus congruum & inuenit naturam manibus & uigilanter inspicat signa colorum omnium, ita quod circumstantiae omnes in suis horis absque aliquo defectu concurrant generabit, quod narrant philosophi, si Deus uoluerit, & natura coniungat quantitates componendum.

tium determinatas diuino iudicio absque consideratione arci-
ficis aliqua, quoniam cognitio talium prodest; ad speculationem
solam, ad operationem uero minimè & poterit cum
hoc transmutare omne metallum ut dictum est ita, quòd à
puris naturalibus in nullo declinare comperiat. Et si-
gnum sensatum inducens nos credere debere hoc est, quia uideamus
metalla imperfecta alterari per artem à quibusdam
rebus suis generis, & extranei, quamuis non transmutantur,
tutia enim alterat æs in colorem auri, auripigmentum au-
tem seu arsenicum in albedinem argentei quamuis comburat,
& fumus saturni congelat argentum uiuum. De extraneis
autem dicimus, quòd cortex mali granati conuertit ferrum
in chalibem, et fumus capillorum citrinat argentum. Quia
ergo ad alterationem expectamus transmutationem, cum
per hæc extranea non possit fieri. quia eorum alteratio non
profundatur usque ad occulta corporis, tunc cum uideamus
alterationem aliquantulum profundari à suis similibus, absque
preparatione aliqua eorum, ut similentur auro & argen-
to, non debet quisquam dubitari quin sit propinqua potentia
in ijs uel alijs ita ut ars ducat in actum, & perfectionem
ipsam scilicet potentiam. Cum ergo ex generatis ex utroque
uapore conseruantibus naturam uaporum, & spirituum,
scilicet ex argen. ui. & sulphure, natura generat corpora me-
tallorum omnium, propterea quòd in illis spiritibus sunt
omnia corpora in potentia, potuit natura illam potentiam du-
cere ad actum, quia natura secundum ordinem præponit po-
tentias actibus; & sic ex potentia non fixi, facit fixum, &
econuerso, & ex mundo facit mundum, & ex immundo
immundum & ex immundo extrahit mundum, & ipsum
retinet. Ars ergo post contemplationem omnium istorum se

quiritur naturam, & recipit spiritus naturæ immundos & ipsos sublimando subleuat & mundat, sicut natura, et tunc uolendo fugere ab igne, ars ministrat naturæ, & natura conuertit, ea in corpora munda, fixa & de cætero natura corporum dominabitur naturæ spirituum in æternum per hoc ingenium mirabile. Sunt etiam mineralia, quæ generantur, & perficiuntur secundum substantiam in qua sunt absque resolutione in fumum. Et ars similiter perficit metalla in aurum. Propter quod generata, in quibus permanet actu, natura uolandi prima, semper uolant, secundum naturam suam, ut ar. ut. marchasita, & camphora. In quibus autem occultata est natura uolandi, & manifestata natura standi, & permanendi semper permanent, secundum naturam suam, ut aurum, antimomum, marmor, alumen, sal, & tartarum. In quibus autem utraque natura permanet mixta, dominans uirtute dominatur alteri, ut patet in mixtione corporum, & spirituum, cum enim uices spirituum dominantur, trahunt secum corpora ad uolatum. Et cum uices corporum dominantur, retinent secum spiritus, & figuntur cum eis. In spiritibus enim sunt corpora in potentia, & in corporibus sunt spiritus in potentia. Et hæc est causa quare natura facit corpora ex spiritibus, & econuerso, propter quod quæcunque resoluuntur à corporibus metallorum in fumum apud ignem, non habet naturam corporum, quorum fuerint, sed magis spirituum. Et quilibet spiritus, qui ingreditur corpora acquisiuit similem naturam corporibus, ideo in mineris metallorum reperiuntur sui spiritus, sed non econuerso, quia in posteriori includitur prius, sed non econuerso.

Sequitur determinatio generalis, ostendens etiam causas & modos difficultatis istius questionis. Et solutio questionis cum elucidatione.

N hac admirabili, excellenti, et diuina, et occultissima arte questio quæ de ipsa fit. s. utrū sit, omnino apparens, et existens, aut solum apparens, et non existens estualde difficilis, cuius difficultatis causæ uidentur. Non etiā est facilis apud nos. Eā tamen, quia pro & contra disputauimus exquisitè, elucidemus etiam ipsam, & enucleemus modo conuenienti, eiusque ueritatem determinando. Non modicum autem admirandum occurrit, quòd nulla ars nec scientia probat suum subiectum esse, nec probare potest, sed de ipso præsupponit, quia est & quid significat, ut dicitur primo posteriorum, & similiter 11. metaphy. a philosopho. Vnde philosophus 2. physicorum, ostendens quòd ea quæ non ea sunt non debent probari, sed præsupponit, dicit, quòd ridiculum est probare naturam esse. Ideo dicimus, & in artibus quasi autem sola ista eget hoc. Et est subiectum eius. hoc scilicet transmutatio metallorum omnium in uerum aurum & argentum per ingenium artis. Considerat enim metalla & sibi similia, etiam non solum in se, & in relatione ad sua principia, & suas causas, & proprias passiones, & transmutationes eorum à natura in suis mineris in uerū aurum & argentum, ut liber de mineralibus. sed etiam prout transmutantur à natura similiter extra mineras per artis ingenium, & ministrationem. Vnde ars hæc querit propter difficultatem inquisitionis eius, & ignorantiam hominum coacta, de subiecto suo si est & quid est siue quid significat,

D ij

D E T E R M I N A T I O

Et hoc habito utrum sit uerum uel non , quia talis erit ipsa
 similiter . Ideo bene dicitur 2. posteriorum , scilicet , quòd
 quando medium est sensibile , Et non sentimus querimus .
 Nam impossibile est scire , quid est , ignorantes si est . Ut
 ibidem dicitur . Et quia diffinitio est forma diffiniti ut , dicitur
 7. metaphysica . Ideo eius gratia expositorie , nos sic .
 Alchimiam diffinimus . Alchimia est scientia , qua
 metallorum , principia , cause , proprietates , Et passiones om-
 nium radicibus cognoscuntur , Et quæ imperfecta , Et incom-
 pleta , mixta Et corrupta sunt , in uerum aurum transmuten-
 tur . Ex qua diffinitione subtiliter colligi potest , quòd propor-
 tionatur , Et subalternatur hæc scientia libro de minerali-
 bus naturalis philosophiæ , sicut scientia medicinae libro de sa-
 nitate , Et de ægritudine naturalis philosophiæ . Nam sicut
 medicina contrahit genus , Et subiectum commune illius ad
 corpus humanum tantum , tam theoricæ , quam practicæ :
 Sic et hæc cōtrahit genus subiectum cōmune istius ad metalla
 tantum tam theoricæ quam practicæ . Ideo hæc scientia est
 operatiua , sicut Et medicina , Et forma naturalis in subie-
 cto naturali introducta à natura per ministratiōē artis , ut
 in illa , et agens naturale , scilicet ignis modo debito ministra-
 tus seu approximatus , quamuis agens artificiale , scilicet uo-
 luntas , illud regat , modifcet , Et coarctet in suis proprijs or-
 ganis cum sedulitate usque ad tempus prorsus stabilitum , Et
 præfinitum . Verumtamen medicina diuersas partes habet
 scilicet theoricæ , quæ est speculationis omnium principiorum
 medicinae : aliam practicæ , scilicet conseruatiuam sanitatis ,
 et curationis ægritudinis . hæc autem non habet nisi curatiuā ,
 id est completiuam . Et differt ualde hæc curatiua ab illa ,
 quia illa manente eadem forma substantiali , sanitatem induc-

cit ita quòd utitur solo motu alterationis & purgationi. hæc autem transmutat, & curat & sanat, & formam nouam substantialem inducit, & non eguit hæc parte conseruatiua ut illa, quia metalla non sunt sic disposita ut uiuentia, nec sic formata in forma una. Amplius difficultates huius questionis in duobus comprehenduntur generibus. Primo speculationis propter sapientes diuersa rationis intuitu opinantes, et maxime, quia hæc quæstio ab antiquo semper habuit rationes ad destruendum quàm plures, ad construendum autem nullius quasi dedit inuamen, nisi forte auctoritatibus, et exemplis. Vidimus ergo magnos philosophos ac sapientes contraria de hac adinuicem opinari, & ubi discordant sapientes, necessario magna arguitur difficultas in illius rei cognitione, sicut elicitur ex uerbis philosophi, primo de anima; & sicut dicit Galenus in commento primi amphorismorum:

Secundo practica hæc quæstio manet difficilis, scilicet in experientia & operatione. Nam cuiusunque artis ueritas & experientia ad oculum debet uideri. Vnde philosophus tertio coeli & mundi, dicit quòd complementum artis, & complementum naturæ est per rem sensibilem cadentem sub uisu.

Tunc per sensum uisus iudicamus in operibus artis & naturæ, quia ergo pura ueritas non uidetur in operibus huius artis, sed sophistica solum sunt, quæ quotidie uidentur, et phantastica. Ideo arguunt ab effectu ipsam non esse ueram. Et quia uident alterationes magnas & fortes uersus aurum & argentum non completas. Arguunt ex hoc alij eas non posse compleri, & per consequens artem ueram esse non posse. Si enim nulla alteratio in eis fieri uideretur, tunc nulla esset quæstio. Compellitur tamen necessario uterque pars confiteri alterationes prædictas fieri posse. Vnde quasi dicere pos-

D E T E R M I N A T I O

sumus, quòd dicit philosophus primo physycorum, scilicet quòd omnes antiqui absque ratione principia naturæ contraria tanquam ab ipsa ueritate coacti posuerunt, quamuis ignorarent principia ipsa, & quibus contrarietas inesset. Sic eodẽ modo cogitur ambæ partes ponere has alterationes in metallis fieri posse, quamuis transmutationem alterationes sequentem ultimas ignorent fere omnis. Non enim diceretur ars si sophistica esset tantum, quoniam ars imitatur naturam, & sicut natura non est sophistica in operibus suis, sic nec ars, cum igitur alchimia ponatur in numero artium, non uidebitur sophistica. Et cū artista ipsius non reperiatur aliquis, ergo nec ars erit, cum sint sicut relativa, ideo diuersi diuersa sentiunt. Non tamen est standũ utrique iudicio aliquorũ contraria iudicantium, quia oportet alterum iudicium esse corruptum, scilicet ex parte sensus, uel intellectus, & illius iudicio non est acquiescendum, ut dicit philosophus 11. metaphysicæ. Si ergo quæstio istius artis est ita difficilis, quid dicemus de ipsius inuentione & inuestigatione reperienda? posito, quòd sit uera.

DICO ergo quòd ars alchimie, est omnino apparens & existens & naturam imitans, faciens penitus idem aurum & argentum sicut est minerale, quod enim à minerali desicet in aliquo non est idem cum eo, & hæc in capitulis sequentibus ostendemus aperte secundum quod est possibile apud uolantes intelligere. Et rationes omnes tam Aristotelis quàm aliorum euidentissime destruemus, & ostendemus eas ueritatem aliquam non continere, sed apparentiã solam quantis difficilem. Vnde dicitur 7. ethicorum. Si enim soluatur difficilia, & assumantur probabilia ostensum utique erit sufficienter. Et in eodem non solum oportet uerũ dicere sed cau

sam falsi assignare hoc enim confert ad fidē . Secūdo in ipsius operatione est insudandum , sed solum ab habente ingenium callidum , sublime & perspicuum & ualde profundum . Et quia contra negantes sua principia non potest quis disputare , ut patet ex primo physicorum . Contra hoc autem confidentes principia , & propter ignorantiam concludentes falsa disputari potest , ut patet ibidem . Et sicut ex bonis seminibus oriuntur mali fructus , & sic ex ueris principiis concluduntur falsa . Ideo contra confidentes principia & concludentes ex eis falsa , dirigimus nostram disputationem et questionis solutionem .

Hic ponit modum suum procedendi in determinatione huius questionis .

ERVNTAMEN ad istius questionis ueritatis cognitionē . Primo sequemur auctoritatē et uerba antiquorum philosophorum in hac arte famosorum , ut introitus fiat apertus ijs qui hoc ignorant & reliquis , ostendendo semper quomodo intelligimus eos & dubia plura , mouendo quæ cum hac questione insurgunt , & recte soluendo . & rationes nostras assignando semper , quæ ad quodcunque quod dicimus credere nos inducunt . Secundo autem , scilicet in solutione ultimæ rationis philosophi roborabimus omnia dicta prius rationibus , naturalibus tunc ueridicis penitus inherentes . Amplius ut uerum fatear dico , quod quicunque ueritatem alicuius artis uel scientiæ , aut cuius difficultatis in illa radicis uidere intendit , debet cognoscere terminos in illa arte , & differentias proprias , & quid dicatur per nomen . Si enim hoc ignorauerit radicem

D iiij

D E T E R M I N A T I O

Et ueritatem quam querit, aut disputare intendit, nullo modo perpendet, sed arguet ex extraneis Et ignotis Et paralogizabit seipsum, Et in hac ignorantia stabit Et quiescet. Sed impossibile est ex ignotis peruenire ad nota, ideo uidimus, quàm plures sapientes huius artis terminos ignorantes hanc quæstionem, inuestigare uolentes, arguentes ex extraneis hanc artem non esse ueram, tunc in fine concludunt Et de terminant ignotum. Ex quibus uerbis patet, quòd qui ignorat terminos proprios huius artis, Et differentias ignorat ipsius disputationem Et ueritatem Et nihil arguit. Vnde dicitur primo elementorum, scilicet quòd imperiti uelut longe distantes speculantur. Cogitur ergo necessario hanc quæstionem disputare ad intellectum intendentes ut terminos, huius artis immisceat quæstioni, quibus ignotis ignoratur disputatio eius Et ueritas Et procedit tanquam cæcus ad colores, et sicut carens potentia ad obiectum potentie. Vnde dicitur 2. posteriorum, impossibile est scire differentias ad unumquodq; non cognoscentem unumquodq; hoc autem in unaquaq; arte Et scientia singulariter inducendo est notum ad intellectum, Et planum ad sensum. Et quia terminis huius artis apud plurimos ualde extranei sunt Et ignoti, ideo post declarentur. Ideo etiam hæc quæstio necessario, multam requirit dilatacionem sermonis. Quia igitur aliqualiter ex eius terminis nouimus, Et plures libros magnorum philosophorum antiquorum uidimus, Et studuimus. determinabimus ipsam, ut promissimus.

ALCHIMIA est scientia ut supra etc. ad expositionem Et notitiam huius diffinitionis est notandum, quod per hoc, quòd dicitur scientia, datur intelligi genus suum cui subijcitur, quia sicut medicina est scientia, sic Et ista. Per hoc

autē q̄ dicitur Metallorū datur intelligi, q̄ non de omnibus mineralibus tractet, sed solū de metallis primo et per se. Per hoc autem q̄ dicit. Principia, cause, proprietates et passiones. Per principia enim intelligit causam efficientē & finālē quæ sunt cause extrinsecæ. Nam efficienti proprie debetur ratio principij, quia mouet rem in esse. similiter fini debetur ratio principij, quia est causa causarum & imponit necessitatem ijs, quæ sunt ad finem ut tenet 2. physicorum. Per causas autem intelligit materiam & formam, quia sunt cause intrinsecæ, & de substantia rei & elementa rei. Per proprietates autem intelligit proprias operationes metallorū in agendo, sicut in auro confortare cor. et præseruare à corruptione. Per passiones autē intelligit proprias operationes in patiēdo, sicut in auro pati ignem absque aliqua sui lesione & mutatione, & diminutione, & sicut in ferro non liquefieri ad ignem. Et sciendum, quia propria differentie rerum sunt nobis ignotæ, loco differentiarum nos assignamus in diffinitionibus proprietates & passiones, & sic facimus descriptiones & non diffinitiones. Per hoc autem quod dicit, ut imperfecta, & incompleta etc. datur intelligi tota finalis intentio istius scientiæ per quod scitur quis est finis & quæ materia huius scientiæ. Ad cuius expositionem notandum est q̄ nullum agens naturale ab actione in materia sua cessat. Nec separatur nisi cum introductione formæ in illa materia, ergo donec agens est coniunctum materiæ, uel agit in materia & res est imperfecta, quoniā perfectio rei non est nisi per introductionem formæ. Cum igitur in metallis omnibus argentum uiuum subiiciatur loco materiæ, sulphur uero loco agentis & introducentis formam in illa materia, ergo nullum metallum est completum & perfectum, nisi à quo se-

D E T E R M I N A T I O

paratum est sulphur, & quia solum aurum est expoliatum omnino ab ipso, ideo solum aurum est perfectum & forma matum secundum primam, & ueram inuentionem naturae. Et quia alia metalla omnia habent admixtionem sulphuris in materia, ergo ipsa non sunt formata, ergo nec completa. Dicuntur ergo omnia alia metalla ab auro incompleta, seu imperfecta, quia nondum adepta sunt formam, qua perficiuntur, & dicuntur incompleta, quia nondum perueniunt ad finem, in quo complentur. Et dicuntur incompleta mixta, quia agens adhuc est immixtum materiae & non separatum. Et dicuntur corrupta, quia hoc agens, id est, sulphur est unam ex magnis causis corruptionis metallorum quia per ipsum inficiuntur, denigrantur, euaporant & comburuntur, et ob hoc solum aurum ab istis passionibus est immune tam in igne quam extra ignem. Quicumque ergo nititur transformare reliqua metalla in aurum, oportet necessario quod hoc faciat, cum ipsorum expoliatione ab illo sulphure & non aliter, si uult uerae sequi naturam, tunc enim fiunt aurum penitus, & tunc sunt perfecta completa simplicia & non corrupta. Et fit hoc in instanti per solum lapidem philosophorum, qui generatur per ingenium artis ualde extraneum & profundum (dixit transmutentur) quia non sufficit alteratio sola, sed oportet quod alterationem sequatur transmutatio, ut generetur forma auri. Consueuerunt, autem alchimistae aliter diffinire ut Morienus & Lilius. Alchimia est ars ministralis septem metallorum essentiam continens, qualiterque formae eorum a diuinitutione ad complementum deducantur, ostendens. Item Lilius. Alchimia est substantia corporea ex uno & per unum composita, pretiosiora adinuicem per operationem, co

gnationem & effectum coniungens, & eadem naturali commixtione ingenui melioris naturaliter conuertens. Et sic hoc nomen medicina est equiuocum ad scientiam medicinæ et ad instrumentum suum & sicut dupliciter diffinitur: sic et hoc nomen alchimia. prima ergo istarum diffinitionum & nostra est eius prout est scientia. Secunda autem prout est instrumentum, scilicet ipsam elixir sine lapis philosophorū completum & perficiens.

Postquam posuit duos modos difficultatis huius artis nunc ponit & ostendit omnes modos difficultatis eius.

M P L I V S difficultates huius questionis etc.

A Circa istam literam, nota omnes modos & causas difficultatis huius artis. Dicimus ergo primo quoddam non est mirandum apud aliquem sapientem, qui terminos philosophiæ huius artis nouit, si non appareat aliquis hanc artem actu habens. Sed potius mirandum est, quomodo modo quis possit peruenire ad ipsam. huius enim artis inquisitio & ueritas & experientia aliarum rerum omnium inquisitione, fortior difficilius & occultior & longioris temporis esse uidetur.

Prima causa difficultatis.

Q V I A non solum hæc operatio per viam naturæ procedit immo uerissimè asserendo, ars ipsa & eius inquisitio et regimen operationis cum complemento supra naturam existit per modum miraculi, quoniam diuinis operibus supra naturam existentibus huius artis finis simulatur omnino, sicut dixit Hermes. Vnde Barsenus in libro qui dicitur turba philo-

sophorum in uerbis suis insinuans difficultatem huius artis, innuit, quod regimen eius est maius quod ratione percipiatur nisi inspiratione diuina &c. Est enim thesaurus Dei maximus & remuneratio. Et Rosinus. Nullomodo possunt studentes ea quæ philosophi ambigua posuerunt, à uero sequestrare nisi Deo inspirante uel aliquo docente. Rasis in lumine luminum. Ex hoc ergo inquantum diuina uoluerit reuelare clementia perpendes. Et Hermes. Nullo modo ratio & intellectus aliud percipiunt, quàm rubiginis sublimationem. Et senior, nil occultauerunt præter præparationem quia est difficilior rerum, unde si inuenerunt rem, non habuerunt præparationem, & res non perficitur nisi cum præparatione. Et Mundus, regendi nanque ignorantia non nulli errauerunt. Et Morienus. Quicumque hanc artem sectatur, cæteras & præcipue dialecticam scire conuenit, quoniam philosophi huius non nisi sub inuolucro & figura locuti sunt. Et Theophilus in turba philosophorum. Nemo nouit quod philosophi in suis libris narrauerunt, absque lectionum & tentationum frequentatione, ac sapientum inquisitione, quod enim posuerunt sublimius & obscurius est, quàm quod sciri potest. Et Barscus iterum in eodem. Qui curuat dorsum suum in libris nostris legendis, eisq; uacat, & non est uanis implicitis cogitationibus, Deumq; precatur, in regno regnabit indeficiente quousque morietur. Et Rosinus. Qui autem in hac arte ingrediuntur intellectu carentes, & notitia eorum quæ philosophi in suis libris descripserunt multipliciter errant &c. Eius ergo modus essendi, tractandi, & intelligendi, & studendi, & regendi arguit in hac arte ultimam difficultatem & obscuritatem.

Secunda causa difficultatis .

SIMILITER ex diuersitate eorum quī circa ipsam hodie operantur , arguitur difficultas , quoniam varijs & diuersis modis & circa res diuersas & extraneas , eos hodie operari uidemus , & utroque modo attribuitur error arti . Vnde Galenus in commento regiminis acutorum iuxta principium ait . Ex diuersitate quæ est inter illos quæ exercent aliam quam artium quæcunque fuerit , dubitat homo necessario . Ita quod fecit eam hæsitare , quod non est de ipsa scientia sed error , conuenientia autem eorum in ea est significatio magna super scientiam illam .

Tertia causa difficultatis .

SIMILITER ratione insuetudinis arguitur difficultas , quia rarissime reperitur aliquis actualiter per experientiam ipsam habens . Vnde philosophus sexto Topicorum . Omne quod insuetum est obscurum est &c.

Quarta causa difficultatis .

SIMILITER ratione uerborū suorum quibus unusquisque sibi ipsi contradicere uidetur & alijs . Vt non pendat quilibet legens id quod dicunt , ex hoc fortis arguitur difficultas . Vnde Rasis in lumine luminum . In alchimicorum libro perfectum insinuauit fermentum annotatione planum , in inquirendo facile , quod non esse fermentum in eodem asserui , sed qui discretionem uiget , & sapientia floret si nostri sermonis interiora , perscrutari uoluerit , tam ipsius locum quam exordium se inuenisse gaudebit . Idem ē in eodem . Quod si aliquid in libro duodecim aquarum transuerse acceperis , tu dum operatus fueris ab ordine non declines &c.

Quinta causa difficultatis.

SIMILITER ratione pretij arguitur difficultas in arte, quia quandoque dicunt hūc lapidem nullius pretij aut uilissimi, ut Geber, Morienus & Haly, & quòd in uia proiectum inuenitur, & in stercore. Et quandoque dicunt q̄ absque multis sumptibus non potest homo peruenire ad artis complementum, & quòd natura pretiosissima est et charissima. Vnde dicit Zeno in turba philosophorum. Lapis quem queritis palam uilissimo uenditur pretio. Et Barseus in eodem, quòd enim queritis non est parui pretij. Et Zeno. Iterum in eodem philosophi etiam fecerunt in hac arte uulgus errare, cum dixerunt quòd natura uilis est quæ pauca re uenundatur. Et dixerunt naturam omnibus naturis esse pretiosiore, quare insipientes in suis libris fefellerunt. Scitote ergo quòd ars duabus eget naturis, non enim fit pretiosum absque uili, nec uile absque pretioso &c. Et Daucus. Caue ne in hoc magisterio quicquam expendas & maxime in auri magisterio.

P A T E T ex dictis & dicendis, quòd omnia nomina huius lapidis sunt ficta, ad hoc ut indigne querentes errent. Vnde Rosinus. scias quòd philosophi nunquam merum & uerum uerbum posuerunt quanquam plurima cum eo falsa ponerent, & simulatis nominibus illa transfigurerent, quare neminem inuenimus uerum merum posuisse d falso denudatum excepto Hermete cum inquit. Scitote, nulla tinctura uerax fit unquam nisi ex lapide rubeo. Quia ergo cum uno uero mulea falsa & extranea commiscet, & regimen in operatione & terminum & reliqua uariant & multiplicat, solus uir excellentis ingenij potentis intelligere figuras & analogias ueterum cum diuturna inquisitione & labore magno

et prolixo animæ et corporis, cum multiplici fallacia præcedente et admiratione deceptorum suorum operum et diffidente plurima poterit adipisci. Quomodo ergo libros ipsorum superficialiter et secundum sonum literæ tantum considerantes et prima fronte accedentes ad operationem ipsius ueritatem et profunditatem attinget? Vnde Rasis insinuans dicit libro perfecti magisterij. Hi. n. septem spiritus super ignem non perseuerant, sed deficiunt paulatim et ab eo fugiunt et euolant nisi ad ipsum, quibusdam inenodabilibus uinculis et artificiosis ingenijs uel gummis indissolubiliter constringantur, quæ diuturna constantia, subtili meditatione indefessa simul instantia et operatione, quæ post multiplices laborum fallacias, et operationum diuersa sophismata est philosophia perfectissima consecuta et eorum arcana suis reliquit filijs &c.

Sexta causa difficultatis.

SIMILITER ratione transumptionis eius et æquiuocationis et allegoriæ, et methaphoræ, maxima accidit difficultas. Ipsa enim sic tota tradita est, ut expresse patet in libris philosophorum. Et quod in talibus traditionibus sit difficultas, ostendit philosophus sexto Topicorum qui dicit. Contingit enim in nominibus secundum translationem dictis ueritatem calumniari. Et in octauo eiusdem dicit, quod propositio difficile probabilis est, quia ueritur nominibus obscuris, siue simpliciter, seu multipliciter dicantur. Aut quia non fuerit notum, si principaliter uel secundum translationem de diffinito dicatur, &c. Immo quod difficilius et obscurius est ipsa tradita est secundum nomina inusitata, et hæc traditio adhuc est peior translatione ut tenet in sexto. Vnde dicitur ibidem quedam sunt quæ non dicuntur secundum translationem nec secundum æquiuocationem et sunt peiora translatione, ut lex est mensura

uel imago eorum quæ naturaliter iusta sunt . Et ideo sunt peiora translatione quia translatio facit notum per similitudinē eius quod dicitur, nomina autem inusitata non . Ideo difficilis est eius inquisitio & per consequēs operatio, immo ipsi etc. uolentes exponere exponunt ignotum per aliud ignotum, aut per ignotius, qui modus exponendi uel intelligendi est pessimus, ut ibi patet . Non est ergo mirandum si in hac scientia studentes & operantes errent ualde, quia non possunt determinate asserere certam & determinatam intentionē fuisse philosophorum hanc uel illam nisi cum actu habent, hanc artem uel sunt iuxta. Videtur ergo mihi eius adeptio, quasi impossibilis nisi aut per uocem uiuentem, aut per inspirationem diuinam, quamuis interpretationem multarum figurarum quis bene & uere cognoscat.

Septima causa difficultatis .

SIMILITER ratione modi tractandi & tradendi hanc artem plurima accidit difficultas ; quia omnis ars & scientia procedit, rhetorica præter ista, quia omnis alia docet, ordinate per capitula, principia sua & terminos cū definitione & expositione nominum, & instrumenta, quibus peruenitur in cognitionem & notitiam, conclusionum ipsius & sui operis in quibus est finis, & nititur omnia omnibus modis docere & explanare quibuslibet iuxta posse . Sola autem ista facit contrarium, quia absque notitia principiorum suorum & terminorum & instrumentorum, aggreditur tradere esse suum & opus suum, intermiscendo, modo hac, modo illa & diminute tradendo & superabundanter & siue ordine et præpostero ordine, quia incipiēdo à fine suo absq; expositione finis, & nititur omnia obscure tradere et occultare quantum pot. Vnde Anaxagoras in turba philosophorū dicit.

Scitote

scizote quòd inuidi in hoc opere perfectionem, priusquam initium narrauerunt. Et Rosinus. Scito quòd philosophi non posuerunt in suorum operum initio medietate uel fine, nisi arcum occultum. Vnde nunquam celare destiterunt &c.

Octaua causa difficultatis.

SIMILITER ratione uasis decoctionis, uidetur nobis non modica difficultas, quia quamuis doceant, plura uasa facere, & diuersa propter diuersas operationes quas faciunt, tamen unum solum uas est in quo omnes operationes fiunt in una decoctione. quodquidem uas est unum tantum, tam ex parte materie, quam figura, quam numeri; sicut patet in uasis generationis animalium perfectorum. Ideo dicit Lilius. Scias quòd non nisi unicum uas huic nostrae operationi attribuitur. Similiter omnes hoc idem sentiunt. Omne autem uas cum cooperculo suo, aut cum cooperculis suis dicitur unum uas ex suis partibus constitutum. Difficile tamen ualde est imaginari hanc figuram uasis & compositionem, cum tamen quis ueritati appropinquat, istius artis modus operandi aperit sibi hanc unitatem uasis inuariabilem, ante autem, quam appropinquat ueritati est impossibile.

Nona causa difficultatis.

SIMILITER ratione pronosticationis super determinatum tempus, diem & horam crisis natiuitatis & generationis huius lapidis, ars ista difficillima comprobatur. Quoniam non est nisi unum tempus determinatum ortus ipsius, in cuius ortu obseruatur tota natura, & elementorum simplicium depuratorum coniunctio & radix totius operis, & pondera sapientum, quibus ignoratis totum magisterium ignoratur. Vnde Haly in suo libro secretorum. Qui hunc lapidem honoratum cum germinauerit, non inueniet, non

surgat alius loco suo &c. Et qui nesciuerit & non certiffi-
 cabitur quando nascetur, iam parauit se morti & pecu-
 niam suam perditioni &c. Vnde Thebit loquens ad Hamec
 interrogatue sicut discipulus ad magistrum in proœmio stol-
 lice Platonis dicit. Scientia nanque tua philosophia est infi-
 nita & opus est determinatum & termino & tempore ter-
 minato. Et Rasis in libro 70. præceptorum libro primo, sci-
 licet diuinitatis. Alia habet ordinem, quorum quædam ad-
 dunt super alia. Lapis uero philosophorum semper est secus-
 dum unum terminum & secundum quem nunquam tran-
 scendit & secundum unam habitudinem. Item secundum
 eundem in libro 70. præceptorum. Ad hoc ut quis sciat co-
 uerttere argentum in aurum sunt pondera & termini, que
 preparator studeat scire, cum enim sciet pondera, sciet
 totum magisterium, & qui ignorauerit pondera, non labo-
 ret in istis nostris libris. Philosophi enim nihil suarum rerum
 posuerunt nec secundum hoc, nec aliud occultauerunt nisi
 hoc &c. Et ideo philosophus quarto physicorum & secundo
 cœli & mundi, uult quod determinatum sit tempus cuiuslibet
 actioni naturali in quo Minori, uel Maiori compleri non
 potest illa actio. Et Galenus secundo de diebus criticis di-
 cit. Quod motus & opera naturæ, adherent semper uie
 uni & ordini uni. Hunc autem terminum temporis philo-
 sophi scientes, concorditer in eorum uerbis uariauerunt ad
 errorem idiotarum. Vnde quidam ponunt hunc terminum
 uno anno. Ut Rufinus & Plato in suis stolicis. Et scias
 quod pauciores dies preparationis, est circuitus & reuolutio
 luminaris maioris. Rasis autem ponit, in nouem mensi-
 bus in libro trium uerborum. Alij in diebus septem. Alij in
 40. Alij in octuaginta, quidam alijs modis infinitis.

Cū tamen in rei ueritate non sit nisi unus terminus propterea quia sola una est decoctio à principio usque ad finem, sicut patet de generatione infantis & pulli. Sub tempore autem concluditur secretum ignis, quod est maximum in arte.

Ad hanc autem diem crisis & partus & ortus lapidis quæ est terminus totius consumationis operis, cognoscendā, oportet diem præcognoscere indicatē, cum ipsa sit sicut signum, & indicata sicut signatum, & habeant adinuicem quandā naturalem colligantiam determinatam & ordinatam. Sicut etiam patet in febribus putridis, in quibus oportet medicum scire dies indicationis & dies criticas indicatas ab illis, ut res esse regat infirmum. Et sicut in generatione fetus, quia quando scimus tempus motus eius, scimus & tempus partus & non aliter. Sed hic multo fortius, prædictis enim non permiscetur uoluntas, nisi uniuersaliter per accidens. Hinc autem uoluntas necessario permiscetur, cum totius operis cōplementum sit à uoluntate regente naturam, quæ si tunc nō affuit, annihilatur opus. Has autem dies indicatiuas & præsertim criticas, nunquam narrare præsumpserunt per se & pure, immo semper mistice, tanquam ab indignis celare cupientes. Ibi enim est operis perfectio & eius annihilatio, quoniam in ipsa die immo hora oriuntur elementa simplicia, depurata ab omnibus coinquinamentis, quæ egent statim compositione, antequam euolent ab igne & conuertantur in terram, id est, fixationem & non prius nec posterius. Cognitio autem huius compositionis reddit totam artis operationem uigilem & difficillimam cum ipsa sit diuina & incredibilis, & quasi impossibilis credatur & iudicetur.

Decima causa difficultatis.

SIMILITER ratione materiae ex qua fit hic lapis,

E ij

ars uidetur difficilis. ipsi enim loquentes metaphorice ut duræ ceruicis seducant ignaros. nominant quaslibet res de mundo, docentes ex eis diuersis modis operationum, posse fieri lapidem philosophorum. ita quòd quidam in arsenico, quidam in sulphure, quidam in argento uiuo, quidam in sanguine, quidam in ouo, quidam in capillis, quidam in stercore etc. & sic in alijs rebus infinitis intentionem & opus suum applicant. Et adhuc, in eadem re diuersi sunt adinuicem, diuersimode operantur & simpliciter & commixte. Sed tamen in rei ueritate materia ex qua fit hic lapis est tantum unica, nec potest in aliqua alia re de mundo hic propinqua potentia inueniri, & est illud quod magis simile est auro, est autem illud ex quo generatum est, & est argentum uiuum solum purum, sine alicuius rei commixtione, sicut infra probabimus in suis locis expresse. Quia ergo materia huius lapidis est unica tantum, sed in arte, magisterioq; alchimie, est infinitis nominibus uariata, & modus operandi est solum unus, sed à philosophis multipliciter uariatus. Ideo non est mirandum, si ars est difficilis & operationes errent ualde. Quia ergo non nisi unica res reperitur, quæ sit origo & materia metallorum & de ipsorum substantia, ut diximus, ideo sola una materia erit alchimie. Quia materia alchimie est solum illud quod est materia naturæ, aliter enim ars non poterit imitari naturam, & ipsa est materia metallorum. Eget tamen hæc materia cum sit perfecta mixtione cum eis per liquefactionem ut unum fiant omnino absque diuersitate sicut est substantia auri. Similiter cum forma substantialis cuiuscunque rei extrahatur de potentia suæ materie propinquæ, & non ex extranea, tunc cum sit tantum materia una propinqua auri, ex qua ipsum facit na-

tura, ergo & ars illa, unicam materiam tantum recipiet necessario, si ueram formam auri generare debet.

SIMILITER ratione materie &c. Notandum est secundum Aristotilem primo posteriorum, quando comparat demonstrationem uniuersalem ad particularem quæ sit potior, quod quanto aliud magis diuiditur in partes, magis infinito propinquat; & ideo minus scibile, ergo quanto minus diuiditur in partes, magis finito propinquat. Et ideo magis scibile: Cum ergo de essentia uniuersalis sit esse unum in multis & de multis ut in eodem dicitur, De essentia autem particularis sit esse multa, ergo quod uniuersale est, unum est & magis scibile & econuerso. Quamobrem cum ars alchimie per omnem modum sit tantum una, absque pluralitate; ergo maxime est finita & uniuersalis, & maxime scibilis de se; ergo cognita hac unitate & uniuersalitate, cognoscitur omnis pluralitas certitudinaliter quæ ponitur sibi subiecta. Ars ergo alchimie de se esset facilis, immo facilissima, si esset simpliciter sine allegoria tradita. Quia ergo sophistæ pluralitatem & diuersitatem materie, scilicet generis subiecti huic supponunt arti recedentes ab unitate & mixtiones uarias ex eis, & operationes in infinitum extendunt & multiplicant, quod est contra intensionem nature, ergo ab hac unitate & ab hoc uniuersali maxime recedunt, & per consequens de hac arte minime sciunt. Unitas ergo est causa pluralitatis & scientie eius, non autem econuerso.

DE VNITATE

Quomodo hæc ars sit tantum unica , non solum quo ad materiam , sed per omnem modum . Et consequenter uide de unitate lapidis philosophorum , tam quoad materiam , tam etiam quo ad modum operandi secundum ultimam eius dispositionem , & quod nil extranei intrat , quod non sit de sua natura .

ST autem ars hæc unica , non solum quo ad materiam , sed secundum omnem modum . Ita quod omnia quæ sunt in hac arte necessaria quocunque modo tradita sint , semper reducuntur ad unum , tanquam ad genus suum , non recipiens diuersitatem . Signum autem huius unitatis prædicta est , quia omnes philosophi huius artis quocunque modo extraneo , & figuratiuo loquantur , mutuo se intelligunt , quasi una lingua & loque' a extranea ab omnibus alijs . & nota solis' eis sibi inuicem loquerentur , quod nullo modo esse posset , si ars hæc esset multiplex & uaria & diuersa ; siue ex parte materiae siue modi agendi & operationis . Quomodo enim aliter in omnibus quæ dicunt se mutuo intelligere possent ? Quemadmodum græci mutuo se intelligunt , & arabes se , & latini se per unitatem loquelæ ad rem eandem , non autem græci , arabes , nec econuerso propter uariationem ab unitate , sic & in proposito esse uidetur . Vnde Rasus in lumine luminum . Diuersi diuersas nominando protulere sententias , nusquam tamen aberrasse uidentur . Vnde dicit Senior . Sapientes non sunt diuersi in intellectu sed in nominibus & similitudinibus , & per omnia idem intelligunt . Item dicit Lilius . Vna uia , una re , una dispositione , uno actu totum magisterium termin

natur . Et Alphidius . Non indiges nisi una re . s . aqua , & una actione scilicet coquere . Et non est nisi unum uas ad album & rubeum simul faciendum . Et Mahometh . Vnum uas in albo & rubeo , & unus ignis , & unum tempus determinatum in albo & rubeo . Ad idem Morienus . Licet sapientes sua nomina & dicta mutarent , tamen semper intelligere uoluerunt rem unam , dispositionem unam , & uiam unam . Idem in eodem . Sapientes hanc rem cognouerunt & eam rem esse unam sepius probauerunt .

Et Geber in summa sua . In rerum multiplicitate ars nostra non perficitur , est enim lapis unus , medicina una in qua totum magisterium consistit , cui non addimus rem extraneam aliquam , nec minuiamus , nisi quia in preparatione superflua remouemus . Et Rasis in lumine luminum . Album , item & rubeum , ex radice una nullo alterius generis interueniente , pullulat , nam seipsum dissoluit & copulat , & seipsum albescit & robore decorat , seipsum croceum facit : & nigrum . Præterea seipsum desponsat , & seipso concipit , quousque operis finem acceleret . Idem in libro trium uerborum . Huic lapidi nullus est similis in mundo qui seipsum impregnat , et de seipso concipit & seipsum parturit . Et Salomon filius Dauid . Nemo habet in sulphure nisi unum iter . Et Senior . Natura cognoscit naturam & natura congaudet naturæ , & tamen non est nisi unica natura & genus unum & substantia una & essentia una . Et Mundus in turba philosophorum . Natura natura letatur , natura naturam superat , & natura naturam continet , & tamen non sunt diuersæ naturæ , nec plures , uerum una sola , habens in se suas res quibus cæteris rebus imminuit . Et Haly in suis secretis . Scias frater , quod hoc officium est unus lapis , super quem

non intrat garip. i. aliquid aliud; & cum eo operantur sapientes & de eo exit quod querunt; & non commiscetur. cū eo aliquid, nec in eius parte, nec in toto; & uocatur origo mundi & oritur sicut germinantia. Et Hercules Rex sapiens. Hoc autem magisterium ex una sola prima radice procedit & post modum in plures res expanditur & iterum in unum reuertitur. Vnde subtiliter inspicendo philosophis semper dicunt unum, & circa ipsum uersantur; & illud unum idem repetunt sub diuersis uerbis. & talis diuersitas & multitudo facit errare ualde. Vnde philosophus quinto topicorum. Conturbat autem audientē quod frequenter dicitur. Et Costes in turba philosophorum. Nimius sermo intellectus errorem augmentat.

Instantia contra dictam unitatem.

ED Videtur quod plures uiae sint ad hoc & non una sola. Nam dicit Geber capitulo de natura sulphuris. Qui etiam ipsum, scilicet sulphur in preparatione, commiscere & amicarī corporibus nouit, sciet unum de secretis naturae maximum & unam uiam perfectionis, cum multae sint uiae ad unum effectum, & unum intentum &c. Et dicit Rasis in libro perfecti magisterij, loquens de corporibus, & spiritibus & eorum purgatione & compositione diuersa & multiplici, quā prius narrauit & diuersis uijs. Ego autem nouissime dico, quod unum quodq; praedictorum corporum & spirituum si preparatione perfecta fuerit preparatum, album uel rubrum est elixir per se solum &c. ergo plures uiae perfectionis & plures materiae possunt esse in hac arte.

ET nos respondemus ut prius, q̄ sola una uia est & una materia de unitate materiae, satis patuit et patebit infra. Ad id aut̄ quod dicit Rasis, dicimus, q̄ in subiecto realiter loquēdo spiritus & corpora sunt idem, sed solum secundum rationem & differunt sicut infra patebit. Ideo siue corpus, siue spiritus sit, quod perfecte preparatur, est elixir per se solum. De pluralitate autem uiarum dicimus sicut prius. Nam sicut patet de nutrimento & nutribili, quod una sola uia est & una ultima dispositio, ut nutribile nueriat, sed multae dispositiones praecedentes hanc siue uiae sunt ex diuersitate alterationum praecedentium, & quasi infinite ad illam, quae tamen & si multae & diuersae sunt adinuicem, nunquam tamen secundum ordinem propter finem adinuicem variantur. Et ideo una sola uia, & principio usque ad finem est per se. Sic eodem modo, hic est, quia intentio & finis, & modus est unus solus, & ideo una uia sola ad ipsum, sed quia multae dispositiones sunt necessario praecedentes hanc ultimam, ideo dici possunt multae uiae, sed sunt habentes ordinem, & colligantiam naturalem ad illam unam finalem, & ideo nunquam variantur, nec diuersificantur ab inuicem. Immo Geber hanc unitatem affirmans, dicit sic cap. de differentijs omnium medicinarum. Tertiij autem ordinis medicinam appello, omnem preparationem, quae quando corpori bus aduenit, omnem corruptionem cum proiectione sua tollit, & cum omnis complementi differentia perficit. haec autem est una sola, & ideo per illam excusamur à laboris inuentione decem medicinarum etc. Et dicit similiter de medicina tertiij ordinis. Est autem huius tertiij ordinis medicina duplex lunaris, scilicet et solaris, est tamen in essentia una, & modo agēdi similiter. Et ideo à nostris ueteribus medicina uni

ca nuncupatur etc. Et Pythagoras in turba philosophorum. Aliam gubernationem ponamus, quæ non est alia radice uerum nomine. Et Florus in eodem. Natura enim una est, d qua si quis errat peritum tendit ac uitam amittit. Hanc ergo unam habeatis naturam, alienam uero dimittite. Idem in eodem huius artis fundamentum, propter quod multi pariter, unum est. Et in eodem. Pluribus autem rebus non indigetis nisi una re, quæ scilicet habet patrem, & matrem, et eius pater & mater eam nueriunt atque pascunt, neque ipsa a patre, atque matre aliquo modo differre potest etc. Quia ergo res siue materia ista est tantum una, tam ad tincturam albam, quam ad rubeam, & dispositio ultimata una, & uia una, & uas unum, & terminus & finis unus, & modus operandi unus & omnia unum, & pluribus modis, & quasi infinitis tradita, tunc planum est quod pluribus modis quasi infinitis ab unitate & ueritate & tramite directo artificem deuiare continget. Cum enim omnia hæc sint & reuertantur in unum in operatione, tamen in principijs huius artis & magisterij quæ sunt modi operationum, quibus artifex applicatur ad hoc magisterium, multipliciter loquuntur, & deceptorie. Ita ut nunc dicant rem debere solui, nunc sublimari, nunc descendere, nunc distillari, nunc coagulari, nunc cerari, nunc fixari, nunc calcinari, & sic siqui modi operationum sint alij, quas tamen operationes omnes faciunt simul & semel in uno uase. Deuiantes autem distinguunt, & separant opus ab opere, & uariant, & multiplicant & quod facile est fit difficile, & impossibile. Vnde Rasis in libro trium uerborum dicit. Scias quod in solo igne sine aliqua separatione possunt fieri omnes distillationes & sublimationes & calcinationes, & dealuationes, & rubificationes, &

mortes ipsius mercurij mortui, & fusiones cum omnibus resolutionibus & congelationibus sicut debent esse &c. Et Morienus . In una dispositione mutantur omnes colores , sed quanto ignis magis eius colores innotat , tantum plura nomina sibi imponunt . Vnde Pythagoras in turba philosophorum . Quicquid dixerunt philosophi in libris suis , decoque assa , funde , descende , reiterra &c. non est nisi una operatio in igne . Item Barseus in eodem . Oportet nos opus coquere, assare, calefacere, dealbare, terere , rigare & tingere etc. hæc ergo plura nomina sunt quorum regimen unum est . Et Rasis libro 30. uerborum uerbo 21. Regimen enim est unum et operatrix una. operatio uero et transmutatio non sunt una. Possunt etiam ipsi adaptari uerba philosophi 2. coeli , & mundi, qui dicit, quod rectificationes rei unius faciliores & leuiiores sunt rectificationibus rerum multarum. & rectificationes rei simul sunt faciliores & faciliores rectificationibus eius multotiens, & quando res recipitur operatione una uel operationibus est facilius . quæ autem accipitur operationibus uehemetior est , & difficilior . Similiter quod bene fit uno modo fit , ut dicit philosophus 2. ethicorum.

Distinctio prima ostendens quod hæc ars sit naturalis & diuina , & quod per ipsam philosophi antiqui fuerunt uates de futuris miraculis diuinis.

M P L I V S ars hæc cogens nos tum propter difficultatem eius tum propter insuetudinem dilatare sermones . Dicimus , quod ipsa partim est naturalis , & partim diuina siue supra naturam . Si enim consideretur

ARS NATURALIS

ex parte proiectionis lapidis super imperfecta metalla, quia perficit omnino ea in aurum, sicut facit natura, siue una pars super 100. siue super 1000. prouiciatur, sic est naturalis. Si autē consideretur ex parte digestionis, & generationis, & germinationis et ortus lapidis, hoc est dupliciter, quia aut ex parte sublimationis in cuius fine germinatur anima candida mediante spiritu, et cum spiritu ipso simul euolans ad coelum inde euolant. Et hic est lapis patens & manifestus & isto etiam modo est naturalis. Germinatio enim uel aliud est, quā redictio rei ad id quod erat, tempore praefinito. & hoc est naturale, & hoc apud nos est satis mirabile quamuis non apud philosophos. Aut ex parte fixationis & permanentiae animae & spiritus in fine sublimationis, & hoc fit per adiectionem lapidis occulti, qui sensu non comprehenditur, sed intellectu solum per inspirationem, uel reuelationem diuinam, aut per doctrinam scientis. Vnde Plato in *stollitici*. Cognosce illud ad quod peruenisti, deinde considera per intellectum quae acquisuisti. Et dixit Alexander. duo sunt in hac arte ordines, scilicet aspectus oculo, Intellectusque corde. & hic lapis occultus est qui proprie dicitur donum dei, et hic est lapis diuinus occultus, siue cuius commixtione lapidi annihilatur alchimia, cum ipse sit ipsa alchimia, & perditur opus eadem hora. Et hic lapis diuinus est cor & tinctura auri quæsita à philosophis. De quo dixit Hermes necesse est, ut in fine mundi coelum & terra coniungantur, quod uerbum est propheticum. Et de hoc dixit Rasis in lumine luminis. Occulti lapidis natura, eiusque dissolutio omnino agnoscenda est, ea nisi ad unguem cognita fuerit ab opere cessandum moneo. Pitagoras in turba philosophorum. hoc autem deus celauit. Apollo. fine mundus

deuasteretur. Et hoc modo alchimia est supra naturam, et est diuina, et in hoc lapide est tota difficultas istius artis. Neque potest assignari sufficiens ratio naturalis, quare hoc ita esse possit, et sic cum intellectus non possit hoc comprehendere nec satis facere sibi ipsi, sed oportet ipsum credere sicut in miraculosis rebus diuinis. Ita ut fundamentum fidei Christianae, quod supra naturam existit, a non credentibus primo existimetur uerum omnino, quoniam finis eius miraculose, et supra naturam completur. ideo tunc solus deus est operator quiescente natura artifice. Et propterea antiqui philosophi eius artis in quibusdam futuris hanc artem diuinam scribendo quoquomodo prophetauerunt. Vnde dicie Rasis in quadam epistola. Cum hoc autem, scilicet lapide rubeo magnificauerunt se philosophi super omnes alios et uaticinati sunt futura. Specialiter autem et non solum generaliter prophetauerunt. Ita quod cognouerunt diem iudicii et consumationis seculi debere uenire, et mortuorum resurrectionem in ipsa. In qua unaquaeque anima suo primo corpori coniungetur, et de caetero ab inuicem non separabuntur in perpetuum. Et erit tunc, omne corpus glorificatum ad incorruptibilitatem translatum et ad luciditatem et subtilitatem fere incredibilem, et penetrabit omne solidum quia eius natura tunc erit natura spiritus sicut et corporis. Reliqua autem damnanda resurgent ut illa, quo ad perpetuitatem et incorruptibilitatem. Passibilia tamen erunt et cum tenebris et obscuritatibus, et oppositione illis. Vnde Bonellus in turba philosophorum. Omnia uiuunt et moriuntur nutu dei, et est natura cui cum humiditas accidit, et cum ea permittitur per noctes, tunc similis uidetur mortuo, et tunc res illa igne indiget, quousque illius corporis spiritus extrahatur et per noctes dimittatur.

tur ut homo in cumulo suo, et pulvis fiat, ijs peractis, deus reddet ei animam suam & spiritum, ac infirmitate ablata, confortatur illa res, & post coruscationem emendatur, quem admodum homo post resurrectione fortior fit & iunior, quā fuerat in hoc mundo. Et dicit Milnescindus. Creator animarum cum has mortificat creaturas, postquam sequestrat animas à corporibus reddet eis animas suas ut iudicet & remuneret similiter oportet nos ijs adulatione uti animabus etc. Et Hermes in primo. Porro nisi iudicii diem timerem, huius scientiæ nil patefacerem, nec ulli prophetarem etc. Quia igitur uiderunt diem nouissimam in hac arte, scilicet germinatione & natiuitatem huius lapidis miraculosam potius, quàm rationalem, quia fit cōiunctio animæ beatificandæ cum suo primo corpore mediāte spiritu et eorum perduratio in æternum gloriosa. Ideo ex hoc iudicauerunt diem iudicii domini, nouissimam huius seculi debere uenire, quæ erit supra naturam et miraculosa. Ideo Pythagoras in turba philosophorum dicit, intelligite omnes sapientes, quod omne quod ex una essentia deus creauit, non moritur nisi in die iudicii. Similiter per hanc artem cognouerunt, & iudicauerunt antiqui philosophi huius artis uirginem debere concipere, et parere, quia apud eos hic lapis concipit, & impregnatur à seipso, & parit seipsum. Vnde est conceptio similis conceptioni uirginis, quæ absque uiro concipit, quod esse non potest, nisi miraculose, scilicet per diuinam gratiam. Et in partu huius lapidis fit partus similis partui uirginis, quia post partum permanet uirgo, ut prius ante conceptum, quod etiam esse non potest nisi diuino miraculo mediante. Quia igitur uiderunt conceptionem, impregnationem, & partum et nutritionem huius lapidis ita miraculosam, iudicauerunt mu-

licet uirginem debere concipere absque uiro & impregnari & parere miraculose & manere uirginem, ut prius. Vnde Alphidius. hic lapis in uis proiectus est in nubibus exaltatus, in aere habitat, in flumine pascitur & in cacuminibus montium quiescit, cuius mater uirgo est, cuius pater feminam nescit. Adhuc etiam nouerunt quod deus fieri debet homo, quia in die nouissima huius artis, in qua est operis complementum, generans, & generatum fiunt omnino unum: & senex, & puer, & pater & filius fiunt omnino unum. Ita quod omnia uetera sunt noua. Vnde quia hanc rem ita miraculose uiderunt, indicauerunt etiam creatorem cum creatura fieri debere unum. quia igitur creatori nulla creatura uniri potest, nisi homo solus, cum sit ad imaginem & similitudinem creatoris factus, ratione animae intellectiue iudicauerunt deum cum homine fieri debere unum, & hoc factum fuit in Christo Iesu, & uirgine matre eius. Vnde Belgus in turba philosophorum dicit. O quam mira naturae quae animam senis in iuuenile corpus transformauerunt ac pater filius factus est. Benedictus ergo sit deus creator optimus etc. Similiter Platon scribens in alchimis. Scripsit euangelium, quod post eum per tempora longa ualde scripsit Sanctus Ioannes Euangelista, & compleuit. Scripsit enim Platon. In principio erat uerbum continuo usque ad locum illud. Fuit homo missus a deo etc. Sicut recitat Sanctus Augustinus in octauo confessionum. Et ostendit deus hoc exemplum miraculosum philosophis in hoc lapide. Ut ostenderet potentiam suam, ut ipsi scirent & cognoscerent eum, opera quae supra naturam consistunt, quae noster intellectus non potest comprehendere posse efficere, quando uult. Vnde Morienus. Scias, quod hoc magisterium non est, nisi secretum se

cretorum dei altissimi, & magni, ipse enim hoc magisterium suis prophetisuel philosophis commendauit quorum animas in paradiso collocauit etc. Circa illam literam. Et hoc modo alchimia etc.

NOTANDVM quòd operationes naturales in quibus natura sola non uidetur sufficiens sicut in alijs, sed quasi modo quodam mirabili, & diuino fieri uidentur deberet reduci ad potentiam diuinam regentem eas supra naturam rei, cum naturalis ratio sufficiens ibi deficiat. Vnde Avicen. in 3. fen 21. cap. 2. scilicet de generatione embriouis dicit sic. Et quando separatur foetus aperitur matrix aperitione tali, cuius similem efficere non ualet in suo simili. Et necessarium est ut separentur iuncturae quaedam & sustententur adiutorio dei excelsi, post illud redeunt in proximo ad continuationem naturalem, & est operatio illa de fortibus operationibus naturalibus. & formatiua quidem appropriata est cum re continuata à creatore, ut sit preparatiua non cessans comprehendere cum augmento foetus quæ non comprehenditur, et hoc est de secretis dei. Sit ergo deus exaltatus, qui est rex uerax et benedictus etc. Ista sunt uerba Avicen. Dico ergo quòd natura non separat aliquas iuncturas corporis propter necessitatem aliquam, nisi hanc, scilicet femorum tempore partus, neque aliquas separatas restaurare potest, nisi hanc solum cum tempore, quod est mirabile ualde, sed sola chirurgia illas alias restaurat, ergo expresse uidetur, qd diuina potentia immisceat se secrete huic tali operationi naturali, et regat naturam supra conditionem naturæ, quasi modo supra naturam, cum ultra naturam rei hic talis operatio fieri uideatur. natura enim rei de se hoc pati non posse uidetur, & ratio est quia si alio tempore fiat separatio illius iuncturae

non

non potest reddi ad dispositionem naturalem nisi per opus chirurgie, sicut nec alia iunctura. Sic eodem modo dicimus in hoc opere diuino, quod nec ex parte natura tantum, nec artis ministrantis, iuuantis naturam, uidetur hic talis compositio lapidis in fine operis fieri posse. Ut super ignem perpetuo perseueret, sed potius in diuina potentia referuari uidetur hoc, mediante cognitione artificis. Ergo quam difficile, quam occultum, quam mirabile, quam arduum est extimandum, hunc punctum artificem attingere posse. De hoc autem mirabile uerbum dixit Socrates, scilicet quod uirtus supra uirtutes existens, est res impossibiles redigere ad possibilem facilitatem praeclare. Recte ergo dicendum hoc opus esse diuinum & secretum diuinum & supra naturam & sicut fortissima informat supra nostrum intellectum & ultra nostram cognitionem quasi supra naturam, sic & in hoc opere accedere uidetur. Et tantum de prima distinctione.

Sequitur secunda distinctio. In qua ostendetur quomodo haec ars inuenta sit, & quibus data & quibus non, & quare sic obscure scripta perscrutetur eam philosophi.

VNC dicimus & uere firmamus quod nullus antiquorum a primo homine usque ad ultimum potuisset, secretum istius artis diuinum adinuenire suo ingenio naturali secundum rationem naturalem solam nec secundum experientiam, cum ipsum supra rationem & experientiam consistat, ut quid diuinum occultum. Sed Deus gloriosus gratiarum largitor optimus, ipsum suis fidelibus sapientibus cum timentibus eum apparuit, & propalas

uit . Vnde Alfidius . Non ignores fili mi quòd filijs Ade rationabilibus , Deus hunc scientiæ thesaurum aperuit, demum pauperibus propriam esse uoluit. Et Rasis in libro trium uerborum, hoc est donum Dei . Vnde Aristoteles in libro de secretis secretorum ad Alexandrum dicit , capitulo de medicina magna & secreta philosophorum . Dignum itaque est uis scias medicinam magnam quæ dicitur gloria inestimabilis & thesaurus philosophorum . Ego uero siquidem nunquam percepi nec ueraciter noui quis eam inuenerit , quidam enim dicunt q̃ Adam fuit eius inuentor . Alij quòd Esculapius etc. Quidam autem affirmant , quòd Enoch nouit hoc secretum per uisionem . Volunt etiam dicere quòd iste Enoch fuit magnus Hermogenes , id est , Hermes quem greci multum laudant & commendant & ei attribuunt oẽm scientiam secretam & coelestem &c. Ideo in eodem, in epistola quam scribit in principio , respondens Alexandro , dicit præterea quòd interrogasti & scire desideras , est arcanum tale quòd uix humana pectora poterunt tollere , quomodo ergo immortalibus pellibus poterit depingi ? Ad illud itaque quod te decet querere mihi licitum est tractare , & me oportet & teneor ex debito , respondere sicut tu teneris ex debito tuæ discretionis , non exigere amplius ex hoc secreto quàm tibi tradam in hoc libro &c. Et quamuis dicunt aliqui hunc librum non fuisse Aristotelis , cum non redoleat eloquentiam eius, ut in naturalibus & metaphysicis , tamen quia fama testatur eius fuisse , & quia materia libri magis est narrativa quàm inquisitiua , ita quòd stilus facilis fuit utilior . Et quia inuenimus auctores eius huius libri allegatas , à Ioanne Mesue capitulo de aegritudinibus oculorum & ab Haly in libro suo de secretis secretorum , ideo credimus ipsum fuisse suum .

Item Hermes in principio libri septem tractatum. Huius autem artis scientiam ab unius tantum Dei habeo inspiratione. Amplius sciendum quod cum mos philosophorum sit, non invidere, quoniam scientis est docere posse. Ideo hoc arcanum diuinum, à Deo primis philosophantibus reuelatū posteris tradiderunt in scripturis, timore & præcepto Dei coacti & quia arcana, præsertim hoc non quibuslibet, sed solis sapientibus dignis à Deo dilectis sunt reuelanda. Ideo solis illis scripserunt. Si enim omnibus indifferenter hoc scripsissent arcanum, sicut in alijs scientijs omnibus plano sermone et ordine, omnem ipsius modum & circumstantias omnes quibus peruenitur ad ipsum absque figura & enigmate reuelassent. Ergo uolentes hoc solis aperire prædictis & ab insipientibus occultare tradiderunt sermonibus obscuris illis & obscurissimis istis. Neque potuissent philosophantes sequentes aliter ad eius notitiam peruenisse. Vnde Morienus. Si sapientes, qui post illos fuerunt, de qualitate uasis in quo conficitur, expōnes suas non inuenissent, nunquam ad eius notitiā peruenire potuissent. Vnde idem. Allegorizauerunt dicta sua super uulgus, non sunt tamen mentiti, sed locuti secundum quod bonum uidebatur eis & secundum hoc quod adinuicem se intelligerent ut alios lateret hoc &c. Vnde Geber in summa sua capitulo de negantibus artem à datis, dicit sic. Hæc enim ars occulto sermone non eget omnino neque penitus manifesto, trademus ergo ipsam sermone tali quod prudentes latere non accidet, hic autem mediocribus profundissimus erit, fatuis autem per utrosque terminos miserabiliter concludet in hac una & eadem traditione nostra. Idem in eodem capitulo de administratione solaris medicinæ. sed si quidem hanc scientiam Palliamus nō miretur doctrinæ filius,

non enim illi Palliamus sed malis & improbis, & eam tali sermone tradidimus, quem latere insipientes necessario accidet, & eo ad illius inuentionis perquisitionem prudentes alluciet. Filij igitur doctrine perquirite & hoc excellentissimū Dei donum, uobis solis seruatum inuenietis. Filij insipientis nequitiae & maliuolae prauitatis immensae ab hac scientia fugite, quia uobis inimica est & aduersaria, & uos in miseriam paupertatis constituet, quoniam uobis penitus hoc Dei donum est occultum & à diuina prouidentia denegatum omnino. Idem in eodem capitulo ultimo. Nō enim tradimus scientiam nostram sermonis continuatione, sed eam seminauimus in diuersis capitulis, & hoc ideo quoniam tam quidem probi, quā improbi si continue tradita fuisset, eam usurpassent indigne &c. Idem in eodem. Solum ergo prudentes ad artem allucimus, per ingenia à nobis tradita uiam inuestigationis eisdem exposuimus. Non autem eam inuentam nisi solis nobis scripsimus, sed inuestigationis modum et modorum ingenia &c. Et Alexander. Scias quod hunc meum librū, nullis nisi philosophis posui. Et Rasis in libello ludorum. Non enim fecimus libros nostros, nisi nobis & filiis nostris & quisquis sit, qui peruenerit ad intelligendū eos, erit ex nobis, & qui non peruenerit erit contrarius nobis. Idem in lumine luninum. Si enim omnia prout se habent, uellem enodare, nullus ultro prudentiae esset locus, cū insipiens sapienti aequaretur. Neque sub lunari circulo quisquam mortalium paupertate nouerca inedarum ulterius defleret angustias. Vnde secundum Hermetem in principio. Scitote filij quod philosophi non inuident morigerosis, neque legitimis nec sapientibus: ueruntamen ignaris & uitiosis à lege & benignitate priuatis, ne mali potentes fiant, quoniam penitus indigenti

sunt sapientia . Vnde deprecor uos filios philosophorum ut ne mini fatuo uel ignaro, uel cuiquam ad hoc inepto huius scientie quicquam narretis . Et Alphidius . Philosophi autem timentes Deum , non adeo illud pretiosum habuerunt , quin alijs philosophis arcanū lapidis patefacere uellent . Ideoq; parens opus lapidis alijs in lucem non posuerunt , timentes , ne luce manifesta totus mundus uergeret in occasum , metendi , seminandi , plantandi , & agricultura periret exercitium , quomodo propalare nolentes posuerunt , in scripturis & figuris & enigmatibus uelata tenuerunt , maluerunt enim suam scientiam sic abscondere , quā per eam patefactam mundi conditionem delere . Rosinus . Scito quod non inuidie causa hanc artem philosophi celauerunt , ne alij dilarentur , uerum timuerunt ne quis deuastator , aut malefactor hoc habito illicita ageret & abhominabilia , & esset ad suum detrimentum . Idem in eodem . Dei nanque iudicium est , hanc rem scientibus modum inuenire , ne mali percipientes hoc , ad prophana agenda fiant promptiores , & de eorum peccatis reddituri sint philosophi rationes . Et Pythagoras hoc autē Deus celauit Apollo ne mundus deuastaretur , & sic de alijs philosophis . Patet ex ijs quod nō est scientia hæc , pro quolibet , nec scripta pro quibuslibet . Plato prohibuit ne scientia omni loco & omni demonstretur discipulo in libro de proportionibus & proportionalitate . Huius scientie significationis hæc uerba protulit . Si quis scientiam demonstrauerit in loco ubi cupiditas & timor uincunt inquirendi uoluntatem , & extimauerit eam ab inquisitoribus recipi , semetipsum deludet . Rationabiliter etiam philosophi eam obscure & difficulter ipsam scripsere , ut unusquisque sapiens cum summa diligentia studere nitatur , ut cum ipsam inuenerit magis

diligat & charam teneat & gratias innumerabiles agat altissimo largitori . Vnde Rosinus . Voluerunt enim philosophi ut suis in libris perscrutationes frequentissime inuestigent.

Et Barsius in turba philosophorum . Iubeo ergo uos frequenter legere & super ijs quæ narrauimus meditari &c. Idem ibidem . Hæc uobis qualiter uultis habere hanc nobilissimam oblationem lecto semel libro uel primo regimine experto.

Et Rasis in libro septuaginta præceptorum . Liber librum aperit , & sermo sermonem explicat . Item in libro perfecti magisterij . Vnde cū de huius rei experientia nemo possit per se prima fronte esse discretus , tibi suadendum prouidi , ut actione incepta ab ipsa non cesses , si prima uice non recte fueris operatus , secundo , tertio & etiā amplius si opus fuerit reiterando , quousque quod appetis perfectissime deprehendas . Neque te ab hac re labor manuum , rerum uel impensa demoueat , quia cum instantia uincēs & cum patientia superabis , & ad id Deo duce deuenies , quod optasti , & de manuum labore mercedem & lucrum de rerum sumptibus re habebis . Sic igitur propter dictas causas hanc artē taliter philosophi tradiderunt .

MODERNI ferè omnes alterationes solas absque transmutatione facere curātes (propterea quia hebetāt) finem hunc ordinatum attingere nunquā possunt , aut pluribus alijs modis & rebus hoc idem posse perficere putāt , aut alterāt metal la pluribus modis , & pluribus rebus tā similibus quā ex tranēis , ut uideantur aurum & argentum . Cumq; non appareat alicui nisi opus sophysticum , merito omnes tales sophystæ iudicabuntur . Non tamē ob hoc sophystica dicitur , nec error iste est ipsius artis , sed artificis deficientis à comprehensione ipsius ueritatis , quia sicut res se habet ad esse , ita

ad cognoscē, ut dicitur secundo metaphysica, ergo cum esse rei sit tantum unum, & cognitio erit tantum una, ergo et ueritas erit tantum una. Deuiantes ergo ab unitate & ueritate rei, pluribus modis & quasi infinitis errare contingit: propter suam igitur ignorantiam & errores, credunt artem istam inserimere.

Nota hic alchimie operationem & experientiam, quomodo eget continua operatione manuum, quasi & intuitu uisus in suis horis determinatis, ut scilicet artifex mundet elementa & ipsa munda ea uideat & coniungat, etc.

IRCA dicta notandum quod in hac gloriosissima arte ualde est necessaria operatio manuum & intuitus uisus. Operatio manuum propter auferenda superflua quae natura sepe rat & mundificat toto tempore digestionis & sublimationis per ignem continuo, absque interuallis magnis inuando naturam, quia ipsa sola & si superflua separet non tamen continuo, nisi inuetur, nec illa superflua etiam auferre potest, sed solus artifex. Vnde dixit Socrates inquirete frigus luna & inuenietis calorem solis, & utantur manus uestrae operibus ut onera uobis allenientur. Et Geber in sua summa. Et qui non habuerit sua completa organa non poterit ad huius operis complementum per se deuenire ut si cecus fuerit uel in extremis truncatus &c. Sine manibus enim est impossibile quenquam per se deuenire ad hanc summā prudentiam. Intuitus etiam uisus est ne-

cessarius omnino, præsertim tamen in fine decoctionis & sublimationis ut ablatis omnibus superfluis uideat artifex candorem mirabilem & terribilem & statim inueniat sibi requiem post hanc consummationem laboris. tunc enim in frigidando Lunam Sol occultatur in intimis eius, & oriens coniungitur occidenti & coelum terra secundum antiquos & spirituale cum corporali. Vnde dicitur in turba philosophorum. Scitote quod uos non tingitis purpureum colorem nisi ferro. Et Hermes in secundo. Cuius enim natura fuerit calida si frigus ei euenerit, non ei nocebit. Et Auicenna. Scias quod si euaporaueris totum tunc bene operatus es in compositione sed errasti in calce, in frigida ipsum &c. Tunc enim manifestatur occultum & occultatur manifestum in frigidando. Et hæc in frigidatio fit cum requie, in qua requie nulla est operatio manuum, cum sit finis operis. De qua dicit Morienus. Hæc est dispositio illa quæ manibus perfici non potest etc. Et dicit Pythagoras in turba philosophorum. Scitote quod res quæ multipliciter narrauerunt philosophi, suum absque igne socium consequitur, prout lapis magnetis consequitur ferrum, & multos facit apparere colores etc. Quasi dicat, quod non egemus plus igne sed ferro componimus spiritus & corpora. Prima operatio quæ fit cum manibus, est primus gradus operis quæ fit per sublimationem & mundationem. Secunda uero operatio, quæ fit cum requie et absque labore aliquo est secundus gradus operis, quæ fit per fixationem & permanentiam eius quod sublimatum, & mundatum est, quia tunc agens cum intro ducit formam, imponit finem operi, & quiescit & delectatur. Nam delectatio magis est in requie quam in motu. 7. ethicorum. Ex habitis igitur habere possumus, quod nemo ad finem & complementum huius gloriose artis occulte, ac

cedet, per solum studium & librorum copiam, sed oportet ipsum habere ingenium naturaliter profundissimum & excelsum ut discernere sciat figuras & analogias uerorum in suis significationibus, necessarijs uarijs et multiplicibus. Prima figura enim unius et eiusdem uerbi erit in uno loco unius significationis & in alio loco contraria, ut dicit Rasis in lumine luminum, ubi loquitur de elementis. Vnde Morienus. Sunt autem libri huius artis sub figura compositi omnes, quorum pars maior multum obscura uidetur neque uere nisi a suis compositoribus intelligi possunt, & qui per eius inquisitionem libros circueat, tarde ipsam reperiet. Vnde Geber cap. ultimo. summæ suæ ubi dicit. Non desperet igitur doctrinæ filius, quia si illam quaeret, illam inueniet, non doctrinæ, sed proprii motus indagatione naturæ, quoniam qui per se, & suæ bonitatis industria scientiam quaeret, illam inueniet. qui uero per librorum insequutionem quaesierit tardissime perueniet ad hanc artem preciosissimam, quoniam nobis solis artem per nos solos inuestigatâ tradidimus & non alijs, uerissimam tamen & omnino certam, quia ars inuatur ingenio & ingenium ab arte similiter. Et Lilius. hic fidei memoriæ commendauit potius, quàm scripturæ. Et ideo in ijs potius est uisio quàm scriptura querenda. Et expositor in lumine luminum in sequendo & cognoscendo naturam per te ipsum inuenies, quia a philosophis non perpendes determinatum modum solutionis corporum. Ideo dicit Auicenna. Nobis itaque necessarium est ut operationem hanc per nos ipsos inueniamus. Idem in eodem. Ista res fuerunt nobis notæ ante experimentum cum cogitatione subtili, uehementi, & longa. Vnde Geber in cap. de præparatione Saturni. conquiritur et lamentatur de difficultate quâ habuit in acquirendâ

do hanc artem dicens . Propter hoc igitur & nos similiter
 in stuporem adducti multo temporis spatio sub desperationis
 umbraculo delituiamus . Redeunt igitur in nos ipsos, nosmet
 torquentes immenso cogitationum meditationis afflictionibus
 respeximus corpora etc. Ideo capitulo de modo administra-
 tionis solaris medicinae . Et in hoc ordine completur archanum
 pretiosissimum , quod est super omne huius mundi scientia
 rum archanum archanorum & thesaurus incomparabilis ,
 et tu quidem exerciteris ad illud cum laboris instantia ma-
 xima & cum diuturnitate meditationis in mense , cum illa
 enim inuenies & sine illa non . Postquam autem inquie-
 scitor inuestigauerit quantum potest , tunc subiiciat se opera-
 tioni inuestigato prius . Et cū errauit cognoscat errores suos .
 tam magnum enim quid est , cognoscere errores suos in ope-
 ratione , q̄ aliter non potest aliquis attingere ueritatem , nec
 ipsam inuestigare , ergo cum errauerit redeat ad inuestigatio-
 nem iterum & post operetur iterum , nunquam tamen re-
 nuendo ac uilipendendo inuestigationem , quia operando de-
 tegentur errores inuestigati prius et ueritati appropinquabit
 & non aliter & totiens operetur & inuestiget , quousque
 operis finem attingat deo uolente . Sicut enim dubitans potest
 inuestigare ueritatem dubitati & non aliquis alter , ita per
 inuestigationem operans & errans reinuestigando potest ue-
 ritatem inuenire . Vnde Rasis in libro 70. præceptorum libro
 ultimo . Vfus alleuiabit tibi hoc opus et ostendet tibi mirabilia
 suarum operationum , sed ille qui non habet usum , aggrauabi-
 tur in hoc opere . Et ita accidit omni homini qui ingreditur
 ad hoc magisterium donec utatur eo . Item idem libro perfe-
 cti magisterij . Meditatio enim sine experientia nihil ualeat ,
 sed experientia absque meditatione perficit , unde plus est ex-

peritentia quam meditatio perquirenda. Quod si quæ falsa & sophistica in hac arte occurrant, tractabitur, de eis in arte illa necessario, ut cognoscantur, & evitentur, quia contrariorum eadem est disciplina. Ita quod discreta veritate prosequatur veritas, & falsitas refutetur, non enim potest quis verum prosequi, nisi cognita falsitate, & aliter non potest fieri perfecta doctrina, quæ ergo hic dicuntur de pluralitatibus et diversitatibus à philosophis videtur quod sophisticum & falsum est, cum hæc ars sit unica solum, ut hic ostensum est. Quæ vero nullam veritatem habent, sed solum apparentiam & phantasiam sicut ars lapidum preciosorum artificialium, non dicuntur omnino artes & scientiæ nisi abusive, quia principia falsa sunt, ergo non naturalia: deficiunt enim ibi illa duo principia naturæ, scilicet materia determinata propinqua, & præcisus modus agendi qui ex intentione naturæ consistit in illa materia. unde non habitis naturæ principijs impossibile est artem sequi naturam, ergo sumunt alia principia devia ab intentione principiorum naturæ, ergo faciunt alia opera diversa ab intentione naturæ, & sophistica, quia quorum principia sunt diversa & opera erunt diversa. Sumunt enim in arte illa vitrum aut cristallum quod ingeniose fundunt & ingeniose colorant ab extraneis rebus exterioribus. Naturales enim lapides preciosi non sunt facti fusibiles à natura, ab arte autem sic uiolando naturam, & reducendo eos ad substantiam & formam vitri, et tunc non sunt, quod prius erant, & similiter natura introducit colores & diversitates colorum de potentia materiæ ab intrinseco, artifices autem ab extrinseco dant, neque sumit natura pro materia vitrum sicut isti, sed materiam quædam ex quatuor elementis commixtam quam ignoramus præcise. Quæ

ambo principia si sciremus adhuc deficeremus in generatione illorum lapidum , scilicet quia nullo modo possemus imitari naturam uere, et causa est, quia non sunt res liquabiles, prout sunt metalla. Item non possumus imitari naturam in ijs, quorum materiam propinquam habemus , & ignoramus modum agendi ut in generatione marchasitæ , tutiæ & antimoniij quorum materia est argentum uiuum & sulphur , multum minus in ijs lapidibus , in quibus ignoramus utrūq; etc.

Nota quia Bonus fuit coetaneus Raymundi Lulli, ideo non uidit ipsum de compositione lapidum preciosorum.

Distinctio tertia ostendēs, quòd hæc ars est certior alijs scientijs, & quòd est nobilis, breuis & leuis .

V R S V S dicimus hanc artem esse omnibus certiore, quia philosophi ipsius omnes concordant in unum, tam in parte speculatiua , quam in practica , nec in aliquo sibi inuicem contradicunt. Nec uariant opiniones secundum rei ueritatem nec uerba, sed solum secundum apparentiam propter causas dictas superius . Ita quòd totalis conuenientia omnium eorum ad unum & idē , ostendit eam esse omnibus certiore & ueriore . In omnibus enim alijs tam artibus quàm scientijs uariantur oppiniones plerunque quantum ad id de quo quærun et diuersificantur & contrariantur quandoque tam in speculatiuis partibus, quàm in practicis . Similiter tota operatio huius artis uera, & certa , cum sit unica tantum potest doceri & addisci in die una , immo in hora una ab aliquo sciente , absque inuestigatione & scientia , quòd in nulla scientia nec arte contingit Non tamen diceremus ipsum talem alchimistam , cum igno-

raret principia & causas & intellectum figurarum & ser-
monum allegoricorū . Sicut enim turpe esset, aliquem ignarū
docere hanc operationem perfectam, sic irrationabile esset,
ipsum dicere alchimistam propter operationem solam quam
sciret . Vnde philosophus 2. ethicorum . Non quicumque fa-
cit gramaticalia uel musicalia est grammaticus uel musicus.
Scientia enim hæc extollit intellectum ad diuina et super na-
turam : & hoc in operatione uerificatur, q̄ non fit in illo sic
solum docto, & ideo certissima est & unica & occulta &
cœlestis &c. Vnde Alexander . Demonstravi arcanum cœ-
lesteq; patefecī, scientiarum difficile atque absconditum illu-
minasi, perfectamq; scientiam, & regendi modum certifica-
ui . Alias tamen certitudines scientiarum ad inuicem, sci-
licet quæ fit certior & quæ non assignat philosophus primo
posteriorum, quæ quamuis sint ueraces non tamen faciunt
directe ad hoc propositum . Et hanc certitudinem ostendens
Hermes in principio secretorū suorū dicit sic. Verum sine men-
dacio certum certissimū uerissimum, q̄ est superius est sicut q̄
est inferius, et q̄ est inferius, est sicut q̄ est superius ad perpe-
trandum miracula rei unius etc. Amplius animaduertendum
est hanc scientiam omnibus tam speculatiuis, quam practicis,
excepta lege in qua est salus animæ per diuinam reuelationē
ostensa nobiliorem esse . Ferè enim omnis qui addiscunt tam
in artibus quàm scientiis quibuscunque, faciunt propter aua-
rum & argentum acquirendum, quia cum ijs omnia neces-
saria acquiruntur . Ita quod non addiscunt scientias uel ar-
tes propter seipsas, s. propter inquisitionē ueritatis quæ est in-
trinseca rei, sed propter extrinsecum, quod tamen acquiri-
tur cum labore animæ & corporis plurimo, & dolo, &
seruiente & obedientia, & quandoque cum toto hoc, non

acquiritur . Hæc autem propter seipsam adiscitur , quia in ea est intrinsecum aurum et argentum & non extrinsecum , & veritatis inquisitio & semper acquiritur . Et commiscetur hæc scientia omnibus & amicatur . hæc etiam per se separatur ab eis . Et quia est de nobili subiecto , & cui omnia obediunt , & quod omnia suppeditat , ipsa est nobilis ualde . Et quia modus eius tradendi & inuestigandi est figuratiuus , & diuinus totus , dicetur nobilis ualde . Et quia finis operationis eius est supra rationem , dicetur nobilior . Cum ergo omne quod est nobile & propter se , magis sit eligendum , et concupiscendum , quam quod est propter aliud , & per accidens . Ideo quo ad hoc , hæc scientia omnis alias superat . Vnde Hermes in 2.7. tractatuum . Scias fili quod omnes sapientie , quæ in mundo sunt , huic necesse sapientiæ subditæ sunt hæc nanque in mirabilibus archanis , quæ in ijs sunt elementis , finita est & consecuta . Et idem in libro primo . Omnium bonorum clauem uobis philosophorum librum nuncupavi , & idem in suis secretis . Sic quæ habebis gloriam claritatis totius mundi . Idem in libro de 15. stellis , & 15. herbis , & 15. lapidibus , dicit . Quatuor sunt scientiarum scientiæ nobiles scilicet astrologia , physica , magica , & alchimia . Immo etiam alchimia propter nobilitatem suam non patitur applicari alicui nisi eius filius sit & hæres , sicut intellectus non patitur alicui applicari animæ nisi animæ humanæ . Vnde benedictus Rasis libro perfecti magisterij dicit . Si enim alius quam eius filius , hoc attentare præsumpserit , ut indignus penitus repulsam patietur , et se opus & impensas amississe merito deplorabit . Ideo Morienus . Hæc est scientia quæ inter alias maxime inquiri debet , cum per ipsam ad aliam magis admirabilem peruenire possumus . Et quia ista scientia sic ala-

tissima & nobilissima est. Ideo apud unumquemque sapientem sagacissime inquiri debet quamuis rarissimi sint, qui ipsius finem & complementum attingant. Vnde philosophus de animalibus. Magis concupiscimus scire modicum de rebus honorabilibus & altissimis etiam si topice illud sciamus, quam scire multum per certitudinem de rebus minus nobilibus. Et idem insinuat primo de anima. Ipsa etiam ingenium nobilitat & sublimat, & à captiuitate naturæ animam & corpus liberat. Vnde Morienus laudans finem eius dicit. Vtilitas huius artis duplex est, nā et animā dū ratione fit felici iocunditate decorat, et corpus à paupertate et seruitute liberat. Et Plato iuxta finem stollitarum dicit. Et qui cognouit propositum nostrum, & intentionem nostram iam est philosophus & ditatus est, & qui non cognouit dicta nostra est in laqueis naturæ. Hæc autem est lucerna sapientis in uita sua sicut lumen lucens. Filij autem naturæ in loco tenebroso uexantur, quibus non lucet lucerna, cum sint uacui ea. Et Morienus iterum. Vniuersi enim qui hucus artis expertes sunt, quoquomodo miseriæ genere mendici sunt, & enim faciunt, faciunt ut habeant res abunde, quas tamen sine hac arte adipisci non possunt.

CVM autem hæc ars sit unica. Et philosophi unum tantummodo uolunt, & in illo omnis se mutuo intelligunt. Cuius unitatis gratia ipsa est certior alijs & ueraciter leuis & breuis.

SCRIPSERUNT enim philosophi hoc cum uersutis parabolarium, unum dicentes & aliud intelligentes ut fauos seducant & à uero sequestrent. Et ij non intelligentes operantur iuxta sonum scripture tantum, & in fine nil ueritatis inueniunt, & mirantur & post credentes bene agere

ARTIS CERTITVDO.

has receptiones mutant, & in infinitum multiplicant & extendunt, philosophi tamen unum tantummodo volunt & in illo omnes mutuo se intelligunt. Cum hæc ars sit unica solum ut prius ostensum est, & etiam certior alijs ut hic dicitur. Et uere dico sicut opinor, quod si totam hanc artem &c.

ET uere dico sicut opinor, quod si totam hanc artem cum omnibus necessarijs practica tradere uellent, relinquendo omnes figuras, quod in octo uel duodecim lineis scribere ipsam possent. Et quare non fecerint supra lucide satis enituit. Vnde uersus.

Hæc ars est cara, brevis, atque levis, quoque rara:

Ars unam poscit rem, quam quivis bene noscit.

Hanc aptant plura rem, res hæc est tamen una,

Illi nec similis est, & precio quoque uilis,

Nec contemnenda, nam perficit illa stupenda.

Hanc tu fixare debes & in igne domare

Sic, quod conscendat, & rursus ad infima tendat.

Dissipa rem captam prius hanc per rem satis aptam

Leuiter extractam, sic massam contere factam

Astera re, lenis quia uasis fit in amenis.

Omnia coniungit si funditur, omnia fundit.

Et cum sit fixum non suscipit hæc nisi fixum,

Regnare pressos facit atque recumbere fessos.

Hæc res aptatur si desiccata rigatur.

Hæc res siccatur si cum rebus associatur.

Aliter sic.

Hæc res siccatur si cum rebis associatur

Quid enim sit rebis, uide in practica huius artis.

Quarta

**Quarta distinctio ostendens errorem desiderantium res-
 ete operari, qui est in fine operis, scilicet in composi-
 tione elementorum. Et quid principium ope-
 ris et quid finis eius, et quod hæc ars
 non est pro omnibus sapientibus.**

V M naturalia et eorum causæ sint difficilia ad
C inuestigandum, et sciendum, ergo quæ sunt su-
 pra naturā erūt difficillima, cum in eis cās penitus
 ignoremus. Omnis enim res dicitur difficilis ad sciendum
 propter paucitatem cognitionis causarum ipsius, aut quia non
 habet causas, et tunc non debet inquirere eas. ut dicitur 10.
 de animalibus. Ex parte ergo qua ars ista ē naturalis et simi-
 liter dubitativa est difficilis, ergo ex parte qua est diuina, est
 difficillima. Propter, quod non est mirandum de difficultate
 inuentionis ueritatis eius, apud desiderantes ipsam, et ope-
 rantes in ipsa, quia non sufficit ratio ad ipsius inuestigatio-
 nem, sed oportet credere finem eius sic esse posse et fidem pe-
 nitus adhibere. Neque in hoc prodest fortuna, sed gratia Dei
 rationi coniuncta, aut gratia diuinæ reuelationis sola, non
 enim est res secundum fortunam aut casum procedens et eue-
 niens seu adueniens.

P R O P T E R hoc igitur quā plures antiqui sapien-
 tes, solummodo naturaliter operantes p primam partem ope-
 rationis compleuerunt directe, sed secundam partem cum
 sit supra naturam, ignorantes et non credentes, sine qua pri-
 ma permanere non potest, prætermiserunt et uacui à propo-
 sito remanserunt. Non enim permanet prima pars nisi allige-
 tur secunda in eadem hora, quia hæc secunda est clavis to-
 tius operis. Vnde dicit Balgus in turba philosophorum. Vi

di enim tempore nostro quendam qui elementa sciebat quæ admodum & ego . Deinde medens hanc erexit dispositionem ad cuius lætitiā non peruenit propter tristitiā suā in regendo , & impatientiā nimiamq; festinationem ad propositum &c. Et dicit Gregorius in eodem . Vidi enim tempore meo quendam qui hoc incepit opus & ueritatis naturas est operatus , rubore autem aliquantulum morante . Putauit , se errasse & sic dimisit opus &c. Isti duo qui sic errarunt sciebant elementa simplicia artis & depurata & ipsorum adinuicem mixtionem & signa apparitionis ipsorum , & omnia necessaria huic arti , neque deficiebat eis aliud , nisi cognitio certa determinatæ dici , immo horæ ortus & partus lapidis in qua fieri debet coniunctio elementorum simplicium & finis totius operis . propterea igitur quia non fuerunt attentī in uisione horæ illa , euāuit totum opus de manibus eorum . Lapis enim tunc ortus est candidus et uolans ab igne , propter perseverantiā ignis & euāescit in fumum simul cum lapide fixo , cum summa uolatilis tunc superet summā fixi . Sed si per ingenium artis , tunc summa fixi superat summā uolatilis , quod fit per compositionem elementorum simplicium adinuicem , retinebit lapis fixus uolatilem & permānebunt inuicem in æternum & non aliter . & hæc est tota fortitudo alchimie & ipsa alchimia quæ Deo glorioso let non naturæ soli nec arti pertinere uidetur . Vnde Geber in summa sua . Ars nostra in potentia Dei reseruatur , qui cui uult eam largietur & subtrahit , qui est gloriosus & sublimis in omni iustitia & bonitate repletus &c. Et iterum idē ibidem . Miserrimus enim & infeliciſſimus est quem Deus post operis sui atque laboris finem in ueritatem denegat conspiciere & uitæ suæ spatium semper in mœtorem concludit

& terminat &c. Vide Alexander in epistola sua. Mun-
 dus maior creatus est ex naturis quatuor, diuersis & con-
 trarijs, scilicet appetitiua, digestiua, retentiua, & expulsi-
 ua sive mundificatiua, est quoque vis altera, scilicet ab eis,
 vita, quæ vires has coniungit quatuor, quas tibi narraui
 atque descripsi, & est sicut clavis ad arcam quam si ab eis
 perimas, tota dissolvitur cum sit nexus eius lateraq; eius con-
 tinens &c. Et Lucas in turba philosophorum. Ego notifico
 vobis, omnia quæ Deus creauit ex quatuor esse naturis, id
 est, quatuor elementis, & quæ ex eis creata sunt, ad eas
 reuertuntur in quibus natura generantur & moriuntur,
 prout Deus prædestinavit. Quæ testimonia confirmat
 sic Alphidius. Scias fili quod ex vicio suæ creationis om-
 nia corrumpuntur. unde tam homo quam omnis creatura
 ex accidenti ad corruptionem tendit. Ideo idem ibidem,
 omnis enim creatura potest augeri quousque perficiatur, cum
 autem ad finem perfectionis deuenerit in detrimentum dimi-
 nutionis tendit vel descendit per eiusmodi viam, iter suum
 dirigunt quæ in mundo sunt uniuersa. Eget igitur lapis
 iste in ortu suo auxilio artificis, ut sit tunc uigilans & oc-
 culta fide uideat, quod igitur nuntiavit, & cum uoluntate
 sociata natura perficiat ipsum retinendo & non ultra eat.
 Vnde dixit Morienus. Vide ne hanc radicem prætereas, nec
 aliquam eius quæras mutationem, quoniam neque proficiū
 neque bonum tibi quæsitum inuenire poteris. Sicut uerbi
 gratia. Foetus à principio conceptionis in utero, perficitur
 continuo usque ad tempus partus & tempore natiuitatis per-
 fectus est de se, & si tunc non egreditur, suffocatur & mo-
 ritur, quia tunc eget auxilio expulsiuæ uirtutis, & cum
 ortus est tunc eget ultimo perfici, quia motus ambulationis

deficit ei cognitio & loquela & fortitudo, ut dicit Miluesctinus. Eodemō quādo hic lapis oritur est perfectus per se sed deficit ei iunctura & fixo stans et coniunctio matrimonialis. Ideo eget auxilio artificis extrahentis tunc statim ipsum comaplentis cum ut dictum est. Hoc idem est in auibus quando in ovo generatae sunt, perfectae enim sunt de se, quod si tunc non egrediantur soffocantur & moriuntur, & si egrediantur perficiuntur ultima & non aliter. Ideo hic lapis ita occultus est, quod a nemine inueniri potest, nisi Deo uolente, & cognoscentibus ipsum tempore suo. Et hoc est quod dixit Hermes in quarto, scilicet intelligite filij sapientum quod hic lapis pretiosissimus est, & clamat protege me & ego protegā te. Largiri mihi ius meum, ut te adiuuem, sol enim meus & radij mei intimi sunt in me &c. Et in primo eiusdem dicit. Scito quod uultur supra montem existens in cacumine clamat, uoce magna inquiens. Ego sum albus citrinus & rubeus &c. Vnde Parmenides bene consulit nobis in turba philosophorum dicens. Notis omnibus conditionibus lapidis & naturis in hoc opere manus uestras imponite, si uero ueritatis naturas ignoretis, nolite huic appropinquari, quia totum noxium est & infortunium & tristitia. Et Rasis in lumine luminum. Occulti lapidis natura eiusq; dissolutio omnino cognoscenda est, ea enim nisi ad unguem cognita fuerit, ab opere cessandum moneo. Idem in libro triginea praceptorum. Nihil enim est huius nostrae scientiae radix, nisi cognitio & cautela erroris bonitas. Idem in lumine luminum. Cauendum etiam summo opere moneo, ne unquam id agredi praesumas elementorum admixtione incognita. Et hac pars operis est, quae est supra naturā, quae terrena cum coelestibus coniungit, quam dicunt diuinam, coelestem, speciosam,

mirabilem , pulcherrimam , difficillimam , cum eius inuentio in diuina potentia restructur . Vnde dixit Hermes in principio libri septem tractatum . Huius autem artis scientiam ab unius tantum Dei habeo inspiratione.

PROPTER hoc igitur quam plures &c .

Notandum quod philosophi antiqui appellauerunt primam partem operis , principium operis . Principium autem operis appellauerunt lapidis natiuitatem & germinationem , & hoc fit in die complementi decoctionis , & digestionis , & sublimationis perfecta , non autem appellauerunt principium operis ut quidam in superficie principium digestionis usque ad complementum digestionis , sed ipsam digestionem iam perfectam & ipsum digestum iam perfectum , ut patet subtiliter enucleanti uerba eorum . Finem autem & complementum totius operis , appellauerunt , retentionem lapidis iam digesti . Si igitur principium fuerit inuariabile & impermutabile , quicquid fuerit de essentia principij & pertinebit substantialiter ad principium , erit inuariabile & impermutabile . Si autem principium recipit uariationem & per mutationem quicquid erit de essentia principij & pertinebit substantialiter ad principium uariabitur & permutabitur . Vnde philosophus 11. & 18. de animalibus ostendens quod testiculi sunt una particula principalis nostri corporis , dicit quod principio modicum permutato multa simul permutari consueuerunt eorum que sunt circa illud principium . Et primo celi & mundi , quod paruus error in principio maximus est in fine . Et primo physicorum dicit . Vno inconuenienti dato plura sequentur . Quapropter si principium alchimie fuerit inuariabile & steterit impermutabile quaecunque pertinebunt ad illud principium erunt necessario inuariabilia & im-

ERRORE OPERANTIVM.

permutabilia . Si autem permutetur & illa necessario permutabuntur . Et si in illo principio fiet error in fine & toto opere necessario erit . Et isto inconuenienti facto, quicquid fiet post erit inconueniens , ideo penitus cauendum est & precauendum à permutatione aliqua huius principij , & sic nec error nec inconueniēs aliquod adesse poterit . Cum igitur principium recipiat perfectionem & complementum propter attingere finem suum, & amplectetur & econuerso, ergo oportet quòd illud principium includatur in suo fine . Finis autem est fixio principij immediate & absque mora . Vnde dicit Morienus . Oportet quòd finis restituatur super suum principium , & principium super suum finem , & hoc est compositum quòd sic perpetuabitur , nutu Dei , & non aliter . Est autem totius operis initium dealbatio , rubor autem perfectio , ut dicitur in turba philosophorum . Et est rubedo in albedine , quemadmodum minium in cerussa , ita quòd finis & principium sunt simul eadem hora . De hoc autem tali principio, dixit Rasis in lumine luminum . Nunquam igitur spiritui in corpora patebit ingressus , quousque eadem munda & purgata subiaccant , hæc autem præcipua & dignior & bene attendenda istius negocij radix & principium &c. Et dicit Lilium . Dealbatio semper expectanda est quæ huius operis dicitur initium & firmamentum.

Sequitur distinctio quinta ostendens hunc lapidem simili
 omnibus rebus mundi. Et quod diuersis nominibus
 nominatur. Et quod philosophi huius scientie
 celegerunt, eam cum omnibus
 alijs scientijs &c.

ANTIQUISSIMI philosophorum uiderunt
 A hunc lapidem in ortu & sublimatione sua & con
 iunctione elementorum eius, omnibus rebus mundi
 tam realibus quam intellectualibus & earum accidentibus,
 posse in similitudinibus conuenire. unde quaecunque dici aut
 tractari possunt, tam de coelestibus superioribus quam de ter
 restribus & inferioribus, tam de corporalibus quam incor
 poralibus, de corruptibilibus & incorruptibilibus, de uisibilibus
 & inuisibilibus, de spiritu, anima & corpore & ipso
 rum unione & scissione, item de mundi creatione & eius
 principio & fine & de elementis omnibus & eorum qualita
 tibus, tam primis quam secundis, & de eorum confusione
 in materia prima & eorum distinctione, & eorum propria
 tatibus & passionibus omnibus, tam de elementatis omni
 bus tam animalibus quam uegetabilibus & mineralibus, de
 generatione & corruptione, de uita & morte, de uirtuti
 bus & uitijs, de unitate & multitudine, de actu & poten
 tia de conceptione & partu, de masculo & femina, de puer
 o & sene, de forti & debili, de uictore & uicto, de pace
 & bello, de albis & rubeis, & quibuslibet coloribus, de pa
 radiso & eius celsitudine & claritate, pulchritudine & glo
 ria, de inferno & abyssu. Et breuiter de ijs quae sunt & de
 ijs quae non sunt, & de quibus loqui licet et de quibus loqui
 non licet, omnia dici de hoc lapide uenerando.

G iij

QUOD si fidem nostram christianam non offenderet, neque legem auderem dicere, quosdam antiquorum prophetarum hanc habuisse (si fas esset) artem. Vt Moysen, Dauid, Salomonem, & quosdam alios & similiter Ioannē euāgelistam & eam dictis domini intermiscuerunt & occultauerunt sicut perpenderunt sapientes. Vnde Rosinus. Deus tribuit recte Moysi &c. Item de hoc quod hæc in libro Malachie prophetæ dicit Alphidius. Huius autem rei purganda per prophetam bene prædictum esse legimus. Tota die sedebit conflans & purgabit argentum & purgabit filios Levi, qua purgatione peracta erit coelum nouum & terra noua & uel debet omnis caro salutare suum cum se cognouerit ab omni corruptione mundatam & ad pristinam sanitatem in qua condita fuit redire &c. Ideo in libris philosophorum plures prophetarum uidimus allegatos &c. Qui in suo principali proposito hanc artem intermiscuerunt. Item legimus in libro Autennæ de circulo animæ, Ioannem euangelistā de numero philosophorum huius artis. Ista enim scientia est diuina & supra naturam, & cum alia diuina & reliquis patitur misceri implicari. Non autem fuerunt antiqui prophetae hanc artem prosecuti propter aurum & argentum habendum, nec propter bonum utile & delectabile, sed propter honestum quia dilexerunt rem propter seipsam. Et ideo quia uiderunt inquisitionem eius & inuentionem per suos terminos miraculosam & supra naturam, ideo diuinam & mysticam, quo circa terminos eius cum suis diuinis intermiscere poterunt & uoluerunt principali proposito & indice manente, cum ipsorum termini sint diuini & mystici. Rationi hoc principali proposito derogare uidetur, nec remouere intellectum ipsorum ab inquisitione ipsorum, unde philosophi huius

scientiæ seu artis, tetigerunt scientiam huius lapidis in omnibus suis scientiis & operibus mystice loquendo. Ita quod scientia ista nihil dimisit quin ad se traheret, & sibi componeret. Neque est hoc incongruum, quoniam omnia quæ sunt, & quæ non sunt ars ista discina sibi pro terminis assumit. & loquitur de omnibus secundum analogiam, in suis libris Et omnes aliæ de ipsa. Hoc idem patet tam in philosophia, quàm in physica seu medicina, quam etiam astrologia, & quàm geomantia &c. Ut dicit Balgus in turba philosophorum, & Morienus. Et hoc confirmat Albumasar in suo traductorio iudiciorum. Loquens de imaginibus coeli, secundum antiquos etc.

CIRCA hanc distinctionem nota quod sicut prius est esse rerum & ueritas secundum naturam, quàm earum similitudo & allegoria sic scientiæ & artes prius tractare debent esse & ueritates rerum. secundario autem similitudines & allegorias quoniam ueritas nil aliud est quàm adequatio intellectus ad re. Similitudo autem et allegoria sunt sicut figuramentum in accidentibus rerum siue sint, siue non sint facta ab intellectu solo. Maxime ergo fefellerunt antiqui philosophi ante Aristotelem, quia uolentes tradere cognitionem ueritatis rerum & alijs communicare semper sub allegoria & similitudine loquebantur. Cunctis cognitio non inquirat proprias causas rerum prout requirunt res. Solus autem Aristoteles uidetur incepisse a traditione proprie ueritatis rerum quæ Alexander, philosophus Auerrois, & Auicennas & plures alij secuti sunt, philosophus tamen docet loqui metaphorice similitudinarie, seu allegorice in 3. rethorica, sed hoc requirebat ars illa & modus eius & hoc non est reprehensibile. Sic & hic.

ITEM sicut res se habent ad esse, ita se habent ad intelligi, & cognosci, & per consequens ad significari. Ex hoc triplex modus in rebus repertus est, scilicet modus offendi, modus intelligendi, & modus significandi. Et quia ueritas nihil aliud est, quam adaequatio intellectus ad res ipsas. Disputantes autem non sunt ferentes res ad disputandum, sed nominibus utuntur pro rebus specialiter notis. Sed ignorantes uirtutes uerborum paralogizant, ut dicitur primo elenchorum. Distinguere ergo nomina multiplicata est utile ad manifestandum propositum, & syllogizare ad rem, & non ad nomen ut dicitur primo topicorum, & deberet interrogans & respondens ferre intellectum ad idem, ut ibidem dicitur adherendum est. ergo rebus per se, & non nominibus.

EX dictis ergo uere patere potest, quod istius lapidis infinita nomina consurgere necesse est quae omnia sunt uera apud philosophos alchimiae quamuis ficta sint id est similitudines. Vnde Rasis in lumine luminum. Haec enim quae dicimus ad imagines referuntur. Et idem primo 70. preceptorum. Haec omnia quae dicimus sunt typica quae subtile in hac arte intelligere debet. Pythagoras in turba philosophorum. Sitote quod res quam multipliciter narrauerunt philosophi, suum absque igne socium consequitur prout magnes consequitur ferrum, quam ubique inueniunt, quae est lapis & non lapis, uilis & preciosa, obscura, celata, et a quolibet nota, unius nominis & multorum nominum. Alphidius. in eo enim omnis similitudo & omnis descriptio inuenta est omnium animalium genera & lapidum sunt in ipso, naturis coloribus omnibus & odoribus, operibus est similis, cui nil est simile in actione in descriptione, in transitu, in dominatione etc. Et Miluescindus. Si spirituale nuncupes probabile quid agis, si corporale uerum dicis, si coe

leste non mentiris, si terrenū certum refertur etc. Morienus. Ego ueritatem uobis dico . quòd nihil aliud huius artis operatores in errorem detrusit nisi uarietas & nominum multitudi- &c . Dicit Liliū . Nostri lapidis tot sunt nomina , quot sunt res uel rerum uocabula . Et Alphidius . In hoc opere est parabolarum diuersitas & nominum , & actionum ut ab imperitis celent & intelligentie capitibus aperiant & demonstrent . Et Morienus . Sapientes huius artis dispositiones alia de causa non multiplicauerunt nisi ut sapientes in hoc magisterio instruerent , & insipientes penitus excæcarent

AMPLIUS notandum, q̄ quāuis nomina huius lapidis infinita ficta sunt , non est mirandum quoniam hic lapis orphanus proprio nomine caret, nec proprium nomen aliquod habere potest , nisi lapis philosophorum , quibus notus solummodo existit . Ergo cum hoc nomen in ipsius cognitione non sit sufficiens, attribuerunt ei nomina aliarum rerum omnium, ut per tales similitudines sapientes deuenire possint in cognitione ipsius. Propterea ergo omnia eius nomina uera sunt apud philosophos & nota solum eis, quia intelligunt, quid significat. Quamuis enim materia ex qua fit lapis sit tantum una, et ipse lapis tantū unus, tamen secundū diuersos colores & uarietates quæ in decoctione apparēt et ortu eius et coniunctione in magisterio diuersa nomina imponunt ad beneplacitum. Similiter uulgus hoc idem facit , quia imponit nomina diuersa uni rei per diuersas formas accidentales : Nam ex auro et argento fit anulus , ciphus , armilla , nummus , corona , & tamen omnia sunt aurum & argentū . Similiter & in alijs metallis & in cera & ligno argilla & uitro quæ tamen omnia secundum materiam, & formam naturalem sunt idem

¶ unius nominis , & ratione accidentium multorum nominum sic & lapis plura habet nomina . propter sua accidentia quæ tamen omnia sunt nota philosophis solis , cum sit res ipsorum & non aliorum . Et cum vulgus procedat prouerbialiter , & figuratiue in sermonibus suis , scilicet unum dicens , & aliud occulte intelligens , ut sapiens vulgus ab insipienti discernat , quod occultum est , quanto magis hæc ars diuina hoc facere debet præsertim , cum ipsa sit secretum secretorum dei altissimi , & magni , ut dicunt philosophi huius artis , quemadmodum Aristoteles figuratiue tradidit hoc secretum Alexandro loquens secum exemplis , enigmatibus et signis , timens ne hoc arcanum diuinum deueniret ad potestatem infidelium & arrogantium quos deus indignos iudicaret , & ne ipse Aristoteles esset transgressor diuinæ gratiæ , & fraudator cœlestis secreti & occultæ reuelationis . hac de causa figuratiue locutus fuit ad Alexandrum in epistola libri secretorum .

Premissis distinctionibus & declarationibus multis quæ non modicum valent ad propositæ quæstionis elucidationem maiorem restat , nunc soluere rationes , ad contrariâ partem quæstionis adductas .

Cum quæstionibus quibusdam intercedentibus & notabilibus congruis .

¶ VONIAM quidem dispositiones præcedunt , habitus et habilitant ad formas tam intelligibiles , quàm reales , ideo præmissimus dispositiones quàm plures , per quas potest sapiens amator horum , bene credere ,

et disponere sensum et intellectum suum ad habitus, et formas excipiendas quas diximus. Quapropter de cetero modum habituandi, et informandi cum quibusdam alijs dispositionibus. Iuxta sapientum doctrinam, et nostram narremus. Incipiendo prius a solutionibus rationum dictarum a principio scilicet ignorantium hanc scientiam gloriosam et uolantium eam interimere.

Solutio rationum V.

AD argumenta ergo quinque prima, patet ex dictis et dicendis solutio. Quoniam quamuis per artem alchimie uelimus sequi naturam, hoc est in opere, scilicet faciendo ex similibus principijs metallorum, idem aurum, quod ipsa facit, sed non in modo operationis seu operis, quia ratione modi operis ars, facit ex illis principijs lapidem suum, cum quo omnia metalla conuertit in aurum. Sed si metalla uellet generare de nouo, tunc ars coacta esset sequi naturam in modo operis, etiam et in quantitate elementorum, et proportionem et mixtionem et calore et tempore et loco, tunc ars esset impossibilis et cognitio talium non potest haberi certitudinaliter, sed solum secundum coniecturam, quae cognitio confert speculanti, operanti uero minime. Veruntamen ars prius inuestigat omnem operationem naturae, et omnem modum operationis, et materiam determinatam et reliqua sine quorum inuestigatione ars nunquam posset naturam sequi. Et quia natura in suis mineris transformat omnia imperfecta metalla in aurum paulatim digerendo et expoliando ipsa in fine a sulphure corrumpente, quod ipsa decoxit et in tali expoliatione obseruat natura quantitates et proportionem in mensuris elementorum determinatas ad generationem auri, quae quantitates et proportionem mixtionis sunt nota soli

natura . Ideo ars hæc subtilissime inuestigans expoliat ipsa similiter ut natura , sed cum alio calore , scilicet liquefaciente & in breui tempore ualde , scilicet in momento , & alio loco & tempore quia quocunque tempore , quocunque loco , & quocunque calore expoliantur in perfecta metalla omnia à sulphure corruptente statim perficiuntur in aurum . & in hac expoliatione natura æquat quantitates elementorum & eorum proportionem in mixtione & mixto uoluntate diuina , quamuis hæc ignoremus , quia nec necesse est nos hoc scire nec possumus scire . Et sic ars sequitur naturam in principijs , quia sic operatur ars , penitus ministrando naturæ sicut sola natura tam in generando physicum lapidem , quam in perficiendo metalla , quia solus lapis philosophorum cum sic sit expoliatus & habeat naturam perficientis & informantis poterit ipsa expoliare & perficere & informare in liquefactione . Quod totum adhuc lucidius explanabitur infra in capitulis de generationibus metallorū . Ad illud autē quod ipsi dicunt de abbreviatione temporis in decoctione per excessum caloris exasperantem , quia dissipabitur , humiditas metallica & destruetur forma specifica metalli . Dicimus quod eorum intentio & imaginatio à tramite ueritatis omnino declinat , quoniam nolumus ponere metalla in perfecta in igne ignitionis aut liquefactionis , & sic seruare quousque digerantur , & perficiantur in aurum , quia factum est hoc dicere & imaginari & est impossibile sicut probant . Sed ipsi liquefactis ad ignem immediate ponimus lapidem , secundū iusta pondera ipsa perficientē , cum ipse sit forma ipsorum informans ipsa , & in momento perfecta sunt in aurum cum conseruatione propriæ humiditatis & sic perpetuantur in igne . neque etiam ipsa naturæ principia uolumus con-

uertere in aurum, nec in metallum aliud per talem ignem cum sit impossibile, sed in igne sufficienti ad liquefactionē, conseruamus ea in sua humitate auferendo superflua, quousque generetur lapis quem querimus uolatilis, cui iungimus lapidem fixum rubrum, & hoc est possibile.

QVONIAM quidem etc. Notandum est p accidit quibusdam sapientibus in syllogizando: ut faciant syllogismos sophisticos fortes & sibi ipsis & alijs, & quandoq; contra istud quod opinantur ita quod ipsi nescientes soluere stant in dubio ligati, de quibus dicit philosophus 7. ethico. sic ad litteram. Sophisticus sermo est mentiens dubitatio. propter inopinabilia enim uelle arguere, ut sapientes sint, cum non attingant factus syllogismus dubitatio fit, ligata enim est mens etc. Quia ergo cum plures nesciunt soluere argumenta iam dicta & eis similia cum sint magnæ apparentiæ, propter sophisticaciones latentes, eo quod habent terminos & sermones huic arti pertinentes. Ideo nescientes soluere, eorum mens manet ligata, etiam si credant oppositum. Posuimus ergo in antedictis sermones notos & ueros, & similiter in sequentibus, ut possint soluere omnia dicta contra questionem propositam, secundum solutionem possibilem. Et si qua similiter alia arguerentur, ita ut eorum mens nunquam de cætero sit ligata. Soluimus autem omnia ordinate ut patebit in sequentibus. Adhuc similiter decipiuntur quia uniuersaliter solum considerant et arguunt, non descendendo ad particularia. Vnde Philosophus primo politicorum. Considerantes particulariter magis ueritatem discernunt, uniuersaliter enim dicentes seipso decipiunt. Et in 6. ethicorum. Neque enim prudentia est uniuersalium solum, sed oportet etiam singularia cognoscere. Si enim sciat quis quoniam leues carnes be-

S O L V T I O

ne digestibiles & sana. quales autem leues ignorat, non faciet sanitatem, sed sciens, quoniam quæ uolatilium leues & sane, faciet magis etc. Et in primo posteriorum. Considerantes uniuersale multotiens nesciunt quedam singularium propter id quod non intendunt. Et in secundo eiusdem æquiuocationes magis latent in uniuersalibus, quàm in singularibus 2. ethicorum. In ijs enim quæ circa operationes sermones uniuersales quidem communiores: sunt particulares autem ueriores.

Solutio rationis VI.

AD sextum argumentum dicimus, quòd in opere huius artis est considerare duo, scilicet naturam agentem & artem ministrantem. Si consideremus ex parte natura agentis dicimus, quòd totum opus est naturale, quia natura est illa quæ digerendo seu decoquendo appetit, retinet, digerit, & expellit, & permiscet & corrumpit, & generat & informat præcepto dei benedicti & gloriosi suo tempore lapidem antedictum, & cum hoc lapide natura informat meatalla per ipsarum commixtionem. Si autem consideremus ex parte ministrationis, tunc opus hoc est artificiale, non quia ars generet & corrumpat, & informet, sed quia ministrat naturæ operanti totum hoc. Natura enim sola non potest in talibus per se, nisi ars ministret sibi. propterea eo modo quo ars ministrat naturæ, eo modo operatur natura, quia si bene bene, si autem male male. Tota igitur operatio ratione generationis, & mixtionis est naturalis. Ratione autem ministrationis est artificialis, sicut patet in decoctione ciborum.

Solutio rationis VII.

AD rationem septimam. Dicimus, quòd illorum ratio non còcludit, quia forma quæ est perfectio rei est duplex scilicet

scilicet una ipsius mixti inquantū mixtum . Alia ipsius mixti non inquantum mixtum sed inquantum animatum siue sit anima introducta de potentia materiae ab occultis naturae, siue sit data ab extrinseco , scilicet ab essentia quinta uel à primo motore sicut ueteres diuersimode sunt opinati . Dixerunt enim Deus rerum perfectiones multipliciter quoniam in quibus compositio quae secundum naturam fuit debilis in illis maiorem , & nobiliorem perfectionem ponit , scilicet , quae est secundum animam: in inanimatis autem econuerso . Et ideo nos ignoramus formare leonem , capram , & hominem non ratione mixtionis cum sit debilis in eis sed magis ratione formae nobilis , quae subiacere non potest actibus nostris . Similiter quamuis quorundam mineralium , uegetabilium et animatorum siue sint fortis mixtionis siue debilis , generationem facere sciamus , tamen eorum formas specificas ignoramus omnino , sed ad generationem auri cognoscimus suam formam specificam separatam à materia perfectibili , & modum perfectionis , & unionis omnino sequendo naturam . Similiter quia non fit recta comparatio mixtionis fortis ad nobilem , sed fortis ad debilem & nobilis ad ignobilem , quia recta comparatio est in uniuocis , ut dicitur 7. physico-rum . Similiter quia inanimatorum ad animata in hoc non est proportio . Similiter quia non est proportio eius cuius materia propinqua determinata inuenitur , ad illud cuius materia non inuenitur siue sit eiusdem propinqui generis siue non . Similiter quia non reperitur in illis , nec in aliquibus de mundo aliquid quod egeat perfici , sicut in ijs solis , quare ratio non concludit .

Solutio rationis VIII.

AD octauam rationem, dixerunt quidam quod non con-

H

cludit , quia metalla non differunt ad inuicem specie , sed accidente solum , quas reprobauimus supra in argumentis philosophi . Dixerunt alij quod ratio simpliciter est falsa , quia generatio & corruptio est individuorum diuersarum specierum : poterunt enim ad inuicem transmutari . Sed quamuis isti sufficienter dicere uideantur , non tamen sic est , quia quidam modus est in metallis diuersus mutationis speciei in speciem . Propterea istius rationis solutio sufficiens cum solutione vltimæ rationis philosophi infra patebit .

Solutio rationis I X.

AD nonam rationem dicitur , quod uerum est , quod per motum & lucem corporum super coelestium , & per eorum determinatos situs & aspectus introducuntur formæ in inferioribus , sed non est necesse nos ea scire , nec possumus scire nisi in genere quodam confuso , scilicet ex parte solis in quibusdam qui est causa quatuor temporum anni , quia certis temporibus fiunt seminationes , et messes , & plantationes , & in quibusdam animalibus , ut equis , & asinis , & accipitribus , & falconibus , periodicis certis solaribus fiunt coniunctiones ad coitum , & generationem , in quibusdam autem omni tempore fiunt hæc indifferenter , ut in homine et columbis , & gallinis . Vnde si uolumus generare uermem ex carminibus putridis non consideramus situm quæquam stellarum , sed solum dispositiones aeris circumscribentis , & alias putrefactionis causas . Similiter si oua sub fimo aut simili loco ad pullorum generationem ponamus , quocumque tempore dabitur forma suo loco & tempore præfinito à coelestibus absque consideratione nostra in hoc . Eadem in generatione calcis , & uitrioli , & salis , & uris , & cerussæ , & miniæ , & zinnæ . Similiter in compositione theriacæ , et aliarum confes-

Etionum & quocunque tempore et quacunque hora possunt fieri, hæc uirtus enim cœlestis est ualde communis ad omnia & recipit determinationem & per uirtutes & dispositiones eorum, quæ sunt subiectum eius in rebus elementatis et elementis, quia sic operantur uirtutes cœlestes in tota natura generalium & corruptibilium, continuo secundum materiam sibi dispositam, aut proprie, aut communiter. Vnde dixit Lilius. Opus hoc non causatur a motu superiorum, quia omni tempore fieri potest. Et Rasis in 70. in libra reprehensionis. Tempus non operatur in hoc aliquid, quia si tempus operaretur in eo esset uile apud gentes etc. Si igitur in hoc magisterio, omnia contingentia suo tempore recte concurrant, introduceretur forma sua sub debito situ, & aspectu stellarum tempore præfinito in materia, absque consideratione in hoc aliqua. Vnde dixit Plato, quod secundum meritum materie infunduntur uirtutes cœlestes, quæ res natura operantur &c. Sed in rebus in quibus infunditur forma accidentalis noua, & occulta a cœlestibus, ut est in arte imaginum oportet necessario, ut sciamus, & custodiamus determinatos situs & aspectus corporum cœlestium. tempore proprio, quia a solis illis imprimitur forma talis & tali tempore & non alio, sicut patet in libris astrologiæ, de electionibus horarum imaginum & bellorum & edificiorum & itinere etc. quia igitur alchimie ars non est talis, ergo non requiritur talis cognitio.

Solutio rationis X.

A D rationem decimam dicimus, quia formarum alie sunt naturales, alie artificiales. Et naturalium quedam sunt substantiales & introducuntur in instanti omnes a natura, præcedentibus dispositionibus, habilitantibus ad eas, siue

concurrat ibi administratio artis aliqua ad disponendum siue non, & istæ sunt formæ substantiales quæ sunt principium operandi in omni re, & istas dicit dialecticus formas específicas siue differentias constituentes speciem & per ipsas qualibet res habet esse. Quædam autem sunt formæ accidentales quæ si immediate manant & fluunt à formis substantialibus introducuntur in instanti cum formis specialibus à natura cum sint sicut propriæ passionēs subiectorum & istæ sunt formæ, cum quibus qualibet res propriè operatur. Si autem non immediate manant & fluunt, tunc introducuntur successive in tempore ut est color, odor, & sapor, & figura talis determinata sequens suam formam substantialem, quarum quædam sunt propriæ, ex tota specie sua, ut color pavonis & figura elephantis, quædam communes ut color equi, & gallinæ, & odor violæ. Artificiales autem formæ omnes sunt accidentales & non sunt aliud quàm figura rerum introductæ per artem siue sint iuxta voluntatē artificis, ut figura domus & navis & nummi siue sint à casu aliquo, ut patet in figuris fragmentorum lapidum quorum quædam remanent in factō esse, ut forma domus, quædam non, sed sunt in solo fieri, ut patet in arte saltandi, & cantandi, & omnes istæ introducuntur successive in tempore, ut patet ex septimo metaphysicæ, propter quod dixit philosophus ibidem quòd artificialia ratione materiæ ponuntur in genere substantiæ, ratione formæ ponuntur in genere accidentis. Cum igitur generatio lapidis philosophorū sit à natura mediante agente naturali scilicet igne cum colore suo naturali, & odore & figura naturali quæ sunt formæ accidentales sequentes suam formam substantialem determinatam, sed tamen cum administratione artis, quæ ministravit sibi materiam

teriam debitam naturalem in organis artificialibus , ergo ne-
cessario forma eius erit naturalis & substantialis , quæ sub-
stantialis forma , cognoscitur per suas formas naturales acci-
dentales proprias, sicut & omnis alia de mundo : Et quama-
vis ministratio & modus ministrationis materie , sit volun-
tarius, tamen forma quæ in instanti generatur est natura-
lis . Non igitur poterit dici forma illius lapidis artificialis ,
ut quidam fatue imaginantur . Eodem modo intelligendum
de puro per istum lapidem generato, cuius forma introducitur
in instanti , ut patuit , & non successive , sed dispositio-
nes precedentes bene inducuntur successive . Nota unum
notabile , quare formæ dicuntur naturales , in duplici dif-
ferentia &c.

CIRCA decimam rationem & eius solutionem eluci-
dandam , est præterea notandum , quod formæ naturales di-
cuntur . Aut ad quarum introductionem natura sola præ-
parat sibi materiam & introducit formam ut in homine ,
palma marmore etc. Aut quia ars præparat materiam natu-
ræ , non ultima preparatione & ipsi porrigit , & natura
præparat , & disponit sibi ipsi usque ad ultimum cum auxi-
lio artis , & post introducit formam ut patet in generatione
urzifur, cerussæ & theriacarum ac omnium compositorum .
Formæ enim istorum sunt naturales ministrante arte, quia
in talibus natura non potest sibi præparare materiam , nec
componere , sed ars præparat nature materiam & natura
disponit & introducit formam , quod enim præparat alteri
materiam ad formam non dat formam , quod autem sibi
præparat , & disponit sic quia idem agens disponit ad for-
mā et dat formā . Sunt autem quedam formæ naturales ac-
cidentales quæ introducuntur à natura sola præter artē et à

natura per administrationem artis, ut sanitas, quoniam omnium harum principium agens est intrinsecum quod est natura. Formæ autem artificiales absolute dicuntur accidentales, ad quarum introductionem natura præparat materiam remote secundum magis et minus. Nunquam autem posset natura introducere formam cum deficiat principium extrinsecum in hac operatione. Ars autem potens recipit à natura hanc materiam & eam præparat, & disponit dispositione propria, & introducit successive formam sicut est forma domus, navis, & anuli. Satis enim posset ars porrigere naturæ ligna, lapides, cementum & clavos, quod tamen nunquam sciret domum construere nec navim, sed ars hæc recipit à natura, & sibi ipsi disponit, & formam artificialem facit ex his successive. Propterea formæ naturales rerum substantiales non variantur in sua specie, quamvis quedam accidentales sic, ratione regionum. Artificiales autem omnes, quam pluribus modis variantur, secundum voluntatē artificis variando figuras. Similiter ars in artificialibus absolute semper servat eandem materiam & formam eandem naturalem & variat formas, artificiales ad libitum. In naturalibus autem tam quibus ars ministrat, quam in quibus non, non servatur eadem materia, sed variatur materia continuo, ut ad formam diversam disponatur iuxta variam dispositionē materiæ. Cum igitur lapis philosophorum generetur à natura ministrante arte, & divina potentia volente manifestare, dicetur ipse & sua forma & aurum alchimie, non artificiale, sed naturale penitus. Ars etiam est cum natura annexa, quia principium artis est natura, ut patet ex 2. physicorum; scilicet secundum quod exit ex suo principio cœlesti cuius principium est intellectus practicus. Principium autem

natura est intelligentia, quia opus natura est opus intelligentia, & ipsa natura est opus & instrumentum eius. patet ergo quomodo ars haec est naturalis, & similiter opera sua, & forma sua & quo non & forma sua.

Solutio rationis XI.

AD rationem undecimam quando dicunt quod facilius est res destruere quã construere. Respondet Geber Ispanus in summa sua sic, q non concludunt de necessitate qua coarctemur ad non posse construi credere. Nam quod difficile construitur, & difficile destruitur. non autem est impossibile ipsum posse construi. Huius autem causam assignamus quia fortem habuit compositionem. Ideo difficiliorem resolutionem habet, ideoque difficile destruitur. Et hoc est quod facit eos opinari impossibile esse eius constructionem. Et quia ignorant eius compositionem naturalem, ideo illius constructionem et destructionem artificialem ex cursu nature ignorant. Acceptauerunt tamen forte quod sit fortis compositionis, sed quantae fortitudinis compositionis sit non attendauerunt, haec est responsio Gebri Ispani, haecenus philosophi praecipui & astrologi & Magici, & alchimici. Nos autem cum modici simus intellectus & ingenij nihil contradicimus tanto philosopho, nec contradicere praesumimus, nec audemus cum ipse scierit actu & opere hanc mirabilem scientiam. Nos autem quamvis propinqua potentia credamus, eadem semita ipsum deberemus sequi, propter magnam dilectionem & delectationem, quoniam delectatio perficit operationem ut dicitur 10. ethicorum. Et iterum in eodem. Coarctet enim propriam operationem delectatio, & magis singularia indicant, & certius exquirunt cum delectatione operantur.

res etc. Sed tamen argumentum in sua efficacia permanere videtur. Ideo dicimus quod constructio siue factio rei dupliciter considerari potest. Vno modo quando res constituitur ex suis primis principiis generationis, ut sanguis existens in uenis matricis gallinae ad generationem pulli, ita quod est in hoc principio motus. Alio modo quando res constituitur & praecesserunt fere omnes dispositiones habilitantes ad formam, et est iuxta finem motus, ut ouum ex sanguine illo generatum, sub gallina per dies septem forum siue digestum ad generationem. Potest etiam tertius addi modus, quasi medius harum existens, scilicet ouum quod gallina peperit. Si primo modo accipiaturs uel 3. uerum dicunt. Facilius enim est rem destruere, quando facta est, quam ipsam construere incipiendo a primis principiis generationis uel medijs. Et hoc modo non intelligitur hic. Si uero ultimo modo falsum dicunt. Vnaquaeque enim res naturalis quando fit, cum ipsa fuerit in ultima dispositione, post quam immediate sequitur forma, facilius est ipsam construere, quam destruere quando facta est, quoniam ipsius constructio fit in instanti, sed eius destructio quando facta est. non potest fieri, nisi praecedant dispositiones omnes & alterationes disponentes ad corruptionem & sic accipimus hic. Et ideo quia ars alchimiae inuenit(hac ultima dispositione disposita) omnia metalla, perficit ipsa in instanti absque aliquibus alterationibus praecedentibus sola liquefactione praemissa, neque potest ea ita facile destruere quando facta sunt aurum sicut construxit.

AD rationem duodecimam & tertiamdecimam patet ex prius dictis solutio.

Solutio rationis XIII.

AD rationem decimam quartam, quando dicunt quod

impossibile est alicuius unius rei , duas contrarias operationes per se esse , dicimus quòd uerum est respectu eiusdem sed re respectu diuersorum est possibile , & hæc diuersitas proprie nõ est ex parte dantis , sed ex parte recipientis , quia omne quod recipitur in aliquo recipitur per modum rei recipientis & non per modum rei receptæ , ut dicitur septimo metaphysicæ quia agens non disponit materiã nisi prout est habilis ad dispositionem hanc uel illam , & post informat eam iuxta meritũ dispositionis , ideo uidemus de nutrimento & nutritibili quòd in humano corpore diuersa cibaria ualde in unum sanguinẽ & in unum nutrimentum conuertuntur ab uno agente propter talem ipsorum dispositionem in materia & forma , ita ut cibaria dura mollescent & mollia induret , & ad medium reducat . Vnde Galenus tertio de complexionibus . Et omnes cibi calidi dum in digestionem perseverant , calefaciunt corpus : frigidi autem infrigidant , sed cum nutriunt , augent calorem naturalem inquantum secundum similitudinẽ unam &c. Et hoc ideo est quia quamuis nutrientia sint inter se ita diuersa in materia & in forma à principio , tamen in comparatione ad nutritibile ab uno agente possunt informari una forma in fine . Propter quod dixit philosophus secundo de anima quòd nutritibile nutritur à contrario & à simili , à contrario in principio , & à simili in fine . Et causa est , quia in fine expoliantur ab omnibus qualitatibus diuersis quibus differebant & contrariabantur & fiunt unum & idem in forma membri naturæ , tamen fit unum per se & aliud per accidens , nec sunt proprie & per se ordinata ad talem finem . Cum igitur metalla imperfecta dum subiacent digestionem naturæ , aut sunt de mineris effossa , sunt proprie & per se ordinata à natura ad unum finem , quamuis inter se sint

S O L V T I O

altera & diuersa, & induritia & mollitia, & accidentibus alijs. Poterunt tamen ab uno agente multo melius informari secundum similitudinem unam in forma una quam nutrimenta diuersa, ita ut dura mollificentur & mollia indurentur, ut in medio perficiantur, sed non est illud quod mollescat, possit indurari, nec econuerso. Et ideo quod est molle nimis non eget mollificatione sed induratione, & quod est durum nimis econuerso. quod totum per expoliationem solam fit in ipsis diuersis subiectis, tali diuersitate ad eundem finem ordinatis, nec tamen fit una mutatio per se & alia per accidens, sed amba per se cum operatio lapidis de se sit unica tantum: in dissimilibus autem a se nil operatur de ipsis, ideo ratio non ualet. Vnde Geber in capitulo de duplici medicina, scilicet alba & rubea, dicit quod quatuor corpora imperfecta egent duplici medicina, scilicet alba & rubea, quorum duo egent eis indurantibus, scilicet Iupiter & Saturnus, alia uero duo mollificantibus, scilicet Mars & Venus, & argentum uiuum eget similiter duplici medicina coagulante & inspissante ipsum, scilicet una alba & alia rubea. Et ideo medicina corporum imperfectorum et argenti uiui sunt decem medicinae & hoc intelligendum est in minori opere, quia in maiori opere non est nisi unica perficiens omnia ad album & ad rubeum. Et ideo subdit in eodem capitulo sic. uerum utique; cum diuturnitatis laboris instantia, & magna indagationis industria excusari uolumus, ab inuentionis labore harum decem medicinarum per unius medicinae beneficium, & inuenimus inquisitione longa, necnon & laboriosa maxime & experientia certa medicinam unam, qua quidem durum mollescit, & molle induratur corpus, & fugituum figitur & illustratur foedum splendore inenarrabili etiam eo qui

supra naturam consistit &c. Nec apud quenquam sapientum hæsitandum existimo, si hic lapis unus existens habeat has operationes oppositas, quoniam si recte considerauerit, causas duriciæ metallorum, & molliciæ & causas fusionis & impedimentum fusionis, & causas citæ fusionis & tardæ, & causas fusionis cum ignitione, & sine ignitione. Et causas fixationis, id est, persuerantiae ad pugnam ignis, & uolatilitatis in fumum ab igne. Et causas perfectionis metallorum & corruptionis, & causas diminutionis & superfluitatis in ipsis, cognoscat statim quòd possibile est quòd dictum est. Et ex qua re quibus rebus efficitur lapis ipsa. Postea particulatim tractabitur, hoc autem scire oportet & hic præsupponitur.

Solutio rationis. XV.

AD decimam quintam rationem. Ex nunc dictis & post dicendis patet solutio.

Solutio rationis. XVI.

AD decimum sextum argumentum quando dicunt. Metalla omnia perfecta esse in sua specie per suam formam substantialem, propterea quia sic permanent in natura &c. Dicimus quòd res quæ permanent in natura sic se habent sicut dicunt. Sed aduertendum quòd quedam sunt res quæ permanent in natura in sua specie quæ perficiuntur, quoquo modo per suam formam substantialem, ad quam est quidam terminus motus, sed quedam ordinantur ad aliam substantialem formam ultimam, omnino complementem & perficientem post illam, ideo dicuntur esse imperfecta, donec sub illa forma prima permanent in relatione ad ultimam. Si autem non referantur ad hanc ultimam formam, sed solum in se considerantur, ipsa sunt perfecta in illa specie per illam sui

S O L V T I O

formam substantialem, secundum quod exigit illa species, ideo uidemus in generatione ouorum esse quendam terminum motus in acquisitionem sue formae substantialis, qua sic per se manent, sed quia sunt ordinata à natura non sic permanere sub illa forma, sed ad generationem Auis proprie, ubi fit acquisitio substantialis formae ultimae, id dicentur esse imperfecta. Et sub forma ouis quauis permanent: perfecta aut, cum fuerit perfecta generatio Auis, perfecta, cum ibi sit finis ultimus. Similiter & de seminibus plantarum hoc idem patet, unde philosophus in libro de morte & uita dicit, quid accidit imperfectis mors & corruptio, sicut ouis & seminibus plantarum sed assimilatiuè quidem & alio modo quam animalibus, ita quod dicit haec imperfecta respectu finis, ad quem ultimo ordinantur. Omnia enim principia & elementa, ex quibus fit aliquod, & omnia inter media siue simplicia siue mixta, in quibus est aliquis terminus motus, habent formam suam substantialem perficientem in specie in qua sunt, scilicet in relatione ad ultimam formam ad quam ordinantur, habet eas imperfectas, in quibus autem non est terminus stans sed continuus, manet forma substantialis prima, quousque forma substantialis ultima introducatur, quamuis formae accidentales plures superueniant, & uariantur. Ex quibus uerbis patet, quomodo stagnum, plumbum, aes & ferrum sunt perfecta in sua specie, & quomodo non & quomodo nobilia & ignobilia. Eodem modo in artificialibus inducendo hoc idem esse patet. Hanc autem multipliciter metallorum fecit natura propter finem non à casu sed ad commoditatem humanae naturae, diuersa enim opera facit ars ex aliquo illorum & ipsorum mixtione, quae ex auro uel argento facere non posset. Sed aliae res quae non ordinantur à natura ad formam aliam

substantialem sicut triticum, marchasæa & equus, dicuntur habere substantialem formam completiuam, absolute, non referendo ad aliud nobile, aut etiam ignobile ad aliud referendo & de istis solis arguebat ratio.

Solutio rationis. XVII.

AD rationem decimaseptimam, quando dicunt, Quæcunque multiplicantur à natura in sua specie, per continuam generationem &c. Patet solutio ex nunc dictis.

Solutio rationis. XVIII. Et XIX.

AD rationem decimaoctauam, & decimanonam, fiet solutio in capitulis de generatione metallorum cum solutione ultime rationis philosophi suo loco, quia solutio harum & illius haberi non potest nisi quibusdam præcognitis.

Solutio rationis. XX.

AD vigesimam, Quando arguitur de entibus à fortuna non potest esse scientia &c. Dicimus quòd ad hoc, quòd aliquid sit à fortuna non sufficit quòd raro accidat sed quòd accidat à proposito, id est præter intentionem, ut secundo physicorum, ideo cum alchimia non accidat: nec accidere sic, siue inuestigando eam per sua principia, siue practice operando in ea non erit à fortuna, tamen possunt accidere errores in ipsa præter intentionem, sed non ueritas uel perfectio, sua enim ueritas & perfectio est semper & necessaria & perpetua & immutabilis & una tam secundum partem speculatiuam, quàm secundum practicam, omnino ut superius est ostensum, & de talibus sunt artes & scientiæ, ut patet prius posteriorum quàmuis artes sint de iis quæ aliquando contingunt aliter se habere, ut dicitur sexto ethicorum. Quòd si accidat interdum artifici à proposito error & fallacia, hoc non erit ex parte actus uel operis, sed ratione admiculantium

SOLVTIO QVINQVE

Et deficientium, aut accidentium tempore operis, ut ex fractura uasorum uel casu, uel à somno tempore non suo &c.

Sequuntur nunc solutiones ad quinque rationes Aristotelis.

D rationes autem philosophi nos nunc respondere oportet.

A D primam iam ex ante habitis patet solutio, quia alchimia transmutat metalla omnia transmutatione naturali ad substantiam & formam auri ut ostensum est & non solum alterat. Inquisiuit enim sagacissime alterationes metallorum & principiorum suorum proprias & ueras cū transmutatione ipsorum uerissima, & alterationes sophysticas absque transmutatione etiam inquisiuit cum contrariorū eadem sit disciplina, & illam ueram consecuta, & adepta est & illam quæ est sophystica dereliquit.

A D secundam rationem philosophi, iam patuit solutio cum prædicta & etiam infra patebit statim.

A D tertiam patuit solutio supra. Vbi ostēdimus transmutationem metallorum esse omnino ueram ex parte nostri iudicij & nostræ cognitionis. Quia non est necesse ut cognoscamus eorum formam specificam nec præexistentem, nec introductam sicut nec in rebus alijs. Sed sufficit quòd cognoscamus eorum accidentia & proprietates & passiones quæ sequuntur formas, ita quòd in quocunque metallo transmutato reperientur omnes proprietates & passiones auri mineralis absque superabundantia & defectu, iudicabimus necessario ipsum habere formam auri mineralis. Nunquam enim Aristoteles uel aliquis antiquorum fuit, qui posset habere co

gnitionem rerum per formas suas, nec unquam erit aliquis, quia non subiaceat sensibus nostris, & hanc sententiam ostendit philosophus quarto meteororum dicens. Quod enim facit operationes oculi est oculus, quod uero non, non est oculus, ideo oculus lapideus uel cereus, quia non facit operationes oculi non dicitur oculus sed imago oculi, & serra lignea non dicitur serra, sed imago serrae & similitudo &c. Dico tamen quod inter cetera mixta, forma solius auri & lapidis philosophorum uidetur proprie nota propter perfectam notitiam, seu cognitionem materiae propinqua quae subiacere potest accidentibus & oculis nostris, quae si subiacere non posset ignota esset, & inoperabilis, sicut in alijs mixtis. Aliorum autem metallorum non est necesse, ut formas cognoscamus sed sufficit quod ea cognoscamus esse in semita perfectionis ad aurum per proprietates & accidentia in materia propinqua prima & posse formari forma auri. Qui ignorat formam in sua materia, ignorat possibilitatem transmutationis eius, ergo & iudicium, quamuis iudicium sumatur, ab accidentibus & proprietatibus post ipsorum cognitionem. Cum ergo omnes proprietates & eadem sint penitus tam in auro minerali, quam alchimico, quod cognoscitur per usum ad omnem examinationem & probationem continuam tam in igne quam extra ignem, ergo necessario iudicabimus utrumque aurum esse idem & eadem forma esse formatum.

AD quartam rationem philosophi responsum est similiter supra de proportionem mixtionis & miscibilium in mixto in solutione primarum rationum.

Ad quintam rationem Aristotelis . Prætermittenda sunt aliqua & aliarum non solutarum , & ui debetur de actu & potentia , de perfecto & imperfecto .

RATIONI autem philosophi quinq; siue ultimæ nunc, nos respondere oportet . Compellit enim philosophus per eam necessario alchimistas confiteri multa omnia adinuicem differre specie & non solum accidente sicut quidam longe à uero imaginantur , quia oportet in eis fieri per generationem formam substantialem nouam completam esse ipsarum , quæ est forma auri cum sine propinqua potentia ordinaria ad hoc . Aduertendum est quòd potentia habet se ad actum sicut non esse adesse, & sicut imperfectum ad perfectum , & sicut materia ad formam . Quia ex ente in potentia fit ens in actu , & ex non ente fit ens & ex imperfecto fit perfectum , & ex materia fit forma tam in naturalibus quàm in artificialibus , non autem econuerso . Vnde non dicimus quòd sperma sit in potentia sanguis , nec sanguis in potentia cibus , nec cibus in potentia quatuor elementa . Similiter nec quòd domus sit in potentia ligna, lapides, & cementum , neque quòd uestis sit in potentia lana uel linum, sed potius econuerso . Quia loquimur in uia & semina generationis rerum & perfectione ipsarum, & fit per motum secundum ordines graduales ad esse & perfectionem et actum seu finem . Finis autem motus perficit & complet eas, propterea denominatur res à termino motus .s. ad quem & non à principio motus .s. quo , quamuis in artificialibus sit potius econuerso . Cum materia & forma naturalis seruetur eadem,

eadem, & forma artificialis sola, siue figura uariatur. Ideo denominatur ab eo ex quo sunt, et ex eo proprie diffiniuntur. Quapropter non omne illud ex quo fit aliquid, dicitur materia illius, & hoc in naturalibus, ut ex uino mortuum, & ex uino acetum, ut dicitur octauo metaphysica. Eodem ergo modo dicimus in generatione metallorum, quod omnia se habent ad aurum, sicut potentia ad actum, & sicut imperfectum ad perfectum, & sicut materia ad formam, & sicut non esse ad esse, Et hoc patet ex operibus natura in suis mineris, quia omnia digerendo paulatim conuertit in aurum ut infra ostendimus, aurum autem non conuertit in aliquod illorum. Cum ergo natura in fine denudat ea à forma illa transitoria sub qua erant, ergo reducit ea in materiam primam, & persiccit in aurum, ergo & ars sic necessariò coacta facere, faciet, si debet sequi naturam & sic facit.

A M P L I V S potentiam duplicem omne dicemus, quædam est quæ est sicut dispositio ad formam, quæ tenet se ex parte priuationis, ut ex ignorante fit sciens. Et quædam est ipsius formæ iam adeptæ, ut sciens cum iam considerat. Prima potentia est triplex, scilicet propinqua, remota & remotissima. Propinqua dicitur quæ approximata agenti una uel modica mutatione facta recipit actum siue formam, ut dicitur nono metaphysica & secundo cœli & mundi. ut nutrimentum cum fuerit iuxta ultimam dispositionem ad nutritibile. Remota autem dicitur, quæ pluribus eget mutationibus. Remotissima uero, in qua ulla quasi convenientia inuenitur, rei quæ transmutatur, ad rem ad quam transmutatur, ut elementa & germinatio granorum nutritibilium, ad nutrimentum nostri corporis. Et de hac remota potentia & remotissima, dicit philosophus nono metaphysica quod terra antequam

SOLVTIO QVINQVE

transmutetur in *as*, non dicitur esse in potentia ad formam statuæ aræ, nec arbores antequam sint incisæ & dolatæ ad formam domus. Potentia autē formæ adeptæ dicitur actus, ut patet ex secundo de anima, & est duplex, scilicet prius ut habere scientiam & secundus ut considerare, & impossibile est deuenire in actum secundum, nisi præexistente primo. Est ergo secundum seriem primo potentia remotissima. Secundo remota. Tercio propinqua. Quarto actus primus qui est forma. Quinto actus secundus qui est habitus procedens a forma. De qua forma dicitur secundo de anima quod actus sunt priores potentijs. Et similiter nono metaphysicæ & etiam dixit Aristoteles secundo cœli & mundi. Bonum completum est unum, quod non indiget operatione sua qua fiat bonum, & perfectio omnis rerum ut suscipiat complementum & ultimum & melior res est, quæ est propinquo complemento bono, & quæ facilius illam recipit bonitate &c. Verba hæc possunt huic capitulo pulcherrime coaptari sic. Inter metalla enim omnia est solum unum quod est bonum & completum, scilicet aurum & ideo non indiget operatione aliqua ut fiat bonum & completum. Et quia perfectio omnis rei est ut suscipiat complementum & ultimum, ideo cum cætera metalla sint, imperfecta & incompleta & non ultima, sed ad aurum, sicut ad ultimum ordinata necessario egent operatione ut fiant bona perfecta completa & ultima, ergo fient aurum. Et quia res quæ est propinquior bono completo, & quæ facilius illam recipit bonitatem est melior, ideo argentum in primo gradu est melius alijs, *as* secundo, & tertio stannum, quarto plumbum, ultimo ferrum: ut ex dictis in superioribus & inferioribus est, declaratum.

C V M ergo secundum hanc semitam considauerimus

arcana natura in generatione metallorum. Ponemus aurum solum habere actum primum & secundum, ergo formatum & ens & perfectum & completum & ultimum. Reliqua autem metalla ponemus esse in propinqua potentia, ad ipsum, ergo non formata nec entia actu, nec perfecta, nec completa, nec ultima, Potentiam tamen remotam & remotissimam iam transierunt. Si igitur sunt in propinqua potentia tali, non egent nisi modica mutatione & erunt in termino motus ad quem, siue in actu primo, & formata erunt forma auri siue hoc fiat opera naturae in suis mineris per tempus, siue opere artis in momento. Natura ergo denudando ea ab illa forma reducit ea in materiam primam & perficit in forma auri et sic forma facit ars quia denudando materiam datat forma.

R V R S V S dicimus perfectum & imperfectum, tripliciter in rebus dici uno modo in habentibus eadem formam. Alio modo in habentibus diuersas formas, tertio modo in ordinatis ad eandem formam. De primo modo dicimus, quod cum perfectio rei sit per formam & non per materiam, tunc quaecunque perueniunt ad eandem formam, perueniunt ad eandem perfectionem cum sint in eodem termino motus sed ratione earum quae consequuntur ad formam et deseruiunt formae possunt dici perfecta uel imperfecta, ut homo habens organa completa potest dici perfectus, habens autem ea imperfecta & male disposita dicitur imperfectus & de tali perfectione uel imperfectione non est sermo in metallis.

De Secundo modo dicimus quod in habentibus diuersas formas per se distinctas & non adinuicem ordinatas, res habentes nobiliores formas alijs habent eis perfectiores, ut homo dicitur perfectior equo & equus asino, & de hac perfectione & imperfectione similiter non loquimur in metallis,

SOLVTIO QVINQVE

quamuis hunc modum quodammodo metallis adaptare possimus . De tertio modo dicimus quod omne quod est in motu ad formam , ad quam ultimo ordinatur , debet dici imperfectum , cum autem fueris in fine motus debet dici perfectum , & de hac perfectione & imperfectione est loquendum in metallis . Cum igitur solum aurum iam peruenerit ad finem motus & sit formatum secundum primam & ueram intentionem naturæ , ipsum solum dicitur perfectum , & cum reliqua metalla sint in motu ad formam auri , dicuntur imperfecta , quamuis habeant formas adinuicem diuersas , per quas permanent & terminantur , & sint perfecta quodammodo in sua specie . Attamen non sunt in ultimo termino motus in quo est ultima perfectio . per quod patet quomodo sit dare gradus in formis secundum antiquos & quomodo non , & patet quod non est dare in metallis nisi unam formam proprie , scilicet auri , quia sub forma illa transitoria non perficiuntur . Natura ergo in ultimo termino motus , denudat ea ab illa forma , & reducit in materiam primam & perficit in aurum & ibi est status . Eodem modo ars informando ea liquefacta , cum lapide suo necessario . reducit ea in materiam primam & in momento perficiuntur .

Generationem autem metallorum imperfectorum à natura , non dicimus esse à casu superueniente naturæ , & à proposito propter causas impediētes , sicut quibusdam antiquis & modernis uisum est , et sicut nobis (propter iam dicta) uisum fuit . Sed generata sunt ex propria intentione naturæ , cum sint in uia & semita ad generationem auri . Ita quod quidam iam extimauerunt , quod natura non generat aurum nisi prout fit transitus per dispositiones & naturas & formas , metallorum imperfectorum . Et quia res casuales à propo-

sito accidentes, non permanent, nec in specie multiplicantur, neque speciem constituunt. Oportet ergo necessario dicere, quod imperfecta metalla fiant ex intentione naturae, & non a casu, propter causas impediētes & corrumpētes. Propter complementum enim uniuersi natura sapiens praeiudicē, de generatione ipsorum arti, & constituit ea, sicut medium ad transitum auri, quoniam diuersa opera facit ars ex alijs quo ex metallorum imperfectorum, uel ipsorum commixtione, quae non posset facere ex auro, propter quod quaedam eorum debili calore coagulauit, & fecit ea semidigesta; ut Saturnum & Iouem, & quaedam superfluo calore adurentē coagulauit, ut Martem & Venerem quaedam calore satis temperato coagulauit, ut Lunam, quaedam non coagulauit propter penuriam caloris & carentiam & separationem agētis studiose, ut argentum uiuum siue mercurium, quaedam coagulauit cum omni temperamento, ut solem: unde dicere quasi possumus, q̄ sicut secundū rōnem naturalem, tota terra deberet esse cooperta aquis sed natura operans, respiciens ad complementum uniuersi & commoditatem humanā naturae & ceterorum animantium & uegetabilium, coacta fuit dimittere quasdam partes discoopertas. Sic cum omne metallū ex parte naturae intendentis, deberet esse aurum, natura operans, coacta propter humanā commoditatem alia generauit metalla, natura enim nil fecit frustra, nec superfluum, ut dicitur secundo physicorum. Et similiter dicimus quod sicut natura generat, testiculos in animalibus, non propter necessitatem, sed propter melius, ut dicitur decimoquinto de animalibus: Sic dicere possumus quod natura generat metalla, imperfecta non propter necessitatem sed propter melius, cum omne quod facit natura, facit propter alterum istorum, ut

ibidem dicitur .

A B experientia autem in mineris acquisita expresse patet transmutationem metallorum imperfectorum continuo à natura fieri uersus aurum , & propterea sæpe reperiuntur minere. mixta minerarum enim fossorei in quibusdam mineris stagni & plumbi reperiunt substantiam argenti puram in examinatione & purificatione , & in quibusdam mineris eris et ferri substantiam auri puram quamuis forte in mine vis ferri hoc raro reperiat per propter sui magnum inquinamentum & elongationem ab auro , & in quibusdam mineris argenti reperiunt substantiam auri purissimam , ut in regno seruie , id est, Rassie, quod est in saluonia & sunt sic simul à natura unita ut aurum non appareat sensu , immo uidetur eorum argentum , sed per examen quod cum sulphure sit in igne seperant hoc ab illo . Ex quibus patet omnia metalla in transitu & uia esse ad aurum , & ideo iam plus ris reperiunt in partibus Alemanie et etiã alibi in minere, argentum imperfectum copiose quod est passum scatefim, id est, indigestionem ex indigentia caloris , & dicunt tunc & consulunt , qui de mineris sciunt , quod sic dimittatur usque ad trigesimum aut plus , sic cognoscunt experti ut fiat optes sis, id est completa digestio à calore mineræ & erit argētum uerū . Propter quod dixit Geber in capitulo de natura solaris, quod à mineris eris manāt squamæ eris per fluxū aquarum cum arenis & cessante fluxu aquarum squamæ illæ in arena coquuntur , & digeruntur per trigesimum ex solis calore & siccitate arena inter quas inuentum est aurum purissimum . Patet igitur experientia ueridica naturam continuo mutare alia metalla ad aurum , quia quamuis sint in quodam termino motus , tamen non sunt in ultimo , unde

quasi sicut in generatione embrionis fit comparatio animæ uegetabilis ad sensibilem & sensibilis ad rationalem , quia ille sunt sicut dispositiones ad rationalem & non sicut formæ , sic similiter imperfecta metalla ad aurum se habere uidentur , quamuis hic non sint permanentes gradus ut in metallis.

Generatio quippe metallorum in mineris diversimode à fossoribus reperitur quamuis generatum semper sit unum , quandoque enim reperitur aurum generatum in lapide & cum lapide corporatum quasi sit marchasita aurea , quandoque autem non corporatum cum lapide , sed quasi esset uena transiens per lapidem & separata a substantia lapidis , quandoque autem in arenis fluuiorum in similitudinem arenarum , non quòd ibi sit generatum ut quidam existimant cum ibi non reperiatur minera sulphuris & argenti uiui , sed aqua discurrens per mineras aureas occultas & profundas , inde dissoluit eas & secum adducit . Aut etiam forte per mineras areas , quas in fluxu natura perficit in aurum lauando , depurando , & digerendo , propter quod reperimus in mineris aquas profundas discurrentes & alibi fontes & fluuios quorum aquæ habent sapores ferri , aut æris quod ostendit aquas habuisse discursum per illas mineras . Inuenitur etiam simile aurum in partibus Indię in arenis aridis absque aquarum fluxu sicut dicitur . Argentum autem neque aliud metallum unquam in fluuiis & arenis sic dicitur repertum esse , nisi forte æs . Inuenitur autem in mineris suis quandoque incorporatum cum lapide ut uideatur marchasita argentea & quandoque sicut uena in lapide , & quandoque sicut uena per terram transiens & est purius prædictis , & quandoque sicut pulvis viscosus & illud est purissimum . Plumbum autem & stannum quandoque cum lapidibus , quandoque cum terra incorporata inueniuntur

tur, & quandoque reperitur argētum uiuum currens cum eis, ut dicunt quidam. Inuenitur etiam as sic cum lapidibus incorporatum, quasi sit marchasita area. Et similiter ferrum. quæ omnia conteruntur cum fortissimis molis & calcinantur post purgantur per ignem & purificantur, & inueniunt fossiores sæpius ex eadem minera argento prius extracto aurum in ultimo. Et ibi est principium originis minere & deficit ibi uena argenti sicut in suo principio. Est autem quædam que hoc aurum in lapide & est lapis habes foramen apertum spirantem ad lapidem superiorem in quo consecutiuè erat argentum. Et ergo quasi ex eodem loco euaporauit materia eadem, sed natura puriorem partem saluat in origine & per euaporationem & sublimationem pars impurius ascendit, et diuersitas digestionis & depurationis operata est diuersam metalli speciem. Ex quibus omnibus iam dictis patet quæ & qualis & quanta sit differentia metallorum adinuicem et in forma quàm in materia & accidente, & tam actu quàm potentia. Cum enim in materia tam propinqua quàm remota & mixtione & modo mixtionis, non nisi modicum distent tunc ipsorum differentia quamuis sit in forma ipsa, non proprie erit differentia specie sicut differentia hominis & equi. Sed eorum differentie magis proprie sumentur penes materiam et partes eius, scilicet secundum digestum & indigestum completum & incompletum cum illa sine eiusdem propinque materie penitus, sed indigesta & incompleta ad aurum ordinata. Et sicut non est necesse, quòd indigestum existens in semita & uia digestionis, continuo reuertatur ad principium digestionis. Ita neq; in materiam suam primam, id est proximam. Cum igitur imperfecta metalla sint in semita & uia digestionis continua, & cum indigesta sine

non erit necesse quòd reducantur ad principium digestionis, nec in materiam suam primam sed solù digestio continuetur, quousque fiant aurum. Sed in ijs quæ non habent hunc ordinem gradualem et potetiã naturalem, necessarium est ut in suam primam materiam reducantur. ut si ex boue uel tria- tico fieri debet homo necesse est ut corrumpantur, digerantur, et fiant materia prima hominis quæ est sperma, ex quo fit homo, Ideo ars non inquisiuit conuertere animalia nec uegetabilia; nec eorum partes, nec mineralia extranea in aurum, sicut neque natura, cum sit impossibile tam apud naturam, quam apud artem nisi in primam materiam, id est in propinquam materiam siue proximam reducantur prius. Ars igitur sequitur naturam in eo quod uult facere ut natura, et extollit naturam mirifice, non uiolando naturam sed ipsam inuando. . . Distinctionibus igitur, et generationibus metallorum iam dictis et consideratis patet solutio quintæ rationis philosophi, quia natura denudando materiam metallorum imperfectorũ a forma illa transitoria sub qua erat in mineris cum eodem instanti transformauit eam ad formã ad quam ordinata erat, scilicet auri et sic reducit metalla in materiam primam, id est nudam ab omni alia forma et sic transformat ea in aurum. Eodem modo ars facit, quãuis enim per liquefactionem non reducatur in materiam primam, tamen per appositionem, et ingressum et mixtionẽ lapidis philosophorum, qui est forma auri, fit expoliatio et denudatio materie a forma illa sub qua erant et ab omni alia et transformatio ad formam ad quam ordinata erant in eodem momento, scilicet auri, quia sine liquefactione metallorum non potest esse ingressus nec mixtio, neque transmutatio medicinæ transmutantis, et hoc modo reducuntur in

materiam primam: & transmutantur de specie in speciem, secundum ordinem naturæ per generationem et corruptionem. quodocunque enim forma submergitur, & materiæ immiscetur necessario fit nuda materia, & generatio & transformatio ad formam ordinatam finalem, quia non potest generari forma noua in re disposita, nisi per corruptionem præexistentis, non ergo erunt simul duæ formæ substantiales in eadem materia sed solum introducta nunc, nec ipsa est accidentalis, sed substantialis. Similiter si uelimus de Ioue, uel de Saturno facere utrum, oportet quod reducamus in materiam primam, non tamen ut perficiantur. Alia ergo reductio est in materiam primam perficiendo, quia retinent nomen generis primum et acceperunt nomen nouæ speciei ad quam ordinata erant. s. auri, & alia faciendo ex eis: scilicet uerum etc. tunc perdunt nomen generis & nomen speciei similiter ad quam ordinata erant, & in qua prius erant reducuntur ergo in materiam primam per artem secundum ordinem naturalem successiuum sicut facit natura, & non sicut imaginantur.

ALIIS autem rationibus accipientibus materiam primam, id est propinquam in quatuor elementa sic respondemus & dicimus, quod transmutatio unius rei in aliam potest summi dupliciter. Vno modo prout res quæ transmutari debet, est in primo principio termini à quo incipit motus, & hoc est materia prima quæ est chaos & principium & elementum quatuor elementorum. Alio modo prout iam per alterationes multas, seu plurimas remota est à termino à quo & facta est in propinqua potentia ualde ad speciem ad quam transmutatur, ita ut modica mutatione facta generetur forma: & illa magis dicitur materia propinqua, quæ secundum or-

dinem sequitur materiam primam, sicut dicimus quoddam ele-
 menta sunt materia prima hominis : Sed cibus ex elementis est
 propinquior seu propinqua. Sanguis autem ex cibis propinquior :
 sperma uero ex sanguine propinquius, fructus autem carnis ex
 spermate illo generatum est propinquissima materia . Si ergo
 ratio accipit pro materia prima quatuor elementa sic non
 arguit contra nos , quia si ex elementis debet fieri homo, oportet
 necessario quod per dispositiones transeat ordinatas quas
 diximus . Sed si ex spermate debet fieri homo non est necesse ut
 in primam materiam redigatur seu reducat quae est quatuor
 elementa nec in sanguinem, nec cibum , quia esset retro-
 cedere a forma disposita . Sed oportet ut continuetur diges-
 tio quousque materia recipiat formam hominis . Sic si ex ele-
 mentis debet fieri aurum , oportet necessario ut per dispositio-
 nes transeant medias ordinatas, scilicet ut ex eis fiat aqua ui-
 scosa grauis cum terra tenuissima sulphurea, quae sit argen-
 tum uiuum . post hoc autem mediante et actione sulphuris
 in eo fit aurum uel metallum aliud , quod post fiat aurum,
 Si igitur haec metalla imperfecta uolumus perficere in aurum,
 non est necesse ut in materiam primam reducantur . Simi-
 liter quia natura non operatur per illum modum in suis mi-
 neralibus, ergo et ars cum sit sequela naturae tenebit modum na-
 turae . Si autem ratio accipit pro materia prima materiam
 propinquam, sic ratio magis oppositum arguit , quia qualis
 est ordo et proportio elementorum ad sanguinem et sperma
 ut fiat homo , talis etiam est ordo et proportio elemento-
 rum ad argentum uiuum et sulphur . Sicut ergo non est ne-
 cesse ut illa conuertantur in materiam primam quae est qua-
 tuor elementa naturae nec in ipsorum intermedia, ut fiat homo .
 Sic et in proposito , quia sicut natura in suis operibus non

intendit retrocedere, sed continuo appropinquare ad terminū sic & ars et per sperma antedictum intelligo menstruum cum a spermate ad materiam spermatis conuertatur, ut sit materia embryonis. Considerando igitur materiam propinquam & remotam & remotissimam & potentias ad inuicem ordinatas, magis ista ratio arguit rem esse possibilem quam impossibilem. Metalla enim imperfecta, sunt sicut medium inter aurum & argentum ex parte una, & sulphur & argentum uiuum ex parte alia, cum aurum sit sicut finis & ista sint principia. Et quia medium est propinquius fini quā principium ideo imperfecta metalla sunt propinquiora auro, quam sua principia quæ sunt materia prima. Quocunque tamen modo materia prima accipiat, oportet quod in ipsam materiam primam, id est nudam metallalla omnia si debeant transmutari in aurum, reducantur. Sola enim liquēfactio metallorum, non reducit eam in materiam primam, id est nudum ut arguit ratio & bene. Sed ostendit aperte materiam ex qua sunt, quia omne metallum cum liquatur ostendit naturam & accidentia argenti uiui. Vnde dicit philosophus quarto meteororum. Plumbum cum liquatur procul dubio est argentum uiuum. Dixit autem de plumbo potius, quā de alijs, quia plumbum minus remotum est a materia argenti uiui quā aliquod aliorum.

NOTANDVM quod quamuis imperfecta metalla dicuntur sicut medium & transitus ad aurum, argentum uiuum autem sicut principium a quo incipit talis motus, hoc intelligendum est, quo ad naturam, quia quantum ad naturam alia dispositio & aliud tempus transitus est, scilicet ipsius argenti uiui ad aurum, & aliud tempus uniuscuius

iusque metallorum imperfectorum ut per finem digestio, & complementum fiant aurum. Sed quantum ad artem sunt eiusdem dispositionis & eiusdem temporis. Cum enim solum argentum uiuum imperfectorum perficiatur ab elixir in aurum per prius expoliationem à sulphure corrumpente, et argentum uiuum vulgi non indigeat expoliatione aliqua, ergo oportet quòd per talem expoliationem istud redeat ad naturam istius. Ipsius nempe coagulatio non impedit identitatem sue naturæ cum natura istius, quare eadem dispositio, & idem tempus erit perfectionis ipsorum, quoniam potentia & uirtus elixir multiplicata exuberans se per utrunque extendit & perfundit seu diffundit in momento & perficit æqualiter communicando utrique digestionem per suam digestionem exuberantem & excedentem quam habet ita quòd in utrisque fiat digestio, et sic est finis huius quæstionis cum elucidatione debita. Deo gratias.

HANC quæstionem prolixam sic solemniter & exquisite inuestigatâ, uentilatam, disputatâ, determinatam, roboratâ, cõposuit et ordinauit Magister Petrus Bonus Ferrariensis phisicus egregius sub anno à natiuitate domini nostri Iesu Christi M. CCCXXXVIII. qui tunc erat in ciuitate Pola stipendiatus in prouincia Histria. In qua inseruit, de cognitione speculatiua practica et operatione ipsius. Ita quòd quisque intelligat defendendo artem et antiquorû auctoritatibus & rationibus inherens et proprias sibi rationes adiungens. Rogo autem unumquemque intelligentem ad cuius manus peruenerit hæc præciosa margarita, ut communicet uiris intelligentibus ad hanc quæstionem uel artem esurientibus & naturalibus principiis eruditis: ab insipientibus autem pueris ipsam occultent, cum sint indigni.

Visa autem ueritate istius artis, Nunc uidendum est sub
 qua parte philosophiae contineatur, & in quo
 differant, quoue conueniant,
 ars & natura.

GENERALITER quidem aliqua nunc
 prælibanda sunt. Sciendum primo, quod Exercitia
 realia sunt in triplici gradu secundum philo-
 sophum 6. metaphysica, quia aut sunt
 coniuncta motui & materiae, & de istis
 est scientia naturalis, aut coniuncta materiae & separata à
 motu & de istis est mathematica, aut separata à motu &
 materia, & de istis est metaphysica, id est diuina. sed de
 separatis à materia & coniunctis motui, non est scientia,
 cum tale ens reale sit omnino impossibile esse. Cum igitur
 scientia alchimiae sit de ente reali, necessario erit sub aliqua il-
 larum partium philosophiae, sed non sub mathematica, quia
 scientia alchimiae est de ente reali coniuncto motui & mate-
 ria, neque sub metaphysica, id est diuina, quia non est de
 ente reali separato. A motu & materia, sicut sunt intelli-
 gentiae etc. Oportet ergo necessario, quod sub naturali philoso-
 phia ponatur, cum ipsa sit de ente reali coniuncto motui &
 materiae. Similiter entia naturalia concernunt sibi materiā
 determinatam, ut sumitas nasum, uisus oculum. & ideo
 sine sua materia siue subiecto non possunt intelligi. Entia
 autem mathematica non cernunt sibi materiam determinatā,
 ut linea, triangulus, & numerus, quia talia entia possunt es-
 se in qualibet materia, propter quod possunt intelligi circums-
 cripta qualibet materia. Entia autem metaphysica, id est

diuina cum careant materia nullam cernunt sibi materiam, quare sic spiritaliter intelliguntur.

AMPLIUS quod omnes artes exordium, & originem contrahunt à scientijs & manant ab eis siue immediate, siue mediate. Scientiarum enim principium est intellectus, scilicet aut speculatiuus aut practicus. Artium quæ sunt de ente rationis principium est intellectus speculatiuus. Et siue principium naturæ est intelligentia. propter quod natura semper est uerax & principia eius, & opera eius, cum ipsa oriantur ab intelligentia, & intelligentia ab esse diuino. In quo ueritas omnis relucet, & à quo ueritas omnis manat cum ipsum sit ipsa ueritas. Cum ergo naturam non possimus dicere falsam, nec sophisticam, ergo nec artem quæ est eius sequela, ergo alchimiam dicemus omnino ueram. Et sic principium naturæ est intelligentia. Ita principium rationis est intellectus, quia omnis ars & scientia est cum ratione. igitur principium artis & scientiæ est intellectus. Et quia intellectus semper est uerorum. igitur omnis ars et scientia est uerorum. Si ergo ponimus alchimiam de genere artium uel scientiarum, necessario ponemus ipsam esse uerorū

ITEM. ipsa enim subalternatur li. meteo. aut li. de mine. proprie et per se, et liber de mine. lib. 1. meteo. et proprie 4. Si igitur scientia mineraliū est uera, ergo & scientia alchimie est uera omnino & eius partes sequentes eam, et sic de omnibus artibus et scientijs. Omnes enim artes & scientiæ subalternatæ quātuncūq; descendētes et infimæ sunt ueræ quia oriuntur ex principijs ueris, ergo & ars alchimie ob hoc est necessario uera. Et si scientia subalternans est uera necessario et subalternatā dicemus ueram, principia enim et priora semper sunt causæ ueritatis, aut falsitatis posteriorū et ortorū à prin

cipijs & non econuerso, nam principia attestantur ortis, & econuerso. Item quorum principia et præmissæ et priora uera sunt, necessario & quæ secundum ordinem consequuntur, & quorum falsa, falsa etc. Principium autem huius artis, scilicet alchimie, uidetur esse intellectus uterque, scilicet speculatiuus primo, & practicus secundo. Pars enim quæ docet modum inuestigandi est speculatiua, sed pars quæ docet quod sit ministrandum naturæ, dicitur practica, seu operatiua, sicut patet ueraciter in scientia medicinæ. ratione autem forma dicitur naturalis, quia sequitur naturam omnino, tam in forma substantiali quàm accidentali, uel in accidentalibus & secundum hoc dicitur ars ministrans naturæ, ergo naturalis & non mechanica, quia non est factiua. nec est de ente rationis, quia non est de ente intellectuall, sed reali sicut ars medicinæ, et uerius scientia secundum Auicem.

C V M igitur ars alchimie, sit sub parte naturalis philosophiæ, cum libro de mineralibus subalterneretur, oportet necessario, quod cernat sibi materiam determinatam. Et quia intentio artis alchimie, est sequi naturam omnino, et per omnia, ut faciat idem aurum quod ipsa, quæ & qualis erit materia apud naturam, erit & necessario apud artem, cum de potentia materiæ determinate extrahatur forma sua, & non de materia aliena, si autem fuerit materia non eadem, sed quodammodo similis secundum genus, ergo & generata non eadem sed similia secundum genus, & non secundum speciem & formam omnino. Cum ergo materia sit una & determinata omnino apud naturam, & non multiplex, ergo necessario illa una determinata materia & eadem erit similiter apud artem alchimie & non multiplex. Hæc autem materia est argentum uiuum, secundum omnes

omnes philosophos tam naturales, quàm alchimistas, ergo
 & apud artem alchimia materia erit similiter argentum
 viuum: Et quia materia non producit se ipsam in esse ad
 generationem, & formam, sed ab agente proprio dirigita-
 tur, & informatur tunc necessario oportet, quòd illud ar-
 gen. vi. quòd est materia dirigatur, digeratur & informe-
 tur à suo agente proprio ad terminu intentum natura, quæ
 est generatio metallorum & auri, & aliorum quorundam
 quæ nunc relinquimus. Hoc autem agens est sulphur sibi in
 proprijs mineris coniunctu, habens illud argentum viuum à
 propria uirtute coagulare & digerere per calorem naturale
 mineralem secundum philosophos naturales. Ita ut in fine di-
 gestionis necessario aliquod metallorum ex eo generetur,
 & ultimo aurum. Videtur ergo necessario, quòd illud idẽ
 agens esse debeat apud artem coniunctum arg. vi. ut diriga-
 tur, digeratur & informet illud argentum viuum, ita ut in fi-
 ne digestionis & complemento generet idem aurum omnia-
 no, sicut facit natura ex eo, necessario ergo oportet, q̃ idem
 ar. vi. et idem sulphur, quod subiicitur operationi natura, sub-
 iiciatur et omnino operationi artis et non aliud, quancũcunq;
 simile uideatur secundum genus & apparentiam, nisi. n. esse
 sent subiecta actibus nostris, impossibilis esset hæc ars omnia-
 no. Veruntamen modus agendi & digerendi & informan-
 di artis est diuersus à naturali, & similiter organum siue
 locus & tempus, sed equipollent ad eundem ultimum finẽ.
 Propterea quòd sicut natura generat aurum ex illa materia,
 sic ars formam auri eliciendo ex illa materia generat, cum
 qua forma vẽ metallum, cum sit sibi materia per conflatio-
 nem conuertitur in purissimum compositum, scilicet aurum,
 omnis enim forma adueniens materie sue disposita, informat

eam necessario, cum actus actiuorum sine in patiente disposito. Qui ergo laborant in mineralibus extraneis, absque intentione naturæ, & in uegetabilibus & partibus suis, & animalibus & partibus suis, & superfluitatibus, in uanum laborant: quia alterant alterationibus uanis & extraneis non disponenibus ad formā, quare non transformant, cū in talibus materiis & agentibus nulla sit habitudo, nec proportio, nec dispositio per esse informans metalla imperfecta forma auri, nisi forte in primam materiam, id est, proximam redigantur. Dicere ergo plures materias posse subyici naturæ, & arti huic, esset quasi entia naturalia dicere, mathematica esse uel econuerso. quod est omnino inconueniens.

Sic ergo patet quod ars ista est naturalis, & quare & quo modo & in principiis naturalibus et efficacibus est imitatrix naturæ, & eius sequela, & ex parte eiusdem materie, & eiusdem formæ omnino tam substantialis, quā accidentalis cuiuscunque modi: propter quod in examinationibus nullum iudicium ignis pertimescit, qualecunque sit illud, sed quiescit in eo & gaudet in ipso sine sui diminutione & mutatione aliqua sicut minerale purissimū & purificatum, quod in experientia uere patet, si enim deficeret in examine alia quo non esset idem cum minerali, propter quod sicut in forma quæ est res diuina non est inuenta Hypocrisis, neque falsitas, neque malitia, sed pura ueritas in iudicio ignis, absque ulla iniquitate, sic in suo composito, cum compositum contrahat suum esse tale à forma sua tali. quare patet, quod sit uera & naturalis & cui subalternetur.

Restat nunc determinare de principiis metallorum. Tam in generali quā in particulari & de eorum generatione & transmutatione ad metalla omnia secundum naturam & de

monstrare quomodo & in quibus ars possit sequi naturam .
 Nam si quis in legendis libris deses extiterit in præparandis
 rebus, promptus esse non poterit: liber nanque librum aperit,
 & sermo sermonem explicat, quia quod in uno est diminut-
 um in alio est completum, non enim poterit in practicam le-
 uiter assuescere, cuius mens in theorica renuit insudare, igno-
 ratis enim principijs contingit & sine necessario ignorare.

DE PRINCIPIIS METALLORVM IN
 generali & de eorum generatione & transmutatione
 adinuicem secundum naturam, & ostendetur
 quomodo & quibus modis ars po-
 test sequi naturam .

VM omnis generatio sit ex conuenienti
 uniuoco, sicut dicit uenerabilis Aristoteles
 septimo metaphysica, & uideamus omnia
 metalla deducta ad speciem per coagulatio-
 nem & per unum modum mixtionis & esse liquabilia &
 coagulabilia & simul miscibilia, & retinentia similiter no-
 men & speciem siue coagulata siue liquata: ideo eorum ma-
 teriam oportet nos ponere unam solam, scilicet humidum
 aqueum, quia non potest unum ex eisdem, & eodem mo-
 do commixtum pluribus secundum speciem differentibus esse
 conueniens. Tale autem humidum semper querit terminu
 alienum non quiescens in termino proprio, quia terminari
 termino alieno essentialiter & primo inest humido aqueo, id
 est, elemento aquæ, taliter autem terminari omnibus inest
 metallis dum liquata sunt ergo &c. Similiter quæcun-
 que d frigido congelantur abundant in sua materia prima

humido aqueo, ut dicitur quarto meteororum, talia autem sunt metalla, & eis similia. Et quia humidum aqueum facile euaporat ab igne, metalla autem suas conseruant humiditates etiam in magnis ignibus, ideo humiditates metallorum non simpliciter aqua, sed ut est passa cum alijs elementis. Vt autem natura aquæ in metallis permaneat cum durabilitate, ideo oportet ut sit viscosa & unctiosa ut possit permanere, ut patet in humido nutritiuo animali. Et quia humidum viscosum uidemus in pluribus inflammabile facile & ab igne non separari donec finiatur, tale autem humidum non reperitur in metallis, ergo non uidetur solum humidum viscosum & unctuosum metallorum esse materiam. Sed ut est passum à terreis partibus.

V N D E notandum quod in generatione metallorum est duplex humiditas, una viscosa extrinseca, quæ non uenit ad unionem totalem cum terrestribus partibus rei, & hæc inflammabilis & sulphurea, & alia est humiditas viscosa intrinseca, & hæc una & similis est per totum cum partibus terreis & hæc non est inflammabilis sed incombustibilis, quia in suis partibus terreis tenuissimis adæquata & commixta est mixtione forti taliter, ut minimum unius sit idem factum cum minimo alterius, & unius plurimum cum plurimo alterius, & facta sunt à propria digestionem argentum uiuum. Ideo pars humida non derelinquit partem siccam in igne nec econuerso. Sed aut cum tota sui substantia recedit ab igne, aut cum tota permanet, & hoc facit quod pars humida non adheret tangenti, quia partes terreæ ipsam ligant & temperant æqualiter, pars etiam sicca non terminatur termino proprio, quia partes aqueæ ipsam soluant & æqualiter contemperant, ideo humidum & siccum æquantur in ipso.

EST ergo materia metallorum omnium prima, humidum viscosum, incombustibile, subtile, incorporatum terrestri subtili, equaliter & fortiter commixto per minima, in cauernis terræ mineralibus. Materia autem proxima eorum est argentum uiuum generatum ex illorum forti commixtione.

Sed cum materia non producit se ipsam in esse. Ideo sagax & sapientissima natura adiunxit sibi agens proprium, scilicet sulphur, ut ipsam digerendo & coquendo in metalli formam conuertat. Est enim sulphur quadam pinguedo terræ in mineris proprijs generata per temperatam decoctionem & inspissata & indurata, & habet sulphur se ad argētum uiuum sicut masculus ad foeminam & sicut proprium agens ad propriam materiam. Et quoddam sulphur est liquabile de sui natura, & quoddam non ideo quæcunque natura facere uoluit liquabilia, adiunxit eis sulphur liquabile, ut de potentia materiæ extrahat similem liquefactionem. Et hoc fuit causa liquefactionis metallorum in igne & coagulationis ex terra ignem quamuis argentum uiuum de sui natura semper sit liquidum. Quæcunque autem uoluit natura, non liquabilia fieri, adiunxit sulphur non liquabile, tamen coagulatum, ut in marchasita, magnesia, & antimonio, & sulphur in marchasita est non fixum & combustibile, in antimonio autem fixum, & incombustibile. Est ergo materia prima propinqua & proxima & uniuoca metallorum omnium argentum uiuum non in natura sua, sed ut est ab agente proprio, scilicet sulphure liquabili in cauernis terræ mineralibus coagulatum, & cum ipso sulphure commixtum. Ergo materia hæc, aut omnino sibi consimilis, erit materia argenti, si generatio debeat fieri ex conuenienti & proximo. Oportet ergo necessario dicere illa duo simul cōmi-

ita esse principia tam artis quàm naturæ. Quia igitur sic conueniunt in materia proxima & agente & modo mixtionis, ideo habent inter cætera mixta circularem generationem adinuicem, ut dixit Hermes, Rasus & alij philosophi. Sicut enim elementa parum distant à materia sua prima ex qua sunt, & ideo adinuicem circulariter generantur, sic & metalla, sed aliter. Quia generatio metallorum est omnino reciproca & conuersiua propter æqualem quasi suam perfectionem & paruam distantiam à materia sua prima, nec hoc magis ordinatur ad istud quàm econuerso. In metallis autem secus est, quia omnia de se sunt imperfecta præter solum aurum, scilicet in aliquo gradu imperfectionis: & ordinantur omnia ad aurum solum, sicut ad finem ultimum, ideo non reuertuntur postquam facta sunt aurum. Signum autem transmutationis eorum à natura in aurum est mixtio eorum in una minera & successiua mutatio. Si enim essent perfecta & completa ad naturam unam & completionem unam determinatam, scilicet ad illam in qua sunt, tunc proculdubio non essent conuertibilia ad aliam, nisi prius reducerentur in non metallum. Cum igitur primo & ultimo retineant nomen metalli, non egent nisi forma, qua nominentur nomine alterius metalli, scilicet auri, & hanc formam nouam & ultimam dat natura in mineris absque liquefactione, & ars extra mineras cum liquefactione. Ex dictis nunc, & prius patet, quod natura duplicem modum assumit in generatione auri, unum per se & primo, scilicet quia generat aurum in mineris proprijs & ex suis principijs. Alium per se, sed non primo, scilicet quia primo generat aliquod metallorum imperfectorum ex eisdem principijs in sua minera, & conuertit ultimo ipsum in aurum.

Sequitur ergo ars naturam in generatione auri secundo mundo, scilicet quia generat ex imperfectis metallis aurum sicut facit natura . Primo autem modo impossibile est artem sequi naturam &c.

NOTANDVM circa illam literam , ex dictis ergo nunc &c. Quòd secundum philosophum nono metaphysicæ , quòd plures possunt esse materia eiusdem , scilicet mediata & immediata . Et sic duobus modis fit aliquid ex aliquo , scilicet mediate & immediate , ueruntamen oportet quòd materia mediata ueniat ultimo ad immediatam . Vnde dicit ibi quòd ad identitatem rerum producendarum requiritur identitas agentis & materiae , quia si materiae sint diuersa inter se necessario res quæ producuntur erunt diuersæ . Ideo ad habendum perfectam notitiã cuiuscunque rei , oportet assignare causas eius omnes proximas¹, & cognoscere . Cum igitur in arte alchimie sit eadem materia tã mediata quàm immediata , sicut apud naturam & reducat mediatam , ad immediatam , sicut facit natura , & sit idem , scilicet secundum eandem intencionem agens , quæ est expoliatio argenti uiui totalis , post decoctionem completam , à sulphure corruptæ , quòd ipsum decoxi sicut facit natura , & sit eadem forma , scilicet sulphur intrinsecum argenti uiui , introductũ de potentia materiae , sicut facit natura , quòd sit idem finis , scilicet unio istius formæ cum materia ut fiat aurum , sicut facit natura , cum forma & finis sint idem , tunc necessario idem aurum , erit hoc & istud , quia quorum cause sunt omnino eadem omnes , oportet necessario ipsa esse eadem . Si quis callidus artifex sciret transmutare materias qualescunque extraneas & mediatas , siue sint de numero mineralium aliorum , aut uegetabilium , & plantarum , aut animalium ,

partium, aut superfluitatum, reducere ad materias proximas & immediatas auri, proculdubio posset facere uerum auri. Sed quia hoc est impossibile, ideo talium operatio est inanis, quia non potest fieri generatio nisi ex conuenientibus & proximis & immediatis, ut dictum est. Hoc autem nullo modo potest ars efficere ex illis, etiam si uita eorum perpetuaretur. Et hoc insinuat Geber in fine capituli de medicinis primi ordinis, scilicet quod omnis medicina alterans, aut est ex argenteo uiuo, aut sulphure, aut amborum commixtione, aut ex aliquibus habentibus naturam eorum. Quidam uero plures adinuenerunt medicinas. Sed unam ex duobus necessario exuenire contingit, quia aut ex eisdem, aut eandem naturam habentibus, illos medicinam creare necesse est: aut medicinam component, quæ ei quod non est æquipollet cum alteratione sua, & quæ nec mundo prodest, nec mundi partibus, donec motor in sublimi naturæ mobili quicuerit incorruptus. Et capitulo de procreatione magnesiæ, tutiæ, & marachasitæ, ostendens, quod sint composita ex sulphure & argenteo uiuo, propter alterationem in colore auri uel argentei quam faciunt in corporibus dicit. Quæcunque enim alterantur, uel per argenti uiui uirtutem uel sulphuris, aut horum similium necesse est alterari, quoniam hæc sola communicant ad ipsa corpora in natura &c. Et quanta differentia est ultimæ dispositionis metallorum imperfectorum quando funt à natura in mineris aurum per se, sed non primo modo, ad dispositionem ultimam auri, quando fit à natura primo, tanta similiter est differentia ultimæ dispositionis naturæ utriusque modi auri secundum artem. Sed est eadem penitus cum naturali quæ est per se non primo. Ultima enim dispositio secundum naturam utriusque modi nihil aliud est, quam ex

poliatio argenti uiui per digestionem completam omnino a sulphure corrumpente, quod ipsum decoxit & in eodem instanti informat illud argentum uiuum forma auri . Et quia ars eodem modo operatur in expoliatione ista, tam in generando lapidem philosophicum, quam in perficiendo metallo & complendo cum ipso . Ideo ultima dispositio cum informatione secundum naturam utriusque modi, quam secundum artem, est penitus eadem . Modus autem expoliandi quamuis diuersus sit, tamen non diuersificat rem in forma, quia modus rei non est idem quod ipsa res . Quia si natura non transmutaret ipsa metalla imperfecta in aurum, forte quod ars non posset peruenire ad illud & sic ars uana esset uel noua . Talis est generatio sanguinis in corpore humano quia generatur per se & primo, & generatur etiam ex phlegmate per se sed non primo, cum phlegma sit sanguis indigestus & uia media ad sanguinem .

Hic ponitur solutio rationis 18 & 19 .

M P L I V S dicimus quod sicut impossibile est q
A natura sequatur artem in generatione lapidis alchimici quia cum ipsum in argenti uiui similitudinem generasset perficere non potuisset cum elementa coniungere nesciuisset . Ita econuerso est, impossibile enim est ut ars sequatur naturam in generatione auri, aliquo illorum modorum penitus . Et hoc dico quantum ad dispositiones preedentes & habilitantes ad ultimam dispositionem, quamuis ultima sit eadem penitus . Et sic eandem ultimam dispositionem uel consimilem dat ars & natura, sed aliter dispositiones preedentes hac ultimam, sunt enim diuersae in arte & in na

tura. Et sic patet solutio 18. rationis, & nisi natura haberet hunc modum generandi aurum ut dictum est, ratio hæc quasi esset insolubilis propter generationem formarum. Et quia ars faceret, quod natura non posset, nec uere posset solui nisi cum exemplis atramentorum. Similiter patet solutio rationis 19. quia generatio cuiuslibet auri secundum naturam, & huius auri secundum artem est eadem omnino, quæ generatio est in expoliatione sulphuris agentis & dirigentis & inquinantis omne metallum, generatio enim fit in fine actionis nouæ formæ, scilicet auri, secundum dispositionem & legem datam à natura. Dispositiones autem præcedentes hanc ultimam quamuis sint diuersæ in arte & in natura, non impediunt generationem eandem & formam, ita quod quæuis sit generatio quodammodo æquiuoca quantum ad dispositiones præcedentes & habilitantes, tamen uniuoca est in fine. Et per hunc modum omnis generatio æquiuoca reducitur ad uniuocam si generet eandem formam, ut patet in nono metaphysicæ, Similiter & de corruptione dicendum est. Et ideo si aliquis per aliam medicinam, siue per aliud elixir sciret sic metalla expoliare, generaret uerum aurum.

SED impossibile est quod hoc fieri possit, nisi per hunc lapidem ut tota alchimia clamat, unde philosophus secundo physicorum dicit, non fiunt autem omnia ex unoquoque semine sed ex tali, & undecimo de animalibus dicit, Non erit autem ex quolibet semine quodlibet, sed istud erit ex semine isto & hoc ex hoc. In uanum ergo laborant in alio quam in argento uiuo cum sulphure, sicut natura docuit.

VBI notandum quod sulphur occultum in argento uiuo est dans formam auri, sed per uirtutem caloris auri minera sulphuris extrinseci, ergo quodcumque aliud metallorum

colore aureo , cum tutia , aut sulphure extrinseco , aut cro-
co ferri , aut chalcátho , aut quibuscunque alijs , siue simplici
ter , siue commixte , sophisticè colorant , & non dant formam
auri .

E T nota ibi . Sed impossibile est &c. Alia enim nō sunt
de iniectione naturæ in generatione auri . propterea in mineris
auri & metallorum nil eorum reperitur , & ideo quia tale
aurum est sophisticum semper inficitur ab aere & igne igni-
tionis & pulveribus corrosivis quibus fit cementum , aut si
sustineat omnia hæc & cementum sicut istud quō fecit iam
quidam ut audivimus , de argenteo reducto ad pondus auri ,
dicimus quod non habet molliem ad malleum & flexionem ,
nec ignitionem auri , nec fusionem , nec sonum mutum auri ,
sed erit ut argenti . Nec bibit argentum mixtum facile ut au-
rum . Nec possunt cum eo deaurari metalla ut audivimus
ab illis . Ex quibus patet quod cementum non est ultimum
examen auri , sicut communiter aliqui existimant . Nō omne er-
go istud quod alterat metalla imperfecta in simili colore , si-
mili colori auri est potens facere aurum . Sed quod post ultima
operationes transmutat , unde Geber in capitulo de ponē-
tibus artem in aluminibus & salibus & corporibus & gem-
mis , dicit . Possibile tamen est in ijs omnibus alterationem alia
quam inueniri . Sed remota est valde & maxime laboriosa .
Et in eodem capitulo de ijs qui ponunt artem in uegetabilibus , dicit . Qui autem in uegetabilibus eam ponunt , sed nā
in eis , quoniā potius deficient à labore quā laboratum per-
fici sit possibile . Cum igitur lapis philosophorum post habita-
tas alterationes transmutet , ipse solus faciet aurum , & hoc
est rationale , unde philosophus decimoquarto dicit . Omnia
irrationabilia repugnant sibi ipsis & rationalibus . Et 10.

D E G E N E R A T I O N E

ethicorum dicite , omnia uera uero consonant , falsum autem uero dissonat, uerum autem & ens, & unum, & bonum & pulchrum cōuertuntur . Vnde quarto metaphysicæ per locū a contrarijs , falsum, & multiplex, & non ens , & malum, & turpe , adinuicem conuertuntur.

De principijs metallorum inspeciali, & de eorum generatione secundum intentionem naturæ . Et de signis generationis , ostendens quomodo ars debet eodem modo sequi naturam in similibus signis, & similibus principijs in generatione lapidis philosophorum .

IN quo toto naturæ secretum inseritur .

ICEMVS denuo , quòd quandocunque in aliquo uno inueniuntur duo composita ad constitutionem illius , & unum illorum componentium inuenitur sine alio , necesse est et reliquum componens sine reliquo inueniri . Sicut probat philosophus octauo physicorum , quæ mouentur & mouent, in quibus quia motum inuenitur sine mouente , oportuit etiam quòd mouens absque moto resperiretur . Ex quo patet quòd si à tali composito, unum componentium separaretur , necessarium est , quòd reliquum de reliquo si separaretur, separaretur seorsum . Quia igitur , natura ad generationem metallorum omnium , pro principijs recipit argentum uiuum cum sulphure mixtum ; & generata simul in mineris eorum , cum bona digestionem & liquefactionem metallicam suauem, absque strepitu & stridore sine collecta, fi de credimus & experti fuimus . Et non recipit argentum ui-

uum vulgi nec sulphur eius sicut ostendit Geber capitulo de principijs naturalibus huius magisterij . Et ipsa simul suavisime sublimando & conuoluendo & lauando decoquit & digerit , & in fine actionis elicit & seperat per se argentum uiuum.ergo & sulphur remanebit separatum per se , & sicut tunc natura in instanti perficit & informat istud argentum uiuum forma auri in quo argento uiuo tota naturae intentio per se fuit . Sic & sulphur seorsum sine aliquo regimine derelinquit . Et ideo natura post completam actionem absque sulphure ipsum fixerat & perficit , ex cuius remanentia ante completam decoctionem ab auri substantia & forma degenerat , & fit aliud metallum , aut istud ex eis commixtum ut supra diximus . Patet ergo quæ sit materia metallorum apud naturam, & quid agens & quis finis in agendo . Quia igitur ars hæc in mineris metallorum non reperit aliquid , quod sit in natura argenti uiui,nec aliquid quod sit in natura sulphuris . Sed aliquid ex his generatum aut commixtum & in naturam terræ redactum . Et inuenit illorum mineras simplices separatas abinuicem & à metallis . Ideo ars sequens naturam recipit eandem materiam,ut natura commixtam de minera propria siue omnino similem in mineris proprijs existentem , & est ex eisdem principijs composita penitus sicut materia minere metallica cū liquefactione suauis, absque strepitu & stridore , quam natura de se ulterius non transmutat , nec ad generationem metalli nec alterius rei , unde dixit Auienna.inueni tantæ adhaerentiæ liquefactionem & de inde similitudinē mineritatis , et in hac materia nullā naturā relinquit artem sibi heredem.

Sicut ergo natura in fine suæ actionis separat argentum uiuum per se , & ipsum informat in instanti forma auri & operi suo finem imponit , sicut

cætera agentia naturalia & sulphur remanet relictum scorum postquam peregit totum opus naturæ. Sic & ars in sua operatione omnino habere debet. Cum igitur artifex in magisterio decoctionis uiderit argentum uiuum de comixto separatam, ergo sulphur, quod decoxit est etiam sulphur separatam. Hoc enim est completa & finalis decoctionis sicut natura nos docuit. ergo necessario cogitur artifex, ut informet illud argentum uiuum forma lapidis philosophorum & operi finem imponat sicut facit natura, omnis enim materia recipit formam suo tempore prout est capax formæ & non prius, nec posterius.

Nota quia hic totum naturæ & artis secretum inferitur.

O T A circa illam literam præcedentem. Sicut ergo
N natura in fine etc. Notandum quod omne, quod terminatur, aut terminatur termino proprio, ut est corpus terrestre siccum, lapis, lignum &c. Quia seruant figuras suas stando in terminis propriis, aut terminantur termino alieno, ut corpora aquea humida sicut aqua & oleum, quia non seruant figuras suas sed recipiunt alienas ratione diuersi corporis continentis, ut probatur 4. meteororum. Propterea omne liquabile, cum liquatur terminatur termino alieno, quia partes aquosæ tunc uincunt, cum autem coagulantur, terminantur termino proprio, propter partes terrestres uincentes tunc, quia fit conuersio elementorum de contrario ad contrarium.

Nota de argenteo uiuo &c.

C V M ergo argentum uiuum oritur in magisterio, tunc terminatur termino alieno propter partes aquosas tunc uin-

centes. & si uelimus ipsum retinere, oportet necessario ut faciamus ipsum terminari termino proprio, ergo oportet nos coagulare ipsum cum suis partibus terrestribus nō cum aliis, ut sint uincentes aquosas.

Nota de conuersione elementorum.

E T tunc fit conuersio elementorum de contrario ad contrariū, ex aqua enim tunc fit terra ex aere ignis, sue enim partes terrestres nihil aliud sunt, quā aurum occultum philosophorum, siue corpus, siue fermentum, aut uenenum. Similiter cum digestio fuerit completa, patet illud per digestum completum. quia omne sulphur superfluum & corumpens est separatū, tūc debet imponi finis operi necessario.

Nota de sulphure superfluo etc.

S U L P H U R enim superfluum erat duplex in principio digestionis scilicet subtilissimū, igneum & comburens & per euaporationem in sublimatione est diuisum & separatū. Aliud uero grossum terreum & feculentum, separatū in fundo uasis, super quam fecem stat substantia munda, equalis & temperata uolare uolens. Nam sicut in digestionē melli & sanguinis separatur superfluitas una subtilis et ignea, & alia terrestris, & quod remanet in medio est mundum, equale & temperatum: sic in hoc opere, & omnis superfluitas est contraria ei cuius est superfluitas, quare eget diuisione & separatione. hoc autem facit digestio siue decoctio, mensurata per artem, tunc enim debet retineri uolans, & termino proprio terminari, quod tunc terminabatur termino alieno. Quod si hoc signum artifex non perpendat, uacuum a proposito & in desperatione sicut si non decoquatur complete, quousque fiat separatio argenti uini a sulphure, opus remanet imperfectum & diminutum. Sicut reman-

nent imperfecta metalla in comparatione ad aurum : Et hoc est argentum uiuum philosophorum , quod habetur solum de corporibus liquefactis & de sulphure & arsenico &c. Hoc est quod recipit coniunctionem cum uitro , id est , corpore suo , siue fermento , siue ueneno uel sale . hoc est , quod bibit uitrum sicut sitiens aquam frigidam ualde , hoc est , quod coniungitur Soli & Lunæ , hoc est , electrum natura . Et hoc est spiritus qui dicitur seruus fugitiuus , de quo dicit in lumine minime luminum expositor , beatus qui hunc seruum humilem coapat , quia eius natura ad omnia se inclinat , cum totius nature sit ultimum , hoc est , lac uirginis . Non illud quod dicitur , de liturgirio & alchemine nisi analogice . hoc est , illud separatum a suo corpore , & coniunctum est suo corpori , de quo omnia mirabilia philosophis & poetæ & reliqui contine runt . Et hoc credimus esse absconditum & miraculū totius artis . Ex quibus liquide innotescit , quod sit expoliatio argenti uiui a sulphure , de qua dicit Geber , capitulo de coagulatione argenti uiui , seu Mercurij . Cum igitur sulphuris proprietas sit cum argento uiuo , rubrum uel citrinum secundum mensuram sue quantitatis creare colorem , eius ablationis proprietas erit argēto uiuo albedinem dare per ignem . Ex quo patet quod color qui apparet in fine completa decoctionis est albedo , quia cum tunc oriatur , argentum uiuum purissimum cum suo sulphure decoctum & ab ipso omnino expoliatum , ergo oportet quod color sit candidus , una de dixit Rasis in lumine luminum huius nouissima signa candor & christallina serenitas monstrat . Et Miluescendus . Nota quod omnibus attente peractis & perceptis si albatorem tamen ignoras , speratam amittis læticiam , & Liliū . spiritus & anima , non uiuentur uero modo nisi in albo colore

lore. Idem totius operis initium & fundamentum est albedo. Item in turba philosophorum. Sciatis firmissime, quod si parum auri in confectiōe ponatur, exiet tinctura patens candida. Et Rasis in lumine luminum. Rubescere namque candelam signat. Rosinus. recta huius operis emendatio est albedo.

CIRCA istam literam. Ex quibus liquide &c.

Notandum quod albedinis proprium est ab omnibus alijs coloribus facile immutari & uinci per eorum compositionem. Sed tamen magis & minus, ita ut parua quantitas cuiuscunque coloris magnam partem immutet albi & nō econuerso, cum in albo sit quedam puritas & simplicitas quæ non sustinet alterius commixtionem, ut patet apud pictores & tingentes lanam & sericum. Est enim albedo elementū et fundamentum omnium colorum. Similiter in saporibus hoc patet, quoniam sapor insipidus cum sit simplex ut est in aqua, recipit immutationem omnium aliorum saporum & non econuerso secundum modum dictum. Similiter in odoribus hoc patet sicut in aere & similibus. In metallis autem solis & eorum principis est secus, quia modica quantitas argenti uiui dealbat multam quantitatem auri & æris & non econuerso, cum ex eis sit amalgama, ita ut in manifesto ostendant albedinem, argenti uiui in actu & in oculo seruent citrinitatem & rubedinem. Sulphur autē quia non seruat colorem suum, nec aliud cui miscetur seruare permittit, propter suam adustionem relinquimus.

Nota digestionem argenti uiui.

CVM igitur per digestionem alchimicam ex principijs metallorum orietur argentum uiuum, apparebit albedo mæra & sincera, ac simplex in actu & manifesto & tunc debemus esse rati & firmi quod sub illa albedine est citrinitas

DE GENERATIONE

auri et rubedo in occulto ut dicitur in turba philosophorum , quia, donec uincit argentum uiuum , apparet albedo simplex, cum autem uincitur apparebit citrinitas & rubedo. uincit autem dum fluxibile est , uincitur autem quando coagulatur . Coagulatur enim ab eo quod est in seipso ad perfectionem et non ab alio, hoc autem est sulphur diuinum, quod est in ipso quod est album in actu propter potentiam & uirtutem argenti uiui dominantem & superantem tunc in colore, & est rubrum in potentia propinquissima quæ cum actu fiet semper dominabitur , & hæc est de natura solis & forma solis, & cor eius & flos auri, & arbor aurea, & aurum philosophorum , & est aqua sicca lapidea, & puluis siccus, & ignis & terra, & lapis rubeus , & secretum secretorum secundum omnes philosophos. Sed argentum uiuum est de natura lune, & spiritus lune, & aqua humida, & puluis humidus & aer & anima & lapis albus , & aquila uolans et lac uirginis , mulier superba . Cum autem istæ duæ aque coniunguntur, coagulantur in albo colore , & fit electrum proprie qui est lapis commixtus ex auro & argento , cuius color est argenteus & albissimus tanquam nix, & tunc fit partus uirginis & identitas generantis & generati secundum antiquos, & hæc est confectio alchimie , ex similibus & contrariis, & in hoc fit pax & concordia elementorum , & perpetuitas scilicet in albo colore .

Nota duo secreta & quomodo ars est
sublimior ipsa natura .

E X quibus dictis duo secreta reuelantur nobis in arte ista . Primum est modus operandi . Secundum est materia circa quam quæ adeo secreta , quam

uis satis exposita sint, attamen dicimus de primo, quod uolentes sequi naturam, omnino in generatione coloris auri actu sensibilis & imponere tunc finem errant. Sed oportet quod in colore albo componant rubeum, & appareat actu totum album, propterea duo magisteria siue duæ decoctiones diuerse sunt necessariae in hac arte. In natura uero una sola. unde dixit Geber in prooemio. Scias fili quod in hoc errant artifices, quia naturam in omnibus proprietatum differentiis actionis, imitari desiderant, de secundo iterum dicimus, quod cum præter animam humanam, omnis forma alia cuiuscunque rei tam animalis quam uegetabilis et mineralis introducatur ab intrinseco de potentia materie. Sola autem anima humana ab extrinseco & primo motore detur, hinc est quod uolentes reliquis metallis dare formam auri, oportet necessario, ipsam dare ab intrinseco & de potentia materie illius circa quam operatur natura, si debet uere imitari naturam, tunc enim erit generatio ex conuenienti & proximo. Quia igitur natura recipit pro materia quod dictum est, ergo ars coacta erit recipere istud idem, propter quod uidemus quod argentum uiuum uelgi cum conueniat omnino cum illo argenteo uiuo philosopharum uniri & permisceri cum auro, unde philosophus quarto meteororum. Et quia argentum uiuum cum corporibus metallicis commiscetur, iam est de illorum substantia &c. Reticuit autem de sulphure quia non sic uidetur de substantia illorum. Cui igitur metallorum magis commiscetur sulphur, magis participabit naturam sulphuris: et cui magis argentum uiuum, magis participabit naturam argenti uiui. Sed cum sulphur nullo modo permisceatur auro, ergo solum argentum uiuum erit tota materia auri, cum hæc duo sola sint elementa ductibilia. Cum igitur lapis

aura. Et sic patet solutio 13. rationis, & nisi natura haberet hunc modum generandi aurum ut dictum est, ratio hæc quasi esset insolubilis propter generationem formarum. Et quia ars faceret, quod natura non posset, nec uere posset solui nisi cum exemplis atramentorum. Similiter patet solutio rationis 19. quia generatio cuiuslibet auri secundum naturam, & huius auri secundum artem est eadem omnino, quæ generatio est in expoliatione sulphuris agentis & dirigentis & inquinantis omne metallum, generatio enim fit in fine actionis nouæ formæ, scilicet auri, secundum dispositionem & legem datam à natura. Dispositiones autem præcedentes hanc ultimam quamuis sint diuersæ in arte & in natura, non impediunt generationem eandem & formam, ita quod quāuis sit generatio quodammodo æquiuocā quantum ad dispositiones præcedentes & habilitantes, tamen uniuocā est in fine. Et per hunc modum omnis generatio æquiuocā reducitur ad uniuocā si generet eandem formam, ut patet in nono metaphysicæ. Similiter & de corruptione dicendum est. Et ideo si aliquis per aliam medicinam, siue per aliud elixir sciret sic metalla expoliare, generaret uerum aurum.

SED impossibile est quod hoc fieri possit, nisi per hunc lapidem ut tota alchimia clamat, unde philosophus secundo physicorum dicit, non sunt autem omnia ex unoquoque semine sed ex tali, & undecimo de animalibus dicit, Non erit autem ex quolibet semine quodlibet, sed istud erit ex semine isto & hoc ex hoc. In unum ergo laborant in alio quam in argento uiuo cum sulphure, sicut natura docuit.

VBI notandum quod sulphur occultum in argento uiuo est dans formam auri, sed per uirtutem caloris auri mineralis & sulphuris extrinseci, ergo quodcumque aliud metallorum

colore aureo , cum tutia , aut sulphure extrinseco , aut cro-
co ferri , aut chalcátho , aut quibuscunque alijs , siue simplici-
ter siue commixte , sophisticè colorant , & non dant formam
auri .

ET nota ibi . Sed impossibile est &c. Alia enim nõ sunt
de intèctione nature in generatione auri . propterea in mineris
auri & metallorum nil eorum reperitur , & ideo quia tale
aurum est sophisticum semper inficitur ab aere & igne igni-
tionis & pulveribus corrosivis quibus fit cementum , aut si
sustineat omnia hæc & cementum sicut istud quò fecit iam
quidam ut audiimus , de argento reducto ad pondus auri ,
dicimus quòd non habet molliciem ad malleum & flexionem ,
nec ignitionem auri , nec fusionem , nec sonum mutum auri ,
sed erit ut argenti . Nec bibit argentum vinum facile ut au-
rum . Nec possunt cum eo deaurari metalla ut audiimus
ab illis . Ex quibus patet quòd cementum non est ultimum
examen auri , sicut comuniter aliqui existimant . Nõ omne er-
go istud quod alterat metalla imperfecta in simili colore , si-
mili colori auri est potens facere aurum . Sed quod post ultima
mas operationes transmutat , unde Geber in capitulo de ponē-
tibus artem in aluminibus & salibus & corporibus & gem-
mis , dicit . Possibile tamen est in ijs omnibus alterationem alia
quam inueniri . Sed remota est ualde & maxime laboriosa .
Et in eodem capitulo de ijs qui ponunt artem in uegetabili-
bus , dicit . Qui autem in uegetabilibus eam ponunt , sed nõ
in eis , quoniã potius deficient à labore quàm laboratum pers-
fici sit possibile . Cum igitur lapis philosophorum post habita-
tas alterationes transmutet , ipse solus faciet aurum , & hoc
est rationale , unde philosophus decimoquarto dicit . Omnia
irrationabilia repugnant sibi ipsis & rationabilibus . Et 10.

D E G E N E R A T I O N E

ethicorum dicite , omnia uera uero consonant , falsum autem uero dissonat, uerum autem & ens, & unum, & bonum & pulchrum cōuertuntur . Vnde quarto metaphysicæ per locū a contrarijs , falsum, & multiplex, & non ens , & malum, & turpe , adinuicem conuertuntur.

De principijs metallorum inspeciali, & de eorum generatione secundum intentionem naturæ . Et de signis generationis , ostendens quomodo ars debet eodem modo sequi naturam in similibus signis, & similibus principijs in generatione lapidis philosophorum .

IN quo toto naturæ secretum inseritur .

ICEMVS denuo , quòd quandocunque in aliquo uno inueniuntur duo composita ad constitutionem illius , & unum illorum componentium inuenitur sine alio , necesse est et reliquum componens sine reliquo inueniri . Sicut probat philosophus octauo physicorum , quæ mouentur & mouent, in quibus quia motum inuenitur sine mouente , oportuit etiam quòd mouens absque moto resperiretur . Ex quo patet quòd si a tali composito, unum componentium separaretur , necessarium est , quòd reliquum de reliquo si separaretur, separaretur seorsum . Quia igitur , natura ad generationem metallorum omnium , pro principijs recipit argentum uiuum cum sulphure mixtum ; & generata simul in mineris eorum , cum bona digestionem & liquefactionem metallicam suauem, absque strepitu & stridore sint collecta, si de credimus & experti fuimus . Et non recipit argentum ui-

uum vulgi nec sulphur eius sicut ostendit Geber capitulo de principijs naturalibus huius magisterij . Et ipsa simul suavis sine sublimando & conuoluendo & lauando decoquit & digerit , & in fine actionis elicit & seperat per se argentum uiuum . ergo & sulphur remanebit separatum per se , & sicut tunc natura in instanti perficit & informat istud argentum uiuum forma auri in quo argento uiuo tota natura intentio per se fuit . Sic & sulphur seorsum sine aliquo regimine derelinquit . Et ideo natura post completam actionem absque sulphure ipsum fixerat & perficit , ex cuius remanentia ante completam decoctionem ab auri substantia & forma degenerat , & fit aliud metallum , aut istud ex eis commixtum ut supra diximus . Patet ergo quæ sit materia metallorū apud naturam , & quid agens & quis finis in agendo . Quia igitur ars hæc in mineris metallorum non reperit aliquid , quod sit in natura argenti uiui , nec aliquid quod sit in natura sulphuris . Sed aliquid ex ijs generatum aut commixtum & in naturam terræ redactum . Et inuenit illorum mineras simplices separatas abinuicem & a metallis . Ideo ars sequens naturam recipit eandem materiam , ut natura commixtam de minera propria siue omnino similem in mineris proprijs existentem , & est ex eisdem principijs composita penitus sicut materia minere metallica cū liquefactione suaui , absque strepitu & stridore , quam natura de se ulterius non transmutat , nec ad generationem metalli nec alterius rei , unde dixit Auienna . inueni tantæ adhaerentiæ liquefactionem & de inde similitudinē mineritatis , et in hac materia nullā natura reliquit artem sibi heredem . Sicut ergo natura in fine suæ actionis separat argentum uiuum per se , & ipsum informat in instanti forma auri & operi suo finem imponit , sicut

D E G E N E R A T I O N E

cætera agentia naturalia & sulphur remanet relictum seorsum postquam peregit totum opus naturæ . Sic & ars in sua operatione omnino habere debet . Cum igitur artifex in magisterio decoctionis uiderit argentum uiuum de comixto separatum , ergo sulphur , quod decoxit est etiam sulphur separatum . Hoc enim est completa & finalis decoctionis sicut natura nos docuit . ergo necessario cogitur artifex , ut informet illud argentum uiuum forma lapidis philosophorum & operi finem imponat sicut facit natura , omnis enim materia recipit formam suo tempore prout est capax formæ & non prius , nec posterius .

Nota quia hic totum naturæ & artis secretum inseritur .

O T A circa illam literā præcedentem . Sicut ergo
 N natura in fine etc. Notandum q̄ oē, quod terminatur, aut terminatur termino proprio, ut est corpus terrestre siccum, lapis, lignum &c. Quia seruant figuras suas stando in terminis proprijs , aut terminantur termino alieno, ut corpora aquea humida sicut aqua & oleum , quia non seruant figuras suas sed recipiunt alienas ratione diuersi corporis continentis , ut probatur 4. meteororum . Propterea omne liquabile, cū liquatur terminatur termino alieno, quia partes aquosæ tunc uincunt, cum autem coagulantur, terminantur termino proprio , propter partes terrestres uincentes tunc , quia fit conuersio elementorum de contrario ad contrarium .

Nota de argento uiuo &c .

C V M ergo argentum uiuum oritur in magisterio, tunc terminatur termino alieno propter partes aquosas tunc uin-

centes. & si uelimus ipsum retinere, oportet necessario ut faciamus ipsum terminari termino proprio, ergo oportet nos coagulare ipsum cum suis partibus terrestribus nō cum aliis, ut sint uincentes aquosas.

Nota de conuersione elementorum.

E T tunc fit conuersio elementorum de contrario ad contrariū, ex aqua enim tunc fit terra ex aere ignis, sue enim partes terrestres nihil aliud sunt, quā aurum occultum philosophorum, siue corpus, siue fermentum, aut uenenum. Similiter cum digestio fuerit completa, patet illud per digestum completum. quia omne sulphur superfluum & corrūpens est separatū, tūc debet imponi finis operi necessario.

Nota de sulphure superfluo etc.

S V L P H U R enim superfluum erat duplex in principio digestionis scilicet subtilissimū, igneum & comburens & per euaporationem in sublimatione est diuisum & separatū. Aliud uero grossum terreum & feculentum, separatum in fundo uasis, super quam fecem stat substantia munda, equalis & temperata uolare uolens. Nam sicut in digestionem melli & sanguinis separatur superfluitas una subtilis et ignea, & alia terrestris, & quod remanet in medio est mundum, equale & temperatum: sic in hoc opere, & omnis superfluitas est contraria ei cuius est superfluitas, quare eget digestionem & separationem. hoc autem facit digestio siue decoctio, mensurata per artem, tunc enim debet retineri uolans, & termino proprio terminari, quod tunc terminabatur termino alieno. Quod si hoc signum artifex non perpendat, uacuus a proposito & in desperatione sicut si non decoquatur complete, quousque fiat separatio argenti uulgi a sulphure, opus remanet imperfectum & diminutum. Sicut reman-

D E G E N E R A T I O N E

nent imperfecta metalla in comparatione ad aurum . Et hoc est argenteum uiuum philosophorum , quod habetur solum de corporibus liquefactis & de sulphure & arsenico &c. Hoc est quod recipit coniunctionem cum uitro , id est , corpore suo , siue fermento , siue ueneno uel sale . hoc est , quod bibit uitrum sicut sitiens aquam frigidam ualde, hoc est, quod coniungitur Soli & Lunæ , hoc est , electrum natura . Et hoc est spiritus qui dicitur seruus fugitiuus , de quo dicit in lumine luminum expositus , beatus qui hunc seruum humilem coarctat, quia eius natura ad omnia se inclinat, cum totius nature sit ultimum , hoc est , lac uirginis . Non illud quod dicunt , de litargirio & alumine nisi analogice . hoc est , illud separatum a suo corpore , & coniunctum est suo corpori , de quo omnia mirabilia philosophis & poetæ & reliqui continent . Et hoc credimus esse absconditum & miraculum totius artis . Ex quibus liquide innotescit , quod sit expoliatio argenti uiui a sulphure , de qua dicit Geber , capitulo de coagulatione argenti uiui , seu Mercurij . Cum igitur sulphuris proprietas sit cum argento uiuo , rubeum uel citrinum secundum mensuram sue quantitatis creare colorem , eius ablationis proprietas erit argento uiuo albedinem dare per ignem . Ex quo patet quod color qui apparet in fine completa decoctionis est albedo , quia cum tunc oriatur , argentum uiuum purissimum cum suo sulphure decoctum & ab ipso omnino expoliatum , ergo oportet quod color sit candidus , unde dixit Rasius in lumine luminum huius nouissima signa candor & christallina serenitas monstrat . Et Miluescendus . Nota quod omnibus attente peractis & perceptis si albatorem tamen ignoras , speratam amittis lætitiā , & Liliū . spiritus & anima , non uniantur uero modo nisi in albo colore

lore. Idem. totius operis initium & fundamentum est albedo. Item in turba philosophorum . Sciatis firmissime , quòd si parum auri in confectiōe ponatur, exiet tinctura patens candida . Et Rasis in lumine luminum . Rubescere nanque candelam signat . Rosinus. recta huius operis emendatio est albedo.

C I R C A istam literam . Ex quibus liquide &c.

Notandum quòd albedinis proprium est ab omnibus alijs coloribus facile immutari & uinci per eorum compositionem . Sed tamen magis & minus, ita ut parua quantitas cuiuscunque coloris magnam partem immutet albi & nò econuerso , cum in albo sit quedam puritas & simplicitas quæ non sustinet alterius commixtionem, ut patet apud pictores & tingentes lanam & sericum . Est enim albedo elementū et fundamentum omnium colorum . Similiter in saporibus hoc patet , quoniam sapor insipidus cum sit simplex ut est in aqua, recipit imitationem omnium aliorum saporum & non econuerso secundum modum dictum . Similiter in odoribus hoc patet sicut in aere & similibus . In metallis autem solis & eorum principijs est secus, quia modica quantitas argēti uiui dealbat multam quantitatem auri & aeris & non econuerso, cum ex eis sit amalgama , ita ut in manifesto ostendant albedinem , argenti uiui in actu & in oculo seruent citrinitatem & rubedinem . Sulphur autē quia non seruat colorem suum, nec aliud cui miscetur seruare permittit, propter suam adustionem relinquimus .

Nota digestionem argenti uiui .

C V M igitur per digestionem alchimicam ex principijs metallorum oriatur argentum uiuum, apparebit albedo mera & sincera , ac simplex in actu & manifesto & tunc debemus esse rati & firmi quòd sub illa albedine est citrinitas

DE GENERATIONE

auri et rubedo in occulto ut dicitur in turba philosophorum , quia, donec vincit argentum viuum , apparet albedo simplex, cum autem vincitur apparebit citrinitas & rubedo. vincit autem dum fluxibile est , vincitur autem quando coagulatur . Coagulatur enim ab eo quod est in seipso ad perfectionem et non ab alio, hoc autem est sulphur diuinum, quod est in ipso quod est album in actu propter potentiam & uirtutem argenti uiui dominantem & superantem tunc in colore, & est rubeum in potentia propinquissima quæ cum actu fiet semper dominabitur , & hæc est de natura solis & forma solis, & cor eius & flos auri, & arbor aurea, & aurum philosophorum , & est aqua sicca lapidea, & puluis siccus, & ignis & terra, & lapis rubeus , & secretum secretorum secundum omnes philosophos. Sed argentum viuum est de natura lune, & spiritus lune, & aqua humida, & puluis humidus & aer & anima & lapis albus , & aquila uolans et lac uirginis , mulier superba . Cum autem istæ duæ aque coniunguntur, coagulantur in albo colore , & fit electrum proprie qui est lapis commixtus ex auro & argento , cuius color est argenteus & albissimus tanquam nix, & tunc fit partus uirginis & identitas generantis & generati secundum antiquos, & hæc est confectio alchimie , ex similibus & contrariis, & in hoc fit pax & concordia elementorum , & perpetuitas scilicet in albo colore .

Nota duo secreta & quomodo ars est
sublimior ipsa natura .

E X quibus dictis duo secreta reuelantur nobis in arte ista . Primum est modus operandi . Secundum est materia circa quam quæ adeo secreta , quam

uis satis exposita sint, attamen dicimus de primo, quod uolentes sequi naturam, omnino in generatione coloris auri actu sensibilis & imponere tunc finem errant. Sed oportet quod in colore albo componant rubeum, & appareat actu totum album, propterea duo magisteria siue duæ decoctiones diuerse sunt necessariae in hac arte. In natura uero una sola. unde dixit Geber in proœmio. Scias fili quod in hoc errant artifices, quia naturam in omnibus proprietatum differentiis actionis, imitari desiderant, de secundo iterum dicimus, quod cum præter animam humanam, omnis forma alia cuiuscunque rei tam animalis quam uegetabilis et mineralis introducatur ab intrinseco de potentia materiæ. Sola autem anima humana ab extrinseco & primo motore detur, hinc est quod uolentes reliquis metallis dare formam auri, oportet necessario, ipsam dare ab intrinseco & de potentia materiæ illius circa quam operatur natura, si debet uere imitari naturam, tunc enim erit generatio ex conuenienti & proximo. Quia igitur natura recipit pro materia quod dictum est, ergo ars coacta erit recipere istud idem, propter quod uidemus quod argentum uiuum uulgi cum conueniat omnino cum illo argento uiuo philosopharum unari & permisceri cum auro, unde philosophus quarto meteororum. Et quia argentum uiuum cum corporibus metallicis commiscetur, iam est de illorum substantia &c. Reticuit autem de sulphure quia non sic uidetur de substantia illorum. Cui igitur metallorum magis commiscetur sulphur, magis participabit naturam sulphuris: et cui magis argentum uiuum, magis participabit naturam argenti uiui. Sed cum sulphur nullo modo permisceatur auro, ergo solum argentum uiuum erit tota materia auri, cum hæc duo sola sint elementa ductibilia. Cum igitur lapis

DE PRINCIPIIS

philosophorum sit forma auri & debeat metalla reliqua in formare, ergo ex solo argento uiuo ipsum generare est, necesse. Sicut etiam forma alicuius rei est per se nobilior & in sublimiori gradu auro & argento uiuo & sic simpliciter altior & sublimior est artis operatio quàm naturæ. Et hæc forma fuit illa quæ induxit philosophos antiquos ponere formas à materijs separatas & dari ab extrinseco. Sicut ponit philosophus quarto metaphysicæ, accusans Platonicos. Forma. n. quæ est eiusdem naturæ cum materia semper datur ab intrinseco quæ autem diuersæ naturæ ab extrinseco ut intellectus.

Nota quod de forma & materia fit compositum,
quæ materia est argentum uiuum & imperfecta
metalla, compositum autem
est aurum.

NOTA quod in istius operis fine reperitur, aliquid quod est sicut forma per se, & cum alia sibi coniunguntur fit compositum, quod quidem est forma auri ueraciter. Et ideo informat metalla imperfecta forma auri & est forma uere separata à tali materia perfectibili, tamen hæc forma est fundata in materia cum ipsa sit corpulenta. Sed sicut forma sola nihil ualet, quia suas uirtutes & operationes manifestare non potest nisi coniungatur materie ut fiat compositum, quæ materia est argentum uiuum & imperfecta metalla, compositum autem est aurum. & hoc modo aurum nobilius est lapide.

EX dictis ergo liquidissime patet, quod semper superius dictum est. scilicet quod sit solus unus lapis tam ad album. quàm ad rubrum, omnia metalla perficiens in au-

rum, ut tota alchimia clamat, nam cum forma omniū indiduiduorum eiusdem speciei sit tantum unica in specie, ita oportet quòd forma omnis auri sit tantum unica, quia igitur omnia imperfecta metalla debēt fieri aurū per alchimia, ergo per unam formam solam, ergo per unum lapidem solum, omnis igitur alia forma est inutilis & sophistica.

Amplius notandum quòd in mineris argenti uiui, nunquam reperitur sulphur nec econuerso: propter quod natura nunquam in aliquod aliud transmutat eum quoniam separatio agentis & patientis facit necessario, ut non fiat actio & passio, ergo nec generatio. Ars autem ipsa coniungens generat usifur, aut aliud, in mineris etiam metallorum non reperitur argentum uiuum, nec sulphur in sua natura. Sed quoddam tertium ex ip̄s ambobus commixtum & digestum, obtinens naturas uirtutes & proprietates ipsorum, ut ex eo possit generari unumquodq; metallorum secundum ipsius compositionis diuersitatem & digestionis & loci. Quicumque ergo ignorat radices minerarum, & simplices & compositas, ignorat radices & principia naturæ, ergo & artis, non igitur adhareat huic arti, nisi eam primitus inuestiget. Et hoc nouit Auicenna in sua epistola capitulo de medicina sumpta ex animalibus, comparans operationem artis figuratiuæ ad operationē naturæ dicens. Et inuenimus aquam animalium, hoc est, sicut argentum uiuum, quod est in mineralibus, & olim ipsius, hoc sit sulphur & arsenicum, quod est in mineralibus: & calcem eius. hæc sicut calx quæ est in mineralibus, & elixir aggregatum ex eis, quod est sicut elixir, quod est ex mineralibus, tamen hoc est largius & melius & abundantius operis & sublimius &c.

Epilogat & concludit, quæ dixit & quare philosophus negauerit hanc artem, & quando postmodum confessus est eam.

ATIONEM autem nunc assignare uolentes
r cur ipsam alchimiam prius negauerit, ut multis uisum est, ipsum sic dixisse in fine quarti metæteororum dicamus primo, enucleando illam literam, uidelicet: Et hæc forma fuit illa quæ induxit philosophos antiquos ponere formas à materijs separatas.

VBI nota quòd accusantur hic Platonici & Pythagorici & eorum sequaces per aliquos modernos, quòd ipsi posuerint ideas, id est, formas separatas à materijs uelut si in ære per manerent & dari ab extrinseco & secundum meritum dispositionis materiæ, ideæ illæ infundunt formas, ideo diuersitas dispositionis materiæ exigit diuersitatem formæ. informantur: ergo materiæ & perficiuntur secundum suæ dispositionis diuersitatem hanc autem opinionem improbare nititur philosophus octauo metaphysicæ. Sed sciendum quòd Plato in suis dictis quasi semper fuit mysticus & figuratiuus, ita quòd sensus uerborum est alius à figura & significatione & sic etiam fuerunt alij philosophi huius artis, in istius enim operis fine inuenitur aliquid quòd est sicut forma per se, ut hic dicitur & cum coniungitur fit compositum &c. quod quidē est forma auri uerax, licet talis forma sic fundata in materia cum ipsa sit corpulenta. ad aliud ergo refertur intentio Aristotelis & ad aliud intentio Platonis & aliorum. Et ideo Aristoteles præcauens sibi de reprehensionibus, quas fecit contra Platonem & alios antiquos, dixit tertio metaphysicæ,

quod reprehendit eos secundum litteram et sonum litteræ: nūquam autem uoluit eos reprehendere secundum sensum mysticum & occultum & analogum, neque potuit. Sed quia in senectute hoc archanum ei innotuit, eorum intentiones tunc laudauit, & eorum dicta approbauit. Qui autem querit scire ueritatem alicuius rei particularis, non ponat eam uniuersalē, ne defraudetur & sit proteruus et seipsum decipiat: sed conformet mentem suam illi rei, eo modo quo se habet res illa: sic enim fiet inquisitio ueritatis. Vnde Aristoteles cū iuuenis & sicut uniuersalis esset & nondum expertus, sed sola ratione motus probauit hanc artem non esse ueram, quā tamen postea approbauit sicut antiqui philosophi & experti, scientes hoc tam ratione diuina, quā experientia humana certa &c. In speculatiuis enim solis magis discernimus ueritatem in uniuersalibus quā in singularibus, ut est ex primo posteriorum. In operabilibus autem e conuerso. unde dicitur primo Politicorum: Considerantes particulariter, magis ueritatem discernunt: uniuersaliter enim dicentes solum, se ipsos decipiunt. Cum igitur hæc scientia sit operatiua & singularis habita cognitione uniuersalium suorum, oportet deuenire ad singularia in operatione, & tunc discernere ueritatem & iudicare, & non prius iudicare enim in operabilibus secundum uniuersalia & errare contingit. secundum particularia autem non. unde dicitur sexto ethicorum. singulare est prudentia quæ sunt cognita experientia. Et quia prudentia non est in iuuentute, ut dicitur sexto ethicorum, sed in senectute, cum ipsa in longa experientia uersetur temporis, ideo etiam philosophus cum iuuenis & sicut uniuersalis esset intentus in inquisitione philosophiæ & cognitione experientia carens huius artis, sola ratione motus hanc artem

DE GEN. METALL.

esse ueram opinatiue negat . Antiqui autem philosophi & experti scientes hoc tam ratione diuina quàm experientia certa , sententiauerunt & iudicauerunt hanc artem penitus esse ueram & sequentem naturam , unde philosophus effectus senex eam subtilissime inquisiuit , & per antiquorum dicta & ipsam cum ratione possibili perpendit ueram , & ipsam experientia habuit & oculis uidit & manibus tetigit &c. & ideo scripsit eam Alexandro regi discipulo suo in suo libro de secretis secretorum capitulo de lapidibus preciosis , eodem modo quo antiqui philosophi alij scripserunt , sed occulto , figurato & uelato sermone , immo totus ille liber est uelatus & mysticus . quare pareret &c .

SECVVNTVR RATIONES PRINCIPA

les probantes artem alchimie esse ueram aliter
quàm supra, & quòd aurum lapidis est
purius & perfectius ipso
naturali.

ED OPORTET antequam has ra-
tiones aggrediamur, ut queratur primo

S & determinetur utrum aurum & argen-
tum, quæ sunt per lapidem philosophorū,
sint eiusdem perfectionis cum illis, quæ sunt

ab ipsa natura: uel alterius sint perfectionis. Ad quod
respondetur breuiter, quod aurum siue argentum, quæ fi-
unt per lapidem, sunt puriora, meliora & perfectiora ipsis
mineralibus. Et rō est, quoniā aurū alchimicum est omni sul-
phurea superfuitate mundatum. minerale autem quodcunque
sit istud habet sulphuris alicuius adhærentis commixtionem,
& hæc causa est, denigrat enim, quare sulphur ingreditur
& adurit ipsum & ob hoc in igne minuitur. Cum autem
illud sulphur per ingenium artis aufertur, remanet purū,
simile quasi auro, & de cætero non minuitur, cum sulphur
adurens non ingreditur in ipsum, aurum autem alchimicum
est æquale minerali, quod iam ad ultimam perfectionem
deuenit, ut est aurum obrizon. i. abradians, scilicet purissi-
mum. Dixi autem, quòd iam ad ultimam perfectionem de-
uenit, propter aurum ab illius colore remissum, hoc enim
tale & si habeat formam perfectam auri, tamen accidentia
sequentia formam, ut color totalis non sunt, omnino com-
pleta in ipso, & quia natura in illo perfecto posuit ultimos
terminos, seu gradus perfectionis, ultra quos non potest esse

transitus : ideo similiter ars ultra transcendere non conetur, cum sit impossibile, est ergo utrumque æque perfectum, quamvis possit ars suum colorare eodem colore magis intenso quàm natura suum & minus sicut uult. Sed quia hoc esset deviare à recto tramite naturæ & intentione ipsius perfectæ & non est simile operi naturæ, ideo ars colorat in gradu naturæ. Cognoscere igitur oportet hæc duo principia in natura, scilicet materiam determinatam propinquam & præcisum modum agendi qui ex intentione naturæ consistit, in illa materia, dirigit & extollit artem, ut consequatur omnino naturam & hoc proprie in liquabilibus mineralibus, ut dictum est, ignorans ergo principia naturæ non adhæreat huic arti, quoniam potius erit sophista quàm alchimista. hoc idem ait Geber in principio summæ suæ. Scias fili quod qui principia naturalia in se ipso ignorauerit &c.

NUNC ad rationes principales accedamus & ad eius confirmationes ad ostendendum artem alchimie esse ueram & prima ratio talis est.

OMNE indigestum ordinatum ad digestionem, & omne impurum habile ad purificationem potest complete digeri & depurari, sed metallorum imperfectorum quedam sunt indigesta & impura, ut Iupiter & Saturnus & quedam impura tantum, ut Venus & Mars, & sunt habilia ad digestionem & purificationem completam, ergo ipsa possunt, digeri & purificari complete, sed complete digestum & purificatum est esse aurum & argentum & proprie aurum ergo ipsa possunt conueri in aurum & argentum. Maior patet per philosophum, quarto meteororū, capitulo de digestionem, opesi & ephesi, qui dicit quod cum indigestionem patiuntur, scilicet Molensim, quæ contrariatur ephesi &

scatesin, quæ contrariatur optesi, est ex indigestione caloris : & si calor digestivus sufficiens exhibeatur, coquuntur & digeruntur complete. Finis enim digestionis est natura, ut ibi dicitur, id est generatio formæ in materia, ut in fine digestionis. Et cum in omni digestionem sit aliqua superfluitas, oportet quod per digestionem fiat separatio eius : quia calor homogenea congregat, & segregat etherogenea, ut ibidem dicitur & secundo de generatione & corruptione. calor etiâ digerens res indigestas, generat speciem novam propter quod dicit philosophus quarto meteororum, quod simplex generatio & simplex permutatio harum virtutum, scilicet calidi & frigidi est opus digestionis, & generant, cum sunt una centia materiam, id est humidum & siccum. Calor etiam exterior equipollet naturali iuvando ipsum, ut complete digeratur & citius & melius. unde dicit philosophus quarto meteororum. Quandocunque enim digeritur materia completur & fit, & principium completionis à calore, proprio accidit, quamvis per aliquod extrinsecorū adminiculantiū cōpleatur, quemadmodum cibus partim digeritur per balnea & per alia similia, & principium est caliditas quæ in ipso est &c. Et dicit Avic. cap. de signis cōplexionū, quod cum calor naturalis fuerit debilis, sumendo res exteriores calefacientes iuvant ambo se invicē in calefaciendo, propter quod videmus in maturatione fructuum quod deficiente calore exteriori, scilicet solis non maturantur fructus. Minor patet etiam, quia digestio & indigestio in metallis est optesis & scatesis, ut dicitur quarto meteororum capitulo de corporibus mineralibus. Optesin autem passum est aurum solum ex completa actione caloris. Reliqua autem metalla scatesin ex indigentia caloris non digerentis & non depurantis com-

R^ATIONES ARTIS

plete, ita quoddam etiam argentum quoddam scatesim passum est in cōparatione ad aurū: Optesin aut passum est aurum. Notandum quodd digestio epsefis & oppositum eius molensis dicitur elixatio & fit à calido & humido extrahendo de materia quæ digeritur, multum de humido naturali. Cum autem non completur hæc digestio dicitur Molensis. Sed digestio optesin, & eius oppositum, quæ est scatesis, dicitur assatio, & fit à calido & sicco cum consumatione humidi naturalis materiæ quæ digeritur, propter quod assa sunt humidiora humiditate naturali elixis, ut probatur quarto meteororum. Attende secundum Albertum Magnum quodd alterius est modi euaporatio humidi in elixis, & alterius in assatis. Cuius ratio, quia spiritu calido existente in aqua calida circumstante, aliquod elixabile, attrahit ad se humidum illius elixabilis, quod humidum in elixabili libenter exit, quoniam inuenit suum simile in circumstantijs humorositate. Oppositum est de humido assabili, quia inuenit siccum oppositum cum calore circumstante ipsum & sic remanet in profundo assabilis humiditas naturalis. Quodd si assatio rigida et aspera, seu fortis esset, humiditatem naturalem dissiparet citro &c. Si igitur calor digestionis optesin complete exhibeatur eis per artem, ut iuuat naturalem calorem digesta & depurata complete erunt, ergo erunt aurum. Sed talis calor potest sic exhiberi, immo & locus etiam secundum philosophum, ibidem qui dicit sic. Et nihil differt siue in organis naturalibus siue etiam artificialibus. si autem propter eandem nimirum causam uniuersa erunt &c. Et post dicit. Optesin ergo & epsefis fiunt quidem arte etc. Sic igitur fit generatio metalli noui ex alio metallo, & transformatio per digestionem completam in organo artificiali.

Quia quod incipit generare per digestionem debet complere istud per digestionem, quia idem agens disponit ad formam & dat formam. hoc autem est natura siue sola siue auxiliata per artem. Non autem est necesse quòd in eodem loco, & maxime in mineralibus liquabilibus ut patuit. Nonne uidemus plumbum & aurum & metalla omnia generari in mineris à natura ex suis principijs quæ sunt sulphur & argentum uiuum? Sed necesse est primo congelationem istorum principiorum adinuicem fieri ad generationem omnium metallorum taliter, ut fiat ex eis quædam natura media, quæ sit sicut uia & trāsitus à mollicie argenti uiui ad duriciem metallorum malleabilem. Hæc autem media natura sic coagulata & non depurata est, ex qua propter diuersam digestionem & diuersam habitudinem & proportionem miscibilium in quanto, quali, loco, & tempore, generatur omne metallum diuersum propter finem diuersum, qui fines omnes ordinantur & terminantur ad unum in natura scilicet ad aurum. Ars ergo uolens sequi naturam ad talem finem inquit, & inuenit hæc principia congelata à natura in hac naturam mediam: & non depuratam, & conatur digere & depurare talem materiam cum calore ignis ut ex ea eliciat formam auri, cum qua omnia metalla imperfecta perficiat in aurum, cum ordinata sint à natura ad hunc finem. Et sicut differunt forma quam generat ars à composto quod generat natura, quamuis ad unum finem ultimum ordinentur. Sic conueniens uidetur ut regimen artis differat à regimine naturæ, non in materia, sed in digestionem in calore, & loco & tempore, & habitudine & proportionem miscibilium, uidetur ergo quòd digestio & locus & ortus generationis metallorum, id est, formæ metallorum sci-

R A T I O N E S A R T I S

licet auri tum alijs circumstantijs sit penitus possibilis apud artem . si igitur digestio quem admodum dictum est , & locus siue organum artificiale , equipollet naturali , ergo necessario quo ad locum & digestionem ars alchimiae est possibilis . Et cum digestio compleatur à calore naturali intrinseco, et calor extrinsecus equipollet naturali iuuando ipsum, ergo calor exterior in alchimia iuuabit naturalem ut complete digerat metalla quæ indigesta sunt , ergo ars est possibilis . Et quia philosophus secundo cœli & mundi dicit .

Oportet igitur qui uult inquirere rem & de ea perscrutari ne contradicat sibi contradictione sana conuenienti aptationi rei quæsitæ. & potest hoc facere quando inquit & scit omnes differentias illius generis &c. Vt si de metallis imperfectis quærat, dicentes si imperfecta possumus perficere insequendo naturam utrum econuerso perfecta possumus facere imperfecta, & uidetur quod sic . Nam si possumus formare res perfectas multo magis imperfectas maxime eiusdem generis , præsertim cum sint uia & semita & medium ad perfecta & non possit fieri transitus de extremo ad extremum nisi per medium . Dicitur cum ars non intendit , nec possit generare aliquod metallorum de nouo omnino , sed solùm imperfecta perficere ministrando naturæ incongruum. & irrationale uidetur ut perfecta niteretur imperfectare , quia neque natura hoc facit in suis mineris . Similiter nec unum imperfectum in aliud imperfectum , quia natura non facit hoc (nisi forte Saturnum in Iouem) quod tamen ignotum est , quia imperfecta sunt in uia & semita ad perfectionem & non econuerso , absque transitu aliquorum imperfectorum ad aliquod imperfectum primo . Item natura generat aurum quandoque ex suis principijs absque transitu per dispositio-

nes & semitas alicuius alterius metallorum. Similiter generat idem aurum per dispositiones & semitas alicuius illorū, tamen non uidetur mihi quod ars possit sequi naturam realiter, scilicet quod generet elixir tale quod conuertat metallum aliquod in æs, aut Saturnum, aut Iouem, uel Martem, nisi secundum similitudinem quandam, quia non credo quod possit occultare in argento uiuo sulphur taliter & tantum ad suum elixir componendum, quod talis conuersio permutatio fiat. Immiscere etiam partem sulphuris determinatam in eis, scilicet imperfectis, ita determinatam et tamen diuersam in quantitate & qualitate penitus ignoramus, sed non miscere absolute. Quamuis Geber dicit capitulo de sublimatione Mercurij et capitulo de coagulatione quod accidit illa fieri per non rectam depurationem arg. ui. a sulphure. hoc autem usque nunc ignoro. Sed quia expoliatio arg. ui. a sulphure sibi commixto quod ipsum decoxit taliter est possibilis ita ut remaneat argentum uiuum purum solū mortificatum. Ideo possibile est ut imitetur naturam in generando a, & b. Et quod Geber dicit: quod accidit illa imperfecta fieri propterea etiam dico quod hoc est casualiter nobis ignorantibus, & non secundum nostram uoluntatem &c. Et sic patet quod perfecta imperfecti non possunt.

ET si dicatur nūc, Confitemur satis q̄ per suum elixir, debes transmutare imperfecta ad perfecta sufficiēter digesta in multo tempore uel in pauco, quoniam omnis digestio requirit sibi tempus sufficiens, sed quando ueniunt ad projectionem eius super imperfecta liquefacta ut perficiantur. cū hæc digestio digerens complete imperfecta fiat in momento aut in parua hora ualde, non uidetur quod sit tempus sufficiens talis digestionis complete imperfectorum, quare tam

R A T I O N E S A R T I S

lis transmutatio nulla erit , sed erit forte alteratio similis ei .
 Et nos respondemus quòd digestio solius auri & elixir est cò-
 pleta , aliorum autem metallorum incòpleta & imperfecta ,
 in diuersis gradibus imperfectionis , & tamen digestio auri
 à digestionem elixir , differt ualde , quoniam digestio auri est
 sicut compositi sufficiens sibi soli , propter quod si cum alia
 quo indigestorum commisceatur in còsolatione non potest di-
 gerere istud , nec de sua digestionem sibi conferre , ut trans-
 formeret illud in aurum , sed digestio elixir est sicut formæ ,
 & non solum sibi soli sufficiens , sed exuberans , ut diffundi
 di , extendi & multiplicari possit , per alia propterea
 quod si cum aliquo indigestorum commisceatur in còsolatione
 ne , extendit suam digestionem exuberantem quam habet
 usque ad terminũ certi numeri taliter , ut ex ambobus fiat
 unum compositum , scilicet aurum , sicut ex materia & for-
 ma in momento uel parua hora ualde , non tamen in tali
 proiectione fit digestio in momento , sed in sufficienti tempo-
 re iam facta est in ipso elixir , quando ingeniose ad ignem
 decoquebatur , propter quod digestio exuberans seu abundans
 dans ipsius elixir , & indigestio imperfectorum quæ dicun-
 tur semidigesta habent proportionem adinuicem in certis
 numeris , & ponderibus , quibus obseruatis fit aurum pu-
 rissimum in momento . Si enim de imperfectis deberet ex-
 trahi forma sua , scilicet auri , egerent digestionem omnino in
 tempore sufficienti , sed hoc non est sic , immo forma diges-
 ta , ut dictum est , associatur materiæ , & fit aurum pu-
 rissimum , & ideo aurum alchimicum non plus habet de
 potentia transmutandi , nec minus nisi sicut minerale , cum
 sint comparia .

E T si de argento uiuo obijciatur , quòd non sit semidige-
 gestum

gestum ut illa alia, sed omnino crudum & indigestum, quomodo ergo in tali momento perficietur ut illa? dicimus quod tota perfectio consistit in solo argento uiuo, ut inde terminatione, ostendetur expresse, quare cum imperfecta perficiuntur, expoliantur à sulphure corrumpente, & solum argentum uiuum ipsorum perficitur in aurum, in ipso momento, quare cum eorum argentum uiuum sic expoliatur, sit eiusdem naturæ cum isto & econuerso, & eodem momento recipiunt digestionem & perfectionem equaliter, quia diffunditur & multiplicatur, per ipsum elixir, quod perficit & complet ea in eodem momento uel tempore equaliter. Confirmatur sic. cognoscere causam materialē propinquam & determinatam, & modum agendi qui ex intentione naturæ consistit, est totalis causa imitandi naturā, ut faciamus eadem mineralia liquabilia, penitus ut natura. Hoc patet per philosophum quarto meteororū in exemplo de atramentis ubi ostenditur quod ars potest imitari naturam, sic proportionaliter, quia in auro & argento quæ sunt liquabilia, sicut & atramenta & homogenea per totum magis cognoscimus materiam determinatam propinquam, scilicet argentum uiuum cum sulphure congelatum, & modum agendi qui ex intentione naturæ consistit, quia cum calore suauissimo digerit & suauiter decoquit arg. ui. cum sulphure sibi commixto, & in fine motus separas de commixto sulphur & hoc proprie in auro, ergo similiter erit possibile ut imitemur naturam in generatione auri & argenti.

NOTA circa litteram istam, & hoc patet per philosophum. Quod uolentes ostendere per simile quod ars potest imitari naturam perficientem metalla imperfecta. Accipimus exemplum philosophi quarto meteororum capitulo

R A T I O N E S A R T I S

de corporibus mineralibus de atramentis, natura enim in mineris atramentorum generat atramenta in quibus est uirtus ferri uel æris innata, & quandoque in mineris illorum per modum stillicidij & gūmositatis, unde dicit ibidem. atramenta conceperunt uim mineralem aliquorum corporum liquabilem, & quod ceperit uim ferream erit rubrum uel croceum ut colcozar, quod autem ceperit, uim æream, erit uiride ut chalcanthum, aliquorum autem corporum nihil. quorum causa, quia aqua mineralis per uenas minerae transiens, dissoluit, digerit & commiscet subtilitatem quādam sulphureitatis eorum cum substantia subtili lapidum minera cum quadam uirtute salsuginosa & aluminosa & fluit & distillat inde paulatim, & ista inuicem per uirtutē miscere, commiscentur, alterantur & digeruntur & se inuicem alterant & alterantur quousque ex ipsis per processum temporis, per coagulationem generetur atramentum in termino motus, quia tota materia compositionis atramentorum est ex substantia tenuissima sulphuris, salis & lapidum cum uirtute aliquorum corporum liquabilem resoluta, ut dicit philosophus. Et dico quod ibi etiam est uirtus aluminosa quæ in sapore manifeste patet cum ibi sit ponticitas. Ars autē cū ipsa sit imitatrix naturæ, ut dicitur secundo physicorum & quarto meteororum. Assumit sibi substantiam æris, uel ferri, & secundum ingenium artis ministrat naturæ, quemadmodum expedit, & facit, ut sulphureitas aluminosa cum rubedine aut uiriditate florescat, post soluit, distillat & congelat & reiterat pluries ingeniose sicut uult, miscendo cum eis quæcumque permiscet natura, ita quod in termino motus generentur eadem atramenta omnino in proprietatibus, passionibus & operationibus &c. sicut in alijs mineralibus atra-

mentis . Testatur autem nobis philosophus , ibidem qui dicit
quod ista duo atramenta, scilicet chalcantum & cholochar.
per artem fieri & componi possunt . Similiter experientia al
chimistarum demonstrat nobis hoc per oculum . Similiter sci
mus quod in partibus Constantinopolis lapides cuiusdam mi
neræ chaicinant , post in aqua solvunt & decoquunt in uasis
donec fiet alumen , quod dicitur alumē de rocha & de alop.
Si igitur ars ministrando natura generat tales res minerales,
quales sola natura in suis mineris omnino in brevi tempore et
in alio loco & præter determinatum modum quantitatis, cō
ponentium & mixtionis & proportionis , quia hæc sunt nota
soli naturæ quæ metitur hæc omnia absque consideratione
artis , & ars cognoscit propinquam materiam , ex qua opera
natur natura & modum agendi . Eodemmodo possibile erit
arti insequendo naturam in generatione auri & argenti ,
quia cognoscit materiam propinquam & modum secundum
quem operatur in ipsis natura . Et si queratur quare in sul
phure & arsenico , cum sint mineralia liquabilia & cognos
cimus materiam , quia sunt pinguedo terræ , non etiam pos
sumus imitari naturam . Respondemus per nunc dicta quia
materiam propinquam & determinatam non cognoscimus,
nec inuenire possumus , nisi in genere & confuse ualde , scilicet
quia sunt pinguedo terræ , & hoc non sufficit arti ,
quia non qualiscunque pinguedo terræ , immo talis pingue
do appropriata & determinata ad hoc et non ad aliud . Mo
dum autem agendi satis cognoscimus et si materiam dictam
reperiremus, utique sciremus ea formare per artem et seque
remur naturam secundum modum generationis atramento
rum sed non metallorum . Est autem potissima causa ut na
tura non possit generare aliquid simile alteri , non reperire

R A T I O N E S A R T I S

materiam similem illi, ut dicit philosophus primo cœli et mûdi, quando dicit cœlum est factum ex tota materia sua, nec est ex se extra se aliquid, & non potest fieri cœlum aliud. Modo dico ad propositum, quid sicut carentia materiæ est potissima causa in aliqua re, ut non generetur alia sibi similis. Ita & inuentio materiæ eiusdem, debet esse potissima causa ut possit generari res alia similis illi, quia si oppositum in opposito & propositum in proposito, ut probatur quarto & sexto topicorum, & sicut est in natura, sic similiter etiam in arte, quia igitur ars reperit illam materiam eandem auri & argenti quæ est omnino materia naturæ, ergo ex parte materiæ ars erit possibilis. Similiter etiam ex parte agentis, ut ostensum est in exemplo atramentorum, quia ars approximat illi materiæ agens naturale, sed aliter quàm natura, quia non ut aurum uel argentum uel aliud metallum generet, sed formam auri uel argenti tantum & sub formam ex illa materia elicit ut in determinatione patebit, ergo alio agente utitur scilicet igne, cum qua forma omnia metalla imperfecta perficit in momento. Et quia eiusdem est cognoscere materiam & formam ut dicitur secundo physicorum & septimo metaphysicæ, neque est sermo propter materiam tantum sed propter formam, ut probatur undecimo de animalibus, quia non est inuenta materia nisi propter formam, tam in artificialibus quàm in naturalibus & ambo propter compositum & compositum propter operationem ut dicitur secundo, colliget. Ideo etiam ad alchimistam pertineat considerare materiam auri & aliorum metallorum, ad eundem etiam spectabit considerare formam ipsorum & cognoscere, quoniam si non cognosceret formam auri sicut & materiam nunquam posset uere sequi naturam, quibus cognitis,

debitus modus agendi in debita materia est totalis causa generandi formam ex illa materia & dicitur solum forma qua coniuncta metallis imperfectis, ut materia, statim fit compositum, id est, aurum. Item confirmatur possibili posito in esse nullum sequitur impossibile. Sed ars alchimie est possibilis, patet sic quia metalla imperfecta & argentum uiuum sunt in potentia propinqua ad aurum & argentum quo ad naturam & in propinquiori quo ad artem, ergo possibile est per artem & per naturam reduci in actum illum, aliter enim esset frustra talis potentia, quod totum declaratur in de terminatione, ubi opera nature in mineralibus & eorum adinueniem transmutationibus occultis, cum instantia uetustate inquiruntur.

Ratio. II.

SECUNDO sic & principaliter, quorumcunque cause propinque sunt similes eadem, & modus mixtionis idem. ipsa sunt uel esse possunt de facili idem. sed metallorum omnium cause propinque sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet per philosophum secundo celi & mundi, qui dicit, quod cause similes eadem sunt similes similibus causatis, & in decimo de animalibus dicit, quaecunque habent easdem causas habent eadem accidentia. Minor patet inducendo per omne genus causarum, materia enim ipsorum est una, scilicet que dicta est, similiter agens est unum, scilicet sulphur, accensum calore suauiter mixtum cum argento uiuo. Similiter forma est una, ad quam ordinantur, scilicet ad formam auri. Similiter finis est unus sicut & forma. Similiter conueniunt in modo mixtionis, propter quod funduntur ad ignem & inuicem permiscuntur sola, & sub mallei percussione, per omnem dimensionem extenduntur, quod est magnum signum

Et probabile quod sint similia Et adinuicē ordinata ad unū finem ultimum antedictum propter marchasita Et sibi similia, quamuis ex eisdem causis proximis sint, tamen quia modus mixtionis est ualde diuersus prædictas nō sustinent passiones, ideo non uidentur ordinata ad finem.

Ratio III.

TERTIO principaliter in ijs quæ habent symbolum Et conuenientiam in materia, facilis est adinuicem permutatio et transitus. Sed metalla sunt huiusmodi, ergo &c. sed conuenientius est, ut imperfecta permutatio fiat ad perfectum quàm econuerso, ergo &c. Maior patet per philosophū secundo de generatione Et corruptione, ubi ostendit, quod elementa quæ tantum in una qualitate contrariantur Et in alia conueniunt, facilius propter symbolum possunt conuertere, quàm quæ in ambabus contrariantur, unde dicitur quod facilius est unum quàm multa transmutare. Et causa transmutationis ipsorum adinuicem est, quia ualde modicum distant à prima materia ex qua generata sunt, cum materia prima recepit dimensionem Et partitionem in ipsa quatuor elementa, unde propinquitas ultima in materia prima, est maxima causa ut una res facile in aliam transmutetur. Minor satis patet quia metalla omnia sunt ex eadem materia prima propinqua quæ est sulphur Et argentum uiuum, propterea sola in conflatione adinuicem commiscētur, unde qualis est proportio Et symbolum elementorum adinuicem propter materiam primam ex qua constant in transmutatione, talis etiam est metallorum, unde dicit Hermes Trimegius, quod generatio Et transmutatio Et conuersio metallorum adinuicem, est sicut elementorum. Similiter locorum propinquitas, in quibus sunt, multum confert, ueruntamen.

hæc similitudo sic differt, quia elementum unum non est ad aliud ordinatum sicut imperfectum ad perfectum, quia unumquodque in sua specie est in ultima perfectione. Ideo non transmutatur unum in aliud, ut perficiatur, sed ut perpetuetur, in mundo generatio & corruptio debita continua & reciproca & similiter mixtorum. Sed secus est de metallis, quia unum solum inter cetera metalla perfectum & cōpletum est, scilicet aurum ad quod omnia alia ordinantur, tanquam ad finem. Si igitur elementa sic adinuicem transmutantur, propter convenientiam & qualitatem & quia parum distant à materia prima ex qua sunt, nec est unum ad aliud ordinatum sicut imperfectum ad perfectum, quāto magis hoc erit in metallis, in quibus est quasi totalis consuetudine? Sic enim conveniunt in materia quod eorum materia est eadem penitus et eodē modo digesta, siue sic maneant siue uersus aurum alterentur quod non est sic in elementis. Et perpenditur hoc uisu, quia in conflatione & ante & post conflationem uidentur similia in sua materia prima & proxima prædicta, ergo ualde conformia & habilia ad ultimam formam, similiter nullum mixtorum est, quod seruet naturam propriam materie sue primæ & propinquæ & accidentia & proprietates ab exordio eius usque ad informationem, qualemcunque, nāsi metalla sola, quod patet in liquefactione. In elementis autem, non sic: Magna enim differentia eorum apparet in uisu, & auditu, & tactu, & gustu, & odoratu: neque ante ipsorum mixtionem adinuicem, nec in mixtione, nec post, neque ante transmutationem ipsorum habent similitudinem illam quam metalla habent, nec illo modo miscentur adinuicem, ideo non debet habere tam bonam transmutationem adinuicem sicut metalla,

R A T I O N E S A R T I S

eorum enim transmutatio est sicut de contrario in contrarium, quia dominatum transfertur in dominans, metallorum autem est sicut imperfecti uersus ad perfectum. Quia ergo ars alchimie habet symbolum, & conuenientiam in metallis addit, & uidit ea transmutari à natura, in suis mineris uersus aurum, & fieri aurum, ideo ars ingeniata est sequi naturam modo mirabili extra mineras, ut ea transmutet in tale durum sicut facit natura sola. Causa autem forte quare ars imitatur naturam & econuerso, uidetur quod sicut natura est opus intelligentie & ab ea dirigitur sicut à cognoscente, sic & ars est opus intellectus & ab eo dirigitur sicut à cognoscente, quare sic agit propter finem, sicut ergo intellectus imitatur intelligentiam & econuerso, sic ars imitatur naturam & econuerso, ita quod ab arte refulget opus intelligentie & influxus & econuerso. In intelligentia enim & mente diuina sunt idee omnium naturalium, in intellectu autem idee omnium artificialium, quare cum intellectus recipiat ab intelligentia de ideis naturalium, & intelligentia ab intellectu, de ideis artificialium secundum quod est possibile sequitur quod ars imitatur naturam & econuerso & quod ars aliqua perficiat quæ non potest natura & econuerso iuuando se.

R a t i o I I I I .

QUARTO arguitur sic, quicquid est in medio motus ad aliquam formam suscipiendam potest duci ad terminum motus nisi impediatur. Sed metalla imperfecta sunt huiusmodi, aurum autem in termino motus, ergo &c. Maior est nota, quia si existens in principio motus est in potentia ad terminum motus: multo magis quando est in medio motus, cum median magis propinquum est extremis, quam extre-

num extremo . Vnde philosophus secundo & octauo metaphysice . Dicit quòd aliquid sit ex aliquo dupliciter, aut tanquam ex medio & imperfecto sit extremum & perfectum, ut ex puero iur ; aut ex uno extremo ad extremum, ut ex aqua aer ; ubi probabitur infra, ubi ostendetur arg. vi. & sulphur esse principia metallorū omnium & existere in principio motus ; aurum autem in termino motus, & reliqua metalla in medio, immo iuxta finem motus .

Ratio V.

QVINTO & ultimo arguitur sic, quicquid uel omne, quod est in potentia ordinaria ad aliquam formam, sicut ad finem potest duci ad finem illum, sed metalla imperfecta sic sunt in comparatione ad aurū, ergo etc.

Maiores est nota, quia ad hoc ut aliqua res recipiat formam oportet quòd sit in potentia ordinaria ad eam, natura enim deducit res de potentia ad actum secundum ordinem, sic & ars. Minor probabitur in determinatione de generatione metallorum etc.

Sufficient ergo nunc hæ rationes, affirmantes artem alchimie esse omnino ueram . Quia hucusque semper fuit consuetudo facere rationes ad hanc artem destruendam, ad construendum autem nemo consuevit, propter difficultatem prout prius uisum est, quam difficultatem aperuimus sufficienter & bene &c. hæc Bonus .

TABVLA EORVM QVAE
SEQVNTVR.

- I. Cap. IN quo queritur ex qua materia sit lapis philosophorum, eandē materiam tractat Arnal. de Villa noua, uide eum & nota notanda. Etiam nota, quia alchimistae uocant lapidem; omne illud, quod non euaporat ab igne, & idem uocant corpus & substantiam. Illud uero, quod euaporat ab igne: & quod dat colorem lapidi, ut sulphur & arg. ui. uocant spiritum & animam.
- II. Cap. IN quo uidetur, an sulphur sit materia lapidis, ut quidam uidetur uelle. Nota ibi responsionem quia subtilis & bona concordans philosophos.
- III. Cap. IN quo uide de elementis lapidis philosophorum & de eorum compositione.
- IIII. Cap. DE fermento & eius conditionibus, proprietatibus & conuersione &c.
- V. Cap. QUID sit theriaca, & quid dicatur uenum in lapide philosophorum.
- VI. Cap. QUID sic, coagulum, quid lac, quid masculus & quid femina in lapide philosophorum.
- VII. Cap. IN quo comparat, generationem auri ex sulphure & argento uiuo, ad generationem fetus ex spermate & sanguine menstruo, et anis ex ouo. Et omnia ibi notanda, & inde de germinatione granorum

frumenti .

VIII. Cap. ET est instantia pulchra & bona de ære et ferro , ex quibus non uidetur posse fieri aurum uel argentum per alchimiam uel lapidē philosophorum . Et soluit . Nota igitur solutionem quia est bona in practica & speculatiua .

SUNT autem hæc prædicta una cum questione superius determinata, fideliter & diligenter excerpta , extracta . et Magistri Boni Lōbardi de Ferrara physici qui tractatus fuit collectus ex concordantijs omnium antiquorum philosophorum & est introductorius ad artem alchimie . Et secus dum eundem uocatur pretiosa margarita nouella.

INQVIT enim magister Bonus , cum autem a principio introitus ad hanc artem incepissemus gustare aliquid , fuit statim nobis uisa facilis, sicut ferè omnibus accidit prima facie, qui intrant ad eam, & dubia ualde pauca et leuia quæ quasi spernebamur, occurrebant nobis . Sed cum ualde uiterius gustaremus percepimus q̄ eramus decepti, & fueramus tanquam pueri lactantes, ignorantes masticationem durarū rerū & difficilium, & non potentes, & sic ut èt iuuenes imprudentes, uolentes ambulare per semitas senum & sapientū credentes scire quod nesciunt, & senes & antiquos reputant ignorare . Conuersi igitur uidimus, quòd oportet senū cōsilio nos penitus adherere & ab eo nō recedere . Et cū inspiceremus eorum dicta , tunc ceperunt emergi dubia plurima & difficilia & obscura quæ quotidie nos molestabant, ad solutiones inueniendas tam speculando quàm practitando . Sic, n. speramus , finē huius artis uerū attingere posse diuina bonitase & clementia præposita & sui gratia reuelante &c.

QV AERITVR EX QVA MATERIA FIT
 lapis philosophorum . Ad uidendum hoc, primo oportet scire materiam metallorum cum suis causis, proprietatibus & passionibus .

C A P . I .

D I C I M V S ergo secundum sententiam quam ponit Geber pollens ingenio mirabili & subtili in summa sua, tractatu de essentia & procreatione metallorum, quod cum metalla materialiter composita sine ex sulphure & argento uiuo quamuis sulphur sit loco agentis, potius quam loco materiae, tunc ex eorum diuersitate adinuicem in eorum commixtione & digestionē, diuersitates plurimas contingere necesse est, haec autem diuersitas potius est ex parte sulphuris, quia reperitur album; liuidum, rubeum, croceum, uiride, nigrum, omne autem argentum uiuum omni argento uiuo est simile quantum est de se, quia semper est album, lucidum, liquidum, non adherens tangenti, grauissimum, nunquam enim repertum est argentum uiuum alterius coloris & conditionis . Si autem metalla reciperent diuersitatem in substantia & colore, ratione argēti uiui in suis mineris, tunc hanc eandem diuersitatem in argento uiuo uulgari fecisset sicut in sulphure uulgari, hoc autem nusquam uisum est . Quia si aliqua terreatas liuida aut nigra in ipso reperiatur, hoc est ex admixtione alicuius substantiae plumbeae aut sibi similis secum commixtae, propterea sophystice quidem argentum uiuum fraudantes decia-

nam partem plumbi ei commiscere quod per expressiones
& ablutiones acres separatur . Potest autem sulphur cū
sit proprium coagulamentum argenti uiui esse diuersi colo-
ris & fixum uel uolatile parum uel multum aut æquale ,
sed argentum uiuum cum semper sit album , & albedo sit
sicut elementum colorum in quo uariantur omnes colores .
Ideo argentum uiuum recipit à sulphure omnem diuersita-
tem colorum , & ex hoc omne metallum diuerso colore co-
loratur , & generantur alia diuersa ut est marchasita, ma-
gnesia , antimonium & rutia , potest similiter argentum
uiuum fixum esse uel uolatile , parum uel multum aut
æquale . Similiter etiam ex parte minera , potest omne di-
uersitas quia munda uel immunda siue corrupta & caloris
exasperantis uel temperati secundum magis & minus . Ex
iis ergo arguimus unumquodque metallorum secundum
adherentiam sulphuris exterioris & argenti uiui ad ipsum
facilem uel difficilem participare parum aut multum de
utriusque illorum substantia, à solum unius ipsorum , quia
uel aliud adheret metallis nisi sulphur uel argentum uiuum
quæ sunt ex ipsis cum sint eiusdem naturæ, nisi forte artifi-
cioso ualde . Dico autem adherentiam quæ est per mixtio-
nem propter conuenientiam in subiecto , quia omnis mixtio
fit ratione similitudinis , quæ acquiritur in digestionem à na-
tura quauis prius fuerint diuersa, propterea metallum cum
metallo , & uicrum cum uitro , & sibi similibus miscetur,
hoc autem , non cum alio nisi forte laboriose . Secundum
hunc ergo gradum iudicandum est in metallis per eorum cū
eis adinuicem mixtionem , de hoc esse plus uel minus , uel
unum solum secundum sensum , cum illa duo sola sint prin-
cipia metallorum. Sunt enim hæc perfecta principia ex quibus

bus sunt hæc , ut dicit philosophus quarto metaphysica, unde idem quarto meteororum in fine capitulo de corporibus mineralibus , dicit sic . Et ideo miscetur argentum uiuum cum istis corporibus quia est de illorum substantia &c. Et reuertitur de sulphure, quia non sic uidetur de illorum substantia.

Nota totum .

DICAMVS ergo quòd sulphur fixum tardat fusionem & liquefactionem in metallis & ipsam impedit , & propterea ubi eius quantitas multum superat quantitatem argenti uiui, quia ergo in ære eius quantitas non superat quantitatem argenti uiui sed quasi æquatur, ideo solum tardat fusionem in eo & quia in ferro quantitas eius multum superat quantitatem argenti uiui & ipsum inquinat, impedit fusionem ferri, ideo ferrum non funditur . Experientia autem hoc nobis demonstrat , quia cum uolumus facere sulphur fixum oportet ut ipsum prius calcinemus, calcinatum autem nullam dat fusionem, ergo ubicunque ponatur illam de se impedit . Sulphur autem non fixum accelerat fusiones cuius signum est, quia arsenicum quod est de natura sulphuris ferrum ignitum fundit , quòd autem arsenicum sit de natura sulphur dicit Geber & alchimistæ omnes . Et experientia etiam hoc demonstrat , quia fossores minerarum examinant argentum & æs ad ignem ut ea purificent ab immunditijs & ascendit tunc fumus sulphureus citrinus in odore sulphuris , quasi si colligatur seorsum & in uasis sublimationis ponatur ascendit & adhæret spondilibus uasis in substantia realgaris & est omnino idem realgar cum eo , quod sit de auri pigmento de sua minera extracto . hanc experientiam manibus proprijs fecimus & oculis nostris uidimus . Quia ergo in ipsa minera inuenitur sic substantia auripigmenti mixta, ideo

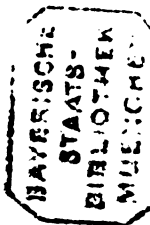
iudicamus ipsum ex hoc et odore & substantia sui habere materiam sulphuris. Et ex prædictis iudicamus in ære esse uerūque sulphur quia funditur sed cum difficultate. Similiter dicimus quod sulphur fixum est causa duriciæ metallorum, sicut patet in ære & ferro. Et est etiam causa fixationis metallorum, ut patet in eisdem. Et etiam causa ignitionis ut patet in eis. Sed sulphur non fixum est causa fusionis sine ignitione & causa molliciei & causa uolandi ab igne sicut patet in Saturno & Ioue. Argentum autem uiuum, siue fixum, siue non fixum est causa metallica fusionis. Sed fixum est causa duriciæ & causa fusionis &c. Et causa ignitionis cum liquefactione, ut patet in ære auro & argenteo, fundere etiam ferrum ratione sui argenti uiui fixi quod habet, sed sulphur fixum quod habet, ipsum ualde superat & impedit. Non fixum autem est causa molliciei & uolatilitatis ab igne & fusionis sine ignitione sicut in Saturno et Ioue. Ista enim ambo corpora semidigesta sunt & per coagulationem modicum remota à natura argenti uiui. Ex quibus patet quod quæcunque corpora, tarde funduntur cito coagulantur, & econuerso.

DE adherentia uero ipsorum ad metalla iudicamus et per sensum. Sulphur enim facile adhæret ferro & aeri comburendo ipsa. Commiscetur autem argento facile, quia habet partes aliquas sulphuris adurentis, id est, non fixi sibi commixtas quæ per artificium facile separantur. Plūbo autem commiscetur facile, quia multas habet partes sulphuris non fixi sibi commixtas. Stanno autem non facile propter multitudinem argenti uiui superantem quantitatem sulphuris, & quia suum sulphur est occultum profundum. Sed auro nullo modo adhæret nec ingreditur ipsum, quia non

conueniunt, sed sunt diuersæ naturæ. Sed argentum uiuum facillime cum auro commiscetur propter similitudinem in substantia, post aurum autem argento, post argentum stagno & plumbo, & hoc propter argentum uiuum indigestum in eis, & ideo tam cito funduntur immo quasi facilius adhæret eis, propter hoc. Post ipsa autem æs, cum difficultate recipit ipsum propter nimium sulphur eius. Vltimo autem ferrum, immo ferro non nisi per artificium adhærebit. Et iterum adhæret plumbo magis propter indigestionem, quàm propter quantitatis multitudinem argenti uiui, habet enim plumbum multum de sulphure sicut in sui resolutione per fumum ostenditur, seu perpenditur. Stagno autem propter utrumque adhæret, scilicet propter indigestionem & propter multitudinem argenti uiui. Sed argento propter multitudinem argenti uiui bene digesti & sui perfectionem. ær autem difficulter propter multitudinem sui sulphuris sordidi & fixi & non fixi. Ferro autem difficillime, scilicet non nisi per artem propter paucitatem argenti uiui & magnam copiam fixi sulphuris & sordidi & terrei. Ideo ferrum (dico terra de minera lapidum) conglutinat duo ferra. candentia per malleationem propter similitudinem. Sed auro secundum totum maxime adhæret, propter maximam copiam argenti uiui, quæ est in ipso & sui ultimam perfectionem & complementum intentum à natura. immo ipsum est totum argentum uiuum absque sulphure extrinseco.

EX habitis ergo expresse collige, quod argentum uiuum fixum fusibile est causa totalis perfectionis & ipsum non fixum est diminuens à perfectione & diminutum. Sulphur autem siue fixum, siue uolatile corruptionis est causa & imperfectionis dum remanet in metallo. Ergo hunc uenerabilem lapidem

pidem ex solo argento uiuo sine alicuius sulphuris extrinseci cōmixtione colligere necesse est. substantia enim auri hoc ad sensum ostendit, quòd nihil in mundo inuentum est amicabilius & similis & mixtibilis & unibilis ei quàm ipsum, tam absque conflatione quàm cum conflatione, propterea dicit Geber capitulo de natura argenti uiui, quod absque ipso nullum metallorum potest deaurari. Sulphur autem in ijs omnibus penitus ab auro est dissimile. Veridice ergo patet quanta conformitas, quanta similitudo, quanta identitas sit argenti uiui ad unumquodque metallorum & econuerso. Et si quis negat hoc indiget sensu uisus, quemadmodum qui negat niuem esse albam. Cum ergo per ingressum & commixtionem huius lapidis cum metallis in conflatione debeant metalla in aurum perfici, expresse patet solum argentum uiuum esse perfectissimum huius operis sine alicuius sulphuris uel alterius rei commixtione. Propter quod dixit Geber capitulo de procreatione auri. Quaecumque igitur alterare uolueris ad exemplum illius altera. Vnde Rasis in 70. præceptis scilicet in libro utilitatis dixit. Mercurius est radix omnis rei & ipsæ solus est preparandus, & erit ex eo tinctura bona & impressio uehemens & fortitudo. Et Alphidius. attende fili mi quòd omne sapientum opus & philosophorum in solo consistit argento uiuo. Et Geber in capitulo de procreatione Veneris. Seudeas igitur in omnibus tuis operibus argentum uiuum in commixtione superare & si solum argentum uiuum perficere poteris perfectionis pretiosissima indagator eris, & eius perfectionis semita, quæ supra opus naturæ uincit letaberis. mundare enim poteris intime ad quod natura, non peruenit &c. Ideo capitulo de principijs magisterij dicit, Consideratio au-

tem rei quæ ultimo perficit est consideratio electionis puræ substantiæ argenti uiui, & est medicina quæ ex illius materia sumpsit originem & ex illa creata est &c. Item capitulo de quinque differentiis perfectionis. Per hoc igitur patet ex quibus medicina elicitur nostra, nam per ea elicitur, quæ maxima corporibus adiunguntur & amicabiliter eisdem adherent alterationia. Ideoque cum in rebus cæteris exquirendis non inuenimus inuentione nostra rem aliam magis quam argentum uiuum naturis corporum amicari in natura sua. Vnde eis miscetur, & postea figitur igne lento per hoc opus nostrum in illo impendentes reperimus ipsum alterationum ueram esse medicinam in complemento cum alteratione uera, & speculiosa non modica &c. Idem sermone uniuersali de medicinis secundi ordinis. Probauimus nam ex nostris sermonibus, sulphur cuiuscunque generis perfectionis esse corruptiuum, argentum quippe uiuum perfectum in opere naturæ, completis regiminibus, igitur & naturam imitantes in quibus est possibile nos sequi operibus, & argentum similiter in huius magisterio uiuum assumimus in cuius perfectionis medicina lunari scilicet & solari &c. Idem in capitulo de procreatione Martis dicit. Laudetur igitur benedictus & gloriosus Deus altissimus qui creauit illud, scilicet argentum uiuum, & dedit ei substantiam, et substantiæ proprietates, quas non contingit ullam ex rebus possidere ut in ipsa possit inueniri hæc perfectio per magisterium aliquod, quod in illo propinqua potentia inuenimus, ipsum enim est quod ignem superat, & ab eo non superatur sed amicabiliter in ipso quiescit gaudens eo &c. Et idem uoluit capitulo de coagulatione Mercurij per præcipitationem. Et quamuis ibi dicat, quod hæc medicina elicitur de corporibus metallis

cis cum suo sulphure & arsenico preparatis & ex alijs. folijs
 similiter sulphure & arsenico, dicimus quòd nullum est, sed
 ipsius uerba ibi & alibi similia iuxta sonum literæ non intel-
 liguntur, quia ibi latet anguis in herba. Vnde dicit ipse ca-
 pitulo ultimo ubi concludit. Et eam similiter occultauimus,
 ubi magis aperte locuti sumus, non tamen sub enigmate, sed
 sub plana sermonis serie &c. Et dicit Morienus, quòd si
 fumus albus non esset, id est, nisi nullatenus aurum purum
 alchimie fieri posset &c. Et ad quid plura de hoc Her-
 mes enim & Senior & Plato & Alexander & quilibet phi-
 losophus in hac arte peritus hoc uelle uidetur. Et sensus uis-
 sus propter eius ultimam amicitiam in mixtione & inuicem
 unionem hoc credere nos inducat. Ex quibus noscitur quòd
 hic lapis unus, omnia metalla perficiendo & ad unum me-
 dium reducendo potest dura mollificare &c.

*Instantia. An sulphur sit pars materialis Auri
 & lapidis philosophorum.*

ED dices ex uerbis tuis sequi uidetur quòd sul-
Sphur possit esse pars materialis auri & lapidis phi-
 losophorum cum argento uiuo, quod negasti, nam
 sulphur mutatur & misceatur facile cum argento uiuo, ergo
 uidetur habere magnam conuenientiam, conformitatem &
 similitudinem cum eo, si igitur argentum uiuum probatur
 esse materia auri & lapidis philosophorum, quia super om-
 nia conformitatem habet cum eo, scilicet auro in mixtione
 ergo similiter & sulphur, cum habeat magnam conformi-
 tatem cum argento uiuo in mixtione, præsertim cum sul-
 phur sit sicut suum coagulum proprium, ut dicit philosophus

N . 4

quarto meteororum . Qui dicit & proprium quidem argenti uiui est quòd coaguletur ex uapore sulphuris , & fortassis hoc modo gelatur ut plumbum &c . Si quis ergo uoluerit coagulare argentum uiuum ut faciat aurum aut lapidem , oportet quòd hoc faciat cū sulphure, ergo sicut mixtione sulphuris coagulatur argentum uiuum , ita ex eius ablatione reddetur currens & fluxibile ut prius , ergo absque commixtione sulphuris cum argento uiuo & eius permanentia cū eo , non poterit generare aurum nec lapis philosophorum . Item cum aurum omne sit citrinum secundum magis & minus & lapis philosophorum rubicundissimus , & tinctura auri detur à sulphure, ut uult philosophus quarto meteororum & Geber , & Rasis , & omnis alchimista , ergo & sulphur necessario erit pars materialis eius, quoniam sulphur est tinctura & colorat argentum uiuum omni colore , quia argentum uiuum est album & non est uisum alterius coloris, ergo eadem causa erit pars materialis lapidis philosophorum . Et nos respondemus ut prius , scilicet quòd solum argentum uiuum est tota causa materialis & tota substantia lapidis philosophorum .

S E D est sciendum quòd argentum uiuum in sui prima creatione habet multas partes terreæ substantiæ sulphureæ albae in actu subtilissima quæ sunt de substantia materiali ipsius sine quibus substantia argenti uiui constare non potest , quæ ipsum naturaliter albo colore colorant , sed in magisterio ipsum albo colore albificant, & rubificant sicut uolumus regendo naturam ipsius . Quòd autem argentum uiuum sit compositum patet per philosophum quarto meteororum . ostendentem compositionem eius qui dicit . argentum uiuum est, ut aqua quæ miscetur cum terra subtili nimium sulphu-

rea mixtione forti donec non quiescat in superficie plana, & hoc est ex siccitate magna terra quæ inest illi, & ideo non adheret tangenti, estq; albedo eius ex claritate illius aquæ & ex albedine illius terræ subtilis &c. Et hoc idem innuit Geber capitulo de natura argenti uiui. Et propter hoc tale sulphur cum conueniat in generatione & communitate quadam cum sulphure extrinseco commiscetur cum argento uiuo & ipsum coagulat, & est utrunque sulphur non fixum, & unumquodque ipsorum coagulat & colorat argentum uiuum. Sed cum argentum uiuum fuerit coagulatum & fixatum cū solo suo sulphure intrinseco et coloratū suo albo colore, uel rubeo in magisterio, tūc sulphur extrinsecū non poterit de cætero in ipsum ingredi & commisceri, quia dissimilia facta sunt. Propterea non ingreditur in aurum, non igitur poterit esse materia uel pars materiæ lapidis, nec ipsum tingens, sicut nec in auro minere.

EX quibus secretum maximum panditur in hac arte, scilicet quodd argentum uiuum non coagulatur, coagulatione quæ fit per mixtionem, nec coloratur nisi cum sulphure, sed cum solo suo sulphure intrinseco ad perfectionem, cum extrinseco uero coagulatur & coloratur ad corruptionem. Quæcunque igitur coagulant argentum uiuum quocunque modo sit, coagulant per uirtutem sulphuris, ut uapor Saturni, atramentum & quæcunque talia, quia non posset esse, & due diuersæ res in substantia eundem effectum & eodem modo in aliud faciant, nisi per aliquid unū idē cōe eis. Dico aut coagulationem quæ est per mixtionem cum permanentia metallicæ fusionis. Propterea si aliqua alia ipsum coagulant siue mineralia siue uegetabilia siue animalia sunt extranea, & aliter coagulant, et colorāt, quia non proprie sed cōiter. Cū igitur

tur sulphur extrinsecum, quamuis sit sicut generans, non possit esse materia, nec pars materiæ auri, neque lapidis philosophorum, concludimus quòd nec aliquid aliud de mundo nisi solum argentum uiuum. Propter quod patet solutio ad obiectum. Oportet ergo quòd per artificium quoddam occultissimum & diuinum ex solo argento uiuo generemus argentum uerum mediante sulphuris actione extrinseci sibi à natura mixti & absque illo sulphure ipsum coagulemus, quoniam generans non potest esse pars materialis generati. Hoc enim tale erit facilis liquefactionis metallica & tenuissimæ in modum causæ & fixæ super pugnam & asperitatem ignis & complebit omne metallum in aurum subito sequendo naturam. Cum enim in se concludat omnes differentias perfectionis absque diminutione & superfluitate, conuertet omnia in unum medium quod est aurum.

Capitulum secundum, in quo probat quòd sulphur solum sit materia lapidis philosophorum & auri secundum antiquos philosophos, & soluit.

AMPLIUS idonee satis hæsitabunt aliqui, transcurrentes libros philosophorum in superficie, scilicet, uidetur quòd magisterium hoc sit totum in solo sulphure. dicit enim Rosinus ad Euthesiam quòd sulphur incombustibile quod aduersus ignem pugnavit est quod querunt philosophi & in fine libri eiusdem dicit. Certum igitur habeas, quòd nulla tinctura sit unquam nisi per aquam sulphuris mundam. Idem in eodem dicit quòd color pretiosus philosophorum exit de sulphure & nunquam potest sulphur quod naturaliter fugit postea fugere. Item Salomon filius

David . prætulit enim Deus omnibus lapidibus sulphur , ideo apud nos prætulit ipsum . Et apud ignaros uile est &c.

Item Geber . capiendo de natura sulphuris per Deum altissimū illud illuminat , omne corpus quoniam est alumen & tinctura &c. Item Bulus in turba philosophorum , aqua munda ex solo est sulphure non tamen ex solo uno sulphure , uerum ex pluribus rebus quæ unum sulphur facta sunt .

Item Anaxagoras in eodem . Scitote quod huius operis perfectio est aqua sulphuris . Item Pythagoras in eodē . Scitote quod nostra compositio nil aliud est quàm aqua sulphuris , et sulphuris munda aqua ex solo est sulphure . Idem in eodem tota operis perfectio fit cum sulphura sulphuribus continentur . Et breuiter omnes philosophi , hoc idem uelle uidentur .

AD hanc questionem ut supra respondemus , scilicet quod in solo argento uiuo . est tota perfectio . Et quia ipsum habes in sua compositione partes sulphureas siccas , ipsum tingentes & colorantes albedine actu & rubedine in potentia . Ideo hoc sulphur est ipsum perficiens & informans . Et quia non potest educere seipsum in esse , ideo natura commiscuit ei sulphur extrinsecum in suis mineris , ut ipsum decoquat & extrahat de potentia in actum . Et ars eodem modo ut natura operatur . Et quia humidum aqueum & siccum terreum sulphureum , penitus in ipso facta sunt idem per omnem modum , ideo aut cum tota substantia in igne permanet , aut cum tota substantia recedit , quia pars unius aliam non derelinquet , ut dicit Geber . Vnde dicit philosophus 4. meteororum materia ductibilium est substantia aquea mixta , cum substantia terrea mixtione forti . Neque potest unum separari ab alio . Et congelatur substantia aquea illius cum frigore . Post actionem caloris in ipsum quæ est optesis &c.

bus sunt hæc, ut dicit philosophus quarto metaphysica, unde idem quarto meteororum in fine capitulo de corporibus mineralibus, dicit sic. Et ideo miscetur argentum uiuum cum istis corporibus quia est de illorum substantia &c. Et reuincit de sulphure, quia non sic uidetur de illorum substantia.

Nota totum.

DICAMVS ergo quòd sulphur fixum tardat fusionem & liquefactionem in metallis & ipsam impedit, & propterea ubi eius quantitas multum superat quantitatem argenti uiui, quia ergo in ære eius quantitas non superat quantitatem argenti uiui sed quasi equatur, ideo solum tardat fusionem in eo & quia in ferro quantitas eius multum superat quantitatem argenti uiui & ipsam inquinat, impedit fusionem ferri, ideo ferrum non funditur. Experientia autem hoc nobis demonstrat, quia cum uolumus facere sulphur fixum oportet ut ipsum prius calcinemus, calcinatum autem nullam dat fusionem, ergo ubicunque ponatur illam de se impedit. Sulphur autem non fixum accelerat fusiones cuius signum est, quia arsenicum quod est de natura sulphuris ferrum ignitum fundit, quòd autem arsenicum sit de natura sulphur dicit Geber & alchimistæ omnes. Et experientia etiam hoc demonstrat, quia fossores minerarum examinant argentum & æs ad ignem ut ea purificent ab immunditijs & ascendit tunc fumus sulphureus citrinus in odore sulphuris, quasi si colligatur seorsum & in uasis sublimationis ponatur ascendit & adhæret spondilibus uasis in substantia realgaris & est omnino idem realgar cum eo, quod sit de auri pigmento de sua minera extracto. hanc experientiam manibus proprijs fecimus & oculis nostris uidimus. Quia ergo in ijs mineris inuenitur sic substantia auripigmenti mixta, ideo

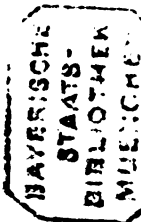
iudicamus ipsum ex hoc et odore & substantia sui habere materiam sulphuris. Et ex predictis iudicamus in ære esse utrumque sulphur quia funditur sed cum difficultate. Similiter dicimus quod sulphur fixum est causa duriciæ metallorum, sicut patet in ære & ferro. Et est etiam causa fixationis metallorum, ut patet in eisdem. Et etiam causa ignitionis ut patet in eis. Sed sulphur non fixum est causa fusionis sine ignitione & causa molliciæ & causa uolandi ab igne sicut patet in Saturno & Ioue. Argentum autem uiuum, siue fixum, siue non fixum est causa metallicæ fusionis. Sed fixum est causa duriciæ & causa fusionis &c. Et causa ignitionis cum liquefactione, ut patet in ære auro & argento, funderetur etiam ferrum ratione sui argenti uiui fixi quod habet, sed sulphur fixum quod habet, ipsum ualde superat & impedit. Non fixum autem est causa molliciæ & uolatilitatis ab igne & fusionis sine ignitione sicut in Saturno et Ioue. Ista enim ambo corpora semidigesta sunt & per coagulationem modicum remota à natura argenti uiui. Ex quibus patet quod quæcunque corpora, tarde funduntur cito coagulantur, & econuerso.

DE adherentia uero ipsorum ad metalla iudicamus esse per sensum. Sulphur enim facile adheret ferro & æri comburendo ipsa. Commiscetur autem argento facile, quia habet partes aliquas sulphuris adurentis, id est, non fixi sibi commixtas quæ per artificium facile separantur. Plumbo autem commiscetur facile, quia multas habet partes sulphuris non fixi sibi commixtas. Stanno autem non facile propter multitudinem argenti uiui superantem quantitatem sulphuris, & quia suum sulphur est occultum profundum. Sed auro nullo modo adheret nec ingreditur ipsum, quia non

conueniunt, sed sunt diuersæ naturæ. Sed argentum uiuum facillime cum auro commiscetur propter similitudinem in substantia, post aurum autem argento, post argentum stagno & plumbo, & hoc propter argentum uiuum indigestum in eis, & ideo tam cito funduntur immo quasi facilius adhæret eis, propter hoc. Post ipsa autem æs, cum difficultate recipit ipsum propter nimium sulphur eius. Vltimo autem ferrum, immo ferro non nisi per artificium adhæret. Et iterum adhæret plumbo magis propter indigestionem, quàm propter quantitatis multitudinem argenti uiui, habet enim plumbum multum de sulphure sicut in sui resolutione per fumum ostenditur, seu perpenditur. Stagno autem propter utrumque adhæret, scilicet propter indigestionem & propter multitudinem argenti uiui. Sed argento propter multitudinem argenti uiui bene digesti & sui perfectionem. ær autem difficiulter propter multitudinem sui sulphuris sordidi & fixi & non fixi. Ferro autem difficillime, scilicet non nisi per artem propter paucitatem argenti uiui & magnam copiam fixi sulphuris & sordidi & terrei. Ideo ferrum (dico terra de minera lapidum) conglutinat duo ferra. candentia per malleationem propter similitudinem. Sed auro secundum totum maxime adhæret, propter maximam copiam argenti uiui, quæ est in ipso & sui ultimam perfectionem & complementum intentum à natura. immo ipsum est totum argentum uiuum absque sulphure extrinseco.

EX habitis ergo expresse collige, quòd argentum uiuum fixum fusibile est causa totalis perfectionis & ipsum non fixum est diminuens à perfectione & diminutum. sulphur aut siue fixum, siue uolatile corruptionis est causa & imperfectionis dum remanet in metallo. Ergo hunc uenerabilem lapidem

pidem ex solo argento uiuo sine alicuius sulphuris extrinseci
 cōmixtione colligere necesse est . substantia enim auri hoc ad
 sensum ostendit , quòd nihil in mundo inuentum est amicabi
 lius & similius & mixtibilius & unibilius ei quàm ipsum ,
 tam absque conflatione quàm cum conflatione , propterea di
 cit Geber capitulo de natura argenti uiui , quod absque ipso
 nullum metallorum potest deaurari . Sulphur autem in ijs
 omnibus penitus ab auro est dissimile . Veridice ergo patet
 quanta conformitas , quanta similitudo , quanta identitas sit
 argenti uiui ad unumquodque metallorum & econuerso .
 Et si quis negat hoc indiget sensu uisus , quemadmodum qui
 negat niuem esse albam . Cum ergo per ingressum &
 commixtionem huius lapidis cum metallis in conflatione
 debeant metalla in aurum perfici , expresse patet solum ar
 gentum uiuum esse perfectiuium huius operis sine alicui
 us sulphuris uel alterius rei commixtione . Propter quod
 dixit Geber capitulo de procreatione auri . Quæcun
 que igitur alterare uolueris ad exemplum illius alte
 ra . Vnde Rasis in 70. præceptis scilicet in libro utilitatis
 dixit . Mercurius est radix omnis rei & ipse solus est præpa
 randus , & erit ex eo tinctura bona & impressio uehemens
 & fortitudo . Et Alhidius . attende fili mi quòd omne sapien
 tum opus & philosophorum in solo consistit argento uiuo .
 Et Geber in capitulo de procreatione Veneris . Studeas igitur
 in omnibus tuis operibus argentum uiuum in commixtione
 superare & si solum argentum uiuum perficere poteris per
 fectionis pretiosissimæ indagator eris , & eius perfectionis
 semita , quæ supra opus naturæ uincit letaberis . mundare
 enim poteris intime ad quod natura , non peruenit &c .
 Ideo capitulo de principijs magisterij dicit . Consideratio au

tem rei quæ ultimo perficit est consideratio electionis puræ
 substantiæ argenti uiui, & est medicina quæ ex illius ma-
 teria sumpsit originem & ex illa creata est &c. Item ca-
 pitulo de quinque differentiis perfectionis. Per hoc igitur pa-
 tet ex quibus medicina elicitur nostra, nam per ea elicitur
 quæ maxima corporibus adiunguntur & amicabiliter eis de-
 adherent alterantia. Ideoque cum in rebus ceteris exquiren-
 dis non inuenimus inuentione nostra rem aliam magis quam
 argentum uiuum naturis corporum amari in natura sua.
 Vnde eis miscetur, & postea figitur igne lento per hoc opus
 nostrum in illo impendentes reperimus ipsum alterationum
 ueram esse medicinam in complemento cum alteratione ue-
 ra, & peculiosa non modica &c. Idem sermone uniuersa-
 li de medicinis secundi ordinis. Probauimus nam ex no-
 stris sermonibus, sulphur cuiuscunque generis perfectionis esse
 corruptituum, argentum quippe uiuum perfectum in ope-
 ra naturæ, completis regiminibus, igitur & naturam imitā-
 tes in quibus est possibile nos sequi operibus, & argentum si-
 militer in huius magisterio uiuum assumimus in cuius perfe-
 ctionis medicina lunari scilicet & solari &c. Idem in ca-
 pitulo de procreatione Martis dicit. Laudetur igitur benedi-
 ctus & gloriosus Deus altissimus qui creauit illud, scilicet
 argentum uiuum, & dedit ei substantiam, et substantiæ proprie-
 rates, quas non contingit ullam ex rebus possidere ut in ipsa
 possit inueniri hæc perfectio per magisterium aliquod, quod
 in illo propinqua potentia inuenimus, ipsum enim est quoddam
 ignem superat, & ab eo non superatur. sed amicabiliter in
 ipso quiescit gaudens eo &c. Et idem uoluit capitulo
 de coagulatione Mercurij per præcipitationem. Et quamuis
 ibi dicat, quod hæc medicina elicitur de corporibus metallis

cis cum suo sulphure & arsenico preparatis & ex alijs. solis similiter sulphure & arsenico, dicimus quòd nullum est, sed ipsius uerba ibi & alibi similia iuxta sonum literæ non intelliguntur, quia ibi latet anguis in herba. Vnde dicit ipse capitulo ultimo ubi concludit. Et eam similiter occultauimus, ubi magis aperte locuti sumus, non tamen sub enigmate, sed sub plana sermonis serie &c. Et dicit Morienus, quòd si fumus albus non esset, id est, nisi nullatenus aurum purum alchimie fieri posset &c. Et ad quid plura de hoc Hermes enim & Senior & Plato & Alexander & quilibet philosophus in hac arte peritus hoc uelle uidetur. Et sensus istius propter eius ultimam amicitiam in mixtione & inuicem unionem hoc credere nos inducat. Ex quibus noscitur quòd hic lapis unus, omnia metalla perficiendo & ad unum medium reducendo potest dura mollificare &c.

Instantia. An sulphur sit pars materialis Auri & lapidis philosophorum.

ED dices ex uerbis tuis sequi uidetur quòd sulphur possit esse pars materialis auri & lapidis philosophorum cum argento uiuo, quod negasti, nam sulphur mueatur & misceatur facile cum argento uiuo, ergo uidetur habere magnam conuenientiam, conformitatem & similitudinem cum eo, si igitur argentum uiuum probatur esse materia auri & lapidis philosophorum, quia super omnia conformitatem habet cum eo, scilicet auro in mixtione ergo similiter & sulphur, cum habeat magnam conformitatem cum argento uiuo in mixtione, præsertim cum sulphur sit sicut suum coagulum proprium, ut dicit philosophus

N 34

quarto meteororum . Qui dicit & proprium quidem argenti uiui est quòd coaguletur ex uapore sulphuris , & fortassis hoc modo gelatur ut plumbum &c . Si quis ergo uoluerit coagulare argentum uiuum ut faciat aurum aut lapidem , oportet quòd hoc faciat cū sulphure , ergo sicut mixtione sulphuris coagulatur argentum uiuum , ita ex eius ablatione reddetur currens & fluxibile ut prius , ergo absque commixtione sulphuris cum argento uiuo & eius permanentia cū eo , non poterit generare aurum nec lapis philosophorum . Item cum aurum omne fit citrinum secundum magis & minus & lapis philosophorum rubicundissimus , & tinctura auri detur à sulphure , ut uult philosophus quarto meteororum & Geber , & Rasis , & omnis alchimista , ergo & sulphur necessario erit pars materialis eius , quoniam sulphur est tinctura & colorat argentum uiuum omni colore , quia argentum uiuum est album & non est uisum alterius coloris , ergo eadem causa erit pars materialis lapidis philosophorum . Et nos respondemus ut prius , scilicet quòd solum argentum uiuum est tota causa materialis & tota substantia lapidis philosophorum .

S E D est sciendum quòd argentum uiuum in sui prima creatione habet multas partes terreae substantiae sulphureae albae in actu subtilissimae quae sunt de substantia materiali ipsius sine quibus substantia argenti uiui constare non potest , quae ipsum naturaliter albo colore colorant , sed in magisterio ipsum albo colore albificant , & rubificant sicut uolumus regendo naturam ipsius . Quòd autem argentum uiuum sit compositum patet per philosophum quarto meteororum . ostendentem compositionem eius qui dicit . argentum uiuum est , ut aqua quae miscetur cum terra subtili nimium sulphure

rea mixtione forti donec non quiescat in superficie plana, & hoc est ex siccitate magna terrea quæ inest illi, & ideo non adheret tangenti, estq; albedo eius ex claritate illius aquæ & ex albedine illius terre subtilis &c. Et hoc idem innuit Geber capitulo de natura argenti uiui. Et propter hoc tale sulphur cum conueniat in generatione & communitate quædam cum sulphure extrinseco commiscetur cum argento uiuo & ipsum coagulat, & est utrumque sulphur non fixum, & unumquodque ipsorum coagulat & colorat argentum uiuum. Sed cum argentum uiuum fuerit coagulatum & fixatum cū solo suo sulphure intrinseco et coloratū suo albo colore, uel rubeo in magisterio, tunc sulphur extrinsecū non poterit de cætero in ipsum ingredi & commisceri, quia dissimilia facta sunt. Propterea non ingreditur in aurum, non igitur poterit esse materia uel pars materiæ lapidis, nec ipsum tingens, sicut, nec in auro minere.

Item quibus sectetum maximum panditur in hac arte, scilicet quod argentum uiuum non coagulatur, coagulatione quæ fit per mixtionem, nec coloratur nisi cum sulphure, sed cum solo suo sulphure intrinseco ad perfectionem, cum extrinseco uero coagulatur & coloratur ad corruptionem. Quæcumque igitur coagulant argentum uiuum quocunque modo sit, coagulant per uirtutem sulphuris, ut uapor Saturni, atramentum & quæcunque talia, quia non possent esse, & due diuersæ res in substantia eundem effectum & eodem modo in aliud faciant, nisi per aliquid unū idē cōe eis. Dico autē coagulationem quæ est per mixtionem cum permanentia metallica fusionis. Propterea si aliqua alia ipsum coagulant siue mineralia siue uegetabilia siue animalia siue extranea, & aliter coagulant, et colorāt, quia non proprie sed cōter. Cū igitur

tur sulphur extrinsecum, quamuis sit sicut generans, non possit esse materia, nec pars materiæ auri, neque lapidis philosophorum, concludimus quòd nec aliquid aliud de mundo nisi solum argentum uiuum. Propter quod patet solutio ad obiectum. Oportet ergo quòd per artificium quoddam occultissimum & diuinum ex solo argento uiuo generemus argentum uerum mediante sulphuris actione extrinseci sibi à natura mixti & absque illo sulphure ipsum coagulemus, quoniam generans non potest esse pars materialis generati. Hoc enim tale erit facilis liquefactionis metallica & tenuissima in modum causæ & fixæ super pugnam & asperitatem ignis & complebit omne metallum in aurum subito sequendo naturam. Cum enim in se concludat omnes differentias perfectionis absque diminutione & superfluitate, conuertet omnia in unum medium quod est aurum.

Capitulum secundum, in quo probat quòd sulphur solum sit materia lapidis philosophorum & auri secundum antiquos philosophos, & soluit.

MPLIUS idonee satis hæsitabunt aliqui, transcurrentes libros philosophorum in superficie, scilicet, uidetur quòd magisterium hoc sit totum in solo sulphure. dicit enim Rosinus ad Euthesiam quòd sulphur incombustibile quod aduersus ignem pugnavit est quod querunt philosophi & in fine libri eiusdem dicit. Certum igitur habeas, quòd nulla tinctura sit unquam nisi per aquam sulphuris mundam. Idem in eodem dicit quòd color pretiosus philosophorum exit de sulphure & nunquam potest sulphur quod naturaliter fugit postea fugere. Item Salomon filius

David : prætulit enim Deus omnibus lapidibus sulphur , ideo apud nos prætulit ipsum. Et apud ignaros uile est &c.

Item Geber capitulo de natura sulphuris per Deum altissimū illud illuminat , omne corpus quoniam est alumen & tinctura &c. Item Bulus in turba philosophorum , aqua munda ex solo est sulphure non tamen ex solo uno sulphure , uerum ex pluribus rebus quæ unum sulphur facta sunt .

Item Anaxagoras in eodem . Scitote quod huius operis perfectio est aqua sulphuris . Item Pythagoras in eodē . Scitote quod nostra compositio nil aliud est quàm aqua sulphuris , et sulphuris munda aqua ex solo est sulphure . Idem in eodem tota operis perfectio fit cum sulphura sulphuribus continentur . Et breuiter omnes philosophi , hoc idem uelle uidentur .

AD hanc questionem ut supra respondemus , scilicet quod in solo argento uiuo est tota perfectio . Et quia ipsum habes in sua compositione partes sulphureas siccas , ipsum tingentes & colorantes albedine actu & rubedine in potentia . Ideo hoc sulphur est ipsum perficiens & informans . Et quia non potest educere seipsum in esse , ideo natura commiscuit ei sulphur extrinsecum in suis mineris , ut ipsum decoquat & extrahat de potentia in actum . Et ars eodem modo ut natura operatur . Et quia humidum aqueum & siccum terreum sulphureum , penitus in ipso facta sunt idem per omnem modum , ideo aut cum tota substantia in igne permanet , aut cum tota substantia recedit , quia pars unius aliam non derelinquet , ut dicit Geber . Vnde dicit philosophus 4. meteororum materia ductibilium est substantia aquea mixta , cum substantia terrea mixtione forti . Neque potest unum separari ab alio . Et congelatur substantia aquea illius cum frigore . Post actionem caloris in ipsum quæ est optesis &c.

Et hoc sulphur occultum fit manifestum in magisterio artis cum maxima sapientia. Sic igitur argentum uiuum, quod secundum se totum ostendebat naturam argenti uiui in manifesto prius, ita quando cum hoc suo sulphure in fine magisterij coagulatum est, cum totum in manifesto ostendat naturam sulphuris, dicitur sulphur. Et hoc est sulphur quod coagulat suum argentum uiuum, quod est ignotum uulgo. De quo dicit Senior. Satis fecerunt sapientes antiqui hominibus quando dixerunt. Sulphur nostrum non est sulphur uulgi, quia sulph. uulgi cōburit cōbustione nigredinis & corruptionis & comburitur. Sed sulphur sapientum comburit, combustionem albedinis & meliorationis &c. Et hoc sulphur est quod albificat & rubificat & coagulat & perficit argentum uiuum in substantiam auri secundum naturam, aut lapidem philosophorum & auri secundum artem.

HOC notandum est quod cum omnis res composita sit ex materia & forma & res habeat esse & denominationem & diffinitionem à forma, ergo quāto res magis habet de forma, tanto magis de entitate, ergo etiam magis de uirtute & operatione, cum ipsa consequenter ad formam. Et cum forma sit in genere qualitatis primo & per se, non autem à quantitate nisi per accidens, quoniam quantitas & passio attribuitur materie. Cum ergo in magno quanto est parum de operatione, ergo parum de uirtute, ergo & parum de entitate, ergo & parum de forma. Et cum in paruo quanto fuerit multum de operatione, ergo plurimum de uirtute, ergo plurimum de entitate, ergo & plurimum de forma. Forma enim recipit extensionem subiecti in quo est & diuisionem. Item dicitur in libro de causis propositione decimasextima, quod omnis uirtus unita est fortior quā uirtus multa

placata . Si ergo ita est , dicimus quòd sulphur rubeum lumi-
nosum occultum in argento uiuo cum sit forma auri est tin-
gens & transformans omne genus metallorum in aurum .
Propter quòd talis tinctura potius attribuitur qualitati sul-
phuris , scilicet formæ , quam quantitati . Propterea eius ru-
bedo intensa trahit ad nigredinem , scilicet ad colorem he-
patis uel aloes , ut dicitur libro trium uerborum . Ideo quã-
titas magis sulphuris non est tingens aurum , neque elixir si-
cut illud modicum , quod est forma . siue qualitas argenti ui-
ui in quo est . Cum ergo una pars ipsius informet & tingat
mille partes cuiuslibet metalli in aurum secundum philosophos ,
ergo oportet quòd habeat multum de uirtute , ergo multum
de entitate , ergo multum de forma & hoc bene ostendit co-
lor eius in sua materia , immo ueraciter loquendo , ipsum est
pura forma auri . Ideo potest extendi eius operatio propter
rubedinem in magnâ quantitate cuiuslibet metallorum &
tingere eam in citrinitatem auri & perficere . Ratio est quia
cum in istis sulphur rubeum sit idem omnino cum suo argen-
to uiuo , & econuerso , quamuis quandoque argentum uiuū
dicatur materia & sulphur suum forma . & habet perfec-
re metalla , oportet quòd perficiat ea , inquantum habet na-
turam arg. ui. & calorem , scilicet quòd expolientur à sul-
phure extrinsecus adueniente & corrumpente & remaneant
alba albedine argenti uiui cum abstersione sui coloris pri-
mi . Ergo oportet quòd in eodem momento , quo expoliantur
& fiunt alba recipiant ab illo sulphure & rubedinem & ci-
trinitatem auri & formam , nisi enim expoliarentur & de-
albarentur non possent tingi & perfici . hæc autem tinctura
est sulphur sapientum .

Q U O D autem tales colores diuersi sic dari possint sic

patet : quia ex Saturno fit albissima cerusa quæ sine aliqua
 adiunctione per solum ignem citrinatur , & in fine rube
 scit per suum intrinsecum sulphur & dicitur minium . Et
 ideo Rasus in lumine luminum dicit quodd hoc opus operi mi
 niario assimilatur , quia hic lapis cum germinat habet tina
 cturam suam totam in seipso sicut minium . Et hoc proprie
 est sulphur philosophorum & lapis eorum & sulphur diti
 num . Et hoc est sulphur occultum cum quo omnia deaurā
 tur & decorantur . Hoc est umbra solis & coagulum ar
 genti uel coagulans omne liquidum & in suam naturam
 conuertens . Hic est qui cum uolantibus uolat , & cū quies
 centibus quiescit , & omne quod est , propter suum robur ,
 ad se conuertit & uincit , & est aurum philosophorum ,
 quia omne cui iungitur conuertit in aurum . Hic est quesi
 tus à multis & inuentus à paucis . Hic est qui ab antiquis ,
 quinta essentia nuncupatur , & est sal armoniacum & ace
 tum philosophorum , & æs & corpus , & terra quæ dicitur
 mater elementorum , ad quam conuertuntur omnia elemen
 ta & hæc est arbor aurea de cuius fructu qui comederit
 non esuriat unquam . Hic est lapis omni pretio carens , qui
 absque aliquibus sumptibus inuenitur . Hic est in igne nueri
 tus & generatus & in igne gaudet . Hic est qui omni nomi
 ne nominatur , in omni rei similatur de mundo , à philoso
 phis minor mundus dicitur , quia sicut homo dicitur minor
 mundus quia in eo omnium rerum similitudo & participa
 tio reperitur . Ita hoc sulphur dicitur minor mundus .
 Et hoc est sulphur , quod est perfectio & archanum philoso
 phorum quod non inuenitur nisi ab eo qui ipsum noscit &
 accipit . Et hoc est sulphur secundum quod coniungitur
 primo sulphuri , ex quibus fit tertium sulphur de quo dicitur

tur sulphura sulphuribus continentur . Et hoc est sulphur,
de quo auctoritates adductæ arguunt .

Nota de aqua & oleo sulphuris .

AQVA autem sulphuris uel oleum sulphuris est argē-
tum uiuum , de sulphure composito extractum . Et est aqua
uiua . Et hoc est quod proprie dicitur lac uirginis , & aqua
sincera coelestis & gloriosa . Et auis uolans , quæ substantia
licet idem est cum sulphur dicto . Sulphur autem uulgi est
dinersum ab us & sic patet solutio questionis & argumen-
torum .

An sulphur solum sit tota materia auri ,
& nota bene .

AMPLIUS aduertendū occurrit plurimum , q
propter dictas auctoritates sulphuris & alias simi-
les , quidam ignorantes metallorum principia &
naturas dixerunt , quod aurum est materia iter totum ex
sulphure citrino purissimo cum omni equalitate in uentre
terræ digesto & habet ibi modicum de argento uiuo d quo
recipit luciditatem & extensionē sub malleo , sed d sulphure
recipit substantiam , colorem , fusionem , & reliqua accidentia
propria . Item quod argentum uiuum nō ingreditur ibi nisi
sicut temperans materiam ad extensionem , eo modo scilicet
quo frigiditas ingreditur in opus naturæ , quia instrumen-
tum proprium naturæ est caliditas & non frigiditas . Pro-
pterea suas operationes in sulphure uulgi impēdētes uacui sem-
per d proposito fuerunt . Declarantes autem hoc dicimus nō
solum secundum ueritatem huius scientiæ , sed astrologiæ &

I N S T A N T I A

aliarum & omnium ueterum philosophantium quod omnes antiqui philosophi posuerunt numerum metallorum. Iuxta numerum astrorum errantium cum metalla habeant etiam motum erraticum, & cum ipsa astra sint septem numero. Ita septem metalla reperierunt quae attribuerunt ipsis, tanquam causis efficientibus & mouentibus ea, conueniunt enim sicut causae superiores cum suis effectibus inferioribus. Unde Saturno attribuitur plumbum. Ioui stannum. Marti ferrum. Soli aurum. Veneri aes. Luna argentum. Mercurio autem nullum metallum attribuerunt, cum non reperiretur, nisi dicta sex numero, scilicet quae peruenerunt ad coagulationem, cum liquefactione & extensione.

Et ideo philosophi tunc reuersi sunt, ad materiam propriam ex qua metalla originem contraxerunt, cum ipsa materia sit eorum substantia & dixerunt omnes quod erat argentum uiuum, quod attribuerunt Mercurio. Ita quid coacti ab ipsa ueritate posuerunt materiam metallorum de numero metallorum ut compleret eorum numerum iuxta numerum planetarum. Si igitur sulphur esset materia & substantia metallorum ex qua fiunt, tunc omnes antiqui posuissent sulphur & non argentum uiuum. Nullus autem eorum hoc unquam posuit. Ex quo patet etiam argentum uiuum esse originem, materiam & substantiam metallorum. Non autem sulphur.

NOTA circa istam literam precedentem. Et ideo philosophi quod Aristoteles secundo physicorum & septimo metaphysice improbat Platonicos & Pythagoricos & eorum sequaces antiquos, quia non cognouerunt de causis nisi materiam & omne aliud a materia erat accidens in materia, cum sola materia esset substantia omnium rerum. Sed tamen est notandum quod Aristoteles & alij sic improbatos non habuerunt.

runt antiquorum intentionem . Cognouerunt enim omnes causas alias à materia sicut & ipsi . Sed aliter tradiderunt de cognitione earum & ad aliud suam referentes intentionem, quia in hac arte ferè omnia locuti sunt mystice & in naturalibus & in alijs scientijs . Materia enim alchimie quæ dicitur prima materia & Chaos secundum antiquos in qua sunt omnia in confusione , figuratiue est argentum viuum philosophorum per digestionem quandam propriam generatum , quæ est lapis eorum quæsitus , occultus sensui & manifestus intellectui quæ est forma & flos auri . Et quia ista materia est omnino necessaria , & debet esse necessario maxime cognoscibilis si materia formam auri debeat adipisci . Ideo oportuit eos maxime supra omnia tractare de materia , quæ ferè & uere & infallibiliter cognita & forma auri immediate cognoscitur , similiter & finis immediate cognoscitur , cum forma sit idem quòd finis . Similiter & agens , cum natura sit agens cum calore sulphuris in ipso argento uiuo, prout ab arte regitur . Ita quòd cognita materia uere & absque defectu aliquo statim disponitur homo in ueram cognitionem aliarum causarum omnium & ipsa ignorata ignorantur aliæ causæ omnes necessario , non autem e conuerso , propter quod oportuit eos maxime tractare de cognitione materie , non autem sic de alijs .

DIXERVNT etiam omnia alia à materia esse accidentia hoc , quamuis improprie ad rei ueritatem , quia cum materia fuerit orta ipsa de se est disposita ad receptionem formæ & inclinatur ad receptionem ipsius sicut imperfectum ad id quo debet perfici , & per artificis scientiam fit ipsius in formatio & per ignorantiam eius fit totius destructio . Et per hunc modum dixerunt formam esse accidens cū ipsa pos-

INSTANTIA DE SVLPHVRE.

sit inherere materie & non inherere . Sed postquam adhæ-
sit ipsa inseparabiliter adhæret , & dicitur forma substantia
lis apud eos cum ipsa det esse materie & substantiam proprie .
Vnde si ipsorum uerba secundum eorum intentionem intelli-
gantur unusquisque uidebit quòd ponunt formam esse sub-
stantiam rerum sicut & materiam & similiter accidens di-
uersis respectibus , forma enim substantialis est principium
essendi magis quàm materia cum ipsa sit actus , materia ue-
ro potentia . Et quia secundum ueritatem formarum nomi-
nantur substantie rerum . Materia tamen alio modo potest
dici magis substantia , scilicet inquantum principium inest
uniquique rerum , & ex ea extrahuntur omnes forme , &
quia ipsa est quæ perpetuari habet in rebus , ut declarari ha-
bet secundo physicorum . Vnde dicit philosophus undecimo de
animalibus quòd materia est prior generatione & tempore
forma autem ratione . Cum igitur forma quelibet existens in
materia extrahatur de potentia sue materie & non econuer-
so . Ideo ignorantes & præter rationem laborant illi qui uo-
lunt extrahere formas de materia absque cognitione materie ,
quia ex materia extranea non extrahitur forma propria quæ
desiderant . Si quis ergo uelit cognoscere formam auri opor-
teet necessario ut prius cognoscat materiam lapidis philosopho-
rum & per consequens disponitur in cognitionem forme
eius . Per quod patet quòd prima & principalis cognitio re-
rum incipit à materia , hæc enim primo subiacet sensui , eam
suis accidentibus . Bene ergo dixerunt antiqui incipièdo à ma-
teria , tamen quia cognitio ex parte materie & si sit prior ,
tamen est imperfecta & incerta , cognitio autem forme in
sua materia cum sit ultima est perfecta & certa & in ea
status . Et hæc sufficiant de materia lapidis philosophorum .

Capitulum tertium, In quo uidendum quæ sint elementa lapidis philosophorum & quomodo conueniant in auro & omnibus mixtis, & etiam in coelestibus secundum antiquos philosophos huius artis.

¶ Quia diximus, quod omnia elementa in lapide philosophorum sunt depuranda primo & post æqualiter miscenda & panderanda & commiscenda ut compositum perpetuetur, ideo de ipsis narremus. Sicut quamplurimi hanc artem moderno tempore inquirentes, & fuerunt antiquitus & semper erunt, & operantes in superficie iuxta sonum primum uerborum, quidam, ponunt ex partibus animalium, sicut sanguine, ouo, cerebro & spermate, aut superfluitatibus, ut capillis, stercore, urina, & sibi similibus, aut etiam ex uegetabilibus, sicut frumento & similibus alijs, præmissis putrefactionibus infuso, per distillationes, distillant aquam limpidam per se, secundo oleum album per se, quod est aer, & fex, quæ est remanens in fundo est terra in qua est ignis, id est, tinctura uel post oleum album sequitur oleum citrinum uel rubeum, quod est ignis. Post calcinans terram totiens quousque figatur, & imbibunt, eam cum aquis & oleis albis pluries distillatis ad album, & cum oleo rubeo in fine ad rubeum diuidendo pondera eorum & coniungendo sicut littera sonat, & dicunt, quod per talem diuisionem talium elementorum & depurationem & coniunctionem fit fermentum uerum & elixir magnum et lapis philosophorum. Sed isti ab elementarum & ipsorum materia prima secundum alchimistas & operatione ipsorum sunt ualde remoti. Quia oportet quod omnis forma extras

hatur de potentia sua materia propinqua, cum igitur multum illorum sit nec esse possit materia auri nec ex eis generabitur forma auri, ergo nec lapis philosophorum, ergo neque elementa lapidis generabuntur ex eis. Omnis enim forma debet esse uniuoca & eiusdem generis cum sua materia ex qua fit & potentialiter in materia sua.

SED isti ab elementorum &c. Notandum est quod inuestigatio per quam deuenire possumus in cognitionem ueritatis cuiuslibet rei, sumitur necessario ab essentia & natura rei, & ab accidentibus propriis ipsius, & non ab extraneis, & per consequens operatio in generatione ipsius si subiacere possit actibus nostris, ut inuestigatio in cognitione hominis sumitur ab essentia & natura hominis, non autem a natura ligni, & neque ab essentia lapidis &c. Si ergo ab extraneis quis uoluerit inuestigare ut cognoscat naturam rei et essentia stabit in extraneis, ergo si operabitur in generatione illius rei extranea generabuntur. Quia qualis fuerit inuestigatio talis & cognitio, ergo & per consequens talis operatio & generatio. Cum ergo alchimia inuestigando inquirat transmutare omnia metalla in aurum, ergo prius inuestigando habere oportet cognitionem auri et aliorum metallorum. Et hæc cognitio necessario erit a natura & essentia ipsorum & accidentibus propriis, ergo & operatio & transmutatio sumetur similiter ex eisdem. Non ergo inuestigatio sumpta ab extraneis est necessaria nec utilis, cum non ducat nos in cognitionem rei per accidentia, sed potius in maiorem ignorantiam, ergo nec operatio sumetur ab ipsis cum non possit fieri recta operatio absque recta cognitione & inuestigatione precedente, Tales enim sic operantes absque inuestigatione et cognitione fornicu laborant sicut uident et audiunt alios operari

operari sed non sperent aliquo modo à fortuna iuuari in operibus suis . Et sciatis quòd cognitio essentiae & naturae rei sumitur à cognitione principiorum suorum , principia autem sumuntur , aut à per se notis , aut à superioribus scientiis : principia autem rei sunt causae suae propinquae . Mirabile ergo uidetur & fatuum cum instantia , quomodo & quare conantur operari cum praedictis extraneis , cum per illa non sit cognitio neque inuestigatio aliqua causarum & principiorum auri , scilicet uel argenti hanc eandem sententiam inuestigandi in habenda cognitione ueritatis cuiuslibet rei , ostendit & affirmat philosophus in primo de anima , qui dicit , qualibet res debet inuestigari per sua principia , hanc etiam sententiam principiorum & elementorum cognoscendam ostendens Geber dicit de principiis &c. Cognoscere uero non est possibile transmutationes corporum uel ipsius argenti uiuæ . Nisi super mentem artificis primo ueniat uera cognitio eorum naturae secundum suas radices prius , ergo corporum principia notificabimus &c. Hoc autem totum recipit ingenium & similitudinem per philosophum tertio metaphysicae dicentem . Quod eadem sunt principia essendi & cognoscendi . Et in secundo eiusdem dicit . Quod sicut res se habent ad esse , sic ad intelligi & cognosci . Quapropter bene uidimus quod in omnibus rebus reperiuntur tres modi , scilicet modi essendi , modi cognoscendi , seu intelligendi & modi significandi : qui tamen tres modi sunt unum & idem essentialiter : Sic quidem modus inuestigandi & cognoscendi elementa in auro & lapide philosophorum , patet uere . Nec de cætero egemus nisi inuestigatione modi operandi in eis , quae inuestigatio fit respiciendo ad modum operationis naturae et nõ aliter . Oportet ergo sequi naturam in materia & principiis & ele

mentis similibus , in modo autem operandi quantumcunque possumus.

NOS ergo antiquorum sententias occultas ex uerbis barbaris elicere uolentes de elementis dicimus quòd in omni mixto quatuor ad mixtionem conueniunt elementa, quorum duo sunt inclusa ut ignis & aer , & duo includentia ut terra & aqua & ideo in omni mixto uidetur superabundans terra & aqua. ignis autem & aer sunt principia magis formalia & mouentia, alia uero magis materialia & quietem facientia & uirtus ignis & aeris proprie apparere non possunt, nisi in terra & aqua, sicut nec uirtus formæ nisi in materia, quia sicut forma est inclusa in materia sic ignis et aer in terra & aqua. Vnde philosophus decimosextimo de animalibus dicit & forma ignis non apparet per se omnino, quoniam ignis habet formam propriam & forma eius non apparet nisi in alio corpore &c. Item Rasis in 70. libro reprehensionis, omne compositum componitur ex quatuor naturis duabus manifestis & duabus occultis. Cum igitur inclusa sunt fortia, includentia uero debilia, tunc mixtum facile corrumpitur, quia principia formalia exhalant per quæ datur forma, color, sapor, odor & similia & materialia remanent, non tamen ex toto deserunt illa hæc. Si autem e converso non facile corrumpitur mixtum, quia propter fortitudinem includentium inclusa non facile resoluntur. Si autem ambo debilia tunc totum mixtum facile corrumpitur, quia una pars elementi non potest aliam retinere ut patet in camphora. Cumque in fortitudine elementa æquantur secundum omnem modum possibilem natura tunc inuicem pariter continentur, & pars minima cuiusque temperatur, ligatur & retinetur à sua compare & contraria aqualiter, ita ut huius

midum & siccum sine equalia in uirtutibus & calidum & frigidum, & fiunt omnino unum absque diuersitate & tunc perpetuatur mixtum, cum ibi non sit repugnantia elementorum componentium, nec contrarietas sed identitas & similitudo totalis.

DE elementis igitur secundum alchimistas dicimus, quod elementa in hac arte sunt humidum & siccum, id est, aqua & terra & in aqua est aer & in terra ignis, ueruntamen primum elementum & radicale de quo elementa omnia alia originem contraxerunt, est humiditas sine aqua, id est, liquefactio, aut secundum alios est terra, sed quicquid sit ad idem uertitur. Et de hoc Empedocles & quidam antiqui dixerunt quod solum unum elementum est genere alterationis & permutationi & quod omnia generata sunt ex spissitudine unius elementi, quia quando inspissatur aqua tunc cum qualitates terrae utincant qualitates aquae ex aqua fit terra, ergo tunc quatuor elementa conueniunt, & faciunt mixtum secundum eos: quos philosophus redarguit in libro de sensu & sensaet, dicentes quod omnia facta sunt ex aqua. Vnde dixit Morienus & Hermes quod ex grossitie aquae terra concreat & alij antiqui quod terra natat super aquas & est super aquas fundata. Et quia aqua & terra adequantur in pondere & uirtutibus & aer adequatur aquae & ignis terrae, et sic mixtum fit perpetuum, ergo necessario quatuor elementa conueniunt equaliter in compositione lapidis philosophorum & auri. Signum huius est quia cera dum liquefacta est ipsa tota dicitur aqua secundum eos ratione humiditatis fluxibilis, dum autem coagulata est ipsa tota dicitur terra ratione siccitatis quia quolibet equaliter ponderat. Vnde Alexander in fine suae epistolae dixit. Scias quod philosophi om-

DE ELEMENTIS

ne calidum ignem uocauerunt , & omne fluxibile aquam ,
 & omne coagulatum terrā uel lapidem &c. Et neque aqua
 nec aliquod elementum simplex confert nobis aliquid utile in
 arte nisi omnia diuisa & depurata inuicem coniungantur
 & aquentur perpetue : ergo necessario cum generata erit
 aqua munda & candida oportet quod et terram coniunga=
 mus , eadem hora & coniunctis illis duobus omnia quatuor
 coniuncta erunt , & tunc perfectum est opus . Et si non con=
 iungantur tūc aqua resoluitur in fumum cum terra & per=
 consequens alia elementa propter uim et perseverantiā ignis .
 Et opus annihilatur , propter quod oportet artificem cogno=
 scere elementa simplicia penitus , antequam ipsorum compo=
 sitionem incipiat ut sciat ea recte componere ad constitutio=
 nem compositi . Vnde dicitur in lumine luminum . Oportet
 antequam inhumentur elementa ut simul cognoscatur pon=
 dus cuiuslibet & eius similitudo & de coniunctione non est
 sperandum aliter . Item ibidem . Si uis elementa miscere
 necesse est , ut elementorum cognoscat naturas & componas
 contrarium cum contrario &c. Similiter in ceteris arti=
 bus & sciētijs oportet primo habere ueram cognitionem sim=
 plicium quæ dicuntur elementa antequam deueniatur in cer=
 tam et determinatam compositionem ipsorum , quia simplicia
 non considerantur per se sed inquantum ex eis fit suum com=
 positum . Vnde Alexander in suis secretis dicit elementa sim=
 plicia nihil prosunt , cum autem complexa sunt mirabilium
 & altissimarum operationum , sic de alijs philosophis . Vnde
 de conuertere elementa & quod queris inuenies : conuertere
 autem elementa est facere humidum siccum & fugiens fixū .
 Item Aristoteles in secretis secretorum id idem loquitur de cō=
 uersione elementorum . Sciatis quod omnia elementa tunc

conuertuntur in terram actualiter & elementa alia sunt & remanent cum ea in potentia & uirtute . Propter quod dixit Hermes terra est elementū & de terra omnia facta sunt & ad terram conuertuntur . Moyses . terra est mater elementorum , omnia de terra procedunt & ad terram conuertuntur . Sic recitat Morienus . Hæc autem terra est , corpus & fermentum , per quam omnia alia elementa perpetuantur cum ea . Secundum hunc ergo modum in compositione lapidis philosophorum & in auro conueniunt quatuor elementa . æquatur enim ibi omnia elementa æquatione uera , secundum omnem modum possibilitatis nature . Vnde Rasis in libro perfecti magisterij loquens de corpore & spiritu , prout sunt principia & elementa lapidis philosophorum ratione qualitatum contrariarum temperatarum in eis dicit sic . Cū uero alternatim modo congruo desponsantur , generatur ab eis substantia temperata , quam non potest ignis uolentia superare , nec terre feculentia uitiare , nec aque limositas condegnare nec contactus aeris obumbrare &c. Et ideo aurū & lapis philosophorum non corrumpuntur , in igne quantumcunque stent in igne , ipsa enim generata sunt in igne : & sicut locus ad generationem rei sic & ad conseruationem eius , quia omnis res ferè tam uegetabilis quàm mineralis et similiter animalis in loco proprio generationis melius quàm alibi conseruatur : quia igitur lapis philosophorum & similiter aurum præsertim alchimicum sunt generata in igne , ergo proprius locus conseruationis & melior erit ignis , quia inter ea actio non fit nec passio corruptiua , quia quandoque agens tantum potest in agendo , quantum patiens in patiando , & e conuerso tunc perpetuatur patiens per actionem agentis , quia ergo lapis philosophorum tantum potest

contra ignem in patiendo quantum ignis in agendo, ergo est perpetuus in igne, patitur enim passione quae est salus & perfectio, non autem passione quae abiicit a substantia.

EX quibus directe patet veritas & intellectus antiquorum philosophorum de generatione corporum coelestium quam posuerunt ex elementis & ipsa esse incorruptibilia. Posuerunt enim coelum & coelestia sic mixta & ideo incorruptibilia facta, quoniam principia materialia non possunt a formalibus separari, nec econverso cum in eis non fiat actio & passio propter aequalitatem in uirtutibus actiuis & passiuis: & ideo natura sagax secundum eos posuit ignem, sphaeram ignis iuxta coelestia ad conseruationem ipsorum cum sit maxime actiuus. Qualiter ergo est proportio illius ignis materialis ad lapidem philosophorum & aurum, talis est proportio ignis elementi in sphaera sua ad coelestia corpora. Sicut igitur haec in hoc igne conseruantur in esse suo absque corruptione aliqua, sic & illa, scilicet coelestia in illo igne, & tales res gaudent igne, ut dixit Alexander: Veruntamen coelestia sic a solo Deo processerunt iussu Dei. Lapis autem philosophorum & ipsorum aurum, a Deo non solo sed a natura etiam, non tamen a natura sola, sed ut est ab artificis uoluntate directa iussu Dei: quoniam natura sola non potest nec scit in ipsis aequare elementa in uirtutibus, ut perpetuentur in mixto, nisi prout est ab artificis uoluntate directa. Et per hunc modum etiam, scilicet uoluntatis diuinae, coelestia corpora incorruptibilia sunt, ut dicit Plato. Et sic patet quomodo ars iuuat naturam, ideo non possumus sequi naturam in modo sui operis, sed sic in opere. Ex quo patet quod nostra uoluntas cum sapientia ingreditur opus hoc, sicut complens & perficiens, & preparans, quia non

luntas cum sapientia cognoscit naturam & opera eius & ipsam sequitur & gubernat propter eundem finem, ut superius dictum est .

I V X T A dicta . Sunt ergo omnia elementa numero quatuor , ratione quatuor qualitatum primarum : & sunt conuertibilia ad inuicem quia quodlibet est in quolibet, potentia & uirtute, propter quod reciproce continuo generantur & corrumpuntur . in substantia autem ab exordio mundi unum solum est elementum quod est materia prima , ex cuius diuisione propter repugnantiam quatuor qualitatum , generata sunt quatuor elementa quae erant ibi in potentia . Similiter in huius lapidis ortu sunt quatuor elementa in potentia in uno quod est materia prima quae inenarrabili artificio diuiduntur & complectuntur . Censemus porro hunc lapidem esse perpetuum & incorruptibilem super ignem , non solum propter adaequationem quatuor elementorum in uiribus suis, sed & propter coniunctionem quinti elementi cum illis , quia sicut maior mundus ex quatuor elementis corruptilibus est compositus & uno incorruptibili quod dicitur quinta essentia . Sic & ars, diuina uirtute quatuor elementa lapidis corruptibilia nexu & nodo unius incorruptibilis , quod quinta essentia dicitur in hoc minori mundo indissolubiliter copulauit , quod etiam quintum dicitur elementum . ideo dixit Auicenna , hoc esse unum quinque elementorum : unde Alexander dicit . Initium huius artis ex quatuor est uiribus peragentibus , scilicet appetitiua, retentiuā, digestiua & expulsiua siue mundificatiua & quinta , scilicet anima, seu ita stans , ortus & lumen clarissimum propter quod dicitur eā non esse calidam , nec frigidam , nec humidam, nec siccam . Est autem haec quinta essentia sulphur diuinum incorruptibile

DE FERMENTO.

le, quo compositum incorruptibile perpetuo perseverat. Et sicut humidum & siccum sunt elementa huius artis secundum modum quem diximus, sic etiam anima spiritus & corpus, cum sint unum & idem tum humido & sicco & econverso. Eodem fixum & volatile sunt elementa. Similiter etiam candidum & rubicundum. Ad hoc etiam sulphur & argentum vivum, similiter aurum & argentum vivum: quoniam eadem est sententia omnium & quia inter omnia elementa quatuor sola terra est fixa & ars alchimie vult suum lapidem esse fixum, ideo oportet necessario quod in fine operis convertantur omnia elementa in terram, id est, fixationem secundum philosophos. Quae igitur dixerunt antiqui philosophi ante Aristo. de elementis & post ipsum in hac arte & de elementis & ipsorum generatione ex uno solo elemento, aut duobus, aut tribus, aut quatuor, & ipsorum corruptibilitate, & perpetuitate secundum allegoriam dixerunt.

De fermento, & modis, & conditionibus, & proprietatibus & conversione quam facit, secundum philosophos huius artis dicemus.

CAP. IIII.

E fermento ergo sine quo ars alchimie perfici & compleri non potest, philosophi occultissime & velatis sermonibus certaverunt, quoniam ipsum est de secretissimis terminis huius artis, sicut ergo intelligimus disceramus nunc. Apud philosophos fermentum dupliciter videtur dici. uno modo ipse lapis ex suis elementis compositus & completus in comparatione ad metalla. Alio modo illud quod

est perficiens lapidem & ipsum complens . De primo modo dicimus , quòd sicut fermentum pastæ vincit pastam & ad se conuertit semper , sic & hic lapis , conuertit ad se metalla reliqua . Et sicut una pars fermenti pastæ habet conuerrere in finitas partes pastæ vicissim & non conuerti , sic & hic lapis habet conuerrere plurimas partes metallorum ad se & non conuerti . Et sicut pasta alteratur & conuertitur ab eo quod suæ naturæ est & quòd sumpsit originem ex ea , nec conuertitur à re extranea . Simili modo metalla alterantur & conuertuntur ab eo quod suæ naturæ est & quòd sumpsit originem ex eis & non ab alia re extranea . Et sicut pasta non alterat nec conuertit aliam pastam ad se , nisi prius alteretur & recipiat uirtutem quandam additam per quam recipit potentiam alterandi & conuertendi aliam pastam ad se , simili modo hic lapis non alterat , nec conuertit metalla ad se , nisi prius alteretur & conuertatur & recipiat uirtutem quandam additam per quam habeat potentiam alterandi & conuertendi metalla ad se , unde dicitur in turba philosophorū , quòd non alterat nisi prius alteretur , nec colorat nisi prius coloretur , nec mutat nisi prius mutetur . Et sicut fermentū recipit illam uirtutem alterandi , conuertendi & transmutandi aliam pastam à calore quodam occulto ibi decoquente per caliditatem aeris continentis & digerente & extrahente in actu de potentia materiæ quod erat ibi in potentia , per quā uirtutem conuertit aliam pastam in potentia existentem omnino ad se , simili modo hic lapis recipit uirtutem alterandi , conuertendi & transmutandi omnia metalla à calore quodā , scilicet artis decoquente digerente & extrahente in actu de potentia materiæ , uirtutem illam per quam metalla omnia ad se conuertit , quoniam sine calore non est digestio nec ope

DE FERMENTO

ratio nec motus, ut dicit Theophilus. Verumtamen est scien-
dum quod est diuersitas magna in hoc fermento & illo. Nam
pasta per talem decoctionem nihil aufertur, quando fermenta-
tatur cum in ea nihil sit superfluum, sed in hoc oportet, ut
per decoctionem demantur partes superflue corrumpentes si-
cut facit natura in decoctione auri, quibus demptis dirigitur
lapis & recipit tunc uirtutem alterandi, conuertendi & trans-
mutandi ex se solo non ex alio sicut patet in pasta per ingen-
ium ualde extraneum & profundum artis ministrantis.
Vnde Rasis libro perfecti magisterij dicit quod omnia sunt in
idipsum, scilicet calidum, frigidum, durum, molle, humidum,
siccum, graue, leue, asperum & leue &c. Et Auicenna in
fine sui tractatus, hoc elixir tingitur tinctura sua & suba-
mergitur oleo suo et figitur calce sua etc. Sicue igitur fermentum
massa fit ex massa & oam aliam massam ad se conuertit sic
& fermentum metallorum fit ex eadem substantia metalla-
rum & omnia metalla ad se conuertit, & cum metalla sint
generata ex sulphure & argento uiuo, ergo & hoc fermentum
generabitur ex eisdem & cum hoc fermentum conuer-
tere debeat omnia metalla in aurum, & aurum sit ex solo ar-
gento uiuo purissimo absque permanentia sulphuris genera-
tum, ut infra probabitur, ergo ex solo argento uiuo, hoc
fermentum siue lapis fieri debet per alchimiam.

E. X. quibus liquide patet, quod hoc fermentum siue lan-
pis duplici de causa potest dici fermentum. Prima quia si-
cut fermentum massa non fit nisi ex simili substantia non extra-
nea per quam omnem massam ad se conuertit, simili moda
& hic fit ex substantia metallorum & non ex re extranea.
Secunda causa quia sicut fermentum massa remanet idem
quod prius. scilicet cum uirtute conuertendi addita omnem mas-

sam conuertit ad se , sic & hoc . Ex quo patet quòd argenti
 um uiuum fermentatum & ad materiam fermenti conuer
 sum , conuertet ad se omne liquabile sui generis , scilicet om
 ne metallum cum sint similis liquefactionis sicut ipsum ar
 gentum uiuum . Et cum ipsius generatio proprie secundum
 materiam sit ex argenteo uiuo solo sicut est aurum , ergo om
 nia conuertet in aurum .

S E D . aduertendum occurrit , quòd conuersio metalla
 lorum per ipsum ad substantiam auri , est non conuertere
 omnino ad se sicut fermentum pastā conuertit . Et ratio est ,
 quia tunc sequeretur quòd per ipsius conuersionem nunquam
 haberemus aurum , nec aliud metallum , quia sicut tota pa
 sta conuertitur ad naturam fermenti & fit fermentum , &
 sic metalla omnia fierent , lapis ille siue fermentum : de hac
 autem conuersione non curat alchimia . Sed ego imaginor
 quòd conuersio metallorum , per ipsum sit reductio ipsorum
 ad quoddam medium , scilicet in substantia , in colore , in di
 gestione & in fusione & in sonoritate , & per hanc ealem
 conuersionem fiunt aurum . In substantia quidem quia cum
 aurum habeat substantiam mediam in duritie & mollitie
 inter omnia metalla propter eius summam perfectionem . Ita
 hic lapis conuertit & reducit , omnia metalla ad substantiam
 mediam sicut est illa substantia auri . In colore uero quia qua
 dam sunt nigra , ut Saturnus & Mars , quedam rubea
 ut Venus , quedam liuida alba ut Iupiter , quedam alba at
 bedine uera ut Luna , quedam crocea ut Sol & hic color est
 medius omnium , ad quem hoc fermentum conuertit .
 In digestionē uero , non omnis digestio fit per calidum , calidum
 autem comburens generat Venerem & Martem , dimi
 nutum autem Saturnum & Iouem . Temperatum autem

DE FERMENTO

generauit Lunam & Solem, sed magis proprie Solem. Vnde Rasis libro septuaginta preceptorum libro primo. Melius quod est in lapide est digestio & digestio quidem est equalitas & applicatio ad complementum. In fusione uero, quia Venus funditur cum difficultate, Mars autem non nisi cum difficultate, & ingenio, Iupiter autem & Saturnus facile, Sol autem, & Luna medio modo. Ad hoc autem medium conuertuntur per dictum fermentum. In sonoritate uero, quia quedam sunt muta in sono ut Iupiter & Saturnus, quedam in sono acuta, ut Mars & Venus, & Luna, Sol autem tenet medium. Ad quod per hunc lapidem reducuntur. Sed in pondere & extensione sub malleo omnia precelantur propter suam ultimam perfectionem. Quia ultima sublimitatio partium metallorum & suorum principiorum & uniformitas in substantia est causa magni ponderis & aliarum conditionum, contrariam autem contrarij. Reductio autem talis fit per ipsorum commixtionem secundum determinata pondera. Et quamuis lapis hic conuertat, quodammodo tamen etiam conuertitur & patitur. in omni enim mixtione fit actio & passio mixtorum adinuicem & mutatio in quodam tertium, quamuis aliquod eorum predominetur, secundum diuersam ipsorum proportionem, ut patet primo per rigensesos.

FERMENTVM autem secundo modo dictum est illud quod est lapidem perficiens, & ipsum complens sine quo lapis philosophoru constare non potest & hoc proprie est fermentum. In quo tota artis est difficultas.

FERMENTVM autem &c. Nota quod fermentum dicitur quasi a seruire, quia feruere, ebullire & crescere facit pastam & habet substantiam unam per totum similem

et habet uirtutem uicttricem et dominantem occultam et conuersiuam pasta in sui similitudinem, rectificando enim reducit eam ad statum digniore et meliore: Vnde Hermes, Scias quod fermentum pasta non fit nisi ex sua natura, ita similiter et fermentum auri etc. Relinquitur quod fermentum compositum est ex diuersis uirtutibus occultis in una substantia. Ad propositum. Cum ergo corpus quod est occultum in argento uiuo philosophorum per alchimiam generato habeat substantiam unam per totum similem et conuertet in sui similitudinem totum illud argentum uiuum dictum cum ei miscetur per uoluntatem artificis et faciat ipsum feruere, ebullire et excrescere secundum similitudinem quandam per uirtutem suam occultam uicttricem dominantem et conuertentem ipsum corrumpendo, id est, mortificando rectificando et reducendo ad statum digniorem et meliorem, ideo digne nominatum est. illud corpus fermentum. Argentum enim uiuum de se nihil ualet, cum autem cum illo suo corpore occulto mortificatur, retinetur cum eo semper et uita uiuit incorruptibili in aeternum et cum suum corpus sit de natura solis, oportet quod totum illud conuertat in naturam solis et totum fiat fermentum conuertens omnia in Solem.

HOC autem fermentum est occultum sensui, sed intellectu et rationi manifestum, et est corpus retinens animam, et tunc animas suas uires demonstrat cum suo corpori est unita, quas sine unione monstrare non potest.

Cum ergo animam candidam ortam artifex uisu perpenderit, suo corpori eodem momento coniungat: non enim potest anima sine suo corpore detineri, talis autem unio fit mediante spiritu, quia anima non potest uitam habere in corpore suo nec perseverantiam nisi per spiritum et talis unio et

DE FERMENTO

coniunctio est finis operis . Neque est intelligendam quòd hoc scilicet corpus cui coniungitur , sit aliquid nouum & extraneum quod addatur , nisi quod erat occultum sit manifestum & econuerso sicut patet in cera liquefacta quando coagulatur : ita quòd uirtus corporis tam fortis est quòd anima de cetero in æternum separari non potest . Vnde dicitur in turba philosophorum quòd corpus habet maiorem uim fratribus suis , id est , anima & spiritu : & dicit Plato in *stollicis* . Non retinetur res nisi à fortiori illa . Vnde sicut pasta absque suo fermento intrinseco fermentum non potest . Ita si ne hoc corpore spiritali occulto lapis non potest fermentari , nec perfici nec compleri . Quamuis in rei ueritate ipse lapis secundum se totum , secundum corpus , secundum animam & secundum spiritum semper sit idem secundum rem . Sed secundum diuersas relationes & intentiones philosophorum dicunt ipsum esse nunc hoc , nunc illud . Et hoc uoluit Plato quando dixit quòd materia fluxit in infinitum nisi formam sistat fluxum , oportet enim quòd corpus retineat animam ne ipsa fluat . Et sic intellexit Rosinus , & antiqui primi quando dixerunt , omne corpus quod animam inuenit , facile ipsam occupat . Et de hoc prophetauit Plato quasi diem iudicii qui dixit in quarto *stollicarum* & *Hamec* in *cómemento* scilicet . Oportet quòd coniungatur anima cum suo primo corpore de quo fuit & non cum alio , quod nisi feceris deficiet à proposito sicut plures ignorantium eo quòd ignorant hoc secretum . Et ideo Rasis in lumine luminum appellat hoc corpus spirituale occultum , quod est fermentum formæ . Cum dicit , non ingrediendi uero causa est , quia ipsum corpus est forma , spiritus uero materia &c. Et uere & subeilliter loquitur , quia sicut materia non habet esse sine forma .

sed totum esse suum & dependentia est à forma . Ita anima mediante spiritu , non potest esse in ipso lapide , nisi per corpus , quia eorum esse , & perfectio dependet à corpore . Ideo corpus est uinculum et forma eorum quamuis sint idē . Similiter igitur patet quòd corpus sit forma quia illud quod disponit rem ultima dispositione & ipsum complet est forma specifica eius , sed corpus est huiusmodi ut diximus ergo etc . Similiter cum omne compositum sit ex materia & forma , & ipse spiritus met sit materia , ergo corpus erit forma . Similiter cum fixum sit informās tam lapidem quàm aurū , & sit de natura corporis . Mercurius autem sit qui figitur & informatur , & sic de natura spiritus , ergo corpus est forma . Et iterum , quia quod est principium totalis cognitionis alicuius rei , est forma specifica eius sed ipsum corpus sic est ut diximus ergo &c . Ideo notanter dixit Plato in primo stollicarum . Cognitio corporum ad qualitatum , principium eorum est , ex eo quòd facit opus facile &c .

HOC ergo corpus est , quod est forma & fermentum & perfectio & tinctura quam philosophi quaesierunt , & est sol & aurum philosophorum : quod est album in actu et rubrum in potentia & album est imperfectum & perficitur rubedine & non alio ut dicitur in turba philosophorum . Et hoc est quod dixit Rosinus scilicet sol albus est apparitione , rubens uero experimento . Et Anaxagoras dixit . Solem esse lapidem rubrum ardentem , anima autem cui iungitur sol spiritu mediante , est alba & est de natura lune & dicitur argentum utrumque philosophorum . Et ideo nunc patet ueritas eius quod dixit Hermes scilicet quòd sine rubeo lapide nulla sit uerax tinctura . Et patet ueritas eius quòd dixit Morienus , scilicet quòd ad effectum non perueniunt , donec

sol & luna in unum corpus redigantur, quod ante Dei præceptum euenire non potest. Et patet etiam quomodo sine sole ars alchimie non perficitur nec completur, quoniam ipse est uerum fermentum tam solis quam lune. Et patet etiam ueritas eius quod dicit Rasis in lumine luminum, scilicet rubicundus seruus candidam ducit uxorem. Et similiter ueritas eius quod dicit alibi. Nisi quis ruborem cum candore adiiciat etiam ad ruboris fulgorem accedere non potest. Et patet similiter quomodo duplex est aurum, unum album aliud rubrum. De quibus dicit Rosinus. Tu uero nisi aurum in aurum ponas uel habes. Et de hoc auro albo dicit Rasis libro perfecti magisterij quod ipsum est corpus neutrum quia nec ægrum nec sanum & hoc aurum album est argentum uiuum. De quo dicit Geber capitulo de argento uiuo, quod nullum metallorum submergitur in ipso nisi sol & quod est medium coniungendi tincturas. Et iterum de hoc sole & argento uiuo dicit capitulo de natura solis. Cum ipso similiter commiscantur spiritus & figuntur per ipsum maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis &c. quæ uerba uidentur plana, sed sunt ualde deceptorio. Et quod hoc sit uere fermentum uidetur uelle Hermes in 7. qui dicit. Et notandum quod fermentum confectionem dealbat, combustionem inhibet, tincturam continet, ne fugiant corpora lenificat, & se inuicem ingredi facit & coniungi, quod finis est operum &c. Et Morienus fermentum auri aurum est sicut fermentum pastæ pastæ est.

EX quibus omnibus liquide patet quomodo sol & luna sunt eiusdem nature, & quod luna præcedit solem, & ordinatur ad ipsum, & quomodo sol est occultus in luna & quomodo de uentre lune sol extrahitur. Ideo dixit Senior quod

quòd sol est oriens in luna crescente . Et Zeno in turba philosophorum . Scitote omnes huius artis inuestigatores , quòd nisi dealbetis nò potestis rubeum facere , eo quòd duæ naturæ , nihil aliud sunt quàm rubeum & album & de albo fit rubeum & album . Item Dardanus in eodem : sciatis firmissime quòd si parum auri in compositione ponatur exiet tinctura patens candida . Item Alphidius in eodẽ : scitote quòd totius operis initiũ est dealbatio cui succedit rubor post quòd est operis perfectio . Vnde dicit Lilius . Quia spiritus & anima , nunquam uniuntur uero modo nisi in albo colore , eadem enim sunt res quæ dealbant & rubificant intus & extra ut idem in eodem dicit . Et quia hoc totum , scilicet corpus & anima simul unita per spiritum est de pura natura auri , ergo quicquid conuertit , penitus conuertet ad naturam auri : quia quamuis hæc tota massa sit in fine primi magisterij & primi gradus alba propter naturam lunæ ibi tunc apparentem . Attamen quia Sol est ibi occultus & sicut dominans cum sit fermentum , facit illam massam in potentia propinquissima rubeam in secundo magisterio & gradu . In magisterio autem tercio quòd est gradus tertius & decoretio secunda & ultima , fermentum dominatur in actu & conuertit totam illam massam in naturam rubedinis actualẽ talem ut est in croco ut dicit Zeno & Rasis & Lilius &c . Amplius dicimus quòd hoc fermentum est istud forte & fortissimum , quod omnia vincit & ad se conuertit . Item relinquitur ex dictis quòd non ex aliqua alia re fit hoc fermentum quàm ex illa substantia de qua est aurum , & quia aurum est ex solo argento uiuo : & ultimus finis intentus est generare aurum quod enim est principium in intentione est ultimum in operis executione . Vnde Geber ubi loquitur de

DE FERMENTO

numero decem medicinarum ponit quod per hunc lapidem conuertitur argentum uiuum in aurum & omne metallum similiter, & sic omnis philosophus. Non autem intelligitur quod fermentum hoc de quo loquuntur alchimistæ, quod conuertat alia in seipsum quemadmodum fermentum massæ conuertit ad se continue in infinitum illud quod est sui generis.

CORPVS igitur hoc &c. Notandum quod antiqui philosophi huius artis appellauerunt corpus circa illud quod secundum potentiam naturalem habet fixationem & permanentiam ad pugnam ignis, cum continua perseverantia. Et super hoc habet potentiam retinendi secum in commixtione istud, quod non est corpus, & est de sui natura incorporeum aut siue non corpus siue animam, appellauerunt, omne istud quod secundum sui potentiam naturalem non habet fixationem, nec permanentiam ad pugnam ignis, sed eleuatur & euolat ab igne & super hoc habet potentiam eleuandi in fumum corpus in eo occultum quod est de sui natura. Et hoc est anima. De qua quidam philosophorum dixerunt eam esse aerem, quidam ignem, quidam uaporem incorporalissimum, quidam substantiam tenuissimam, quia secundum analogiam locuti sunt. Spiritum autem appellauerunt omne illud, quod subtiliatum uel solutum uel liquefactum ad ignem secundum sui potentiam, naturalem habet potentiam resoluendi corpus cum anima in uaporem, uel retinendi animam cum corpore ad pugnam ignis, ut non euaporent, quia spiritus cum aqua illis fuerit facit corpus retinere animam, & cum fuerit fortis facit animam separari a corpore et manet cum corpore, quoniam niam sine spiritu, nec anima cum corpore manet, nec a corpore separat, cum ipsorum sit uinculum: una tamen & eadem res in substantia est habens omnes istas proprietates &

operationes dum enim in liquefactione permanet ratione subtilitatis dicitur spiritus sine quo spiritu non potest fieri generatio animæ ; & corporis , nec coniunctio animæ & corporis : unde in toto magisterio dominatur spiritus in actu usquequo generetur anima & corpus , dum autem uolare potest ab igne dicitur anima , dum autem manere potest in igne & perseverare dicitur corpus . Si ergo tempore generationis : anima steterit in igne & servauerunt vires eius per vim spiritus , tunc uolat ab igne & trahit secum corpus ad uolatū & permanet operans uacuus à proposito , & expectat quòd iam uenit & iam recessit & nunquam de cetero est uenturum & uideatur mirabile ei . Si enim præualuerunt vires corporis tunc super vires animæ , per equalitatem spiritus , conuersum de actu in habitum , tunc corpus retinet animam ne unquam habeat vim fugiendi ab igne & operans tunc habet propositum ut habuerunt antiqui tunc spiritus permanet cum eis semper , quandoque in actu , & quandoque in habitu : quod totum concipitur ex uerbis Platonis in turba philosophorum & in stolicis & ex uerbis Senioris , & Haly , & Rasii & aliorum omnium . Quia ergo hoc corpus perficit & retinet animam & dat esse sibi & toti operi , & anima in hoc corpore demonstrat vires suas , & per spiritum fit hoc totum , ideo digne quamuis metaphorice dixerunt corpus formam esse unum . ergo & idem secundum substantias , quandoque dicitur spiritus , quandoque anima , quandoque corpus diuersis respectibus . Alia igitur est consideratio spiritus , animæ & corporis , quo ad philosophum alchimistam ; & alia quo ad naturalem philosophum & metaphysicum , immo ualde diuersa subtiliter speculanti . Et sciatis similiter quod spiritus procedit equaliter ab utroque necessario .

DE FERMENTO

SED dices quomodo intelligitur illud quod Plato dicit in quarto stolicarum, superfluum est apud operantes hanc scientiam, quia qui preparavit semel hoc opus ditatus est ab iteratione operis, hoc autem non videtur illi qui non est peritus in ijs scientijs superioribus &c. Idem ibidem oportet quod spiritus coniungatur cum corpore de quo fuit principium operationis & dives sit operans per hunc effectum spiritus, sine hoc quod iteret, opus. Velut qui trahit ignem à lapide dives est ab igne quia poterit multiplicare & augmentare sine termino: ita quod afficitur tadio operans & oportebit ipsum derelinquere partem. Item Rasis in primo 70. praeceptorum. Qui semel perfecit opus ditatus est, & idem libro perfecti magisterij, neque indigebis huius rei reiteratione, ex quo ipsam semel recte peregeris. Ego autem rationabiliter non possum imaginari illud nisi solum illud sicut dictum est. Non enim hoc fermentum multiplicat seipsum in infinitum: ita quod minima pars eius extenditur semper in infinitum. Ad illud autem quod dicit Plato & Hamet & Rasis dicimus quod eorum dicta non intelliguntur secundum sonum literarum: Nam qui errat in opere experiendo eget reiteratione secundo & tertio, & totiens quousque quod appetit comprehendat: ut ibi dicit Rasis. cum autem semel perfecit non eget reiteratione illa, scilicet perfectionis, quia aliter reiterat perfectus & imperfectus in opere. Volunt ergo quod postquam opus semel recte peregeris ex cognitione conditionum omnium & circumstantiarum quod tu es dives ratione cognitionis, quia potes reiterare quotiens vis sine fallacia: & ideo non ages reiteratione huius rei ratione cognitionis cum ipsa sit infinita, neque ratione probationis, sed sic ratione operis. Item dicit Rasis in lumine luminum & expositior, non nisi semel eges la

pide , id est , ut cognoscas eius pondera . Morienus, ecce quia cognitio & scientia huius rei infinita uidetur , sed operatio pluries reiterata & finita.

V N D E dicendum quòd cum operans in operatione sua scilicet in decoctione et putrefactione peruenit ad finem primi gradus in quo apparet color primus , & simplex , post antecessorem omnium aliorum colorum quare color est albus tempore maturationis apparet tunc statim incipitur secundus gradus operis , & hic secundus gradus est fermentum & fermentatio massæ . Tunc enim elementa omnia debet æqualiter ponderari & commisceri & non palpari , cum sint facta illo colore simplicia & mundissima & cum commixta sunt , facta sunt perpetua super ignem , & operans factus est diues , tunc per hunc effectum non eget reiteratione illius effectus in illo magisterio, scilicet cognitione ut alias reiteret quando uult nouum opus . Quia si tunc non coniungat elementa euanescent ab igne propter nim spiritus & rei uolatilis dominantis & fit pauper cum perdet diuitias acquisitas . Vnde hanc difficultatem inquirendi & inueniendi fermentum infinitum insinuans Geber hoc spoliationum capitulo de auro & perdicionis operis in hora una & inuentionis dicit sic . Et sciatis quòd nisi posueritis leuamentum , amittitis totam perfectionem & hæc est clavis omnium philosophorum . Haly in suis secretis qui hunc lapidem honoratum cum germinauit non inueniet , non surget alius loco suo . Et Plato in stollicis , caue ne in putrefactione peruenias ad terminum nocuum . Si enim contraxerit opus in solutione moram fortasse augmentabitur in corruptione . Vnde caue ab hoc &c. Idem in eodem : ditatus est operans ab eo quod retinetur , cum peruenit ad terminum in quo nihil potest uideri subtilius . Nō

DE FERMENTO

tamen sum fidei iassor de defectu & diminutione, quoniam
est in loco multorum accidentium & defectuum. ita quod
potest esse & cum saluatione & cum errore &c. Vnde alius
dicit: quomodo est quod putrefactio fuit eius cibus & uita,
deinde facta est eius mors & ruina. Et ipse respondet per
exemplum fœtus in matrice. Et hoc est quod uoluit Pythago-
ras & Eraclitus & alij antiqui, scilicet quod omnia sunt in
continuo fluxu, & tam cito uelociterq; mutantur, ut nulla
natura permanente aliquo tempore sit fixa in rebus sed conti-
nuo & subito permittitur. Nōne uidemus in ijs quæ per ar-
tem coquuntur quæ nostre subiacent uoluntati, ut panis &
confectiones de melle & de zuccaro solidæ substantiæ cum fue-
runt in complemento suæ decoctionis perfectæ sunt & ab
igne remouenda sunt, & si ulterius coquantur comburuntur
& destruuntur, quamuis completa & perfectæ sint: neque
eget homo reiteratione illius decoctionis perfectæ in illo ope-
re. Vnde etiam Haly adducit nobis exemplum de sapone,
quoniam habet terminum decoctionis perfectæ quā si ar-
tifex transgreditur corrumpit ipsum quamuis non sit totalis
similitudo.

EX quibus liquide patet quod oportet artificem, conti-
nuo esse uigilem cum fuerit in opere, ut cum peruenerit ad
gradum primum illius perfectæ decoctionis in quo subtilius
non potest uideri: ibi permaneat quia uoluntas perficit secu-
dum gradum & coniungit primo, & reiteratione eius non
eget si recte peregerit, & dictus est, immo si reiterare uel-
let non posset. Quod si ulterius transcendat, euanesce opus
(quia summa uolatilis quæ est de natura spiritus superat
summam fixi quæ est fermentum propter uim caloris ignis;
& sic euanescent omnia elementa. Quicunque ergo tunc

per compositionem sciunt concordare & pacificare elementa cum sint contraria perficiet opus & faciet mira & non aliter. Vide ergo ne radicem hanc prateras, nec aliquā eius queras mutationem.

C A V S A quippe eius quod dictum est quia in fine perfecta decoctionis & putrefactionis, natura generat ministrante artis materiam simplicem nudam non coniunctam formæ suæ: quā antiqui uocauerūt materiam primam propter similitudinem cum materia prima mundi, antequam informaretur, de qua dicit Plato in tertio Thimei, quod cum materiam primam imaginamur, patimur uelut somniantes: & eget hæc materia coniunctione cum forma sua quæ est fermentum quod quidem fermentum occultum est in gremio eius: quæ coniunctio debet fieri statim in ortu materiæ, ut materia permaneat & perseveret, natura enim sola hanc coniunctionem facere non potest, quia actio naturæ est continua cū igne & actio ignis est infinita ut dicitur secundo de anima, & est irrationalis & omne quod efficit de se destruit, sed anima artificis mensurans ipsum imponit sibi finem, quando uult & conservat quod generavit ignis. Cum igitur artis sapientia ipsa coniungit post completam actionem naturæ faciendo naturam ab actione desistere: & de cætero in igne poterit conservari in infinitum absque aliqua mensuratione ignis facta ab artifice, quod est mirabile, quia igne gaudet, sic res quælibet inanimata in loco proprio suæ generationis. Ideo artifex tunc ab operatione & uigilia est totaliter absolutus & potest quiescere. Unde dicit, Socrates in turba philosophorum, de hac coniunctione. Ci autem noto nil aliud est quàm opus mulierum & ludus puerorum &c. Non enim artifex plus laboris eget, occupatione illius, sed debet

DE FERMENTO.

ab eo quiescere, aut quæcunque uult ab hoc magisterio potest agere. propter hæc coniunctio facillima res est. Tunc enim sola custodia totum complet negotium, ut dicit Rasis in lumine luminum. Sic enim elementa tunc coniunguntur & perpetuantur propter uim frumenti. Vnde dixit, Morienus: & in hora coniunctionis maxima mirabilia apparebunt. Et sicut elementorum ablutio & depuratio fit per præsentiam ignis sic eorum, scilicet ablutorum coniunctio & perpetuatio & fermentatio fit per ipsius absentiam. Vnde Rasis libro trium uerborum. Et hoc fit uirtute Dei temperamento ignis & moderantia terminorum ignis. Vnde Morienus: eius ignis est tota huius rei uera at perfecta probatio &c. Et Plauto in stollicis in trigesimo. Ignitas contrariatur in hora coagulationis. i. fermenti. Idem in lib. sanationum. Commodum & incommodum huius rei provenit à comodo uel incomodo ignis. Nota circa litera. Ci aut noto. i. plubo quod est fermenti corpus.

De tempore fermentandi.

AMPLIUS sciendum est quod hoc tempus fermenti & fermentandi massam est tempus, in quo germinat lapis, quia oritur sicut germinantia, sicut dicit Haly, & Plato, & omnis alter. Et quia germinatio proprie est uegetabilium & reditio rei post corruptionem ad id quod erat tempore præfinito. Ideo cum hic lapis quasi germinet, redeundo ad id quod erat similabitur quasi uegetabilibus. Cum igitur esset in principio argentum uiuum coagulatum, ergo quando orietur argentum uiuum per decoctionem tunc germinauit, sed cum sit liquefactum per decoctionem, oportet quod tunc coaguletur & hæc congelatio fit cum fermento siue corpore suo, quod idem est, & hæc proprie est alchimia instrumentaliter. Rasis in lumine luminum. Quæ seminauerit ho=

mo hæc metet. Item ibidem. Omne semen in terra proie-
ctum proprio generi correspondet quòd si diuersa seminis ge-
nera adinuicem mixta sint unūquodque proprium exprimit
genus &c. Non enim generant res nisi sibi similia, nec fru-
ctificant res nisi fructus suos &c. Item Senior. Mineralia non
nutriuntur ut exeant à radice sua, sed redeunt ad id ex quo
fuerunt, nec conuertuntur ex hoc ad aliud, & qui aliud
dicit falsum dicit. Sic igitur patet quid sit fermentum &
eius germinatio & compositio.

C A V S A quippe &c. quamuis hoc dictum sit extra-
neum & mirandum, scilicet quòd natura generat materiam
simplicem informem non coniunctam suæ formæ. Attamen
est uerum secundum antiquos, sed similitudinarie. Et phi-
losophus in decimosexto de animalibus simili uerbo mirando
uitur, ubi ostendit, quòd anima uegetatiua & sensitiua
dantur ab intrinseco materia, intellectus autè ab extrinseco,
unde dicit ipse sic ibi¹. Corpus spermatis cum quo exit semen
spiritus qui est uirtus principij anime, est separatum à cor-
pore, id est materia & est res diuina & tale dicitur intelle-
ctus & iste spiritus non separatur à spermate &c. Ecce quod
ponit sperma separatum à corpore, quamuis in rei ueritate
non sit separatum nec esse possit, intelligendum est ergo cor-
pus spermatis separatum à corpore, non quia non sit in ma-
teria spermatis, sed quia est ibi quoddam occultum non edu-
ctum de materia spermatis, sed ab extrinseco datum, quod
est intellectus, ad cuius potestatem corpus spermatis sic spiri-
tualiter disponitur. Eodem modo est hic intelligendū, scilicet
secundum analogiam cum tota traditio artis illius sit analo-
ga & typica &c.

A M P L I V S notandum pro maiori intellectu prædicto

rum, quòd operationes caloris in generatione & corruptione in quantum calor, non sunt determinate nec ordinate ad aliquem unum finem determinatum & manifestum nisi in quantum calor regitur ab anima uel intelligentia, quoniam calor est instrumentum animæ & omne agens, suum instrumentum dirigit & mensurat ut introducat formam. Per calorem autem intelligo eum qui est in actu, ut in animalibus habentibus ipsum in actu aut potentia & uirtute ut in vegetabilibus & mineralibus et animalibus certis habentibus ipsum modo simili & iste calor est elementalis & coelestis confusus in mixtis, unde philosophus secundo physicorum, homo generat hominem & Sol. Quia sine isto duplici calore non fit generatio. Mensuratur iste calor quantitate, qualitate, & tempore ab animo uel intelligentia, uel ab utroque in omnibus naturalibus ad aliquem unum finem determinatum, in quo est acquisitio formæ. Cum ergo ars alchimie sit sequela naturæ & operetur cum calore actu, scilicet ignis oportet necessario, quòd anima artificis modifcet & mensuret illum calorem, quantitate, qualitate, & tempore, usque ad finem quendam determinatum ad formam adipiscendam, quia semper determinatum tempus est inter agens & patiens, in quo introducitur forma, quòd si artificis anima sic non mensuret sed continuet calorem ignis ultra terminum tunc ignis necessario destruet formam quam fecit, propter immensurationem, hoc autem satis patet supra quia ignis actio est infinita, anima autem artificis mensurat ipsum &c. Sciendum quòd philosophus nono metaphysicæ, dicit quòd potentia irrationalis est determinata ad unum tantum & exit in actu existente, præsentem, passiuo, disposito: ut ignis ad combustibile. Potentia autem rationalis se habet ad contraria &

exit in actu in alterum per appetitum sensitivum vel rationalem praesente passivo disposito & facit in eo , quod vult siue quod desiderat . Et propter hoc dixit Pythagoras , hominem esse mensuram omnium rerum, ut recitat philosophus undecimo metaphysicae . Quapropter veraciter dicimus . Quod natura est qua regit opus huius artis per decoctionem in igne suo & vase proprio , prout regitur a coelestibus usque ad finem operis & ultra . Voluntas autem est libera & debet regere & modificare naturam in fine operis , ut non transcendat ultra , quia voluntas regendo naturam debet ad se trahere naturam, sed si voluntas trahatur a natura & inclinetur ad eam , natura transcendet finem operis & ipsum destruet.

AD HVC opera naturae planius scrutando dicimus , quod sicut natura agit propter finem, sic & ars. finis autem naturae est introductio formae in propria & convenienti materia, cum fuerit in ultima dispositione per actionem agentis instrumentalis directi ab ipsa natura , quod est calor appropriatus tunc operi finem imponit . Cum igitur per ingenium & sapientiam artificis fuerit ortum & generatum argentum vivum philosophorum , quod est materia disposita ultima dispositione ad formam per actionem agentis instrumentalis, scilicet ignis directi ab anima artificis ergo oportet quod informetur tunc & operi finem imponat , cum finis intentionis artis & naturae , fuerit generare tale argentum vivum habile ad talem informationem , scilicet auri vel elixir siue lapidis philosophorum, anima enim artificis aequipollet naturae in hoc . Frustra ergo & desperatione laborat qui ultra laborat, cum labore contra naturam & contra intentionem naturae & artis &c.

Nota secundum praesentem autorem quod si fieret congelatio

DE THERIACA

Mercurij per rem extraneam quæ non esset homogenea in natura ductibilibus nil perfectionis affert, quia non possunt commisceri nisi homogenea in natura. Et si mineralium aliquorum natura ipsum mortificet & coagulet propter homogeneitatem mixtionis in natura, ut arsenicum & sulphur dicimus quod illorum coagulatio est ad corruptionem & non ad perfectionem &c. ut supra patuit.

Quid sit theriaca & quid dicatur uenum in lapide philosophorum.

C A P. V.

VIA antiqui philosophi assignauerunt in compositione lapidis philosophorum, theriacam & uenum: & hæc cum sint de terminis occultissimis huius artis, ideo de ipsis nunc dicamus. Dicimus ergo quod sicut fermentum dupliciter dicebatur, sic & uenum cum idem sit, & similiter theriaca. Vno modo ipse lapis perfectus & completus in operatione ad imperfecta metalla alio modo id quod est perficiens ipsum lapidem. Primo modo est improprie dictum, secundo autem modo proprie. De primo modo dicimus quod quia ipse mundicat imperfecta metalla & omnem ægritudinem & corruptionem ab eis auferre, & ea sanat & conuertit & perficit in aurum. Dicitur digne theriaca ipsorum, quemadmodum patet de theriaca hominum. Et quemadmodum res uenenoſe appropriatæ corpori uenenoſo, dico leproſo adhibita, ipsum ab humoribus corruptis, principalia membra & alia membra corruptentibus sanant omnino, sic & hic lapis efficit in metallis leproſis,

Et ideo quandoque uenenum, quandoque theriaca dicitur. Metalla enim corrupta quæ sunt quatuor, laborant, speciesbus lepræ quatuor, ex aliquo quatuor humorum corruptorum, et sanantur per dictum lapidem, sicut lepræ hominū per serpentes appropriatos. Ferrum enim patitur lepram ex corruptione cholerae, ad naturam melancholici conuerse quæ legrina dicitur. Aes autem ex corruptione sanguinis ad naturam melancholici conuersi quæ dicitur allopecia. Stannū autē ex corruptione phlegmatis ad naturam melancholici conuersi quæ dicitur tiria. Plumbū autē ex corruptione melancholici solius, quæ dicitur elephatia. Hæ autē lepræ oēs sunt per admixtionē diuersi sulphuris corrumpentis ipsa, quod fuit in mineris suis. Et ideo per sulphuris illius ablationem directam, cuiuscunque modi sit sanantur et perficiuntur per hunc lapidem, sicut lepræ hominum per serpentes appropriatos. Argentum aut patitur principiū lepræ phlegmaticæ, quia in seipso habet partes sulphuris adurentis illud ut patet. Sed natura sagax in ipsius generatione miscuit theriacā talem quod non augmentatur sed sic manet aut in melius transmutatur, quod sulphur cum per hunc lapidem ablatum fuerit statim erit aurum. Aurum autem purissimum est, et nobilissimum, et æqualissimum, sicut Sol inter sidera, et sicut sanguis purissimus in corpore humano temperatæ complexionis carens omni contraria qualitate seu extranea, et habet sanitatem summam. Et ideo ars sequens naturam uult omnia cum hoc lapide sanare et est theriaca et uenenum et in solum aurum transmutare sicut facit natura. Venenum autem proprie dictum et similiter theriaca est secundum alchimistas, quod fuit dictum fermentum proprie dictum, et hoc est quo ad operantem, quia si stet in gradu suo uigilanter

tempore ortus & germinationis est theriaca & uita sibi & operi. Quod si ulterius ignoranter transcendat, corrumpit opus, quia euanescent omnia elementa quæ erant miscēda quare est sibi uenenum, mors & desperatio & moritur etiam lapis, eo modo quo sibi inerat uita. Vnde Hamec tertio stollicarum in comento hanc insinuas sententiam obscurè dixit Res quando perueniunt ad terminum suum est uenenum mortiferum & est res simplex unius essentie & attrahit quicquid assimilatur sibi & propter hoc interficit animal, & hic gradus est uita & interfectio operantis ex odore suo, & ideo cauendum est omnimoda cautione ab eius odore ne interficiat, & quando hoc signum apparuerit peruenit ad terminum & ditatus est operans ab eius obseruatione etc. Ad propositum sunt multe autoritates philosophorum, quibus dimissis causa breuitatis tantum duas adduco uel tres. Rosinus, hoc est uenenum ineffabilis pretij, quod palam minima & uilissima uenditur re etc. Et Haly hic lapis est uita mortuorum & eorum resectio, est & medicina conseruans corpus & purgans etc. Et Morienus. Est autem elixir medicina ex pluribus confecta, quæ quidem medicina infirmitates metallorum sanat. quemadmodum theriaca infirmitates hominum: unde à quibusdam uenenum appellari solet, quia sicut uenenum in corpore humano, ita elixir in corpore metallino etc.

Nota hic. De unione anime & corporis cum suo spiritu.

IDENTVM est quòd in magisterio & termino operationis, cum oritur anima ipsa querit cor

pus suum ut uniatur cum eo & recipiat uitam & operatio-
 nem & unitio ista & compositio fit medianee spiritu & cum
 coniuncta fuerit corpori uiuit in eternum cum suo corpore.
 Hac autem coniunctio fit in ortu & resurrectione anima,
 quia quamuis prius creata esset, cum suo corpore tamen pro-
 pter iniquitatem corporis & corruptibilitatem, non pote-
 rat animæ suas proprias & incorruptibiles ostendere operatio-
 nes; immo tanquam mortua et inutilis iacebat, & quasi cū
 corpore simulata, & quando per magisterium ipsa purifi-
 catur & candidatur, resurgit à suo corpore separata, &
 tunc suum corpus est etiam purificatum & ipsa querit suū
 corpus & desiderat coniungi sibi, ut in eternum uiuat, nec
 potest coniungi, cum corpore alieno. Ante enim tunc euolat
 ab igne trahens secum corpus suum ad uolatum quā alie-
 ri corpori patitur coniungi & uniri & sic opus annihila-
 tur & artifex à suo proposito uacuatur. Ideo corpus dicitur
 theriaca ipsius animæ, cum anima per ipsum saluetur & cū
 ipso beatificetur: & dicitur uenenum cum sit causa mortis
 animæ perpetuæ, quando per insipientiam artificis non con-
 iunguntur. Et ex hoc patet ueritas illius uerbi Platonis,
 quod apud philosophum non uerificatur octauo metaphysicæ
 scilicet quod anima nostra orta est in Orizonte eternitatis, an-
 tequam suo corpori uniatur, quia posuit formas uniri &
 separatas, uniri inquam per medium. Fuit enim locutus se-
 cundum analogiam: & in hac coniunctione resurrectionis
 fit corpus totum spirituale, ut ipsa anima. & fiunt sic unum
 sicut aqua mixta aquæ & non separantur de cætero in eter-
 num, cum in eis nulla sit diuersitas, immo unitas & identi-
 eas, omnium trium, scilicet spiritus animæ & corporis,
 absque separatione in eternum. Sicut uere patet de identita-

et unitate sanctissimæ trinitatis in Deo, scilicet Patris,
 et Filij, et Spiritus sancti, quæ sunt in ipso Deo unum et
 idē cū distinctione personarū absque diuersitate in substantia.
 Ex quibus uerbis conijcere possumus directe quod philosophi
 antiqui huius artis fuerunt uates uere per hanc diuinam ar-
 tem, scilicet de resurrectione animæ humanæ cum suo corpo-
 re et eius glorificatione, de apparitione Dei in humana car-
 ne. scilicet Christi et identitate ipsius cum Deo mediante influ-
 xu et manatione spiritus sancti, quamuis indistincte ualde
 hæc nouerunt et confuse. Censeo uerum esse apud consi-
 derantes ueritatem et figuras in rebus, quod quicumque hu-
 ius artis diuinæ et gloriosæ fuerit uerus artifex seu opifex,
 poterit ponere in Deo trinitatem in unitate et unitatem in
 trinitate cum distinctione tamē sed absque diuersitate in ip-
 so. Nam in hoc lapide uere assignatur trinitas in unitate et
 econuerso, cum distinctione et absque diuersitate, ut patet
 subtiliter intuenti et scienti. Neque uideo exemplum in mū-
 do sic per omnia simile ad assignandum trinitatem in Deo si-
 cut hoc. Illud enim beati Augustini, quod ponit 10. de tri-
 nitate de anima et ponitur primo sententiarum, scilicet quod
 in anima sunt ista tria idem scilicet memoria, intelligentia, et
 dilectio siue uoluntas est pulchrum et uerum: sed forte ali-
 quam ponitur contradictionem, hoc autem nullo modo.
 Et credo firmiter quod quicumque infidelis hanc artem diui-
 nam ueraciter sciret, fieret necessario fidelis in trinitate Dei
 assentiens et crederet in Christo Iesu domino nostro filio Dei.
 Et si hoc non facit non est nisi ex timore poenæ præcepta in se-
 cta et lege illa et alijs illatæ, ne sibi poena similis inferatur.
 Nihilominus tamen perfectissime uidet, et trinitatem in Deo
 esse et assignari necessario posse per istius lapidis pretiosissi-
 mi et

mi & occultissimi inuentionem. Sicut uiderunt, Hermes; Plato, & antiqui philosophi.

AD propositum autem redeunt de ueneno & theriaca propriissime loquentes, dicimus nunc quòd hic lapis, cum in decoctione oritur, oritur in diebus præfinitis ad similitudinem arg. ui. candidissimi, & est argentum uiuum philosophorum ut ex uerbis eorum concipimus. Et quia argento uiuo nulla utilitas sequi potest, nisi cum corpore suo coniungatur & mortificetur. Ideo necessario ut ueritas & finis cõstet operis, oportet ut à corpore suo tunc interficiatur. Et quia omne interimens large sumendo, potest dici uenenum. Ideo istud corpus dicitur & dici potest uenenum sine quo opus hoc constare non potest: & quia talis interemptio est salus & perfectio eius quod interimitur, ut uiuat aita incorruptibili in æternum. Ideo dicitur theriaca, quia ad uitam incorruptibilem per interemptionem ipsum reducit. Sicut uere patet de glorificatione sanctorum. Nam quòd eos interimit. sc. mors potest dici uenenum, sed quia ex hoc accidit uita perpetua cum glorificatione. Ideo potest dici quòd sit theriaca: quæ theriaca proprie & uere erit in die iudicii scilicet nouissimo, tunc enim fiet animarum & corporum suorum purgatorum resurrectio & coniunctio ac unio perpetua, & sic etiam in hac arte accidit gloriosa in suo die nouissimo. Hoc autem uenenum & theriaca est corpus antedictum & fermentum & clauis totius operis & est forma solis & flos auri. Vnde Zeno in turba philosophorum: scitote quòd nullum corpus est pretiosius & purius sole, & quòd nullum uenenum tingens generatur absque sole & sua umbra, qui philosophorum uenenum absque hoc facere conatur, iam errans decidit in id quod eius tristitia permanet, qui autem sapientum

Q

uenenum Sole & eius umbra tinxit, ad maximum peruenit
 archanum. Item alter in eodem: cum autem uenenum cor
 pus penetrat ipsum inuariabili colore colorat, & nunquam
 dimittit corpus animā quæ compar sibi est, à se separari &c.
 Ex quibus dictis patet quod sine ueneno & theriaca alchimia
 non perficitur, non secundum intentionem considerantium
 in superficie scilicet quod apponatur aliquid illorū ab extrinse
 co sed quia in fine operis & decoctionis sunt hæc obtinentia
 nomina eorum ut dictum est. Et hæc uerba sunt profundissi
 ma & dicta secundum sententias antiquorum philosopho
 rum & sunt consona de prius dictis de fermento & ele
 mentis.

Consequenter uidendum quid sit coagulum & quid
 lac in lapide philosophorum & quid masculus
 quid femina secundum philosophos.

CAP. VI.

E coagulo quoque & lacte nec non & mas
 D lo et femina philosophi in hoc lapide tractauerunt;
 sunt enim hæc de secretissimis terminis huius artis
 quibus incognitis & ars hæc totaliter ignoratur. Sunt qui
 dam qui imaginantur, quod hic lapis cum perfectus est com
 paratur ad Mercuriū sicut coagulum ad lac. Sicut enim mo
 dica pars coaguli, multam quantitatem lactis coagulat, sic
 modica pars huius lapidis super multas partes Merc. proiecta
 coagulat in Solem uel Lunam. Qui longe ualde ab eorum
 intentione loquuntur. Si enim sic esset, quæ nam esset com
 paratio huius lapidis ad metalla? non enim potest coagula

re ea cum iam coagulata sint à natura , Merc. autem sic . Nos ergo dicimus quòd coagulum apud philosophos est illud quòd in capitulis dictis , est dictum corpus , siue fermentum , siue uenenum , siue flos auri , quod est occultum in Mercurio philosophorum quando oritur , & ille Merc. dicitur lac . Illud enim coagulum est quod coagulat illum Mercuriũ , & ipsum & Merc. sunt unum & idem in substantia . Ita quòd seipsum coagulat , & ab alio non coagulatur , ut uere patet de cera liquefacta quando coagulatur . Et sicut coagulũ fit ex lacte solo sed per quandam digestionem & decoctionẽ alteram recipit potentiam & uirtutem coagulandi illud lac in quo est , sic & hoc coagulum quod est in Merc. philosophorum ortum recipit per quandam digestionem & decoctionẽ alteram potentiam & uirtutem coagulandi illum Merc. in quo est & recipiendi & perficiendi cum sit in ipso & cum ipso ortum . Vnde sicut coagulum dominatur lacti & ipsum coagulando ad se conuertit & fiunt omnino unum coagulum absque diuersitate , sic & hic . Propter quod non est cõfidendum in Merc. sublimato sed in calcinato post sublimationem ut dicit expositior in lumine luminum , quia cum fuerit sublimatus Merc. philosophorum , candidus de sui natura est uolans ab igne , cum autem à suo coagulo coagulatur , calcinatur , frigitur & retinetur , & hoc coagulum est aurum philosophorum & uenenum .

E T sciatis qd hoc coagulum est clauis philosophorum , quia coagulando spiritus dissoluit corpora simul & semel in eodem momento , & ideo dixerunt philosophi quòd spiritus nõ possunt detineri , nisi cum aquis corporum , & quòd unum & idem est congelatio spiritus & solutio corporis . Vnde Rasis in epistola Gummi nostrum coagulat lac nostrum , &

DE COAGVLO

lac nostrum dissoluit gummi nostrum, & post hoc ap-
parebit rubedo orientalis &c. Et Lucas in turba philosopho-
rum: accipite argentum uiuum quod est ex masculo & ip-
sum secundum consuetudinem coagulate, non enim hic est
regendi initium, eo quod iam coagulatum &c. Senior,
Quando uidi aquam coagulare seipsam, tunc certificatus
sum quod res uera est sicut assignatur, & hanc aquam co-
agulatam nominant nomine cuiuslibet masculi, deinde de-
sponsauerunt cum foemina, & ipse est ex ea, & ipsa est ra-
dix eius & coagulatio eius sicut dixit Hermes &c. Idem
in eodem: congelat autem haec aqua cum est cogelata, &
aqua currens est mater congelata & ex ea fuit &c. Ad huc
igitur modum assignauerunt in suo lapide masculum & fo-
eminam, nominantes foeminam, ipsum lac quod coagulatur;
masculum autem quod coagulat, quia actio attribuitur ma-
sculo, passio autem foeminae. Nam in hoc lapide quando
oritur cum ipse sit liquidus & fluens & patiens dicitur fo-
mina, suum autem coagulum, a quo coagulatur, cum sit
solidum, firmum, permanens et agens in illud dicitur masculus.
Compositum uero ex ijs dicitur lapis commixtus completus et
perfectus et fiunt in commixtione unum omnino sicut in cera.
Vnde dixit Alexander. Scias quod nullus nascitur nisi ex
mare & foemina, Et nullum germen gignitur nisi ex
humido et calido alias sicco. Item in turba philosophorum:
cum enim masculus et foemina coniunguntur fit mulier non
fugiens, compositum uero spirituale, u. n. masculi recepta gau-
det foemina, eo quod masculo inuatur, masculus uero a fo-
mina tingente accipit spiritum, masculus ergo et foemina co-
iunguntur et unum fiunt etc. Item alter in eodem. Vene-
ramini regem & uxorem suam, & nolite eos coburere etc.

senior. masculus est sine alis existens sub foemina, foemina uero habet alas & uult uolare, masculus autem retinet uolantem. Et propter hoc dixerunt philosophi: facite foeminam ascendere super masculum, & ascendet masculus super foeminam &c. Et Rosinus: Foemina masculo roboratur &c.

ET est sciendum quod masculus & foemina sunt idem in eodem subiecto & sunt habentes uirtutes diuersas & contrarias in tali subiecti unitate. Et hoc potest confirmari per philosophum primo de plantis, qui ponit quod in seminibus est mixtio masculi & foeminae. Dicit enim sic. semen plantae, est simile impregnationi quae est mixtio masculi & foeminae; & sicut in ovo est uis generandi pullum & materia cibi eius usque ad horam complementi & sui exitus ab eo: & sicut galina ponit ouum in una hora. Ita & planta semen etc. Et idem dicit decimosexto de animalibus. Ex quo patet quod talis copulatio uel conexio potest dici hermaphrodita: quia plantae & semina ubicunque impregnant & impregnantur et, & hoc denotat agens & patiens in eodem subiecto simul esse commixta in unitate quadam. Quando ergo oritur lapis iste habet in se mixtionem masculi & foeminae, sed oritur liquidus, fluens, uolans, lucidus & coagulationem patiens et sic est foemina. Coagulum autem oritur in uentre eius & est solidum, stans, permanens, umbram ostendens, sicut faciunt lapides pretiosi lucidi, & coagulationem in illo faciens, & est masculus. Et sicut foemineum & patiens est quid diminutum & imperfectum. Ita masculinum cum sit agens est quid completiuum et perfectiuum ipsius. Et quia foemina est alba fugiens, sed ualde leuiter permittit se a masculo capi, masculus uero est rubeus persequens foeminam fugientem et ipsam capiens & retinens ut ualida, ea propter dixerunt. Foemi

na habet alas; masculus uero non. Hermes, Fili extrahit à radio suam umbram. radius enim est humiditas et foemina. umbra uero est siccitas in humiditate occulta et est masculus, cuius generatio fuit à natura antequàm generatio foeminae. masculus autem est rubeus persequens foeminam fugientem et ipsam capiens et retinens in ualida. Foemina autem est alba fugere uolens sed ualde leuiter permittit se à masculo capti propterea dixerunt quod foemina habet alas, masculus uero non.

SIMILI modo dixerunt, hunc lapidem esse primo Senem et secundo Iuuenem, quia de ratione iuuentutis est colorem rubeum roseum inferre in cute humana et in capillis. de ratione autem senectutis albedinem. Cum ergo hic lapis primo in sui generatione sit albus, in secundo rubeus merito primo dicitur senex, secundo Iuuenis. Vnde Rasis in epistola. Lapis scientiae nostra primo est senex et ultimo puer, quia albedo est in initio et rubedo in ultimo etc.

DIXERVNT etiam cum proportionem simili hunc lapidem regionalem, quia ratione suae humiditatis dixerunt ipsum esse Aegyptiacum et ratione siccitatis Persicum, unde Aegyptum domum humiditatis esse dixerunt, Persiam autem domum siccitatis. Et Aegyptij terra Persarum eget subsidio, sicut dicit Miluescindus. Omnis enim putrefactio fit in humido finis autem putrefactionis est siccitas, et incineratio, cum ergo fuerimus in fine putrefactionis completæ, oportet desiccare, et tunc fit conuersio elementorum, quia humidum fit siccum, et Aegyptij recipiunt subsidium à Persis et sic alternatim lapides adinuicem commutantur. Et ideo putrefactio non ualet alibi quàm in Aegypto, ipsius autem finis non nisi in Persia. Secundum hunc ergo modum affe-

gnauerunt in hoc lapide mulierem prægnantem, masculum
rubrum in utero habentem & parturire clamantem: unde
lapis, qui superius dictus est foemina est mulier prægnans, qui
autem dictus est masculus, est stans in utero paratus ad par-
tum. Et ideo in coagulatione apparet partus, quia lapis dis-
tus foemina, parit lapidem alium, quia quod erat intus exit
foras, quia quod erat fluxibile fit coagulatum. Multos quo-
que alios terminos annuerunt philosophi, sed prædictorum co-
gnitione integre habita, aliorum omnium cognitio nullatenus
poterit occultari.

Sequitur ultimum capitulum de similitudinibus gene-
rationis foetus ex spermate & sanguine menstruo,
& auri ex ovo, comparando in generationem
auri ex sulphure & argento uiuo, ad
generationem ipsorum.

CAP. VIII.

VIA locus sumptus à simili & proportionem in-
arguendo in qualibet arte et scientia familiaris est,
& manifestum conferre uidetur, ideo generatio-
nem auri à natura & ab arte ex sulphure & argento ui-
uo, foetus ex spermate & menstruo. Intendimus proportiona-
liter explicare, ut ex his omnia quæ diximus à simili robo-
remus. Erunt autem proportionem naturales nouæ et inau-
ditæ. Dicimus, ergo quod principia generationis foetus sunt
duo scilicet sperma & sanguis menstrualis, quia in omni ge-
neratione est necessarium agens & materia. Materia autem,

Et agens non coincidunt, ut patet ex secundo physicorum. Spermata autem sunt agens, et sanguis Mercurius est materia, ut patet ex quintodecimo et sextodecimo de animalibus: et ut dicit Auverrois secundo colligit. Et quia omne agens cum introductione forme simul separatur a materia, nec subiicitur materie, seu pro materia generati, ergo sperma separabitur ab illa simul cum introductione forme. Quod autem sanguis menstruus sit materia generati sic patet, quia ex eisdem generamur et nutrimur et econverso, ut dicitur secundo colligit, et secundo de generatione et corruptione, et quintodecimo de animalibus, cum ergo foetus nutritur ex sanguine, ergo similiter generatur ex eo, oportet ergo dicere quod sperma sit agens. Vere ergo dixit philosophus quintodecimo de animalibus, scilicet uir dat formam et principium motus, femina dat corpus et materiam, sicut in lacte coagulato, ita erit quod abscinditur a matre et foemina. Est ergo masculus operans et foemina patiens, sicut est scannum ex carpentario et ligno, non igitur erit sperma tanquam pars generati, sed erit sicut motor et forma. Et sicut sanitas que accidit infirmo ex scientia medicinali &c. Possumus ergo in proposito dicere quod sicut stannum est ex carpentario sicut ex efficiente, ex ligno sicut ex materia, et sicut foetus est ex spermate sicut ex efficiente et menstruo sicut materia. Eodem etiam modo omnino dicimus quod aurum, et lapis philosophorum, est ex sulphure sicut ex efficiente et argento ut uo sicut ex materia, et sicut sperma informat cum forma sibi simili et non aliena sic sulphur informat, forma sibi simili et non aliena. Et ideo hoc sulphur agens extrinsecum extrahit per digestionem illud sulphur quod est in potentia in argento uiuo in actu, quod sulphur informat ipsum argen-

eum uiuum forma auri aut lapidis philosophorum . Et hoc est, quod argentum informat, coagulat, colorat & infixat per actionem illius .

E S T præterea notandum quòd sperma generat ex materia cor primo & primam uirtutem in corde imprimit sibi similem : quoniam sperma habet primam uirtutem generatiuam, contractam ab eo à quo decisum est, & generando cor dat similem uirtutem generatiuam cordi . Et post separatur ab eo & derelinquit ipsum solitarium, quia cor potest de cætero generare alia membra omnia per uirtutem primam sibi introductam à spermate similem uirtuti existenti in spermate, absque præsentia spermatis, quia sperma postquam generauit cor iam totum opus suum peregit, nec est de cætero necessarium ad generationem . Nò solum autem in corporibus animatis anima sensibili, sed etiam animatis anima uegetabili; hoc idem patet . Post seminationem . n. determinata Periodo germinabunt semina per uirtutem generatiuam insitam ipsis et in quibusdā ascendunt semina diuisa super terram in ipsa generatione, & in quibusdā manent in terra, & ista semina adherent germiui . Post separantur & paulatim arescunt in ipsis germinibus tanquam uana & inutilia ad generationem ulteriorem, quia similem uirtutem generationem quam habebant intus duxerunt in ipsis germinibus & germina obstruunt eam, & euanuit uirtus qua prius fuerat in seminibus . Postquam opus suum totum peregit . Propter quod illa germina sunt & permanent per se, sufficientia, ad generationem successiue, absque seminibus ex quibus generata sunt . Ideo generant folia, flores & semina in circulo, sicut illa ex quibus originem contraxerunt . Omnes etiam res que generantur & in sua specie multiplicantur, non generantur

nisi à sibi similibus in natura tanquam à principiis & radicibus suis secundum modum quem diximus. Est ergo germen sicut cor generatum & separatum à semine suo. In quo est tota virtus seminis generatiua omnium membrorum plantae & partium eius secundum exigentiam suae speciei, quemadmodum in corde embryonis generata à spermate.

SIC eodem modo dicimus, quod sulphur extrinsecum generat ex argēto uiuo sulphur quoddam quod est sicut cor, & primam uirtutem generatiuam introductā in ipso à sulphure extrinseco, ab eius praesentia quia sulphur extrinsecum iam totum opus suum peregit. Et hoc sulphur generatum in argēto uiuo, & ex eo est cor & forma & tinctura quemadmodum in homine cor &c. Sicut ergo sperma, post generationem cordis, non habet aliud efficere de caetero, quia iam introduxit formam, & etiam impossibile est duo agentia concurrere aequaliter ad eundem effectum. Sic & sulphur extrinsecum similiter se habere debet, ergo sulphur extrinsecum postquam introduxit in actu sulphur extrinsecum argenti uiui, quod est sicut cor & forma argenti uiui, debet similiter separari. Confirmamus autem hoc per philosophum decimosexto de animalibus qui dicit. Creatur autem cor prius à spermate, aut membrum conueniens cordi, quod erit principium generationis corporis totius &c. Et post hoc dicit. Et propter hoc in creatione apparet cor prius inter omnia alia membra in actu & manifestum est sensui & similiter rationi: quando conceptum suscitatur ex semine maris & superfluitate mulieris seu foemina & fuerit solitariū debet regere se sicut filius qui exiit à domo patris etc.

SCIENDVM pro dictis, quod sicut non est necesse, quod primum mouens tangat suum mobile continuo, sed suffi-

est quod tam tetigerit, ut patet in sagittatore & sagitta, sic est de spermate & illo à quo decissum est, scilicet corde quod generauit sperma & corde quod generat membra foetus. Vnde dicit philosophus decimosexto de animalibus. Sicut accidit rebus quæ sunt per se, quod primum mouens mouet, non quia contingat corpus omnino alterius, sed quia iam tetigit in præterito. Ita est illud ex quo est sperma, & non tangit post hoc. Eodem modo dicimus in sulphure & argento uiuo, quia postquam sulphur extrinsecum tetigit argentum uiuum & generauit seu creauit in argëto uiuo sulphur ex ipso, in quo est uirtus prima generandi & informandi aurum, non est necesse ut de cætero tangat ipsum, sed sufficit quod iam tetigit in præterito. Ideo dignum est, ut hoc extrinsecum separaretur sicut perpetuum à corruptibili.

AMPLIUS subtiliter aduertendū est, quod sperma quando est fortis & temperati caloris, tunc est potens digere re menstruu complete, quia non potest fieri completa digestio nisi per calorem completum sicut indigestio per calorem diminutum, ergo cum sperma fuerit uincens & potens bene digerere menstruu, scilicet cum sit sicut motor & operans, assimilabit sibi necessario hoc quod generat, ergo generabit masculum cum sperma sit ex masculo. Et quia omnis corruptio & alteratio est ad contrarium, tunc quia sperma non poterit uincere & digerere bene menstruu propter penuriam caloris non poterit foetum secundum similitudinem formæ suæ, ergo erit alterata ad contrarium & quia foemina contraria tur mari, necessario creabit foeminam, quia sperma est sicut operans & menstruu sicut patiens. Propterea accidit qd mares sunt calidiores foeminis quia caliditas attribuitur agentii. Sic eodem modo dicimus de sulphure & argento uiuo; nam

quando sulphur est bene potens digerere argentum uiuum ex completa actione caloris, tunc sulphur assimilabit sibi argentum uiuum & faciet ipsum aurum, quoniam sulphur est ipsum digerens & citrinizans. Ideo aurum est citrinum & masculinum & complete digestum. Cum autem sulphur non poterit bene digerere argentum uiuum ex indigentia caloris, tunc erit alteratio ad contrarium, ergo sulphur non assimilabit sibi argentum uiuum, ergo non fiet aurum sed argentum: & ob hoc argentum est album sicut argentum uiuum, & est sicut foemina & incomplete digestum, & haec est causa albedinis argenti & citrinitatis auri. Vnde sicut foemina est mas occasionatus secundum philosophum in libris praedictis, sic similiter dicitur quod argentum est aurum occasionatum. Est autem citrinitas & albedo in auro & argento non ex utroque sed ex argento uiuo tantum, quemadmodum in ouo album & citrinum sunt ex parte foeminae et non maris, quamuis non sint in argento uiuo distincta sicut in ouo. Ideo dicit philosophus 17. libro de animalibus, album et citrinum in ouo non sunt, ex mare et foemina sed ex foemina tantum. In alijs autem metallis, quia aut sulphur nondum potuit bene digerere et uincere argentum uiuum propter paucitatem caloris ut in plumbo & stanno, aut combussit nimis ut in aere uel ferro. Ideo in ipsis nondum potuit generare aurum nec argentum, quoniam sulphur non est uincens, nec uictum omnino.

ET intemperantia caloris sulphuris potest esse tam in abundantia quam in defectu & potest utraque intemperantia dici indigestio diuersis respectibus postquam non tenet medium. Ideo bene dicit philosophus 18. de animalibus scilicet quod mares & foeminae indigent temperantia caloris, quemadmodum

omnia naturalia & artificialia non sunt nisi per terminum & temperantiam determinatam, cum calor uincit ualde, de siccatur res humida & cum diminuitur multum, non potest sustentare humiditates & propter hoc indiget temperantia. Si autem non fuerit ita, accidet istud, quod accidit rebus de coctis quoniam ignis multus comburit, & paucus non potest digerere. Et propterea indiget mas & foemina ad creandum filium temperantia caloris &c. Et huic concordat uerbum Gal. in quarto de ingenio sanitatis, qui dicit omnis error duobus modis est in quantitate, scilicet si ultra temperamentum est uel citra temperamentum. Nam idem, id est, consimilem defectum facit plus & minus. Vnde dicimus solum aurum esse a calore temperato decoctum & a natura digestum citrinum masculinum & simile est argentum & nullum aliorum hoc habere meruit.

R V R S V S ne uideamur ignorare intentionem uerborum dictorum Aristotelis. Dicimus quod quamuis sperma sit factor embrionis ut dictum est, tamen non est sicut principale agens sed magis ut organum & instrumentum, quia anima existens in spermate est principale agens & mouens, mota ab anima generantis. Cum omne quod est habeat animam actu uel potentia uel secundum quid uel simpliciter ut dicitur 16. de animalibus, & utitur spermate tanquam instrumento cum calido & frigido ad generationem & formationem ut ibidem dicitur, quamuis uerius sit dicere aliquid fieri per motum instrumentorum quam per instrumenta ut idem dicitur. Vnde ex motu generantur calidum & frigidum ut instrumenta faciunt duritiem & molliem & similia accidentia, ut patet tam in naturalibus quam in artificialibus, gladius enim efficitur ex motu instrumenti, quod

mouetur secundum scientiam artificis etc. Vnde sicut ani-
 ma hominis in qua est scientia, mediante sanguine & spiritu
 mouet manum ut instrumentum aut instrumentum extrinse-
 cum hoc autem mouet materiam. Sic & anima existens in
 spermate mouet spiritum secundum motum generantis à qua
 exiuit & uicitur ipso ut instrumento mediante calore natura-
 li, & sperma mouet materiam. s. menstruum. Vnde dicitur
 decimosexto de animalibus, quod cum sperma uenerit in ma-
 tricem, mouet mēstruū eodem motu quo ipsum, excitat motū,
 scilicet ab anima generantis à qua exiuit sperma & omnia
 mēbra sunt in potentia tam in mēstruo quam in spermate, in
 actu autē nullū sed in mēstruo passiuē, in spermate uero acti-
 uē, & hoc facit cū calido naturali uel animali proportionato
 ordinationi astrorum, quod est uitale, quod calidum nō est
 ignis uel ab igne, ut ibi dicitur, cum ignis animal non gene-
 ret nec nutriat. Eodem modo dicimus de sulphure & argen-
 to uiuo in operibus natura, quoniam sulphur non est agens
 principale sed uirtus mineralis occulta, existens in ipso mediā
 te calore minere digerente, est principale agens intrinsecum
 cum corporibus coelestibus et mouent sulphur cum calore suo,
 sicut instrumentum. Sulphur autem mouet argentum ui-
 uum, sicut materiam sibi propriam ad generationem eo mo-
 tu quo mouetur ab agentibus primis. Similiter in operibus eius-
 dem natura, mensuratis ab arte, quia anima artificis in
 qua est species & scientia est principale agens extrinsecum &
 mouet uirtutem mineralem digestiuam & liquefactiuam, et
 generatiuam existentem in sulphure per tempus caliditate
 ignis mensurata ab artifice, sicut principale agens intrinsecū,
 & hæc uirtus mouet sulphur in quo est sicut instrumentum.
 Sulphur autem materiam mouet argentum uiuum sicut propriā

materiam ad generationē eo motu quo mouetur à primis, et est aurum in argento uiuo & in sulphure in potentia, actu uero nō. sed est in argento uiuo passim, in sulphure uero actiue sicut in efficiente. Vnde liquefactio & coagulatio & alia accidentia fiunt à calido & frigido, forma uero efficitur, ex motu instrumentorum motorum secundum scientiam artificis mensurantis & ministrantis ea natura.

Argenti uiui uulgaris similitudo.

DICEMVS denuo quòd argenteum uiuum uulgare assimilatur menstruo & ovis uenti. Vnde sicut ex mēstruo, absque spermate non fit embrio nec ex ovis uenti auis absque semine maris, quia uirtus anima non est in eis nisi ex spermate uel semine maris, ut patet ex decimosexto de animalibus. Sic ex argento uiuo uulgari. Nunquam fiet aurum nec lapis philosophorum, absque sulphure, quia non est in eo uirtus generatiua nisi per sulphur, secundū hanc igitur proportionem dicimus de sulphure, quoniam ipsum assimilatur spermati et semini maris, et absque mēstruo foemina non fit generatio, quemadmodum tota materia generationis & nutrimenti non est nisi ex foemina, sic ex sulphure solo absque argento uiuo nunquam fiet aurum, nec lapis philosophorum, quia in eo non est uirtus materie nec nutrimenti. Et sicut ex albo oui fit generatio pulli & nutrimenti ex solo citrino. Sic similiter generatio auri fit ex argento uiuo, & nutrimentū eius ex solo citrino, scilicet sulphure suo. generatio igitur lapidis erit ex albo, id est, argento uiuo & nutrimentum ex solo citrino, scilicet sulphure suo occulto, digesto per actionē sulphuris extrinseci regimine artis & artificis ministrantis nature. Propterea natura sapientissima in animalibus perfe-

Est in quibus est dare marem & foeminā separauit marem
 à foemina quæ ad generationem temporibus congruis coniu-
 guntur . In seminibus autem quia non sunt corpora mobilia
 localiter , à principio intrinseco , coniunxit natura ex eis
 simul marem & foeminam , ita quòd in quolibet semine est
 coniuncta & indistincta quo ad substantiam uirtus maris et
 foemina ad generationem fiendam . Sic similiter ac propter
 eandem causam , coniunxit in mineris metallorum sulphur
 & argentum uiuum ad generationem ipsorum . ideo minera
 ipsorum omnium sunt necessario mixtæ ex sulphure & argē-
 to uiuo uulgi cum sint simul ibi generata mixta & coagula-
 ta . Et ob hoc sicut mas non generat in substantia propria sed
 in passiva & opposita sibi, siue agens & patiens sint cōiuncta
 siue separata . Sic similiter & sulphur generat non in substā-
 tia propria sed in passiva & opposita sibi quæ dicitur argen-
 tum uiuum . Si igitur uerum est quòd in principio huius ca-
 pituli diximus secundum sententiam Aristotelis, Auerrois &
 Alexandri, scilicet quòd ex eisdem generamur, nutrimur, per-
 ficimur & complemur , & non ex extraneis , ergo ex eisdē
 aurum debet generari nutriri & perfici ac compleri , & nō
 ex extraneis . Cum igitur aurum sit generatum, nutritum,
 perfectum & completum , à natura ex solo argento uiuo ,
 ab extrinseco sulphure digesto & ultimo ab eo expoliato, er-
 go & lapis philosophorum ex eisdem debet generari, nutriri,
 perfici & compleri scilicet ex quibus est aurum & non ex ex-
 traneis , quia sicut cognitio rei sumitur ab essentia & natu-
 ra rei & suis principijs , & sic & operatio ipsius . Quia
 ergo ex imperfectis metallis , debet per hunc lapidem , aurū
 generari, nutriri , perfecti & compleri per eorum mixtionē,
 ergo ex solis partibus eorum quæ sunt ex eisdem ut aurum,
 generabitur

generabitur aurum, & partes extraneae corrumpentes separabuntur seorsum, & cum partes quae sunt in eis quae sunt ex eisdem ut aurum sint argentum uiuum, ergo ex solo argento uiuo eorum generabitur aurum & nutrietur & perficietur & complebitur per hunc lapidem, ergo & partes sulphuris quae sunt in eis cum sint extraneae & corrumpentes separabuntur seorsum quia non miscebuntur. Omnis enim res ex sibi similibus conficitur & perficitur & completur & non ab extraneis. Vnde philosophus in secundo de anima dicit quod nutrimentum in principio est dissimile a nutrito. in fine autem simile, ergo a similibus res nutritur & perficitur & ideo ab extraneis. Sic ergo patet quod aurum alchimicum est quod debet esse necessario ex eisdem, omnino & eodem modo generatum ut minerale & non ex extraneis, nec modo extraneo. Qui igitur in extraneis laborant & modo extraneo, a natura operantur, extranea faciunt & aliena. Similiter autem & qui in eisdem, non extraneo modo operantur, ueritatem rei consequuntur.

CVPIENTES igitur per artem alchimiae naturam sequi non impendent laborem in argento uiuo solo scilicet uulgi, nec in sulphure solo scilicet uulgi nec cum aliquibus alijs intermixtis sicut nec natura, immo nec in argenteo uiuo & sulphure uulgi coniunctim, quod forsan uidetur mirabile. Sed in eo in quo sunt a natura coniuncta, quia preparauit arti sicut ancilla. Coniungit autem, ipsa natura a principio generationis sicut in lacte butyrum lac & seracium quae post digerit, & abinuicem separat & sequestrat. Similiter autem & ars. Similitudines autem istae sunt sufficientes & ueraces etiam ad hoc propositum ostendendum, quauis non sint totales, quoniam animatorum ad inanimata,

non potest esse in omnibus totalis similitudo nec adduci, non enim generatur aurum ex auro, sicut animal ex animali. Sed talis inuestigatio extranea & pulcherrima est. Concludimus ergo ex omnibus prius dictis quod quicumque sapiens figuras & analogias uerborum cum omni imaginatione in hac arte inuestigare uoluerit, cum ipsa ars supra naturam & rationem naturalem consistit, ut prius ostendimus, oportebit ipsum necessario operibus diuinis supra naturam & naturalem rationem, & intellectum existentibus consentire et fidem omnimodo adhibere, quod si solam rationem adeptus fuerit finem artis penitus non attinget.

CONIUNGIT &c. Sciendum quod sicut natura generat metalla ex sulphure & argento uiuo. Non quod sulphur in sua natura per se reperiatur in suis mineris: nec argentum uiuum sic. Sed reperiuntur hæc à natura commixta & in naturam terræ redacta: nec etiam reperitur aliquid ibi in quo saluetur ibi media dispositio à mollitie argenti uis uel ad duritiem alicuius metalli, cum tamen non fiat transitus de extremo ad extremum nisi per medium. Sic & in transmutatione metallorum imperfectorum uersus perfecta est existimandum, quia natura in ijs occultissime operatur. Regiones narrant res & generationes diuersificant ea, non solum secundum species, sed secundum proprietates & accidentia in eadem specie: hoc patet tam de animatis quam de inanimatis, ut dicit philosophus octauo de animalibus. Sic similiter existimemus esse de mineris metallorū, quia ratione diuersarum minerarum in regionibus diuersis quædam possunt nobilitare imperfecta metalla in aurum & quædam nō, quasi de se semper & ubiq; sine disposita ad finem illū. Sicut etiam uidemus quasdam melius argentum & quasdam mea

lius *as* producere propter causas, quia potest *minera* esse corrupta & carens aquis lauantibus per fluxum earum, aut sulphuris mali repletio impedit transmutationem talem fieri in tali loco. Item aspectus coelestes operantur ad hoc &c.

Capitulum octauum, Instantia contra dicta. In qua probat quòd ex *aere* & ferro non potest fieri aurum, uel argētū & soluit.

ED dicet aliquis, uidetur quòd ex *aere* & ferro non possit fieri aurum uel argentum per alchimiam suae per lapidem philosophorum quod primo probatur sic. Impossibile est illi rei quae transiit terminum decoctionis ut reuertatur ad terminum decoctionis & ad medium. Sicut non est possibile ut assum reuertatur elixum: ut dicit Auerrois tertio colliget, & cum *as* & ferrum sint huiusmodi, ergo &c. Reliqua autem confitemur posse conuertere. Similiter quae cruda sunt possunt decoqui, e contra autem incrudari non possunt, & quae sunt semidigesta possunt complete digeri, quae autem superfluae ad temperatū reuertere nō possunt, ut patet in cibis quid assantur & elixantur quando sunt crudi. Propter quod dixit Auerrois tertio colliget ut supra. Item de tali digestionem dixit Rasis in libro perfecti magisterij & Morienus & quilibet alchimista, quòd argentum & aurum à calore suauis & temperato decocta sunt. Stannum autem & plumbum à calore diminuto, ferrum autem & *as* à calore superfluo assatiuo & urente. Argentum uiuum crudimine. Ad hoc omnia imperfecta posse conuertere in aurum, tam secundum artem quam secundum naturam.

INSTANTIA DE

SED est aduertendum, quòd cum duplex sulphur sit in quolibet metallo præterquam in auro scilicet extrinsecum còmburens & intrinsecum non comburens, quod est de substantiali compositione argenti uiui. Ideo illud extrinsecum est separabile ab eis: intrinsecum autem nullo modo. Et quia hoc sulphur extrinsecum potest per artificium separari, sicut & à natura, patet uere quòd non est unitum cum suo argento uiuo. Ideo non facit ueram adustionem in argenteo uiuo. Sed in seipso quod patet, quia ipso separato remanet argentum uiuum purum, quod non sic remaneret, si secum esset unitum. Et ideo cum purificantur imperfecta metalla in opere minori per ablationem quandam huius sulphuris, uidetur eorum argentum uiuum lucidius. Vnde de hoc duplici sulphure loquens Geber capitulo de procreatione Veneris sic inquit. Ex præcedentibus itaque sermonibus relinquatur in compositionibus duplicem fore sulphureitatem, unam quidè in profunditate argenti uiui conclusam in principio sue mixtionis. Alteram uero superuenientem, quarum alteram cum labore tolli. Alteram uero nullo artificiorum ingenio est possibile tolli quod per ignem perficitur, ad quod possit nostra operatio congrue ac utiliter peruenire. Cum iam secum per eandem creationem unito factum sit. Hoc experimento probatur, quia uidemus sulphureitatem adustam per ignem deleri, sulphureitatem uero fixam minime. Si igitur diximus corpora calcinatione mundari, intelligas utique à terrea sulphurea substàtia quæ nõ in radice sue naturæ unita est, quoniam unita purgare uel mūdare per ignis ingenium nõ est possibile, nisi adueniat argenti uiui medicina, occultans & contrèperas aut illam de commixto separans. Item capitulo de coagulatione, idem habet similiter, scilicet argentum partes

fulphuris, naturaliter sibi admixtas, quoddam uero plus, quoddam minus, quas remouere per artificium non est possibile &c. Quia igitur istud sulphur extrinsecus adueniens potest per artificium separari à metallis, patet quod non est uere unitum cum illo argento uiuo, nec de ipsius substantia.

Et ideo istud argentum uiuum æris, & ferri potest perficiri in aurum purissimum sicut argentum uiuum stanni, & plumbi per sulphuris extrinseci separationem. Et sicut ipsum est foedum foetidum, & malum, ita dat tincturam foetidam & malam: ueruntamen in hoc tantum bonitatis habet quia ipsum est agens in materia sine cuius actione natura non posset generare aliquod metallorum. Ideo Geber eius tincturam uituperans tractatu de medicinis primi ordinis capitulo de citrinatione Lunæ, dicit sic per sulphur etiam rubificatur Luna, sed illius rubificatio est difficilis & laboriosa immense, et tamen non resultat eius citrinatio fulgens immo fusca & liuens terreatate motifera &c. Ex quibus iam dictis nos aestimamus cum ratione, quod cum lapis philosophorum super æs et ferrum liquefacta proiectus fuerit, commiscebitur in momento cum omnibus & solis partibus argenti uiui existentis in eis, & unitur cum eis cum sint eiusdem naturæ, & perficit eas in aurum purissimum: & omnes partes sulphuris extrinseci separabuntur seorsum, quia non sunt de natura sua. Et hæc est intentio Geberis capitulo de differentiis perfectionis, differentia prima quamuis uideatur aliter dicere capitulo de preparatione corporum in generali, scilicet Saturni & Iouis.

Argentum enim uiuum semper absque uiolenta & labore commiscebitur cum eo quod suæ naturæ est: alterum uero respuit & seorsum relinquit. Similiter dicimus in stanno, & plumbo, & in argento, quamuis in argento sint modice partes

INSTANTIA DE AERE ET FERRO.

sulphuris extrinseci . Sed cum super argentum uiuum proli-
ctur hic lapis qui cum eo, tam secundum totum quam secun-
dum omnes partes sunt unius naturæ & substantiæ, ideo to-
tum perficitur in aurum . Videmus enim gratia exempli in
coagulatione lactis, quia coagulum coagulat solum partes si-
bi similes existentes in lacte . Aliis uero dissimiles respuit &
seorsum relinquit, & ista substantia casealis in lacte consi-
stens se habet ut principium materiale & passiuum . Coagu-
lum uero sicut principium formale ætium, quamuis sint
eiusdem materiæ & substantiæ, ac naturæ . Quod autem
talis adustio sit in solo sulphure ferri & aeris : & non in eo-
rum argento uiuo satis experimento patet, quia cum aduri-
mus siue coagulamus argentum uiuum cum sulphure, &
facimus ex eis sublimationem uzifur post magisterium subli-
mationis alteram separamus substantiam argenti uiui ab uzi-
fur puram & mundam, ut prius & magis . quod patet,
quia nulla adustio facta fuit in isto argento uiuo, sed in so-
lo sulphure, ergo eodem modo in ferro & ære est existiman-
dum & sic patet solutio ad dubium . Et sic est finis istius au-
reæ questionis, ex Bono Ferrariensi extracta per Ianu The-
rapum Lacinium Calabrum Minoritam theologorum mini-
stum : & nunc primo per ipsum ad cōmunem studioforum
felicitatem editæ in lucem .

Accessit, & huic questionī epistola quedam ipsius Boni ad
quendam suum familiarem, super hoc negotio, quæ quid-
em quia conformis est suæ doctrinæ, & præsertim in
capitulo primo : ubi loquitur de materia lapidis . iccirco
huic operi illam inferere non dubitauī .

SEQUITVR NVNC EPISTOLA BONI

Ferrariensis egregij atque eximij in medicina &
in hac arte doctoris ad quendam
ipsius familiarem.

INSTANTISSIME N. fratru opti
me magna cum deuotione et fiducia uestris
literis & precibus me rogastis, ut uobis scri
berem quæ sit materia super quam philoso
phi alchimiã inquirendo laborauerunt, ut
uenerabilem eorum lapidem cum magna industria sibi com
pararent. Quapropter nullus in hac re ueritatem dicere pos
set nec cum ueritate alios informare qui ipsam materiam non
prius nouit, nec iudicat de re nisi qui uere eam cognoscit,
Ideo si nondum sum super ueritate: non possum uestram res
spondendo adimplere petitionem: ueruntamen quia ratione
in hac arte potius quam formæ semper uolui adherere, postea
quam hæc omnia cum maxima difficultate & labore incepti
percipere, & in multos errores incidi nauigando & transeun
do. Referam nunc uobis super qua materia sum firmatus se
cundum quod existimo & opinor, uestri desiderij adimplem
do, rationibus satis ueridicis approbando, quod dicam. non
enim sufficit dicere quia ita est, nisi ostendatur propter quid.
Et quacunque generaliter secundum rationem dixi in quæstio
ne prolixa quæ dicitur pretiosa margarita nouella in inuesti
gatione artis istius, & in tractatu contra illos qui in materia
indebita operantur quæ nomini fratris Anselmi monachi con
scripsi, Nunc uestri amore motus, aperiam in speciali &
particulari uobis ut percipiatis intentionem Hermetis, Geberis,
& aliorum philosophorum & naturæ, per quod patebit uo

bis, si in hac arte aliquid intelligam uel ignorem. Inuocato igitur nomine excelsi & altissimi Creatoris & misericordis, ac Iesu Christi filij sui & gubernatoris nostri à quo digne petentibus beneficium omne confertur, incipio absque ænigmatibus dicere uobis & rationabiliter demonstrando explicare munus quod de hac materia quæsiuistis. Quod quidem nisi intelligenti et intelligere honeste uolenti sub anathematis poena narrare uolui sicut præcepit Hermes. De modo autem operis in materia hac, ut informem, quamuis operi ad præsens me congrue dare non possim, sicut alias consueui per quosdā exteriores defectus omnia silebo, hoc enim uidetur archanum totius mundi, sicut dicunt philosophi & gloria inestimabilis. Quæsiuistis autem de causa materiali quæ non est modicum munus inuoluentibus artem istam, hæc enim est quam antiqui philosophi quæsiuerunt prius ut in aliarum causarum ueniret cognitionem sine cuius cognitione uacui erant ab aliarum cognitione. Et similiter per consequens ab hac arte & opere. Quod igitur uobis pollicitus sum accipite modo.

SCITO TE in primis quòd arsenicum siue auripigmentum est compositum à natura ex sulphure & argento uiuo in proprijs mineris sicut pluribus rationibus uobis ostendam quasi narratiue per signa sumpta à sensu, in sublimando enim arsenicum sæpe accidit quòd egreditur & ascendit cum sublimatione argentum uiuum in granis uiuis oculatis & distinctis adinuicem in modum granorum milij ac si argentum uiuum uulgare solum in sublimatorijs positum fuisset: & hoc apud expertos & facientes etiam realgar est ratum & firmum. & est hoc argentum uiuum omnino idem cum uulgari argento uiuo quod sic patet, quia nihil miscetur cum argento uiuo uulgi, ipso remanente in natura

argenti uiui, nisi hoc, remanentibus omnibus proprietatibus
 & passionibus argenti uiui, & quod non potest contrahi de
 re in actu, nisi quod est in ipsa potentia. ideo concludimus
 quod in compositione arsenici est argentum uiuum, propter
 quod uidetur etiam quod ex Vzifur extrahimus argentum
 uiuum, quod in eo est quamuis improprie & occulte. Item
 dicimus sulphur esse tincturam rubedinis proprie & per se:
 argentum uiuum autem tincturam albedinis, ut dicunt om-
 nes philosophi: sed si proyiciat arsenicum uel realgar, quod
 ex ipso fit super aes liquefactum, tingit aes tinctura albedinis si-
 mili albedine Lune, ergo albedo hæc uidetur albedo argenti
 uiui. Si enim tinctura hæc esset ratione sui sulphuris tinge-
 ret rubedine uel saltem nigredine per adurentem uirtutem
 & inflammabilem quam habet, & ideo omne metallū cum
 fuerit purgatum ostendit naturam argenti uiui coagulati po-
 tius quā sulphuris quantum est de se, quod est per ipsius
 gubernantiam & ipsius uirtutem existentem in manifesto &
 sulphuris in occulto, ita quod aes & aurum ostendunt, sul-
 phuris cum capitello calcis commixtionem facere per filterum
 siue, compilatorium, sicut ex arsenico cum capitello.

Quid sibi uelit hic ignoro, ideo aliquid in hoc loco defice-
 re existimo, uide tamen eum in capitulo de materia lapidis.

ET quia quorumcunque proprietates & passionēs sunt
 diuersæ in specie, licet in genere communicent super diuersa
 sa, constat necessario sulphur uulgi in specie esse diuersum
 ab arsenico, sed in genere communicet. Quare igitur
 sic est quod non possumus imitari naturam in gene-
 ratione arsenici, quamuis principia generationis similia ha-
 beamus, quia deficit nobis idem sulphur, aut ad minus di-
 gestionem quam tale facit natura, ignoramus omnino, ideo

addetur incōueniens ut operationē philosophorū alchīmicā in
eis impēdere debeamus, si debemus uere sequi naturā, iō sicne
natura in mineris metallorū generauit arsenicū ex quo facit
metalla sic miserta artī generauit arsenicum extra mineras
metallorum quōd ulecius non transmutat, ut arsenicum ac
cipiat ipsum & transmutet ipsum. sic ut sequatur naturam
in hoc, quōd si natura hoc non fecisset ars alchīmiae esset om
nino uana, Habet enim sulphur uulgi cum arsenico quādam
naturam cōmunem, ut diximus. similiter omne sulphur aut
quodlibet aliud sulphuris naturam habens, habet proprietatē
congelandi argentum uiuum, & quandoque rubificandi,
quandoque non.

A M P L I V S quia sicut accidit in quibusdam sublima
tionibus arsenici, secundum quod egreditur uobis argentum
uiuum in granis diuisum & occultatum quod est idem cum
argento uiuo uulgi ut supra diximus. Sic ingeniati sunt phi
losophi subtilissimo ingenio & profundissimo cum operatio
ne mirabili & occulta per digestionem congruam extrahere
idem argentū uiuum quod cum ipso coaguletur, sicut aurū
liquefactum cum seipso solo coagulatur ab intrinseco suo. Et
in hoc tota intentio philosophorum esse uidetur, propter quod
dixit Geber capitulo de principijs naturae. Tria esse principia
scilicet argentum uiuum, sulphur & suum compar scilicet ar
senicum uolēs insinuare quōd duo sunt principia naturae pro
pria scilicet sulphur & argentum uiuum, & quōd arsenicū
habet naturas & proprietates illorum commixte, & quōd
ipsum obtinens uices & uicariatum illorum est principium
naturae per illorum potentias & uirtutes. Et dicit in eodem
quōd spiritus foetens, & aqua uiua sunt principia naturae,
quam & aquam siccam concedimus nominari secundum an

tiqorum opintonem . Et dicit in eodem, quòd non est transitus de mollicie argenti uiui ad duriciem metallorum , nisi per aliquid in quo media dispositio saluetur . Cum ergo non reperiat in mineris metallorum talis dispositio media, non est argentum uiuum in sui natura , nec sulphur principia natura , nisi prout sunt in quadam natura tertia redacta &c.

H A E C autem tertia natura uidetur esse quæ dicta est . Vnde dicit ipse capitulo de ceratione . Quod humiditas ceratina non reperitur propinque in aliquibus sicut in sulphure et arsenico, propinquius autem in argento uiuo . Et capitulo de coagulatione Mercurij ponit quòd ex ipsis corporibus metallicis cum suo sulphure uel arsenico preparato hæc medicina elicitur . Et ex solis similiter sulphure & arsenico preparatis . Et ex solis similiter corporibus elicitur . Ex solo uero argento uiuo facilius & propinquius &c. Et uult dicere quòd in illo argento uiuo, a sulphure & arsenico extracto est ista medicina in propinquiori potentia quàm in ipso sulphure & arsenico dum maneat in natura sulphuris, & arsenici . Et quia in isto argento uiuo , sunt corpora in potentia scilicet corpora solaria, quia nullum metallorum submergitur in Mercurio nisi sol . Et ideo patet ueritas uerbi Geberis scilicet quòd ista medicina extrahitur , tam de ipsis corporibus quàm de argento uiuo , & quàm de sulphuris & arsenico .

N O T A super hæc uerba Boni uidelicet . Hæc autem tertia natura uidetur eē quæ dicta est etc. Quia si reperitur aliquid aliud in natura mineralium , in quo magis propinque saluetur hæc natura media , quàm in suo arsenico . Et q talis natura tertia siue media magis sit purgata , mundata atque decocta illa erit materia magis propinqua ad lapidem philosophorum construendum . Et hanc materiam ipsemet Bo

nus indictis suis multoties insinuauit . tua nunc intersit hoc
excogitare & querere &c.

R V R S V S dicimus quòd natura & ars nunquam in
suis operationibus utuntur super sulphura pura quia frustra
fit per plura quod fieri potest per pauciora . Si ergo sulphur
& argentum uiuum sunt principia naturæ sufficientia in ge-
neratione metallorum secundum omnes naturales philosophos
& alchimistas , ergo arsenicum erit superfluum inquantum
sulphur est uel habet sulphuris naturam , quia duo agentia
similia non debent contrariari simul ad eandem materiam
informandam . Cum ergo arsenicum secundum Geber &
alios alchimistas sit principium tertium naturæ in generatione
metallorum , ergo non erit superfluum necessario , quia
ergo repertum est re uera arsenicum esse compositum ex argento
uiuo, tanquam ex materia & sulphure tanquam agente ut su-
pra probatum est , ergo arsenicum similiter est principium
naturæ in generatione metallorum sufficiens , quia dictum
est , uirtutem & potentiam habet illorum duorum , cum sit
ex eis , & quia ex duobus actu existentibus non potest fieri
tertium , ut dicitur septimo metaphysicæ , ideo proprie &
per se loquendo non potest arsenicum dici sulphur nec argentum
uiuum , & sic patet quòd sunt duo principia naturæ , scilicet
quæ dicta sunt . sulphur ergo uulgi cum non sit de intentione
naturæ , ergo neque artis , ergo naturæ principium non est .
Postquam ergo sic est quòd oportet mineras metallorum esse
compositas ex sulphure & argento uiuo secundum modum
quem diximus & sicut probauimus in questione nostra pro-
lixa de inuestigatione huius artis .

In subtili statera omnia & singula qui sequuntur pon-
dera .

IDEO ne uos præsumatis & errabundus temerarie
 credatis quædam alia composita, ex prædictis principiis esse
 principia artis sicut est magnesia, marchasita, turia & anti-
 monium & si qua sunt alia dicimus quod ipsa non sunt prin-
 cipia naturæ, ergo nec artis si ars uere debet imitari naturā.
 Et ratio est quia natura à principio generationis metallorū
 utitur sulphure agente sicut agente proprio usque ad finem
 generationis, & perfectionis quæ perfectio est in solo auro
 & separatur in fine sulphur sicut in omni actione naturali
 agens separatur à materia cum informatione materiæ quia
 sulphur in generatione non subiicitur per materia. Cum er-
 go in sublimatione marchasitæ primo sulphur separemus per
 ignem lentum manente suo argento uiuo mortificato in fun-
 do quod argentum uiuum postea cum ignitione alludel subli-
 mamus, sicut docet Geber capitulo de sublimatione marchasi-
 tæ quod sulphur est denigrans inficiens & comburens. Ergo
 marchasita non uidetur illud in quo operatio alchimica sit
 imponenda, separatur autem agens à materia absque infor-
 matione materiæ. In arsenico autem non possumus ingenio
 aliquo separare sulphur nisi in confectione & complemento
 quantumcunque dealbemus ipsum ante expoliationem sui sul-
 phuris. Similiter suum argentum uiuum sublimatum non
 liquefit liquefactione metallica fixa sicut nec argentum uiuū
 uulgi sublimatum propter earum similitudinem in natura.
 Similiter non reperitur in mineris auri nec aliorum metallo-
 rum aliquid quod sit marchasita uel obtinēs naturas & pro-
 prietates eius ex quo naturā generet aurū uel metallum ali-
 quod. sulphur etiam suum est ualde diuersum à sulphure ar-
 senici & minerarum metallorum. Est etiam alia magna di-
 uersitas quia sicut arsenicum ostendit naturam sulphuris in

manifesto sic marchasita ostendit naturam argēti uiui in ma-
nifesto suum album siue rubeum, in occulto autem econuer-
so. Et ratio est quia quamuis elementa ex quibus componun-
tur sine similia in generatione, tamen diuersitas formarum
facit illa elementa diuersimode passibilia & diuersimode ter-
minari propter diuersum finem quia eadem materia diuersi-
mode digesta diuersimode informatur: sicut satis patet in ge-
neratione diuersorum membrorum ex eadem materia pro-
pter quod non est mirandum si eorum quæ sunt composita
ex sulphure & argento uiuo, quedam exprimunt naturam
sulphuris in manifesto & quedam naturam argenti uiui, &
quedam naturam utriusque secundum maius & minus &
quedam liquefactionem & quedam non & quedam fixio-
nem & quedam nō cum diuersis coloribus. Si igitur ita est
de marchasita in comparatione ad arsenicum. Ergo, de ma-
gnesia & tutia concludimus idem. Et quia rectum, non nisi
errore discernitur, ut dicitur in turba philosophorum. Ideo
pluries & in pluribus rebus errando et iterum erran-
do peruenimus per dei gratiam ad hoc, quod
credimus esse rectum. Et quia rectum
est index sui et obliqui ut dicitur
tertio de anima. Ideo ar-
senicum est index
sui & alio
rum.
Et hoc suffi-
ciat ad præsens.

COLLECTANEA LACINII EX AR

naldo de Villa Noua quæ practica compositio
nem lapidis philosophorum continent
& exquisitè ducunt .

OSTE A QVAM dictum est de me-
tallorum principijs & eorum generatione ,
tam in generali quàm in speciali , nunc de
lapidis compositione , tam Theorica quàm
practica , & præsupposita Theorica , per
ea quæ iam dicta sunt , in practica principaliter consistit in-
tentio nostra . Nam in ijs siquidem , sicut & in ceteris scien-
tijs , experientia practica veritatem Theorica habet roborare ,
nihilominus uero sapientiæ , & scientiæ est , res per causas
intueri , quoniam experientia fallax est cuius notitia ,
non præcessit , philosophantibus enim inest fixa meditatio , ut
ante operis inceptionem , quid fieri debeat pensitetur . Error
nanque maximus esset , ad opus accedere sine iudicio mentalis
practica , quam Theorica ipsa in anima operatur , studē-
dum ergo prius , antequam ad manuum labores accedas ,
nam opus sequitur naturam & non uiceuersa . Quisquis igitur
in rebus conatur quicquam efficere , animam disponat
ad intelligendum , postea manus ad operandum emittat .
Quamobrem , quia Arnaldus de Villa Noua in suo Rosario
philosophorum , satis practica tractat de lapide philosophorū ,
ideo ipsius dicta nunc commemorabo ea colligēdo secundum
hunc ordinem capitulorum .

- I. Cap. QVOD unus est lapis philosophorum, quia una est essentia & unus modus agendi tã in albo quã in rubeo, licet in rubea medicina sit additamentum citrinantis coloris, per hoc tamen medicina non mutatur in substantia.
- II. Cap. QVAERITVR ex quibus extrahitur lapis philosophorum. Nota responsionem.
- III. Cap. QVOD difficillimum est opus nostrum, tantum in prima metallorum materia inuenire.
- IIII. Cap. QVOD primum opus physicum est dissolvere lapidem in suum Mercurium ut in primam redigatur materiam, quae quidem prima materia in metallis est argentum viuum cum ipsum sit elementum omnium ductibilem, unde dicit philosophus indiges quod in solutione et sublimatione duorum luminarium primo labores, quia primus gradus operationis est, ut fiat argentum iduum de ipsis, unde dicunt philosophi. Nisi corpora fiant non corporea, idest non corporalia seu spiritualia, nil operamini, corpora enim soluta in naturam spirituum sunt redacta, licet magis sunt fixa quã spiritus, licet solvantur cū eo. Nam solutio corporis fit per naturam spiritus & congelatio spiritus est cum solutione corporis. Et tunc commiscetur corpora cum spiritibus uel corpus cum spiritu. Cum

tu. Cum ad unam primam naturam sunt
reducta.

V. Cap. DE inuestigatione modorum operationis lapidis physici in cōclusionē, nota quod quatuor sunt modi principales quibus regitur lapis physicus scilicet, soluere, abluere, reducere, & figere: Soluere est grossum subtiliare & in simplicum redigere, abluere obscurum in lucidum, reducere humidum in siccum: figere uolatiuum super corpus suum, & fit resoluendo & coagulando &c.

VI. Cap. DE solutione lapidis & eius inhumatione & est primum regimē eius, ibi nota istam conclusionem, quod lapis debet solui per Mercurium purgatum & reduētum & post inhumari: & hoc ideo fit ut sulphur & Mercuriū habeamus de illa materia de qua aurum & argentum efficitur subtus terram, ita ex ipsis &c.

VII. Cap. DE secundo regimine quod est abluere, scilicet nigrum, corruptum, foetidum, ut sit lucidum ualde & clarum & a sordibus uacuum. Quare oportet lapidem diuidere per quatuor elementa, & unūquodq; elementum lauare. Aqua separatur per distillationem in balneo Marie, aer per distillationem per cineres et similiter ignis, terra in fundo residet &c.

IT NANQUE Arnaldus de Villa

Noua uerum quod omnia liquabilia sunt
 naturaliter operata ex argento uino &
 sulphuris substantia ea quod proprium est
 argenti uini, ex calore siue uapore sulphu-
 ris coagulari: quoniam omne ficcum et bibis naturaliter sunt
 humidum: uapore ergo sulphuris argentum uinum coagula-
 tum ex sua substantia terrea subtili aerea & digesta actione
 caloris in sui commixtione prima sibi unita post elonata deco-
 cta & digesta donec habeat uim sulphuream coagulandi ar-
 gentum. Argentum uero uinum in sua prima radice est co-
 positum ex terra alba nimum subtili sulphurea cum aqua
 clara fortiter admixta donec fiat substantia una, non quies-
 cens in superficie plana. Est enim homogeneous in natura,
 quoniam aut remanet totum in igne fixum aut totum ex eo-
 uolat in fumum cum sit incombustibile & aerium & hoc
 est signum perfectionis. Et ideo cum postea in terra sul-
 phurea decurrit calefactum superius ascendit, quoniam de
 natura sua est ut per calorem sublimetur. Verumtamen con-
 tinua sublimatione nimum depuratur decoquitur & inspiss-
 fatur, ac in sulphur album & rubeum gradatim congela-
 tur, quod quidem sulphur dissoluitur multotiens & postea
 congelatur per argentum uinum illius sublimatum caloris actio-
 ne in tantum, donec uix in millibus annorum successive ope-
 re naturae in metallum congelatur perfectum. Et hoc qui-
 dem in uasis mineralibus seu artificialibus ipsa natura media
 se operatur metalla in paruo temporis spatio in istis ergo ope-
 ribus naturam imitare, quicunque uelis ad imperfectorum
 perfectionem perficere medicinam.

CONSEQUENTER dicitur quòd argentum uiuum est materia & elementum omnium liquabilem, quoniam omnia liquabilia cum liquantur in arg. ui. conuertuntur, & ipsum admiscetur ipsis quia est de substantia eorum, licet illa corpora differant in compositione sua ab argento uiuo eo modo quo ipsum fuerit purum uel impurum à sulphure immundo sibi extraneo, sic enim argentum uiuum coagulatur ex ui sulphureis non urentis. Nam ut dicit philosophus sulphur album non adurens congelat Mercurium, bonam Lunam, & illud est res optima quam possunt recipere, qui alchimiam operantur, & conuertant illud in argentum bonum. Si uero sulphur purum mundum & optimum fuerit, cum calore clarum et fuerit in eo uis igneatis, non adurentis, simpliciter erit res optima, quam recipere possunt alchimiste ut ex eo faciant Solem cum hoc conuertunt Mercurium in Solem. Si enim fuerit argenti uiuum bonae substantie & sulphur non purum adurens conuertit ipsum arg. ui. in as. Argentum etiam uiuum si fuerit porosum immundum terreum & sulphur non mundum fiet ex eo ferrum. Stannum uero uidetur habere bonum arg. ui. & purum. sulphur autem malum & non bene mixtum. Plumbum uero grossum argentum uiuum & malum & ponderosum et luteum. sulphur autem malum & mali saporis & foetidi ac uirtutis debilis unde non bene coagulatur. haec de uerbo ad uerbum sunt uerba Aristotelis in libro meteororum, cui credendum.

CONSEQUENTER tertio in oratione dicendum quòd sulphur extraneum siue uulgi est causa imperfectionis metallorum. Pro quo dicendum quòd duplex reperitur sulphur in quolibet metallo praterquam in auro. scilicet extrinsecum

comburens & intrinsecum non comburens, quod est de substantiali compositione argenti uiui. Ideo illud extrinsecum est separabile ab eis scilicet calcinatione ignis tollitur uel deletur a corporibus, intrinsecum autem nullo modo tollitur, quia ipsum est in profunditate arg. ui. inclusum & est sue nature, ideo argentum uiuum ipsum tenet & a combustione defendit. Alterum uero quod non est sue nature respuit, et igni exponit qui ipsum inficit et cōburit. quod hēat sulphur in se duas causas corruptionis puta inflamabilem substantiam & terream fœculentiam, quia per primam naturam stare in igne non potest, quia comburit semper uel comburitur, aut nigredinem in omni tempore præstat per alteram neque fusionem habet, neque ingressione, quoniam si fixum fuerit prohibet fusionem & ipsum nūquam figitur nisi prius calcinetur. quando uero calcinetur nullo modo funditur, quoniam in terrenam substantiam redigitur. Etiam quod illud sulphur quod dicitur extrinsecum quocumque mō præparetur per artificium semper comburit & comburitur & nigredinē in omni opere præstat, ideo dicit Auicē. q. in magisterio nostro non intrat quoniam non est de argento uiuo uel de arg. ui. substantia uel de perfectione eius cum ipsum semper inficiat, denigret & corrumpat. Et ipsum est causa corruptionis ideo est quoddam quedam corpora magis quedam minus comburuntur per examinationem ignis ut illa quæ pluris sulphuris sunt quantitatem continentia magis, quæ uero minus, minus. Relinquitur ergo argentū uiuum corporum esse perfectiū et adustionis saluatiū, eo quod corporis illa minus comburantur quæ plus de sua natura participant & possident, unde patet quod multa quantitas arg. ui. est causa perfectionis. Et multa sulphureitas est causa corruptionis. Ipsum etiam argē

tum uiuum sicut est adustionis saluatiuum sic est fusionis effectuum cum figitur ipsum etiam argentum uiuum est tinetura rubedinis, suberrimæ refectiois, fulgidi splendoris & non recedit à commixto donec est. & est amicabile & metallis placabile, ac medium coniungendi tincturas, quoniam permiscetur per minima cum ipsis, & etiam in profundo eis naturaliter adheret quia est de ipsorum natura. Primum autem arg. ui. arg. ui. magis adheret, & eidem magis amicitur. Post illud uero auro, post argento, ideo ex hoc relinquitur ipsa duo magis participare suam naturam, ideo cum eis miscetur facilliter, cum non submergatur aliquid in eo nisi Sol. Alia uero corpora non hēnt tantam conformitatem ad ipsum, quoniam habēt in se sulphur extraneum, terreum, immundum, foetidum & ideo & ipsa minus puram participant naturam, quoniam sunt corrupta, foetida, adustibilia. Ex prædictis hoc itaque secretum elicias, quoniam Merc. in se recipit, quod suæ naturæ fuerit & alienum respuit eo quod sua natura magis gaudet quā extranea.

EX hoc enim manifeste relucet corpora maioris esse perfectionis, quæ plus Merc. sunt continentia, & quæ minus minoris, laudemus ergo omnium opificem Deum gloriosum & benedictum Creatorem optimum & altissimum, qui ex uili creauit preciosum &c. Manifestum est igitur quod arg. ui. continet in se sulphur suum bonum, quo coagulatur in aurum & argentum, sed diuersum digestionis modum. Nam secundum philosophum: arg. ui. si fuerit album purum coagulabit illud uis sulphuris albi non urentis in argentum. Si uero sulphur fuerit optimum cum rubore clarum & fuerit in eo uis igneitatatis similiter non urentis erit res optima ad aurum ut ex eo fiat elixir ad aurum. Nota quod sulphur

album & rubrum habetur ex una metallorum materia ad plenum depurata, modo tamen diuerso decocta seu digesta, idcirco dicit philosophus quod omni argento inest sulphur album sicut omni auro inest sulphur rubrum sed tale sulphur non reperitur super terram, ut dicit, Auisen. Nisi quod in istis duobus consistit, ideo illa duo corpora subtiliter preparamus, ut sulphur rubrum & argentum uiuum habeamus de illa materia super terram de qua aurum & argentum efficiebatur sub terra, ipsa namque corpora lucentia sunt, quibus insunt radij tingentes cetera corpora albedine & rubedine uera secundum quod ipsa fuerunt preparata. Aurum itaque cum sit pretiosius omnibus metallis est tinctura rubedinis tingens & transformans omne corpus. Argentum uero est tinctura albedinis perfecta albatione tingens corpora cetera. Cum illis namque corporibus, scilicet Sole & Luna miscetur Merc. & figitur per ipsa maximo ingenio.

Quod unus sit lapis philosophorum.

CAP I.

RNNALDVS DE VILLA NOVA,

a Ait quod unus est lapis philosophorum & una medicina cui nil extranei additur nec diminuitur, nisi quod superflua remouentur. Omne enim sulphur uulgi arg. ui. est extraneum: eo quod sui ipsius est destructum, uel corruptum, e contra uero est quod non est sibi extraneum, in quod habet ipsum conuertere per magisterium nostrum: scilicet in aurum & argentum, nihil igitur conuenientius est ei nisi quod propinquius ex sui natura. Nolite ergo introducere, nec puluerem, nec aquam, nec ullam rem aliene

naturæ, quia non intrat in eum uel eius compositionem quod non sit ortum ab eo, quoniam si aliqua extranea sibi apponatur statim corrumpitur & non fit ex eo quod fieri quaeritur. Ex rebus ergo corporalibus maxime convenientibus in natura necessariū est medicinā colligere, unde oportet quod medicina illis in natura conueniat & illis in profundo maxime adhaereat, atque diminutum quodcunque perfecte compleat, & etiam quod Mercurio per minima misceatur ante illius fugam. Sed nullum corpus in sua natura manēs ipsum coagulat, nec firmiter adheret, nec etiam ipse Merc. per se medetur infirmis corporibus, quoniam in examinatione separatur ab eis, nam grossa simplicibus & simplicia grossis minus bene conueniunt. Subtilioris ergo substantiæ & liquidioris fusionis necesse est illam medicinam esse quā ipsa corpora, ac maioris fixationis ac retentionis quā argentum uiuum in sua natura. Simile dicit Geber in sua summa cap. de modis coagulandi Mercurium.

Ex quibus extrahitur lapis physicus.

C A P I I.

V A E R I T V R non immerito. Ex quibus rebus extrahitur lapis noster physicus, seu hæc nostra medicina. Respondētes dicimus q̄ in duobus est et ex illis elicitur, est autem tam in corporibus quā in ar. vi. secundum naturā. cū unius sint repere natura. Sed in corporibus quidem difficilius, in ipso autem arg. ui. propinquius non autem perfectius, & illud, ideo quia non est corpus dignius sole aut purius, aut eius umbra, id est, luna, sine quibus nullum arg. ui. generatur tingens, qui uero absque isto, ar.

gentum uiuum tingere nititur cæcus procedit ad practicam: nam aurum aureum, argentum argenteum tribuit colorē. Qui ergo argentum uiuum cum Sole & Luna tingere nouit, uenit ad arcanum quod dicitur sulphur album, quod cū rubrum efficitur erit sulphur rubrum optimum ad aurum. Ab istis ergo corporibus extrahitur sulphur nimum album, & rubrum cū in ipsis sit purissima sulphuris substantia ingenio nature summe depurata, quod secundum Albertum certius est & subtilius, quia in depuratione ipsius ars debilior est natura & sequitur eam cum magno labores. Pater enim est sol, mater uero Luna, quia ex illis corporibus cum suo sulphure uel arsenico præparatis nostra elicitur medicina: ex corporibus similiter alijs elici potest medicina, ex solo auro arg. ui. propinquius faciliusq; inuenitur cū ipsum sit pater illorum luminarium & radix omnium liquabilium. Ab ipso siquidem omnia fiunt, & ideo in ipsum omnia resoluntur, quoniam natura naturam complectitur propriam amabiliusq; gaudet cum ea magis quàm cum extranea. in ipso enim est facilitas extractionis illius subtilis substantiæ etc. Relinquitur ergo medicinā nostram esse purissimam & subtilissimam substantiam quæ ex arg. ui. materia originē suam ducit, & creata est, non est materia argentum uiuum in sua natura, nec in tota sui substantia sed pars illius: non autem quæ est nunc cum lapis noster factus est simpliciter est argen. ui. sed fuit pars eius quoniam ipsum illuminat & ab adustione conseruat, quod causa perfectionis est. Consulo autem quod non opereris nisi cum Merc. & Sole ad Solem, & cum Merc. & Luna ad Lunam.

Quòd impossibile est lapidem perfici ex sola metallorum substantia siue materia.

CAP. III.

IMPOSSIBILE est lapidem nostrum perfici ex sola metallorum materia, quia si in sola prima nature materia, opus nostrum uellemus incipere, esset longissimum & in complebile, etiam magna & infinita requirentur expensa ad hoc perficiendum, & cum demum per difficillimum magisterium lapis esset factus de natura metallorum, tamen opus philosophicum nondum est inceptum, quippe quia est necessarium quòd lapis philosophorum possit elici de natura duorum corporum, antequam sit elixir completum. Quoniam est necessarium quòd illud quod est elixir magis sit depuratum & digestum, quam aurum & argentum, eo quòd ipsum elixir debet conuertere omnia ad perfectionem diminuta corpora in aurum uel argentum, quod ipsa minime perficere possunt, quoniam si de perfectione sua alteri daret, ipsa imperfecta existerent, eo quòd non possunt tingere nisi quantum se extendunt. Et ad hoc, ut fiet operatio in opere nostro ut melioretur eius tinctura in eo plus quam in sua natura oportet ut fiat elixir iuxta sapientum allegoriam compositum ex speciebus limpidis condimentum, medicinali & purgamentum, omnium corporum purgandorum, & transformandorum in solificum & lunificum uerum. Sed moderni operantes finem turbant operis, tunc cum incipitur opus, quia cum tantum laborauerunt, quòd cum opus eorum sit de prima materia & natura metallorum credunt compluisse elixir perfectum, sed quando faciunt proiectionem nihil inueniunt ibi, quia operari desistunt ubi incipere debuissent.

P V S enim primum physicam uel philosophorum
 secundum eundem Arnaldum, est dissolvere lapidē
 in suum mercurium, ut in primam redigatur ma-
 teriam, unde philosophus in quarto meteororum: Sciant ar-
 tifices alchimie species rerum transmutari non posse, quod
 quidem simpliciter uerum est, nisi species reducantur: ne
 postea subdit, in primam materiam, quae quidem materia
 prima in metallis est argenteū ui. cum ipsam sit elementum
 omnium ductibilem, tunc enim in aliam formam quam
 prius erant bene permueantur non quidem species sed indiui-
 dua specierum, quoniam ipsa indiuidua actionibus sensibilibus
 sunt subiecta eo quod in se sunt corruptibilia. Species uer-
 o cum sunt uniuersalia uel uniuersales actionibus sensibilibus
 non sunt subiecte, ideo in se non sunt corruptibiles, species
 igitur argenti quae est argenteitas non mutatur in speciem
 auri, quae est aureitas, nec econuerso: quia species naturae per-
 mutari non possunt, sed indiuidua specierum bene possunt,
 quando in primam materiam rediguntur, quia cum forma
 illius indiuidui fuerit corrupta uel illius & in primam mate-
 riam resoluta bene permutatur & introducatur alia forma,
 quia corruptio unius ē generatio alterius. n. nulla materia po-
 test ita destrui quin sub aliqua maneat forma &c. Ad propo-
 situm dicit philosophus indiges tu quod in solutione & subli-
 matione duorum luminarium primo labores, quia primus
 gradus operationis est ut fiat argentum uiuum de ipsis. Cum
 non fiat transitus de extremo in extremum nisi per medium,
 extrema autem nostri lapidis in primo latere est argentum ui-
 uum, in secundo uero est elixir completum: media uero ista

rū aliqua alijs magis depurata digesta seu decocta quæ sunt meliora &c.

PRIMVS gradus operationis est ut fiat arg. vi. de ip-
sis : unde dicunt philosophi. Nisi corpora fiant non corporea,
id est , incorporabilia uel econuerso nihil operamini . Ver-
rum igitur principium nostri operis est solutio nostri corporis,
quia corpora soluta in naturam spirituum sunt redacta, &
etiam quia magis sunt fixa quam spiritus , quamuis soluan-
tur cum eo . Nam solutio corporis fit cum congelatione spiri-
tus & congelatio spiritus est cum solutione corporis , tunc
enim miscetur corpus cum spiritibus uel spiritu & fit unum
corpus cum eis uel eo , & nunquam separatur , sicut nec
aqua mixta cum aqua , quoniam omnia tunc ad suam natu-
ram homogeneam primam sunt redacta , prima uero homo-
geneitas metallorum est argentum uiuū. Cum ergo in ipsam
homogeneitatem soluantur , coniunguntur & nunquam se-
parantur , quoniam tunc utrunque agit in suum socium sibi
similem.

De inuestigatione perfecta lapidis physici.

C A P . V.

Manifestum est ergo operationem medicinæ esse o-
perationem naturæ , ipsamq; medicinam esse ean-
dem naturam , eo quod ipsa medicina solum est
composita ex natura. Certum quippe est omnem rem esse de
eo in quod resoluitur ut gelu ex aqua in quam conuertitur.
Sic omnis lapis noster resoluitur in argentum uiuum per ma-
gisterium nostrum , ergo prius ipse fuit argentum uiuum .
Modus autem conuertendi ipsum in arg. vi. est conuersio ele-

mentorū , quæ de aptitudine sua sunt adinuicem conuersiua . Conuerte ergo elementa & quod quæris inuenies , quia nostra operatio non est nisi naturarum mutatio & eorum elementorum calidi cum frigido & humidī cum sicco amica bilis connexio . Veruntamen non conuertitur siccum in humidum , nisi prius fuerit factū humidum . i. aqua nec frigidū in calidum nisi prius fuerit humidum , id est , aer , nam transitus non fit de extremo ad extremum nisi per medium . elementa media sunt aer & aqua . Si ergo siccum conuertatur in frigidum , & frigidum in humidum , & humidum in calidum , & calidum in siccum tunc totum habebis magisteriū . Modi uero regiminis adinuicem conuertentis , sunt quatuor principales . Soluere , Abluere , Reducere , & Figere . Soluere grossum in simplum & subtiliare . Abluere obscurū in lucidum . Reducere humidum in siccum . Figere uolatiuum supra corpus suum . Item soluere fit diuidendo , corrumpēdo , & in materiam primam reducendo . Abluere fit distillando , inhumando , & calcinando . Reducere fit incerando , impinguando , sublimando . Figere fit desponsando , resoluendo , & congelando . Per primum mutatur natura interius . Per secundum exterius . Per tertium superius . Per quartum inferius &c. Soluetur ergo lapis cum Mercurio purgato optime à sua tereitate & humiditate per sublimationis modum & postea reducto . Cum quo conteratur bis & post inhumetur in balneo Mariæ ut dicetur infra .

Quomodo depuratur Mercurius & purgatur .

- NGENIVM igitur ipsius terreæ substantiæ :
 i. superflue remotionis est ipsum semel uel bis sublimare à nitriolo et sale donec ipsius albißima summa

tur substantia . Cum uero a'bissima ascenderit proijce in feruenti aqua donec redeat in arg. ui. post tolle ab eo aquam & operare cum eo , quoniam non est bonum operari cum ipso , nisi prius hoc modo purgetur , unde dicit Auic. primū quoque facere incipere est quod sublimetur Merc. postea solue eum ut redeat in primam materiam suam , & sublima totum , tunc in hoc Merc.mundo mitte corpora munda , aqua li lance librata. ueruntamen non miscebis corpus album cum rubeo , nec rubeum cum albo , sed unumquodq; seorsum dissolues in partem , quoniam aqua alba est ad albificandum , aqua rubea ad rubificandum. Non ergo misceas aquā unius lapidis cum aqua alterius : aut cum alio lapide , quoniam uehementer errares & excacaberis si secus feceris. Ab hinc uice post uicem , contere & imbibe & coque in balneo Maria post distilla per fiterum quousque transeat ipsum , collige tamen ad partem supereminens nigrum , quoniam illud est oleum ac uerum dissolutionis signum , quia quod est solutum peruenit ad sublimitatis finem , unde separatur ab inferioribus ascendens sursum & petens altiora loca , ut corpus aureum . Custodi autem ipsum caute ne euolet in fumum , & quod facis in albo facias in rubeo , quoniam hæc medicina in essentia est una , & in modo agendi similiter una , est tamen in rubea additamentum citrini coloris , quia sulphuris fixa substantia mundissima efficitur . Differentia tamen est inter solarem & lunarem medicinam eo quod hæc quidem illud continet , illa uero non , quoniam indiget mundissimo sulphure albo , sicut hæc indiget rubeo . Sufficiunt hæc duo corpora eo quod assimilantur quesito uel illi quod queris sed indiges quod in solutione sublimatione & subtiliatione eorum labores . Sunt enim fortia & indigēt preparatione longinqua

Et operatione continua, ut primo calcinentur Et postea solvantur quondam cum calcinata fuerint facilius solvantur, eo quia calor ignis penetrans partes corporis facit aquam ingredi post ipsum, Et sic est magis solutionis susceptivum, ut runtamen si calcinaueris corpus grossum, quod etiam dissolutivum est pone ad partem, Et quod remanet in filterum accipias caute ipsum ne perdat in fumum Et pereat magisterium. Idcirco cum istud graue sit perficere Et difficile expedit corpora grossa soluere per aquam solum, id est, per arg. s. sine calcinatione, quoniam istud est securius licet in operatione sit tardius. Esto ergo longanimis Et non festinanter extrahas tincturam, nec festinanter aut uelociter queras perficere, quia primus error in hac arte est festinatio, quia comburit omnia Et ad remotum perducit. Nam ignem si multum feceris, in principio mixtionis eius eueniet in tincturae detrimentum, quoniam comburantur medicine per nimias caliditates: Vnde uersus.

Diffipa rem captam prius per partem satis aptam
 Leuiter extractam, sic massam contere factam
 Hec non festine, sed temporis ordine sine
 Albumen urine disponis membra ruina

PATIENTER igitur sustine contere Et coque, reitera Et non tadeat te hoc ipsum reiterare, quia que imbibuntur per aquam mollificantur. Et quanto magis teres tanto magis mollificas Et quanto magis mollificas tanto magis partes grossas subtilias donec uniantur, Et ab inuicem non diuidantur, quoniam spiritus cum corpore tunc inspissantur Et omnia que impastantur dissoluantur. Et impastatio fit cum nimia trituratione, Et assatione. Nam per conuersionem Et incerationem, ac assationem diuiduntur partes ligae viscosi

eat aque, quæ viscositas est in corporibus. Corpora uero soluta ad naturam spiritus sunt redacta et nunquam separantur sicut nec aqua mixta aquæ. Quippe quia natura lætatur, quoniam sponsus cum sponsa copulatur. Quæ uero non dissoluantur non habent partes subtiles, nisi mollesces, ideo charissime indiges quod indissolutione lapidis labores, scilicet partes suas puriores disgregans ab ipsis, ut grauioribus partibus abiectis opus cum leuioribus perficiatur.

De lapidis inhumatione.

CAP. VI.

A P I D E itaque dissoluto accipe tatum & pone
L super calorem temperatū, ut puta in balneo Mariæ
 ut puerefiat & digeratur melius & contrahatur
 plenum matrimonium, per mensem philosophorum, id est,
 per triginta dies, quoniam adustio per inhumationem tollitur
 & decoctionem, coquas igitur complete ut ebulliant omnia
 simul, leui igne et in suam primam materiam redeant,
 & uere sine sicut argentum uiuum. Hoc autem ita habito
 soluitur auctoritas Arist. Sciant artifices etiam, quod quidam
 uerum est nisi prius ut subditur in suam primam redeant
 materiam, tunc enim in aliam formam quam prius
 erant bene permutantur non quidem species sed individua
 specierum permutantur quoniam ipsa sunt corruptibilia &
 actionibus sensibilibus subiecta, materia. nullo modo potest
 destrui quoniam semper sub aliqua maneat forma. unde soluta
 prima in Merc. forma immediate introducetur noua forma,
 quæ quidem forma in colore est nigra in odore foetida in ta

Est subtilis & discontinua. & hac sunt signa perfecte dissolutionis, corporum, quia calor agens inhumidum primo inducit nigredinem, quae quidē nigredo est caput cornū sed est principium operis nostri, quod est dissolvere lapidem in Mercurium uel aquā Mercurij quod est primum regimen.

ITEM postquā lapis dissolutus est in balneo Mariae post poterit distillari per filtrum quousque transeat ipsum. Collige tamen ad partem supereminentem nigredinem, quoniam illud est elementum ac uerum dissolutionis signum, ut dictū est, & signum quod salutum uenit ad subtilitatis finem, una de separatur ab inferioribus ascendens sursum & petit altiora loca sicut corpus album.

Recapitulatio primi regiminis.

¶ O D O dicam breuiter totum solutionis modum, m sublima igitur primo Mercurium & demum soluas ipsum, cum terra tota & igne & pariter decoque, quousque redeant ad primam suam naturam, & hoc ideo fit ut sulphur & Mercurium habeamus, de illa materia de qua aurum & argentum efficiebātur infra seu subter terram, quia si uerum sulphur fide & argentū nium bene possumus ex ipsis aurum & argentum facere, qui autem habet hoc magisterium, habes thesaurum sempiternum, ad quod magisterium tria sunt querenda puta subtile ingenium artificis, operatio manualis, & arbitrium libere potestatis quod quidem requirit diuitias sapientiam & liberos, & ideo non est nisi pro diuitibus &c. Et tantum de primo regimine quod est lapidem dissolvere &c.

De

De secundo regimine quoddam est abluere .

C A P . V H .

E C V N D V M regimen lapidis est abluere , scilicet nigrum , corruptum , foetidum , ut sit lucidum ualde & clarum & a sordibus uacuum , quod quidem nullatenus fieri contingit sine elementorum diuisione & aquarum distillatione , & lapidis dissolutione , quia elementorum duo sunt sicca , scilicet lapidea , & duo humida , scilicet aquatica . Sicca sunt ignis & terra , aquatica sunt aer & aqua . Ignis ergo comedit seu consumit quod in exterioribus existit , quoniam deuastat sordes aquarum per distillationem , & subtiliat eas per aeris leuigationem , comminuit etiam grossitudinem lapidis per calcinationem & deuorat eorum sulphuris salsedinem . Et ideo lapis noster in quatuor elementa diuiditur , ut magis subtilietur & ut a sordibus depuretur magis & ut postea firmitus coniungatur . Sed nunquam fuit aliud natum , nec crescens , nec animatum , nisi post putrefactionem & digestionem . Et ideo putrefiunt , ut magis digesta melius separentur , quippe si putrefactum non fuerit , fundi non poterit nec soluetur & si solutum non fuerit ad nihilum redigetur .

Diuisio lapidis per quatuor elementa .

C C I P E ergo lapidem sic corruptum & deinde ipsum per quatuor elementa , per distillationem , per leuem ignem aequaliter mensuratum & recipe suam aquam , deinde paulatim uigora ignem , donec totum

T

receperis aerem igne mixtum, quod uero remanet in fundo combustū est terra nigra sicca. Et scito quod distillatio aque habet fieri in balneo Mariae eo quod subtiliores lapidis partes & sine calore ad naturam simplicis aqueitatis approximantes per eam distillantur, aer uero & ignis per cineres distillatur, eo quod per ipsos cum ignitione, contingit colores & grossiores terreas partes inferius detineri subtiliores uero sursum eleuari. Subtilior ergo fit separatio per aquam cum nō sustineat ignitionem quā per cineres elicitur cum ignitionem sustineant. Iste ergo modo diuides quatuor elementa eo quod oportet extrahi aquam ex sua substantia humida & non ex alia uel alijs, eo quod in eis est, maior tinctura, de terra uero non cures cuius sit substantiæ dummodo fuerit fixa. Terra desiccat & figit, aqua uero mundificat & abluit. Aer uero & ignis tingunt, & fluere faciunt, ideo oportet quod sit aqua multa & aer multus: quoniam multitudo tincture tanta erit quanta multitudo aeris erit. Studeas ergo charissime in omnibus operibus tuis Merc. superare in commixtione, ut satis habeas de aere: & si ipsum solum perficere poteris pretiosissima perfectionis naturæ uincens indagator eris. Pretium uero ipsarū medicinarum huius artis expresse non excedit quinquaginta argenteos ex prima operatione computando, oportet tantum ipsam medicinam diutius assari super ignem & nutriri sicut nutritur puer in uberibus.

De ablutione aquæ.

VM autem habueris elementa lapidis ut diximus diuisa ablue ea, scilicet aerem & aquam septies distillando. Ignem uero & terram fortiter

calcinando; aquam tamen & aerem separatim distilles quoniam aer est melior quàm aqua, licet ipsa abluat, & dealbet terram, faciensq; matrimonium tincturarum. Ac aer tingit terram & infundit animam & facit eam sensibilem. Unde oportet quòd aer & aqua sint à sordibus mundata, & ab adustione tuta, donec sumatur eorum tinctura, quoniam si comburantur, effectu priuantur, nisi postea in fimo perfectè coquantur. Idcirco inhumatio in fimo interposita inter distillationes multum inuat ut ad perfectæ abluionis signum, melius deueniatur, quod quidem signum est splendor & crystallina serenitas, absque fœcibus nisi forte albis. Fœces uero aquæ quas faciet in omni distillatione, uice post uicem ad partem separa, & repone cum terra nigra superius collocata. Aquam uero septies distillatam serua ad partem quoniam ipsa est Merc. sola enim faciens medicinam, & aqua uitæ abluens latonem. Et sicut fecisti de aqua alba. Ita facias de rubea aqua quoniam unum & eundem modum habent abluionis & consimilem effectum, nisi quòd aqua alba ad albandum ualet, & aqua rubea ad rubificandum, non ergo misceas unam cum alia, quoniâ errabis si secus facias ideo etc.

De abluione aeris.

B hinc autem diuide aerem ab igne per distillationem scilicet per cineres quoniam quod distillatur est aer purissimus quod uero remanet in fundo est ignis siccus, considera ergo quæ dixi ut opereris lapidem humidum, ad aquam & terram solum. Et ut utaris lapide sicco, ad ignem & aerem tantum. Aer sane est oleum & tinctura & aurum & anima philosophorum, unguentum

quo totum perficitur magisterium . Intellige ergo quòd ignis cum aere distillatur , quia conueniunt in caliditate & non cū aqua , eo , quòd aqua refugit ignem , quia contrariantur aer ergo distillatur cum igne , quia ipse est aqua cocta & eius tinctura est ignis , quoniam ipse corpus est , & aer est spiritus ignem deferens . Si ergo miscueris , cum igne lapidē statim erit rubens , & semper diligens se : quodcunque ergo uolueris rubificare , rubifica cum igne lapidem & erit rubens semper .

Quomodo ab omni re extrahitur oleum .

ONE ergo super substantiam corporis cuius oleū
 p extrahere uolueris purissimi Merc. tantum quòd super nateat quatuor digitis uel plus quod melius est , deinde accende sub eo ignem lentum donec uideris eius oleum , id est , aerem paulatim ascendere seu eleuari super Merc. collige eum caute & serua seorsum , si ergo minuatur Merc. adde alium Merc. mundum & calidum & repone ad coquendum , continue hæc facias donec sumas eius oleum & nil remaneat insolutum . Distilla ergo totum paralambicum septies quia ablutio eiusdem est eadem sicut ablutio aquæ . Quod quidem inhumando & distillando humiditatem debet fieri quousque deuenierit ad crystallinā serenitatem absque fecibus nisi forte albis cuius signa sunt gutta spissior , abscolor , intērior et leuitas aerea , ita quòd si ipsum prædictæ aquæ miscueris , natabit aerem superius uero sic ablutum serua seorsum : quoniam est oleum tinctura & aurum anima & unguentum philosophorum quod colorat , & tingit , & figit , & fluere facit . Tingit omnem laminam in eo ter extinctam in

aurum uel argentum secundum quod ipsum uel album erit uel rubeum. Non ergo misceas oleum auri cum oleo argenti nec econuerso: quoniam oleum albi ad albificandum: rubeum ad rubificandum, iccirco si illorum corporum oleum multum fuerit multa erit tinctura: quoniam multitudo tincturæ tanta erit quanta fuerit olei multitudo.

Differentia inter aquam & oleum.

DIFFERENTIA est inter aquam & oleum
 d ex parte tincturæ, quia aqua abluit tantum & mundat. Oleum uero tingit & colorat, exemplum autem huius est, quia si pannus intingatur in aqua mundatur ab ea & quando desiccatur recedit aqua, & permanet in statu & colore suo in quo erat, nisi forte quia est magis mundus, econtra est in oleo quia si tingatur pannus in eo non separatur ab eo per calorem igneum uel aereum nisi ex toto destruaturs pannus, nec poterit oleum separari ab ipso panno nisi per abluionem & ignis desiccationem. Signa, quia gutta olei spissior est aqua, color intensior & leuitas aerea, ita quod si ipsum prædictæ aquæ miscueris, natabit superius. Aqua autem est spiritus, extrahens hanc animam quæ est oleum & tinctura earum, quando uero extrahitur anima ab ipsis corporibus, remanet in ipso spiritu, quoniam spiritus locus est eius. Anima ergo est tinctura soluta in ipso spiritu deportata sicut deportatur tinctura tinctoris per aquam super pannum, deinde recedit aqua per desiccationem, & remanet tinctura in panno fixa, per oleogenitatem. Sic ergo est de aqua, spiritus est in quo portatur tinctura aeris, qui cum reducitur super terram albam foliatâ

T iiij

statim siccatur aqua spiritalis; & remanet in corpore anima quae est tinctura aeris. Spiritus ergo retinet animam, ysi-
cuc anima retinet corpus, quoniam anima non moratur in corpore, nisi mediante spiritu, cum uero coniunguntur nunquam separantur, quia spiritus retinet animam, sicut aqua retinet terram, unde praecepit Hermes animas uenari in lapidibus, est enim mansio earum in ipsis. Non sis in uenando piger & lentus praecauens ne fugiant a te, si autem fugiant non accipies eas cum falcone, sunt enim retentive fugitivorum. Cum eis est coagulatio nostra, quoniam retinent fugitivum. Seminate ergo animam in terram albam foliatam, quoniam ipsa retinebit eam, quoniam cum ascenderit a terra in coelum. Iterumque descenderit in terram recipiet uim superiorum & inferiorum. Non tamen misceas oleum auri cum oleo argenti, nec econuerso &c.

De ablutione ignis & terra.

LE I uero feces, quas fecerit in sua ablutione, collige omni uice & repone cum igne, quoniam sunt ignis, ac nigredinem tenentes ac rubedine, quasque oportet cum aqua prima terere & suauiter comburrere donec fiat pulvis omnino priuatus ab aeris humiditate. Sic etiam oportet faeces aquae cum terra coniungere, igne accenso forasque calcinare, quousque sit alba humiditate uacua. Calcina ergo ignem cum igne, & terram cum terra, quousque fuerint munda & nigredine priuata, quod autem ascenderit ab igne, illud est oleum rubecum, quod uero a terra est album pretiosum, quippe quia oleum quod tardius a corporibus separatur pretiosius habetur. Consequere ergo haec-

omnia, tempore suo & partem à parte serua singulariter unumquodque ipsorum.

De causa ablutionis secundum Platonem.

PORTET ergo te secundum Platonem pro posse tuo separationem elementorum exercere, aquâ & aerem abluere per distillationem & terrâ comburrere per calcinationem, quousque non remaneat aliquid in corpore de anima, quod non sentiat in operatione. Cuius signum erit, cum nihil à corpore euaporabit si de eo parum lamina ignita fuerit suppositum, tunc sanè erit appropriatum nomine spiritus subtile & purum, & nomine anime tingentis erit appropriatum lucidum, ac appropriatum nomine corporis subalbidum & siccum. Quippe in nulla operatione nostra, nobis est necessaria aqua, nisi candida nec oleum nisi album subcitrinum, nec ignis nisi rubeus, nec terra nisi pallida sit, uel subalbida. Si autem ita preparaueris elementa erit terra habilis ad soluendum, aqua ad digerendum efficax, & oleum in quo portatur ignis superabundans ad tingendum. Si uero elementa talia non habueris, est signum erroris. Corrige ergo errorem tuum, quoniam propinquior est operatio in eo, uel preparatio, quàm in opere nouo incipere. Elementa igitur soluta in uase sigillato singulariter reserua & maxime oleum, quoniam consumit ipsum aer, propter naturæ suæ uicinitatem. & scribe super totum sic quod recorderis uirtutes, nomina, etiam colorum, ne unum pro alio acceperis, cum operatus fueris & corrumpatur opus, & hæc quidem sufficiant ad elementorum completam ablutionem.

De tertio regimine quod est reducere .

TERTIUM regimen , quod est reducere , scilicet aquam humidam super terram siccam , ut recuperet perditam humiditatem , sed cum terra sit ex duobus corporibus , & duo elementa sint sicca dura lapidea ignis supple & terra in siccitate concordant , quare insimul sunt preparanda , quoniam unam habent preparationem , coniunge grossitiem ignis cum terra post aeris extractionem & prepara insimul propter ipsius abbreviationem , & etiam ut bene sit eorum commixtio & ne confundatur preparatio , & unum aliud bene tingat , & ne adurentur super ignis pugnam , unde preparare ea insimul est magis saluum , magisq; propinquum . Eorum autem preparatio est , ut maiorem recuperent humiditatem , quam perdiderant , corpus nanque calcinatum est discontinuatum , eo quod ab aqueo est omnino priuatum , unde cum nudum sit & uacuum , ut multum sitiens ebibit suum humidum aqueum . Ideo &c.

ARNALDVS de Noua villa hic ponit capitulum de modo albificandi & sublimandi terram , & quia terra albificatur ex multiplici reiteratione imbibitionis cum forti contritione & frequenti assatione aqueitatis Merc. Assumit sublimationem Merc. in forma sicut ponit Geber in sua summa &c. Et in fine concludit , cum autem albißima ut nix ascēderit , completum erit et ipsum est quasitum bonum terra alba foliata , cogelans & mūdificans & sulphur album , non adurens & in proximo seq. cap. dicit si ergo sulphur rubrum habere uolueris dissolue sulphur album superius collectum in

aqua rubea per contritionem & imbibitionem & bonam decoctionem, dissolutum congela in lapide, & coagulatum dissolue iterum in aqua rubea & iterum congela. Tertio uero cum eadem aqua dissolue & sublima totum per ignem fortissimū quod quidem in sublimatione ascenderit sursum in similitudinem pulueris est sulphur albissimum, quod uero res manet in fundo est sulphur rubeum tinctum ut scarletum, et istud est sulphur optimum secundum Arist. hoc enim argenti conuertit in uerissimum aurum secundum artificium. Ex ijs etiā patet quod unus est lapis, una materia: unū opus etc.

Modus uero reducendi aquam super
terram fit talis.

N E V N D E igitur primam aquam per uices
i conterendo & post leuiter calcinando, quousque ipsa terra biberit de sua aqua quinquagesimā partem sui, sciens quod oportet terram nutriri primo modica aqua & post maiori, sicut est uidendum in infantis educatione. Idcirco multum contere terram paulatim, imbebe cum aqua de octo in octo dies, decoque & postea mediocriter calcina in igne & non tædeat te hoc multotiens reiterare, ipsum enim fructum non gerit absque frequenti irrigatione, & si trituration non fuerit bona donec aqua fiat unum corpus cum terra nihil proficiet. Non ergo suspendas manum à trituratione & assatione donec aqua sit sicca desiccata, & terra alba, quoniam exsiccatio cum forti trituratione & assatione terram facit albam. Caueas tamen, ne imbibas terram nisi paulatim & paulatim cum longa trituratione scilicet post exsiccationem terræ. Deinde est pondus in hoc ubiq; notandum,

ne nimia siccitas , aut superfluous humor . administrando corrumpant , ut uim tantum assando decoquas , quantum dissolutio adiecit & imbibendo dissoluas quantum assando defecit . Ideo omni uice post calcinationem terra superfunde aquam temperate , neque multum uidelicet , neque parum quia si multum fuerit fiet pelagus conturbationis , si uero parum uenerit in fauillam , quare suauiter & non festinanter , de octo in octo diebus terram irrigabis decoques in fimo & calcinabis donec biberit de aqua quinquagesimam partem sui . Nota quod post imbibitionem debet inhumari per septem dies . Itera ergo opus multis uicibus , quanquam sit longum , quoniam non uidebis tincturam neque proficuum perfectum donec sit completum . Studeas ergo cum in opere fueris , omnia que in qualibet decoctione apparent in mente tua recondere & eorum causas inuestigare . Tres quippe sunt colores , niger , albus et citrinus , cum autem terra egreditur nigra imperfecta est & non completa , quaque igitur uice paulatim & paulatim uigora ignem in calcinatione quousque terra egrediatur alba ex ignis fortitudine . Nam sicut calor agens in humidum prestat nigredinem . Ita agens in siccum prestat albedinem . Idcirco si terra non fuerit alba tere eam cum aqua , & iterato calcina , quoniam aqua & ignis latonem abluunt , & obscuritatem ab eo auferunt . Nam preparatio sua semper fit cum aqua , ideo qualis limpitudo aquae talis limpitudo terre , & quanto magis fuerit abluta terra , tanto magis erit alba , hac tantum de tertio regimen quod est reducere &c.

NOTA recapitulationem tertij regiminis , quod ista quae sublimantur duobus modis sublimantur , aut per se , quia sunt spiritus , ut Merc. per se sublimatur &c. Aut sublimantur cum alijs , quia se incorporant cum spiritibus . Terra , n.

nostra cum sit calx non sublimatur, nisi se incorporet cum Mercur. contere igitur calcem & imbebe Merc. & decoque donec fiat corpus unum, & non tedeat te hoc ipsum multo- tiens reiterare, quia corpus nisi cum Merc. sit incorporatum non ascendet sursum, Ideo necesse est in quantum poteris natura suam subtilies & cum Mercurio fortiter pister, quousque fiant unum, quia sublimationem non facimus nisi ut redigantur seu reducantur corpora ad subtilem materiam & naturam, scilicet ut sint sicut siccus spiritus, & quod corpus sit leue, ad redigendum in omnes res, siue in Solem, siue in Lunam, & hanc sublimationem facimus ut corpora redigamus ad suam primam materiam .s. in Merc. & sulphur. Facimus, ergo hanc sublimationem, tribus de causis, una est quod corpus sit ut spiritus de subtili natura, secunda est quod Merc. se bene incorporet cum calce, tertia est quod totum sumat colorem album uel rubeum. Idcirco, quando calx sublimatur ad lunam debet esse alba & Merc. similiter albus. Et calx quando sublimatur ad Solem debet esse similiter rubea & Merc. similiter rubens igne calefactus, & debet esse puluis inceratus, quia non bene operatur Mercu. nec ad Solem, nec ad Lunam nisi tali modo. Et cum Mercurio quem sublimas ad Lunam non misceas illam rem, quia color Solis non intrat ad Lunam, nec album ad Solem. Sed ponas unamquamque speciem cum sua specie & pone ad ignem accensum & sublima totum. Et non misceas istud quod remanet deorsum cum illo quod ascendit sursum: sed pone unumquodque ad partem, quia illud quod in fundo remanet de corpore reiterabis ad sublimandum per Mercurium incorporandum, donec ascenderit totum. In sublimatione autem Merc. cum uideris terram albissimam sicut nix & quasi puluerem mor

tuum aludel spondilibus adherere tunc super eam reuera sublimationem sine foetibus inferius remanentibus, quoniam adhereret pars illius fixa & fixaretur cum foetibus & nunquam posset separari ab eis. Pulvis autem ascendens superius a foetibus, est cinis a cinere, id est terra extractus, sublimatus, honoratus, quod uero remanet inferius ex eo adherens est cinis cineris inferius. cinis inferior uituperatus, damnatus & fex, quod autem albissimum ut nix ascenderit, completum erit. colliges igitur eum caute ne euolet in fumum, quia ipsam est quesitum bonum, terra alba foliata, & congelans congelatum mundificans arsenicum, & sulphur album, & est res optima secundum Arist. quoniam est completum & de eo alchimistae faciunt argentum, & hoc quidem modo perficiatur sulphur album non urens, id est, Merc. sublimatus.

De quarto regimine quod est figere & fermentum uel fixum est necessarium ad figendum.

q VARTVM uero lapidis regimen est figere album sulphur & rubrum supra corpus fixum, scilicet ut sulphur album figatur supra argentum & rubrum super aurum, quia secundum pythagoram, qui argentum uiuum a corporibus extractum non coagulat in sulphur album patiens ignem, nullam uiam exigit ad rubedinem. Non igitur fatiges corpus tuum in huiusmodi rebus at eis ad quas peruenire non potes si ista facere ignoras quoniam in denio erras. Prudenter ergo & non casualiter operare, quoniam sine fermento non exibat Luna in solem, sed ad aquam sol & Luna, quod non permaneat in essentia naturae, nisi occultaueris ipsum cum corpore de quo praeparasti ab initio,

scilicet Luna & Sole. Coniunge igitur ipsum cum eo quod generet sibi simile & fiet elixir illud quod componis, cum autem coniunctum fuerit cum suo corpore, non desinet in aliud agere quousque conuertit, totum. Idcirco quando uis fermentare misce sulphur cum corpore ut totum sit fermentum, quoniam fermentum rediget sulphur nostrum ad suam naturam colorem & saporem per omnem modum, quare fermentum ad album erit album, & ad rubeum erit rubeum, quod patet quia si posueris fermentum argenti, cum sulphure auri rediget ad suam naturam, sed non ad suum colorem, similiter si posueris fermentum auri, cum sulphure argenti, conuertet ipsum non ad suam naturam, sed ad suum colorem. Et econuerso, non ergo commisceas fermentum unius sulphuris, cum sulphure alterius, quoniam fermentum auri aurum est, argenti uero argentum est, & non sunt alia fermenta super terram, quia nunquam figit, quod fixum non est, nec fuit.

Quod pondus fermenti debet pondus excedere sui sulphuris uel esse æquale.

DCIRCO in omni fermento debet notari pondus utriusque; ut summa uolatilis sulphuris, non superet summam sui corporis, alioquin ligamentum sponsalitij uertetur in spiritus fugam non fixi, unde dicit Plato si parum sulphur proyiciatur, super multum corporis ita quod super habeat potentiam, conuertet ipsum cito in puluerem, cuius color erit sicut corporis super quod proyicitur spiritus scilicet coloris auri uel argenti. Dicam ergo inferius pondera omnium. Sed quia sulphura non possunt, ingredi corpora nisi mediante aqua, cum aqua facit medium inter

sulphur & fermentum in omni desponsatione . Primo ponas ut dicit Auic. terram , quoniam ipsa est iuxta fermentum . Secundo ponas aquam quoniam est iuxta terram . Tertio pone aerem quia est iuxta aquam . Quarto pone ignem quia est iuxta aerem, uerū tamen non ponas ignem in elixir ad album , quoniam elixir ad album tribus completur elementis . in quibus non est ignis . Rubrum uero omnibus quatuor utitur rois . Aperi ergo & claudere , solue & munda , abluere & desicca , quoniam aqua est medium coniungens tincturas illorum , scilicet olei , aeris , & ignis . Et dicam modo uerbum philosophicum . Si prius mittas oleum & postea terram erit oleum mortificatum in terra , quoniam aqua intraret . Si autē posueris aquam & post oleum stabit oleum super aqua . Si autem posueris aquam & postea terram , erit aqua ponderosior quā terra . Fige ergo aquam cum terra ut ei adhæreat . Et si unum de quatuor occidisti omnes sunt mortui , si unus habeat plus de anima quā alius nihil ualet . Appropria ergo fermentum quod est anima , mitte fermentationem ut sit pulvis calcinatus solutus & induratus , quoniam si bene non preparas fermentum nil ualet magisterium .

Consequenter uide quæ sunt utilitates diuisionis &c.

I non diuidas lapidem per quatuor elementa , non potest bene cōiungi anima scilicet spiritus cum corpore . Et si non misceas de ipso corpore cum eo , super quod facere uis proiectionem , in elixir , & non mitigas , non diligit corpus spiritum . Et si non misceas fermentum in elixir , non coloratur corpus super quod debet projici , sicut debet . Et si non sublimas totum hoc , quod mittis in elixir , erit

aurum & argentum acre, & si non preparas totum non sustinebit ignem. Et si non caueas tibi in mollicando & indurando, non erit habile aurum & argentum in operando. Idcirco calx quæ mittitur in elixir est sublimanda ut sit omni no simplex & una. Cum autem uis proijcere elixir, facies calcē de illa materia cuius fuerit corpus super quod proijcere uolueris, & mitte fermentum sicut supra dixi, & si est aurum de auro, si argentum de argento, quoniam sponsalium non est aliud, nisi quod coniungas fermentum cum corpore supra quod uis proijcere elixir. Item corpus & fermentum quod misces in elixir debet esse puluis b's uel ter sublimatus. Nam quoties sublimabis aliquod corpus cum commixtione sublimati spiritus, toties lucraberis in proiectione mille partes. In quanto enim alleuias corpus tuum. In tanto habebis melius ut possis proijcere unum pondus supra centum & centum super mille, & mille super decem & decem super centum & centum, super mille millia & millesimum super infinita.

Quid debeamus seruare quantita-
tem uniuscuiusque.

V M igitur uolueris lapidem nostrum preparare
c scias quantum est in ipso de aqua & de aere de igne, & de terra cum fuerit calcinatus, erit in eo siccitas maior, calor maior, frigiditas minor, humiditas minor. Cum soluitur redigitur in frigiditate maiori, caliditate minori, humiditate maiori, siccitate minori. Quando figitur reducitur in calore maiori, humiditate minori, siccitate maiori, humiditate minori.

Quomodo elementa sunt corrigenda & quomodo
acquiritur fusio medicine.

N coniunctione lapidis tres attendas colores principales, primo nigrum, secundo album, deinde rubeum. Obserua igitur diligenter ne opus tuum rubeat ante nigredinem, & pereat tinctura per combustionem, si uero rubuerit, ante nigredinem, corrige errorem, decoquens omnia simul in aqua alba, donec conuersa fuerint in nigredinem. Sic etiam facies si rubuerit ante albedinem. Non igitur negligas inhumationis decoctionem, quoniam ipsa tollit combustionem, & perditam restaurat humiditatem. Si uero medicina non commiscetur corrige per dissolutionem eius quod ingreditur & per mixtionem ambarum solutionum facit ingressum, in omne quod illi per minima coniungitur, hoc autem per solutionem non in aquam uulgarem complectitur, sed in aquam mercurialem, & complectitur similiter per solutionem fusio facilis in rebus non fusilibus, ut apertius ingrediatur & alteretur cum complemento. Unde medicinam calcinamus, ut citius soluamus, & ut melius mundetur figatur & fundatur, ac ut ab ea suscipiant corpora meliorem impressionem aut ingressum: & facilem fusionem dare materie, cum multiplici solutionis reiteratione spirituum non inflammabilium super illa uim aeris & aque Mercurij non fixorum: aut cum multiplici solutione medicine non fundentis. Est tamen cautela bona ad fusionem præstandam medicine non fundenti, ut soluat corpus fermenti albi, scilicet uel rubei, de cuius intentione sit per eam immutari & alterari & soluat. similiter medicina alba, scilicet
uel

uel rubea de cuius intentione sit ingredi cum alteratione, non fiet tamen omnium istarum partium solutio sed quarūdam, quoniam solutio earum non est aliud nisi quod in humidum reuertantur & sulphuris salsedines auferantur. Dehinc idem corpus & non aliud corpus imbibetur uice post uicem donec fundatur citissima super laminam ignitam. Quin ex ijs artificiorum ingenijs necesse est medicinam quam bibet & commiscet, & fundit & ingredi. Si autem metallum quod conuertitur debet per medicinam, non fuerit sufficientis coloris addatur plus de ipsa medicina. Si uero de colore nimis habuit uim in sole, quia luna non potest esse nimis alba ponatur minus de medicina & plus de metallo conuertendo. Se autem medicina non bene remanserit quod est ex defectu fixationis, succurre per reiterationem solutionis & coagulationis atque per multiplicem non fixæ partis solutionem, super partem fixam, donec cum ignis asperitate quiescat, id est, non fugiat ab igne aspero. Si uero fundatur grauius quod est ex defectu carationis succurre ei cum oleo, id est, aere lapidis, guttando guttam ad guttam super ignem leuem, donec fundatur ut cera. Quoniam quando inceras misce magis de re calida & humida, quàm de re frigida & sicca. Et quando figis misce magis de re frigida & sicca quàm de calida & humida ineellige quæ dico quoniam huius operis perfectio, est nature imperfectio.

De ponderibus obseruandis in fixatione.

- **M N I A** sub termino diffinito & dispositione certa consistunt idcirco unicuique pondus & omnis mensure modus in omni opere opus est. Caue ergo

sibi in commixtione elixiris, & operare ibi sapienter ut scias quantum ibi apponere debes, de aqua, de aere, de terra & de igne. Alioquin si secus feceris, non ualebit opus: quia si ponas de terra magis uel minus quam requiritur in elixir: quod magis poneretur mortificaret animas, quod minus faceret eas humiditas & non figeretur. Similiter in aqua si plus uel minus poneretur faceret simile damnum: si plus poneretur faceret humidum & molle, si minus faceret siccum & durum. De aere si plus, coloraret nimis, si minus esset non haberet colorem. Ignis etiam lapidis simile faceret damnum quia si plus esset combureret, si minus & parum esset non siccaret totam humiditatem, quam debet desiccare nec calere faceret. Veruntamen ad album non ponas ignem, sed loquor hic de omnibus elixirijs. Idcirco pondus ubique est notandum, ne nimia siccitas aut superfluitas humoris corrumpat, magisterium, quare fermentum iuxta adequationis incrementum est semper apponendum, non nulla erroris offensa nocebis, si ad illud pondus ubique recurras. Quicquid igitur in elixir est grauius & stabilius per ipsius ponderositatem sibi nomen terrae usurpat. Non minus quoque fermentum quod cum sulphure coniungitur, terrae nomen assumit: quae uero subtiliatur & euolant aquae & aeris sibi nomen appropriant. Cum ergo coniugis elementa ut figantur in terra si est ad album, semper sit de terra plus, quam de aliquo aliorum elementorum alioquin terra non figeret spiritum, immo secum eualesceret in fumum, uerum illud sit plus secundum rationem iuxta aequationis mensuram, uerbi gratia, si est de aere unum pondus & dimidium, & de aqua duo pondera, debent de terra esse tria pondera minus quarta, & terrae fermentum sit tertium, quantum est sulphur album, ut si unum pondus fue-

rit de sulphore albo, tria pondera erunt de fermento, quantum igitur fuit aer & aqua tantum debet esse de terra minus quarta. De aqua duo, de aere unum & dimidium & erit elixir completum. Ad solem vero cum ipse sit calidior luna debent esse duo pondera terra, tria aquae & tot de aere & unum pondus & dimidium de igne, nam pondus ignis dimidium est unum pondus aquae, nec est in hoc additio nec diminutio, quoniam si sit multa aqua & parvus ignis extinguitur ignis, sumi iter si sit multum de terra & parvus ignis, e contra tamen est de aere, quia aer nutrit ignem sicut aqua nutrit terram, nam ignis uiuit de aere, & aer de iuuamento aquae & aqua de iuuamento terra. Fige igitur aquam in terram ut aer possit figi in aquam, quoniam si aquam occidisti, omnes sunt mortui. Veruntamen aqua minime figitur sine terra. Quia consurgit nullus unquam sine corpore fructus. In qua dum moritur semen fructum dare fertur. Quoniam cum terra sit in se fixa retinet secum & figit alia elementa. Aqua uero cum sit frigida & humida circumdat, terram & constringit, & tenet causa, quoniam frigidum & humidum siccitatis est constrictiuum. Veruntamen impressionem cito recipit & cito dimittit. Siccum autem e contra grauius impressionem recipit & grauius dimittit. Ideo cum humidum & siccum seimicem comparauerint, adipiscitur siccum ab humido per paruum constrictiorem uel conuersionem & faciliem fusionem acquirit siccum ab humido, & humidum a sicco acquirit ut firmiter teneat impressionem & quod omnem patiantur ignem unde propter hoc humidum prohibet siccum a sua separatione & propter hoc siccum prohibet humidum a sua fluxibilitate. Aer uero circumdat aquam & clarificat, uel rarificat terram & tingit ipsam, ut apta

sit ad extensionem & fusionem. Ignis autem totam compositionem maturat, subtilizat, rubificat, permiscet aerem & consolidat, ac terre & aquae frigiditatem stringit & obtemperat ut redeat ad aequalitatem complexionis. Elementa igitur gravia ut terra & aqua plus iuvant ad fixationem & quietem; elementa vero levia ut ignis & aer plus iuvant ad fusionem & tincturam. Non comedas ergo quod non bibas, nec bibe quod non comedas, sed comede et bibe unum post aliud secundum rationem. Non sis prodigus non avarus, sed moderata pondera serues secundum aequalem vel inaequalem complexionem.

De fixatione, & elixiris compositione, ad album.

ILLUMINA corpus antequam ponas animam;
 quia corpus nisi sit ablutum, non retinet spiritum.
 Sit autem potus post commestionem, non autem commestio post potum. Alioquin facies ventrem humidum, & non recipiet siccitatem, bene ergo fige bene commisce, & bene tinge, & sic totum habebis magisterium. Idcirco ciba tres partes purissimae lunae minutim limata, cum duplo sui Merc. albi, terendo totum insimul fortiter. In mortario porphirico, donec Merc. combibat totam limaturam & fiat quasi butyrum ita quod nil inveniatur de limatura. Hinc ablue fortiter cum aceto, & sale communi separato, donec acetum inde purum exeat, & clarum: tunc ablue salem, cum aqua dulci & clara & ad ignem desicca. Abhinc vero unam praedicti sulphuris sublimati & congelati albi partem, unam conterendo insimul fortiter, donec totum redeat, quasi corpus unum, deinde incera ipsum cum una parte suae

aqua alba et mitte ad sublimandum uigoro subtus igne paulatim et paulatim, donec sublimetur ex eo quicquid ex eo fuerit uolatiuum: deinde infrigidatum extrahe, et quod ad latera uasis superuolatum fuerit, cum alia parte sua aqua redige super foeces suas terendo imbibendo et assando, donec fiat sicut pasta et remitte ad sublimandum. Ita continue reitera contritionem, imbibitionem, assationem et sublimationem uigoro semper ignem donec fungatur terra duplum sui de aqua, et nihil penitus sublimetur ab ipsa, et reducas semper quod superius ascendit, super illud quod inferius remanet fixum, quousque totum figatur deorsum, nam sulphur fixum cum sit congelans congelatum, naturaliter congelat suum Merc. per frequentem sublimationem, uel sulphuris reiterationem super ipsum. Exemplum autem huius est terra et aqua, et cum aqua commiscetur cum terra, terra absorbet aquam sua siccitate, et inspissat eam scilicet aquam sua densitate et facit eam sibi similem sua grossitie, quoniam omne siccum naturaliter appetit humidum, ut in suis partibus sit continuatum, unde oportet exprimere rem illius scientie et ad plenum cognoscere uires naturae et eisdem firmiter adherere, quoniam natura sufficiens est tibi et sibi et similiter in omni quo indiget ad sui perfectionem. ipsa siquidem cum sit sagax est sollicita in creatione sui corporis, cuius sollicitudinis non est finis. Sufficit ergo uobis charissime naturam sapienter disponere extrinsecus, quoniam ipsa sufficit intrinsecus ad sui operationem. Motus siquidem ipsius sunt adherentes sibi uia uni et ordini uni, modo meliori et certo quo posset excogitari, ut patet in creatione cuiuslibet generati. Idcirco additamentum dispositionis et praeparamentum, debent esse in magisterio philosophorum, id est,

operantium, quia natura motum suum prætereire non poterit, nisi impedita fuerit per contrarium. Certum namque est quod ipsa habet ad impregnandum & parientium, & nutriendum & operandum, unde cum terram habueris impregnatam expecta partum, cum uero peperit filium nutrias cum quousque possit, tollere omnem ignem & tunc poteris de ipso facere projectionem.

De reductione aeris super elixir ad album.

GITUR cum aqua fuerit, cum terra fixata, I tere, imbibe eam imbibitione rorida, cum una parte aeris sui, & pone ad sublimandum faciens sub eo ignem primo lentum, postea fortiozem, quousque per continuam sublimationis reiterationem, totum figatur deorsum. Tunc per diem & noctem facias ignem sub eo fortem. Secunda die cum sua nocte fortiozem. Tertia die cum sua nocte facias fortissimum ignem sicut est ignis fundendi: sic enim aer figitur, cum aqua & terra, quia natura lætatur natura & natura docet naturam preliari contra ignem per sequente namque fugienti, obuianti peris fuga, quoniam assis plumata detinetur ab implumata deorsum in terra.

De inceratione elixir albi.

BHINC ergo extrahe & de lamina cristallina a quam infundo reperies lucidam drachmam unam tere, & cera inceratione ultima guttando super ipsum guttam ad guttam in tenui crucibulo super ignem lenem, de suo aere albo, iam dicto, donec fundatur, sicut ce

ra sine fumo . Tunc proba super laminam ignitam , si se res soluerit uelocissime sicut cera cerata est . Si uero non, reduce ipsam ad cerandum , guttando guttam ad guttam , de oleo suo albo , donec fundatur sicut cera sine fumo . Et hoc quidē est præceptū omnium philosophorum : ut postquā per sublimationes fixaueris mundissimam terræ partem, reiteres sublimationem residuæ partis non fixæ super eam fixam , donec ipsa similiter figatur . Hinc tenta super ignem si bonam dederit fusionem , tunc sufficienter reiterasti sublimationem . Si uero non, reitera super ipsam uice post uicem non fixæ partis sublimationem donec fundatur cito sicut cera sine fumo . Tūc extrahē & infrigidari dimitte , quoniam est elixir completū impretiabile pretium conuertens omne corpus diminutum in infinitū lunificum uerū, proijce ergo unum pondus de eo super mille partes Merc. cum sale in aceto soluti & fiet pura luna melior quā de mixta . Sic etiam si super imperfectorum corporum unumquodque de eo fuerit proiectum in uerissimum transferretur argētum . Modos autem compositionis huius uerissimi elixiris tradidi uobis completo sermone ad quas per illos potes peruenire indubitanter . Sollicite ergo ad hos ingenieris , modos regiminis exerceas & eorum uirtutem ad unguem inuenies , quod quidem nec per se nec forte putes miraculose sed arte perficitur in operatione , operare ergo quocunque uolueris quia ultra consiliū istud , non possum aliud.

De compositione elixiris rubel.

ODEM QVE modo fit elixir rubeum ad solem sicut album ad lunam , nisi quod pro qualibet re alba ponas rubeam & loco limaturæ lune pone

COLLECTANEA ARNALDI

limaturam solis, & aquam Merc. rubificatam prius cū igne lapidis. Nam in opere rubeo non inrabit nisi rubeum, sicut in opere albo nisi album. Solaris nanque medicine preparacioni, non adurentis sit additamentum sulphuris rubei per modum figentem & calcinantem in triplo fermenti preparati cum astutia industria administrati perfecte per modum solutionis & sublimationis multiplicem cum reiteratione multa quousque non fixum cum fixo figatur deorsum: quoniam huius solutionis & fixationis modus est per reiterationem partem residue non fixe sublimationis, cum fixe ingeniose continuandi per minima, quousque eleuetur cum ea & iterato figatur cum ea ut stet. Cum uero tres partes aque sue rubeae fuerunt secum per hunc modum sublimate uice post uicē cum eo donec figatur deorsum, tunc pone ipsum per noctem & diem in igne tepidissimo ut melius depuretur & figatur in eo. Hinc extrahe, & cera ipsum in crucibulo super ignē lentum, cum oleo suo rubeo, guttando guttam ad guttam, donec fundatur ut cera sine fumo cum eo stans & penetrans profundius, tingens & permanens. Projice ergo unum pondus super mille partes Lune, uel Merc. ablute, cum sale & aceto & fiet sol uerissimus in omni examinatione bonus & melior ualde quā de minera productus, quia argentum et aurum, huius elixiris excedit aurum & argentum de minera in omnibus suis proprietatibus. Vnde dicunt philosophi qd aurum & argentum eorum non sunt aurum & argentum uulgi, quoniam additur eis additiomagna in tinctura & perseuerantia in igne & proprietatibus multarum utilitatum, ad omnem infirmitatem expellendam.

De multiplicatione medicinarum.

I VERO medicinas istas cum fixe fuerint &
 f. dare oleis suis albis uel rubeis, donec fluxerint sicut
 cera, dissolueris in Mero suo albo uel rubeo, donec
 fiat aqua clara, & postea in leui decoctione congelaueris,
 ac cum eorum oleis & super ignem denovo ceraueris, quousq;
 fluant citissime, duplicabitur uirtus earum in proiectione. Et
 si eas cum solute fuerint semel ad minus distillaueris in cen-
 tuplico augumentabuntur uirtutes earum. Modus uero multia-
 plicationis medicinarum est, ut dissoluas unumquodque spiri-
 tum earum in aqua sua per inhumationem singulariter, po-
 stea separa oleum earum per distillationem primo recipies
 aquam post oleum, deinde ignem & manebit terra deorsum.
 reduc aquam per sublimationem super terram do-
 nec bibat istam aquam totam & figatur cum ea: de inde
 imbibe eam ex oleo seu aere & tinctura donec figatur in
 ea & fundatur quasi cera, proiice ergo ex eo supra quod-
 cunque corpus tantum quantum uis, quoniam in decuplo
 multiplicabitur eius tinctura, & si una pars sui primo con-
 uertit cuiusuis corporis centum partes, secundo conuertet mille,
 tertio decem millia, quarto centum millia, quineo mille mil-
 lia in salificum & lunificum uerum. Vnde est notandum qd
 quanto plus soluitur medicina & sublimatur et coagulatur,
 tanto melius & abundantius operatur, quoniam in omni sua
 sublimatione, acquirit sibi decem in proiectione. non est igitur
 fastidium in reiteratione solutionum, sublimationum & coa-
 gulationum, quoniam per eas medicina melius digeritur, uni-
 tur & figitur ac perfectus operatur.

Quomodo debes intelligere solutionem
& sublimationem.

ERVNTAMEN non putes melius docere solutionem ut elixir omnino redigatur in aqua, sed ut subtilis ipsum in quantum potes & divides suas partes in fixatione coniunctas, suumque siccum convertas in humidum & grossum in simplicum, quoniam opus solutionis in uentum fiat, ad subtiliandum & non propter aliud: unde coniunctio corporis cum spiritibus fit cum dissolutione, & non cum sublimatione, quia corpora non indigent nisi subtiliatione, ut melius cum spiritibus coniungantur. Ipsorum uero subtiliatio est in aquam dissolutio, quia distillatio uel dissolutio trahit lapidem de potentia ad effectum eo quod facit eum omnino subtilem, unde cum corpora totaliter subtiliantur. Spiritus universaliter cum eis coniunguntur, & per nullum genus ingeniorum ab invicem separantur, quoniam confirmatio spirituum cum corporibus, fit cum corpora fuerint subtilia ut retinere possint spiritus. Et ideo qui corpora poterit separare cum prima subtiliatione, finem consequetur opportunum & optatum, quoniam in coniunctione spirituum cum corporibus tota debet esse intentio operantis. Et coniunctio spirituum & corporum fit cum corpora subtiliantur, ut spiritus & corpora fiant subtiliata per concretionem & affationem eorum cum spiritibus. Intellige ergo quae dixi, quoniam utile est totum & nihil superfluum in dictis meis si uero non intellexeris itera lectionem multoties ut totum intelligas, uide ergo & intellige & secundum ea operare, quoniam quicquid diximus a linea veritatis uenit ad

qua non debes in nullo declinare, quare nisi despicias nec labor privabitur fructu. Idcirco si uera subscripta non intellexeris, non me reprehendas, sed tuam ignorantiam calumniaris, quoniam infortunatus es, sicut ille cui nunquam Deus aliquid tribuit uel concedit boni.

De modo faciendi projectionem.

SED QVIA graue est mille milliū partes simul fundere, cum notueris facere projectionem, hoc modo facies. R. centum partes M. cum sale et aceto abluti & pone in crucibulo super ignem, cum autem inceperit feruere pone unam partem, cui elixeris dicto modo præparati super C. partes illius M. abluti & fiet totum medicina, super alium M. ablutum: deinde proijce unam partem illius medicine congelatæ super centum partes Merc. abluti & in crucibulo feruenti ad ignem & fiet adhuc totum medicina. Postea pone unam partem illius medicine ultimæ congelatæ super centum partes Merc. abluti & fiet totum aurum uel argentum in omni iudicio, secundum quod primo fuerit elixir uel album, uel rubeum, scilicet præparatum & compositum, ut dictum est. Et hoc quidem est Rosarium philosophorum ferens rosas odoriferas tam rubeas quam albas, extractum breuiter ex libris, ipsorum, nil habens superfluum nilq; diminutum sed totum continens quod est necessarium, ad omne diminutum perficiendum in infinitum solificum & lunificum uerum, secundum quod elixir fuerit præparatum. Sic etiam habes uirtutem efficacem super omnes alias medicorum medicinas, omnem sanandi infirmitatem tam in calidis quam in frigidis aegritudinibus, eo quod est occulta & subtil

COLLECTANEA ARNALDI

lis natura conseruat sanitatem & roborat, infirmitatem expellit & curat uirtutem confortat, de senē facie iuuenem, & omnem corporis depellit egritudinem, uenenum declinat à corpore, arterias humectat, contenta in pulmone dissoluit, & ipsum alteratum consolidat, sanguinem mundificat, contenta in spiritualibus purgat, & ea munda conseruat. Et si egritudo fuerit unius mensis, sanat una die, & si unius anni in duodecim diebus, si uero fuerit antiqua longo tempore sanat in uno mense. Et non immerito hæc medicina super omnes medicinas alias & mundi diuitias, est summopere acquirenda & perquirenda quia qui habet ipsam habet incomparabilem thesaurum.

Vltimum de recapitulatione totius operis.

PERTRACTATIS igitur regiminibus totius huius diuini operis secundum exigentiam sui sermonis, cum causis omnibus sufficientibus. Restat nunc breuiter & memorialiter totum recapitulare magisterium sub completa sermonis breuitate. Dico ergo quoniam totius intentionis operis, finis non est nisi ut sumatur lapis in capitulis notus, & cum operis instantia assidue suscipitur per ipsum opus sublimationis primi gradus, ut mundetur ab impuritate corrumpente, demum cum eo soluto soluitur ipsius additamentum album uel rubeum, donec in ultima subtilitate materia perueniat, & ultimo uolatile fiat. Ab hinc uero cum fixationis modis figatur donec in asperitate ignis quiescat, demum uero fixum lapidem cum non fixa parte seruata, per modum solutionis & sublimationis uolatile facias, & uolatile fixum, & fixum solutum & iterato uolatile, ac iterum

to volatile fixum, quousque fluat & alteret in complementum
to solifico & lunifico certo. Et in hoc completur archanum
pretiosissimum, quod est super omne huius mundi archanum
impreciable precium & omnium philosophorum thesaurus.
Idcirco charissime exerciteris ad illud cum laboris instantia
maxima, & diuturnitate meditationis immensa, quoniam
cum illa elixir completum inuenies & sine illa nunquam.
Modos uero ipsius completo sermone uobis dedi superius
non sub enigmate, sed sub plana sermonis serie, discretionē
uestram alloquendo, quoniam teste Deo & omnibus philoso
phorum libris nihil in hac arte continetur melius & perfectius
quam ista antescipta, breuitate tamen truncata quamuis
intelligentibus sine satis prolixa. Sit laus Trinitati & Gloria
se uergine Marie.

Finit collectaneorum Arnaldi

EPITOME LACINII EX DIVO RAY-
mundo Lullo, quæ secundum eum epistola
accurtatoria nuncupatur.

I T A N T V M huius almae artis amato-
ribus prodisse ualerem quantum ipse cupio,
omnia Dni Raymundi Lulli opera, in me-
thodū nunc nūc in lucem darem, sed quia,
quod uolo non possum, necessum est, ut id
uelim, quod possim. Modo autem cum inter omnia Lulli
opera, illud, quod Regi Ruberto in uicem epistolæ dedit,
multis possit esse non minus charum, quam fructuosum &
utile, cum sit præcipue breuissimum atque lucidum, & iu-
dicio cuiuscunque sapientis omni ex parte perfectum perperam
nullo modo potui, quin eò ipso Raymundi compendio, una
cum Bono, atque Rainaldo studiosos omnes impartirem. In
illo siquidem, omnis ipsius Raymundi breui sermone lucet in-
tentio. Est etenim tractatulus ille accurtatio quædam (ut
ipse appellat) omnium suorum operum, & quia omnes fere
breuitate gaudent, breuem tractatum, breuibus narratum,
breuissimis quibus potero uerbis illustrabo.

EPISTOLA SIVE EPITOME

Raymundi Lulli.

VM EGO Raymundus de insulis Balearibus . Præteritis temporibus plures libros secretos in arte transmutationem composuisssem , & librum omnium secretissimum de lapidibus pretiosis secundum vires suas composuias , quæ est pars difficilior omnibus quæ per artem fiunt tibi regi Ruberto vulgari sermone transuisssem , ut certior in laborando existeres , quia scientia omnium experimentorum est falax , cum inter quasunque operationes & omnino æquales atque similes tam ex parte influentia , quam etiam ingenij applicationis artis uidemus errores occurrere : ideo ego omnes libros mee compositionis tali stillo scribere volui ut quantum esses ex parte scripture nullus in errorem cadere contingat ut tu nosti in libris testamēti & apertorij , ubi omnia clarissimo sermone tractaui quæ per artem fieri contingit quos libros iam puto te plene perlegisse & supreme intellexisse , te tamen ad ea quæ ibi scripta inuenies admonere ut Deo summo studio placere labores & omnia tibi in secreto artis reuellata apud te retineas . ne thesaurum inter indignos depergas , & Deus super hoc iudicium à te deposcat . omnibus autē Deo dilectis præcipio , si possum , eis omnia communicare quæ tibi Deus ostendere dignatus est . Ego cum uenam transui litteram tuæ manus inueni mihi à te missam , tuam legens te solerti studio percepit . Tuis autem mandatis propter certas occupationes aquiescere non potui . Deinde æternum , iui ubi quosdam libros medicine ex principiis artis rogatu quorundam extraxi : tu me continue littera uisita

casti . Vbi querere intendebas de ingenio : artis lapidis , bene dicti . Si via possit dari breuior uis scriptis in alijs meis libris . Hoc autem querere mihi otiosum uisum est : quia in quibuslibet intelligentijs principia alicuius scientie omnes syllogismi nunquam scripti in potentia sunt .

A C V T E (licet grosso uerbo) hic loquitur . Nam ex principijs primis cuiuscunque scientie diuersi fiunt syllogismi , & conclusiones similiter diuersae . istud idem dicas tu in arte & scientia ista , ideo Raymundus alia via processit multum subtili . Diuisit enim elementa & subtiliauit spiritus & corpora aliter quam fecerat ipse Arnaldus qui suus fuit in hac arte praeceptor . Itaque cum iisdem principijs natura , cum quibus ipsemet Arnaldus operabatur alia via illa depurando , subtiliando , coniungendo ac demum fixando ampliauit nimirum medicinarum modos : ideo hic ait si uis meis non es contentus elige . tibi breuiorem praecepta tamen mea illis applicando &c .

Q V A R E ut existimo . Si tu mea scripta intelligis & non es uis meis contentus , tibi elige breuiorem , mea praecepta applicando illis uis . Quaesuisti quis trium lapidum , utilior , breuior , nobilior , & efficacior : sit sicut plene alijs meis in libris hoc declaravi . tamen ut petitioni tuae aquiescam .

Dico uiam mineralium longam & periculosam fore . Tota enim uia mineralium consistit in duabus aquis quarum una facit lapidem uolatilem sine labore & periculo . Alia autem eum fixat & secum fixatur cum periculo . Quia haec aqua extrahitur ut nostri ex quodam menstrualis foetenti in massa ei ex rebus quatuor & fortior est omni aqua mundi & moralis . Cuius spiritus solam tincturam fermenti ampliant & magis periculum est ne in ablutione spiritus aufugiant cum ingenio

ingenio laborantem, iste lapis cum breuiori tempore & cum magna fortitudine conuersionis producitur.

L A P I S animalis est illæ, quæ non habet finem propter regere elementa, in quo maior est scientia quàm in alio lapide, & quia ibi possunt maxima secreta naturæ extrahi, non solum quo ad lapidis compositionem: sed etiam quo ad cuiuslibet rei in alteram transmutationem, ut hoc in apertorio de claraui, unde effectus istius lapidis est infinitus.

L A P I S uero uegetabilis quanquam longus sit & quâ uis sit supremæ compositionis, debet tamē sequi lapidē animalem quo ad rectificationem elementorum & si sic præparatur eius effectus transit in animalem. Sed elixir magnū in uegetabili ita acurrare potest, quòd mirabile uideatur cum tāto effectū transmutationis, ut omne transmutatum per lapidem uegetabilem naturam in uirtute bonitatis et magnitudinis transcenderet, propter quintam essentiam de qua lapis impregnatur quæ in mundo infinita mirabilia facit. Nota

O M N E autem aurum alchimicum ex corrosiuis fit et ex quinta essentia incorruptibili quæ cum fermento fixatur per ingenium artificis. Talis autem quinta essentia est quidā spiritus in lapide minerali mortificatus & ueneficatus.

I N animali autem lapide aliquādo etiam est summa medicina corporibus humanis, ut si ex sanguine humano extraheretur. In uegetabili autem lapide ipse spiritus quintæ essentie est restitutio iuuentutis & conseruatio corporis humani ab omni accidentali corruptione, & sic ut scis spiritus quintæ essentie est illæ qui tingit & transmutat, si cum debito fermento impastatur: & summum & nobilius est & efficacius & utilius opus uegetabilium.

Q U A E S I V I S T I etiam de accuratione, dico quòd

E P I T O M E

omnis accurtatio est diminuens a perfectione : quoniam medicina quæ per accurtationem sunt minorem effectum transmutationis habent . Accurtatio lapidis mineralis potest esse multiplex . Sed mihi uidetur ut eius effectus non diminuetur , tunc cum post primam calcinationem & putrefactionem quæ sunt per primam aquam bene limpidam & clarificatam uiginti diebus minori autē tempore nihil fieri potest : postea separetur pulvis coloris sanguinis et distilletur . secunda aqua summo ingenio ne spiritus euadent, scilicet secundum ingenium datum in testamento , & accipe solum ultimam partem aquæ post rubificationem alembici , & in ea aqua solue pulueres locando in aqua calida & ibi cooperto uasæ perseueret die & nocte una post solutionem , postea super pone alembicum & distilla in eo balneo totam aquam donec non remaneat nisi quantitas aquæ in pondere puluerum hanc aquam distillatam abijce quia nihil de spiritu debet habere , reliqua quæ remansit cum corpore uasæ bene clauso in cineribus calidis congella , qua congelata fac aliam aquam & superfundere & procede ut dictum est distillando & congelando & hoc continua usque ad decem uices, quoniam sic est lapis completus , nisi eius uirtutem augere uelis in quantitate . Postea procede soluendo & congelando toties donec congelari tibi placeat uel donec amplius corpus congelari nõ possit & scies quod in qualibet congelatione decem completis ablutionibus ut dictum est . Corpora in certa quantitate completa transmutat in aurum, hac medicinam in octuaginta diebus ad maximum complere potes .

IN animalibus non uideo accurtationem aliquam, nisi ut terra cum igne regatur & secunda aqua cum aere & idem ualebit & est accurtatio medijs temporis . Nunc ad

uegetabilia uenio ubi est principale intentum & secundum ingenium magis securum quia semper timetur in minerali ne spiritus in ablutione aufugiant, propter aperire uassa hic non est timendum, quia uas ante fixationem non aperitur & ut te magis ad uegetabilia teneas, tibi hoc secretū reuelabo .

A C C I P E nigrum nigrius nigro & ex eo partes decē et oēto distilla in uasse argenteo, aureo uel uitreo, per modū dictum in testamento & in prima distillatione solum recipe partem unam cum dimidia & hanc partem iterum pone ad distillandum, & eius recipe quartam partem & tertio distilla, & huius recipe duas partes, & in quarta distillatione paucum minusquam totum, et sic distilla illam partem usque ad oēto uel nouem uices postea habeas duo uassa facta in modum picturæ geminorum, quorum quodlibet habeat alembicū annexum & in uno alembico sit ingenium ut boccia intret & sit equalis spissitudinis ad unam palmam . Hæc autem ratio est, ut firmiter possint insimul collocari, pone ergo in qualibet boccia unam libram huius aquæ & unam untiā fermenti, bene & optime purgati & foliati & habeas furnum cum ingenio factum, ubi unus ignis carbonum possit tantum per brachia ipsius furni temperatum, æqualem & continuum calorem parti . ubi colloca tua uassa & fac ignem, & est hoc ingenium excellentissimum, quia hic ignis non potest fieri maior quàm necesse est. Tunc enim quando ampullæ sentiunt calorem, statim soluitur fermentum . tunc liga circum quaque ad cannas alembici spongiam, quæ tamen canne sint ample circa alembicum & bene spisse & ubi intrant uassa sint stricta & illas spongas tene continuæ. madidas cū aqua frigida, & solutione completa continua ignem & uidebis ascendere fermentum totum solutum cum aqua sua & distil

labitur de uno uasē in aliud cōtinuē & cum hoc ingenium apparenter uidebis qualiter qualibet libra, bis distillatur in die & bis in nocte & remanet continuē una libra in quolibet uasē, quia quantū ascendit: in uno uasē tantum intrat de alio & cum sic uideris ascendere & descendere cum aqua li igne, continuē uidebis qualiter ratione caloris inspissatur et subtiliatur spiritus. Et hoc est miraculum huius artis, quia si diu ita distillaueris continuē semper aqua ascendet in gradu subtilitatis & acuitatis & continuē propter fermentum inspissatur, ergo & quanto distillatio fuerit leuiori igne erit subtilior spiritus & fortitudine & ingrossatur fermentum, hunc autem modum tene usque ad uiginti uel uiginti duos dies, & inspissatur quinta essentia huius aquæ benedictæ sic quod amplius non ascendet, sed cum fermento fixabitur & in lapidem conuertetur, & cum uideris hoc, ambo uasē extrahe sic simul & loca in fimo uel balneo. Et iterum statim in una nocte soluentur et iterum congella & hoc facias ter & amplius lapis manebit in dei uirtute & potentia exaltatus quod bene congellari non potest, quoniam ut oleum uidetur aliquantulum inspissatum, & hic est pretiosior modus omnibus.

T A M E N scire debes quod si fermentum album posueris in decem diebus cōgelabitur quinta essentia super eo quod est res multum grossa & terrestris & firma est in luna. Sed non ita cito soluitur post complexionem fixationis quintæ essentie sicut in sole. Vnde quasi in fine complementi tempus non est diuersum in albo & rubeo, & Deus nouit quod hic modus in effectu subtilitatis & uirtutis & bonitatis cunctis operibus mundi est subtilior & melior, quanquam illas proprietates elixir non habeat, quas philosophi elixir habere affir-

mane, puta quòd si hanc medicinam completam miscueris cū quouis metallo, & postea hoc metallum metallo, scilicet quòd transformatio fieret secundum primum principium si iungeres medicinam luncam & lunam soli quòd sol in lunā conuerteretur. Hæc proprietas in nostra medicina sic confecta non reperitur. Quia iam quinta essentia quæ totum lapidem componit quo ad eius motum & tincturam est fixa & firmata in fermento sibi adiuncto & fixatur semper, atque firmatur secundum fermentum sibi adiunctum sic quòd facit transmutationem secundum hoc fermentum. Sed si uelles medicinam facere uniuersalem breuiorem secundū dictum modum non opporueret te facere fixationem quintæ essentia super aliquo metallo alio. Sed super propriam suam terram & tunc cum metallo coniungere, tamen hoc mihi nunquam placuit, quia talis fixio est multum periculosa, & longa, & raro terra propria est bene naturalis, & si bene naturalis esset, tamen effectus ipsius post complementum esse non inuenitur tantæ potentia. sicut hic quando quinta essentia super altero fermento fixatur ubi cito fit fixio, & effectus citius & fortius. Si causas scis ut puto, quare medicina transmutat me uerum dicere affirmabis. Tene ergo te hic et meum ingenium tibi notum feci.

ET scias quòd peracta decima distillatione si in ea aqua solueris aurū, & postea euolare permiseris aquā lento igne. Et aurum demum in humido loco uel balneo locaueris statim in quatuor diebus per se soluetur. et hæc solutio est aurum potabile habens infinitas uirtutes ut in libro conseruationis humane uitæ scripsi.

IN SVPER si cum illo auro sic soluto bene immiscendo impastaueris argentum uiuum septies sublimatum cum

uitriolo & si fuerit pars una auri : septem sint argenti uicū
 sublimati & postea sublimaueris impastatum aliquibus uici-
 bus semper sublimatum super foeces reducendo fixabitur mer-
 curius in medicinā penetrantem & tingētem . Item aliud mī-
 raculū si uncīa unā huius auri sic solui per se ponas in igne
 lentissimo octo diebus cum centum partibus mercurij conge-
 lat totum in aurum . hæc sunt mirabilia naturæ , & tamen
 hoc totum uenit ex parte spiritus aquæ quæ in solutione auri
 cum auro inseparabiliter fixatur . & postea per ingenium
 altum poteris miscere modos mineralium & uegetabilium
 & medicinam altam uia breui in hunc modum componere .

DISTILLATO lapide uegetabili usque in eam di-
 stillationem quod tota aqua sine phlegmate sit . & hoc in
 quinta uice contingere solet, tunc habeas optimi uitrioli bene
 lucidi & optimi cinaprij in equali pondere & simul miscen-
 do optime tritura & in sole sicca & postea circa carbo-
 nes sic quod uideatur tibi quod tota aquositas exiuit . tunc
 cum sic est projice intra aquam tuam & distilla bene lento
 igne in principio & in fine forti ut moris est in aqua philoso-
 phorū acuta, & sic spiritus quintæ essentiæ uitrioli et cinaprij
 uel antimonij qui principaliter cōstituit lapidem minerale mī-
 scetur et coniungetur cū spiritu quintæ essentiæ aquæ nostræ
 ardētis benedictæ qui spiritus est anima lapidis uegetabilis ut
 tibi notum est . & hoc continua usque ad decem uices puta
 a quinta distillatione incipiendo & sic cum istis corporibus cō-
 tinua distillationē quinquies , & firmiter habeas menti quod
 res tuæ sint optime siccata & arida antequam in aquam
 projicias sic quod tota aqua sit exiccata & solus spiritus rea-
 maneat , qui propter fortitudinem ignis , spiritui aquæ ara-
 dentis coniungatur & in qualibet distillatione nouas res ima-

ponere debes . Cum autem perfeceris decimam distillationem computando à principio distillationis aquæ ardentis impone aurum in pondere ut supradictum est in uegetabili per se & loca infurno componendo singula ut dictum est . & tunc uidebis mirabilia , quoniam in decem diebus completur tota fixatio quæ in simplici uegetabili in uiginti quinque non completur uel uix , & hoc est quia unus spiritus ingrossat alium , & quia spiritus quintæ essentiæ uitrioli est magis spissus & grossus quam spiritus aquæ ardentis & etiam quia magna est concordantia inter spiritum uitrioli & naturam auri , quia ambo sunt ex eisdem principiis cū mineralia secum trahant originem , ideo spiritus uitrioli coniunctus spiritui aquæ ardentis spissat eum & adherere facit cito auro ut secum fixetur & crede mihi ; quia hæc accuratio est præexcellens in arte quantum ad aurum alchimicum , non tamen quantum ad uirtutem medicinalem , Aduerte ergo quia multi philosophi dixerunt infinitas præparationes puta calcinationem solutionem &c. & hoc totum ad finem ut spiritus quintæ essentiæ bene posset coniungi cum fermento , & fecerunt multas reiterationes ut spiritus iam coniunctus corpori in alia operatione eam fortificarent per alium spiritum & sic fecerunt unam aquam & calcinabant spiritus & dixerunt spiritum adherere & fecerunt aliam & soluebant & iterum coagulabant &c. & sic se fatigauerunt multis diebus antequam aliquam medicinam perducerent & hic tibi notum est qualiter hoc quod ipsi diuersis operationibus & maximis periculis quæsierunt hic multo meliori ingenio puta unica actione completur , & necesse est hanc medicinam esse optimam & meliorem quam si per suos modos expleretur , quoniam in singularibus aquis pauci sunt spiritus , & quando agunt ,

E P I T O M E

agunt solum in extremitates & alij spiritus cum illis fixantur et res grosse sic q̄ medicina erit aliquādo fugitiua quia spiritus non sunt in intēis fermenti sed in extremis ubi spiritus fixari non possunt, ideo &c.

ET sic facta fixatione procede per solutionem per se in balneo ut dictum est in uegetabili. Sed est sciendum hic lapis ex mixtis non soluitur ita cito per se sicut uegetabilis per se, tamen citius soluitur quā mineralis per se, & sic tenet medium & solutio eius est in nouem diebus & oportet reiterare has solutiones quæ in balneo fiunt per se aliquotiens & et fixationes ut medicina plus penetret quia medicina bene penetrans & fixa est quæ bene transmutat, & quanto plus penetrat citius corporibus coniungitur & exit maius elixir. Iam enim omnia breuissime modo possibili tibi scripsi. Sed ut omnia breuissimo modo mihi possibili scribā. scire debes quod ex plumbo fino nigro philosophorum extrahitur quoddam oleum auri coloris uel quasi cum quo si lapidem mineralem uel mixtum uel animale post fixationem primam solueris bis uel ter tribus aut quatuor diebus, excusabit te ab omni labore solutionum & coagulationum ratio est. quia hoc est oleum occultum quod facit medicinam penetrabilem amicabilem & coniungibilem omnibus corporibus & augmentat eius effectum ultra modum sic quod in mundo hoc secretius eo nō est. unde mirabilia dico quod omnibus antiquis philosophis incredibilia forent, scilicet si sciueris hoc bene (scilicet oleum) ab aqueitate separare & laboraueris in eo ex modo mixtionis iā dato poteris in triginta diebus lapidem componere. Hoc autē oleum non est necessarium in uegetabili per se quoniam solutiones ibi & coagulationes ut dictum est cito fiunt, tamen si fierent sublimationes ibi credo tincturam lapidis multum am

pliarī, non puto accurationes esse quas iam ista parua epistola tibi certissime non declarat. elige ergo ex ea intentum tuum laudans Deum semper. Amen.

Methodus lacinij super epistolam Raymundi .

ON me laetet difficillimum opus aggredi si Lulli
 n epistolam nunc exponere uelim nam discipulis & illis , qui nimium sibi assumunt placere , esset impossibile , & si omnibus placere non ualeo , paucos ne derelinquam ? Dicam igitur quæ sentio & ex bonis auctoribus collegi , & primo notes uolo omnia ipsius Raymundi opera isto suo sale uegetabili ferè esse plena , quod sæpissime Mercuriū uegetabilem , aquam uitæ , Menstruum & sanguinem menstrualem appellat , dicitq; quod habet corporis proprietates , & producit ex semine tanquam ex foemina , estq; generatiua & nutritiua , & crescere facit dura uidelicet aurum & argentum , deducitq; ea in ætium , scilicet quousque in lapidem conuertantur . Si igitur crescere facit aurum & argentum clarum est , quod fiet hoc mediante eorum solutione , per consequens ergo soluit corpora : quæ tamē debent prius physice calcinari , solui & in naturam spirituum reduci & tunc ipsa uocitat foliata , opus tamen hoc non fit cum uegetabili ut multi fatui putant , sed fit cum rebus sui generis , ut ipse Raymundus in suo codicillo amplissime demonstrat. Ideo hic dicit Raymundus , quod tota uia mineralium consistit in duabus aquis quarum una facit lapidem uolatilem , & iam dixi tibi in præcedentibus , quod alchimici uocant lapidem , illud quod non euaporat ab igne , opus est ergo talem lapidem facere uolatilem , & cum alia aqua illum fixare , quæ secum

etiam ipsa fixabitur per ingenium artificis, uti ipse hic loquitur, dicens, quòd hac sua quinta essentia cum fermento fixatur, nam quinta essentia quæ totum lapidem componit quantum ad eius, scilicet modum & tincturam, fixatur & firmatur secundum fermentum sibi adiunctum sic, scilicet quia faciet transmutationem secundum illud fermentum. posset tamen fixari quinta essentia super propriam terram & illam coniungere metallo, & hoc Raymundo non placet, quia quando fixatur super altero fermento, sit illud A, uel B, tunc tale opus fit citius & effectus eius erit fortior & magis naturalis.

SIMILITER de isto sale loquens Rhafis in lumine luninum ait, quòd scilicet sine isto sale (quem armoniacum uocat ipse) impossibile est finem huius scientiæ possidere. Cõfirmat hoc Vincentius historicus in suo speculo philosophiæ naturalis dicens. Ampliantur enim tincturæ metallorum sale mediante, quomodo autem fiat hoc, secretum est. Raymundus tamen in plerisque locis docet modum, & cum tali menstruo atque sale extrahit à metallis animas quas natura sulphur appellat eosq; per ignis expressionem à suis terris uolare facit ad latera uasis tanquam folia calchi, & uocat sæpe illud, quòd euolauit metalli sperma, ex quo ipse extrahit quatuor elementa cum suo menstruo celico circulato mediantibus auxilijs digestionum & distillationum. Demum ipsa elementa fixat super terram suam, soluit & coagulat, sicq; lapidem illum magnum philosophorum componit. Nos autem minus auri famelici, hac sola Raymundi epistola cõtenti, magnum elixir altioribus ingenijs relinquimus, nisi aliter Deus optimus maximus, sua pietate bonitateq; ordinauerit, cui sit gloria sempiterna. Amen.

PRO nunc autem sic operare poteris . Facito aquam ex vitriolo siccato sale nitro atque cinabrio ad medium illorū, qua facta reiterna libram unam huius aquæ cum libra media cynaprii tribus uicibus semper addendo de nouo cynaprio , tunc eam per se rectifica ut bene sit purificata . Demum accipe istam aquam claram , & cum ea misce tantundem aquæ uegetabilis acutæ cum terra sua sublimata uel fixa non est curandum , modo per æream distillationem cum ea sit distillata , & caue in actu mixtionis , ut paulatim & caute misceas , cum diligentia , & sic stent per diem naturalem uase sigillato ut simul bene misceantur . Tunc stilla in balneo totam aquam , & iterum superinfunde atque iterum distilla , & opus hoc itera quousque bene sit unitus spiritus mineralis cum spiritu uegetabili & uideas eos unitos in fundo botiæ in forma glaci. Abijce aquam distillatam quia amplius nō utimur ea , si uis hunc spiritū seu glaciem multiplicare multiplica cum nouis aquis , semper tamen in balneo distillando ut fecisti prima uice , ponas tamen librā unam aquæ fortis super unciam unam istius salis , & illud idem fac cum aqua uitæ summæ rectificata & sic poteris multiplicare hunc glaciem suæ (ut rectius loquar) ignem quantum libuerit .

R E C I P E de isto spiritu , seu sale , siue glacie , seu G. uegetabili , quod idem est libra una , & contere cum uncia una solis uolatilis , seu foliati uel soluti , & in naturam spiritus reducti , mediante sua aqua menstrualis suæ naturæ cōformi . Et noli esse fatuus nam aqua , quæ facit lapidem uolatilem non est aqua uitæ (ut iam dixi) cum autem tu habebis aurum uel argētum sic foliatum habebis illum dispositum ad dissoluendum & uniendum cum glacie supra notato , pone ut dictū est ambo in balneo per dies octo & totum

EPITOME RAYMVNDI.

dissoluetur in aquam coloris auri, fac insimul circulari in uase germinorum per dies uiginti uel circa & congelabitur in lapidem coloris rubini, dissolue in balneo, & congela in cineribus & erit medicina, cuius una pars cadit supra censum mercurij uel Luna et uertet in Solem sicuti ab ipso Raymundo iam narratum est.

Tu uero non excuseris per hæc quæ tibi tradidimus ut nil huic operi addas de his, quæ Raymundus ipse plerisque in locis docet, sed ingeniaris ut ad nobiliorem gradum, medicinam hanc conducere ualeas.

F I N I S.

COLLECTANEA LACINII SIVE BRE-
uia excerpta ex libro luminis luminum Rhafis.

V I A radix scientiæ quæ dicitur a'chimia
in solutione principaliter cōsistit. Circa hoc
insistendum ut sciamus, quæ in natura sunt
quæ possunt cuncta dissolvere, & soluta
postmodum coagulare, nisi enim in uapore
naturalia cuncta transeant, in illis per sui naturam, frustra
erit operatio in hac arte, quod si solutum propositum fuerit,
artifex multipliciter gaudebit. hinc est, quod dicunt na-
turales totam artem in solutione & coagulatione consistere,
pariter & in operatione. Ad culmen ergo scientiæ hic uolen-
tes accedere, quæ solvuntur in hac scientia practicemus. De
atramentis ergo & aluminibus, istorum uim habentibus, de
spiritibus mineralibus de ipsis metallis & lapidibus preciosis,
Dei fauente gratia dicere non dubitamus. Quæ natura eo-
rum sit, quibus & quot modis solui habent & coagulari ad
complementū, intelligenti & operanti fideliter referabimus,
quam ob causam & tincturas inseparabiliter studere uolens
tes, docebimus. unumquodque præmittimus quod sub testimo-
nio artis huius quam experti sumus et quicquid diximus fideli-
ter operanti in operatione manuum manifestemus, ut opera-
tio quælibet elucescat. Et quæ de atramentis tractare pro-
misimus tractabimus & in ijs studeas & non cesses.

De atramentis.

T R A M E N T V M multiplex est, quoddam ni-
grum, quoddam subrubeum & quoddam sub-
uiride uel uiride, & quodcumque sumatur calidū

COLLECTANEA

Et siccum est . Et est sibi occulta natura et mirabilis . Atramentum quidem uiride mixtum argento uiuo facit ipsum coagulari et facillime sublimari, unde scire potes quod cum nullo alio argentum uiuum sublimari potest sicut cum atramento. ipsum enim atramentum arg. ui. de facili mortificat ut sublimetur, et de facili soluatur et redigatur in aquam currentem . Crede ergo mihi et aperi oculos tuos et tempta . Et ut facias aquam atramenti preparetur primo sic . Recipe de atramento uiridi ultramontano : quassa ipsum et pone in olla et claude ollam fortiter cum argilla, et postea sepeli ollam totam inter carbones et fac ignem lentum a principio per duas horas . Postea fac ignem fortem sufflando fortiter cum foliis per alias duas horas et postea dimitte ignem usque ad consumationem sui spiritus, et refrigerata olla aperie eam et inuenies atramentum rubeum rubedine ualde intensa, accipe illud et pone in uase uitreo et superpone in triplo de urina puerorum clara et reseruata ad octo dies et si fuerit distillata, melius ualebit, uel de aceto distillato uel de aqua dulci clara et pulchra, cooperi ergo uas illud pro puluere et reserua donec tibi necesse fuerit .

De aluminibus .

LUMINVM multa sunt genera . Aliquod dicitur Iameni et illud est plumosum et est ualde candidum et ad soluendum habile est natura acidum unde sic cognoscitur ab alio, quia plumosum est candidum et acidum . Et istud alumen laudauerunt philosophi dicentes, quod hic est lapis lapidum et inter omnes lapi-

des primatum tenet, quia non est ita durum aut molle quod per ipsius naturam de facili non dissoluatur & est augmentatum, unde propter hoc uoluerunt dicere quod est de natura uegetabilium. Est autem aliud alumen uiride & in puluere, & quodā est citrinum quoddam subalbidum & hoc est admodum calcis. Est & quoddam alumen in lapide admodum salis gemmæ. Et siquidem omnibus ijs utimur, quod tamen melius est in arte alumen dicitur Iameni de quo primo fuit mentio facta. Recipe ergo de alumine Iameni quantum uis, & suauiter tere in mortario æneo, & pone illud in olla enea, & superfunde illi in sextuplo de urina puerorum reseruata & clara & pone ad lentū ignem & dimitte quousque consumetur medietas urine uel duæ partes, & postea remoue ab igne & cola per filtrum & quod colatum est pone in uasæ nitreo & cooperi illud & serua.

NOTA quod alumen preparatur cum urina puerorū distillata, ita tamen quod sit una pars aluminis & quatuor partes urine distillatæ, contere ergo alumen bene & pone in urinam & soluetur, cum autem solutum fuerit distilla per filtrum & congela & fac hoc sæpe & habebis eum ad uelle tuum. Eodemmodo fac de omnibus consimilibus.

PRAEPARATIO salis communis, quia illud sal est origo omnium salium. Recipe ergo ipsius salis communis quantum uolueris & quinq̄ies tantum de aqua dulci calida & in ipsa aqua sal commune & distilla per filtrum & congela, reitera hanc operationem sæpe et inuenies ipsum in modum crystalli & serua.

De salibus .

ALIVM multa sunt genera quoddam armonia
 f cum & in ipso sunt abscondita omnia secreta philo-
 sophorum, & ipsum appellauerunt aquilam, quia
 sicut aquila uolat super omnia uolatilia altius, sic sal armon-
 niacum altius exaltatur super omnia alia . Quidam uocau-
 runt ipsum sagittam ex eo quod nullus potest consequi opera-
 tionem huius artis sine hoc sale sicut etiam sagitta non potest
 emitti sine arcu, & est ualde intensum in caliditate & siccita-
 te . Et nil aliud est nisi uapor inspissatus, componitur enim
 ex uapore collecto in babcis ex fuligine . Est & sal gemma
 quod est pretiosius alijs, & est ualde candidum, & est quasi
 cristallus & est bene solubilis & multum ualet ad operatione
 huius artis ut eius efficacia declarat . Est & salnitrum, &
 aliud est sal commune, & illud diuersificatur secundum di-
 uersa loca, quia quoddam magis amarum quoddam magis
 album, & quod albius est, est magis solubile & efficacius .
 Illud quod diximus de alijs intelligas secundum magis tamen
 & minus hoc unum scito in omni genere salium, quod qua-
 to purius est tanto efficacius . Aperi oculos tuos ut uideas &
 cor ut intelligas quoniam loqui uolo . Est quoddam sal quod
 absconderunt philosophi & illud est sal aichali . Et si istud ha-
 bere poteris sufficet tibi in arte . insistamus ergo huic.

RECIPE de sale communi partem unam, tere, po-
 ne in olla, & bene cooperias, pone ollam in furno figuli, d-
 sero usque ad mane, tunc accipe sal & tere, & pone in uas-
 se uitri, & superpone de aqua atramenti superius reseruas-
 ta, & hoc ad rubrum, uel de aqua aluminis ad album, super
 pone

pone ergo in duplo uel in triplo , & dimitte ad octo dies .
Constans est quod aliquid indissolutum remanet. Et quod solutum est tendit superius & super natat , quasi oleum , & est candidum & ut uerum dicam mirabile in oculis cuiuslibet . Et istud appellauerunt philosophi oleum philosophicum uel aquam sapientiae , quia nunquam nisi philosophus potuit apprehendere , quia cum uideatur aqua pura esse , latet ibi crystallinus uapor , quia illa aqua coagulata reperitur lapis ualde splendidus & ille lapis dicitur sal alchali . Quod ergo melius pateat , sic facias . Accipe sal commune sicut dictum est , assa illud , & illud assatum pone in uase uitri & super pone in triplo de aceto distillato uel de aqua clara & pulcherrima , & iterum accipe de alumine zucharino medium quantum fuerit sal , & tantundem calcis uinae , misce cum alumine , tere simul & pone in uase uitri , & superpone illi de aceto distillato uel de aqua clara in triplo . Et si uis pone uncias duas mellis apum , & dimitte per tres dies , tunc accipe illud quod solutum est , uidelicet quod enatat super sal clarum & limpidum & omnino sine fece , & pone illud in parua ampulla habente strictum collum . Similiter accipe illud quod enatat super calcem & alumen et pone illud in eadem ampulla , cum aqua salis . illud autem caueas quod nullo modo de foece imponas , frustra enim teneres opus tuum . Cum ergo habueris ampullam plenam duabus istis aquis uidelicet aqua salis & aluminis & calcis debes illam coagulare , qua coagulata inuenies lapidem candidum admodum crystalli , hunc absconde a puluere . illud autem quod diximus de solutione salis communis , intelligas de sale nitri & gemmae . Et sicut de sale communi per solutionem habet fieri sal alchali , sic ex alijs tribus multo melius & efficacius . Et sic cum fuerit solutum

Et coagulatum, id quod solutum est iterum soluas Et coagules, Et si hoc tertio, uel quarto feceris, quod de facili fieri potest, uere in manibus tuis uidebitur laudabile opus. Experto crede quod ipsum sal sic ter uel quater solutū currit ut aqua si cōmisceatur metallo, ita ut uncia una super centum, uel ducentum, uel etiam trecentum cuiuscunque metalli. Nimirum quia cum sit solutum multotiens facit laudabile opus. Quod ergo dixi de sale nitri si sic intellexeris inferius in alijs uidebis mirabilia mundi.

De sale armoniaco.

VNC ergo circa sal armoniacum insistamus.
 n Accipe de ipso quantum uis Et tere et pone in olla cooperi illam, Et pone in furno ad assandum Et illo affator, accipe iterum Et tere Et pone in uase uitreo Et superpone illi in duplo de aceto distillato uel de aqua pura et clara. si posueris de aqua atramenti ad aurum, uel de aqua aluminis ad argentum fiet laudabile opus, dimitte ergo ad octo dies postea sequestra illud quod solutum est, ab eo quod non est solutum: debes enim accipere solū quod enatat, quod clarum est Et limpidum, ita quod nullo modo fœces commisceas. Non debes credere quod totū sal soluat, sed illud totum quod solutum est accipere debes. Accipe ergo illud solutum Et pone in ampulla per se quæ habeat strictum collum, Et coagula Et postquam coagulatum fuerit, accipe illud et custodi a puluere quia clarum est Et candidum. Modo tere illud, postea pone illud in alludel sed debes supponere ei de sale communi affato in fundo alludel. claudē illud alludel in iūcturis cum luto sapientiæ Et pone ad solumbandum in furno

suo & fac ignem subtus à principio à mane lentum usque ad tertiam . Postea fortiozem aliquantulum à tertia usque ad meridiem , tunc remoue ignem , & refrigerari dimitte . Postea aperi & inuenies sal armoniacum totum in coopertorio aludel clarum & ualde candidum . Accipe illud & reconde & custodi à puluere donec cum cooperari uolueris et erit opus non deficiens .

ALII ad sublimandum sal armoniacum , recipiunt de ipso quantitatem quam uolunt , & tantundem salis communis bene præparati . hæc omnia conterunt cum aceto boni uini quater assando, imbibendo , & conterendo, & postea ponunt in uase sublimatorio ad sublimandum & dāt ei in primo ignem ualde lentum & per nouem horas inuenies ipsum in prima sublimatione sublimatū . Secunda autem uice sic sublimabis . Recipe ipsius quantum uis semel sublimati & tantundem salis communis bene præparati, & hæc contere cum aceto boni uini & assa semel , & exicca , & pone ad sublimandum & inuenies ipsum album & reiterare poteris fæces renouando &c.

De spiritibus .

VNT autem spiritus minerales tres argentum uiuum, sulphur & arsenicum. de omnibus dicens . Et primo de arsenico . Est autem arsenicum calidum & siccum , maxime uirtutis ac potestatis & uilts pretij. Nescit enim aliquis quæ sunt occulta in ipso, nisi enim hoc solum esset argentum uiuum maxime obtineret primatū inter alia . Et est combustiuum omnium aliorum corporum, de facili enim comburit æs & alia . Est autem duplex arseni

COLLECTANEA

cum, quoddam pallidum quoddam rubeum, & quod rubeum est multum ualet ad combustionem corporum quod pallidum est ualet ad solutionem quorundam corporum & etiam ad cincturam, & eius condimentum est cum argento uiuo, ad hoc ut lunam faciat. Et quia naturam habet igneam & in uapore est statim eleuatur, quia spiritus est. Ad hoc nisi uolumus cum philosophis omnibus ut ipsum de spiritualitate in corporalitatem redigamus, & sicut in igne non sistit, sed ab ipso fugit. Ita nisi uolumus ut in ipso remaneat, nec fusi fiat unquam, & remanendo colorem faciat is quae sibi pariter sunt admixta. Sciendum quod maximam affinitatem habet cum aceto & cum ipso decoquitur admixto sale & a spiritualitate sua reddit incorporalitatem.

ET est sciendum quod ipso tripliciter depurato facit opus ex se mirabile. Primo siquidem debet lauari. Secundo sublimari. Tercio exaleari. Et cum exaleatum fuerit faciet, opus quod nemo poterit credere, nisi expertus. Decoquetur ergo primo sic. Accipe de ipso quantum uis, & de pallido foliato & non de rubeo. tere illud fortiter in mortario, postea in marmore. Ita quod sit bene tritum, & sit sicut puluis: & pone in ollam uitreatam & superpone illi in quadruplo de aceto forti & claro. In quo fuit solutum sal per tres dies. Postea dimitte ad ignem lentum donec recedat humiditas & fortiter desiccetur. Postea extrahe illud & pone in scutella & lana fortiter cum aqua dulci & clara donec recedat salsedo postea desicca ad solem. Et iterum pone in olla uitreata & superpone in quadruplo de aqua aluminis supradicta et dimitte ad ignem donec desiccetur. Postea pone in alludel & superpone in duplo sui de sale communi assato et clau de alludel & iuncturam eius fortiter cum luto sapientiae.

Postea pone super ignem ad sublimandum à mane usque ad meridiem . Postea remoue ignem , & refrigerato uase , aperi inuenies illud in coopertorio ualde candidum . Accipe ergo illud : & pone in uase uïtri & superpone illi de aqua aluminis quantum est ipsum dimitte per octo dies . Postea accipe quod enatas & pones. in ampulla parua habente strictum collum, postea coagula & inuenies ipsum lapidem admodum crysalli reserua ipsum , donec tibi necessarium fuerit , & custodi à puluere . Et si arsenicum coctum fuerit cū lacte uel oleo amygdalarum amararum, et postea cum aqua aluminis reperitur ualde clarum & pulchrum in sublimatione . Hoc unum scito quod si in sublimatione reperis ipsum clarum & candidum de facili soluetur, & sine defectu operaberis cum eo . Et si ipsum cōiunxeris cum argento sicut postea dicetur, facit opus ad mirabile. Et si fuerit coctum arsenicum cum oleo oliuarum & postea cum aqua atramenti reperitur ipsum in sublimatione clarum & ualde rubeum et de facili soluitur & si admixtum fuerit cum sermenzo facit gaudere oculos alchimista . Arsenicum autem rubeum multum ualet ad combustionem corporum sicut postea patebit. Non tamen ita de facili sublimatur sicut pallidum foliatum , nec etiam de facili soluitur . Et propterea cum operari uolueris in arsenico ad sublimationem & solutionem circa pallidū & foliatum insistere debes . Et si uolueris ipsum sublimare cum argento uiuo bene poteris facere , debes enim decoquere sicut prædictum est , & in libra unam arsenici pone unciam unā , arg. vi. & sic sublimabitur cum ipso ad modum peralarum .

De sulphure .

CONSEQUENTER dicere debemus de sulphure . Et est sciendum , quòd omnino & eodem modo easdem decoctiones recipit sulphur sicut arsenicum . Multum enim transmutatur ipsum sulphur per decoctionem aceti & salis , etiam si decoquatur in oleis multum ualeat . Sed quia sulphur in caliditate & siccitate habet ad mixtam uentositatem : propterea non de facili sublimatur . Veruntamen curandum non est , si sublimari non possit . Insistas ergo ut bene decoquas & decoctum soluas & cadet in terminis tuis opus super omnia opera : quia sicut dixerunt philosophi hoc ipsum facit aurum cum argento uiuo , & si intellexeris quæ sequuntur cum ad perfectionem , id est , ad ueram decoctionem & ueram solutionem ducis , perficies opus tuum . sola hæc tria sufficient tibi & consulo ut abscondas . Argentum & aurum sine ipsis fieri non potest . Quidam dixerunt , quòd si immisceatur sulphur calci uiue , poterit cū ipsa de facili sublimari . Nolo tamē ut frustra labores si enim feceris quæ precepi sufficient tibi , hoc unum scito , quòd arsenicum maxime ualeat ad argentum , sulphur uero ad aurū . Est enim sulphur album à parte extra & rubeum à parte intra . Arsenicum uero econtrario ut in effectu patet .

SULPHUR album si uolueris habere rubeum dissolue in aqua rubea per coneritionem & imbibitionem & bonā decoctionem dissolutum congela in lapidem & congelatum dissolue iterum cum aqua rubea & iterum congela . Tercio uero cum eadem aqua rubea solue et sublima totum per ignē fortissimū , et quod in similitudinē est pulueris ascēdit sursum ,

est sulphur albissimum, quòd uero remanet infundo deorsum est sulphur rubeum tinctum uti scarlatum & istud est sulphur optimum secundum Aristotelem. hoc autem sulphur conuertet arg. ui. in uerissimū aurum per artificium non leuē.

De argento uiuo .

E Q V I T V R de argento uiuo , circa hoc insisterunt philosophi nimium & laborauerunt quàm plurimum ad hoc ut ipsum in igne sistere facerent cum ab ipso semper fugere cupiat . Nullo enim modo sistit in igne , de hoc testes sunt omnes artifices alchimistæ . unde si argentum uiuum alicui commisceas statim ignis uirtute remouetur ab ipso . Nimirum quia spiritus est & naturam suam consequi concupiscit . Vnde de ipso dixerunt philosophi quòd argentum uiuum est nubes nubium , est pater dicens filium , est sapientiæ oculus , est foemina pragnans in eadem die concipiens & pariens . Est dicens pauperem . Fuit dicens auro . Ego te genui cum sulphure . Dixit etiam , argentum cum arsenico generavi . Et post hæc omnia dixit . Ego sum qui ab igne fugio , & omnia quæ ex me sunt in fecem reliquo . Ego sum qui sisto in igne & omnia quæ ex me sunt candida & purissima reddo . Ego sum qui coagulatus coagulo , & qui solutus soluo & qui me habuerit non frustra tenebit . Quod autem de ipso dicit quòd sistit in igne . Et pro maiori parte habeo testes quòd ab igne effugit . Aperi cor tuum & occulta ipsius referabo tibi , & dicam eius coagulationem in rubeum & eius coagulationem in album. dicere non dimittā eiusdem solutionem & sic si feceris uidebis constantiam eius & in igne ipsum solui sicut sistit metallum . Lauetur ergo

COLLECTANEA

primo cum aceto & sale, secundo sublimetur uel coaguletur,
 tertio ad solutionem ducatur. Et si solueris ipsum ab a, us-
 que ad g, scies me inter philosophos nominari & semper arti-
 huius credens, nec unquam separaberis a credendo. Accipe er-
 go de ipso quantum uis, & tantum salis communis tere si-
 mul in mortario aeneo & pone totum in olla uitreata, super
 pone de aceto in quadruplo, & dimitte ad lentum ignem do-
 nec consumetur totum acetum. tunc remoue ab igne & po-
 ne in scutella & laua ipsum cum aqua clara & dulci, & se-
 para ipsum a sale. Postea accipe tantundem atramenti uel
 nitrioli, tere simul & pone in alludel & impasta illud totum
 cum aqua clara agresta, uel cum aceto distillato. Postea po-
 ne ad lentum ignem & sicca postea pone in alludel & coope-
 ri & firma bene iuncturas cum luto sapientie. Postea pone
 ad ignem letum a mane usque ad tertiam. Postea ad fortio-
 rem a tertia usque ad meridiem seu nouam. Tunc remane
 ignem & refrigerato uase, aperit & inuenies illud totum
 in coopertorio alludel album sicut niuem ad modum campho-
 re. Accipe ergo illud & tere & pone in uase uitri & su-
 perpone de aqua atramenti in duplo & dimitte per 8. dies.
 Postea accipe aquam que enatat & pone in ampulla parua
 que habet strictum collum & coagula & inuenies coagula-
 tum ipsum clarum & rubrum in modum granati reserua
 & custodi a puluere, donec tibi necessarium fuerit. Item ac-
 cipe uncias tres olei communis, scilicet oliuarum, & pone in
 olla uitreata & pone ad ignem lentum usque bulliat & sta-
 tim cum bullire inceperit, pone ibi mediam unciam sulphuris
 crocei & clari, & moue illud ut liquecat ibi sulphur statim
 remoue ab igne & dimitte infrigidari. Postea ponas ibi un-
 ciam unam arg. vi. & iterum pone ad ignem & dimitte

quod desicceatur , postea extrahe illud de olla & pone in allu-
del bene cum luto sapientiæ clauso . Postea pone super ignem
à mane usque ad nonam & sublimabitur ualde bene , aperi
& inuenies illud in coopertorio rubrum ualde tunc tere illud
& pone uase uitri & superpone de aqua atramenti in duplo
& dimitte ad octo dies postea accipe quod enatat, & pone in
ampulla & coagula sicut prædictum est , & inuenies illud
coagulatum, clarum & rubrum ad modum granati. serua il-
lud & custodi à puluere . Hoc ergo modo argentum uiuum
coagulatur in rubrum . Si autem uis in album , coagula ip-
sum si uolueris ut argentum facias , serua præcepta mea &
nemini dicas . Accipe de argen. vii. quantum uis & tantundē
ceruse , tere simul in mortario & pone in olla uitreata , su-
perpone de aqua aluminis uel aqua calcis uitæ in quadruplo
pone ad ignem lentum & dimitte à mane usque ad tertiam .
Postea extrahe illud de olla & tere & pone illud in alludel
& claude fortiter cum luto sapientiæ. pone in furno uitri uel
panis, uel melius pone super ignem & dimitte à mane usque
in sero refrigerato aperi & inuenies illud non in coopertorio,
sed inferius admodum cineris . Accipe illud & tere & pone
in uase uitri & superpone, de aqua aluminis primo dicta in
duplo dimitte per octo dies , postea accipe oleum philosophicū
quod enatat & pone in ampulla parua & coagula , & in-
uenies illud album tanquam glaciem coagulatum in modum
cristalli , reserua & postea scies quātum ualet. Item alio mo-
do sic coagulatur in album . Accipe unam cannam grossam
& fortem quæ habeat nodos propinquos , & facias ibi fora-
men paruum . Postea impleas ipsam arg. vii. prius loco sicut
prius dictum cum sale & aceto . Postea claude foramen can-
ne cum cera, & præpara ceram per totam, tenue tamen .

COLLECTANEA

Postea super ceram lutea totam cannam luto sapientia fortiter, & bene undique siccetur. Postea fac foueam in terra, & in fundo foueae pone laminas plumbi fusas seu liquefactas, & ibi submerge cannam & habeas clauum unum & fige in terram fortiter ut teneat cannam, ita quod sic cannam possit circum uolui & moueri huc & illuc, nec exire extra. considera ergo quod bene firmes, & quod optime sit cannam perlutata, quia si non, frustra facies. Et si sapienter feceris istud sufficet tibi ad argentum faciendum. Pone adhuc plumbum super cannam & imple foueam plumbo, ita quod cannam sit tota infra plumbum pone postea ignem carbonum desuper, & suffla fortiter cum follibus à mane usque ad tertiam. Postea remoue ignem & aperi cannam & inuenies argentum uiuum coagulatum durum & forte & album, sicut aliud argentum tere illud & pone in uase uitri & superpone de aqua aluminis in duplo & per mitte ad octo dies. Postea accipe illud quod enatat, & pone in ampulla una per se, & coagula & inuenies illud pulchrum & candidum & reserua illud quousque opus fuerit.

DE A·V·R·O·

E auro philosophi dicunt quòd aurum est effectus
 d solis in hoc ponunt ipsum bene complexionatum in
 qualitatibus & quando perfecte est depuratum
 tunc ipsum non recipit decrementum in igne, sed colorem re
 cipit ab igne. Voluerunt aliqui aurum componi posse per ar
 tificium, tamen natura nihil facit de auro, nec artificium
 transponit ipsum, unum tibi dico, quod necessarium est si
 aurum componere uis, ut aurum fermentes & nisi fermenta
 ueris frustra tenebis omne opus suum, & ad hoc quòd sit
 fermentum & quòd aliqua eius operatio ualeat, oportet q
 sit purum, & quia est purissimum in sua propria natura
 parum sufficit ei ut amplius depuretur, non enim oportet
 ipsum multum lauari, quia satis est pulchra materia & pu
 ra, sed oportet ipsum præparare ut possit incorporari solum
 & fermentari, oportet autem ipsum calcinari ante ut infra
 patebit.

DICIT Rhasis in hoc capitulo quòd philosophi.
 Multa posuerunt experimenta, multiplicando uerba & oc
 cultando dicta sua ut non intelligeremus. Et dicit quòd Deo
 teste per contrarium uult se habere eis. Sicut ipsi occultaue
 runt, ita omnia quæ occultarunt & uane dixerunt uult
 aperire. & subdit quòd non ab aliquo philosophorum ipso
 rum hanc artem, sed à Deo habet, & subdit, necessarium
 est si aurum componere uis ut aurum fermentes &c.

ET dimissis multis experimentis aliorum in quibus est
 labor & dolor. Nos sic incipimus loqui. Accipe aurum pu

COLLECTANEA

rum & fac inde laminas subtiles uel folia . Postea accipe arsenicum rubeum, fac puluerem et pone ibi tertiam partem salis communis quantum arsenicum est & habeas ibi uncias sex pro limatura calibis & tere ista tria simul uidelicet arsenicum sal & limaturam, tunc accipe unam paruam ollam uitreatam & nouam & pone de isto puluere in fundo olle parum, & superpone ibi laminam auri, postea cooperi laminam puluere, & iterum superpone laminam aliam & postea puluerem & sic per totum . Postea habeas aliam ollam uitreatam, pone ibi librā unam olei oliuarum & pone ad lentum ignem ut bulliat, & pone ibi postea uncias quatuor sulphuris clari boni & crocci & remoue ab igne statim & moue cum ferro uno ut lique scat sulphur cum oleo, & dimitte refrigerari . Postea pone parum de illo oleo in olla, ubi sunt lamine cum puluere & pone ollam cum laminibus ad ignem lentū donec illud bibat . Postea iterū pone de oleo & da sibi ad bibendum & da mitte ad ignem donec totum oleum bibat parum & parum . Postea dimitte fortiter desiccari, ita ut omnis humiditas recedat . Postea cooperi ollam bene cum luto sapientie, totum istud potest fieri una die . Sequenti mane, pone ollam inter carbones & sepeli ibi totam postea fac lentum ignem à mane ad tertiam, uel à tertia usque sero fortem sufflando fortiter cum follibus, uel si non uis ferre laborem pone in furno figuli uel in forno panis à mane usque sero uel à sero usque mane . Postea accipe ollam & ipsa infrigidata apertā & frange illam & tere illud quod intus est in mortario, tunc autriteritur, tunc pone illum puluerem totum in scutella una & pone ibi de aqua dulci satis & clara & frica fortiter cum digitis & cum puluis fecit residentiam in fundo, remoue aquam quia salsa est, iterum pone aquam & iterum laua

atq; iterum ut omnis falsedo recedat . Postea desicca ad solem
uel ad ignem , & tunc pone illum totum puluerem iterum
in olla parua & adhuc claude luto sapientie & pone in fur
no dum ibi est panis & non plus . Cum ergo fuerit sic aurū
puluerizatum & fermentatum gaude . Accipe ergo pulue
rem illum & multum pulueriza & bene & pone illum to
tum puluerem in uase uitri uel in cyatho claro & mundo et
superpone illi tantundem de aqua atramenti , quantum ip
sum est , ad pondus & caue ne plus ponas uel etiam minus,
& dimitte per octo dies & moue cottidie bis uel ter . Po
stea accipe illud clarum quod enatat solum & pone in am
pulla paruula per se & illud debet esse limpidum & clarissi
mum , et si ita fuerit uere beatus eris in arte illa . Et si ha
bueris argentum uiuum solutum sicut te docui in capitulo
ipsius arg. ui. et si habueris salem armoniacum solutum , si
cut te docui ibidem , tunc accipe tantundem de aqua arg. ui.
et tantundem de aqua salis armoniaci quantum est aqua au
ri et iunge aquas illas cum aqua auri in ampulla, coagula sic
aquā illā mixtam , accipe ollam unā plenā cinere cribrato
et sepili ibi ampullam illam usque ad collum ipsius et pone ol
lam super tripodem et fac ignem de subtus à mane usque de
sero & ita coagulabitur illud quod est in ampulla tunc
accipe ampullam postquam infrigidatum fuerit & frange ,
Accipe lapidem qui intus est & pone uncia semis illius lapidis
super octuaginta argenti & conuertet ipsum in aurum opti
mum irreprobabile .

De argento .

E argento hoc notandum, quòd argentum eodem modo componitur quo & aurum, quamvis non aque sed minus depuratum & minus digestum, & post aurum est melius & perfectius metallis ceteris. Habet tamen infirmitates aliquas, quia non omnino depuratum est ab humiditate, prima sulphurea. Neque à secunda quæ est flegmatica, & euaporans. Vnde ex prima nigrescit si cū adurentibus scilicet sale communi & auri pigmento & latere sit contritum. Quod autem argentum purum, ab igne album egrediatur: per multas fit fusiones & post cineritiū, & signum est quòd parum habet humiditatis sulphureæ: sed quando coquitur cum sale & latere, & nigrescit, cum tamen nigredo non sit in latere & sale, constat ipsum aliquid habere de humiditate prima unctuosâ, licet parum. Vnde quia pauca est non egreditur, nec apparet exterius per calorem ignis &c. Hæc est ergo infirmitas ipsius. Prima quæ est ex defectu depurationis humiditatis primæ. Secūda est quod in igne euaporat atq; minuitur, quod est ex defectu depurationis secundæ humiditatis quæ est flegmatica & euaporans, & sibi non radicaliter adherens: quoniam non est de ipsius substantia, post egressum ipsius remanet argentum purum & perfectum. Non est autem in eo alia infirmitas, nec sanum, nec ægrum sed quasi neutrum, potest enim sanari & in melius conuerti scilicet in aurum, per maiorem depurationem & digestionem, ut depuratum perfecte non nigrescat, ex humiditate prima. Nec minuatür ex secunda, nec ex defectu digestionis frigidum dicatur, sed temperatum nec album

dicatur sed citrinū . Quod quomodo fiat aut fieri debeat nil possit immediate dicetur .

P R A E P A R A T I O igitur argenti in aurum conuertiendi quæ ipsum depurat, à duabus primis humiditatibus et iterum melius digerit , prima enim ablata non nigrescit amplius, secunda uero amota non minuetur. Ista præparatio talis est . Recipe salis communis cum sua humiditate & tere optime & inter duos lectos salis fac lectū unum lunæ subtiliter laminata , & sit in uase terreo forti , ipsum superius claude sed modicum foramen in medio dimitte , & sic cubet in medio ignis mediocris & dimitte in igne per duodecim horas . Post extrahe & inuenies laminas tuas corrosas & diminutas quantitate & pondere . Ideo si eas bene albas uideris , scias primam humiditatem esse consumptam , lunamq; tuam bene calcinatam & frangibilem . Si igitur nigra fiat in superficie adhuc habet de prima humiditate . Si uero non faciliter frangitur adhuc habet de secunda . Signum depurationis primæ humiditatis est cum non nigrescit cum plumbo . Signum depurationis secundæ humiditatis est , quando non plus minuitur in igne . Vtrunque tamen fiet cum dicto puluere & igne , quoniam dictus puluis ignitus utranque consumet & ebibet humiditatem & tunc erit bene præparatum sed frangibile . Tunc reduces ipsum ad malleum , & erit dulcissimum & molle ut aurum atque flexibile , & non mutabit colorem plus nec pondus & erit compactum magis atque ponderosum . Hæc autem complebit puluis iste dans malleum & dulcedinem , auro & argento , si est combustum & calcinatum . Recipe salis armoniaci , salis petreæ & boracis, ana de singulis et tere optime et commisce et solue in modico uini , et desiccari permitte . Et de puluere quartum pon

duos pone cum tribus cuiuscunque calcis uolueris, trium prædictorum et reuertetur ad malleum multum bene .

Documentum .

NIMADVERTENDVM est hoc in loco . Nam Rhafus præmisso sermone de argento & de eius natura atque substantia, ibi Argento &c. subdit quomodo aliqui nituntur argentum componere ex cupro & ferro simul cum ista duo mixta sint impuræ substantiæ & dicit quòd ex illis non poterunt ista duo fieri , scilicet a, & b, id est aurum & argentum nisi forte in apparentia, sicuti ex asino uel capra non potest fieri homo . Et in capitulo de ære ipse remittit se ad tractatū experimentorū & subdit.

AES ut quidam dicunt est ca. & si. & fortis substantiæ & cito transmutabile in colorem , & est eiusdem ponderis cum argento & libenter recipit mixturam pulchri argenti , & fit cæcidum de facili , ita ut non possit cognosci, nisi quòd sit argentum est tamen ipsum impuræ substantiæ respectu argenti , & propter hoc multum denigrat, & ex sua duritie, cito ab igne destruitur & comburitur , & est in eo magna malitia , quæ tollitur quando calcinatur & bene lanatur, & subdit ipse Rhafus , hoc unum scito quòd ex cupro non fit aurum sicut nec ex plumbo argentum , melius tamen fit ex cupro argentum quàm ex plumbo aurum , si ergo cuprum calcinetur , lauetur , soluatur sicut prius dictum est dabit colorem similem auro , non tamen faciet aurum . Propterea ait (in capitulo de argento) stulti illi omnes alchimistæ , qui uisus in mari, & pisces in terra capere putant, sciendum, ergo quòd ex plumbo facies aurum, uel ex ære argentum, sicut ex asino

asino lupum considera ergo & uide , quæ tibi dixerō &c.
 Quid ergo ad hæc nos respondebimus ? ponemus ne secundum
 Rhasim artem non esse ueram , sed tantum sophisticam ? Cū
 tamen ipse in capitulo præcedenti de auro dicat, quòd aurum
 factum p̄r modum , quem ipse docet , sit aurum obrizon et
 irreprobabile . Ad hoc facile erit respondere . Dicimus ergo ,
 si uis scire totum lege totum , nam soluit ipsemet hanc dubi-
 tationem in capitulo de ære , quando dicit . Non enim dicitur
 cuprum fermentum (uel aliquod aliud , adde tu , imperfe-
 ctum .) Cum non sit de intentione huius artis, cuprum fa-
 cere ex auro uel argento . sed econtra , ideo subdit ipse ibidē,
 si ergo cuprum lauetur , calcinetur , soluaturn &c. dabit co-
 lorem similem auro , non tamen erit aurum , quia semina
 rerum non sunt nisi in proprijs speciebus, ex imperfectis ergo
 non potest fieri fermentum , ergo nec uera transmutatio.

Sequitur opus de argento secundum Rhasim .

E argento de quo . Nos dicimus , recipe laminas
 d argenti subiles & accipe libras quinque arsenici et
 uncias tres salis & unciam unam limaturæ calibis ,
 cere simul , ista tria fortiter . postea accipe de illo puluere &
 pone in una olla & superpone laminam & super laminam
 puluerem , & super puluerem laminam, sic per totum, sint
 autem lamine cooperte puluere . Postea pone ad ignem lentū
 super carbones & pone ibi de aceto fortissimo & dimitte ad
 ignem à mane usque ad tertiam . Postea dimitte desiccare
 fortiter . Postea cooperi ollam luto sapientiæ . Post sepeli ollam
 inter carbones . Postea accende carbones & fac ignem fortem
 per duodecim horas . Postea remoue ab igne & refrigera

ex olla aperte inuenies laminas mixtas cum puluere, sapienter separa argētum à puluere pone in mortario & tere quod trito laua ipsum fortiter cum aqua dulci & clara in patella una. Postea desicca ad Solem uel in furno. Postea accipe eandem salis armoniaci sublimati quantum est puluis argenti & tantundem argēti uiui sublimati coagulati sicut superius dictum est, & tantum arsenici sublimati in album hoc unū dico tibi quod si ista quatuor sic acceperis mirabilia facies. Accipe ergo illa quatuor & tere & pone in una ampulla, & superpone de aqua aluminis in quadruplo, quantum illa puluis est totus dimitte ad duos dies. Postea pone ampullam in olla cineris & sepeli ibi totam usque ad totum collum & sit eius collū strictum & coaguletur totum illud quod est in ampulla & ampulla debet stare discooperta. Postea cooperi ampullam luto sapientiæ & dimitte super ignem per diem et noctem. Postea dimitte refrigerari & frange ampullam & accipe illud quod ibi est & si aliquid sublimatum est ad collū iunge totum simul. Postea tere illud & pone in uase uitri et superpone de aqua aluminis in duplo & non plus & dimitte ad octo dies mouēdo cotidie bis uel ter. Postea accipe aquam quæ enatat & pone illam in ampulla paruula habente strictum collum, desicca fœces quæ remanent, & pone unclam semis illius super uiginti æris & erit argentum irreprobabile omnibus. Aperi ergo cor tuum, quia quod dixi tibi expertus sum de fœcibus & si fœces hoc faciunt, quid ergo faciet illud purum quod separasti positum in ampulla. Coagula ergo illud sicut scis in olla posita in cineribus, & postea pone unclam semis super C C L. æris, super stannum C L. Supra L. plumbi & uidebis admirabile philosophicum & nullo modo uidebitur irreprobabile omnibus. Alio modo sic facias.

Recipe limaturam argenti puri & boni quātum uis & tan-
 tundem cryſtalli tantundem auri cadimæ uel cachimæ ſeu
 litargiri argentei , & tantum arſenici ſublimati & tantun-
 dem ſalis gemmæ tere ſimul totum & pone in uaſſæ uitri ſci
 licet in ampulla ſuperpone de aqua aluminis in duplo dimit-
 te per octo dies . Poſtea pone in uaſſæ cineris & ollam pone
 ſupra ignem dimitte uſque ad aliud mane , tunc dimitte am-
 pullam apertam uſque dum deſiccatum fuerit illud quod in-
 tus eſt , id eſt , à mane uſque ad meridiem uel etiam minus,
 quando autem deſiccatum fuerit . Poſtea debet ampullæ coo-
 periri fortiter & dimitte ſuper ignem per reſiduū diei illius
 & per totam noctem ſicut prædictum eſt . Poſtea frange ol-
 lam & tere quod intus eſt , & pone in alia ampulla & ſu-
 perpone de aqua aluminis in duplo et fac omnino ſicut prius
 feciſti nullo mutato penitus & ita fieri debet quinquies uel
 ad minus ter . Poſtea accipe illud & tere diligenter & pone
 ibi tantundem ſalis armoniaci ſublimati quantum fuerit ar-
 gentum & tantundem argenti uini calcinati cum plumbo ,
 tunc ſimul totum & pone in ampulla uitri quæ habeat lar-
 gum os , & ſuperpone illi quantum ipſum eſt de aqua alumi-
 nis & dimitte per octo dies uel per quindecim mouendo coti-
 die bis uel ter , & poſtea accipe illud quod enatat & pone
 in ampulla parua habente ſtriētum collum & coagula fœ-
 ces per ſe & pone unciam ſemis ſuper uiginti aris & fiet ar-
 gentum irreprobabile . Coagula autem quod eſt in ampulla
 per ſe ſicut ſcis in olla poſita in cinere &c. & pone unciam ſe-
 mis ſuper quingentas aris & fiet argentum irreprobabile
 omnibus hominibus.

De ære seu cupro .

VPRVM eodē mō cōponitur quo & argentū
 c sed minus depuratum & non aque temperata dig-
 gestum , sed quasi combustum calidum , & siccū .
 Est autem compositum ex argento uiuo & sulphure non de-
 purato ab humiditate prima,qua multum abundat, sed dige-
 stum combustumq; cum ea , & propter hoc nigrum egredia-
 tur ab igne , & excoriatur ex nimia siccitate cum ignitum
 proijcitur uel extinguitur in aquis acutis . Est & porosum
 ualde & sulphureum . Ipsum igitur purgatur à prædictis
 humiditatibus sulphureis . Nam ex primis statim nigrescit in
 igne & comburitur & excoriatur , & comburit & deni-
 grat alia metalla , & ex secunda in igne nimis euaporat ,
 & consumitur , & ex sua sulphureitate ignem nigredine in-
 ficit flammam quasi nigram faciens . Cumq; purgari incipit
 flamma magis est citrina minusq; nigra . Purgatur autem
 omnino ut luna & cum eodem puluere reducas ad malleum
 quo & lunam . Postea uero extinguatur ignitum uicesies in
 aceto , & postea decies in sanguine porcino recenti & erit be-
 ne præparatum . Oportet autem ipsum morari in sua calca-
 natione diutius quā argentum & fortiorem ignem requi-
 rit , sit ergo in igne per tres dies & postea reducatur ad
 malleum ut de luna dictum est . Si autem post calcinationem
 uis extrahere quod in eo uel in argento remanserit de sale
 uel alterius metalli habeas lixiuum calidum & pone intus
 & resoluetur quod separabis deguttando lixiuum .

De plumbo .

L V M B V M autem eodem modo fit sicut & cætera metalla imperfecta. Est enim ex sulphure immundo , & argento uiuo obscuro & immundo , debilis digestionis & compositionis . Vnde necesse est quoddam extrahatur ab eo nigredo & immunditia et digeratur melius. Hoc autem sic fieri potest , funde plumbum & proijce intus quartam partem Mercurij . Postea pulueriza & tere in mortario uel super marmore , cum equali pondere salis communis combusti , donec sal nigrescat tunc eijce sal , cum aqua & tere iterum puluerem cum equali pondere salis , donec sal iterum nigrescat , & tunc iterum eijce sal cum aqua , & iterum tere tertio cum nouo sale & hoc totum cum ipso sale pone ad bulliendum in aceto fortissimo & bulliat per diem primum , & egredietur nigredo eius & depurabitur magis a sulphure & nigredine , & tunc eijce salem cum aqua , et habebis puluerem plumbi & Mercurij mediocriter purgatum. Reitera ergo contritiones & bullitiones ipsius ut prius dictum est , donec inuenies plumbum album & mundum , quod quanto pluries feceris , tanto magis depuratum habebis .

De stanno .

T A N N I corpus compositum est sicut Saturnus ex argento uiuo mediocriter depurato & sulphure non puro . Album est sed immundum , debilis digestionis , atque intus omnia metalla uariæ compo-

Z iiij

sitionis, siccum nimis & porosum quod ex suo stridore perpenditur. Ipsum autem purgare conuenit eodem modo, quo de Saturno prædictum est, quarta pars Mercurij stridorem ei auferet & Saturni tertia. Ipsum autem oportet imbiberere cum aliquo oleo rectificato, uel cum sanguine porcino distillato, donec resumpta humiditate stridorem ei auferat. Purgetur autem sicut Saturnus cum sale combusto & per bullitiones cum sale & aceto, & imbibatur cum oleis rectificatis donec humectetur & stridorem amittat. Rhafis autem dicit quod uix potest conduci ad perfectum ut ex eo per aliquam mundationem fiat aurum & argentum. denigrat enim instantum quod corrumpit alia metalla quibus coniungitur, & uix cum eo potest fieri aliqua bona mixtio, & si quis hoc attentauerit experimento certificabitur sicut illi qui eum tentauerunt &c.

De ferro.

ERRVM componitur sicut & cætera metalla
 f ex sulphure & argento uiuo grossis et immundis.
 sed transit in chalibem non alterius quidem speciei quam ferrum. In argentum autem, uel aurum uix aut nūquam transferri potest. Potest autem fundi cum sola cerusa aut puluere prædicto qui calces reducit ad metallum sed post fusionem malleabile non est. Ipsius autem utilitas maior est in croco extracto, ab eo qui colorem habet fixum in opere solis, quomodo autem extrahitur eius crocus dibi dicitur & mille sunt uia.

COLLECTANEA LACINII EX ALBERTO

Magno atque diuo Thoma alijsq; au-
toribus non vulgaribus.

OCENT Quamplures philosophi medi-
cinarum modos componere, & licet pri-
ma fronte uideantur diuersi hoc non fit nisi
illis, qui in superficie cuncta considerant.
nam omnes in uno concordare uidentur,
& primo Hermes philosophorum pater dicit quòd corpus so-
lutum est aqua perennis & congelat Merc. perpetua congelas-
tione. Item alius dicit preparate corpora & soluite ea & ex
illa aqua imbibite spiritus ablutos, tunc ipsi spiritus in cor-
pora submerguntur & corpora in spiritus, sicq; figuntur spi-
ritus cum corporibus ipsis, fixatione firma. Item Rhasis dicit
conuerte corpora in aquam & illam aquam coniunge Mer-
curio, & ex illis duobus facito iterum aquam. Item alius,
Nisi corpora solueris in uanum laboras, Vnde uersus.
Si fixum soluas, faciasq; uolare solutum, Et uolucrem
uoluas. Hæc tria si iungas facient te uiuere tutum. Itē alius:
Tu qui gliscis donum Dei contemplare huius rei fontem ama-
bilem. Lunam Solem transmutare tibi mando uoce clara,
Lympham instillabilem. hæc est prima radix rara, nobis data
multum chara Hermetis cōprobamine. Ideo ipse Albertus ait.
Collige diuersos flores plenos odoratu omnium bonorum.
In quibus redolet suauitas & relucet pulchritudo mundi, de-
cus & gloria. Hic est flos florum & rosa rosarum ac li-
lium conuallium. Latere ergo iuuenis in adolescentia tua,
& disce colligere flores, quia introduxi te in hortum para-
disi. facias ergo ex ipsis coronam capiti tuo, gaude & u-

COLLECTANEA

earis delicijs huius mundi, collaudando Deum, atque oppressum proximum subleuando. Nunc aperiam tibi scientiam uel secretum faciamq; te intelligere huius artis obscura, & quòd diu calatum est nunc tibi manifestatur in lucem.

DOCET ergo Albertus primo colligere flores, id est, purgare spiritus, secundo illos fixare per iteratam sublimationem in uase clauso, demum soluere, ultimo illa coagulare, dicatur ergo de purgationibus spirituum, sed primo de illis in communi.

De spiritibus.

VR A metallorum corpora post preparationem ipsorum per spiritus minerales perficiuntur, quorū puritas et digestio in ultimis perfectionis gradibus eē dēt: ut in eis sit uis depurandi et digerendi. Isti aut sunt spiritus, qui uirtutem naturalem habent uiuificandi & immutandi. sunt elementa ductibilia, id est materia metallorū, & substantia eorum sicut essentia elementati. Nunquam mirari debes intelligens si spiritus summæ depuratus atque digestus, metalli corpus magnum mutat. Licet spiritus quo ad metalli quantitatem est Minor, Maior tamen est molis magnitudine uirtualis, cuius est agere, metalli uero pati. Agit enim spiritus ex natura propria & ex qualitatibus suis. Ex natura quidem propria in corpus agit metalli, quando coniungitur sibi tanquam magis depuratū ac magis digestum, magisq; igneum & subtile & minus habens de materia, plus uero de forma: & propter huiusmodi diuersitatem depurationis & digestionis sequitur diuersitas specierum. Agit &

ex qualitatibus sicut dicitur in quarto meteorum . Apparent in uniuersis caliditas & frigiditas terminantes & permutantes, homogenea & non homogenea : ut magis actiue &c. de quo ibidem . Cum autem dignius opus harum uirtutum in naturali generatione & permutatione rerum pertineat digestionem , ut tamen spiritus ad hanc uirtutem deueniat , oportet ipsum summe purgare atque digerere : in metalli corpus introducere , & introductum fixum esse & non recedere , quod si in uno trium horum necessariorum aliquid obmiseris , proposito frustratus , tuam ignorantiam aut negligentiam lacrimabiliter , condemnabis .

PRIMO ergo debet agi de spirituum preparatione quæ in arte necessaria existit . Hæc autem preparatio spirituum satis nobis exemplificata est in operatione naturæ in metallorum procreatione . In naturali enim auri procreatione, natura spirituum per calorem minere terræ sublimatur: Vbi inuentum , quod calor uasis mineralis in talibus mineris metallorum sulphureitatem spirituum eleuauit longe altius a minerali uase , & ipsos superius inuentos mundos & puros per transitum terræ calefactos & depuratos . Nam terra sic ca calefacta calefacit immundicias & superfluitates bibit & consumit , & partes grossiores retinet & acceptat . Aquæ uero aeræ atque igneæ subtiles & puriores , ex uasis calore uaporantes sursum ascendunt . Ars igitur imitatur naturam . Et ex hoc inuenta est artificialis sublimatio , per quam spiritus depuramus cum rebus siccis atque consummentibus superfluitates , ut nobis remaneant , purissimi atque lucidissimi supra omnem naturæ operationem , & hoc ideo , quia ibi solus cursus naturæ operatur . Nobiscum autem , & communis atque proprius naturæ cursus, operatur , quia operamur

ex ijs ex quibus natura operatur, & ex quibus iam uirtus hic agendi largita est, & ex ijs quæ addimus ex ingenio in rebus naturaliter operantibus, quæ ad agendum hoc uelocius & melius requiruntur. uerbi gratia. Contingit ferrum procreari in minera sua, contingitq; ei ex communi cursu natura suum sulphur, suumq; argentum uiuum prius esse congelatum, quam purgatum: natura autem quæ sibi non contradicit, non prohibuit frigiditatem aduenientem, circa materiam, non adhuc depuratum, quin ipsam congelauit. Estq; ferrum congelatum impurum & immundum. Ego autem quia arg. ui. & sulphur uel arsenicum depurare uolo: possum congelationem omittere quantum uolo: & sublimationes iterare quantum oportebit quousque huiusmodi spiritus purissimus & lucidissimus absque omni humiditate superflua efficiantur: tunc quoque, ipsum uel ipsos congelare possum quando mihi placuerit. Ideoq; potentior est natura cum humano ingenio, & congrua potest addere & necessaria seu utilia, & potest subtrahere nocua &c.

De purgationibus spirituum.

R I M O igitur dicendum est de purgationibus spirituum, quæ semper fieri debent ad consumptionem superfluatorum absque corruptione necessariarum. In alijs autem triplex spiritus inuenitur uidelicet mineralis uegetabilis & animalis. Et propterea de omnibus est dicendum. Et primo de mineralibus, quoniam ex ipsis natura communis operatur. Spiritus autem minerales propriissime sunt ares sulphur, argen. ui. & arsenicum, quæ in metallis naturaliter operantur, & ijs metalla per naturale artificium:

preparata naturaliter coniunguntur . Inter ista autem sulphur est principaliter agens . Argentum autem uiuum, principaliter patiens. arsenicum uero arg. ui. secundarias actiones tenet . Verumque uero istorum trium conueniunt preparata ad compositionem elixir, uirtutem actionis retinent super corpus cuiuslibet metalli patientis . Sulphur autem inter hæc, actionis & immutationis primum obtinet principatum, quare de ipso primo & principaliter est agendum .

SULPHUR est corpus oleagineum compositum ex terra subtili & aqua imbutum fortiter, humiditate aerea, pingui & unctiosa, fusibile a calido, coagulabile a frigido . Omnium metallorum pars materialis in actione, ut ipsum est agens et coagulans sicut dictum est in capitulo de materia lapidis . Tres autem habet humiditates, quarum duæ sunt superflue, tertia autem necessaria. Necesse est igitur ipsum purgari a superfluis humiditatibus, tertia remanente, ut remaneat substantia ipsius pura fortiter coniuncta & substantia terre & aque depurata et completa . Huiusmodi autem purgationis a natura capimus exemplum, quoniam ars imitatur naturam, ut patet intelligentibus qui artem & species suas cognouerunt .

IN nomine domini accipiat sulphur mundum & bene lucidum & teratur minutissime & tritum incorporetur optime cum equali pondere salis communis, & sic ponatur super ignem & sit ignis mediocris & coquatur ibi et affetur cum ipso sale ad duas horas & moueatur optime ne ad patellam adhæreat, & ne comburatur, sed incorporetur optime cum ipso sale, donec bene commixta in massam conuertantur nigram, tunc dimittatur infrigidari, & habeatur lixiuum optimum & fortissimum factum ex aqua simplici

COLLECTANEA

Et calce uiua, Et cineribus uitis uel alia aqua acutissima, si-
 cut est urina uel acetum Et sulphur cum suo sale prius bene
 puluerizatum . Præparetur Et bulliat super ignem fortem,
 donec totum sal extrahatur cum sua unctuositate Et mouea-
 tur saepe aqua donec nihil remaneat, salsedinis in aqua, deinde
 de siccatetur sulphur . Iteretur iterum cum equali pondere sa-
 lis cômunis, Et affectur iterum ut prius Et remoueatursal-
 sedo Et in frigidatum puluerizetur et bulliat ut prius in aqua
 acua saepe renouata, quousque sal extrahatur Et sic fiat ter
 Et tunc aptum erit ad sublimandum tunc sublima ipsum sic.
 Accipe alumen quod uis Et pone ipsum in olla terrea Et po-
 ne in igne forti per dimidiam horam, Et erit calcinatum .
 Hoc alumen cum equali scoria ferri uel limatura cupri pone
 Et rora cum aceto, Et bene commisce Et cum duplo harum
 focum tere sulphuris pondus unum Et incorpora hæc tria
 torando cum aceto . Postea sicca in sole uel lento igne Et po-
 ne in sublimatorio sic . Fac primo lectum, de prædictis focis
 bus inferius Et in circuitu ad spissitudinem unius digiti, ne
 sulphur tangat sublimatorium Et tunc pone sulphur tuum
 in medio, Et ipso posito superaasperge lectum de dictis focis
 bus Et sic undique includatur inter fœces suas et tunc ponas-
 tur ad lentum ignem per tres horas, Et cum humiditas egres-
 sa fuerit lutea optime iuncturas uasis et fortificetur ignis pau-
 latim usque ad nigesimam quartam horam, Et tunc infrigi-
 dari permittite Et collige quod sublimatum est, muleum ne-
 cessarium est quod fiat ignis lentus in principio Et postea for-
 tis Et quod alludel sublimatorij multum eleuetur ab igne, ne
 comburatur quod sublimatum adheret ei. Per hunc modum
 sublimetur septies cum talibus fœcibus donec fiat omnino ala-
 bum, Et murum clarum Et siccum absque omni humiditate

tate corruptibili, cuius perfectionis signum est splendor & chrySTALLINA serenitas. Igitur cum tale fuerit gaude, quia pretiosus thesaurus est. Illud ergo repone quia virtutem habet tingendi, ingrediendi & in melius conuertendi.

TVNC ad eius fixationem, & completionem hoc modo deuenies. Recipe acetum fortissimum ter distillatum & distempera cum eo sulphur prædictum adiungēs illi quintam partem sui ponderis salis armoniaci ter sublimati & incera omnia simul cum dicto aceto in porphirico lapide: & reponne in fiala uireâ cum longo collo in modum longi brachij, et clausa fiala in fimo equino reponne, quousque totum soluat, quo soluto congela in cineribus orificio uiolæ aperto, & continua ignem lentum quousque totum sit congelatum, tunc inuenies sulphur tingens & ingrediens fixum in igne, quod si in aliquo defecerit, complebitur per iterationem solutionis & congelationis ut supra factum sit. Cum ergo deuenieris ad hoc poteris operari, ad album, super Mercurium, Iouem, & Venerem, & ad omnem utilitatem, ut immediate postea sine ostendetur.

De Argento uiuo.

XXCVTA breui narratione de sulphure, & eius preparatione sequitur tractatus de Mercurio, tanquam de principaliori et post ipsum digniori. Est autem argētum uiuum corpus minerale compositum ex terra subtili sulphurea, & aqua fortiter commixta, quod est in parte elementum & pro altera parte natura metallorum. Substantia autem sua terrea purganda est à grossa ter restreitate sulphurea. Aquæ uero substantia ab humiditate

COLLECTANEA

duplici superflua . Et sic cum sulphure preparato conuenit in compositione nobilissimi elixiris, uel etiam in metalli auri uel argenti completam perfectionem, tanquam sanguis mulieris qui uirtute uirilis seminis coagulatur, & corpus fit humanum & tunc consequuntur digestiones completae, sicut in operatione naturae sic & in operatione artis : quoniam ut dicitur quarto meteororum . Nil differt an in organis naturalibus, aut in artificialibus fiat . Oportet igitur, quemadmodum dictum est de sulphure sublimare ipsum in uase artificiali, quemadmodum sublimat ipsum natura in uase naturali, quod est uas continens uerum minerale, ut purgetur ab humiditate & sulphureitate superflua .

De eius preparatione .

N del nomine accipiatur argentum uiuum & i proyiciatur in medio patris sui & coaguletur aliquantulum & sic optime teretur, & incorporetur cum duplo suarum foecum infra contentarum, & sic incorporatum ponatur in sublimatorio . Inter duos lectos earum, & cessante uapore humido lutetur uas & detur primo ignis mediocris, postea fortis . Foeces autem iste sunt salis communis partem unam, atramenti nigri uel uiridis partem unam, seu uitrioli uiridis partem unam, cuperosae partem unam, cum ijs foecibus sublimetur septies uel pluries donec omnem humiditatem superfluam terrestritatis amiserit & superfluitatem & albiissimum sit atque lucidum . Conteratur primo cum foecibus suis quousque moriatur . Roretur cum aceto uel urina seu agresta uuarum . Ignem facias mediuocrem quia cito comburitur . Priusquam aperias sublimatorium

permittit ipsum in frigidari quia fumus ualde nocuus est, & quamuis Mercurius bene purgetur, per sublimationem, tamen ita facilius non ingreditur corpus metalli uel ipsum remanet, quemadmodum sulphur uel arsenicum, quoniam corpus est ualde siccum & uix funditur. Quod omnia metalla fundantur reuera magis est ex sulphure quam ex argento uiuo. Sulphur autem arte preparatum & cum metallis coniunctum ipsa quidem remolliuntur & faciliorem faciunt fusionem. Ideo ipsum oportet cerare & laxare, ut iterum metalla ingrediatur, & etiam nec in ipso remanet ceratio id est, partium remollitio, quæ fit per aliqua salia, boracia & olea. Inter salia, sal armoniacum, cerationis & remollitionis obtinet principatum: post ipsum salpetra. Item boracia cum quibus consolidant auri fabri. Inter olea oleum capillorum, post ipsum oleum ouorum. In ceratione autem contritio est ualde necessaria quoniam per contritionem multum subtiliantur partes & inuicem ingrediuntur. Accipe igitur Merc. purissimum optime depuratum, cum septimo pondere salis armoniaci, ter sublimati cum equali pondere salis communis, & rora semper cum oleo capillorum reatificato in loco in quo siccetur & cum bene & optime contritum fuerit & unitum, quasi salsa. Iterum fac desiccare in uase uitreo inter cineres calidos uel ad solem in uase uitreo, si tempus solis fuerit & siccetur usquequo de eo sit materia dura. Tunc iterum tere ipsum optime & rora cum oleo capillorum ut prius donec optime uniatur, & fiat iterum sicut salsa & desicca fortiter, & tunc poterit esse ceratum. Huius probationis signum est si super laminam uel denarium argenti ut cera fundetur, & si non sic. Iterum incera & imbibe cum oleo iam dicto & sicca usque ad hoc deuenies.

COLLECTANEA

Hoc cito eueniet , ipso sic cerato habeas acetum fortissimum ter distillatum & si non sit bene acutum pone decimam partem salis armoniaci , ter sublimati & cum isto aceto cera totum prædictum , donec fiat sicut salsa clara , optime trita & incorpora , tere & distempera & pone in uase uirreo clauso cum stupis in fimo æquino continua calido per uiginti sex dies uel circa , siq; finis subtus & supra & in circuitu ad spissitudinem unius cubiti & die 26. extrahatur & distilletur , per filterum & coaguletur inter cineres calidos in massam duram & siccam aperto uase , donec humiditas recesserit . Ipsum sic coagulatum proba si super laminam ignitam fusam non fumauerit uel fugerit , ipsum habes purgatum ceratum & fixum . Si uero fumauerit non est fixum . Reitera ergo per eundem modum solutiones & coagulationes . Nam per ipsas cito figetur . Mercurio autem sic completo ut ære super cuprum sicut de sulphure dicitur , & uertetur in lunam . Et si in dicta Mercurij congelatione , æquale Mercurij pondus posueris cum decimo uel septimo pondere salis armoniaci ter sublimati & oleo capillorum uel saltem ouorum ut prædictum est ceraueris & solueris & coagulaueris citius figetur & abundantius operatur . Si autem ad rubeum fuerit præparandum , ceretur cum oleo , quarta pars sulphuris prædicti & ceretur cum septimo pondere salis armoniaci & tertio pondere calcis solis & oleo rubeo in capitulo sulphuris post dicendo & ceratum soluatur & coaguletur sicut prædictum est , & si proiectum fuerit super lunam , præparatam ut dictum est in suo capitulo quantum sufficit ad oculum , conuerteret ipsam in solem uerum .

De arsenico .

De Arsenico.

X E C V T O. tractatu de argento uiuo , consequenter de arsenico tractandum est . Est autem arsenicum corpus minerale compositū ex terra & aqua fortiter commixtis : oleaginum quidem ut sulphur minus autem in oleo, plus in terra abundans , sulphure grossius atque terrestrius . Huius autem purgatio est pro prima sublimatione , sublimare ipsum cum rebus desiccantibus & consumentibus oleaginitatem eius , quæ est humiditas prima . Aquositatem superfluam quæ est humiditas secūda euaporās .

I N D E I nomine . Accipiaturs arsenicum bene lucidū ponderosum rubrum uel citrinum & tere minutissime , cum equali pondere & dimidio limaturæ cupri uel scoriæ ferri , roreturq; cum aceto & bene incorporetur & siccetur , & cum suis fœcibus ponatur ad sublimandum inter duos lectos pulueris cum quo sublimatur , ad spissitudinem digiti circum circa . Et sic detur ignis , quousque fumus humidus cesset , tunc claudatur , & luteatur uas optime & detur ignis primo fortis , deinde fortissimus usquequo totum sublimetur : postea dimitte infrigidari & colligatur quod apparuerit extra fœces , & remisceatur cum nouis fœcibus & pulueribus , sublimeturq; iterum ut prius , donec sit album & mundum , lucidum & cristallinum omni humiditate & superfluitate consumpta . Hoc autem fieri potest cum dictis pulueribus in quinta uel sexta sublimatione : & hoc habito utere eo soluto & congelato , omnino eodem modo quo & de sulphure dicitur , siue ad album siue ad rubrum fuerit .

N O T A tamen quod arsenicum non tantum ualet in

AA

conuersione & coagulatione Mercurij, quantum sulphur, nec ita naturaliter & abundanter operatur in ceteris sicut sulphur. Potest autem ex eo extrahi uirtus ignea: & idem opus ad rubeum fieri sicut de sulphure dicitur, Minoris tamen uirtutis est & efficacia, cum sulphure autem omnia metalla comburi possunt, quandiu unctuositatem suam retinet donec calcinentur & puluerizetur: nigrescunt tamen cum eo de sua unctuositate.

Quomodo sulphur preparatum seu purgatum ut supra dictum est, operatur ad album super Mercurium, Iouem, & uenerem.

UPER Mercurium sulphur preparatum operatur, hoc modo. Accipe Mercurij uiui librā unā. Iouis mundati fusi libras quinque, & compone simul & pulueriza totum in mortario marmoreo, cum tantundem salis communis assati, & tandiu cum pistello ligneo ducantur simul absque ulla humiditate, donec sal fortiter denigretur. Postea laua totiens cum aqua dulci, donec tota nigredo exeat, desicca ab humiditate aquae, & iterum atque iterum, totiens cum sale fricando ut prius & lauando reitere: quousque nec in sale nec in aqua aliqua appareat nigredo. Vltima uice adiuncto sibi tantundem salis assabis leni igne, hæc tere simul in patella terrea per horam ut sal desiccetur, & cum Mercurius uolare coeperit in mortario proijce ut prius & tere optime ut prius, donec sal malde denigratus, ex humitate & nigredine sulphurea ab eis extrahatur. Tunc cum aqua ut prius laua & desiccetur. Et per hunc modum purgatur Mercurius a nigredine sulphurea

Et stannum similiter per contritiones et affationes. Toties reitèra tu artifex donec ab eis omnino humida atque sulphurea extrahatur ipforum nigredo. Ego autem duodecies ut dictum est trivi cum sale, et duodecies assaui et extracto inde sale fudi simul et inveni massam albissimam et mundissimam sed fragibilem ualde, et hoc ideo quia argentum uiuum non erat adhuc digestum, nec coagulatum nec fixum, sed erat tantum mundum et purum, et cum eo tenebatur Iupiter sine stridore, quia nube nigra atque citrina carebat, et hoc fuit signum quod minus sulphureitatis habuerat, quod specialiter mollescere. Ambobus sic preparatis sulphur paratum et fixum ut prius dictum est, coniungendum est hoc modo, fundantur ambo simul, et super ipsa fusa atque fortiter ignita projiciatur pars septima predicti sulphuris immersa omnino in medio amborum fusorum, et teneatur ibi sulphur, cum tenaculis quousque dissoluatur cum eis, et cito fiet, quo incorporato statim ab igne deponatur, et projiciatur in aceto distillato et inuenietur massa alba mollis et fragibilis. Scias tamen quod hoc ideo est, quia cruda et indigesta et non bene coagulata est materia, quia argentum uiuum, quod est crudum et indigestum et stannum, quod omnino non coniunctum nec coagulatum, propter quod ab ignis uiolentia statim per nubes se iungitur sicut in sua fusione patet. Sulphur autem munde compositionis est, nec utrumque sine magna decoctione et longa coagulat. Fiat ergo uas terreum in modum paropsidis cooperta in superiori habens foramen, in quo uase ponatur massa huiusmodi et clauso uase ponatur ad ignem; et sit in illo per tres dies naturales: ut massa coquatur et digeratur, beneficio ignis et sulphuris componentis, et ne Mercurius a ioue et sulphure subli-

COLLECTANEA

mando discedat, qualibet hora reuertatur uas, capite inferiori superius posito, ne Mercurius sulphuris coagulantis & componentis eum, eiusque tactum effugiat. Per hunc autem modum procreabitur massa argentea, alba, pura, malleabilis & fixa. Hanc autem congelationem Mercury, à naturali & minerali congelatione, ut potui breuius & leuius faciliusq; exemplauit. Cætera intelligenti dimitto. Hoc tamen addo, quod boracem præ omnibus in consolidatione & ductibilitate exaltandam prænuncio. Iupiter absque dubio facilius & cito preparatur ut dictum & dictum sulphur corrigitur & nobiliter emendatur & dealbatur et incorporatur, foetorem amittit, humiditatem assumit nigredo cum fractione temperatur, lunam imitatur.

Quomodo prædictum sulphur operatur
super Iouem.

V N D E Iouem & ignem fortem da ei, nubem superficialem semper auferendo usque dum totus consumetur per nubem. Tunc collige illam & bullias in aceto fortissimo per dimidium diem & tunc cola per pannum & exprime & tere cum aequali pondere salis usquequo nigrescat & laua ut supra dixi duodecim uicibus renouando pondus salis & sic erit Iuppiter optime præparatus ad medicinam suscipiendam. Da ei sulphuris prædicti pondus septimum imponendo ipsum in ipsum fusum, & tenendo ipsum, usque dum dissoluatur, & incorporetur cum eo. Iuppiter autem difficilius funditur quàm prius quia calcinatus est. Sed reducitur ad fusionem & malleum sic. Recipe boracis calcinati in tegula super ignem & dissolue ipsum in

optimo uino qua dissoluta merge calcem Iouis intus & fac bullire tandiu quòd tota exhalet uini humiditas & statim imbue calcem istam cum sanguine porci & suffla fortiter & fundetur statim, & tunc paratus est ad duram medicinam suscipiendam qua suscepta inuenies Iouem dulcem & bene còpositum, sine stridore lunæ preparatæ tanquam socium & amicū. Luna sic preparatur. primo purgetur cū plumbo, postea proyiciatur in uirgis. igneatur decies, & qualibet uice extingatur, in porcino sanguine, & post laminetur tenuiter & fundatur cum modico boracis de nouo, & iterum proyiciatur in uirgis, & igneatur decies ut prius & postea laminetur & remaneat laminata, & fundantur lamine tenuiter. Et pro certo scias te habere lunam dulcissimam & purgatam qua fusa adde ei decimam partem prædicti sulphuris, & habebis lunam Iouis amicam, prædictiq; stanni uel plumbi uelocitate fundetur, & super laminam ignitam extingue eam & coniungentur. Hanc uiam aperui & quæsiui & per eam ambulauī & ad optimum terminum perduxī, quāuis ad effectum diminutum, eo q̄ ad cinericium nō posui pro eo quòd sulphur non habui. Scias pro certo quòd istud capitulum est uerum per me probatum. Et nota hic preparatiōnem Iouis bonam.

Quomodo dictum sulphur operatur
super Venerem.

150 qualiter utendum est sulphure super Mercurium, & Iouem. Videndum est quomodo utendum est super Venerem. Venerem accipe & eam preparatam sicut dictum est de Venere præparanda, funde,

AA ii

COLLECTANEA

super ipsam fusam decimam partem sulphuris prædicti projice, & egredietur statim citrinum, tunc projice per virgulas in sanguine porcino immerfas, & inuenies quod uenus est fere in lunæ proprietatem conuersa, lunæ habens albedinem uel fere & dulcedinem in fusione & malleo & compositione bonam, ita ut non sentiat igneas, & lunæ coniuncta fortiter se commiscet cum ea, uixq; per cineritum euellatur ab ea, nam fere in naturam ipsius conuersa &c. Sulphuris huius pretiositas intantum in lunam operatur, sed in solem per amplius inuenimus, cum enim debite præparatur, lunam debite præparatam certissime conuertit in solem.

IN DEI nomine, Accipe sulphuris quantum uis & tere minutissime & fac ad ignem lentum & in olla terea asfare & bullire per septem dies uel donec citrinitas quæ est intrus, egredietur lento igne, bulliatur autem in urina despumata & distillata. Ita leuiter seruato ordine ignis, ut per nimiam caloris uehementiâ non egredietur aliquid de unctuositate, sed tantum tinctura scilicet citrinitas. Hoc uerbum est secretum. Remouetur enim semper urina quàm cito fuerit tincta, & sic remouetur semper usquequo tota citrinitas seu tinctura recessit cum urina. Humiditates autem omnes extractæ cum urina & tinctura, simul ponantur, in uno uase & distillentur cum igne lento, usquequo incipiant exire aqua citrina & demum rubea, quoniam in illis erit tinctura & est illud quod querimus uel saltem pars eius. Aqua autem quæ prima exit alba, non est nobis necessaria & distilla usque ad nigras fœces ut prius & illas ad aliam partem serua, quoniam in illis est tinctura, & iste est ignis chibric, & hoc est uerbum secretissimum. Istum ignem ad partem accipias, & aqua quæ fuit citrina & rubea secundo distilla

et serua. Ignem ergo predictū bulli in aceto fortissimo, distillato cū igne temperato illū decoques ut quod ibi est de causa adustionis, quamuis modicum sit, si bene egerit destruat, et post bullitionem et decoctionem, modicum de ipso siccum, fusa lune superiacta, quoniam si denigrauerit, uel combusserit, scito quod cum igne aliud extraxisti, si rubescit eam uel citrinat absque combustionem et nigredine bene quidem factum est. Si ergo causa combustionis, ibi est, decoque in igne cum aceto usquequo consumetur, tunc ignem suum siccum et preparatum iunge et cera ut dictum est cum triplo predicti sulphuris preparati albi et mundi, uno addito puluere salis armoniaci. Hæc tria quidem cera et cōple ut dictum est in compositione albi et solue et coagula et proyece quantum uis ad oculum super lunam preparatā, ut in capitulo suo dictum est et uertetur in solem optimum ad omne indicium sustinendum. Aliqui libri inueniuntur, quibus credendum existimo, quod perfectum esset elixir si hæc quatuor in eadem compositione ponerentur, scilicet chabrie purissimi et albissimi pars una. Ignis predicti pars alia et ista simul terantur cum una parte salis armoniaci ter sublimati et predicta aqua rubea distillata, unum tamen istorum bonum æstimo. Et tamen inueniuntur libri, quod quidem certum est, unctuositatem sulphuris non posse auferri ab eo totam per corruptionem eius in ipsum, scilicet assanda cum rebus desiccantibus, sed et per extractionem quæ sic fit bulliendo, tamen cum aquis acutis uel oleo donec extrahatur ab eo supernatans, ex acritate sua, quod uerum est. Aquæ tamen acutæ si quis nouerit illis uti uertens illud ad optatum et auferet ab eo omnem imperfectionem, et uolabit cum ipsis et utinam hoc bene notes.

De uegetabilibus & animalibus .

T quia diuus Thomas postquam in suo opere tra-
 e Et ait de corporibus superioribus tractat de infe-
 rioribus & diuidit illa in animalia plantas & mi-
 neralia & loquitur de singulis singulares lapides ex illis com-
 ponendo colligunt , ergo multi dicendo quòd lapis philosopho-
 rum est triplex , scilicet mineralis uegetabilis & animalis .
 Materiam autem propinquissimam horum lapidum , philoso-
 phi nunquam expresse nominauerunt , in minerali tamen po-
 fuerunt argentū uiuū in uegetabili , quātam essentiam uini .
 In animali sanguinem humanum praparatum . Ne igitur
 huic operi aliquid deficiat illa ponemus breuiori uia qua pos-
 sumus .

IGITUR Executo breuiter tractatu de spiritibus mi-
 neralibus , de uegetabilibus & sensibilibus est agendum . In-
 ter uegetabilia frumentum obtinet principatum . anima ui-
 ni & sal tartari . Inter sensibilia , capilli humani , sanguis
 & urina ouāq; galline legimus meliora . Est autem ferè idē
 modus operandi in omnibus . Oportet autem hæc munda eli-
 gere & electa putrefieri ut dissoluantur partes elementales ,
 ut sint apta ad extrahendum & partiendum per quatuor
 elementa , uel quasi per dissolutionem & distillationem ipsis
 putrefactis per 21. dies , extrahantur & in cucurbita ponan-
 tur , aptentur & distillantur cum lento igne & seruetur or-
 do , ut aqua tota qua alba exierit ponatur sola ad partem .
 deinde quæ citrina exierit uel rubea similiter ad partem pona-
 tur : & sic continuetur distillatio ; & distilla quousque cesser-
 fumus & remaneat in cucurbita terra nigra & sicca . Ita q;

liquor qui albus exierit, & distillatione uocatur aqua: inhumatio autem in simo interposita distillationes iuuat, ut ad signum perfectæ defecationis & desiccationis deueniat, & est splendor et christallina serenitas & absque fœcibus nisi forte albis, & hæc aqua uocatur aqua uitæ, & cum hac aqua spiritus cerantur, soluuntur, coagulantur & figuntur.

Aqua tota quæ citrinitatem habuerit & ruborem usque ad fœccas fœces, aquam aerem ignem & oleum continet. Hanc autem sic præparabis, pone totum liquorem clarum absque nigredine & fœcibus in cucurbita & distilla, cum lento igne usque ad fœces nigras. Hoc ordine aquam exeuntem albam in hac secunda distillatione ad partem pone, quousque uideas egredi oleum, cuius signa sunt gutta, spissior, color, intensior & leuitas aerea, quia si prædictæ aquæ miscueris super natabit, tunc scias oleum egredi quod ad partem ponas. Sic separabis ignem & oleum. Ignem uero in hac secunda distillatione inuenies siccum & rufum uel nigrum sicut terra in prima, & sic quatuor elementa separabis. Rectificatio autem aquæ & olei eadem est & eadem signa habet. horum quidem inhumando distillatio debet fieri ut ad christallinam serenitatem & splendorem deueniant, absque fœcibus, & tunc custodiatur.

IGNIS autem sic rectificatur, tere ipsum & permitte desiccari in sole uel lento igne successive usque dū igne calcinationis sustineat: tunc ipsum calcinabis moderato igne, quousque siccus, citrini rufi uel rubei coloris deueniat. Si autem fuerit ualde citrinus uel ualde rubeus, erit melior, tunc erit rectificatus. Tunc hoc modo ad rectitudinem terræ accedas, tere terram siccam, & terram imbebe aqua sua siccando ad solem uel ignem lentum, terendo & imbibendo,

COLLECTANEA

donec biberit sui duplum, tunc ipsam bene siccata prius, cum leno igne, calcina cum igne forti, usquequo, sit ualde sicca, deturq; ignis quasi ad sublimandū Merc. & ipsam quoque sic siccata tere iterum & imbebe alio duplo aquae suae & hoc factō sicca lente & postea fortius donec sit ualde sicca, & tunc iterum eam imbebe septuplo suo aquae suae, & eam desiccata calcina tertio, augmentando ignem calcinationis, imbebe & quarto alio septuplo aquae suae, desicca & calcina & tere optime cum tertia parte illius septupli, quousque sit quasi salsa optime trita & distemperata & posita in fiala uitrea cum modico bombacis obturata pone ad soluedum sub fimo ualde calido per tres dies uel plures tunc solueam extrahe & fac eam bibere residuum eius septupli & sicca & calcina eam cum igne solito. Nam tunc erit ualde citrina, tunc omnino est agendum ut prius scilicet imbibendo eam bis cum quintuplo sui &c. & iterum bis cum triplo sui, ex siccando & calcinando post, quamlibet imbibitionem, & sic bibet unum pondus terrae quinque aquae & tunc, erit res etificata albiore & lucidior myrrha & thure incomparabilis omni thesauro.

T V N C in nomine domini rectificatis quatuor elementis ad elixir completam operationem & perfectionem, hoc modo deuenias, terram praedictam siccabis bene & optime tere & imbibas cum oleo suo, id est, aere suo rectificato; siccando, & imbibendo quousque sicca super cuprum ignitū posita fundatur, & fluat ut cera, & in lunae conuertet proprietatem, & tunc simul tere eam cum aqua sua donec sit quasi salsa bene clara & bene trita, & pone ad soluendā in fimo calido, ad manus, ad tres dies & solutam coagula iter cineres calidos & habebis thesaurum pretiosissimum.

Et de hoc dicunt philosophi projice unum pondus super centum cupri preparati & conuertetur in argentum uerum & purum. Tu autem projice quantum sufficere uidetur oculo tuo, quia quanto melius & perfectius egeris tanto melius & plus de eo in metalli speciem conuerteres. Hoc autem secretum maximum totius philosophiae ab omnibus philosophis semper est absconditum. Si autem ad aurum operari uolueris ut praedictum est omnino facias, hoc addito, quod tribus partibus terrae rectificatae, unam ignis addas, & hoc totum cera cum oleo suo, ut dictum est, & ceratum solue & coagula ut praedictum est & projice unum pondus super 50. luna, ut dictum est in capitulo suo, preparata, & conuertetur in solem uerum absque dubio.

LICET haec absurda uideantur, nemo tamen omnia nouit, Nam scriptum est stulti aliquando sapiunt. collige tu, si quae tibi placent, quae uero displicent abijce. sed si recte rerum ordinem atque essentiam nosti, & quae nam uia, quo uel pacto actiua passiuus conueniant, & quam lata, quam uel profunda sit haec magica et naturalis applicatio, forte ea, quae in hoc capite leges non condemnabis.

CAPILLI & oua sunt putrefacienda sub fimo calido equino, non contemnat quis putrefactiones spirituum in firmis & solutiones eorum, quia pro certo ex hoc accipiunt, bonitatem digestionis. Nota quod melior spiritus ouorum dicitur esse in testis exterioribus & dealbantur per calcinationem solam, debentq; primo purgari a tela & postea tertio. Postea ablui quando munda sunt in simplici capitello, et abluenda poni in forti uase terreo cooperto propter alios cineres & dimissis aliquibus foraminibus paruis in circuitu uasis & in cooperculo ut fumus exire possit. debentq; uas poni in igne fortis

COLLECTANEA

simo sicut ex ignis uitreariorum per diem & noctem uel usquequo satis de candore recipiant tunc imbibenda est calx aqua sua & oleo suo usquequo fundatur sicut cera habita hac calce albißima teres eam super mundum marmorem cū aqua sua reßificata donec sit quasi salsa. & permitte eam sic cari in sole uel lento igne, semper eam terens & imbibens, donec biberit, æquale pondus: tunc siccata massa accipe tere & resolue in aqua propria sicut salsa bene clara & optime tere, & commisce super marmorem distemperando cū massa prædicta. Nam in uelocitate funditur & si intrat totum siue fumo completum est, negocium. Sciendum tamen est quod quanto pluries soluitur medicina tanto melius operatur & figitur & perfectius intrat. Sciendum est etiam quod medicina tantūmodo dat colorem & in fusione metallum a confusione custodit. Si uero aliquo casu uel defectu operantis metallum quod conueriti debet post medicinam proiectam, fuerit nimis durum & non bene dulce operationi, succurres ei pro mallatione, sic ipsum extingue decies in sanguine porcino, postea tenuiter laminatum cubat inter duos lectos salis communis & tartari boracis tere cum modico sanguinis porcini & sic totum funde per hanc uiam. sed oportet iterare & deuenies ad mollitiem, & dulcedinem quam uolueris. Si autē nimis molle fuerit & nimis cito fundatur extingue ipsum decies uel quotiens uideris oportunum & durius efficietur & tardius fundetur. Si autē non fuerit sufficiens addatur plus de medicina, uel commisceatur metallum simile præparatum & purgatum. Si autem de colore nimis fuerit in sole, quia luna non potest esse nimis alba ponatur minus de medicina et magis de metallo conuertendo. Si ex toto colorem bonum nō habuerit, fumus capillorum colorem emendabit sal communis.

ut & cepa marina seu squilla colorem meliorant. Si autem medicina non bene intrat corpus metalli quod ex defectu cerationis contingit, succurre cum oleo ouorum uel capillorum & cum sale armoniaco. Si autem bene intrauerit & male remanserit, quod ex defectu fixationis est, succurre per incerationem & coagulationem & solutionem. Si autem bene intrauerit & bene remanserit & non bene tinxerit, quod ex defectu purgationis uel corporeitatis est: sublimationes reitera & corpus metallicum auge in medicina. Scimus autem quod diuersitatem metallorum secundum speciem depurationis & digestionis diuersitas operatur, diligenter ergo purgentur et digerentur metalla, & medicina multum magis quam ipsa quoniam ipsorum est supplere defectum depurationis & digestionis metalli, quod quidem facere non possunt in tam modica quantitate suscepte, nisi summa in eis fuerit purgatio et digestio. Summa autem depuratio haberi potest in spiritibus uolantibus per sublimationes in uno uolantibus per calcinationes, ablutiones & imbibitiones. Summa autem digestio haberi potest in utrisque spiritibus per cerationes cum oleis calidis & humidis & solutiones in aquis predictis acutis.

SCIENDVM est quod spiritus ad hoc ut perpetuam dent tincturam. Primo debent lauari, deinde sublimari, post incerari & tunc dissolui: ultimo in formam crystallinam reduci. Sublimantur autem ut mundificentur. per sublimationem enim abstrahitur purum ab impuro, etiam sublimantur spiritus ut apti ad medicinam efficiantur. Corpora autem ad hoc ut tincturam recipiant perfectam, purganda sunt per aquas acutas, uel per ipsorum calcinationem uel in aqueae substantie reductionem, unde corpora calcinantur ut deleatur accidentia corrumpentia ipsum spiritum & impediencia

COLLECTANEA

uncturam. Spiritus calcinantur ut melius fixentur & diutius. Soluuntur autem corpora ut melius possint coniungi spiritibus & retinere eos. Ad hoc etiam soluuntur ut aqua clara efficiantur, & ideo cōgelantur quia pulueres melius possunt, deferri quā aqua.

SPIRITIBVS igitur & calcibus resolutis uehementer. Omnes permisceantur simul in aqua & fluida substantia, ut ex liquore omnium substantiarum fiat, una res stās, tingens, profundans, consolidans & perseverans. Postea cōgelabis totum in hunc modum: claude os uasis diligenter & pone super cinerem calidum & permitte biduo donec congeletur & tunc proyiciatur, parum de hoc congelato super laminam ignitam & si summa uolatilis uincit summam fixam scias quōd bene operatus non es, sed errasti in calce. Ingenieris ergo ut addas de calce, pone ergo plus de calce in totali congelato, & pone sub fimo ut prius & fiet aqua currens & postea congeletur & probetur eius perfectio cum experientia in proiectione, unde recte docet Rhasis in libro perfecti magisterij dicens. Hi enim spiritus super ignem non perseverāt, sed deficiunt paulatim, & ab eo fugiunt & euolant, nisi ad ipsum, quibusdam inenodalibus uinculis & artificiosis ingenijs indissolubiliter constringantur, quæ diuturna constantia, subtili meditatione indefessa simul instantia & operatione, quæ post multiplices laborum fallacias & operationum diuersa sophismata, est philosophia perfectissime consecuta, & eorum archana, suis postmodum reliquit filiis, sed ut nos finē collectaneis imponamus, quæ necessario huic operi colligantur annectemus, & primo scias quōd uolenti in hac arte proficere, necesse est ut sciat, sublimare, calcinare, soluere, distillare, congelare, inhumare, atque cerare & breuiter bals

nea, furnos & uasa singula preparare. ideo de singulis breuiter dicamus & primo.

De inceratione.

INCERATIO est quando aliqua imbibuntur cum liquore aliquo ut partes melius uniantur uel etiam dissoluantur. Vnde fit triplici de causa prima ut res dissoluantur una per aliam, ut quando spiritus uel corpora imbibuntur, cum aqua salis armoniaci. Secundo ut uniantur & unica retineat una aliam ut cum spiritus sublimati imbibuntur cum aquis corporum quæ ipsos retinent & figuntur. tertio ut melius admisceantur, & depurentur, quod fit cum res antequam sublimantur imbibuntur cum liquore desiccante & penetrante, sicut sal commune & similia.

De sublimatione.

SUBLIMATIO est cum res aliqua ab inferiori parte uasis in quo est per aera ad superiorem partem leuigatur. Et fit tripliciter seu tribus rebus competit. Competit enim aquis in distillatorio positis, ut in alembico cum suo recipiente, quæ propter fortitudinem ignis conuertuntur in aera quæ non ualentes exire conuertuntur in aquam. Competit etiam spiritibus ut apti ad medicinam efficiantur & huic debet dari à principio ignis lentus & inde augmentetur. Tertio competit corporibus ut uniantur spiritibus ut ipsos retineant, & debent corpora primo calcinari & tunc cum spiritibus sublima

COLLECTANEA

eis etiam sublimari et huic debet dari primo ignis fortissimus a principio, ut spiritus secum deportent corpus &c. de qua prius dictum est.

De assatione.

ASSARE est res inceratas in uase utreco positas, a posito super cineres calidos prope ignem desiccare, sepius uertendo uas admodum assaturæ mouenda materiam aliquando cum baculo.

De calcinatione.

ALCINATIONO est rei per ignem puluerizatio ex priuatione humiditatis partes consolidantis, quod fieri in arte necesse est. Non enim fit plena & perfecta mixtio corporum & spirituum, nisi utraque in aquam redigatur. quæ est enim metallorum prima materia, quod nequit fieri quandiu habent humiditatem naturalem, quæ ea facie fundi, liquefieri & moueri in igne, ad modum aquæ & tenet partes corporum in eis continuas & firmat et nihil potest eis admisceri per quod possint in aquam redigi. Vnde necesse est q̄ talis ab eis humiditas admoneatur ut possint fundi & ingredi & stent in igne ut cinis uel lapis calcinatus et tunc possunt imbibiri super marmor seu incerari cum aquis ipsa potentibus dissoluere. Ut aqua salis armoniaci uel aquis acutis toties donec solui possint, quia tunc qualibet pars aquæ dissoluentis potest bene misceri cum qualibet parte corporis dissoluendi.

De dissolutione.

De dissolutione.

ISSOLVERE est corpus calcinatum in aqua
 d redigere unde ad hoc tria sunt necessaria . Ipsum
 corpus calcinare & calcinatum incerando cū aqua
 dissolvente imbibere, & imbibitum assando desiccare, & po
 stea in uase ponere in loco dissolutionis, & cum diu steterit
 ibi si quid remanserit non solutum iterum imbibatur cum so
 luto & hoc totiens donec totum soluatur in aquam . Modus
 solutionis talis est ut facias foveam in aliquo loco humido ro
 rido uel in stabulo equorum ad mensuram profundam duo
 rum cubitorum, & si locus non sit bene humidus profunda=

tur ipsa fovea cum aqua donec sit bene humida per totum
 postea pone arenam spargendo eam in quantitate sicut tibi
 uidetur & aquam desuper spargendo donec sit bene humida
 & pone ampullam ibi cum re humida soluenda, seu medicina
 postea claude ampullam optime cum cerā, & circa ampulla
 palleam & super cerā pone arenam humidam & dimitte ibi
 esse per septē dies uel plus si uolueris & soluetur in aquam .
 Alij soluunt aliter. s. cum lento igne in balneo. Mariæ . Alij
 in loco frigido & humido . Nota quod nō ita de facili
 solues sicut uelles sed fortiter desicca & calcina & multiplici
 ter incerando tandiu quod totum soluatur . Non sis er=

go tardus nec putes uice una totum fieri . Fac ab a, usque
 ad g, nec credas unquam ab a, usque ad b . Quomodo au
 tē res solute, debent cogelari satis patet . Quidā uero soluere
 uolentes recipiunt amphoram & ponunt parum de aqua in
 fundo & ponunt amphoram subtus terram & suspendunt
 ad fundum aquæ ampullam ubi est illud, quod debet solui

COLLECTANEA

postea cooperisunt amphoram arena frigida & postea cooperiunt totam foueam et dimittunt à sero usque mane, inde recipiunt quod est solutum.

De distillatione.

ISTILLATIO est aquarum guttatim cadentium mundificatio & hoc quidem fit per filterum scissum admodum ferri lanceae quod ponitur in scutella ubi est aqua distillanda &c. Fit etiam per ignem cucurbita vitrea cum suo alembico bene obturata &c. ponitur super fornacem, in vase terreo ubi sint cineres medij inter uistrum etc. Tercio fit per aquam ut in balneo Mariae.

De inhumatione.

INHUMATIO est rei soluende uel solute in fimo positio quod fit duplici de causa, una quia ponitur aliquid in fimo equino ut id quod ponitur soluat, ut quando cum duabus partibus fimi equini ponitur una pars stercoreis columbini & misceantur fortiter cum aliquantulo aceto irrorando. Secundo ut res ibi posita plenum ibi matrimonium recipiant, ad instar embrionis in matrice. Et fit tali modo. fiat fouea in profunditate & latitudine duorum cubitorum in loco ubi uentus non possit flare nec sol radiare, & fac ibi ignem de carbonibus per 6. horas ut fouea frigiditas consumeretur. Post abijce abinde carbones & cineres & pone in fundo fouea de simplici fimo equino ad spissitudinem unius pedis. Et post in medio fouea de fimo equino mixto cum fimo columbino ad spissitudinem 5. digitorum. Et in medio

fouea pone formam de ligno admodum urinalis, & circum quaque pone de fimo equino mixto ut supra ad 4. digitos et ita potes ponere 4. uel 5. formas post extrahe formas, & pone ibi urinalia de uitreo cum rebus suis & sint bene obturata, primo cum panno lineo post cum panno cerato & post cum bitumine facto de albumine ouorum & calce communi post iterum cum panno cerato, & post ponatur una parua scutella super quodlibet urinale, & super quamlibet ponatur unum canale per quam proicias bis in die naturali aquam calidam, ut semper maneat fimus calidus & humidus. Post imple foueam de fimo equino simplici & renoua de septimo in 7. diem. Hæc dicta immediate, est preparatio balnei calidi & humidii ad rerum dissolutionem quæ calido & humido habet dissolui sicut sunt res incerate cum aquis acutis uel etiam tales possunt dissolui in balneo Maria, & quomodo fit patet.

Præcepta Alberti.

VPER omnia moneo te ut sis cautus, in tuis
s operibus & non deficias in aliquo, ut uenias ad
tuum intentum. Et primo in contritionibus.

Secundo in sublimationibus. Tercio in fixationibus. Quarto in calcinationibus. Quinto in solutionibus. Sexto in distillationibus. Septimo in congelationibus. Et sic fac per ordinem & non deficies.

SI enim tu uis tingere post sublimationem & soluere et congelare sine distillationibus, tu perdes pulueres tuos, quia cum proieceris non remouebunt, sed euolabunt certissime. Si etiam cum fixis pulueribus, qui non sunt soluti neque dis-

COLLECTANEA

stillato uolueris tingere , id est , cum elixir , non ingrediuntur cum permiscuntur corporibus, & sic non peruenies ad rei ueritatem .

Vnde ait Albertus .

CIAS autem quòd ego antequam ueritatem
 inuenissem uidi multos errores et defectus . Et ideo
 in temptando & errando, uigilando, & studendo
 ueritatem inueni & istum libellum ab omnibus philosophis
 qui fuerunt inuectores huius artis deflorauit scilicet ab Her-
 mete , à Morieno , ab Aristotele , à Platone , & sic postquā
 temptauit & errauit sicut prius dixi ueritatem inueni . Et ideo
 tibi decreui scribere uera & probata opera & meliora om-
 nium philosophorum in quibus laborauit & sum expertus &
 nil aliud scripsi nisi quòd oculis uidi & probauit . Ostendi ti-
 bi thesaurum absconditum & illud quod multi querunt &
 inuenire nō possunt . Manifestaui tibi quod in tenebris latuit,
 lapidem qui uincit omnem lapidem pretiosum , lapidem san-
 ctum, de quo ait Hermes lapis qui est benedictus, de animata
 re fit, quia ipse uiuificat et illuminat omnia corpora et trans-
 mutat ipsa in solem , qui est melior omni naturali in omni
 examine .

Finis collectaneorum Alberti , & diui
 Thomæ , & aliorum .

QVAESTIO CVRIOS A DE NATVRA
SOLIS ET LVNAE EX
MICHAELE SCOTO.

11 T FINIS per omnia suo corresponsdeat
principio queritur utrum secundum Artem
possit fieri uerum Aurum aut non & uide-
tur primo quod non : quia Aurum eo quod
ipsum est corpus perfectum requirit sibi pro-
prium locum suae generationis uidelicet uentrem terra uel ue-
nas sicut uinum uentrem uitis , ergo non potest fieri nisi in
proprio loco . Item nulla forma substantialis potest introdu-
ci ubi propria actiua proprijs passiuis non possunt artificiali-
ter inueniri . Sed forma substantialis solis non est a calore so-
lis uel ignis quo utuntur tales artista . Sed est a calore solis ;
ergo &c. Circa istam questionem est sciendum : quod nihil
aliud queritur nisi utrum ex aliquo minerali puta Sole uel
Luna possit aliqua uirtus seminaria artificialiter procreari ,
quae statim & in momento Mercurium induret usque ad du-
riciem solis . Hoc tamen primo ostendemus . supposito quod
talis uirtus seminatiua inueniatur , tunc potest conuenientius
ex sole elici & rationabilius elicitur . Secundo dicendum est ,
quomodo ipsi soli uirtus pullulandi in est . Tertio dicendum
est : quomodo seminatur in terra & in quali nutritur , id
est , augetur seminatio . Quarto de signis uirtutis mineralis ,
quae eadem accidentia in Mercurio uino introducuntur . Vlti-
mo est ad omnia argumenta dicendum .

Circa primū sciendū q̄ talis uirtus seminatiua cōueniētius elicit̄
pōt ex auro. Quod probatur per beatū August. super Genesi ,

B B iij

ubi dicit . insunt ei rebus corporeis omnia mundi elementa , quedam occultæ seminariæ rationes quibus cum data fuerit oportunitas temporalis atque causalis prorumpunt in causas debitas & species suis modis & finibus , & sic non dicuntur angeli qui ista faciunt animalium creatores sic nec Agricola segetum quoruncunque in terra gignentium creatores dicendi sunt , quamuis nouerint præbere quasdam uerisimilities oportunitates & causas ut illa nascantur . Deus uerus unus solus creator est qui causas ipsas & rationes seminarias rebus inseruit . Hoc idem in libro de Ciuitate Dei & transumptiue in capitulo trigesimoprimo , quæstione quinta . Nec mirum has igitur argumentationes uariæ philosophi & diuersimode nominant . Quidam appellant eas uirtutes cœlestes , ut in secundo de generatione dicitur . Formæ omnium sunt in cœlestibus &c. Alij autem uirtutes elementares : quia subito in actum prorumpunt sicut ignis uel aliud elementum . Alij uirtutes minerales & proprie uocant quia ex propria minera in esse sunt productæ . Alij dicunt ipsas uirtutes esse radices solis , quia sicut granum mediante radice nutritur sic aurum mediantibus uirtutibus istis , sicut infra dicitur . Nos autem ipsas dicimus spiritus esse fermentatos , quia admodum fermenti massam , id est , spiritus purificatos corrumpunt , sed naturalissimum omnium opus est alterum facere quale ipsum est si sint perfectæ , nihil aliud reperitur in opere nisi quod fermentent & tingant . Si autem obijcitur quod philosophi figuratiter sunt locuti probamus hanc quæstionem esse de ipsorum radicali intentione . Sicut enim patet secundum omnes philosophos quod uolumus uirtutem prædictam mineralem esse uniuersalem naturam non in sua natura uidelicet nec in tota substantia eius est Mercurius sed pars eius . Ad hoc

enim laboret sublimator ut Mercurio humiditatem flegmaticam auferat & foetulentam substantiam, & sic mortificatur, non enim sic mortuus perficit opus nisi fixetur, ad quod insudat precipitator cū ignis tanta uiolentia. Similiter oportet esse fluxibile. ad hoc sudet resolutor, quia quod non infunditur non ingreditur et quod non ingreditur non perficitur. hac autem per dissolutionem auferuntur. Aurum est totum minerale quod patet ex ipsius pondere & ex ipsius Mercurij imbibitione. Igitur in ipso est totalis & radicalis philosophorum intentio & uoluntas, has enim uirtutes & excellentias acquirit mediante calore tali & intelligentiarum motu quas per se errare est impossibile nisi per accidens. Ad hac autem omnia in Mercurio si ibi inciperet peruenire posset tamen suffragio ignis & ingenij quod est laboris copia.

Opiniones de materia prima Solis & Lune.

VANTVM ad secundum sciendum est quod philosophi uidentes naturam Mercurialem purissimam fixam & fluxibilem quae est ipsum aurū ingredi & non perficere in stuporem sunt adducti, ita ut a pluribus ars negaretur. Aliqui prudentius considerantes ex principio philosophiae quod nihil generatur nisi nutriatur, quia uis generatiua superfluum est alimenti, autumati sunt ipsi in auro uirtutem nutritiuam aliquammodo inferere ut sic suo modo pululet & germinet. Hoc autem nihil aliud est quam ipsas seminarias rationes adiuuare in uirtutes radices. Sic enim oportet ut granum frumenti fructificet & quod moriatur, & quod uirtute solis illa substantia sit corrupta quae non est plus substantia triticea quam ordeacea uel lapidea,

sed sit magis apta ad recipiendum formam tritici quàm lapidis . Quia quedam aptitudo quæ est de natura formæ tritici oportet quòd in radice uirtute solis conuertantur ita ut dictus isti . oportet aurum corrumpere, sic quòd fiat reductio ad materiam primam quod postea poterit germinare , hanc autem primam materiam quidam sulphur & Mercurium esse dixerunt , quia ex Mercurio & sulphure omnia metalla procreantur , quod est falsum . Quia sulphur & Mercurius sunt distinctæ minere, nec ibi inuenitur aurum ubi illa reperiuntur . Alij dixerunt . Quod prima materia omnium metallorum est solus Mercurius , quia in ipso sunt sulphureæ partes admixtæ secundum Geberum , & illud non uidetur esse uerum , quia ubi est minera Mercurij ibi nunquam est sol . Et ideo alij bene dixerunt . Quod uapor unctuosus humidus utriusque que naturam in se continens est prima materia solis, quod patet in saxis ubi inuenitur aurum purissimum , quod impossibile est ibi generari nisi cum uapore grosso ascendente, ut habetur quarto meteororum . Oportet etiam ut talis uapor ut supra dictum est eleuetur simul et semel, ex grosso autem fit lapsus, ex unctioso fit corpus metallicum . Et hæc sententia est uera . Causa autem quare oportet aurum ad naturam uaporis reducere est , quia uidemus generare omnia metalla a Merc. natio, mediante quo ipsum genitum fuit, uerbi gratia . Homo genitus a patre mediante spermate , generat filium mediante spermate . Similiter uidemus in tritico quod mediante spica generat granum sibi simile & aurum generat . Aurum mediante natura uaporis , quia sic genitum fuit ut dictum est . Aurum ergo corruptum & in primam materiam conuersum philosophi , sulphur & Mercurium nominauerunt .

De reductione auri in materiam primam.

ODVS autem reducendi ipsum aurum in primam materiam oportet quod sit certus & in determinatis vijs per determinata media, aliter esset corporis destructio et non emendatio. Inter omnes autem alios ille philosophorum rectius præ ceteris amplectitur qui magis consonus est rationi & dicta philosophorum in illo concordant, scilicet ad aurum, eo ipso quod teritur & est terreum & consequens secundum genus frigidum & siccum, licet respectiue ad alia metalla dicatur calidum & humidum secundum generalem eius complexionem, transeat in naturam terre germinantis sicut si dicerem, quod unguis uel capillus transeat in naturam determinatam humane nature. Quia aurum est pars terre, habito respectu ad uirtutem totius globi terrestris, sicut capillus est pars corporis humani. Hoc autem supposito. Quod aurum sit secundum genus frigidum & siccum quia terreum, & secundum prædicta oportet ipsum ad primam materiam, id est, uaporem conuertere, quia uapor est humidus actualiter uel accidentaliter in se uirtutes minerales retinens & ideo solum naturaliter oportet ipsum de natura sua quam secundum speciem habet ad materiam secundum suum genus actualiter reducere, ut si esset secundum speciem calidum & humidum, fiat etiam secundum speciem per artificium siccum & frigidum.

EST autem hic modus ut calcinetur in igne reuerberationis caute ne fundatur & cum aquis acutis igneis imbibatur, qua operatione continuata contingit auri superficiem corrumpi quo ad humiditatem, & generatur ibidem sicca

eas, ergo est calidum & siccum. Sed quia siccitas terrestris
 non potest stare cum caliditate ignis. Igitur prima siccitas
 corrumpitur & generatur alia unctuosior nigra. Est igitur
 illud aurum calcinatum & siccum, de qua operatione
 dicit Hermes eleganter. Quod lapis ascendit à terra in coe-
 lum, id est, in ignem, quia terra illa: Antonomasice est
 ignis. Quod exponens Albertus in libro de mineralibus ait.
 Quod lapis ascendit à terra, id est, leuatur à terra, in coe-
 lum, id est, in ignem, cum aurum per calcinationes uel affa-
 tiones aut affinationes uirtutem acquirit ignis. Hæc autem
 operatio perficitur statim, quia in habentibus symbolum fa-
 cilius est transire, sic est in proposito. Quia terra symbolizæ
 cum igne, & statim subditur quod iterum descendit ab igne
 in terram. quod profecto non fit uno saltu imò oportet ip-
 sam substantiam calcinatā & siccam mediante aqua nostra
 aerea uel actu necessario in humido per frequentem ipsius
 aquæ reiterationem irrigationis siccum corrumpi: & aereū
 humidum generari. Sed quia illud calidum ignis non potest
 cum tali aereo humido stare: ideo corrumpitur & fit aliud
 calidum temperatum, est igitur calidum & humidum
 quid melius, cum aurum inuenitur absconditum de minera
 calidi, & humidi, & leuiter extrahitur ut scis. Idcirco ista
 caliditas remittitur. quare igitur iste ex parte sunt aeræ &
 acerbæ multum & ex parte aqueæ, & per consequens frigi-
 dæ. Idcirco ista caliditas remittitur & fit quasi frigidum,
 unde dicitur quodammodo medium inter aquam & aerem
 scilicet uapor, ut patet per philosophum in libro physicorum.
 Redit igitur aurum ad suam radicem, id est, naturam ua-
 poris: & hæc dicitur materia prima Solis. unde Geber in
 hoc loco.c.78.in medicina tertij ordinis: Artificem alloquitur

dicens . Modo pretiosam terram rexisti seu extraxisti & sic factum est illud quod prætendit Hermes cum dicit . Iterum descendit de cœlo , id est , de igne ad terram , idest primam materiam . Quapropter sententiam prædictam statim confirmat dicens : Quòd acquirit illa natura uirtutem superiorum & inferiorum elementorum . Modo declarat quòd oportet extrahere quatuor elementa , quòd profecto nihil aliud est quàm ipsas seminarias uirtutes , id est , qualitates actiuas et passiuas excitare , quòd materialiter exponentes quàm pluri in errores inciderunt infinitos . Modo uocatur natura illa terrea sic præparata nomine omnis terræ , scilicet terra,auri: quia de auro extrahitur & uocatur terra sitiens , quia quasi cibum querit & potum suo modo ut infra dicitur , terra benedicta , quia ipsa omne bonum donat , terra foliorum , quia ad modum foliorum nutritur & crescit & habet infinita nomina terræ . Modo omnes philosophi uiderunt naturam solis procreari ex quocunque calcinato & in aquam soluto : & ultimo ignis calore indurato . Ideo oportet quòd tale opus per omnia compleamus ut dictum fuit supra .

Quare uocatur lapis .

T similiter hâc substatiâ nomine omnis salis nomi
 e nauerunt, quod aliqui male intelligentes in uarios inciderunt errores . Ideo merito lapis dicitur quia hominum uias labiles reddit . Ista autem operatio , scilicet conuertere corpus in spiritum à multis lapis sapientum philosophorum appellatur . Nos autem illam naturam uirtutem spiritualem mineralem nominabimus de cætero , patet ergo quomodo auri rationes seminales remisse intèdi possunt & for

tificari, quod est ipsi auro pullulandi & germinandi uirtutem
 inferere, quod fuit secunda pars quaestionis. sed quia omnis
 spiritus necessario in humido ampuloso conseruatur, ideo phi-
 losophi hanc uirtutem spirituales in humidam & unctuos-
 sam conuertere conati sunt per frequentem reiterationem so-
 lutionis praedictae & per calcinationem. Sic enim terra ele-
 mentaris ex frequenti inebriatione imbrium de caelo descenden-
 tium germinat: ut habetur in Esaia, interdum calore desicca-
 ta pinguescit. Sic omne sal, omnis christallus, omne minerale
 fusibile efficitur & per consequens oleagineum unctuosum,
 quod uidetur cum artifex continuae laboribus infundat. Toties
 igitur ascendit a terra in coelum & econuerso quod pinguis
 apparet & ampullosa in quibusdam ampullis praedicta uir-
 tus mineralis conseruatur. Illa autem operatio secundum Pla-
 tonem non est a natura, quia natura ex simplicibus operatur
 composita, quia ex elementis simplicibus facit composita ele-
 mentata. Sed opere uoluntatis quae est potentia simplex &
 de compositis simplicia facit, id est, de finita uirtute uirtu-
 tem infinitam. Haec Plato in libro de quartis. Si autem obij-
 citur quod impossibile est secundum rei ueritatem per talia
 opera aurum in uaporem conuertere dicit Plato ibidem. Quod
 si non possit fieri ignis, id est corpus totaliter simplex fiat aer.
 Si non potest fieri figura circularis fiat figura quadrangula-
 ris: quod profecto nihil aliud est dicere nisi quod corpus sim-
 plicius fiat ut fieri potest. Quod autem eius uirtutes per ta-
 lem operationem intendantur patet experimento, quia una
 uncia auri semel preparati. Si in una libra cuiuscunque spie-
 ritus solueris fixat eum in una die. Si quatuor uel decem ui-
 cibus reiteraueris fixat unam libram in una hora. Multa et
 notabilia potest homo si placet hic inducere, & nos de hoc in

Tertia pars.

VANTVM ad tertium, scilicet quomodo illa
q uirtus seminatur. Est sciendum: quod terra in qua
conuenientius iacitur est natura mineralis, quia ex
quibus sumus ex eisdem nascimur et nutrimur, ut habetur in
libro de Anima. Sed illa (quo ad hoc opus) est uirtus mercurialis, ergo & in terra mercuriali debet seminari. Sed est
notandum quod ista terra primo debet à spinis & superfluis
purificari & sublimari cum tanta ignis uolentia, & tamen
quod conseruetur pars eius media: quae perficit, & ab adu=
sione defendit. hoc autem completur per ignem leuem seu
lentum. Talis autem ignis est humiditatis conseruatiuus, &
fusionis perfectiuius. In ista terra duo opera reperiuntur ne
cessaria, scilicet humiditas, quia uirtus praedicta nutritur,
unde Hermes statim subiunxit dicens. Nutrix eius est terra,
id est, mercuriale sublimatum & humidum, uel in spiritus
mercuriales penetraturi: quibus ampullae praedictae uirtutis
implentur. ideo statim subditur. Quod uentus, id est aqua
portauit ipsum, id est uirtutem illam in uentre suo, id est,
medante uentre ipsius uirtutis. Huius autem ratio est: quia
leuia suffocata stare non possunt ut non in spiritu furoris sui
terram concutiat cum à frigore constrictam inuenerit. Sic
ipsa uirtus quae uentus dicatur cum in ampullis clauditur con
fortante ignis calore totam naturam expectat & maxime si
non fixi quantitatem excedat in aliquo. Si autem uirtus se
minatiua fuerit tantae fortitudinis quod ipsos spiritus inclu=
sos fixet, & in suam propriam naturam conuertat in instan

ti . Sic enim uirtus multiplicatur & crescit , quod finaliter
 ars querit . Si autem impietas ignis locum agēdi per aliquod
 spatium habuerit statim fugiunt & exterminantur . Quia
 propter iterato soluaturn totum & assetur toties quod omne
 additum , sibi adequatur in fermentationem & maturationē
 ut dicit Plato in libro de quartis . Quia quod est fixum fixat:
 coagulatum coagulat . Se ipsum desponsat : seipsum & im-
 pregnat : nec est in mundo res mirabilior . unde Plato libro
 quo supra dicit quod cerebrum est mansio cogitationis uel co-
 gitationis intellectus cui anima secundum operari soli coniun-
 gitur propter eius simplicitatem . Igitur dicit ipse , debes ipsam
 materiam simplicissimam facere , quia sic simplicibus utitur
 & propter hoc interimit se ipsum . Vnde Maria . Soror sa-
 pientis dixit . Seminate aurum non quidem uulgi sed philoso-
 phorum quod per media philosophica est preparatum in ter-
 ra foliorum . quia crescit , nutritur & augetur sicut cetera
 uegetabilia . Vnde per istum modum uerificatur dictum Ari-
 stotelis ad Alexandrum . Quod materia dicitur lapis elemen-
 taris . quia ex ipso quatuor elementa sunt extracta ut dictū
 est supra . lapis mineralis , quia ex solis mineralibus fit . lapis ue-
 getabilis quia nutritur & augetur : quæ sunt potentie ani-
 mæ uegetatiuæ . lapis animalis quia odore reficitur & foetore
 corrumpitur . lapis rationalis , quia permanet naturæ conso-
 nans cum est ad illud determinatum . Sed naturæ opus , est
 opus intelligentiæ diuinæ , Igitur & opus artis per naturales
 uias incurrentes & incidentes hoc in loco uocatur nomine o-
 mnis spermatis . Cum fuerit animalis nomine omnis floris , fru-
 ctus uel humoris . Cum igitur uideris signum , scilicet quan-
 do incontinenti multiplicatur secretum elicias , scilicet quan-
 do natura Mercurialis in sua natura , quæ est fluxibilis pene-

trans ingrediens & perficiens quantum est de se statim & totaliter in opere stat, quia fixatur cum suorum uirtute spirituum & in sua humiditate ex qua fit fusio, ingressio & fixatio stans. Sed quia non omne sperma generat, sed oportet esse filiosum & digestum spiritu nutrimentali, quod quidem generatur in hepate uitali, quod fit in corde animalis, & quanto isti spiritus magis sunt digesti & erunt in prædictis locis decocti diutius & reuoluti, tanto efficacius generant & effectum perfectiorem partunt & numerum copiosorem multiplicant, aliquando duo gemelli aliquando septem, aliquando quadraginta uno ictu fiunt. Dicit enim Auicenna se uidisse quòd una prægnans quadraginta eiecerit abhorsus uno saltu, quod considerantes philosophi, quod etiam de semine ad generationem aggreditur sed solum prædicti spiritus ut patet per philosophum in libro de animalibus incoeperunt opus in uase uitri claudi & sub fimo solui in aquam & postea coagulari in igne calido & humido. Ipsoq; eodem uase si aperiretur ipsa natura conquassaretur et forte ipsi spiritus euanescerent. Id ipsum uoluerunt sæpius reiterari. Quia resolutio secundum Rhazim est thesaurus rei & auspiciu cõplementi & in ipsa est totum secretum. Quia sicut supradictum est. Ille lapis multiplicatur in infinitum secundum quantitatem, uerbi gratia. Vna pars primo perficiebat x. si semel soluitur & coagulatur perficit 100. si bis uel ter 200. si 12. tunc perficit partes infinitas. Est autem huius ingenium tantæ efficacæ. Quod philosophi dixerunt, quòd omnis creatura corporalis seu spiritalis proprietas aliqua in hoc lapide ex uirtute operationis illius in figura describitur & continetur. Et cum Hermes perlustrasset omnia; uim huius lapidis & tam naturalium rerum, quàm etiam super naturalium gradum

auscultasset attingere conabatur tertium coelum. Sed prohibitus fuit quia non est fas creatura aliquam proprietatem sui creatoris usurpare. hæc Plato in libro de quartis. Ideo dicit in alia parte libri præallegati. Quod solutio fit in luna coagulatio in Saturno. Ergo acquirit iste lapis uirtutem omnium planetarum. Similiter solutio fit in aqua & coagulatio in igne, Ideo acquirit uirtutem superiorum & inferiorum elementorum. Sic est de signis & stellis fixis, humoribus complexionibus, membris, uentis, plagis orbis, similiter quia dicitur spiritus uolans assimilatur angelis, & quia mortuum fit uolatile uidetur ibi resurrectionis ministerium uel misterium occultari. Hæc autem quæ dicta sunt licet sint metaphorica tamen esse maxime efficacie hanc prædicant operationem. Hucusque Plato. Est autem ista operatio quasi dicerem quod semen animalis cuiusque hepatis uentriculum iterato subintraret & spiritus nutritiualis eidem duplicaretur. Sic est de corde & de cerebro quantum ad spiritus uitales et animales. Et certum est quod illa spermatis uirtus multiplicaretur & possit toties reiterari. & si materia sufficienter administraretur, quod tantæ magnitudinis procrearetur animal quantum species eius & natura pateretur, sic est in proposito.

QUANTVM ad quartum est dicendum. Quod homines ante tempus factus colligere cupientes abhortiuos genuerunt. Ideo oportet tempus expectare à philosophis prætaxatum. Quod ut melius in fine compleri possit. Idcirco signa infallibilia completi elixiris narrabimus sermone claro. Sunt autem illa talis naturæ ut supradiçtum est, quod fit aere subtilior si est ad album, & lacte nitidior. Si ad rubrum quod fit unio rutilantior. Et non differt lapis albus à rubeo nisi ex additione citrinantis coloris qui etiam à Mercurio solo recipitur, quod

tur : q̄ sit elemento liquidior. Quòd sit gracili spūmo ampuliosior, q̄ sit furioso uento spiritalior, q̄ sit aqua uina limpidior, p̄ sit ignis pugna spissior, & q̄ sit in omni frigore quācūq; magno : & in omni calore quantumcūque paruo incoagulabilis omnino. Primum signum quantum ad album facit sublimatio diligens & per filterum distillatio frequens. Quantum ad rubeum facit aquarū calcinatarum acumen in censum . Secundum signum facit frequens reiteratio solutionis acumine aquarum & assatio fortis successiua . Tertium signum facit solutio fluuiialis alui & coagulatio leuis. Quartum signum facit subtilis purificatio omnia mundans . Quintum signum facit ignis præcipitans uolentier . Sextum signum omnia prædicta ingenia consumit , insuper sunt & omnia alia signa extrinseca maximi precij . Verbi gratia. Si illius elixiris quantitatē grani cum uino aliquo claro misceueris lepram sanat, scabiem, impetiginem, omnem febrem et calorem tollit incontinenti omnem corruptum humorem de corpore humano euellit , omneq; membrum contractum erigit & iuuentutem conseruat . Quid plura ? Nullus qui hoc usus fuerit cibo uel potu infirmitatem aliquantulo tempore cognoscit . Semper erit letus & rubicundus. Item per alia signa hoc ipsum cognoscit . Si ergo quadraginta libras mercurij albi uel rubei in aquam conuerteris & super ignem aliquantulum fumigare permiseris , & desuper elixiris supra scripti uncia una proieceris totum in naturam fixam conuerſit , & fermentat, eidem uirtutem suam equaliter communicabit , & signa omnia prædicta ipsi aque insignabit . Sic christallus uel uitrum fluxibile faceret & malleandi dulcedinem præstaret & donaret . Similiter omnem lapidem pretiosum conuerteris secundum intensionem coloris quemuis, quia et

mentem colorem recipit sicut et rubrum sic plus in unum confluat et indurauerit in corpus permixtum . Quantum ad quantum dicendum est . Quod istius uirtutis actiue ius potentia propria est mercurius in sua natura fluente , sed debet purificari a terreo feculento sicut natura menstrui elicit subtilia , et aliud grossum eicit cum purificatum fuerit et mediante igne successiuo superauerit ipsum incontinenti perforat et perforando digerit et indurat : sic et natura auri in una hora facit ut dixerunt sapientes . Teste Gebero pondus suum conseruat quia prius fixat quam ignem auferat . maleatur optime quia est natura mercurij quae est successiua , super omnia ignis habet examinationes perfectas . Quia sola natura mercurius in igne quiescente superat , et sic de singulis alijs . Quod autem statim indurat probatur experimento . quia fumus solum a Ioue uel a Saturno exiens ipsum statim indurat . Igitur illa uirtus quae in infinitum perfectior est . Similiter illud aurum omnes medicinales proprietates habet . Ad quod sciendum primo unde aurum confortat . De hoc aliqui dixerunt . Quod eius confortatio non fit mueriendo sicut facit panis . qui cor hominis confortat , quia non digeritur nec conuertitur , nec restringendo laxat . Sicut hoc epulum , Cor confortat non odore spiritualia temperando sicut faciunt aromata , nec purgando superflua sicut faciunt laxatiue medicine . Et hoc confirmatur uerbo Diascoridis qui dicit , si aliquo slegmatico humore contingit spiritualia remolliri aurum abstergit . Sed eius abstersio est Mercurij natura , ut dicit Auenenna . Igitur cor potest confortari , hoc modo . Alij dixerunt quod aurum confortat cor ex sua potentia . Quia aurum est durum , et durum a duro confortatur : et est dictum magnorum medicorum , ut dicit Vincentius in speculis etiam

habetur propositum quod durum est, inquantum expedit. Alij autem dixerunt. Quod aurum cor confortat à tota specie materia separata. sicut Magnes ferrum separatum attrahit; sed hoc ratione principiorum auri, scilicet natura mercurij & sulphuris quæ sunt duo principia talis speciei & natura & suppositum non differunt realiter ut homo & Franciscus: & sic uirtus totius speciei est secundum uirtutem principiorum. Sic tamen quod sit prius ratione uirtutis à coelo influxæ, & uirtus cœli communis est: & insit in patiente disposito semper & ubiq; unde omni tempore homo generat hominem & sol. igitur in illa materia excellenter supra uirtutem nature disposita talem uirtutem communicabit. Igitur idem quod prius. Alij dicunt quod sit preciositas ex minerali proprietate quia eius preciositas non fit ex materia eiusdem speciei ueritas approbatur. Arguant aliqui sic quia confortatio cordis est à margaritis. igitur non sequitur totam speciem. Sed respondetur: quod confortare cor est per determinata media, quod nulli conuenit nisi auro. Sed contra arguitur sic. Zaphirus cor confortat à tota specie, igitur per determinata media. Sunt igitur aliquæ uiae speciales utriusque. Sed margaritæ cor confortant & corallus & infinita alia quæ in mundo reperiuntur: & ergo sunt infinita uiae speciales.

Ergo merito per determinatas uias & per determinata media aurum præparatur ut est supradictum.

Et sic patet questionis determinatio cum sua responsione uera & determinata de natura Solis & Lune. Deo laus & gloria per semper secula.

Amen.

TABVLA TOTIVS OPERIS.

In proœmio . Demonstrationis modus multiplex.	car. 2.
In argumentis Alchimia uidetur falsa rōne mixti.	ca. 3
Alchimia uidetur falsa ratione proportionis elemētorum.	idē
Forma sequitur determinatum modum mixtionis.	idem
Species quomodo differat ab alia specie.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione instrumenti.	idem
Modus agendi naturæ in generatione cuiuslibet rei	idem
Alchimia uidetur falsa ratione temporis	idem
Ad generationē formæ cuiuslibet est tempus prefinitū.	idem
Tempus generationis methallorum.	car. 4
Methalla ex quibus consistē.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione loci , & loci laudes.	idem
Locorum differentie , artis & naturæ.	idem
Principium intrinsecum rei quid sit.	idem
Natura quomodo generat res.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione imitationis.	car. 5
Corruptio qualis est, talis est mixtio.	idem
Alchimia ui. falsa quia spēs adinuicē nō transmutātur.	idē
Methalla quomodo adinuicē conueniāt & quō non.	idem
Alchimia uidetur falsa quia ignorat principia mixti.	idem
Corpora celestia quomodo faciunt ad generationem.	idem
Forma quando materiam informet.	idem
Alchimia uidetur falsa quia artificialia nō sūt naturalia.	idē
Formæ naturales & artificiales quomodo fiant.	idem
Natura supponit materiam , ars uero facit .	idem
Alchimia uidetur falsa quia non est ab aliquo inuenta.	car. 6
Alchimia uidetur falsa ratione contrariorum.	idem
Forma una est unius operationis .	idem

T A B V L A .

Contraria simul esse non possunt.	idem
Plures actiones per se primo alicui inesse non possunt.	car. 7
Alchimia uidetur falsa ratione materia.	idem
Spiritus methallorum primi & secundi qui sint.	idem
Tacta quid , & que sint operi necessaria.	idem
Methalla imperfecta non dant fulgorem.	car. 8
An spiritus & perfecta dant fulgorem.	idem
Natura spirituum que sit .	idem
Fusio methallica per quod fit.	idem
Fusio uitrificatoria per quod fit.	idem
Vitricatum non potest redire in methallum.	idem
Vitrum non potest fieri malleabile.	idem
Methalli humiditas nulli competit nisi methallo.	idem
Marchasita & antimonium quò a methallis differant.	idem
Methalli passio prima & secunda.	car. 9
Vitrum methallis commisceri non potest.	idem
Methalli humiditas quibus insit & humiditatis laus.	idem
Methalla cur indicem signent.	idem
Argentum ui. cur non adhæreat marcasite.	idem
Vitri passiones & quò a methallis & inter se differunt.	idem
Methalla quomodo inter se differant .	idem
Vitricatio spirituum annihilat opus.	car. 10
Abhortiua non permanent in natura.	idem
Alchimia ui. falsa quia omnia methalla sunt completa.	idem
Methalla an dicantur nobilia & ignobilia.	idem
Alchimia ui. falsa ratione uitime dispositionis	car. 11
Alchimia ui. falsa propter diuersam generationem .	idem
Alchimia ui. falsa quia est a casu.	idem
Que sunt a fortuna non sciuntur .	idem
Scientia est necessariorum.	idem

T A B V L A .

Fortuita quæ sint .	idem
Alchimia vi. falsa auctoritate Aristotelis.	idem
Expositio auctoritatis philosophi contra artem.	idem
Eadem auctoritas exponitur pro arte .	car. 12
Accidentia non mutant speciem.	idem
Differentia specierum & accidentium quæ sit.	idem
Aleratio est accidentium mutatio	idem
Transmutatio quomodo fiat.	car. 13
Alchimia vi. falsa ratione nostri iudicij.	idem
Differentia specifica methallorum sunt ignota .	idem
Accidentia cur noscantur.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione proportionis in mixtiõe.	idẽ
Alchimia vi. fal. rõe trãsmutationis in materiã primã.	idem
Motus generationis est ad formam substantialem.	idem
Motus ad formam dicitur mutatio.	idem
Generatio & motus ad ubi quid sint.	idem
Materia p̃ima hominis quæ sit .	car. 14
Materia propinqua specierum sunt ignota.	idem
Quomodo ex cibis fiat homo uel animal.	idem
Mixta quomodo sint in elementis.	idem
Ex quolibet quomodo fit quodlibet.	idem
An methalla differunt sicut sanum & ægrum.	car. 15
Accidentium differentia in quo sint .	idem
Propria passionēs d quo procedunt.	idem
Auri passionēs quæ sint.	idem
Infirmi passionēs humanas exercere non possunt.	idem
Æger quomodo fiat sanus.	idem
Dicentes methalla non differre specie quales sint.	idem
In termino motus requiritur forma.	idem
Terminus motus in quo consistit..	idem

<i>Alchimista non operatur sicut medicus.</i>	<i>car. 16</i>
<i>Probationes Alchimie.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia probatur uera triplici uia.</i>	<i>idem</i>
<i>Testimonium sapientum est magna probatio.</i>	<i>idem</i>
<i>Ars est sequela & regula nature.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia probatur uera primo testimonio sapientum.</i>	<i>idem</i>
<i>Autores Alchimie.</i>	<i>idem</i>
<i>Studendum prius ne casu fiat operatio.</i>	<i>car. 17</i>
<i>Ratio enim experimento confirmatur & decoratur.</i>	<i>idem</i>
<i>In obscuris apertis rationibus oportet uti.</i>	<i>idem</i>
<i>Nullus sapiens Alchimiam negauit.</i>	<i>idem</i>
<i>Rationes negantium Alchimiam quædam sint risu dignæ.</i>	<i>idem</i>
<i>Conclusio Auicennæ super autoritatem Aristotelis.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia non utitur demonstr. apertis ut aliæ scientiæ.</i>	<i>idem</i>
<i>Problemata duobus modis fiunt.</i>	<i>idem</i>
<i>In scientiis operatiuis fiunt demonstrationes ad sensum.</i>	<i>idem</i>
<i>In sensibilibus iudicare debemus per sensum.</i>	<i>idem</i>
<i>In generatione apum quomodo fiat probatio.</i>	<i>idem</i>
<i>Demonstrare Alchimiam incredulis quid sit.</i>	<i>idem</i>
<i>Negantes sensibilia indigent poena uel sensu.</i>	<i>idem</i>
<i>Negantes alchimiam quibus comparentur.</i>	<i>car. 19</i>
<i>In scientia medicine quomodo fiunt probationes.</i>	<i>idem</i>
<i>Experimenta quomodo probari debent.</i>	<i>idem</i>
<i>Exemplum in medicaminibus diuersis.</i>	<i>idem</i>
<i>Demonstrationes mathematicæ quomodo fiunt.</i>	<i>idem</i>
<i>Ratio demonstrans alchimiam est uera.</i>	<i>idem</i>
<i>Duo sunt methalla perfectæ sicut duo lumina celi.</i>	<i>idem</i>
<i>Complementum artis & nature fit per rem sensibilem.</i>	<i>car. 20</i>
<i>Principia alchimie sunt duplicia.</i>	<i>idem</i>
<i>Primum principium in artificio quid sit.</i>	<i>idem</i>

T A B V L A.

Probationes seu iudicia auri quæ sint.	idem
Principium secundum alchimiam est diuinum.	idem
Experimentum destruit rationem, quomodo intelligitur.	idem
Alchimie laus & difficultas.	car. 21
Alchimia probatur uera quia insunt utriq; auro &c.	idem
Ex iisdem operationibus cognoscuntur eadem forma.	idem
Optimum genus inquisitionis est per accidentia.	idem
Auri proprietates & passionēs.	idem
Eadem operationes non possunt esse à contrarijs formis.	idē
Plato probat aurum alchimie confortare cor.	car. 22
Alchimia probatur uera ex similitudinibus.	idem
Vitulus generatus in nubibus.	idem
Diuersa ex rebus diuersis genita ab arte.	idem
Buſſones quomodo generentur.	idem
Apes, uespæ, scarabei ex quibus generentur.	idem
Genita ex putri & propagatione sunt eiusdem speciei.	idem
Exemplum uniuersorum in uegetabilibus.	idem
Causa uniuocationis ingentis ex putri et propagatione.	car. 23
Natura transmutat unā speciem in aliam, & loci laudes.	idē
In Persia cadit æs, ferrum & lapides cum tonitruis.	idem
Subita generationis causa.	idem
In diuersa materia, diuersimode fiunt eadē generationes.	idē
Mirabilia quæ operantur in mineris.	idem
Loci potentia exemplū de pane in lapidem.	car. 24
Exempla quibus sint posita.	idem
Attramēti generatio & fumus lignorum lapidi assimil.	idē
Lapidi nil propriè & per se assimilatur cū sit orphanus.	idē
Exemplum pulchrum de fumo lignorum.	idem
Alteratio metallorum ex diuersis fieri contingit.	car. 25
Cortex mali punici quid operetur in ferro.	idem

T A B V L A.

Natura quomodo generet methalla.	idem
Ars quomodo sequitur naturam.	idem
Quando corpus dominatur conuertit spiritum in se.	idem
In spiritibus sunt corpora in potentia & e contra.	idem
Determinatio et responsio ad quæstionē cū elucidatiōe.	car. 26
Alchimie laudes.	idem
Nulla scientia probat suum subiectum.	idem
Alchimie subiectum quid sit.	idem
Sola alchimia probare conatur suum subiectum esse	idem
Alchimie definitio.	idem
Alchimia quomodo differat a medicina.	idem
Alchimie difficultas prima.	car. 27
Vbi sapientes discordant magna arguitur difficultas.	idem
Alchimie difficultas secunda.	idem
Ars sophistica non potest dici ars.	idem
Non est standum iudicio contraria iudicantium.	idem
Alchimia est uera apparens & existens.	idem
Quibus datur alchi. & cū quibus disputēdū est de ea.	car. 28
Modus procedendi in hac quæstione & qui sint termini.	idem
Paralogizatio quomodo fit.	idem
Alchimista sit sapiens & non ignarus.	idem
Alchimie diffinitio eiusdemq; expositio.	idem
Descriptio quomodo fit.	car. 29
Causa finalis alchimie.	idem
Dum agens agit in materiam res dicitur imperfecta	idem
Quare solum aurum sit metallum perfectum.	idem
Quare alia sex dicatur imperfecta & sulfuris uituperiū.	idē
Methallorum perfectio qua sit & quando fiat.	idem
Alchimie diffinitio secundum Morienum & Liliū	idem
Alchimia diffinitur ut scientia & ut instrumentum.	car. 30

T A B V L A.

Decem modi difficultatis alchimia.	idem
Inquisitio alchimie est difficilior cunctis rebus.	idem
Prima causa difficultatis quia est supra naturam.	idem
Alchimia uel habetur à deo reuelante uel ab hóine docéte. idé	
Secunda difficultas est ex diuersitate operantium.	car. 31
Tertia difficultas ex paucitate habentium eam.	idem
Quarta propter cōtradictionē apparentē in dictis eorū.	idem
Quinta ratione diuersitatis precij. s. carū & uile.	idem
Cur diuersa fingantur nomina in hac scientia.	idem
Alchimista sit ingeniosus & subtilis.	idem
Sexta causa difficultatis ratione allegoriarum.	car. 32
Aristotelis testimonium super hoc.	idem
Nomina inusitata sunt peiora translatione.	idem
Non est mirum si operantes errent.	idem
Septima causa, quia hæc sciētia opposito mó se habet alijs. idé	
Octaua causa difficultatis ratione uasis.	car. 33
Nona causa est ratione temporis ortus lapidis.	idem
Qui pondera nouit, omnia nouit.	idem
Qualibet actio habet tempus determinatum.	idem
Cur tempus uariauerunt philosophi.	idem
Secretum ignis in tempore est occultatus.	car. 34
Signum & signatum que sint in lapide.	idem
Voluntas regit naturam ad lapidem construendum.	idem
De crisi cognoscenda tacuerunt philosophi.	idem
Compositio elementorum difficillima ad cognoscendum.	idem
Decima causa difficultatis est ratione materie.	idem
Materia lapidis & eiusdem nomina multa.	idem
Materia metallorum nature & arti eadem.	idem
Que magis diuiduntur minus sunt scibilia & econtra.	car. 35
Cognita unitate alchi, omnia coniēta in ea cognoscuntur.	idem

T A B V L A.

Error sophistarum.	idem
Quomodo ars hæc sit unica & loquentium unitas.	idem
Salomonis dictum de sulfure.	car. 36
Natura, genus, substantia, essentia, una tantum est.	idem
Instantia contra unitatem lapidis.	idem
Quomodo corpore & spiritus differant.	car. 37
Nutribile quomodo nutriat.	idem
Quomodo intelligitur lapis unus uia una.	idem
Deceptiones operationum.	idem
Distinctio prima ostendit quomodo ars sit naturalis et diuina.	ca. 38
Quando lapis & anima oritur, quomodo dicatur.	idem
Germinatio quid sit.	idem
Ars hæc quomodo dicatur diuina, & est res annotatione digna.	idē
Alchimie cognitio superat naturam.	car. 39
Per lapidem philosophi uaticinati sunt futura.	idem
Et primo diem iudicii & mortuorum resurrectionem.	idem
In iudicio deus remunerator est bonorum.	idem
Quomodo uirginē concipere & parere præviderunt.	idem
Deum ipsum humanari ex quo cognouerunt.	car. 40
Solus homo poterat Deo uirari.	idem
Plato scripsit in principio erat uerbum.	idem
Aperitio renum in partu qua sustentatur uirtute.	idem
Finis lapidis diuina seruetur uirtuti.	car. 41
Laus Alchimie & sui operis.	idem
Distinctio secunda quomodo ars sit inuenta & quibus data.	idē
Naturaliter non poterat alchimia inueniri.	idem
Lapis & alchimie laus & incertus autor.	idem
Quare secretorum liber uere sit Aristotelis.	idem
Alchimia cur sit obscure tradita.	car. 42
Cur per allegorias philosophi sint loquuti.	idem

Non per inuidiã philosophi sed iuste artem calauerunt.	car. 43
Scientia ista non est pro omnibus.	idem
Sophistarum errores arti non debent attribui.	idem
Manuum & oculorum operatio arti necessaria.	car. 44
Prima & secunda operatio quando fiunt.	idem
Artifex qualis sit & quomodo ars ingenio inuatur.	car. 45
Errorēs sine scientia quare emendari non possunt.	idem
Scientia sine experientia parum aut nil prodest.	idem
Experientia magis quàm scientia est perquirenda.	car. 46
Sophisticarum rerum cognitio quomodo inuet.	idem
Principia natura carentes, naturam sequi non possunt.	idem
Quorum principia sunt diuersa, & opera erūt diuersa.	idem
Distinctio tertia q̃ ars sit certa nobilis & breuis.	idem
Concordia sapientū est magna, certitudinis demonstratio.	idē
Alc. operatio pōt uno die addisci, quod nulli sciētiæ cōrigit.	idē
Alchimia est nobilior alijs scientijs excepta theologia.	car. 47
Nulla scientia acquiritur propter seipsam nisi sciētia alchi.	idē
Nobilitas alchimie ex duobus dependet.	idem
Intellectus nulli inesse potest nisi anime humane.	idem
Quare hac sciētia ab omnibus sapiētibus inquiri debet.	car. 48
Hac scientia animā decorat, & corpus à seruitute liberat.	idē
Ars est breuis sine allegorijs.	idem
Quarta distinctio ostendit errores operantium.	car. 49
Alchimia non est à casu neq; à fortuna.	idem
Pars secunda lapidis est clauis totius operis.	idem
Alchimista sit patiens.	idem
Lapis quando oritur euolat ab igne nisi retineatur.	idem
Fortitudo alchimie quæ sit.	idem
Nexus elementorum est clauis & supra naturam.	car. 50
Lapis in ortu suo eget auxilio artificis.	idem

T A B V L A

Exemplū de puero in uentre matris & de aue in ouo.	idem
Lapidis clamor & uulturis uerba.	idem
Principium & finis operis quando fiunt.	car. 51
Principiū quando uariatur, omnia uariatur, & econtra.	idē
Finis est fixio sui principij & illū uase includit.	idem
Distinētio quinta q lapis omnibus similatur.	car. 52
Quod hæc scientia habita sit a Prophetis.	idem
Quod eam miscuerunt omnibus alijs sciētijs.	idem
Hæc scientia de omnibus alijs loquitur & econtra.	car. 53
Quid sit ueritas & quid allegoria.	idem
Rerum modi ad inquirendum ueritatem sunt tres.	idem
Lapidis infiniea nomina quid causent.	idem
Lapis quia orphanus, nullum ei nomē proprie cōpetit.	car. 54
Cur lapidi diuersa imposita sunt nomina.	idem
Aristoteles quomodo loquutus sit de hoc lapide.	idem
Solutiones argumentorum quinque contra artem.	idem
Disposones præcedunt habitus & habilitant ad formas.	car. 55
Ex iisdem principijs natura facit methalla & ars lapidē.	idem
Ars non potest sequi naturam ad generandum methalla.	idem
Ars quomodo potest sequi naturam & quomodo non.	idem
Ignis solus methalla perficere non potest.	idem
Lapis duplex uolatilis & fixus	car. 56
Sermo sophisticus est mentiens dubitatio.	idem
Arguentes contra hanc scientiam, duobus modis decipiuntur.	idē
Prudentia non est tantum uniuersalium.	idem
Opus hoc quomodo dicatur naturale & quō artificiale.	idem
Eo modo quo ars ministrat, eo modo natura operatur.	idem
Solutio rationis. 7. forma naturalis duplex	car. 57
Opiniones de inductione animæ in materia.	idem
Vbi compositio debilior ibi forma excellentior	idem

Comparatio recta fit in uniuocis	idem
Proportio recta & non recta quando fiat.	idem
Solutio rationis octauæ & nonæ.	idem
Astrologia non est seruanda in alchimia.	idem
Ad generationem rei quæ sine considerata .	idem
Astra quomodo operentur in hæc inferiora .	car. 58
Astrologia quomodo in imaginibus operetur.	idem
Solutio rationis .x. forma quotuplex	idem
Forma quæ est principium operandi dicitur specifica.	idem
Forma accidentalis fluens duplex mediata & immediata. idē	
Forma artificialis in facto esse & in fieri.	idem
Formæ oēs quæ sunt in lapide non possunt dici artific. car. 59	
Formæ naturales sunt in duplici differentia.	idem
Formæ mixtorum oēs sunt naturales ministratæ arte.	idem
Preparans alteri materiam ad formam nō dat formā.	idem
Formæ naturales accidentales possunt arte &c.	idem
Formæ artificiales accidentales non possunt à natura etc.	idem
Principium artis est materia cum intellectu practico.	idem
Principium naturæ est intelligentia & natura etc.	idem
Solutio rationis .xi. rei difficultas quid arguat.	car. 60
Responsio Geberis & eius laudes ad rationem xi.	idem
Constructio rei duplex , in principio & in fine motus.	idem
Quando facilius est construere quam destruere.	idem
Solutio rationis xii. & xii. contrarietas ex quo fit.	car. 61
Omne quod in aliquo recipitur , quomodo recipitur.	idem
Nutribile quomodo à contrario & à simili nutriatur.	idem
Comparatio pulchra de nutritibili & nutritio	idem
Operatio lapidis est una, licet uideatur contraria.	idem
Considerans causas diuersitatis methallorum uidet etc. car. 62	
Solutio rationis xv. & xvi.	idem

Methalla quō dicantur perfecta, et quō imperfecta.	idem
Exemplum de ovo & aue.	idem
Quæ sit & dicatur mors imperfectorum mixtorum.	idem
In quocunque est aliquis terminus motus, ibi est forma etc. idē	
Forma substantialis prima quando ordinatur ad aliā.	idem
Triticum, equus & marchasita non ordinantur &c. car. 63	
Solutio rationis xx. Entia à fortuna quæ sint.	idem
Alchimia non est casu seu fortuna sed necessaria.	idem
Solutio quinque rationum Aristotelis.	idem
Alchimia uere transmutat & quare alterat	idem
Transmutatio & alteratio quid sint.	idem
Cognita propria passione cognoscitur forma.	idem
Forma quomodo cognoscatur, et si subiaceat sensibus. car. 64	
Sufficit cognoscere methalla imperfecta quæ sint.	idem
Alchimia probatur uera ratione formæ ueri auri.	idem
Solutio quintæ rationis Aristotelis.	idem
Methalla omnia differunt specie secundum Aristotelem.	idem
Potentia quomodo se habeat ad actum.	idem
Sanguis non est in potentia cibis, nec domus ligna.	idem
Res à quo capit denominationem.	idem
Non omne ex quo fit aliquid dicitur materia eius.	car. 65
Potentia quæ est dispositio est triplex.	idem
Potentia formæ adeptæ est duplex.	idem
Ordo inter potentiam remotissimam & actū secundum.	idem
Bonum completum ultimum in methallis quō intelligatur. idē	
Quomodo natura perficit methalla imperfecta.	car. 66
Perfectum & imperfectum quoduplex dicatur.	idem
Perfecta & imperfecta in eadem formā quæ sint.	idem
Perfecta & imperfecta indiuerfis formis quæ sint.	idem
Perfecta & imperfecta tertio modo competit methallis. idē	

in formis quomodo dantur gradus & quomodo non.	idem
In methallis est una tantum forma proprie.	idem
Methalla imperfecta non sunt à causa impediēte.	idem
Aurum non generatur per transitum aliorū methallorū.	idē
Casualia non constituunt speciem neque permanent.	car. 67
Methalla imperfecta sunt ex intentione nature.	idem
Exemplum de terra & testiculis in animali.	idem
Methalla sunt permixta, & aqua et sol mutant æs in aurū.	idē
Ordo inter animam uegeta. sensi. & rationalem.	car. 68
Quomodo methalla sint in mineris reperta.	idem
Origo mineris quando inuenitur.	idem
Differētiæ specificæ methallorum quomodo sumuntur.	idem
Digestio in methal. non debet retrogradi sed progredi.	car. 69
Materia prima hominis quæ sit.	idem
Ars extollit naturam mirifice.	idem
Natura & ars quō reducūt methallū in materiā primā.	idē
Mixtio lapidis cum methallis est forma informans.	idem
Reductio methalli in materiam primam. est duplex.	idem
Quando ex methallo fit uitrū amittitur genus & species.	idē
Responsio ad rationes de materia prima.	idem
Materia prima quando dicitur chaos.	idem
Materia prima multiplex est uidel. propinquissima etc.	car. 70
Quando ex spermate fit homo quæ sit illa reductio.	idem
Ordo nature ad methalla procreanda	idem
Qualis est ordo methallorum ad sperma, talis est ad ar. ui.	idē
Principium medium & finis. i. ar. ui. metha. & aurum.	idem
Methalla quando liquantur sunt argentum uiuum.	idem
Tempus nature differt à tempore artis.	idem
In imperfectis methallis quid perficiatur per lapidem.	car. 71
In eodē tempore ars perficit omnia imperfecta metalla.	ibidē

Additum

T A B V L A .

<i>Additum super quaestionem Boni de subalternatione scientiarum .</i>	<i>idem</i>
<i>Entia realia sunt in triplici differentia .</i>	<i>idem</i>
<i>Entia realia concernunt sibi materiam determinatam.</i>	<i>idem</i>
<i>Entia mathematica possunt esse in quacunq; materia.</i>	<i>idem</i>
<i>Entia diuina nullam concernunt sibi materiam.</i>	<i>car. 71</i>
<i>Scientiae omnes & artes a quibus manant.</i>	<i>idem</i>
<i>Natura non potest esse falsa, ergo nec ars.</i>	<i>idem</i>
<i>Naturae & artis principium quid sit.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimiae necessaria ueritas.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia cui subalternetur.</i>	<i>idem</i>
<i>Subalternans & subalternata sunt eiusdem ueritatis.</i>	<i>idem</i>
<i>Priora sunt causa ueritatis suorum posteriorum.</i>	<i>idem</i>
<i>Principium alchimiae est uterq; intellectus.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia non est factiua neq; mechanica.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia est uerior scientia quam ipsa medicina.</i>	<i>idem</i>
<i>Materia naturae & artis quae sit.</i>	<i>car. 72</i>
<i>Materia non producit seipsam ad formam.</i>	<i>idem</i>
<i>Agens quid sit tam in natura quam in arte.</i>	<i>car. 73</i>
<i>Modus agendi est diuersus in natura & arte.</i>	<i>idem</i>
<i>Diuersae materiae non possunt subijci huic arti.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia est mutatrix & sequela naturae .</i>	<i>idem</i>
<i>Forma est res diuina sine hypocrisi.</i>	<i>idem</i>
<i>De principijs methallorum in generali, et generatio ex quibus fiat.</i>	<i>car. 74</i>
<i>In generatione methallorum duplex est humiditas.</i>	<i>idem</i>
<i>Materia prima omnium methallorum quae sit.</i>	<i>car. 75</i>
<i>Materia proxima methallorum quae sit.</i>	<i>idem</i>
<i>Sulfurum quoddam liquabile & quoddam non.</i>	<i>idem</i>
<i>Causa liquefactionis in methallis.</i>	<i>idem</i>

T A B V L A .

Sulfur in marcasitis quomodosit.	idem
Materia prima propinqua proxima & uniuoca methallo- rum.	idem
Generatio methallorum cur sit circularis. exemplum.	c. 75
Mixtio methallorum in minera quid significet.	idem
Forma auri quomodo datur ab arte & à natura.	idem
Duabus u. s. natura generat aurum.	idem
Quae uia generandi aurum imitatur artem.	car. 76
Ad identitatem producendarum quid requiratur.	idem
Alchimia probatur uera, quia quorū cause sunt eadem, ipsae sunt eadem &c.	idem
An ex uegetabilibus possit fieri aurum.	idem
Vltima dispositio naturae & artis quae sit.	idem
Modorum diuersitas non uariat rem.	car. 77
Exemplum in hoc de generatione sanguinis.	idem
Solutio rationis. 18. & 19.	idem
Ars non potest sequi naturam in dispositionibus praeiis ad formam.	idem
Generatio equiuoca quomodo reducitur ad uniuocam.	idem
Alchimia est uera ratione expoliationis sulfuris corruppen- tis.	idem
Sulfur occultum in Mercurio est id quod dat formā auri idē	
Non omne alterans generat aurum.	car. 78
Alteratio debet precedere transmutationem contra ignaros so- phistas.	idem
De principijs methallorum in speciali.	idem
Sulfur & argentum uiuum sunt, sicut mouens & motū. idē	
Separatio sulfuris & argenti uiui quando et quō fiat.	car. 79
Materia agens & finis metallorum quae sint.	idem
In mineris quid pro sulfure & argento uiuo reperiatur.	idē

T A B V L A .

Materia quando recipit formam.	idem
Quæ terminantur termino proprio & quæ alieno.	idem
Secretum operationis lapidis.	car. 80
Conuersio elementorum quando & quomodo fiat.	idem
Exemplum de musto & sanguine.	idem
Quando opus remanet imperfectum & diminutum.	idem
Ex quibus habetur argentum uiuum philosophorum & quid agat.	idem
Albedo cur apparet in decoctione completa.	idem
Albedinis ratio & proprietates quid sit.	car. 81
Sapor simplex quid sit.	idem
Quando argentum uiuum uincit, & quando uincitur quid fiat.	idem
Sulfur occultum in argento uiuo est cor auri.	idem
Nomina argenti uiui.	idem
Quomodo ars est sublimior natura.	idem
In natura una est decoctio, in arte uero due.	car. 82
Elementa ductibilia quæ sint.	idem
Lapis philosophorum est forma auri.	idem
Plato quare posuit formas separatas.	idem
Forma per se non operatur.	idem
Compositum est nobilius sua forma.	idem
Alchimie ratio fundamentalis.	car. 83
Ignorans radices minerarum non adhareat arti.	idem
Auicennæ medicina ex animalibus.	idem
Formæ dantur secundum dispositionem materie.	idem
Ideæ Platonis quomodo impugnantur.	car. 84
Inquisitio ueritatis quomodo fieri debet.	idem
Aristoteles quando & cur negauerit alchimiam.	idem
In speculabilibus & operabilibus quomodo ueritas cognoscatur.	

T A B V L A.

<i>idē.</i>	<i>idem</i>
<i>Iuuentis non potest esse prudens.</i>	<i>idem</i>
<i>Aristoteles quando confessus est alchimie ueritatem.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia probatur uera primo autoritate Aristotelis.</i>	<i>idem</i>
<i>Rationes principales probantes alchimiam esse ueram. car.85</i>	
<i>Aurum alchimicum est purius auro naturali.</i>	<i>idem</i>
<i>Ratio prima est quia indigesta digeri possunt, ergo alchimia uera.</i>	<i>idem</i>
<i>Digestio & calor quid operantur in natura</i>	<i>car.86</i>
<i>Digestio inuatur ab extrinseco calore, exemplum in fructibus.</i>	<i>idem</i>
<i>Optesis, scatesis, molensis, & epseis quid sint.</i>	<i>idem</i>
<i>Assa sunt humidiora elixatis & quare.</i>	<i>idem</i>
<i>Digestio eadem potest fieri in diuersis organis.</i>	<i>idem</i>
<i>Idem agens, disponit ad formam & dat formam. car.87</i>	
<i>Regimen artis & natura in quo differant.</i>	<i>idem</i>
<i>Alchimia est uera ratione organi, loci & caloris.</i>	<i>idem</i>
<i>An aurum possit imperfici & retrogredi in æs.</i>	<i>idem</i>
<i>Natura nō transit de uno imperfecto ad aliud imperfectū. idē</i>	
<i>Instantia de tempore digestionis.</i>	<i>idem</i>
<i>In quo differunt digestio auri & elixiris.</i>	<i>idem</i>
<i>Proportio digestionis elixiris & methallorum.</i>	<i>idem</i>
<i>Elixir satiatur methallis, ut forma materie.</i>	<i>idem</i>
<i>Obiectio de cruditate argenti uiui & solutio. car.89</i>	
<i>Causa imitandi naturam.</i>	<i>idem</i>
<i>Atramentorum origo, natura & materia.</i>	<i>idem</i>
<i>Calcantum, colcotar, & atramentum idem sunt. car.90</i>	
<i>Atramenta possunt arte & natura fieri, ergo & aurū. idem</i>	
<i>Instantia de sulfure & arsenico.</i>	<i>idem</i>
<i>Cognita materia & modo agendi nature, fiet imitatio. idē</i>	

Alchimia probatur uera ratione materiae & ratione agentis.	idem
Ars non generat aurum, sed formam auri.	idem
Ordo materiae, formae, compositi & operationis.	idem
Alchimia ergo est uera, quia possibilis.	car. 91
Ratio secunda alchimia est uera propter easdem causas similes.	idem
Inductio per singula genera causarum.	idem
Mixtio marcasitae in natura diuersificatur a mixtione metallorum.	idem
Ratio tertia. alchimia est uera ex similitudine.	idem
Materia prima quomodo recipit dimensionem & partitionem.	idem
Proportio & mutatio metallorum cui sit similis.	idem
Elementa non ordinantur ad unum, & quare transmutantur.	car. 92
Methalla sunt magis similia quam elementa.	idem
Elementa transmutantur adinacem ergo a fortiori methalla.	idem
Elementorum & methallorum mutatio quomodo differant.	idem
Alchimiae laudes & de intellectu & intelligentia.	idem
Ratio quarta. alchimia est uera ratione medijs motus.	idem
Aliquid ex aliquo fit duobus modis.	car. 93
Ratio quinta. alchimia est uera ex potentia ordinaria ad formam.	idem
Octo capitula ad sciendum summe necessaria.	car. 94
Capitulum primum ex qua materia fit lapis.	idem
Diuersitas methallorum unde oriatur	idem
Sulfuris colores multi argen. u. uini unus tantum.	idem
Albedo quid sit, Adhaerentia per quid fiat.	car. 95

T A B U L A.

Sulfur fixum & non fixum quid agant.	idem
Realgaris origo & secretum ex eo eliciendum.	idem
Argenti vivi operatio in fusione methallorum.	car. 96
Argenti imperfectio & sulfur quibus commisceatur.	idem
Argentum vivum quibus adhaereat & propter quid.	idem
Arena cur ferrum ferruminet.	idem
Laus argenti vivi & sulfuris utriusque.	idem
Lapis philosophorum ex quo elicitur.	car. 97
Identitas & similitudo argenti vivi ad methalla.	idem
Mercurius est radix omnis rei.	idem
An sulfur sit pars materialis auri, & lapidis philosophorum.	car. 98
Lapidis color & auri tinctura a quo datur.	idem
Sulfur argenti vivi est album actu & rubrum potentia. idē	
Sulfur vulgi non ingreditur argen. vi. coagulato sicut nec auro.	car. 99
Lapis est ex argento vivo & suo sulphure intrinseco.	idem
Actio eadem non potest esse a rebus in substantia diversis. idē	
Alchimia tota intentio.	idem
Generans non potest esse pars materialis generati.	idem
Capitulum secundum. an sulfur solum sit materia lapidis.	
Salomonis, aliorum philosophorum dicta de sulfure.	car. 100
Sulfur argenti vivi non potest seipsum ducere in actum.	idem
Argentum vivum quando dicatur & fiat sulphur sapientium.	idem
In parvo quanto potest multum esse de actione, virtute & forma.	idem
Sulphur argenti vivi quanta sit virtutis & actionis.	car. 101
Sulphur hoc dictum & quod habeat nomina.	idem
Ex duobus sulfuribus fit hoc tertium sulphur.	idem

Aqua uiua & oleum sulphuris quid sit.	102
Aurum an sit totum materialiter ex sulphure.	idem
Naturæ instrumentū quid, Planeta & metalla cur septē. idē	
Mercurius principium & finis methallorum, sed sulphur non est in numero. m.	idem
Male impugnatur antiqui de cognitiōe causæ mate. car. 103	
Ignorata materia ignorantur aliæ causæ necessario.	idem
Omnia alia à materia quare dicta sunt accidentia.	idem
Forma etiam quando & quomodo dicatur accidens.	idem
Materia quomodo est magis substantia quàm forma quæ causa est essendi.	idem
Prima cognitio rerum à quo incipiat.	idem
Cap. tertiu. De elemētis lapidis philosophorū & auri. car. 104	
Diuerſitas operantium in hac arte.	idem
Forma extrahitur de potentia materie propinqua.	idem
Forma est uniuoca suæ materie.	idem
Inuestigatio ueritatis & recta operatio à quibus sumantur.	idem
Fatuitas illorum qui operantur ex auditu aliorum. car. 105	
Operans cognoscat causas, quia essendi & cognoscendi eadē sunt principia.	idem
Inuestigatio operationis quomodo fiat.	idem
Elementa duo inclusa & duo sunt includentia.	idem
Forma ignis non apparet in se.	idem
Corruptio & conseruatio mixti ex quibus pendeat.	idem
Elementa secundum alchimicos quæ sint? car. 106	
Omnia ex aqua fieri quō. Et exemplum in cera liquata. idē	
Elementa separata nil arti profunt.	idem
Aqua & terra iunctis omnia iunguntur.	idem
Artifex noscat sua simplicia elementa, & quare, & ex quo	

T A B V L A .

plum.	idem
Conuertere elementa quid sit , & cur cum terra perpetuentur.	car. 107
Aurum , cœlum , & lapis cur non corrumpantur.	idem
Loci laudes , & quare lapis perpetuetur in igne.	idem
Cœlū cur sit incorruptibile , & proportio ignis ad cœlū . idē	
Natura neq; scit neq; potest perpetuare elementa.	idem
Voluntas quomodo ingreditur in hoc opere.	car. 108
Vnum tantum est elementum in substantia.	idem
Elementa ex quo exeunt , & quantum elementum quid sit . idē	
Duo elementa huius artis quæ sint , aduerte.	idem
Capitulum quartum. De fermento & cōditionibus , & quorū duplex dicatur.	idem
Comparatio fermenti ad pastā , & quō pasta alteret.	car. 109
Lapis a quo recipiat uirtutem alterandī.	idem
Diuersitas inter pastam & fermentum.	idem
Ex quo fit aurum ex eo fit fermentum.	idem
Argentum uiuum fermentatū omnia alia fermentat.	car. 110
Fermentum non conuertit methalla in seipsum , ut pasta & quomodo.	idem
Vltima perfectio methallorum est pondus & extensio.	idem
Fermentum secundo modo quid , & quare dicatur.	idem
Fermentum ex quibus , quando & quo cōponitur.	car. 111
Vnio anime & corporis quando , quomodo et cum quo corpore fiat.	idem
Lapis est ex corpore anime & spiritu , quæ idem sunt.	idem
Plato prophetauit diem iudicij ex coniunctione lapidis.	idem
Corpus quomodo dicatur forma & anima , materia.	idem
Dictum Anaxagoræ de Sole & Mercurio.	car. 112
Lapis rubeus hermetis est aurum .	idem

Secretum

Secretum Morienti de Sole & Luna & auro albo.	idem
Deceptio Geberis de natura Solis.	idem
Sol occultatus in Luna, gradus magisterij & decoctiones quid.	car. 113
Dissimilitudo auri, fermenti & pastæ.	idem
Corpus, anima, & spiritus quid sint.	idem
In tempore generationis & partus quid fiat.	car. 114
Corpus, spiritum, & animam, aliter considerat naturalis & aliter alchimista.	idem
Plato & Rhafis de infinitate fermenti & sue cognitionis.	idē
Primus gradus operis & secundus quando terminantur, & quid sint.	car. 115
Geberis dictum de fermento & Platonis documentum.	idem
Fluxus rerum secundum Eraclitum quid sit.	idem
Omnia habent terminum sue decoctionis, exemplum in pane & sapone.	idem
Signum perpendendum omnino ab artifice.	idem
In fine perfectæ decoctionis generatur materia nuda & simplex.	car. 116
Ignis, operis, & operatoris laus & vituperiū & quies.	idē
Ignis absentia & præsentia quæ fiant.	idem
Vegetabilitas in alchimia quid sit, & alchimia instrumenta- lis quæ sit.	idem
Methalla quare & quomodo nutriantur.	car. 117
Materiæ nudæ & simplicis declaratio secundū philosophū.	idē
Exemplū Aristotelis de triplici anima, & quod natura generet materiam nudam.	idem
Caloris operatio non terminatur ad unum finem.	idem
Calor elementalis & coelestis quid & ubi sint.	idem
Sol & homo generant hominem quomodo intelligatur.	idē

Mensuratio caloris quotuplex sit.	idem
Ignis actio est infinita sed mensuratur ab anima.	idem
Potentia rationalis & irrationalis quomodo terminant actus suos.	car. 118
Homo quomodo est mensura omnium rerum.	idem
Finitis natura & artis, & quomodo natura & voluntate regitur opus.	idem
Capitulum quintum. De ueneno & theriaca lapidis quid, & quotuplex sit.	idem
Venenum improprie, proprie & propriissime quid.	idem
Lepa metallorū & argenti quæ sit et auri exemplū.	car. 119
Allegoria Hamet de ueneno lapidis proprie dicto.	idem
Quando fit coniuncto animæ cum suo corpore et de ortu animæ secundum Platonem.	car. 120
Corpus cur dicatur theriaca animæ & cur uenenum.	idem
Identitas, trinitas & uaticinia lapidis & artis.	idem
Infidelis fiet fidelis in trinitate per hanc artem.	idem
De ueneno & theriaca lapidis propriissime dictis.	car. 121
Venenum & theriaca cur dicantur. exemplum de morte & resurrectione,	idem
Venenum & theriaca est cor & flos auri, sine quo alchimia non perficitur.	idem
Cap. sextū. Cur dicatur coagulū, cur mas & foemina.	idē
Coagulū, fermentū, corpus & uenenu idē sunt.	car. 122
Quomodo fit coagulū in lacte ita in lapide.	idem
Mercurius sublimatus & calcinatus quid sit.	idem
Coagulū est clavis totius operis & de aqua corrente.	idē
Quando lapis dicitur foemina, quando mas, & quando cōpositum.	idem
Foeminam super mare ascendere quid sit.	car. 123

T A B V L A .

In seminibus & lapide est vis hermafroditica maris & fœ-
mina. idem

Radius & umbra , senex & puer , quid & cur dicatur. idē

Aegyptus & Persia & mulier pregnans quid sint. idem

Capitulum septimū. De similitudinibus & comparationibus
lapidis. car. 124

Principia in generatione fœtus sunt duo. idem

Agens quando separatur à materia. idem

Sperma non est pars geuerati s-d motor & forma. idem

Exemplum in generatione animalis & seminum. car. 125

Germen est sicut cor separatum à suo semine . idem

Sulphur extrinsecum generat cor in argento uiuo. idem

Contactus agentis quō detur continuari in passo. car. 126

Sulphur extrinsecum separatur genit intrinseco . idem

Genera maris & fœminæ unde fiant. idem

Si mas , aut fœmina uicerit quō assimilant sibi passum. idem

Aurum est mas , arg. uiuū fœmina et mas occasionatus. idem

Exemplum in albo & rubeo oui , quid intelligatur. idem

Sulfur uinctum & uincens & temperantia caloris quid
agant . car. 127

Sperma non est id, quod agit , sed anima existens in eo. idem

Instrumenta non agunt nisi per motum & quomodo ipsa mo-
uentur ab anima. idem

Sulphur non est agens , sed instrumentū caloris agētis. idem

Agens extrinsecum principale quid & quomodo agat. c. 128

Argentum uiuum uulgi assimilatur oui uenti . idem

Ex sulphure solo neq; ex solo argento uiuo fit lapis phōrū. idē

Ex albo oui fit generatio pulli , & ex uitello fit nutritio. idem

In quibus non est motus localis generatio quomodo fiat. idem

Ex iisdem generamur , nutrimur & perficimur, idem

Ex arg. vi. generatur , nutritur & perficitur utrumque aurū scilicet naturale & alchimicum.	car. 129
Alchimia est uera ratione eiusdem generationis.	idem
Auctoris intentio , & exemplum in lacte , butyro , caseo & siro.	idem
Inanimatorum ad animata non est totalis similitudo.	idem
Doctrina pulchra quō aurū non generatur ex auro.	idem
Laus alchimie.	idem
Ca. 8. si ex are & ferro possit fieri aurum.	car. 130
Assa incrudari non possunt, ergo nec perfici.	idem
Sulphur duplex in omni metallo, præterquam in auro.	idem
Sulphur extrinsecum deletur, intrinsecum uero non.	idem
Ar. vi. aris & ferri potest perfici sicut aliorum.	car. 131
Bonitas sulphuris in quo consistat.	idem
Coagulum coagulat partes sibi similes.	idem
An arg. vi. possit, sicut & lac coagulari d dissimilibus , quia lac coagulatur ab uua acerba & similibus acerbis , ergo & arg. vi. poterit d sibi dissimilibus coagulari, ut puta ab her bis &c. solutionem quere .	
Epistola Boni de materia lapidis.	car. 132
Auripigmenti natura & quomodo fit realgar.	idem
Quomodo ipsa natura compassa sit arti.	car. 133
Profundissimum philosophorum ingenium.	idem
In auripigmento sunt tria principia nature.	idem
Natura illa tertia que , & ubi sit.	car. 134
Natura non utitur sulphur purū , neq; arg. vi. purum.	idem
Marcasita non est illa natura media .	car. 135
Marcasita contrariatur natura arsenici.	idem
Quomodo eadem materia diuersimode informatur .	idem
Rectum quomodo discernitur.	idem

Tabula

Tabula in Rosario Arnaldi de Villa noua .

Quomodo ar. vi. in sulphur conuertatur .	car. 137
Mercurij metallorum quomodo differant.	car. 138
Omni argento est sulphur album , & omni auro sulphur rubicum.	car. 139
Radij tingentes quibus insint.	idem
Quod unicus sit lapis philosophorum .	idem
Ex quibus extrahitur & quod sine Sole & Luna nullus mer. tingit.	car. 140
Sulphuris albi & rubei archanum & quomodo pater est Sol & Luna mater.	idem
Lapis ex sola metallorum materia perfici non potest.	car. 141
Primum opus lapidis, quod est soluere lapidem in suū mer. idē	
Sublimatio luminarium & extrema lapidis.	idem
Verum & primum operis principium .	car. 142
De inuestigatione perfecta lapidis & quo mer. depuratur. idē	
Primus error est festinantia .	car. 143
Lapis inhumatur, ut digeratur melius.	car. 144
Signa perfecta solutionis . & primi reg. recapitulatio.	idem
De secundo regimine , abluere quid sit & actio ignis	c. 145
Diuisio lapidis per quatuor elementa & diuisio ista quomodo fiat.	idem
De ablutione aque , & aeris quomodo fiant	car. 146
Oleum ex omni re quomodo extrahitur .	idem
Operationes & signa aeris distillantis .	idem
Differentia & operationes aque & olei seu anime.	car. 147
De ablutione ignis & terre & de cā ablutionis eorum.	idem
De tertio regimine quod est reducere.	car. 148

T A B V L A .

Expositio tertij regiminis Arnaldi.	idem
De modo reducendi aquam super terram.	car. 149
Doctrina imbibitionum & pondera.	idem
Recapitulatio tertij regiminis & bene nota totum.	idem
De quarto regi. q̄ est fixare seu fermentare cū fixo.	car. 150
Confusio sulphurum & fermentorum quando fiat.	idem
De mixtione fermenti & sulphuris quomodo fiat.	car. 151
Utilitates sequentes ex diuisione elementorum.	idem
Qua uia augetur lapis & proiectio.	car. 152
De seruanda quantitate elementorum.	idem
De correctione elementorum & de fusione medicina.	idem
De ponderibus seruandis in fixatione elementorum	car. 153
De fixatione & elixiris compositione ad album.	car. 154
De reductione aeris super elixir ad album.	car. 155
De inceratione elixiris albi.	idem
De compositione elixiris rubel.	car. 156
Aurum alchimicum excedit aurum natura.	idem
De multiplicatione medicinarum.	car. 157
Elixiris solutio & sublimatio & secretum artis quid sint. idē	
Proiectio quomodo fieri debeat.	car. 158
Vltimum caput de recapitulatione totius operis.	idem
Epistola Rhaymundi Lulli, quæ dicitur accurratoria.	car. 160
Accurratio mineralis lapidis quomodo fiat.	car. 161
Lapis uegetabilis quomodo fiat.	car. 162
Lapis mixtus ex uegetabili & minerali.	car. 163
Methodus Laciniij super epistolam Rhaymundi Lulli.	car. 165
 Tabula ex collectaneis Rhafis.	 car. 167
 In uaporem transire est necesse naturalia cuncta.	 idem

T A B V L A.

Tota ars in solutione & coagulatione consistit .	idem
Atramentum quid & quotuplex sit.	idem
Atramenti preparatio & operatio.	idem
Alumen quid & quotuplex sit	car.168
Aluminis preparatio & operatio.	idem
Sal quid & quotuplex sit & eius preparatio & operatio.	idē
De sale armoniaco & eius preparatione et operatione.	c.169
De spiritibus mineralibus & de arsenico & sua preparatione.	car.170
De sulphure & sua preparatione.	car.171
De argento vivo & sua preparatione.	car.172
De auro & sua natura	car.174
De argento & sua compositione atque purgatione.	car.175
Documentum de ere & alijs imperfectis.	car.176
Experimenta argenti duo ex Rhafi	car.177
De natura aris & sua preparatione.	car.178
De natura plumbi & sua preparatione	car.179
De stagno & sua purgatione, & de ferro.	idem

Tabula ex collectaneis Alberti Magni, Dni Thomæ & aliorum. &c.

Doctrina Alberti de spiritibus & natura eorum.	car.181
De eorum preparatione in communi.	idem
De purgationibus spirituum in particulari.	idem
De natura, essetia et preparatione atq; fixatione sulfuris.	car.182
De quiditate & preparatione argenti vivi.	car.183
De natura purgatione, & preparatione arsenici.	car.185
De medicina sulphuris supra Mercuriū, Iouē & Venerē.	idē
De operatione eius super Iouem.	car.186

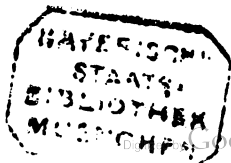
T A B V L A.

Quomodo hac medicina operatur super Venerem.	car. 187
De uegetabilibus et animalibus secundū diuū Thomā.	188
Excusatio quadam propter eos, qui nimium sapiunt.	car. 190
De capillis & ouis & eorum operatione.	idem
De inceratione, sublimatione, & assatione.	car. 192
De calcinatione & dissolutione.	car. 193
De distillatione & inhumatione.	idem
Præcepta Alberti magni.	car. 194
Questio curiosa Michaelis Scoti.	car. 195
Ratio seu uirtus terminaria ex quo conuenientius elicitur. idē	
Opiniones de materia prima Solis & Lune.	car. 196
Ratio seminaria quomodo nutriatur.	idem
Aptitudo forme, remanet in composito corrupto.	idem
Causa cur oportet aurū in naturā uaporis conuerſi.	idem
De reductione & modo reducendi aurum in materiam pri-	
mam.	car. 197
Extractio quatuor elemētorū quid sit secundū hermetē.	car. 198
Quare conuersio corporis in spiritum uocetur terra, lapis	
& sal.	idem
Secretum eliciendum, sed non grosso capiti atq; ignaro.	idem
Virtus illa quomodo seminatur & in quo loco.	car. 199
Lapis quare dicatur mineralis, uegetabilis & animalis.	idem
Signa infallibilia compleri elixeris.	car. 200
Signa tam intrinseca quā extrinseca lapidis.	car. 201
Natura auri quā celerrima sit in sua operatione.	idem
Causa multa quare aurum ipsum cor confortet.	idem

F I N I S.

ERRATA CORRIGE.

Carca nona, cuius lege alicuius. carca. 17. decimi methen. 4
 ibidem quando l. quin. c. 21. quæ l. quia. ibidē Aut. l. autem
 c. 27. nullius l. nullus. ibidem uolantes l. uolentes. ca. 30. in
 genui l. ingenij. car. 32. siue l. sine. c. 36. robore l. rubore. car.
 37. & l. d. ibidem pariere l. periere. ibidem, rectorie l. de
 ceptorie. car. 38. nil l. uel. car. 41. fortissima l. fortuna. car. 49
 in l. ei. car. 55. uolantiū l. uolentium. car. 59. quare l. quomo
 do. car. 62. ouis l. oui. car. 65. omne l. esse. ibidem prius l. pri
 mus. car. 66. riga. 13. forma, superfluum est. car. 73. effica
 cis l. effectibus. car. 75. metallorū l. elementorū. car. 78. toto l.
 totum. car. 80. quod l. quid. car. 81. adeo l. duo. car. 83. olim
 l. oleum. ibidem, operis l. operans. car. 95. a l. aut. ibidem, uel
 l. nil. car. 98. Nisi l. Mercurius. car. 101. calorem l. colorem.
 car. 110. non l. nam. car. 111. intellectu l. intellectui. ibidē, fer
 mentū l. fermentari. car. 112. sis l. sit. ibidem, uel l. nil. car. 113
 circa l. esse. car. 114. seruauerunt l. seruauerit. car. 115. per
 mittetur l. permittetur. ibidem, sic l. sicut. ibidem, propter l.
 propterea. car. 120. ponitur l. patitur. car. 121. non l. nam.
 car. 124. Mercurius l. menstruum. ibidem, stannum l. scamnū
 car. 128. perfecti l. perfici ibidem, ideo l. non. car. 136. uero l.
 ucre. car. 138. oratione l. ordine. car. 161. quæ l. qui. ibidē, ap
 portare l. apportari. ibidē, trasmutationem l. trasmutationum.
 ibidem, transiissem l. transmississem. car. 165. generatiua &
 nutritiua l. generatiuus & nutritiuus. In dialogo ca. 2. riga.
 3. laborem l. laborum.

*. **. ***. ABCDEFGHIKLMNOP
Q RSTVXYZ. AA BB CC DD.

*Omnes quaterniones, præter *** duernionem,
& DD quinternionem.*

VENETIIS, APVD ALDI FILIOS.
M. D. XXXXVI.

